Excerpta Franzeliniana. De Deo

Sectio I.

De cognitione existentiae Dei.

Cap. 1.

Doctrina S. Scr: de existentia Dei cognoscenda ex manifestationib9 ej9 naturalib9.
(Th. 1–5)

Franzeliniana

3. Quid Theologia ē quid fides.

I. Theol. nō ē simpliciter fides.

1° Si utraq; consideratur objective, prout dicit revelatar complexū veritatū, inter se cohaerentiū, organicū totū, utraq eandē rē significat, sub alia tamē ē alia ratione.

Fides formaliter significat veritates revelatas, materialiter vero earū nexū organicū h.e. significat veritates inter se cohaerentes ē connexas, nō tamē eas significat sub formali ratione, quatenus sunt veritates connexae.

Theol. formaliter dicit organismū revelatae veritatis. – Cf. S. Th. 1 q. 1. a. 1.

Veritates Theol. nō revelatae, cohaerentes tamē cū veritatibus revelatis, pertinent sensu minus stricto ad Theol. H. sensu possent etiā dici ad fidē pertinere, at quia fides nō designet veritatū organicū mutuū nexū, merito potius ad Theol. pertinere dicuntur, quā ad fidē obj.

Sensu igitur strictiori Theol. ~~objective~~ i. habet objectū, q. fides, at sensu latiori, altero Theol. objective latius patet quā fides.

2° Magis proprie fides ē Theol. sumuntur subjective. H. sensu fides = habitus v. actus assensionis in veritate revelatā propter auctoritatē Dei revelatoris. Theol. = cognitio, intellectus ē scientia veritatū fidei, modo humanae menti proportionato.

Theol. fidē supponit, super ea aedificatur, ex ea procedit, evolvitur, efflorescit.

Hujus processionis 3es distinguimus momenta:

Franzeliniana

Objectu materiale theologiae.

Theologia doctrina de Deo ē; materialiter tamē patet ad alia multa praeter Deū, quamvis Deq remaneat totū hujq disciplinae subjectū (τὸ ὑποκείμενον) ē objectū, nō quidē unicū, adaequatū, tamē principale, ad q. cetera referuntur.

1° Quae in Theol. praeter Deū inquiruntur, Dei opera sunt v. in ordine naturae v. in ordine gratiae v. hor operū sequelae. Quae omnia ut explicentur theol. consideranda sunt in ordine ad Deū, suum principiū ē finē ultimū. Vocatur autē in quaq scientia princeps obj. ē subj. attributionis illud, ad q. cetera omnia ordinē habent.

„Omnia pertractantur in sacra doctrina sub ratione Dei v. quia sunt ipse Deq v. quia habent ordinē ad Deū ut ad principiū ē finē, unde seq. q. Deq vere sit subjectū hujq scientiae." S. Th. 1.1.a.7.

2° Theol. fidei, quae plene diversa ē a Theol. naturali ē fidei object: scientifica demonstratio, explicatio, defensio, confirmatio - unde idē erit objectior inter se mutuq habitor in scientia theol. qui ē iter materialia fidei objecta. Atqui princeps fidei objectū etiā materiale, ad q. cetera referuntur, Deq ē, ergo.-

3°. Fides fideiq intelligentia, quae viator ē quasi inchoatio quaedā ac praeparatio ad consummatā ē perfectā Theol. beator, quae utraq participatio ē quaedā imitatio ē scientiae quā habet Deq ipse. Haec autē sola Theol. ē infinite perfecta suoq adaequata obj. 1 Cor. XIII. 10 sq. 1 Jo. III. 2.

Deq suā essentiā tanquā objectū principale comprehendit, ī eo autē omnia quae vera sunt, tanquā secundaria scientiae suae objecta. - Sec. q. exemplar beati ī visione Dei cetera vident, quae vident matutina visione. Aug. C. D. XI. 7.

Cf. S. Th. in Boeth. de Trin. prooe. q. 2. a. 2.

II Apud PP. vetustiores, maxime graecos, Theol: pressiori significatione usitatur Deuq s. sec. naturā s. sec. personas spectatū, nō modo 1ū, sed unicū habet objectū.-

1° = doctrina de Deo 1° seu natura c. de attributis div..

Theodoret: in Gen. 1. quaest. ait sacer scriptor no praemisisse Theolog. creationi universi. Resp. i. q. Deum dicit creatorem omnium, fuisse sufficientem pro tempore illo Theol.

Dionys. de Theol. mystag. 3. doctrinam de attributis div. prout exprimuntur v. affirmantibus v. negantibus conceptibus. distribuit in θεολογίαν καταφατικήν c. ἀποφατικήν.

2° Nominatim vero Theol. vocabulo designant PP. doctrinam de Trin. ac de singulis personis divinis.

Theophyl. in Matth. 28: Christum in forma baptismi nobis tradidisse Theol.

θεολογεῖν ap. PP. = docere, confiteri divinitatem alicujus in Trin. personae

ὁ λόγος θεολογούμενος (theologice praedicatur) ἐν πατρί, ὡς καὶ ὁ πατὴρ ἐν υἱῷ θεολογεῖται (theologice glorificatur) — Ath. de Incar. c. Arian. 19.

τὸ πνεῦμα θεολογούμενον Greg. Naz. or. 23 (13)

Quo sensu Theol. distinguitur ab Oecon. h. e. assumptione hum. naturae ac redemptionis opere. Ita Greg: Naz. or. 45 (42) dicturus pauca de Deo uno c. trino, se excusat

ὅτι μὴ θεολογία τὸ προκείμενον ἡμῖν ἀλλ' οἰκονομία.

Phot. ep. 34: aeque esse haereticum in Theol. docere 3 essentias v. unam personam, ac in Oecon. cogitare unam naturam v. 2 personas.

3° Specialiter vero, ubi sermo fit de Christi divinitate atque humanitate, PP. distinguunt Theol. ab Oecon. doctrina.

Naz. or. 43 (20) Jo. Theologiam, reliquos Evglistas Oecon. tradidisse

Unde Jo. propter illustriorem divinitatis Verbi celebrationem prae ceteris sacris scriptoribus dictus c. theologus item Greg. Naz. propter eximiam dogmatis de SS. Trin. defensionem. —

2. Ratio formalis Theologiæ fidei.

Subjectu s. Objectu princeps materiale Theol. q. considerarimq, quadamtenq idē ē in Theol. naturali, in Theol. fidei, in Theol. visionis, in ipsa etiā Theol. infinitæ comprehensionis. Quæ tamē omnes Theol: formæ evidenter inter se quā maxime differunt, saltē ultime nonnisi analogice sub h. nomine venit.

Ratiō formalis Objecti cognitionis propriq modo ē, q. Obj: fit cognoscibile, ē quasi forma cognoscibilitatis. — ē ratiō formalis sub qua; alia ē ratio formalis quæ. h. e. i. q. in Objecto cognitionis exhibetur.

Ad Theol. naturalē eatenq Obj. pertinet, quatenq cognoscibile ē intrinseca veritatis manifestatione ut verū proportionatū intellectui, propriis atq insitis viribq suis cognoscenti.

Objectu Theol. fidei redditur cognoscibile lumine revelationis, per quā v. immediate in se manifestatur, v. in principiis suis.

Atqui diversa ratiō cognoscibilitatis diversitatē scientiar inducit.

„Unde nihil prohibet de iisdē rebq, de quibq philosophicæ disciplinæ tractant, sec. q. sunt cognoscibiles lumine naturalis rationis, etiā aliā scientiā tractare, sec. q. cognoscuntur lumine divinæ revelationis. Unde Theol. quæ ad sacrā doctrinā pertinet, sec. genq differt ab illa Theol. quæ pars philos. ponitur." –

Idē discrimē ē in mente cognoscente, prout hanc v. illā scientiā tractat.

Subj: principiū cognoscens in Theol. naturali per se ratiō hum. ē lumine naturali, in Theol. fidei ē eadē ratiō hum. sed adjuta intrinseco supranaturali lumine fidei.

Utruq ō lumē object. revelationis ē lumē fidei subject. ut necessariū principiū PP commendant quando prædicant fidē præcedente, intellectū vero sequente; quando Theol: fidē appellant, quæ intellectu quærit.

In hunc sensū accomodant etiā sæpissime verba Is: VII. 9: nisi credideritis, nō intelligetis (LXX)
Idem dicunt res divinas nō posse nisi a Deo doceri

verāq γνωσιν i.e. Theol. solū Deū habere objert. cognitionis principiū

A Deo discendū ē, quid de Deo intelligendū sit, quia non nisi se auctore cognoscitur. .. Loquendū ergo nō aliter de Deo ē, quā ut ipse ad intelligentiā nostrā de se locutq ē. S. Hilar. Trin. V. 21. –

Theol. nat: a Deo auctore ē, sed mediate (revelante se) per opera creationis. c per lumē naturale intellectq; Theol. fidei ē imediate a Deo revelatore per 2ᵉ locutionē supranaturalē, externā ē internā.

Th. 2.
Scr. declarant Deū per creaturas rationi humanæ manifestari.

Ad thesin hanc probandā inprimis pertinent Rom. I. 18. Sap. XIII. 1-9. Act. XIV. 16. 17. XVII. 26. 28.

I. Deū cognosci posse ex creaturis, Scr: aperte docent.
a) Deū esse menti hum. naturalis cognitionis objectū.
„Quia q. notū ē Dei, manifestū ē in illis; Deq enī illis manifestavit" (Rom. I. 19)
Quid autē sit illud notū Dei, explicat versū seq: (20)
„Invisibilia enī ipsiq a creatura mundi per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur, sempiterna quoq ejq virtq ē divinitas."
Sunt igitur sempiternæ virtq ējq ac divinitas illa attributa, quibq Deq intelligitur numē supremū esse.
Idē confirmatur Sap. XIII, 1 seq.
„vani autē sunt oēs hoēs [naturâ φύσει] in quibq nō subē scientia Dei."
„A magnitudine enī speciei ē creaturæ cognosci-(ἀναλόγως)bilitèr poterit creator hor videri
„Si enī tantū potuerunt scire, ut possent æstimare sæculū, quomº hujq dom nō facilq invenerunt?"
b) Distincte docetur quōnā mº Deq se manifestet ē quanā cognitio rationalis ei respondeat.
Ut obj. aliq. actu cognoscatur, necesse ē menti hum. sese manifestet. Pō autē se manifestare v. immediate v. mediate. Id vero sec. Scr: Deq ita sese per creaturas manifestat, ut ex cognitis universi hujq perfectionibq perveniatur ad cognitionē Dei, nō quasi Deq in creaturis videatur in se suaq substantia, sed quia cognito effectu ejq perfectione pō ratio supremā causā ē existentiā ē perfectionē duntaxat intelligere.
„invisibilia enī ejq ipsiq a creatura mundi per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur..."
Qua in locutione „τὰ ἀόρατα καθορᾶται" verbū videndi nō ē æquivoce accipiendū ita ut in subj: de sensili, in prædicato de intellectuali visione adhibeatur. Invisibilitas enī sensibilis per se obvia ē neq ei opponeretur visibilitas in vita futura (1 Cor. XIII. 12) quo sensu Deq etiā in altera vita ē invisibilis. Agit igitur apost: etiā de invisibilitate intellectuali ē tamē invisibilia Dei dicuntur visibilia intellectui hum., negatur sc. visibilitas immediata, affirmatur mediata.
Itaq Deq qui propter hum. intellecq imbecillitatē in se suaq substantia intelligi nō pō, intelligitur ex operibq una cū sempiterna sua virtute ac divinitate.

a creatura mundi ab aliis aliter explicatur. Multi iiq maximā partē recentiores de tempore acceperunt dicta hæc verba: inde a mundi creatione. Veteres complures quos Frz. seq: de termino a quo cognitionis. Basil. Nyss. Chrys: Theodoret. Cyrill. Alex. Improbabilis ē opinio quorundā (Petri Lomb. S. Bern.) de ipsa hoē cognoscente verba ea pertinere.

q. apud Paul. generali m° docetur, in lib. Sap. specialis indicatur, ita ut praecipua argumentationis elementa, per quae ad Deū perveniatur, proponantur.

II. Duplicē vero ordinē Scr: proponunt, physicū et historicū, ex quibg instituenda sit argumentatio.

1° Totg ordo phys: ē luculenta Dei manifestatio, at duplex in eo distinguitur elementū logicū, utrumq necessariū, quo mens nostra ad Deū a creaturis ascendat.

a) propter imperfectionē intelligitur creatura formaliter ut creatura, ut ens, q. ab alio ē. H. ē primū fundamentū cognitionis Dei.

Perversio rationis naturalis sec. Sap: in eo posita ē q. nō intellexerint hoēs bona, quae videntur" esse ņ̄ ōvā, ut ex iis cōr ōvā intelligerent. Nō intellexerunt opera esse opera, eoz vero pulchritudinē ac virtute esse deficiente, ut inde colligerent pulchritudinē ac potentiā primigeniā, exemplarē, creatricē.

b) ex creaturaz perfectione clarig perfectiones causae intelliguntur

Ps. 18 (19), 2 Coeli enarrant gloriā Dei ē opera manuū ejg annuntiat firmamentū.

Quando igitur quae: an sit prima universi hujg causa, Scr: nobis proponit creaturaz imperfectiones considerandas. Quando vero de eadē causa quae: quid sit? proponitur contemplandg creaturaz ordo, pulchritudo, magnificentiae. Utraq consideratio simul conjuncta gignit integrā existentiae Div. demonstrationē

Sap. XIII. 5: A magnitudine enī speciei ē creaturae cognoscibiliter poterit creator hoz videri

2° Historicū proponit S. Paul. tū Lystris (Act. XIV. 16/17) tū Athenis (XVII. 26. 28) tanquā testimoniū Dei ex quo oēs gentes ē potuerunt ē debuerunt Eū cognoscere:

a) causae sec. ordinis physici, quae a Deo diriguntur in beneficiū ē conservationē hoīs. Hujg ūi argumentū histor. proximē cū cosmol: cohaeret

b) historia populoz quae ita a Deo gubernatur, ut praeter elementū hum. possit in ea cognosci quoq providentia Dei.

c) Beneficia Deiq providentia continua in dirigendis hoībg singulis

Porro eae sunt hum. naturae ad Deū relationes eaq a Deo dependentiae, ut hoībg, dūmo utantur ratione eaq primū suboriatur obscura quaedā ac confusa supremi numinis notitiae sponte ac necessario, qua supposita possunt ac debent magis explicitā Dei cognitionē persequi, cum

ndevantes beneficia tu communia tu singulorum.

Illa prima subobscura, quae sponte oboritur, Dei cognitio a PP nō inmerito „naturae insita" appellatur – a D. Apost. clarissime distinguitur a cognitione expolitiore – Prior quodammodo necessario ē, altera nō ubique patet. Possunt enī primitivā Dei cognitionē pervertere, applicantes eā ad obj. peritura hujus mundi. Unde apparet quomodo factum sit, ut apud oēs gentes etiā hodiē inveniatur aliqua divinitatis idea ē tamē sincerae Dei notionis perversio tā late sit propagata.

III. Nō tantum pō Dei notitia ex creaturis haberi, si alia desint praesidia, sed debet, incumbente ad i. officio, ita ut qui nō satisfaciunt, inexcusabiles sint – Rom. I. 20 –; etiamsi vero quaerant Deū, si nō attrectant neque inveniant, ignosci nō debet – Sap. XIII.

Th. 3.
Rationalis cognitio legis naturae
quam Apost: gentibus vindicat,
includit ac demonstrat rationalem
Dei, supremi legislatoris, cognitionem,
quin praecesserit positiva aliqua ejusdem
legis revelatio.

I. Rationalis principiorum moralium cognitio est possibilis
esse et re vera fuit penes gentes citra positivam
legis moralis revelationem.

Doctrinae Pauli hac de re traditae haec fere summa
brevis est: Rom. II. 9-16.
Judicat non esse personarum acceptionem, sed unumquemque
judicari s. Judaeum s. Graecum ex operibus suis: eos, qui
sine lege peccaverint, sine lege perire, Judaeos vero
per legem judicatum iri.
14. Cum enim gentes, quae legem non habent, naturaliter
ea, quae legis sunt, faciunt, ejusmodi legem non habentes,
ipsi sibi sunt lex:
15. Qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis,
testimonium reddente illis conscientia ipsorum, et inter
se invicem cogitationibus accusantibus aut etiam defendentibus,
16. In die cum judicabit Deus occulta hom, sec. Ev.
meum per J. Ch.

Asserit Ap: Gentes legem non habere, ubi non agitur
de lege ceremoniali Moysi, non enim fas esset dicere:
ea quae legis sunt, naturaliter faciunt - vel ostendunt
opus legis scriptum in cordibus suis, sed loq. Ap: de lege
morali (cf. v. 18-22).
De hac vero lege, si affirmatur, eam a gentibus
non haberi, non potest res ipsa legis intelligi, nam opus
legis habent gentes scriptum in cordibus suis. Ergo
distinguitur forma legis, manifestatae Judaeis per
revelationem, ab alia ejusdem legis manifestatione
quae est per naturam h. e. naturali lumine rationis
legem moralem intelligunt ejusque adimplendae obligationem.

Non est igitur oppositio inter legem legisque negationem
verum inter 2 legis manifestationem, quae est tum positiva
revelatio pro Jud: tum naturalis ac rationalis
indagatio pro gentibus.

Belga quidam anonymus, qui videtur esse unus ex Lovaniensibus, quam litographicam hac thesium editione
perlegisset, contra eas libellum scripsit a. 1862: Dissertatio de necessitate revelationis adv. incredulos.

hac videlicet objectione Franzelinius noster excipiens: Paulus denegat gentibus non aliam nisi revelationem legis mosaicam, ergo supponenda est pro eis alia revelatio, scilicet facta primis parentibus et ab iis per traditionem propagata ad posteros. Hac docentur gentes neque citra eam possint legem ~~naturalem~~ moralem cognoscere.

Quod si ~~verum~~ ita est, habebitur oppositio non inter positivam revelationem factam Judaeis ejusque negationem, sed inter duplicem revelationis formam, Mosaicam unam, primitivam alteram.

At contra est quod Apostolus non solum negat gentes habere revelationem verum distincte docet, unde scilicet cognoverant vel cognoscere possint legem moralem. Legi revelatae (per Moysem) opponit naturam quod magis apparet ex verbis: legem non habentes ipsi sibi sunt lex. Ibi revelatae legi opponitur rationales ~~principia~~ homines cognitionis, hic eidem revelationi opponuntur ipsi homines rationales. Sin natura ipsa gentibus legis est promulgatrix, ita ut ipsi sibi lex sint quodammodo, nullus datur locus alioni revelationi positivae.

Non autem existimandi sunt homines isti seu ~~...~~ quod dicunt Kantiani, aliquod principium legislationis, sed eatenus sibi lex sunt, quatenus ~~...~~ ratio illis legem manifestat ac veluti promulgat quae legis promulgatio non est nisi obligationis cognitio ope luminis naturalis rationis. Hoc sensu ~~lex~~ (= ea quae legis sunt) legis in cordibus scriptae opponitur revelationi positivae +

Addimus contra anonymum, scribere legem in corde suo hic nihil aliud esse quam acquirere cognitionem legis.

Quod tandem subjungit Apostolus: testimonium conscientiae quo gentes affirmant suam principiorum moralium notitiam, etiam probat, Paulum non de lege revelata, ~~mosaica~~ loqui.

+ Alio plane sensu lex revelata N. T. per abundantiorem gratiam in cordibus nostris scribitur — Hebr. VIII. 10 X. 16. Jer. XXXI. 33)

Si lumine rationis intelligitur, bonum esse faciendum, malum vero vitandum, etiam intelligitur hanc obligationem absolute valere, semper, ubique, in omnibus adjunctis. Unum in altero includitur. Quod etiam Apostolus diserte ~~in~~dicat.

II. Jam vero cognitio legis moralis absolute obligantis includit etiam confusam aliquam Dei notitiam. Debet enim profecto exstare ratio ultima hujus absolutae obligationis, haec autem nequit esse naturae humanae dignitas, ut volunt Kantiani et qui eos secuti sunt Hermesiani. Cognoscens enim absolutam ~~dignitatem~~ obligationem suam homo non dignitate intelligit suam quae imperet, sed dependentiam ab aliquo superiore

Cum vero obligationē moralē intelligit absolutā esse, cui quævis natura rationalis subjiciatur, intelligit etiā superiorē illū, cujus eminentia fundamentū ē obligationis pro creaturis, aliquo mº quamvis obscure, confuse, supremū esse Dūm, cui supremū debetur obsequiū.

Q. etiā Apost: aliquo mº declarat I. 32:

Qui cū justitiā Dei (gr. δικαίωμα i. e. legē) cognovissent, nō intellexerunt, quoniā qui talia agunt, digni sunt morte:

Si igitur ~~Rū ante~~ pō esse aliqua cognitio obligationis ope rationis citra revelationē, idē affirmand. ē de Dei existentia, quæ in illa includitur ē sine qua illa nequit intelligi. Nō pō vero tanquā fundamentū supponi notitia Dei ex revelatione derivata tū quia etiā obligationis cognitio citra revelationē redderetur impossibilis q. ē contra doctrinā D. Pauli.

III. Qu: de nexu logico, intercedente inter cognitionē Dei notitiāq legis absolute obligantis. Nobis sufficere pō h. loco q. in legis cognitione includitur etiā Dei cognitio, quæ eodē mº citra revelationē solo rationis lumine obtinetur. Si vero ulterius progredi liceat, apparebit, nō posse absolute obligationis cognitionē ut fundamenti instar præsupponi, unde ad primā cognitionē Dei perveniatur; hæc enim illius fundamentū ē.

Qua in re tamē animadvertend. ē, aliud esse perfectā cognitionē absolutæ obligationis, aliud vero cognitionē aliquā ordinis moralis latius spectati.

Hier. in Gal. I.
Chrysos. ad scandalizatos c. 8.
Constitt. Apost. VIII. 12.

Th. 4.

Vindicatur ea, quā thesi praecedenti dedimus interpretationē in Rom. II. 14. 15.

Tres quaestt. fieri possunt:

1° utrū „gentes nō habentes legē" intelligendae sint, necne, soli fideles inter gentes, in oppositione ad Judaeos (ut saepius ap. Paul. circumcisio opponitur praeputio). Tū excluduntur s. soli ~~infideles~~ s. fideles ē infideles simul sumpti.

2° An gentes „ea quae legis sunt, naturaliter facientes" dicantur ea facere solis viribus naturae an cū gratiae adjutorio.

Hanc totā quaest: omittimus, quia nō ē nostri tractatus

Bajus quidē ē Janseniani, sublata distinctione inter virtutes naturales ē supernaturales, dicunt oēs infidelium actus peccata esse, inde Apost. verba de solis fidelibus intelligenda esse ē de fidelium actibus quae ex gratiā nascuntur. Estius retinuit affirmativā parte interpretationis quā dedit Bajus, magister ejus, „quia Paulus loquatur de sola supernaturali ac meritoria legis observatione. Hanc suā sententiā confirmasse sibi visus ē multor. PP. auctoritate tanquā valde probabilē ē paene certā. Nō tamē ~~ut~~ ut fecit Bajus, adversā rejecit interpretationē de gentibus infidelibus ē de actibus naturalibus, ethice honestis: hanc expositionē nihil habere sanae doctrinae contrarium; quamvis nō multor. nitatur DD auctoritate (Cajetani)"

3° quae: utrū Apost: dicat legē moralē gentibus sola rationis lumine manifestatā esse absque positiva revelatione an vero cū ejus ~~verbis~~ verbis possit sententia conciliari quae negat humanā rationē aliunde quā ex fide ē revelatione ponē superrationalē ē ordinē moralē attingere.

I. S. Sedes damnavit prop. Bajanā XXII: Cū Pelagio sentiunt, qui testimoniū Ap: Rom. II. gentes quae legē nō habent, naturaliter quae legis sunt faciunt, intelligunt de gentibus fidei gratiā nō habentibus.

Cf. Ripalda, de Ente super. T. III. Adversus Baji articulos.

Duo ex hac censura constant:

1° Theologos intelligere consuevisse locū Apost. de infidelibus

2° Sedē Apost. hanc interpretationē tueri.

Inde praejudiciū oritur, theologos illos, nō ut Estius vult, esse nonnullos interpretes, sed DD multos, eosdemque graves.

Eodē tempore, quo Estius nonnullos tantū ē inter hos Cajetanū novit, Stapletonus, Baji in cathedra Lov. successor ejusque adversarius doctissimus, ~~docuit~~ monstravit hanc sententiā communē esse oīū aliorū DD (praeter Aug.) maxime graviorū, quā ipse Aug. nō improbat (Frz. 57)

Inde h. etiā apparet, Orig. nō posse suspectū erroris esse ac si operibꝰ gentiliū positivā mercedē æternā attribuisset. — Aug. de spiritu ē littera n. 48. Hiero. in Ezech. XXIX. —

Qm sententias enarrare longū ē. Audiatur qui ceteris praecellit ē doctrina ē ætate, Orig: in Rom. lib. II. n. 9. Graecus i. e. gentilis, si, cū legē nō habeat, ipse sibi lex ē, ostendens opꝰ legis in corde suo, ē naturali ratione inmotꝰ, sicut videmus nonnullos in gentibꝰ, v. justitiā teneat v. castitate servet ... iste licet alienꝰ a vita videatur æterna, quia nō credit Xto ... videtur tamē, q. bonor operū gloriā ē honorē ē pacē perdere penitꝰ nō posit ... Naturalis lex com̄unis lex oībꝰ natibꝰ inē.

Chrys. ad pop. Antioch. hom. XII n. 3. Quid ē lex naturalis? Conscientiā Deꝰ nobis formavit ē effecit, ut a nobis ipsis sponte haustā haberemꝰ cognitionē bonor ē contrarior. Nō eī opꝰ habemꝰ discere q. malū sit fornicatio ē bonū continentia, sed originaliter h. scimꝰ.

Demonstrat ante doctrinā suā ex verbis Pauli. Cf. hom. 5 in Rom.

Eū more suo seqꝰ Theodoretꝰ, Oecumeniꝰ, Theophylactꝰ.

Cyrill. Alex. c. Juli. III (T. VI. p. 108) ———

Basil. in hexaem. hom. IX n. 3. 4: cognoscere bonū morale ē malū morale, illud vero probare, h. improbare i nobis in promptu esse

ex ipsa natura

nō ex doctrina ē institutione ab hoībꝰ tradita,

ex lege naturæ, quā nō opꝰ ē discere;

citra disciplinā ē doctrinā. —

Graecis latini consentiunt.

Tertull. de corona milit. 6: Dei legē habes communē ista in publico mundi, in naturalibꝰ tabulis, ad quas ē Apost: solet provocare ... ē legē naturalē suggerit ē naturā legale

Id. adv. Marc. V. 17.

Ambros. de fuga saec. c. 4 n. 15. primū natura ipsa boni operis magistra ē — Id. ep. 83 ad Iren.

Hiero. ad Algas. ep. 121. q. 8.

Ex recentioribꝰ theol. notū Cajetanū Estiꝰ commemorat, sed multo plures sunt, quos vide ap. Fr. Inveniꝰ ibi Thomist. Scotist. Sorbonicos. sufficiat provocasse ad Domin. Soto et in h. l. de Just. ē jure lib. I. q. 4. Calmet. in h. l. Ripalda de ente super. T. III. disp. XX. sect. 3. Cornel. a Lap. in h. l.

Tolet. in h. l. Bellarm. de Grat. ē lib. arbit. lib. V. c. 9. Suar. de Grat. lib. I. c. 8. n. 20 — cf. etiā Wujeki versio: polon. cū notis. — germ. Allioli —

63

ostig. citat Aug: aliosq DD tanquā sine controversia admisissent, gentes quæ legē nō habentes ap. Apost. esse solos fideles. –
Aug. de verbis Paul. 2ª locis agit adv. Pelag:
De spiritu ē litera c. 26. n. 43-49
cō. Julian. IV. c. 3. n. 23-25
Sed utroq loco ait 2ª hypothesi admissa dupliciter verba Pauli intelligenda esse.
Aut eni concedi Pelag: Paulū loqui de observatione legis quæ meretur vitā æternā, ē tū gentes nō posse esse nisi fideles; facientes ea quæ legis sunt, natura quidē, sed reformata per gratiā.
Sin autē habeāt, nō sunt in numero justificatoq per gratiā Cti sed eoq quoq etiā impioq nec dū Deū verū veraciter colentiu quædā tamē facta merito recteq laudamq; neq sic perибit gratiæ dignitas ac necessitas, quia illa opera, licet honesta, nō sunt in ord salutis, nō merentur vitā æternā. –
At posse infideles h. mº aliqua legis tū cognoscere tū facere, Aug. ultro concedit quia cognitionis principiū esse animā rationale
Prosper iisdē fere verbis magistri sui Aug: doctrinā repetit (con. Collatoq c. 10. n. 28-30)
Fulgent. de Incarn. ē gratiæ c. 25. n. 48-54: ita argumentatur cō. Pelag: si gentes legē observent mº meritorio, nō possunt esse infideles. Hypoth: aliter loq. At simul docet (52. 52. 54) sine gratia fidei posse cognitionē veri Dei ē legis moralis haberi ē aliquā legis observationē, licet eni legē Deq cordibq inscripsit condendo naturā. –

Ex theol: quos citant adversarii nostri primū occurrunt Lombardq ē D. Tho. qui utraq hypoth: Aug: in h. l. proponunt. De re vero ipsa videlicet q. ratio hum: possit virībq propriis ad cognitionē legis naturalis pervenire, nullū dubiū relinquunt.
In h. ipso comentario D. Tho. verba Apost: ita explicat (naturaliter faciunt quæ legis sunt): si quantū ad præcepta moralia; quæ sunt de dictamine rationis naturalis, in qua ē imago Dei. –
Alio in loco, de verit. q. 14. a. 11. ad 1. Hæc habet: Si aliquis in silvis v. inter bruta animalia nutritus ductu naturalis rationis sequeretur in appetitu bon.

ē fuga mali, certissime ē tenend q. ei Deq v. per internā inspirationē revelaret ea quæ sunt ad credend necessaria v. aliquē fidei prædicatorē ad eū dirigeret. ...

Vō docent Hugo a S. Charo, Herveg, Dionys. Carthus: (ap. Frz. 68 sq.)

Herveg: legē naturalē ap. Paulū esse eā, quā „naturalis ratio scripsit in corde gentilis".

Carthus: ipsi sibi sunt lex h. e. propria ratio ē eis pro lege. –

Inde 3 apparent:

1° Tū PP: tū theol: magna consensione verba Apost: ita interpretantur, ut gentes legē nō habentes intelligendæ sint infideles revelatione destituti, v. si etiā comprehenduntur ii, qui jā fidē habent futuri Redempt: semper prima intentio eoꝝ ē qui nō ex revelatione, sed lumine rationis legē tenent. –

2° neminē esse inter eos, quos profert Estiq, qui doceat solos fideles intelligendos esse, infideles nō ita –

3° Nullq ex iis negat, posse ex verbis Apost: demonstrari facultatē rationis hum. ad cognitionē legis naturalis citra revelationē plenq hanc sententiā tanquā ab Apost: propositā sumunt. –

De institutione externa cf. Frz. p. 70.

II. Estii argumenta hæc habentur:

1° Paulq comendat gentes ab observatione legis, q. nequit intelligi de infidelibq, secq exsisteret contradictio, nā infideliū scelera cap. præced. enumerantur.

Resp: a) admissa gentiū comendatione, nemo dicet laudari oēs vel majorē gentiliū numerū v. laudari de observatione totiq legis – unde nō excluduntur gravissima scelera, aliis in locis reprobata.

b) scopq Pauli nō ē (v. 14. 15) laudare gentes ob legis observationē, sed vult ostendere, eas nō eo, q. legē revelatā nō habent, esse oīo exleges, sed sicut Iudæi sec. legē suā judicabuntur, quā ē revelatione ē rationis auxilio tenent, ita gentes judicabuntur sec. legē, q. solo rationis lumine cognoscunt. –

Th. 4 (seq)

2° Sermonē esse de observatione legis, qualis commemoratur v. ℣ 10. 13. 26. 29 - hæc autē ē meritoria vitæ æternæ ēq observatio plena.

3° Gentes quæ legē nō habentes, ea tamē quæ legis sunt, faciunt nō differunt a Græco qui operatur bonū, a præputio, consummante legē, a Judæo in abscondito ē circumciso corde, cujs laus nō ex hoibq, sed ex Deo ē.

Ad 2° ē 3°. Oppositio inter legē habentes ē legē nō habentes eadē ē quæ ponitur inter Jud. ē Græcū, circumcisionē ē præputiū - N.

Hæc enī oppositio desumitur ex diversitate originis, illa vero ex diversitate religionis - Unde i. q. faciunt gentes legē nō habentes, plurimū differt ab ea boni operatione, pro qua gloria promittitur, honor, pax Judæo pariter ac Græco. Ibi enī nō de iis qui legē nō habent, loq Apost: sed de auditoribq legis, qui sc. habent legē revelatā.

4° In contextu proximo cogitationes accusantes referuntur ad reatū pœnæ æternæ, ita cogitationes defendentes in diē quo judicabit Deq, [illegible] referendæ sunt ad opera meritoria vitæ æternæ

Atqui hæc oīa solis fidelibq competunt.
Ergo gentes nō sunt nisi fideles.

Resp: N. mā Apost: cogitationes accusantes ē defendentes exhibet, nō pro diē judicii, sed pro vita præsenti, dū ratio ē conscientias alias actiones bonas, alias malas esse judicant. Valebit sane conscientiæ præjudiciū in diē judicii, ut qual actio ipsa s. damnavit s. approbavit, supremq quoq judex sit damnaturq aut approbaturq. At nō seq inde eodē mº quo malæ actiones reperientur dignæ pœna æterna, etiā bonas existimandū iri dignas vita æterna.

G. supra laudatū Aug: de spir. ē litt. n. 48 ubi hæc quoq leguntur:

Quid eis proderunt cogitationes excusantes in die qua judicabit Domq occulta cordiū, nisi forte, ut mitiq puniantur? ... nec illud in judicio Dei vacabit q. in ipsa iniquitate damnabili magis aliq alio quisque peccaverit. -

Th. 5.

Scr: du rationale Dei cognitione ex operibus ejus asserunt, neq revelatione positiva neq fide supponunt uti conditione necessaria.

Philosophi quos impugnamus, hæc docent: Veritates morales et theol: v. omnes v. salte fundamentales (uti ajunt) possunt quidem ab hum. ratione e concipi e credi, quia primitus facta ear revelatio, deinceps continua ope traditionis ad posteros propagata est: qua instructione e doctrina hoes. destituti omnes illas veritates absq dubio ignorarent. Hum. enim ratione non propria vi ma eas ex aliis veritatibus, solo lumine rationis cognitis, deducere, neq Dei existentiam ex mundi hujus existentia conjicere. Scr: vero, ubi de cognoscendo Deo loq: supponere semper ejus notitiam traditione acceptam h.y. unum asserere, ratione fide s. supernatur. s. naturali præformata posse ex creaturis veritate quam jam fide tenet, confirmare.
Nos probamus hanc Scr: interpretatione non esse admittendam. –

1º negativè q. etiam argumentum est excludens: nusquam in Scr: ullum vestigium est, præsuppositæ alicujus traditionis v. revelationis, ex qua notitia Dei sit percipienda, sed 2 semper indicantur elementa ut necessaria et sufficientia ad cognitione illam obtinendam: ratio e mundus. (Greg. M. XXVII. 5)
a) credi non potest scriptores inspiratos in tanta sollicitudine declarandi modum cognoscendi Deum omnia ea enumerasse, quæ ex illorum philos: judicio nihil possunt, nisi præsupponatur revelatio, hanc vero unam omisisse, si eam pro fundamento cognitionis Dei habuissent.
b) neq credi potest Scriptt: in toto gentilium crimine, propter quod inexcusabiles essent, revocarent ad neglectionem v. abusum cognitionis ex creaturis percipiendæ, nullam facturos fuisse mentionem ejusdem culpæ in traditione admissæ.
c) Multo minus credi potest, Paul. dum studiose divinæ manifestationis gentibus factæ confert cum revelatione Israelitis facta, illud ex sententia adversariorum gravissimum testimonium s. manifestationem neglexisse. –

2° argum. excludente: quo Dei cognitio ope solius rationis opponitur positivæ revelationi. Hujusmodi disertā oppositionē habes ap. Paul. Rom. II. Act. XIV. 16 – v. 14. XVII. 26. 27. – 30. – I Cor. I. 21 c. D. Th. ad loc. lect. III.

Neq ullū vestigiū apparet, quod in locis revelationi. Mosaicæ opponi nō cognitionē naturalē, sed revelationē primitivā Adamo factā, ut volunt adversarii. Desinant jā divinare c. accingant se ad justā c. æquā interpretationē Scr.

3° Distinguitur prima Dei cognitio eaq confusa a distinctiori magisq expolitā – utraq vero dicitur ex creaturarum consideratione derivari – Act. XVII. 26. 28 in oratione corā Areopago habita docet Apost: ex duplici universi ordine, physico (definiens statuta tempora) c. historico (terminos habitationis eorum) hum. ratione Deū investigare. ita ut hic sit veluti mundi finis proximus ac concretus. Hæc vero factoris ex factitamentis inquisitio (Tert) includit primā confusā ejus notitiā atque hanc ipsā, quæ nullā aliā ante se habet Paulus dicit oboriri ex creaturarum consideratione; de revelatione vero posit. nihil dicit.

„Si forte attrectent eū aut inveniant, quamvis nō longe sit ab unoquoq nostrū" (esse jā politior c. magis perfecta Dei notitia)

Pō antē homo primitivā illa Dei notitiā ex creaturis tanquā sponte sua oriente, adhuc confusā c. subobscurā, propria culpa applicare rebus quæ Deus nō sunt, q. nō fit nisi rationis ejus abusu.

4° Consensus cath: Semper oēs PP verba Scr: de quibus agimus eo quo nos sensu interpretati sunt

Cf. pulcherrimā diatribē D. Chrys: in Rom. hom. III. 2. n. 2 – ad pop. Antioch. hom. IX. n. 2. Similia habet Aug. serm. 141. n. 2. 3.

PP. doctrinæ summa hæc fere habetur

a) ex Apost: testimoniis credend gentiles saltē philos: potuisse pervenire ad cognitionē Dei eos invenisse verū Deū

b) ad hanc cognitionē eos pervenisse, nō q. præsto fuisset aliqua Dei vox revelantis legē positivā, aliqua ejus locutio

c) sed ipsas creaturas in medio positas vocē

esse, prædicationē, responsionē, doctrinā Dei.

5° Utraq manifestatio div: sc. per revelationē prim. ē ea quæ ē per mundū visibilē, ita sibi opponuntur, ut revelatio primitiva, ad gentes propagata, cū esset obnoxia corruptioni, facta sit nō subsidiū sed contra impedimentū cognitionis div: At manifestatio Dei naturalis, quatenq ex mundo visibili continetur, nec corrumpi poterat nec extingui semper præsto erat, semper sincera ē vera. Unde PP. docent communiter, theol: physicā v. naturalē (quæ aliquā veri divini numinis præbebat notitiā) nō ex traditione, sed contra communē traditionē exculta esse, ita ut per naturalē, spontaneā apprehensionē rez creatarum ascenderetur ad aliquā confusā Dei notitiā.

Aliud plane ē q. PP nonnulli dicunt philos. gentiles in cognitione Dei perfectiq excolenda habuisse adjutricē revelatā doctrinā quæ ad ipsos ex S. Scr: pervenerat quā q nō fide, sed ratione per m̄ philosophicā amplectebantur. –

Sectio I.

De cognitione existentiae Dei.

Cap. 2.

Consensus christianae antiquitatis in eandem doctrinam exponitur.
(Th. 6. 7.)

Th. 6.

Consensus PP in doctrina Scr:

I. Si generalis quaedam postuletur Dei notitia per mundi manifestationem sensibilem, omnes PP. qui de hac re verba fecere, unanimi sententia eam admittunt inde a primis rei christianae defensoribus, Iustino, Athenagora, Tatiano usque ad eum qui ultimus PP appellatus est, D. Bernardum. Neque necesse est singula proferre. Consulantur si libet

Clem. Alex. Strom. V. p. 547. 612.
Athanas. co. gentes n. 34-35.
Greg. Naz. or. 28 (34) n. 5. 6. 7
Basil. Hexaem. hom. I. n. 6.
Cyrill. Alex. co. Iul. II. p. 73.

II. Eandem quam Scr: proponit distinctionem notitiae Dei tum confusae tum magis excultae, PP. quoque admittunt et accurate explicant. Primitivam vero Dei notitiam, quae est aliqua mentis anticipatio, his fere notis adornant:

1º Oritur sua sponte ex naturae rationalis principiis neque discitur doctrina aut disciplina, quam homo eam per se perspicit: est quaedam conceptio insita, cognitio naturaliter inserta; est i. q. homo non institutione, sed ex se ipso dicit; ratio congenita omnibus est prima in nobis lex ad Deum nos ducens ex creaturis aspectabilibus etc.

2º Ideo communis est omnibus, tam barbaris quam cultis dummodo habeant animam rationalem ac facultatem considerandi opera div. V. PP. supra citatos in th. 5. Tert: de testim. animae c. 2. 5. Magistra natura, anima discipula: quidquid aut illa edocuit aut ista perdidicit, a Deo traditum est, magistro sc. ipsius magistrae. –

3º Ea est animae rationalis natura, ut propria vi sua ac quodam ingenito sibi impulsu ~~tum~~ moveatur ad ~~tum ad veritatem~~ cognoscendam tum veritatem tum maxime Deum. Sicut enim reliqua creata quaedam sunt adumbratio Dei creatoris ac participatio, quatenus est Essentia (αὐτοουσία) principium atque exemplar omnis esse tum possibilis tum realis, ipsa vita ac principium omnis vitae (αὐτοζωή) – ita homo per

ratione ē participatio ē imago Dei, quatenus ē ipsa sapientia (αὐτοσοφία), imago Sapientiæ hypostaticæ, quæ ē Deus Verbū, sec. quā participationē ipsa ratio ac facultas intelligendi dicitur ingenitū nobis verbū seminale, λόγος σπερματικός – Justin. Apol. II. n. 8. 13.

Tertul. de anima c. 20

Orig: de Pr. I c. 3. n. 8: participatione Verbi

Clem. Alex. cohort. ad gentes p. 45: divinū defluxū ἀπόῤῥοιαν θείαν –

III. Quamvis ex mundi consideratione notitia Dei infinite sapientis, boni, providi summiq omn principii ac finis sponte sua ac veluti necessario oriatur, tamē prima hæc cognitio imperfecta ē ē potius ante percepta cognitio, indigens enodationis – ita eā Græci πρόληψιν Cicero putavit exprimend (Topic. c. 7). Explicatio hujus notionis ē perfectio ad philosophiā pertinet, quā vulgo primā dicunt.

Schol: q. 99 docuere, scholæ DD confirment: Dei existentiā certo demonstrari posse.

Oppositā sententiā D. Th. appellat manifeste falsā (de verit. q. 10. a. 12) aut etiā errorē (co. Gen. I. 12)

Ita Alex. Hal. 1 p. q. 2. m. 2. aa 1–4. m. 3 aa. 1.2

Albert. M. Sumā theol. q. 14. m. 1. – q. 17.

D. Bonav. 1. dist. 3. a. 1. q. 2. 3.

De valore demonstrationis rationalis hæc videntur monenda esse:

A facultate Sorbonica de mandato apost: 1348 inter theses ceteras Nicolai de Outricourt hæc quoq sunt damnatæ: –

Itē q. nulla pō esse demonstratio sumpta ex evidentia unius rei, effectus ad causā aut e converso.

Itē q. nescimus evidenter, quia sit Deus, intelligendo per Deū ens nobilissimū –.

Prof. Argentoratensis a suo Ep. approbante Greg. XVI (litteris apost. 20 Dec. 1834) jussus ē subscribere (8 Sept. 1840) huic thesi:

„Ratiocinatio Dei existentiā cū certitudine probare valet."

Eodē mō D. Bonetty jubente S. Congr. Indicis 12. Dec. 1855 suscepit has prop:

2. Ratiocinatio Dei existentiā, animæ spiritualitatē, hois libertatē cū certitudine probare pō

Prop. 4. Methodus qua usi sunt D. Tho. D. Bonav. ē alii pō ipsos scholastici nō ad rationalismū ducit neq causa fuit, cur apud scholas hodiernas philosophia in naturalismū ē pantheismū impingeret. –

Tandē Concil. Vatic. Sess. III, constit: dogm. de fide cath: statuit can: 1ū (de revelatione): Si quis dixerit, Deū unū ē verū, Creatorē ē Dōū nostrū, per ea, quæ facta sunt, naturali rationis hum. lumine certo cognosci nō posse, a. s.

Franzeliniana. De Deo 18

Th. 7.

Quo sensu PP. notionē Dei appellent hum. naturæ insitā.

Q. sæpissime PP. oibq mortalibq ratione utentibq aliquā Dei notitiā, sponte oborientē comunē esse ac veluti naturæ hum. insitā declarant, ansā præbuit nonnullis viris doctis, asserendi: suā de idea Dei inate ac naturæ rationali concreate sententiā verā esse ē dierte ā PP doceri. Ita gloriantur Thomasing, Henr. Klee, stē qui eos secutq ē Staudenmaier, q. tamē cū rei veritate nequit conciliari:

PP. enī sententia nō h. sibi vult, ideā Dei animæ concreata esse, sed q. anima rationalis, Dei imago, ita facta ē ad Deū cognoscend, ut insita rationalis facultatis indeliberata exsertione, suo motu naturali ad aliquā Dei notitiā perveniat. Nō igitur ~~opponant~~ ideæ (veluti) insitā ē cū natura conserta opponant notitiæ simpliciter acquisitæ, sed excultiori cognitioni quæ v. studiis v. positivæ revelationi debetur. – Prior illa ac rudior Dei notitia poterit etiā imediata dici, nō tamen eo sensu, ut Deū nullo medio interposito cognoscamq. H. enī de sola visione beatifica valet.

1° Oibq PP. qui de insita Dei cognitione loquuntur, principiū generalis instar ē, animā donec cū corpore conjuncta ē, nō posse nisi a sensibili cognitione ad intellectualiū Deiq notitiā assurgere. Ipsiq PP quos prædicti auctt. citant parcissimi sunt, qui nō expresse agent de h. cognitionis hum. mo

Clem. Alex: Strom. II. p. 364: sensq quidē pons ē scientiæ: ἡ μὲν αἴσθησις ἐπιβάθρα τῆς ἐπιστήμης.

Tertull. de anim. 18: videtur intellectq duce uti sensu... ē principali fundamento.

Nazian: or. 28 (34) n. 3–21.
ratio a Deo data ē oibq congenita ē prima in nobis lex oibqq conserta ad Deū nos deduxit ex visibilibq. (i.q. ex verbis Pauli deduxit)

Orig. co. Cels. VII n. 37: scire licet, quamvis in hac vita oporteat hoēs a sensibq incipere ac sensibilibq, ut inde ad intellectualiū natura ascendant, nō tamē in sensibilibq stand esse

2° Apparet ideo dici cognitionē illā insitā ē naturæ rationali consertā, quia
a) facili ē obvia consideratione obtinetur absq speciali aut scientifica animi cultura, imo ex rationali facultatis usu efflorescit, itaq naturæ nostræ intima ē.
b) nō ē restricta ad singulos sed ad comunē generis hum. naturā æque protenditur – ita ut S. Jacob: verbū revelatū insitū dixit, λόγον ἔμφυτον – nō quidē oibq, sed Christianis – I. 21. –

Sen ea quae dicimus explicanda sunt:

Tert: Marc. I. 10: animae enim a primordio conscientia Dei dos est.

Gregor. ~~Nyss.~~ Nazian. or. 28 (34): insita lege naturae –

Athan: verum quod dicit: co. gentes n. 33. 34: animam sibi ipsi esse viam ad notionem et cogitationem Dei atque ita ex se ipsa accipere cognitionem Dei Verbi –

h. sibi vult animam posse ex sui consideratione conjicere existentiam et perfectiones Dei, ita ut ipsa sibi medium sit objectivum cognitionis Dei. –

Eodem modo explicandus Greg. Nyss. or. 6 de beatit:

Nonnullos etiam PP proferunt viri illi doctissimi, in quibus non de cognitione Dei ex creaturis percipienda, seu de habitu cognitionis superrat: et de fide infusa unice agunt –

Sectio I.

De cognitione existentiæ Dei.

Cap. 3.

De supernaturalib9 Dei manifestationib9.
(Th. 8. 9.)

Th. 8.

Deus manifestatur etiā factis supernaturalibus.

Quo effectus ē perfectior, eo manifestius demonstrat causā suā ejus perfectionē.

Si ex operibus naturæ „ad h. prolatis, ut a primordio Deus cognosceretur" (Tert.) luculenter refulget creatoris existentia, fieri nequit, quin operibus ordinis longe sublimioris lucidius etiā Deus manifestetur. Hinc PP. instituta utriusq manifestationis comparatione illā naturalē solent tenuē adumbrationē appellare.

Supernat. manifestatio illa consideranda ē ut series quædā ex factis historicis rebusq mirandis conserta, ita ut veluti universū quoddā efficiat, cujus existentiā maxima certitudine histor: innotescit. Jā vero primo intuitu patet ejus causā nō posse esse nisi ens ab illa ē mirabili totalitate plane diversū, infinite sapiēns ac providū, justū ac bonū. Nexus auti causalis hujus Entis supremi cū ejus supernat. manifestatione ita evincitur:

1° Conferatur societatis christianæ conditio, quando jā erat constituta atq absoluta (sæc. IV) cū generationibus præcedentibus – (cf. Act. XIV. 16)

Nec hæc ingens ac plane stupenda conversio causā aequā ē proportionatā postulat – Atqui

a) causa hæc nō ē in elementis societatis præcedentis

b) societas gentilis per 3 continua sæc: incredibiles fecit conatus summa cū pertinaciā ac crudelitate, ut hanc rer mutatione impediret

c) constans, nō interrupta series miraculor, prophetiarū quæ adimplentur – charismata admiranda

Ergo oeconomiā christiana nō pō esse nisi opus Dei infinite sapientis, maximi, optimi.

2° Historia christiana intime nectitur cū historia populi Israël quæ ipsa quoq continua ē Dei manifestatio spatiō bis millium annor.

3° Manifestatio judaica ē tanquā præparatio, historia vero christiana tanquā continua evolutio magni pietatis sacramenti, histi filii Dei viri, qui ē fastigiū oīs Div. manifestationis. –

Th. 9.

Dei existentia revelata ē ac fide credenda.

I. Ea quæ enumeravimus supernaturaliter facta considerari possunt tū quatenus media sunt div: cognitionis h. q. sensu metaphorice vocentur doctrina ē locutio Dei; tū sensu proprio elementa sunt constit: verbi ē revelationis div: h. q. sensu tanquā verbor ornatus ē insignia divinitas superposita, doctrinā quæ verbis continetur ē credibilē ē credendā demonstrant itaq res ē verba unā Dei locutionē efficiunt.
Aperte h. docetur in Scr:
Si mihi nō vultis credere, operibus credite – Jo. X. 38.
Lazarus mortuus ē ē gaudeo propter vos, ut credatis – Jo. XI. 15
Locutio div: veritatē exhibet intellectui, nō ut eā in se intelligat, sed propter revelantis auctoritatē fide supernat. credat.
Hujus fidei objectū materiale, sunt ea omnia, quæ in locutione div. continentur.
Atqui existentia Dei multipliciter verbo div. prædicatur, tū directe ex natura intrins: cujusvis revelationis tū reflexe, significatione verbor.
Deus se revelat æternū esse, necessario existere.
Ex. III. 14. 15. Apoc. I. 4. 8. IV. 8.
tū directo præcepto:
accedentē ad Deū credere oportet, quia ē Hebr. XI. 6.
De h. Apost: loco 2 monenda esse censemus: a) sermonē de fidē esse, quæ fundamento justificationis – Trid. sess. VI. cap. 6. –
nō vero de fide latiori sumptā, ita ut sit quædā persuasio Deique notitia, aliunde, nō vero ex revelatione derivata
b) præcipi fidē in Dei existentiā ut veritatē ab aliis fidei articulis distinctā. –

II. Evidens existentiæ div. demonstratio ē cognitio naturalis minime impedit, quominus intellectus supernaturali fidei illustratus, voluntate supernaturaliter excitata ac jubente, eidē veritati assentiatur propter auctoritatē Dei revelantis.

Na quemque

a) unu habetur idē obj: cuj tamē cognoscibilitas duplex ē, una ex mediata evidentia v. certitudine quae ē per demonstratione, altera ex div. testificatione.

Quatenus obj: exhibetur auctoritate Dei revelantis ipsi extrinseca, ē illud quidē objective certu, nō tamē evidens, unde assensus in veritate sub hac formali ratione liber remanet. Sub illa vero altera ratione cognoscibilitatis pō obj: esse evidens, ita ut assensus in veritate sit necessarius neq amplius pendeat a libera voluntatis electione.

Inde seq hoes qui evidenter cognovit Deu existere, nō quidē negare pō existentia Dei, at negare pō fidē h. ē assensū in hanc veritatē propter auctoritate Dei revelantis. Deu aū loutu esse, objective quidē certissimu ē, nō tamē ita evidens ut libera assentientis electio (funditus) tollatur. –

b) in utroq assensu principiu eliciens nō eodē mo se habet

c) iteq assensus tu propter formale motivu tu propter subj: eliciens principiu diversae ē naturae. –

Neq hujus mō actus qui ad idē spectant obj: sub 2us formali diversa ratione in eodē hoe sciente ē credente repugnant

Alber. M. Fides ē scientia sunt de eodē nō sec. idē ē ideo unu nō evacuat aliud...

Fides ante nō assentit propter ratione, sed ratio ibi ē sub fide ē similiter scientia.

(3. dist. 24. a. 9)

Alex. Hales. 3. q. 68. m. 7. a. 3.

Bonav. 3. dist. 24. a. 2. q. 3.

De S. Tho: 2.2. q. 1. a. 4. 5. ē de verit. q. 14. a. 9. alii aliter sentiunt (v. Trz. 118)

III. q. de ceteris veritatibus, quae tu lumine rationis tu fide cognoscuntur, etiā de existentia Dei valet. Verumovetur quaedā particularis difficultas:

qui: quomo credi possit propter auctoritate Dei loquentis, qui jā ipsu fundamentu actus fidei sit cognitio eaq supernatu: Dei existentis. Auctoritas enī Dei loquentis eatenus me pō movere ad credendu, quatenus jā cognosco Deū existere, quae cognitio ipsa supernat: sit oportet, ut actus fidei sit supernat:

Resp: indirecte: Si actus fidei excluderetur, quia jā supponitur firmissimus assensus in existentiae Dei, consequens erit, actus fidelibus fide in Dei existentia esse impossibile – (nō solū iis qui per demonstratione possident cognitionē evidente existentiae Dei;)

directe

In ~~explicito~~ fidei actu (qui dirigitur in Dei existentia) habetur 2ex assensus in Dei existentiae sed diverso mo: prior implicitus, qui nō ē propter auctoritate dicentis posterior qui formali ē actus fidei, explicitus ē propter auctoritate Dei loquentis:

Intellectualis ē supernat. cognitio existentiae Dei supponitur actui fidei quo credimus Dei existentia propter auctoritate Dei sua existentia revelantis.

Assensus in veritate ex uno motivo nō excludit assensū in eandē veritate ex motivo diverso – cujus vero expliciti actus fidei in existentia Dei propter auctoritatē Dei ipsius revelantis existentia sua, nō ē inutilis quaedā repetitio, sed debitū per creaturae erga Creatore obsequiū. –

Sectio II.

De modo nostræ cognitionis, quid Deus sit.

Cap. 1.

In statu vitæ præsentis.

(Th. 10 – 13.)

Th. 10.
Constans ē PP doctrina
mediate nos ē analogice Deū
cognoscere.

I. Eunomiani (Anomoei): perfecte a se Deū div. q. essentiā comprehendi posse.
Chrysost. hom. 2 de incomprehensibili n. 3: Ausq ē hoc dicere, Deū sic novi, ut ipse Deq se ipsū.
Basil. ē. Gregor. Nyss. ā 466. adv. Eunom.
Hieron. in Matth. XI. 27.
Epiph: haer. 76 scribit de Aëtio: Ita ait praeclarq hic vir: ta Deū novi, sicut me ipsū, imo nō tantū novi me ipsū, quantū Deū.
Aliquibq viris eruditis visa ē injusta ē vix credibilis haec PP accusatio.
At PP hac in re erravisse nefas ē credi.
Neq haeretici illi vindicabant sibi visionē beatificā aut ex parte objecti comprehensionē infinitæ essentiæ verū errabant circa obj: cognitionis, i.e. circa essentiā div.
Ultima aute erroris haerebat radix, ut Deū putarent illud esse universale, abstractū, q. primū a nobis concipitur ē sub cujq ratione oīa intelligimq. Jt. esse abstractū, cū ejq simplicitas negativa nō in perfectione infinita posita sit, sed in abstractione ab oī determinatæ perfectione, relicta sc. unica τοῦ εἶναι notione (quæ τῷ μὴ εἶναι opponitur) profecto adæquate comprehendimq longeq perfectiq quā nosmet ipsos. Hinc oīa nomina de Deo dicta prorsq synonyma esse. PP. vero contra objiciebant, illud nō Deū esse, sed aliud quid longe diversū.

II. Liquet nō potuisse PP errorē illū refutare quin simul docerent, quid sentiend esset de origine ideæ div. ē quid de immediata div. naturæ intuitione.
1o examinant nostros quos de Deo habemq conceptq.
Sunt. ejqmi ut manifesto suā ex creaturis originē præseferant neq Deū ut in se ē exhibeant
Nā v. affirmant s. in concreto s. in abstracto
tū priores exhibent subj: cui ex. gr. sapientia inhæret instar formæ; posteriores vero dicunt formā aliquā; quæ ut existere possit, subj: desiderat.
atqui hæc tantū in creatis inveniuntur. in Deo oīa sunt substantialia ē tamē summa simplicitas
q. ita esse tū ratione tū fide assequimur, quomō sit, nullq intellectq comprehendere pō
v. negant. atqui hi nō repræsentatur Deq ut in se ē, sed de negatur ei aliqua creaturar imperfectio, nō tamē ideo habemq propriū perfectionis conceptū, quā oē imperfectionē excludit

Legetur quæso Greg. Naz: or. 28 (34) - qui primi causa, cur Deū nō intelligamus, ut in se ē, inde repetit, q. nostri de Deo conceptus comunes sunt, nō autē divinū repræsentant sec. propriā eor rationē. -

Hæc nō minus valent de rationali intelligentia quā de ea, quæ per fidē obtinetur. Loquuntur enim PP de genere intelligendi mº in hac terrestri vita. Imo diserte idē affirmant de revelatione

Greg. Nyss. adv. Eunom. XII de revelationibus prophet: ē Apost: „si enī nomina aliqua ad declarationē div. cognitionis didicimus, hæc oīa comunionē habent ē analogiā cū hujusmi nominibus, quæ proprietate hoīs designant. -

Id. subjungit:
„nō satis ē dicere quid nō sit, sed qui velit ejus qui ē (τοῦ ὄντος) naturā investigare, etiā dicere necesse ē quid sit; qui enī solū enuntiat, quid nō sit, similiter facit, ac si quis interrogatus quanta sibi bis quinque, responderet nō esse unū nec duo ... esse autē dicere nō diceret, nec afigeret intellectū interrogantis ad i.q. quærit. -

Tota hæc PP doctrina de origine idear ē mediata divinor cognitionis ē perfectū exemplar, ad q. D. Th. ē reliqui schol: suā propriā doctrinā excuderunt.

D. Th. de potentia q. 7. a. 5. -

÷ Idē docet magis excoluit D. Th. in Boët. Trin. lect. 2. q. 2. a. 3.

b) hunc mū cognoscendi derivarunt PP ex universali ratione oīs cognitionis

Cognitio nō ē sec. essentiā ē perfectionē cogniti sed sec. mū cognoscentis, cujus ē actus vitalis - Ea quæ nobis inferiora sunt, cognoscimus mº nobiliori quā in se ipsis sunt, videlicet materialia intellectualiter - quæ nobis superiora sunt, cognoscimus minus perfecte quā in se ipsis sunt (oīa enī sec. nostrā naturā compositē concipere solemus)

H. sensu mensurā cognitionis Dei in nobis esse, revelantur enī divina sec. analogiā mentis nostræ ē immensitate divinā bonitas utpote incomprehensibile mensura quodamº concludit. Dionys. div. nom. c. 1. -

Theoriā integrē exposuerunt Nyss. co. Eunom. lib. I. p. 98 - Cyrill. Alex. in Thes. Opp. T. V. p. 264. 267. -

Cf. inter schol: D. Th. 1. q. 12. a. 4.
Suar. Metaph. disp. XXX. sect. XI. n. 13.

2º Ut funditus profligent comenta de cognitione div. naturæ ut in se ē (loquimur autē de hac vita) PP. examinantur ē proponunt theoriā hanc: cognitionis

a) mū nostrū cognoscendi in hac vita a ~~sensu~~ sensibilibus incipere - cf. th. 7. ergo Deū cognoscimus ex effectibus ejus - sicut autē idea Dei nō ē immediata, nec intuitiva, ita nec Dei essentia, ut in se ē, a nobis cognosci pō - effectus enī alterius ē rationis quā causa neq ejus virtute exæquat -

Dam. F. O. I. 4.
Deus nihil ē eor quæ sunt (i.e. quor esse ē objectū immediat: nostri conceptus) nō quasi ipse nō sit, sed quia ē super oīa quæ sunt; si ergo nostræ cognitiones sunt entium, q. ē supra cognitionē, ē etiā supra essentiā ē vice versa q. ē supra essentiā, erit etiā supra cognitionē. ÷

Th. 11.

D. Aug: nõ dissentit a comuni PP doctrina

Inde a saec. XVII mos ingruit apud recentiores quosdã, ut Aug: proclament vindicẽ imediatae Dei intuitionis quae sit tanquã norma ac principiũ totiq nostrae cognitionis intellectualis. At contra hanc assertionẽ, quã illi viri firmissimã esse contendunt, oriuntur haud levia dubia:

1° Nõ facile credi põ Aug: hac in re a reliquis PP dissensisse.

2° Neq schol: h. animadvertisse, qui semper habuerint Aug: ẽ ducẽ ẽ magistrũ

3° Alii PP qui citantur absq dubio contrariã tenent sententiã; si igitur in illis explicandis erraverint, idẽ timeo ne acciderit in Aug:

Aug. distinguit

a) cognitionẽ corporalẽ (qua corpora presentia videmq)

b) spiritalẽ (qua corpora absentia nobis phantasiae ope repraesentanq)

c) intellectualẽ (quae ẽ mentis propria, illis multo nobiliõr)

Gen. ad litt. XII. c. 6-31
De Trin. IX. 6; XII. 2. XV. 16.
De Civ. Dei VIII. 5.

I. Quae: utrũ Aug: senserit verũ ne Dũ esse imediate per se ẽ in se exhiberi intellectuali obtutui hom.?

Aug: aeque ac reliqui PP. constanter docet, esse quidẽ animã destinatã ad visionẽ Dei imediatã (sed eã supernat: esse, in aeterna beatitudine assequendã (meritorum premiũ)). In hac vero vita nõ dari aliũ naturalẽ mũ cognoscendi Deũ, praeter illũ qui ex creaturis ad ipsũ assurgit. Legatur de Gen. ad litt. IV. n. 40-49, ubi inter alia haec praeclara habentur:

Mens itaq hum. primq haec quae facta sunt, per sensq corporis experitur eorq notitiã pro infirmitatis hum. modulo capit; ẽ deinde quaerit eorũ causas, si quo mõ possit ad eas pervenire principaliter ẽ incommutabiliter permanentes in Verbo Dei, ac sic invisibilia ejq per ea quae facta sunt, intellecta conspicere.... Mens vero angelica pura caritate inhaerens Verbo Dei, posteaquã illo ordine creata ẽ, ut praecederet cetera, primq ea vidit in Verbo Dei facienda quã facta sunt ... quae ibidẽ facta in eis ipsis etiã cognovit, minore utiq notitia, quae vespera dicta ẽ..

Gradq, per quos mens hum. a creaturis ad Deũ ascendit lege sis de vera relig. n. 52-67
Conf. VII. n. 23.

Quando vero dicit ib: quaerens unde judicarem, cum ita judicarem (h. ita debet esse, illud non ita) inveneram incommutabilem et veram veritatis aeternitatem supra mentem meam commutabilem.–

non existimavit S. D: intellectum suum ita judicantem aut obj: ipsum sui judicii metaphysici Deum esse, sed ex consideratione sui intellectus et veritatis meta: ascendit intellectum ad Deum, ut ad causam et exemplar.

Idem valeret de Gen. ad litt. XII. n. 59 nisi ibi sermo esset de visione extraordinaria, qualis concessa fuit Moysi aliisq.

II. Quae: quo sensu intelligendum sit i. q. Aug: in philosophia Plato: approbat: lumen mentium ad discenda omnia esse eundem ipsum Deum, a quo facta sunt omnia Civ. D. VIII. 7.

Deus in se lux dicitur quatenus summum bonum et, summa perfectio (= actus purus)

1 Jo. I. 5. Deus lux est et tenebrae in eo non sunt ullae

In ordine cognitionis Deus lux dicitur

"quia Deo est idem esse et intelligere, et est omnibus causa intelligendi, inde est quod dicitur esse lux" D. Th. co. gent. III. 53.–

In se ipso Deus lux est lucens, quatenus vero suprema ratio et omnium cognoscibilium, est lux illuminans

"lumen rerum cognoscendarum" Aug. Civ. D. VIII. 9

Non est ante pro nobis in hac vita Deus lumen eo sensu quod in ipso intellectualiter viso tamquam in suprema veritate videamus reliqua vera.

Hic modus cognoscendi perfectissimus Deo essentialis est, et veritati substantiali, per participationem vero communicatur supernaturaliter in visione beatif.

Nobis naturaliter, extra rem ordinariam charismata supernat: elevationis tantum quaedam imitatio datur ut Deo ex creaturis v. per fidem cognito descendamus ad perfectionem cognitionem veritatum ordinis phys: log: ethici, quae omnes summam rationem sui in Deo habent.–

At non solam hanc rerum cognoscibilium illuminationem Aug. spectavit, Deum lumen mentium appellans verum etiam ipsius cognoscentis illuminationem.

Lumē quidē mentis multiplicē sensū habet – cf. Frz. 142 – hic sufficit meminisse, Deū ab Aug: ita appellari, quatenus ē prima causa efficiens intelligentiae ejusq exemplar – sicut Deus vocatur justitia nostra, nō quasi justitia, qua formaliter justi sumus, sit ipsa justitia, qua Deus justus ē, sed q. Deus ē prima causa ē exemplar nostrae justitiae (Trid. sess. VI. cap. 7.)
Cf. Aug. Trin. XIV. 15.
D. Tho. 1. q. 12. a. 2. q. 79. a. 4. q. 84. a. 5. q. 88. a. 3. ad 1.

III. Quaē: quo sensu intelligenda sit D. Aug. doctrina oē verū videre nos in ipsa, quae supra mentes nostras ē, incommutabili veritate". Conf. XII. 25. de vera relig. 53–57. Trin. XIV. 21 –
Triplex pōt hujus doctrinae sensus esse:
1° immediate videtur ea veritas quae Deus ē, in ipsa vero oīa, quae praeter Deū videri possunt. Hac videndi ratio nobis quondā concedetur in visione beatif: nunc vero nō habetur nisi in aliquo extraordinār collato charismate.
2° oē verū q. intelligimus ita esse nec aliter esse posse, derivatur ab incommutabili illa suprema ē substantiali veritate, tanquā a causa sua ē exemplari. N. sensu ap. Aug. aeternū Verbū vocatur forma oīū quae sunt – de vera relig. 66. –
3° oīa videmus in 1a veritate quoniā nostra videndi facultas quae ē intellectualis naturae, ē quaedā similatio ac derivatio supremae essentialis veritatis a qua pendet tanquā a principio ac forma sua ac atque conservatur ē adjuvatur. Itaq mens nostra verū videt in ipsa subst: veritate, nō quidē in quodā medio praecognito, sed ut per i. q. principiū ē causa ē tū cognoscibilitatis rerum tū luminis in cognoscente
N: 2° ē 3° sensu saepius Aug: affirmat, oīa nos in Deo videre. –
Ita quoq Aug: explicatur a D. Tho. 1. q. 84. a. 5. co. Gen. III. 47. –

Th. 12.
Cognitio nostra, quid Deus sit, sec. 3e
m. affirmationis, negationis, eminentiae
explicatur. –

I. PP. (haud in) frequenter distinguunt inter quaest.: an Deus sit, et illam alteram: quid sit? prius tum ratione tum fide compertissimum esse, alterum non item, nam Dei essentia inapprehensibilis est et incomprehensibilis, ἄληπτος καὶ ἀπερίληπτος ut est ap. Nazi: or. 28 (34), 6
cf. Chrys: de incompreh: hom. V. 5
„H. unum postulatur a nobis, ut sciamus, quia Deus est, non autem ut essentiam ejus investigemus etc."
Quae tamen nullo modo debent absolute intelligi. Qui enim penitus ignorat, quid Deus sit, neque scire potest an sit, incidetque in Gnost: perabsurdum errorem ab antiquissimis PP. saepius confutatum: Deum supremum ignotum esse. Verum est quod ait S. Th.: in Boët. de Trin. lect. II. q. 2. a. 3: „de nulla re potest sciri an est, nisi quoquomodo sciatur de ea, quid est vel cognitione perfecta vel cognitione ~~per~~confusa."
Hinc PP. contra Eunom: disputantes cum cognitione existentiae conjungunt cognitionem alteram, quae est de attributis Dei ac perfectionibus, quatenus ex manifestationibus ejus tum per rationem tum fide innotescunt. Admittunt igitur cognitionem eorum quae circa essentiam sunt, τῶν περὶ αὐτόν, + excludunt vero cognitionem essentiae, ut in se est, quam asserebant Eunom:
Itaque cognitio Dei quidditativa 2er intelligi potest:
1º cognitio propria essentiae div: ut in se est
(opp = analogae)
2º perfectiones quasdam Deo proprias intelligimus hasque ope ideam Dei formatam ab aliis ideis distinguimus (opp: communi)

Greg. Nyss. c. Eunom. XII. p. 327–328
Hum. intelligentia nec ita acuta est, ut clare videat invisibilem nec tamen ab omni accessu ita sejuncta, ut nullam ejus q. quaeritur, informare possit adumbratum conceptum (εἰκασίαν) sed partim quidem, quid sit id q. quaeritur, per ratiocinationem tactu conclusit, partim per h. ipsum q. perspici non potest aliquam cognitionem

(as)
Doctrina haec ansam praebuit Palamae sec. XIV ejusque discipulis erroris absurdissimi, quem tamen Graeci acriter incorporunt: aeternas a Deo operationes (ἐνεργείας) ab ejus Essentia realiter distingui, hasque se in mentes extasi videre, dum ipsa essentia manent inaccessa. – Petav. I. 12. 13.

expressit ... velut evidente cognitione statuens, q. sit super oẽ cognitionẽ ... atq ex negatione eor, quæ nõ insunt, ẽ ex affirmatione eor, quæ piè de ipso intelliguntur, apprehenditur quia (quid) ẽ (ὅτι, ὅ τι).

Nec pp 2ex distinctio pass in Scr: invenitur
1. Cor. XIII. 12. Videmq nunc per speculum in aenigmate ... nunc cognosco ex parte
2. Cor. V. 6-7.
nunc ẽ cognitio peregrinatio a Deo – ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ κυρίου (exsulamq – per fidẽ nõ per speciẽ
1 Jo. III. 2.

II. Quoniã Deũ nõ in propria sua natura immediate videmq, sed per creaturas tanquã per mediũ concludendo, ἀναλόγως, intelligimq, etiã in revelatione sua Deq patendq ẽ se huic nostro concipiendi m° accomodare, ita ut nedum ratione, sed ne fide quidẽ eũ sicuti in se ẽ, concipere possimq. Noster aute mediatq cognoscendi m°, instituta analysi in tres partes dissolvitur, nã v. affirmamq de Deo quasdã perfectiones, quar ideã ex operibq ejq colligimq, vt. negemq imperfectiones, quibq perfectissimæ creaturæ ẽ simplicissimæ ideæ nostræ laborant, tandẽ sec. eminentiã s. per excessũ καθ' ὑπεροχήν aliqua de supremo numine prædicamq, conjungentes ex affirmationibq ẽ negationibq novas, magis Deo convenientes concepta.
D. Th. in Boëth. Trin. proem. q. 1. a. 2.
Petav. I. c. 5.
Thomassin. IV. c. 7-12.

III. De mutuo har rationũ habitu hæc animadvertisse sufficiet
1° Nomina affirmativa quando de Deo prædicantur (sapientia, justitia) objective quidẽ nõ adsignificant limitationẽ v. defectu, sicuti notiones quibq continetur potentia ẽ actq (ratio, materia, cogitare) at hec quoq aliquo, m° circumlimitato concipimq, unde prædicantes v. gr. sapientiã, subintelligimq eã perfectionẽ in Deo longe aliter se habere atq in creaturis. Hunc vero eminentiæ m™ neq concipere neq exprimere possumq nisi aut negatives m™ sec. quẽ

perfectionē concipimus aut confuse concipientes aliquā
superabundante perfectionē (sapientia infinita, ὑπερσοφία)
Idē de omnib⁹ quos de absoluto habemus, conceptib⁹ valet (de
ente, vero, bono) unde notiones nostræ de quidditate
div. quando affirmant, implicant ē negativas ē
eas quæ sunt καθ' ὑπεροχήν.

2° negationes in Deo, utpote summa realitate, nō
aliquā perfectionē, sed oē defectū excludunt
ideoq maxime affirmant, ut semper, quando ne-
gatur negatio.
Supponitur affirmatio, confusa tamē, includitur
significatio per excessū.–

3° Notiones ~~per~~ sec. eminentiā, καθ' ὑπεροχήν v. gr. (ὑπερ-
ουσία, ὑπερσοφία) ē affirmant aliquā in Deo
perfectionē ē simul negant ej⁹ existentiā
sec. eū m° ~~sec~~ quē in creatis videm⁹.
D. Tho. de potent. q. 7. a. 5. ad 2.

Inde apparet tria hæc notionū genera ita
sibi cohærere, ut unumquodq ex illis reliqua
m° implicito contineat.–

H. sensu intelligendi sunt PP dicentes ~~de~~
de Deo oēs perfectiones ē affirmari posse ē negari
sc. sub diverso respectu,
Deū oīs nominis esse ē nullius
Cf. Eccles. 43.
in nostra Dei cognitione perfectiōre esse, cū intelli-
gimus nos Deū intelligere nō posse
Basil. ep. 234. Naz. or. 37.
Cyrill. Hier. catech. VI.
Dam. F.O. I. 4.

H. quoq sensu videtur explicandus esse
Dionys. myst. theol. c. 1, 3: eū qui in altissima
contemplatione versatur, nihil cognoscendo supra
mente cognoscere
D. Tho. in Boëth. Trin. procem. q. 1. a. 2. ad 1.
Cf. 1 Tim. VI. 16.–

Th. 13.

De multiplicitate notionū quibꝰ Deꝰ intelligitur.

I. Si Deū imediate intueremur aut q. majꝰ ē, Eū comprehenderemꝰ, profecto uno conceptu totā ejꝰ perfectionē amplectaremur; nulla enī realis datur in div. natura distinctio, sed unū ē Ens simplicissimū. At nunc Deū intelligimꝰ ex creaturar. perfectionibꝰ, hæ aute multiplices sunt singulæꝗ alia ē alia ratione summæ causæ efficientis ē exemplaris perfectionē adumbrent: neꝗ tamē singulæ seorsi neꝗ oēs simul sumptæ adequate eā exprimunt v. repræsentant.

Hinc sec. multiplices creaturar perfectiones multiplices quoꝗ in Deo distinguimꝰ.

Suma vero res, licet singulis notionibꝰ eadē respondeat, imperfectiꝰ tamē ē confusiꝰ uniꝰ perfectionis notione exhibetur, quā pluriū

II. Eunom: frequenter ap. Basil. ē Greg: Nyss. conqueruntur, a Cath: fingi Deū ex multis compositū, ā multis notionibꝰ Deū intelligant neꝗ eor nomina pro synony: habeant: contra hæc nomina voceꝗ nō re differre aut significatione — Basil. con. Euno. I. 5.

PP respondent, div. quidē essentiā simplicissimā esse neꝗ in se distingui, at nō ita intelligi, verū per multipliciū perfectionū ideas, quas sec. mu quo nos sumꝰ, nō quo Deꝰ ē, veluti inhærere div. essentiæ concipimꝰ.

Difficultas: si notiones nostræ nō respondent objecto, nō videntur posse multiplices esse præ obj: simplicissimo. Si vero una notio tantū ē etiā nomina, quæ notionū signa sunt, nō possunt diversa significare, sed homonyma erunt.

D. Tho. de potent. q. 7. a. 7. —

III. Quæ: de veritate nostræ cognitionis quā de Deo habemꝰ.

Eunom: dicebant, si Deū neꝗ comprehendimꝰ neꝗ ut in se ē intelligimꝰ, falsā esse nostrā Dei cognitionē.

Respondent PP.

a) aliud esse cognitionē imperfectā, aliud ignorantiā v. errorē: nostrā cognitionē ē imperfectā esse ē tamē verā (Cyrill. Alex. Thes. XXXI p. 265 ē alii)

b) praeter cognitionē Dei, ut in se ē, aliā dari multiplicē, verissimā ejq sapientiae, creatricis potentiae aliorq invisibilium ejq. (Ita cū Basil: c. Euno. I. 14)

c) perfectionis div. cognitionē ideo verā esse quoniā nō putamq, perfectiones in Deo esse sec. nostrū concipiendi mū; immo scimq, eas sec. quē mū in Deo sunt, a nobis concipi nō posse (Chrysos: de incompr. hom. I. n. 3)

d) falsā esse cognitionē Eunom: qui se existimarent div. perfectiones cognoscere, ut in se sunt putant enī eā esse eo imperfecto mo quo eā concipere possunt. Verā esse e contrario cathol. sententiā intelligentium eā quae nos pro modulo nostro concipimq, esse quidē in Deo at longe aliter otq comprehensione sublimiora. „Ipsā cognitionē incomprehensibilitatis esse verissimā Dei cognitionē" Nyss. (c. Euno. I. p. 98)

D. Th. 1. q. 13. a. 12. ad 3.
De potent. q. 7. a. 5.

Coroll. 1. Ordine log: priq perfectiones, ut in creaturis sunt, concipimq; postea, ut in Deo sunt. In creaturis intelligimq, quid eae sint; in Deo ratione concludimq aut fide credimq, q. sunt. Ordine ontol: res ipsa primū, principaliter in Deo ē, in creaturis vero per participationē, per analogiā.

Inde nomina designantia perfectiones simplices si spectetur res signif: principaliq significant perfectiones Dei, analogice perfectiones creaturae; si spectetur eorq impositio, md significandi, priq imponuntur creaturis, posteriq Deo

D. Th. 1 q. 13. a. 6.

Coroll. 2. Nō magis pō veritas exprimi verbo prolatitio (προφορικῷ) quā concipi verbo insito (ἐνδιαθέτῳ) eodē ergo sensu Deq ē nobis ineffabilis quo ē supra nostrā intelligentiā. Adeoq Deq ipse sibi solq adaequate effabilis ē, quia solq sibi comprehensibilis.

„Propter h. Dei Verbū q. ē perfecta conceptio ipsiq, nō ē nisi unū" D. Th. 1. q. 34. a. 1. ad 3

1 q. 13. a. 1.

Th. 20.

Propria ratio div. essentiæ, prout ab attributis distinguitur.

I. Essentia, quid sit esse rei, τὸ τί ἦν εἶναι, quidditas possunt in creaturis 3er considerari:

a) ut sint ea omnia quibus constituitur res aliqua individua in rerum natura, et sine quibus non erit amplius hæc res. Hæc est πρώτη οὐσία, prima subst: quæ si integra est et tota in se h. e. neque facto propria alteri neque communis pluribus, appellatur hypo:

H. sensu essentia Dei: contineret non modo perfectiones absolutas, sed etiam relationes personarum. At tunc haberetur magnum confusionis periculum, unde in Deo semper obtinuit distinctio rationis cum fundamento in re inter hyp: et essentiam

b) ut sit complexus eorum quæ necessario communia sunt singulis ejusdem ordinis: hæc est essentia abstracta ab individuis omnibusque notis tum accidentalibus tum individuantibus. Contra continet omnes perfectiones essentiales quæ in individuo inveniuntur – essentia phys:

H: sensu intelligimus Deum constitutum perfectionibus absolutum, abstractum, non ab accidentibus, quorum nullus in Deo locus est, sed a relationibus internis aut notionibus personarum.

c) In essentia phys: creata distinguimus eas notas, quæ v. formaliter sed in confuso v. saltem virtute reliquas comprehendunt: hæc est essentia metaph:

Quæ: an in Deo aliqua essentia metaph. definiri possit?

Neque essentia phys: a proprietatibus personalibus neque essentia metaph: a ceteris perfectionibus in Deo distingui posset, si Eum, ut in se est, conspiceremus.

Si vero rationes diversas, sub quibus nos absoluta et relativa inque absolutis multas perfectiones inadæquate concipimus, identicas haberemus, non minus erraremus quam in Deo illas perfectiones realiter distinguentes.

Proinde summam rem illam ut absolutam recte distinguimus nomine naturæ v. essentiæ a proprietatibus personalibus quum vero omnia absoluta et relativa uno adæquato conceptu comprehendere non valentes, distinctis rationibus pro modulo nostro adumbramus.

II. Quamquam consentiunt theol: posse ē debere distingui div. essentiā ab ejus proprietatibus, nō tamē una ē eorum sententia de conceptu hujus essentiæ.

Profecto essentiæ erit eas notas exhibere, quæ tum rē distinguunt ab oībus diversi ordinis tum primæ intelliguntur rē constituere, ut ex iis ceteræ deduci possint, ipsæ vero ex nullis prioribus deriventur.

In creatis essentiā nunquā constituit ratio entis, quià licet sit perfectio suprema, nō tamē uniuscujusque propria ē neque eā ab aliis distinguit neque in ea oēs perfectiones, rei inhærentes, tanquā in principio continentur. Necesse ē ens contrahatur ad determinata perfectionē.

Q. si in aliquo ente essendi ratio distincta esset ē diversa ab oībus aliis ē si esset ratio entis simpliciter, ita ut nō intelligeretur indeterminata abstractio, sed ens determinatum plenitudine perfectionis, profecto hæc ratio entis ē suprema perfectio esset ē distinctio ab aliis ē principio continens in se quaslibet perfectiones, quæ oīa conveniunt essentiæ metaph.

Tota hæc ratio entis in Deum cadit, quatenus ē absolutum Ens, nō participatum — ens a se.

Hæc merito essentia div. præ ceteris Dei perfectionibus habetur.

Ulteriora v. penes Frz. 251 sq.

Th. 25.

Essentia div. una ē unitate singularitatis.

Sic ē PP. docent, ratione div. essentiæ qā ē ipsū esse simpliciter, absolutæ perfectionis esse plenitudinē indeq consequi unitate. Absoluta autē perfectio repugnat multiplicationi.

I. Perfectio quæ simpliciter perfectio ē h.e. quæ tota rationē perfectionis comprehendit, nō pō multiplicari sed debet una esse. Sapientiæ ex. gr. quæ ē tota ratio sapientiæ, αὐτοσοφία, nō possunt duæ integræ esse rationes. neq. 2ex pō mente concipi absoluta totalitas Iā vero bonitas, sapientia, veritas, reliquæ perfectiones, nō sunt nomina abstracta, sed ea intrinseca necessitate realiter existunt. Nō possunt esse essentiæ quædā ideales, sed sunt ipsū esse reale - ego sū qui sū. Ergo intrinsece repugnat, ut div. esse absolutū multiplicetur s. ut sit numerq Deor.

Fulgent. ad Donat. 4.

Duo infinita sane mente concipi nō possunt, si ex. pronuncientur, eo ipso dicitur unū infinite perfectū cui desit altera infinita perfectio - ita de utroq tota perfectionis plenitudo ē affirmaretur ē negaretur

„tantū eni, si dii plures sunt, singulis deerit, quantū in ceteris fuerit" Lact. inst. I. 3.

Iren. II. 1. n. 2.

„Quæ discrepant bona, nō esse alterū q. sit alterū liquet, quare neutrū poterit esse perfectū, cū alterutri alterū deē." Boëth. consol. III pr. 10.

Hæc ē intima ratio, cur essentia div. nequit multiplicari atq ideo cur nō sit unitas numerica, sed sit supra oē numerū

Th. 26.

De unitate simplicitatis in div. natura.

Quũ nobis facilius explicetur compositũ quã simplex, h. per illud intelligend erit.

In composito

a) spectantur partes, quæ possunt multiplicis ordinis esse: materia ē forma, membra corporis, substantiæ cũ accidentibꝯ, essentia ē esse actuale, natura ē hypostasis, subjectũ ē modi, genꝯ ē differentiæ.
Quidquid partes habet, aliquo m° multiplex ē neq. vũ indivisũ v. indivisibile. Q. partes nullas habet, h. plane indivisũ ē diciturꝗ unũ

b) spectatur partiũ in unũ congestio, unde resultat compositũ, cujꝰ imedata, directa negatio simplicitas ē.

Inde liq. unũ in se ē simplex nõ re, sed tantũ consideratione distingui, ita ut unũ in se opponatur multis, ex quibꝰ constat compositũ, simplex vero composito q. e multis constat.

Compositũ eo magis ad ratione simplicis accedit, quo minꝰ partes habent distinctæ realitatis.
Ita præ corporibꝰ, quæ semper composita sunt, spiritꝰ dicuntur simplices, in quibꝰ nõ põ alia esse compositio atq qualitatũ, habituũ, actuũ.
Qui tamẽ, si comparentur cũ actu purissimo, a PP nonnunquã negantur simplices esse

Sectio V.

De voluntate Dei salvifica.

Cap. 1.

Divina voluntas in se simplicissima pō a nobis multipliciter distingui.
(Th. 47. 48.)

Th. 47.
Voluntas Dei salvifica alia
antecedens appellatur, alia
consequens.

I. Div. voluntas nō ē potentia quæ diversos actꝰ eliciat
a) sed actꝰ unꝰ simplicissimꝰ ipsaq̄ div. essentia sub ratione volitionis, cujꝰ obj: princeps ē ipsū bonū infinitū
b) eadē volitio infinita eminenter æquivalet multis actibꝰ, quatenꝰ terminatur ad multa obj: diversa ad quæ finita voluntas ferri nō posset nisi distinctis diversisq actibꝰ. Unde sicut neganda ē quævis in volitiōne div: distinctio, ita virtuales distinctiones necessario admittendæ (th. 13)
Cf. Cyrill. Alex. dial. 5a de Trin.

II. Potissimū ss. PP. ē frequentissime voluntatē antecedentē (1ā) a consequentē (2ā) distinguunt.
Utraq vox relativa ē, quæ: igitur de termino correlativo.
Extiterunt quidā schol: theol: inde a sæc. XVI, affirmantes terminū voluntatis div. salvificæ nō esse prævisā v. sanctitatē v. pravitatē creaturæ h.e. liberos actꝰ hum: sed voluntatē antecedentē eā esse, quā Deꝰ vult oīū salutē per se spectatā, præcisione facta ab adjuncto aliquo, puta majꝰ bonū universale ē pulchritudinē universi: (manifestationē justitiæ Div. in reprobis ē majorē splendorē misericordiæ in electis) — consequentē vero dici quā Deꝰ, considerato boni majoris adjuncto, nō oīū vult salutē, sed tantū prædestinator.
Doctrinæ suæ ansā sumpserunt ex D. Th. 1. q. 19. a. 6 ad 1. (ubi tamē, adjuncti nomine probabiliter intelliguntur liberi hoī actꝰ)
PP tamē ē schol: vetustiores voluntatē antecedentē eā dicunt, quæ nondū supponit prævisionē liberæ arbitrii, consequens vero quæ h. supponit ē prævidet.
Sæpissime voluntatē conseq: PP. considerant prout poenæ ē irrogatio
Chryso. hom. I in Ephs. n. 2. Beneplacitū ubiq ē voluntas præcedens, ē enī præter hanc etiā alia voluntas. Sic 1a voluntas ē, ut nō pereant qui peccaverunt; voluntas 2a ē, ut pereant qui mali facti sunt..
Idē Dam. F. O. II. 29
Tert. c. Marc. II. 11: Bonitas Dei prior sec. naturā severitas posterior sec. causā; illa ingenita, hæc accidens; illa propria, hæc accomodata; illa edita, hæc adhibita.

Eandē doctrinā tradidere D. Tho. Bonav. aliī vetustiores scholæ theol:

D. Tho. quidē adjuncta, propter quæ Deq nō vult om̄ salutē hom̄, nunquā alia esse ~~~~ quā peccata. Appellat enī ad Dam. cujq doctrina ē manifesta. –

De verit. q. 23. a. 2.

in 1. dist. 46. q. 1. a. 1.

1. q. 19. a. 6 ad 1. –

Th. 48.

Distinctiones voluntatis salvificae ex doctrina Aug:

I. Voluntas absoluta pō v. antecedenter talis esse quando vult aliquid independenter a conditionibꝰ v. consequenter, quando vult absolute aliquid adimpleta conditione.

Voluntas salvifica consequens semper absolute efficiens ē.

Voluntas salvifica antecedens praestat quidē multa, quae ordinantur ad salute, at haec nō efficit absq conditione liberae homem cooperationis

Sic voluntas salvifica conditionata ē absoluta reduci possunt ad voluntate antecedente ē consequente.

„Differentia inter hanc ē illā nō ē sec. diversitate affectionis s. modi volendi, qui sit in Deo, sed sec. ratione cons[ider]andi ē intelligendi"

D. Bonav. 1. dist. 46. a. 1. q. 1.

Itaq voluntas antecedens conditionata praevisa conditionis adimpletione transit in voluntate consequente absolutā, salutis effectricē; praeviso vero contrario fit voluntas consequens absoluta reprobationis.

Ita D. Aug. Enchir. 103. 104.

II. Aliā distinguit Aug. voluntate div. praecipiente, quae ab hoībꝰ nō semper impletur, aliā vero ipsā quoq praecipiente, quae legē praemiis ac poenis sancit, quae semper invicta.

Priori pro libera nostra voluntate resistere quidē possumꝰ:

„Si omnipotens est, cur oras, ut fiat voluntas ejꝰ? Quid ē ergo: fiat voluntas tua? Fiat in me, ut nō resistā voluntati tuae... fiet enim voluntas Dei in te, etsi nō fit a te... s. ergo bene s. male sit tibi, fiet in te; sed fiat ē a te." Aug. serm. 56 (48) n. 7.

Altero vero m° agitur de voluntate abs: pro meritis retribuendi s. praemiā s. poenā, quae nō pendet a libero hoīs arbitrio; quā omnipotens exequitur unde semper ē invicta.

De spirit. ē litt. c. 33, n. 58. Enchir. c. 100.

Hīc ex Aug: D. Anselm: Cur Deus hō? c. 15: Quamvis hō v. malꝰ angelꝰ div. ordinationi subjacere nolit, nō tamē eā fugere valet. Quia si vult fugere de sub voluntate jubente, currit sub voluntate puniente... D. Tho. 1. q. 19. a. 6.

III. Pelagiani: salute ab homibq obtineri viribq naturæ: unde qui nō salventur, propria culpæ suæ amittere salutē utpote nolentes, cū velle deberent (voluntate naturali) Deū ea quæ salva hom. libertate conferre licuit, æqualiter oibq contulisse: dedisse naturā sufficientē saluti acquirendæ ac præterea gratiæ superabundantiā in lege ē doctrina Chti. Unde Dei voluntatē salvificā æqualiter ad oēs protendi: vult videlicet salutē oiū, si bene utantur viribq naturæ. Hoēs se ipsos salvare debent, nō vero Deq, q. præstare nequiret illæsa hum. libertate.

Simile q. conseq: ex doctrina Semipel: qui gratiā quidē internā nō rejiciunt, at bona hom libertate præcedi asserebant. –

Contra has erroneas Pel: (ē Semipel.) opiniones Aug. de voluntate salvificā Div. Numinis considerat

1° præ tota amplitudine gratiar quæ div. oipotentiæ subsunt.

H. sensu nunquā Deo mq deē quo possit cor durū emollire – Enchir. c. 98.

2° præ gratiis singulis, quas actu confert

H. sensu dicendq ē Deq nō oibq eas gratias conferre, quibq prænovit eos consensuros, nō semper ita vocat, quomº scit eis congruere, ut vocantē nō respuant.

Ad Simpl. I. q. 2. n. 13. 14 (de Esau)

Circa gratias singulas damnata ē prop. X Quesnellii: gratiā ē operatio manq Oipotentis, quā nihil impedire aut retardare pō.

Sensu sub 1° explicato intelligenda ē, quā Aug. vocat voluntatē miserendi ē salvandi

ad 2° referendæ sunt locutiones: Deq nō vult misereri, nō vult salvari

sc. nō vult voluntate absoluta, actu effectrice, sec. tota amplitudinē oipotentiæ suæ.

Enchir. c. 95 (de Tyriis ē Sidoniis)

Schol: Aliā ē ap. Schol: div. voluntatis divisio in voluntatē signi ē beneplaciti, quā 1q commemorat Hugo Vict: Suma sent. Tract. I. c. 13.

D. Tho. 1. q. 19. a. 11. 12. de verit. q. 23. a. 3.

Voluntas quidē beneplaciti per se vario mº dicitur (= voluntas abs: efficax opp. condit: – v. complacentia in ratione boni absq adsignif: effectq, cujqmi complacentia pō esse circa mere possibilia)

in opp: ad voluntatē signi ē oīs voluntas Dei propriē dicta tā antecedens quā consequens, tā conditionata quā absoluta.

Voluntas vero signi nō ē ipsa Dei voluntas, sed signū externum seū effq voluntatis q. metaphor: dicunt voluntatē appellari (metonymice !)

Qv. habeat hujqmi signa s: objectivas manifestationes: præceptū, prohibitio, consiliū, operatio, permissio Hugo etiā præceptū cū consilio in unū conjungit.

Quoniā Deq infinite bonq ē verax ē, fieri nō pō, quin signo aliqua voluntas respondeat: pō tamē aliā in Deo esse, aliā ex signo a mortalibq colligi, errare enī hum. ē

Impia Calvini distinctio ē, ut aliā sit Dei manifesta voluntas, aliā arcana: manifeste quidē Deq vellet observantiā legis ē peccator fugā, nō vero voluntate arcana, quā etiā contrariū juberet.

Similis distinctio ē Jo. Piscatoris inter naturalē voluntatē improbationis ē voluntatē liberā, quā Deq decrevit peccata – Petav. X. c. 10. n. 5. –

Sectio V.

De voluntate Dei salvifica.

Cap. 2.

De voluntate divina salvifica antecedente.
(Th. 49 – 53.)

Th. 49:
De universali voluntate Dei salvifica ex doctrina Scr:

Alia ē in Deo voluntas simplicis complacentiae in bonitate objecti, quae potius nō ta voluntas appellanda ē, quā judiciū necessariū de quavis ratiōne boni, etiā mere possibilis. De hac nō ē nobis agend.
Alia ē quae velit effectu salutis hum: licet nō citra liberā mortaliū cooperationē
Haec includit voluntatē exhibendi homibus oīa ea presidia, sine quibus nequit salus obtineri:
H. revera fecisse Deū significatur locutione: sincera antecedens voluntas hum. salutis.
Neq solū sermo ē de voluntate absoluta citra previsiōnē peccati orig: sed etiā relate ad ordinē presentē, lapsū ē reparatū.
Quae: igitur sitae in Deo voluntas salvifica, consequens quidē previsionē naturae lapsae in Adamo, antecedens tamē previsionē peccatorum in singulis.
Prior pars de fide ē; de altera licet proferre damnatiōne recte prop. Jans:
„Semipelagianū ē dicere, Chrū pro oībus oīo hoībus mortuū esse"
Damnata ut
falsa, temeraria, scandalosa, ē intellecta eo sensu ut Chrus pro salute duntaxat praedestinatorum mortuus sit, impia, blasphema, contumeliosa, div. pietati derogans, haeretica.
Inde satis constat, parte 2a ita esse certa ut absq temeritate nō possit negari. –

I. Voluntate salvif: ad oēs pertinere, etiā eos, qui nō salvantur, liquet ex S. Scr:
a) oēs, qui credunt in Filiū hoīs nō perire, sed salvari, habere vitā aeternā; oē q. dedit Filio P. ad Filiū venire neq perdi, sed resuscitatū iri in novissimo die. Quos dedit Filio P. Filiū custodivisse, neq ullū ex iis periisse praeter filiū perditionis.
Quos inter esse quoq tales, qui nō salventur, nemo ē qui dubitet, nisi forte sit Calv:
b) Chrus rogavit Patre pro oībus credituris, ut sint in Patre ē in Filio – Jo. XVII. 20.21.
Cf. Matth. XXIII. 37. (de gallina congregante pullos nos sub alas) Luc. XIII. 34 (idē de avi quae congregat nidū)

Jo. III. 14. E sicut Moyses exaltavit serpentē in deserto, ita exaltari oportet Filiū hoīs;
15. Ut oīs, qui credit in ipsū, nō pereat, sed habeat vitā aeternā.
16. Sic enī Deus dilexit mundū, ut Filiū suū unigenitū daret: ut oīs, qui credit in eū, nō pereat, sed habeat vitā aeternā.
17. Nō enī misit Deus Filiū suū in mundū, ut judicet mundū, sed ut salvetur mundus per ipsū.
18. Qui credit in eū, nō judicatur: qui aute nō credit, jam judicatus ē: quia nō credit in nomine unigeniti Filii Dei.
VI. 37–39.
XVII. 12.

c) Chtu mortuu esse pro oibg (saltē fidelibg)
Rom. VIII: 31 sq. XIV. 15.
1 Cor. VIII. 11.

d) Fideles positos esse in acquisitione salutis per D. N. J. Chr. mortuu pro nobis
1 Thess. V. 9. 10.
2 Thess. II. 13. 14.

Finis oium gratiar a Deo indentg vita ē æterna
Rom. I. 16. VI. 22.
1 Petr. I. 9.

Ordinatio gratiæ ad salute exprimitur etiā locutione „vitæ æternæ" (pro fide ē justitia cstiana)
Jo. III. 36. V. 24. 39.
Act. V. 20. XI. 18.
neq ulla fit discrimē inter eos, qui actu salvantur, eosq qui sua culpa sunt perituri.

II. Scr. expresse docet Deū voluntate salvifi: oēs hoēs amplecti. Probatur ex 1 Tim. II. 1-6.
Docet ibi Ap: Deū velle, ut oēs hoēs salvi fiant. Quæ: tu de extensione, tu de proprietate hujg voluntatis,
1° De extensione dubiū esse nō pō, quia Ap: voluntate Div. ad oēs hoēs protendat.
a) Jubet orationes fieri pro oibg hoibg. (v. 1), nō excludi aute infideles, apparet ex verbis: pro regibg ē oibg qui in sublimitate sunt (v. 2). Hoc aute orandi studiū fundat in principio illo, q. Deg vult hoēs salvos fieri ē ad veritatis cognitionē venire (v. 4) Ergo ta late patere debet ~~solum~~ studiū orandi in fidelibg ~~et~~ desideriumq eor salutis, quā late patet voluntas altissimi. Atqui a fideliū oratione nemo ex verbis Ap: excipitur, ergo neq ex salvifica Dei voluntate.

1 Tim. II. 1. Obsecro igitur primū oīu fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiar actiones pro oibg hoibg:
2 Pro regibg ē oibg, qui in sublimitate sunt, ut quieta ē tranquilla vita agamq in oī pietate ē castitate.
3. H. eni bonū ē ē acceptu corā Salvatore nostro Deo
4. Qui oēs hoēs vult salvos fieri, ē ad cognitionē veritatis venire.
5. Unq eni Deg, unq ē mediator Dei ē hoīu ho Chtg J.
6. Qui dedit redemptionē semetipsū pro oibg, testimoniū temporibg suis.

Movetur difficultas:
Ap: præcipit orationes, nō ut oēs salvi fiant, sed ut Cstianis liceat vita quieta ē tranquilla agere in oī pietate ē castitate. H. (i.e. Cstianos vitā tranquillā agere) bonū esse ē acceptu Deo, qui vult oēs hoēs salvos fieri - ergo „oēs hoēs" videntur esse soli Cstiani vitā agentes in oī pietate.

Resp: comendat Ap: orationes, ut tranquilla liceat vitā agere - D: si vita in pietate intelligatur exoranda pro oibg hoibg - C. v. Tr - restricta ad eos solos, qui actu sunt Cstiani - Sd.: ē ratio specialis orandi pro regibg - C. - ē ratio generalis data ab Ap: orandi pro oibg hoibg - N.

Th. 49 (seq)

b) oē tandē dubiū, q. forsan remanserit, tollitur mº quo Ap: universalitatē Div. voluntatis salvf: declarat. Hanc enī affert rationē: unq enī Deq (v. 5)
Rationē hanc dedit etiā ad Rom. III. 29. An Judæorq Deq tantū? nonē ē gentiū? Imo ē Gentiū. 30. Quoniā quidē unq ē Deq etc. X. 12. Nō enī ē distinctio Judæi ē Græci: nā idē Domq oīū etc.
Ergo docet Ap: rationē, cur Deq velit oēs salvos fieri, in eo sitā esse, q. oīū ē Domq.
Alterā rationē petit de unico mediatore. Xtq mediator ē pro hoīe, quia assumpsit naturā hum. nō communicata Div. — Hebr. II. 14-16
Ergo ut aliquis habeat Xtū mediatorē ē consequenter salutē obtineat æternā, sufficit ut ejq dē sit naturæ ac mediator, i.e. hō. Dedit enī Xtq semet redemtionē pro oībq (v. 6)

2º Quæ: de proprietate hujq univ. Div. voluntatis salvf. Voluntas, de qua Ap: nō ē mera in bono complacentia, sed revera vult salutē, quāvis nō absolute, sed sub conditione: ē igitur voluntas actuosa, operatrix.

a) ob simplicē in bono complacentiā, quæ nihil operatur, nō pū Deq dici velle hoīū salutē. Complacentiā enī quādā ē etiā in salute damnatorq ac diaboli.
b) nō dicit Paul. simpliciter, Deū velle salutē oīū, sed existentiā salutis: vult oēs hoēs salvos fieri ē ad agnitionē veritatis venire.
c) Voluntas hæc (sub b) descripta) ea ē, ut Deq velit fieri orationes pro oībq, ē q. majq ē, Xtq factq sit mediator oīū, redemptio pro oībq. —

Ē igitur in Deo voluntas salvandi oēs ē conferendi iis media, quæ ad salutē obtinendā necessaria sunt.

3º. Quoniā docente Ap: redemptionis oeconomiā oēs hoēs amplectitur hæcq redemptionis universalitas fundatur in universali Dei voluntate, fieri nō potuit, quin hæc verbis nō ambiguis in Scr: proponeretur.

a) Doctrina ē Scr: Xti redemptionem ad oēs eos pertinere, qui in primo Adam mortui indigent regeneratione per 2um.
2. Cor. V. 14. 15. si unq pro oībq mortuq ē, ergo oēs mortui sunt: ē pro oībq mortuq ē Xtq
Rom. V. 18: sicut per uniq delictū in oēs hoēs in condemnationē, sic ē per uniq justitiā in oēs hoēs in justificationē vitæ.
cf. v. 15. 17.

b) Facta comparatione oīū hoīū cū fidelibq, hi quidē abundantiorē gratiā dicuntur recipere, at neq

re religui salute privantur
1. Jo. II. 2. Ipse ē propitiatio pro peccatis nostris, nō pro nostris aute tantu, sed etiā pro totiꝰ mundi.
1 Tim. IV. 10. qui ē Salv: om̄ hom, maxime fidelium.
c) Longanimitas et patientia admirabilis Dei probant, nolle eū quēpiā perire
2 Petr. III. 9. patienter agit propter vos (nos) nolens aliquos perire, sed oēs ad poenitentiā reverti. –
Rom. II. 4. 5.
Simile quid legitur in V. T.
Ezech. 33, 11: vivo ego, dicit Dom. D. nolo morte impii, sed ut convertatur impiꝰ a via sua ē vivat. – Id. 18, 23.
Aegyptiꝰ impiosq Chananeos nō uno ictu sed pauletī exterminabat Deꝰ Israël, ut religui exemplo docti saluti suœ per sinceram promptamq conversionē consulerent
Sap. XI. 24 19 – XII. 18.
d) Eadē voluntas universalis supponitur in testimoniis sub no I.
Jo. XVII rogat pro oibꝰ, ut serventur a Deo P.
v. 20. Nō pro eis aute rogo tantū, sed ē pro eis, qui credituri sunt per verba eoꝝ in me –
Q. vero v. 9 dicit: nō pro mundo rogo, sed pro his – verissimū ē, nā pro apostolis rogat, ut perseverent in caritate ē fide – ex quo motivo sane pro mundo, quatenꝰ formaliter malꝰ ē, rogare nō potuit – pro ipso orat v. 21: ut credat mundꝰ, quia tu me misisti. –

Th. 50.
De universali voluntate Dei salvifica
constans PP. doctrina.

Pauca indicavisse sufficiet:

1° Inter PP. graecos nullus ē, neq inter latinos usq ad Aug: aetate qui negaverit, salvificā Dei voluntate ad oēs hoēs protendi. Docent enī

a) voluntate salvandi esse in Deo principē ē profluere ex naturae ejs bonitate: Deus i. tantū vult q. creaturae bonū ē q. si creatura damnatur, i. nō ex Dei voluntate, sed ex peccatis ejs repetend ē cf. th. 47. n. II.

b) Deū velle aeternā oīu salute, quoniā oīu Creator ē Dom: ē.
Ille oēs nos vult esse, quos condidit ē creavit. utinā tu hō nō fugias ē te abscondas: ille etiā fugientes requirit ē absconditos nō vult perire. Ambr. in ps. 39. n. 20.

c) quantū ad Deū spectat, oēs essent illuminati, oēs justi, oēs salvi — Ita Orig. Chrys. Cyrill. Alex. Ambros. Paulin. multi.

d) salus appellatur generale beneficiū, commune js indulgentiae

e) quaerentes frequenter, unde nā fiat q. nō oēs salventur, respondent unanimiter: quia nō oēs volunt — Ambros. Paulin. Chrys:
Hanc responsionē, quando de adultis agatur, commune fuisse, docet Aug. Enchir. 97.
„Quando requiritur causa, cur nō oēs salvi fiant, responderi solet, quiā h. ipsi nolunt."
Neq hanc responsionē Aug. improbabat, dummodo nō detorqueretur in sensū Pelag:
Eadē plane docet fidelissimus Aug: discipulus S. Prosper Aquit: — ad capitula Gallor. n. 8.
S. Fulgent. ad Monim. I. 23. 24.

Neq aliā sentiendi loquendiq rationē sequuntur Concilia.

Arelat. (a. 475) — epist. ad Lucidū presb:
II. anathema illi qui dixerit, illū qui periit, nō accepisse, ut salvus esse posset; i. e. de baptizato v. de illius aetatis pagano, qui credere potuit ē noluit.
VI. anathema illi qui dixerit q. Chrs nō pro oībs mortus ē nec oēs hoēs salvos esse velit.

Concil. Carisiacū con. Gotteschalcū cap. III. Deus omnipotens oēs hoēs sine exceptione vult salvos fieri, licet nō oēs salventur: q. aute quidā salvantur, salvantis ē donū: q. aute quidā pereunt, pereuntiū ē meritū.
Concil. Valentinū III idē docet. —

2° Ex universali Dei voluntate salvif. etiã Xti salutiferã oeconomiã universalē esse

a) Filii incarnati voluntatē salvif: ad oẽs protendi quã P. oẽs vult salvos esse (Greg. Nyss. in Antirrhet.)

b) Xtũ sanguinē fudisse pro genere hum. pro naturâ hum. pro oib9 quoꝝ naturã assumpsit.
Clem. Alex. Paedag. I. 8 - cf. th. 47.

c) salutis subsidiã, maxime vero Xti merita oib9 parata ẽ in promptu esse ã communẽa. Greg. Naz. or. 33 (34) n. 9. -

Th. 57.

Doctrina S. Aug:

1° Constanter defendit D. Aug: Chr pro oibq hoibq redimendis sanguine effudisse suū. Id docuit ē ante Pelag: exorta hæresi ē postea, unde veluti ex principio firmissimo demonstrans peccatū orig: ad oēs prorepsisse.
con. Jul. VI. 9. Unq pro oibq mortuq ē; ergo oēs mortui sunt, pro quibq Chrq mortuq ē (2. Cor. V. 14). Nega igitur Chr etiā pro parvulis mortuū, ut eximas eos de numero mortuoꝝ h. e. de contagio peccatoꝝ.. Quia si Chrq pro ipsis mortuq ē, ergo ē ipsi mortui sunt.
VI. 4. Civ. D. XX. 6. de Nupt. ē concup. II. 33. Op 9 imperf. II. c. 174.

2° Constanter docuit, gratiā sufficiente oibq hoibq præsto esse, qua salvari possent, nisi ipsi sibi sint inimici.

3° esse Dei voluntate antecedente, ut oēs salventur h. q. sensu intellexit Pauli verba ad 1 Tim. II. 4.
de spirit. ē litt. c. 33, n 57, quo in opere scriptor disputavit contra inimicos gratiæ Dei (Retract. II. 37) a. 412 quo hæresis Pelag. in Concil. Carth. damnata ē.
Operæ pretiū ē in loco citato conferre Retract. I. 10. n. 2. q. dixi (de gen. con. Manich. I. 3): illud lumē pascit pura corda eoꝝ, qui Deo credunt ē se ad ejq præcepta implenda convertunt, q. oēs hoēs possunt, si velint, nō existiment novi hæretici Pelagg: sec. eos esse dictū. Verū ē enī oīd oēs hoēs h. posse, si velint; sed præparatur voluntas a Domo ē tantū augetur munere caritatis, ut possint "
Ergo idē docebat tū ante Pelag. hæres: exortā tū pō eā. –
Cf. tandē in Jo. tr. XII. 12 (scripti nō ante a. 416 postquā Pelag. hær. jā a. 411 in Africā pervenit)

4° Ita semper Aug: intellexerunt discipuli fidelissimi q. ex Aug: doctrina nō oēs hoēs velit Deq salvos fieri, sed certo numerū prædestinatoꝝ, quq nō pro totiq mundi redemptione Salv: sit crucifixus – S. Prosper recenset inter calumnias, opprobria illata cath: prædicatoris memoriæ, prodigiosa mendacia – ad cap. Galloꝝ VIII. IX. ad object. Vinc. I. II.

Jansenianī quidē citant Aug. ep. 169 (102) n. 4 ad Evodiū: nō perit unq ex illis, pro quibq Chrq mortuq ē – at nihil inde probare possunt, nā subintelligitur illos esse ita dispositos, ut velint adimplere conditionē liberæ cooperationis.

Th. 52.

Multipliciter verba 1. Tim. II. 4 interpretans nunquam Aug: voluntate salvif: antecedente universale esse negavit.

I. Thesi praecedenti indicavimus quom° e reliqui PP e ipse Aug: locu sint interpretati. Disputans advers Pelagg tres novas Aug: explicationes addidit „du tame credere no cogamur, aliquid oipotente Deu voluisse fieri factuq no esse." Enchir. 103.

a) ut intelligamus, oes qui salvantur, Dei voluntate salvari, e salvari nemine nisi Deo volente
Enchir. 103 - con. Jul. IV. 42. De praedest. SS. 14

b) ut oes hoes oe genus hum. intelligamus per quascunq differentias distributu" h. e. no singulos, sed genera e conditiones singulor -
Enchir. ib. De corrept. e grat. 44

c) Deu velle e facere, ut nos velimus oes hoes salvos fieri
Civ. D. XXII, 2. De Corrept. e grat. 47.

Oibus his in locis Aug. no m° no excludit universale Dei voluntate salvif. sed diserte declerat, ea voluntate de qua agit, universale no esse.

Nõ igitur difficultas in eo e, q. negat Deu velle oes hoes salvos fieri, h. eni aliquo sensu concedimus, sed de qua-na voluntate Aug. h. praedicet.
Diximus jam th. 48 distingui ab Aug: 2 e voluntate salvif:

a) ea cui resisti põ (quae e universalis antecedens conditio)

b) ea quae effectu obtinet, quae universalis esse posset, spectata oipotentia Di: at re constat, ea no esse universale

Jam vero in oibus illis locis, in quibus Aug: voluntate salvandi ad solos eos applicat, in quibus habetur effectus, Aug: de altera voluntate agit, no vero de antecedente e conditionata. Ergo negare debuit, ista voluntate universale esse.

Causa vero hujus disputandi in haeres: Pelag. erat, asserentium oibus a Deo collata esse gratia (natura hum. cu libero arbitrio - hoes esse se ipsu salvare - eos qui damnantur, propterea damnari, quia nolunt salvari (n. propriis viribus) Contra quos errores S. Aug. 3a potissimu negat

a) hoe se salvare, quia ipse vult

b) Deu velle oes salvos fieri eo sensu, ut oibus contulerit, quidquid salvo libero arbitrio conferre potuerit

c) hoēs nō salvari, quia nolint (si intelligatur prop: sensu hæret:)

II. Quoad textu D. Paul. Aug: nunquā contendit explicatiōnē PP de voluntate antecedente salvif. ē universali falsā esse ipseq h. sensu locū explicavit, De spirit. ē litt. 57. 58. sed præterea alios plures sensus, ex immediato consequentes, admittit.

Multis modis intelligi pō, ex quibq in aliis opusculis nostris aliquos commemoravi — De Corrept. ē grat. n. 44.

Plena verbos Apost: enarratio ap: Aug: ita efficitur:

a) Deq vult oēs hoēs salvos fieri, nō ita tamē ut adimat eis liberū arbitriū (Spir. ē litt. 57. 58)

b) volens ita oēs salvos fieri, jubet nos velle oēs salvos fieri, q. in nobis operatur, diffundendo caritate in cordibq nostris (Corrept. ē gr. 47. Civ. Dei XXII. 2)

c) quos præsciuit gratiæ suæ obsecuturos, his vult effectu conferre salute æterna. Ad alios in quibq prævidet conditionē adimpletū nō iri, licet voluntas ejq nō pertinet, effectrix salutis q. eos culpæ attribuend ē

d) Licet nō ad oēs hoēs protendatur voluntas effectrix salutis, tamē oīa hoū genera amplectitur, oēs conditiones, ætates, ingenia

Th. 53.

Voluntate antecedente Deus vult om. etiã infantium salutē.

1. Testimonia praecipua, quibus ē Scr: declarant ē PP defendunt universalitatē voluntatis antecedentis, tam infantes amplectuntur tm hões adultos (i. e. rationis compotes)

a) Deus vult oēs hões salvos fieri, quos ipse ē Deus ē creator

1 Tim. 2.4. Ambros. in ps. 39.

b) oēs vult Deus salvos fieri, qui habent hum. naturā quia Filius Dei hum. naturā assumpsit ē per eā mediator ē Dei ē hom

1 Tim. II. 5. Hilar. Trin. II. 24.

c) Xtus mortuus ē pro oibus, qui mortui sunt per peccatū; Deus igitur restaurare vult per Adam sec. oēs qui in Adamo 1º occiderunt.

Rom. V. 15. 2 Cor. V. 14. 15. Naz. or. 33 (34) n. 9.

Aug. con. Jul. IV. n. 8.

Liquet has notas div. voluntatis salvif: eodē mº ad infantes pertinere atque ad adultos.

Numquid parvuli hões nō sunt, ut nō pertineant ad i. q. dictū ē oēs hões? Aug. con. Jul. IV. n. 42.

Aut pro adultis in dubiū vocandae sunt, aut si quid probant, etiā ad infantes protenduntur, quāvis terminus prae quo voluntas div. dicitur tm antecedens tm consequens, aliter se habet in adultis, aliter in infantibus.

Gabriel (in 1. disp. 96. c. 3. n. 10)

Vasquez verba 1 Tim. II. 4 ad solos adultos refert nā dictū ē Deū velle oēs hões ad agnitionē veritatis venire. At

a) ambitus div. voluntatis nō ex solis verbis v. 4. per se spectatis, sed ex toto contextu desumendus ē. Constat vero tm ex antecedd: tm ex conseq: velle Deū oēs salvos fieri, quos ipse ē Deus, qui habent naturā hum: pro quibus hō factus ē Filius Dei Unigen: tandē pro quibus Deus vult orationes fieri.

b) Si inciso illud (vult oēs hões ad agnitionē veritatis venire) exprimitur inchoatio salutis ē conditio, manifestū ē nō easdē conditiones requiri pro adultis ē pro infantibus: videlicet pro diversa capacitate subjectorum diversae requiruntur conditiones, unde etiamsi inciso illud pertineret ad solos adultos, nō

tamē sequeretur, etiā precedens incisū (oēs hoēs salvos fieri) ad solos adultos spectare, sed dicend esset ob apost: conditionē quæ sub præceptū cadit, pro illis memorari, qui præcepti adimplendi capaces sunt (cf. verba Chri: docete oēs gentes, baptizantes eos - Matth. XXVIII. 19 - qui crediderit ē baptizatus fuerit, salvus erit - Marc. XVI. 16.)

c) Sicut in his locis doctrina ē fides, ita etiā ap. Paul: agnitio veritatis sensu accomodo ad infantes pertinet - Aug. con. Jul. VI. 6 a - ep. 98 (23) n. 10 ad Bonif. - con. Jul. IV. 42

Itaq agnitio veritatis 3er dicitur
a) inchoata per sacr: ē habitū fidei
b) inchoata per fidē actualē
c) consumata in visione.

II. Soluta 1a quæ: an sit: offertur altera: quomo intelligenda sit voluntas anteced. salvifi: ad oēs infantes se extendens?

Hanc quæ: etiamsi obtexeremus nostrā ignorantiā, nihil tamē inde efficeretur contra 1am quæ: quæ ē extra dubiū posita.

At „nō ita incognoscibilis ista ē quæstio, ut nihil inde conditionis possimus acquirere, si ad contemplandū i. q. videri pō, tranquillus sobrii cordis adhibeatur intuitus" (Auct: de vocatione gentiū II. 21)

Pendet quæ: intelligentiæ a termino, præ quo Dei voluntas antecedens dicitur.

Si terminus hic sit ꝑ peccatū orig: liquet ante ejus prævisionē voluntatē antecedentē extendi ad oēs infantes. - Tū voluntas conseq. ea erit quæ ē pō prævisionē peccati orig: quā ante hæc nō sit universalis, verū particularis, dicend. esset, Deū in præsenti oeconomia nullo mō velle aliorū infantiū salutē nisi qui actu salvantur

Atqui in Scr. ē PP. agitur de oeconomia præsenti, i.e. supposito peccato orig: voluntas eni prædicatur Redemptoris ē Reparatoris - ergo term: præ quo dicitur voluntas antecedens univers: nō pō intelligi prævisū peccatū orig: nā eo supposito adhuc manet univers:

1o Quodsi supposito peccato orig: voluntas salvif. manet adhuc conditionata ē univers: nō pō aliquis terminus intelligi quā finalis status s. gratiæ s. pœnæ

46

a) universali illa voluntas salvifica describitur, ut ad oes hoes pertineat, donec sint in via

b) quoad infantes praeter finale statu s. gratiae s. poenae nō datur aliq terminq distinctionis inter voluntate quae supposito peccato orig. vult salute oīu interq voluntate quae multoq ex iis nō salute vult, sed exclusione a salute.

In genere igitur dici pō terminu esse eunde quoad infantes e quoad adultos.

2° In concreto aute magnu exsistit discrimē. Vā adultoq tu justificatio tu perseverantia nō pō esse absq libera eoq cooperatione.

Unde voluntate antecid: nō intelligitur Deq velle oīu salute, quia oībq media necessaria praebeat. Itaq terminq in adultis prae quo dicitur voluntas antecedens, includit etiā praevisu boni v. mali usu liberi arbitrii.

Infantibus vero nulla libera e cooperatio, justificatione adipiscuntur per solu baptismu, absq ullis suis actibq, perseverantia vero mere passiva e (gratia mortis pō ~~suscepta~~ sacr.)

Hinc quoad infantes requit intelligi antecedens voluntas salvif. qua applicentur iis merita Chi per baptismu.

Mors haec per se spectata naturalis quide e, spectata vero in complexo (mors in statu gratiae) beneficiu e intrinsece supernatu: (includens gratia supernatu:) i etiā beneficiu extrinsece supernat: e qua ordinetur ad fine supernatu: assequend

Profecto Deq nō vult baptismi applicatione quoad oes infantes voluntate antecedente abso: (sec. tota sp... tentiae suae amplitudine) neq voluntate conseq: ergo tali voluntate nō vult oīu infantiu salute

Si igitur vult applicatione baptismi pro oībq infantibq sub aliqua conditione, hujq conditionis praevisa s. adimpletio s. ~~frustratio~~ omissio terminq erit, prae quo voluntas baptizationis discernenda erit in antecedente e consequente.

Patet hanc ~~cooperat~~ conditione esse nō posse libera infantiu cooperatione, sed erit in causis sec: quae applicatione baptismi v. possibile reddunt v. impediunt. Sunt a) quae immediate v. mediate pendent a liberis voluntatibq aliorq hou

b) effectq qui in praesenti oeconomia ex causis phys: naturaliter consequuntur

Deq vult baptizatione infantiu, quatenq causae sec. tu morales tu phys: nō obsistunt - consequenter ad praevisione harc actionu Deq nō vult ordine praesente immutare morteq sine baptismo ex naturae legibq permittit sicq nō vult voluntate conseq hoq infantiu salute. -

3° Hanc Dei voluntatē antecedentē, licet conditionatā ita, ut conditionis impletio nō pendeat a libera infantium cooperatione, nō esse merā complacentiā sed verā erga oēs salutis prosecutivā voluntatē, inde patet q.

a) Praeviso peccato orig: Deus ē voluit reparationē generis hum: ē Filiū suū misit ad eā perficiendā. Hic se obtulit pro peccatis omnium s. totiq mundi: ergo etiā pro infantib9. Hinc etiā sacr: i.e. applicatio meritoꝝ Chri destinata ē orbi, nō exceptis infantib9 – atqui hujusmi voluntas div. nō mera complacentia ē, sed voluntas actuosa ergo talis etiā ē voluntas Di. erga oēs infantes.

b) Sacr: applicationē Deus haberi vult nō immediate per se, sed per causas sec. idq nō absolute, sed quantū causae sec: nō impediunt.
Inter has causas sunt liberae hom voluntates, a quibus pendet applicatio sacr: saltē quoad plurimos infantes. Deus ante voluntates hom ad h. specialiter multis modis adjuvat – tamē permittit, ut mala hom voluntate infantes nō adipiscantur salutē.
Si igitur quoad multos infantes nō intelligimus quo Deus antecedente voluntate eoꝝ salutē prosequatur, idē dicendū erit de iis quoq casib9, ubi Dei providentiā nō intelligimus.

Graves theol: docent velle Deū oēs infantes ad salutē admittere, quatenus liberae hom voluntates i. concedant – videlicet conditionē, sub qua Deus vult om parvuloꝝ salutē ad unā liberā hom cooperationē revocant.
Haec tamē sententia quamvis pia sit neq analogiae fidei refragetur, nō tamē necessariā esse putamus ad defendendā nostrā thes:

c) Nā praeter hom etiā causae sec: ordinis phys: considerari debent, quae juxta comunes leges Provid: collationē sacr: v. possibilē reddunt v. impossibilē. Inde consequ aliquando mors infantium ante susceptū baptismū, independenter a libera hom voluntate. H. tamē nō repugnat antecedenti voluntati universali, sed conditionale, quantū generali ordo reꝝ sapienter ē juste instituto, permittit; ~~Hoc~~ probat tantū, in Deo nō esse voluntatē absol: salutiferā. Nimirū salutē om infantium, qui moriuntur in peccato orig: Deus antecedente voluntate vult sec: providentiā comunē, nō tamē providentia speciali illis vult consulere.

Providentiae enī 3 potissimū officia incumbunt: unicuiq rei finē statuere; praebere media sufficientia; cinere, ut res unaquaeq mediis illis sec. exigentiā naturae suae utatur.

Th. 53 (seq)

Plenā ē lucidā nostræ doctrinæ expositionē ē comprobationē invenies ap. Auct. De vocatione gentiū lib. II, quē Gelasiꝰ Pp appellavit magistrū Eccl: (in opusc. con. Pelag) Cū h. auctore consentit S. Fulgent. de verit. prædestin. I. 9-11, h. tamē discrimine intercedente, ut ille pro scopo suo sibi proposuerit declarare qualis sit voluntas salutf: ad oēs pertinens, hic vero, Augꝰ sequens, h. potissimū agit, ut gratiā (prædestinationē) demonstret gratuitū beneficiū esse, nō meritis naturalibꝰ acquisitū. Aliis vero in locis, ubi voluntate antecedt condit: considerat, plane cū altero auctore consentit. c. 10. n. 21.

Schol.

Ad difficultates repellendas curand ē
a) ut nō confundatur voluntas absol: cū condit:
b) neve falsa admittatur suppositio, nullā dari in Deo voluntate conditionata salutis, nisi conditio pendeat a libera voluntate hom.

Q. conditio nō pendet a libera infantiū voluntate, probat quidē, donū gratuitū visionis beatif. nō esse in libera potestate infantiū; nō probat, nullā esse in Deo voluntate iōs h. donū concedendi; quatenꝰ leges ordinis generalis nō sunt impedimento.

Inde etiā conseq salute æternā nō esse infantibꝰ meritoꝝ mercedē ac coronā, sed gratuitū donū respondens gratiæ sçis infusæ.

Porro seq: infantes damnari ad privatione finis supernat: (visione beatif:) nō vero poena sensꝰ, quæ solis male meritis retribuitur.

Aug. vero dicens benē meritis fidelibꝰ nō concedi, ut eoꝝ filii cū ipsis sint in regno cœloꝝ, si postquā sine baptismo exierint ex hac vita, nō contrariū nobis docet (Op. impf. con. Jul. VI. 12. De Grat. ē lib. arbitr. 44) nā probare sibi proposuit, baptismū esse beneficiū gratuitū, minime vero negat, Deū antecedente voluntate condit: hanc gratiā oībꝰ destinare. Tū etiā meritū de condigno negat; enumerat aliquā parentū studia ē industrias, nō ante dicit, nulla ab ipsis positū fuisse impedimenta. Tandē nihil dicit de ordine phys: qui etiā impedimenta sua affert — ubiꝰ vero nō de voluntate antecedente condit: agit sed de voluntate conseq. ē de ea, quæ in actu 2° effectū producit. —

Sectio V.

De voluntate Dei salvifica.

Cap. 3.

De voluntate salvifica consequente et de praedestinatione.

Art. 1.

Reprobatio nō antecedenti, sed consequenti Dei voluntati attribuenda ē.

(Th. 54. 55.)

Th. 37.

Nulla datur reprobatio positiva antecedens praevisione peccati.

I. Primu exponendae sunt impia commenta tu supralapsariorum quam infralapsariorum, ut tandem appareat, quid reprobatio nō sit: quo facto faciliq quid sit intelligemus.

1° Calvinus haec fere docet de praedestinatione ac reprobatione – Instit. III. c. 21–24.

a) Hoēs alios creari ad vitā aeternā, alios ad aeternā poenā: hujus ordinatio inerat in mente div: antequā Adamū crearet.

b) Ordinatio ad morte nō conseq. peccatū, sed contra ē peccatum orig. ē generis hum. lacrimosa ruina consequuntur anteced: div. praedestinatiōnē multorum ad aeternā morte.

„Deū nō m° primi hoēs casū ē in eo posterorum ruinā praevidisse, sed arbitrio quoq suo dispensassē" c. 23. n. 7.

c) Exequitur ante Deus h. decretu suū ita, ut voluntate sua quae rerum necessitas ē †, antecedenter electis praebeat fidē ē justificatiōnē, antecedenter vero reprobatis oēs gratias deneget ē ad impietatē obduret. Fides ante ceteras dona supernat: in electis nō meriti ratiōnē habeant, sed symbola sunt ac manifestatio ejus quae praecessit, electionis. Itē in reprobis peccata signū sunt damnationis.

† ita d. Aug. quoq loq. at intelligens voluntatē quā res eo m° fiunt, quo Deus eas creavit (Gen. ad litt. VI. 15)

Nonnunquā considerat Calv: etiā causā proximā quae ē naturae pravitas ē peccandi dira necessitas, per orig. peccatum inducta. Immerito tamē inde conjicitur Calv: fuisse postlapsarium, q. ex his verbis aperte intelligitur:

„Q. sibi patefacto Dei verbo nō obtemperant reprobi, probe i. in pravitate cordis eorum rejicitur, m° simul adjiciatur, ideo in hanc pravitatē addictos, quia justo, sed inscrutabili judicio suscitati sunt ad gloriā ejus sua damnatiōne illustrandā." Instit. III c. 24. n. 14: – cf. c. 23. n. 9. –

Manet igitur horrend. spectaculū, hoē impiū ac perversū causā peccatoris proximā in naturae corruptione posuisse, causā vero supremā praedestinationis s. ad morte s. ad gloriā sempiternā in D. O. M. rejecisse.

2° Infralapsariorum dogmata in synodo Dordracene a Gomaristis (Contraremonstrantibus) adv. Arminianos (Remonstrantes) annis 1618. 1619 declarata sunt. Cū iis multis in rebus consentit Jansenius (Augustinus P. iii. De Grat. Christi l. X. X)

a) Decretu electionis v. reprobationis ad hoēs referri, qui propter Adae peccatu oēs morti obnoxii sunt. De decreto ante antecedente praevisione peccati orig: nihil dicunt, neque enim damnare neotericae parente voluerunt, neq probare.

Jans: agens de praedestinatione angelor. et hom. in statu innocentiae videtur doctrinam orthod: retinuisse; erravit tamen circa statum naturae integrae et q. gratiam ei censuerit naturalem, unde de praedestinatione habet multa loq: simile Pelagio. –

b) ex massa illa damnata Deus non solum gratuito decrevit aliquos salvare, sed etiam vult eos salvare gratuito, nulla habita ratione fidei, obedientiae, sanctitatis. Reliquos homines Deus ex justa voluntate sua in statu damnationis relinquit eosque in distributione gratiar. praeteriit.

Jansen. in eo tantum differt ab iis, q. meritum bonor. operum non negat neque negat reprobis fidem et sanctificationem temporariam concedi. At non solum praedestinationem ad gratiam (q. tenemus et nos cathol:) et praedestinationem ad gloriam (q. nonnulli nostri tenent) factam esse voluntate antecedente: nulla habita ratione meritor., sed etiam reprobationem peccantium eaque positivam (exclusionem a vita aeterna, damnationem a poenam damni) factam esse decreto antecedente: Praevisa enim ruina generis hum: Deus decrevit eos in massa damnata relinquere, neque eos remissio peccati orig: et quaedam temporaria justificatio juvant. –

c) De executione decreti tandem haec habent Dordracen: Ad solos praedestinatos salvandos Deum misisse filium suum; pro his solis Christum mortuum esse; his solis a Deo gratiam dari fidei, cui nemo resistere possit; his solis dari gratiam justificantem, quae cum peccatis non possit amitti. Nam etiamsi fideles peccent, non possunt excidere ex adoptione et gratia Dei. Contra reprobos et exclusos esse per decretum aeternum a donis supernat: neque ullam gratiam sufficientem fidei et conversionis obtinent, utpote traditi maledictioni.

His plane etiam Jansen. consentit.

In diiudicanda Dordracenor. doctrina erravit vehementer optimus Gazzaniga (T: II. Dissert VI. n. 242) dum putaret eos ~~autem~~ rigido Calvinismo abhorrentes ad sanam thomistar. de praedestinatione et reprobatione doctrinam descendisse.

Cf. Georg. Albertini O. P. de Deo acroa. XVII. n. 45. De Gratia acroas. XV. n. 15. –

II. Voluntatem Dei salvif: antecedente: non solum relate ad naturam hum. integram, sed etiam in ordine ad naturam lapsam universalem esse, jam supra demonstratum est, ita ut voluntas justitiae, quae decretum damnationis edit, non possit esse nisi conseq:

1º Suppositis, quae ~~ante~~ demonstrata sunt utraque ~~ambo~~ haeretica contra jam decreta sunt

a) negent Deum velle omnium hom. salutem Christumque pro omnibus mortuum esse quae tamen sit: et PP. diserta sententia.

Th. 54 (seq)

b) concludunt malorum antecedentem reprobationem et proinde negent iis dari idonea supernat: effectusque sacra: (Calviniani) v. saltem gratiam sufficientem (Jansenist)

c) Ambo subvertunt libertatem arbitrii ac proinde tollunt universum ordinem moralem; tollunt praeterea Calvin: omnia supernat: virtutum merita quibus ex condigno retribuantur vitae coelestis praemium, itemque veram peccantium culpam.

d) Utraque sententia ea docet, quae manifestissime pugnant cum bonitate, justitia, veracitate, sapientia divi.
Q. in supralapsariorum hypoth: extra ullum dubium est.
Dum infralapsarii videntur parum distare ab opinione eorum cath: qui defendunt aliquam negativam, uti ajunt, tum praedestinationem tum reprobationem, factam ante merita praevisa hancque fuisse putant Aug: opinionem.

Discrimen tamen magnum est, non tam in eo, quod cath: illam anteced. reprob: negativam dicunt, Calvin: vero cum Jans: positivam, ... tenebrae regnant in hac quaest: sed

1° haeretici defendentes reprobationem anteced: excludunt diserte voluntatem Dei salvif: Christumque pro omnibus mortuum esse
2° reprobis v. omnem gratiam denegant v. saltem eam quae sufficit ad salutem
3° negant omnem gratiam, quae mere sufficiens est, unde oritur necessitas tam bene quam male factorum – Deum vero interminatione irae suae et aeternae poenae reprobis impossibilia praeciperet eumque his homines necessario quidem et tamen damnabiliter peccare.

Omnia haec absurda, injusta, horrenda cathol: rejiciunt negantque ea ex principiis suis consequenter derivari.

Itaque doctrina SS. PP. quam explicuerunt contra Pelagg et Semipelagg agentes, haec est

Deus neminem praedestinat ad interitum sempiternum, neque eum vult, sed tantum praescit et permittit.
Nemini vires subtrahit ita ut cadat; contra vult omnes semper adjuvare, quod si non fit, in ipsis causa est
Secus Deus O. M. esset causa peccati, quod impium est dicere.
Praedestinatio ad interitum nunquam est antecedens, sed consequens praevisam perseverantiam in malo
Non praedestinari idem valet ac reprobari

Schol:

Verba quae leguntur ap. Rom. IX postea explicabimus. Q. vero Calvin: objiciunt 1. Petr. II. 8, dicentis q. Christus factus ē „lapis offensionis ē petra scandali his, qui offendunt verbo, nec credunt in quo ē positi sunt" — profecto ex iis nō conseq. i. q. efficere conatur Thd: Beza, reprobos a Deo ipso esse positos ad h. ut nō credant v. responderi pōt cū Ven. Beda (in h. l.) eos ipsos qui nō credunt ē sua culpa impingunt in verbū Evglii ac corruunt, a Deo esse positos, ut credant v. ut nonnulli PP graeci explicant, a se ipsis positi. Tandē in Scr: offensio in lapidē angularē (Is: VIII. 14.15) exhibetur ut poena incredulitatis, unde hic erit sensus: offendunt in lapidē quia nō credere positi ad h. ut pro infidelitate justā poenā recipiant. —

Th. 55.

Neq datur negativa reprobatio antecedens.

Primu exponemq diversas catholicoq opiniones, quas quide oes falsas habemq nã quælibet negative reprobatio anteced: necessario jungitur cu prædestinatione ad gloria anteced: absol: hanc aute abhorrere a cathol. veritate in præcedente thesi demonstrata ẽ.

I. Qui prædestinatione ad gloriã putant esse voluntatis antecedentis prævisa libere merita, nõ oes eodẽ mº sententiã suã explicant ac defendunt.

1º Complures prædestinatione tu angeloq tu hoñ absolute antecedenter, independenter a prævisione bene v. male actoq ipsiqq peccati orig: facta e completa esse arbitrantur. Omissa nunc prædestinatione angeloq lstq hoïs, de prædestinatione hoñ hanc serie div: decretoq ~~[illegible]~~ negtght:

a) Primq actq voluntatis div. salvif. fuit dilectio, qua Deq voluit hoibq dare gloriã voluntate absol: efficaci.

b) Gratuito illo ẽ absol: decreto Deq nõ tantu gloriã indefinite electis dedit, sed singulis illã certo ac definito gradu præparavit, præordinans scrictate illã mansionq, de quibq Salv: locutq ẽ (perfectioni eni cœlestis regni consentaneu ẽ, ut ibi nihil sit, q. nõ ẽ ex prædefinitione div.)

c) Ita prædestinatis ad certu gradu gloriæ Deq absol: efficaci voluntate prædefinit oes actq meritorios in oibq suis adjunctis, ut merita responderent gradui gloriæ prædestinato.

d) Ut vero in tempore fiant, præparat gratias efficaces quibq cu præordat infallibiliter conexa illa opera meritoria prædefinita.

Suar: de præd: I. c. 8 sq.

Didacq Alvarez de Auxil. disp. 37.

Præter hanc absolute antecedente prædestinatione altera nõ datur; h. absoluto decreto ante prævisos quosimq creaturæ actq oes salvandi prædestinati sunt. Unde oes qui præter electos creandi erant, præteriti sunt h. e. nõ comprehensi ~~a~~ prædestinatione ad vitã æternã, independenter ab oi prævisione peccati etia orig.

Permissione peccatoq, ~~propter~~ ob quæ ẽ angeli ĉ hoes positive reprobantur effectu esse necessaria absol: reprobationis negativæ anteced. Reprobatione aute illã priore negativã appellari nõ q. nõ esset in Deo actq positivq. nã Deq positive vult, oes hoes illos nõ prædestinare, nõ admittere ad regnu coeleste, excludere a gloria, ut a beneficio (Ita plurimi, oibq constare volentes) Sed h. intendere discrime inter negativã reprobatione e positivã q. prior sit

tantū rejectio a bono indebito, posterior praeterea damnatio ad poenā. Haec supponit culpā, illa Deus ex se concipit, nulla supposita culpa hois.

Videlicet (Gonet de praedest. disp. 5. a. 2. n. 22) positivā reprobationē praeter terminū a quo (quae ē exclusio a gloria) etiā habet term. ad quē (poenā s. damni s. sensus), illa vero solū habet terminū a quo, exclusionē a gloria neq connotat reprobū esse damnadū ad poenā s. damni s. sensus. (Haec tamē hariolationes sunt, nō verae doctrinae salubris expositio)

Suar: qui aliis timidior haec in re apparet, utpote anxius, quomodo componat contradictorie illa: nullā esse in Deo voluntatē antecedentē nō admittendi aliquos ad regnū (ita enī docet mater Eccl:) ē alterū illud: esse in Deo positivā voluntatē antecedentē nō eligendi ad regnū eos qui damnati sunt — nisere ē frustra laborat neq videt pugnantia inter se ab ipso conjungi.

Erat discrimē inter voluntatē anteced: nō admittendi ad regnū (excludendi in poenā ē vindictā) ē voluntatē anteced: nō eligendi ad bonū indebitū, prior enī, utpote culpā supponens, repugnaret altera per se nō itē, nā bonū indebitū negari pō nulla culpa supposita.

At in constet oēs homes voluntatē anteced: a Deo destinatos esse ad bonū indebitū regni coelestis, quomodo idē Deus poterit habere anteced. voluntatē positivā nō eligendi aliquos ad h. bonū?

2º Alii illis, quos sententiā exposuimus, consentiunt in praedestinatione angelorū — hominū vero tū praedestinationē tū reprobationē factā esse consequ: ad praevisū peccatū orig:, antecedenter tamē ad praevisionē aliarū actionū creaturae, maxime supernaturalium — Hoēs qui nō salvantur, etiā reprobatos fuisse negative in poenā peccati orig:

—

V. Dicimus anteced. reprobationē negativā pugnare cū doctrina certissima anteced. universalis voluntatis salvif: Ut. magis in argumentis, petitis ex ipsa indole reprobationis anteced. negativae:

1º Voluntas antecedens negandi praedestinationē ē voluntas antecedens nō salvandi. Nō. certo hunlentū ē. Nā

a) Cū absol: voluntate ante prævisione quamcunq actionū Deq oēs ē singulos salvandos ad gloriā prædestinat simulq antecedenter ad prævisione operū alios oēs creandos positiva voluntate absol: nō eligit, hæc voluntas nō eligendi = voluntas nō salvandi. Atqui cū voluntate antecd: absol. nō salvandi repugnat voluntas condiᵗio: salvandi – ergo circa hos qui antecedenter electi nō sunt nulla videtur esse antecd. conditio: Dei voluntas salutis.

Propos. minor evidens ē,

Majorē concedunt Alvarez, Gonetq –

unde etiā concedunt, ergo angelos malos ē hōes reprobos nullā esse in Deo volnntate antecd. condit. salutis.

Vellet Deq etiā hor salute, ita ajunt, quoniā salq ē aliquid boni, nisi per eor salute impediretur major universi pulchritudo justitiæq div: manifestatio – hanc velleitate esse voluntate antecd. salutis om.

Remanet major contra Suar: demonstranda: Voluntas antecd. nō prædestinandi nō solū ē voluntas nō absolute prædestinandi ante prævisa merita, sed ē voluntas absolute ē simpliciter eis negandi prædestinatione. Nā si diceretur Deq alios prædestinare ante merita prævisa alios sec. merita eor, incidereinq in sententiā Ambr. Catharini, quā Suar: ejq sectatores rejiciunt. Tū etiā prædestinationis negotiū nō totū absolveretur in signo (decreto) antecedente oēe prævisione, neq ex illa negat. reprobatione proveniret infallibilis jactura salutis. Unde cū vehementer repugnent principiis Suar: voluntas posit. nō eligendi sumenda ē pro voluntate absolute ē nullo mᵒ eligendi ad salute æternā. Qui vero voluntate antecd. absol: alterū vult nō eligere ad aliq. bonū, nō pō simul velle illud bonū ei conferre sub conditione, si ipse præstet q. pō ē debet.

Ergo antecd. voluntas positiva nō eligendi ad salute ē voluntas positiva absolute nō conferendi salute ē nō salvandi.

Hæc autē consistere nō pō cū voluntate antecd. salutis, quā oēs PP unanimiter admittunt.

b) Eadē contradictio inveniri pō ap. Suar: ubi docet regni coelestis pulchritudinē in singulis membris præfinitā esse (h.ē: numerq eor neq augeri neq minui pō) ē tamē Deū antecd. voluntate oēs salvare velle, sc. conditionate, si per eos nō staret – cf. Frz. 530

2° Deus antecedenti voluntate sincere vult omnes homines salvos fieri sub conditione liberae cooperationis –
eo ipso antecedenter vult, ut cooperentur et actu salventur
ergo antecedenter neminem vult reprobari.
atqui ex sola antec. voluntate negandi praedestinationem certum est hominem non esse salvandum et cum hac anteced. voluntate assecutio salutis metaphysice repugnat.
Ergo eo ipso quod anteced. voluntate vult omnes homines salvos fieri, erga nullum omnino hominem habet illam anteced. voluntate negandi praedestinationem.

3° Docent, Deum erga homines, quibus anteced. voluntate salutem negavit, non quidem uti speciali providentia, propria praedestinatorum – non tamen gratias negare, quibus possint malum vitare et facere bonum; quod si non fecerint, ipsi in culpa sunt. Ita Suar:
Nam Alvar: et alii existimant etiam gratias sufficientes multis antecedenter negari.
At evidens est Deum debere sibi suaeque destinationi, ut curet ne quisquam praedamnatorum numerum salvandorum ingrediatur. Non potest igitur ulli eorum tale gratiam concedere, quam praevideat perseveraturam esse in finem.
Th. ipsi declarant:
„Electio ad finem est ratio dandi media efficacia s. infallibilia ad illum; ergo negatio (antecedens) illius electionis erit suo modo ratio non dandi media congrua et infallibilia ad illum finem consequendum neque in hoc superest nova difficultas."
Suar. V. c. 7. n. 14
Omnia haec evidenter pugnant cum multimodis et obtestationibus Dei, se nolle mortem peccatoris et exhortationibus ad conversionem – cf. th. 49.
Optime Lessium audiamus disserentem:
Sec. communem aestimationem hominum parum videntur Deum velle ut pereas et nolle te ponere in electorum suorum numero neque gratiam congruam et perseverantiam dare; quia enim infallibiliter ex hujusmodi decretis sequetur damnatio: et si alterum horum decretorum esset subeundum, quivis censeret, sibi esse indifferens, utrum eligatur, cum utrumque ante praevisionem operum sit conceptum" De praedest: sect. 2. n. 13 – cf. Tertul. con. Marc. IV. 29.

4° S. Prosperi Aquit: responsiones ad capitula Gallorum demonstrant saec. V putasse nonnullos, ex doctrina Aug: effici, ut illi, qui pereunt, ante praevisa eorum merita jam praeteriti fuissent in praedestinatione – unde necessario ex Dei voluntate pereunt.

Th. 56 (seq.)

Prosper hujusmi calumnias ab Aug: memoria repellit tanquam prodigiosa mendacia: si aliquis no sit prædestinatus, i. consequens esse ad prævisa peccata, no vero antecedenter. Suar: affirmavit, Prosp. no de negatione prædestinationis agere, sed de reprobatione positiva, de decreto damnationis ad poenam æternam sermonem facere. Q. manifesto falsum ē, cum ē Prosp: ē detrectatores Aug: multoties declarent, se de iis agere, qui prædestinati no sunt, qui no pertinent ad prædestinationem etc. nunquam vero mentionem faciunt reprobationis aut damnationis. Imo diserte distinguunt negationem prædestinationis tu reprobationem ad poenam. Neq agebant de positiva reprobatione ad poenam, sed de negatione prædestinationis, cum adversarii contenderent (ab Aug: doceri) quosdam no esse prædestinatos ad vitam æternam antecedente Dei voluntate – Prosper vero constanter negaret, D. Aug: hujusmi negationem prædestinationis antecedente in mente venisse.

Illos ruituros propria ipsorum voluntate præscivit ē ob h. a filiis perditionis nulla prædestinatione discrevit. Nam quomodo eos haberet præordinata in listo electio, quos discedentes a listo habitura erat justa damnatio? cap. VII

Utriusq reprobationis tu posit: tu negat: eandem esse relationem ad præscientiam futurorum peccatorum: propter peccata prævisa Deus positive damnat itaq consequenter ad prævisa mina negative reprobat i. e. prædestinationem negat.

"Non relicti sunt a Deo, ut relinquerent Deum, sed reliquerunt ē relicti sunt ē ex bono in malum propria voluntate mutati sunt; atq ob h. licet fuerint renati, fuerint justificati, ab eo tamen qui illos tales præscivit, no sunt prædestinati"

Ita passim. –

Scholion

Theol. isti dicunt Deum in 1° signo (ita illi loq mos ē) negavisse prædestinationem ad gloriam, hancq no electionem, hanc exclusionem e numero prædestinatorum ad gloriam, intendisse tanquam finem v. ut Suar: mitius declarat, tanquam no electionem ad finem. In 2° vero signo tanquam medium ad finem v. tanquam negationem mediorum efficacium ad finem (ita Suar.) Deum voluisse negationem gratiæ efficacis v. congruæ. Negationem gratiæ esse effectum ē sequelam illius negat. reprobationis.

1° Nos distinguimus reprobationem negativam a gloria æterne no esse ex voluntate Dei antecedente prævisione finalis

peccati, eo ipso exclusimus etiā consequentiā de reprobatione a gratiā efficaci. –

Argumenta quibus adversarii probant in hoībus nullā esse causā reprobationis negativæ revocantur tū ad Rom. IX. 19 de quo postea dicimus, tū ad frequentiorē loquendi ratione S. Augustini propriā, se ignorare, cur Deus hunc trahat & aliū nō trahat. –

Hæc tamē & his similia possent unice probare, nō esse in hoē causā reprobationis a gratia efficaci v. cōngrua (de qua longe diversa quæstio ē), nullo vero mᵒ probant in causa esse aliquā antecid. reprobationē negativā a gloriā.

Contra Aug: loq. ratiō demonstrat potius eū aliter sensisse quā isti volunt theol: si enī cautionavisset, negat. reprobationē antecid: in causa esse, cur alius trahatur, alius nō trahatur, nō poterat profecto respondere, se i. nescire: nā quia Deus ad vitā nō elegit, propterea nō dat gratiā neque dare pō. – Neq mysterium inscrutabile in distributione gratiarū invenisset Aug: sed in negat: reprobatione antec: (ut isti facere solent)

Sectio V.

De voluntate Dei salvifica.

Cap. 3.
De voluntate salvifica consequente ē de praedestinatione.

Art. 2.

Praedestinatio vario sensu legitur in Scriptura ē apud Patres.
(Th. 56-58.)

Th. 56.

De sensu vario praedestinationis tum in Scr. tum apud PP.

1° Praedestinatio, προορισμός, ὁρισμός, in genere signif. o͞e consiliū Dei, quo ab aeternitate disponit ac vult existentiā cujusque operis sui.

2° Sensu magis restricto praedestinatio communiter dicitur dispositio operū div. relatē ad salutē aeternā creaturae rationalis. Aug. denique ē PP. qui eū secuti sunt, adhibent praedestinationē etiā de interitu ē poena aeterna. H. vero nō pō dici de peccatis; poena enī opus Dei ē, nō vero peccata.

„damnandi praedestinati sunt propter iniquitatē superbiae" Aug. de peccat. mer. ē remiss. II. 26.

Frequentiori ap. PP. usu constitutio poenae appellatur reprobatio, praedestinatio vero ē operū div. dispositio quae ad vitā aeternā conducunt ipsaque vita aeterna. Cū vero inter haec dona multa naturalia sint, praedestinationis nomē pertinet ad sola illa supernat: quae singulis tribuuntur ad vitā aeternā promerendā (supponuntur profecto tanquā fundamentū necessariū generalia dona supernat: in quor numero sunt redemptio, Eccl: sacra: alia.)

Denique haec dona possunt considerari tū praecisione facta ab effectu tū simul cū eo. Quāquā priori quoque sensu possunt praedestinatae dici (sunt enī ab aeterno ad salutē hom dispositae) re ipsa tamē ad salutē nō conducunt, ipsaque Scr. distinguit vocatos ab electis (Matth. XX. 16) inde usus praevaluit, ut vox illa nō usurparetur nisi de gratia, quae finē obtinet.

3°. Aug: praedestinationē dicit tū ipsā gratiā quae nobis sine nobis a Deo infunditur, tū bona opera, quae gratia adjuvante facimus: ea quoque sunt gradatim[?] eaque opera Dei.

„Velle ē operari Deus operatur in nobis, nō quia nos nō volumus aut nos nō agimus; sed quia sine ipsius adjutorio nec volumus aliquid boni nec agimus:"
Aug. De gra: lib: c. 25.

Itaque pō praedestinatio v. incomplete considerari prae singulis operibus supernat: quia numē div. in consilio suo ad creaturā salutē praedisponit v. complete prae tota serie hor operū inde a prima vocatione usque ad finē qui ē beatitudo sempiterna.

Cf. Frz. p. 565.

4° Quamquā usu communi a theol: praedestinatio simpliciter dicitur quando ultimus finis i.e. vita aeterna, re vera obtinetur, tamē ē in Scr: ē ap. Aug: eadē vox sensu minus pleno occurrit, pro effectu proximo fidei v. justificationis v. ejusdē augmenti, ita ut nullus habeatur respectus ultimi finis.

Cf: Rom. IX. 11. sec. electionē propositu Dei. – Eph. I. 11. 2 Tim. I. 9.

electio, electi Rom. IX. 11. XI. 5. 7. 28. 1 Thess. I. 4. Rom. VIII. 33. XVI. 13. Coloss. III. 12. Tit. I. 1. 1 Pet. I. 1.

salvati (h. e. salute inchoata) oẽs dicuntur Christiani Act. II. 47. Rom. VIII. 24. Eph. II. 5. 8. 2 Tim. I. 9. Tit. III. 5. –

I. In Scr: quidē vox illa nunquā adhibetur de voluntate Dei antecedenti conditi: quæ effectu caret, verū de voluntate efficaci. Ut frequenter dicitur de beneficiis superniat: quæ omnibus Christianis v. saltē justis communia sunt.

Eph. I. 5. qui prædestinavit nos in adoptionē filior per J. Chr. in ipsū, sec. propositū voluntatis suæ

11. In quo (Christo) etiā ē nos sorte vocati sumus prædestinati sec. propositū ejus

1 Cor. II. 7. Sed loquimur Dei sapientiā in mysterio, quæ abscondita ē, quā prædestinavit Deus ante sæcula in gloriā nostrā.

Præter hæc 3 loca verbū προορίζω, prædestino, in N. T. solū occurrit Rom. VIII. 29. nā quos præscivit ē prædestinavit conformes fieri imaginis Filii sui.

30. Quos autē prædestinavit, hos ē vocavit ...,

ubi tamē controversia excitare pō, de qua postea.

Alio sensu

Act. IV. 28. facere quæ manus tua ē consiliū tuū decreverunt fieri.

Simplex ὁρίζω, destino sensu perū simili aut nihil ad nos pertinente occurrit Lu. XXII. 22. Act. II. 23. X. 42. Rom. I. 4. Act. XI. 29. XVII. 26. 31. Hebr. IV. 7. –

II. Sec: eundē mō loq: PP. quoq ē maxime Aug. usurpent voces illas (prædestinatio, electio, propositum) q. abunde pō demonstrari. –

1º. Prædestinationē esse ap: Aug. æternū div. voluntatis consiliū nō mō illud quo gloriā statuit hominibus conferre, sed etiā illud, quo fidei initiū ē incrementū, justificationē, finalē perseverantiā ē præscivit ē præparavit, nemo ē qui dubitet.

Adv: quidē nostri, qui ubiq prædestinationē ~~tendunt~~ ad gloriā ante merita prævisa student invenire, contendunt dona illa dici prædestinata, quatenus vertantur indissolubiliter in illo decreto æternæ salutis, facto ante merita prævisa.

Nos contra dicimus, dona hæc (si perseverantiā excipias) ab Aug: prædestinata dici, etiamsi nō jungantur in æternæ salutis adeptione. Neq verū ē, eatenus prædestinata dici quatenus ex absoluta prædestinatione antecedenti: proficiscuntur.

Nā generatī declarat nullā dari gratiā, cui nō respondeat æterna Dei prædestinatio.

"Inter gratiā ē prædestinationē h. tantum interē q. prædestinatio ē gratiæ præparatio, gratia vero, jā ipsa donatio." Prædest. SS. c. 10.

Gratiā fidei ē justificationis cujusque Christiani, si consideretur in præscientia ē voluntate æterna, quæ eā decrevit, vocatū prædestinationē SS. – de prædest. SS. n. 31.

Itaq tā late juxta Aug. patet praedestinatio, quā late se porrigit gratiaꝝ varietas.
Idē Fulgent. docet. – ad Monim. I. c. 11.
Dona illa praedestinata in multis profecto perseverantiae dono cumulantur, q. ē ipsū ab aeterno praedestinatū ē.
Quoniā vero Aug. adversa Pelagg reliquias pugnans potissimū initiū fidei perseverantiaq prae oculis habet ut dona Dei ideoq ut dona Dei praedestinata – nonulli theol: existimavere ab Aug: ea solū dona praedestinata appellari, quae cū perseverantia conjuncta sint ē consequenter cū gloria aeterna.
Hujqū ē celebris illa definitio: praescientia ē praeparatio beneficioꝝ Dei, quibq certissime liberantur" (ubi evidenter inclusa ē perseverantia) – de dono persev. I. 14 –
Ratio tamē cur dona illa praedestinata dicuntur, nō ē in eo, q. cū perseverantia conjuncta sunt, neq q. derivantur ab aliqua anteced: praedestinatione ad gloriā, nā praedestinationis essentia in eo ē, ut donū sit supernat: ē ab aeterno in div. praescientia praeparatū. Unde praedestinationē SS appellat qua praeparatur tū fides tū remissio peccatoꝝ cujq cunq Christianoꝝ.

2º. Electionē Aug. frequentissime dicit eā quae ē ad gratiā fidei ē justificationis – cf. de praed. SS. 17–19. electos fieri per vocationē ad fidē, electos dici oēs, quibq fides donatur.

"Intelligimq vocationē qua fiunt electi, nō qui eliguntur, quia crediderunt; sed qui eliguntur, ut credant."

3º. De Paulinis locutionibq: vocatio sec. propositū, vocatio sine poenitentia, nō solū Jans: sed etiā cath. theol. declarant, ab Aug: semper ea dona praedestinata dici, quae conferuntur sec. propositū i. e. ex absoluta praedestinatione ad gloriā. –
At quoniā propositū ē praedestinatio saepissime ap. Aug: synonyma sunt, ea quae de praedestinatione dicimq, etiā de proposito valebunt, ut tanto pateat quanto patet gratiaꝝ ubertas.
Si vero objiciat aliquis propositū ē donū sine poenitentia dici etiā de perseverantia, quae gloriā ~~quae~~ adipiscitur, nihil efficiet, nō enī negamq quā praedestinationē ē electionē tū propositū etiā ad donū perseverantiae ē coronā coelestis gloriae adhiberi.

Th. 57.

Idē ē ordo donoꝝ supernatu: in prædestinatione atq in executione.

Prædestinatio in Deo ē ipse intellectꝰ voluntasq div. in connotatione terminoꝝ ad quos refertur.

Causa meritoria prædestinationis, si spectetur actꝰ div. in se, profecto nō datur; at quæri pō utrū effectꝰ prædestinationis habeat necne causā aliquā: videlicet, utrū Deꝰ prædestinaverit necne se prædestinationis effectꝰ datum esse propter aliqua merita.

. Dona quæ Deꝰ confert in tempore nullis meritis præcedentibꝰ, certo ab æterno præparavit h. mᵒ conferenda.

At nō solū ex gratuita donoꝝ in tempore collatione inferri necessario debet gratuitā eoꝝ præparatio ab æternitate, sed ordine etiā inverso ex gratuita præparatione rite concluditur gratuita in tempore donatio, ita ut beneficia quæ in tempore conferuntur prævisis meritis, etiā prædestinata sint ab æterno ex prævisione eorundē meritoꝝ neq alio ordine conferantur s. gratuito s. ex meritis, quā prædestinata fuerunt ab æterno.

Confirmemꝰ h. ex Aug: doctrina:

1ᵒ Juxta Aug: prædestinatio alicujꝰ doni ejꝰ in tempore collatio unꝰ ē idē ē actꝰ æternꝰ, 2ᵒ spectatꝰ tū connotans opꝰ futurū tū q. præsens efficitur. Evidens ē opꝰ idē nō alio mᵒ ab in æternitate, alio mᵒ subesse, quando incipit existere. Ergo necessario Aug. sentit eundē esse ordinē ē prædestinationis ē executionis.

Major patet ex scriptis D. Aug: (cf. th. 56)

prædestinatio ē gratiæ præparatio ... gratia vero jā ipsa donatio.

Porro si prædestinatio ē donatio nō differunt nisi connotatione futuri ē præsentis in uno eodēq effectu, profecto ubi donatio præsente effectu nō ponit nisi propter meritu, etiā prædestinatio eū nō vult nisi propter meritu: ē enī unā effectrix voluntas relata ad unū ē eundē effectu, distinctio ente habetur ex parte temporis, quo effectꝰ existit, nō ex parte ordinis quo Deꝰ vult effectu.

2ᵒ Quæ Deꝰ nullis prævisis meritis prædestinavit, etiā in tempore confert nullo merito præcedente; quæ vero in tempore confert ob merita, etiā h. mᵒ prædestinavit. In h. consentiunt Aug. Massilienses.

Lege Frz. 577.

3° Etiã disertis verbis Aug. declarat, eundẽ esse ordinẽ prædestinationis, qui ẽ executionis.

"Constat alia Deũ dandẽ etiã nõ orantibq sicut initiũ fidei, alia nõ nisi orantibq præparasse, sicut usq ĩ finẽ perseverantiã" — de dono persev. 39.

"Si qui sunt nondũ vocati, pro eis, ut vocentur oremq; fortasse enĩ sic prædestinati sunt, ut nostris orationibq concedantur, ẽ accipiant eandẽ gratiã, qua velint esse ẽ efficiantur electi." ib. 60.

Tandẽ clarissimq legitur locq ad Simplic. I. q. 2. n. 6 cujq lucẽ frustra conati sunt adversarii offuscare:

"Nõ tamẽ electio præcedit justificationẽ, sed electionẽ justificatio; nemo enĩ eligitur, nisi jã distans ab illo, qui rejicitur."

H. e: in ordine executionis semper electio (gloriæ) conseq. justificationẽ (merita). H. fide certissimũ ẽ. Inde vero hæc colligit S. D:

"Unde q. dictũ ẽ: quia elegit nos Deq ante mundi constitutionẽ, nõ video, quomº sit dictũ nisi præscientia"

H: e: eo ipso q. electio seq. merita in ordine executionis, etiã ĩ ordine prædestinationis debet consequi præscientiã meritoz.

Hinc q. legitur Rom. IX. 11: nõ ex operibq, sed ex vocante, ut sec. electionẽ propositũ Dei maneret – nõ intelligenda esse de prædestinatione ad gloriã, de electione ad premiũ, sed de electione ad gratiã, quæ cũ ĩ ordine executionis tũ prædestinationis oẽ meritũ præcedat.

4° Cũ Aug: consentit fidelis ẽ prudens discipulq ejq: S. Fulgent. ad Monim. I. c. 8. c. 12. de verit. prædest: III. c. 5.

Ex schol: Dũ unũ proferamq Tho: qui admirabili qua excellit claritate, hæc decrevit: ad Rom. VIII lect. 6

"Circa ordinẽ autẽ præscientiæ ẽ prædestinationis dixerunt quidã, q. præscientia meritoz bonoz ẽ maloz ẽ ratio prædestinationis ẽ reprobationis, ut sc. intelligatur q. Deq prædestinet aliquos, quia præscit eos bene operaturos ẽ ĩ Chri credituros ... Ẽ h. quidẽ rationabiliter diceretur, si prædestinatio respiceret tantũ vitã æternã, quæ datur meritis. Sed sub prædestinatione cadit oẽ beneficiũ salutare, q. ẽ nõi ab æterno divinitq præparatũ. Unde eadẽ ratione oĩa beneficia, quæ nobis confert ĩ tempore, præparavit nobis ab æterno. Unde ponere q. aliquod meritũ ex parte nostra supponatur, cujq præscientia sit ratio prædestinationis, nihil ẽ aliud quã gratiã ponere dari ex meritis nostris."

Th. 58.

Praedestinatio tu gratiae tu complete spectata sec. oes effectꝰ suos nō ē ex meriti praevisione

1° R. ē q. dixim̄ : oibꝰ effectibꝰ, ad quos refertur praedestinatio, nō posse meritū ī praedestinato praecedere, a quo tota illa donoꝝ series tanq̄ā a ratione sua sit suspensa.

Illud enī meritū nō p̄ō neq in serie illa neq extra eā esse.

1ᵘ nō p̄ō fieri, q̄ enī nō p̄ō esse causa meritoria sui ipsiꝰ, neq p̄ō esse causa meritoria totiꝰ seriei.

2ᵘ impossibile ē, nē extrā praedestinationē, q̄ratenꝰ ē donoꝝ praeparatiō supernaturaliū ad salutē conducentiū, ref. q. affirmant Aug. aliiq PP nullū reliquū ēē meritū supernatu:

Ergo restat h. unū, ut sit meritū naturae viribꝰ acquisitū, cui gratia reddatur.

Atqui hic Massiliensiū error ē, saepiꝰ ab Eccl. damnatꝰ

Unde declarat D. Aug: de dono persev. 41:

„Aut enī praedestinatiō praedicanda ē, q̄teadnū eā S. Scr: evidenter loq... aut gratiā Dei sec. merita nostra dari confitend q. sapiūnt Pelagg."

2° Ratiō gratuitatis, quae asseritur circa 1ā gratiā praedestinationis, eadē ē circa totā seriē subseq:

„electi sunt per electionē, ut dictū ē, gratiae, nō praecedentiū meritoꝝ suoꝝ, quia gratia illis ē oē meritū" De Corrept. ē grat. 13.

Meritū tamē q. gratia ē ē per gratiā acquisitū, nō negatur verū meritū esse. Supposita enī 1ā gratia supernaturali p̄ō hō merito congruo gratias ulteriores impetrare, quae aliq illo merito impetrato profecto nō concederentur; ideo nō aliter praedestinatae sunt, nisi praeviso merito impetratorio.

Inde praedestinatiō ad gratiā eodē m̄ gratuita ē quo gratuita ē ipsiꝰ gratiae collatiō.

Gratia praedestinatur nullo naturae merito praeviso: unde prima ejꝰ praedestinatiō oē meritū praecedit: possunt tamē multiplices gratiae conferri, praevisis meritis supernaturalibꝰ neq aliter adultis justificatiō conceditur.–

Aug. ad Sixt. ep. 194. n. 9. 10.

Enchir. 32: praecedit bona voluntas hoīs multa Dei dona, sed nō oīa; quae ante nō praecedit ipsa, in eis ē ē ipsa..

D. Tho. 1. dist. 41. a. 3..

D. Bonav. 1. dist. 41. q. 1. (q. 2)

3º Relate ad promerendā praedestinationē alteri h. certū ē ē ratū, merita Redemptoris causā esse meritoriā oīū praedestinationis effectuū.

Eph. I. 4-11. 2 Tim. I. 9.

Hac causa universali meritoria supposita aliū quoq possunt aliis gratias multiplices impetrare, tanquā instrumenta ē cooperatores Dei. Hae vero gratiae quae intuitu alicꝫ meriti dantur, eodē mº praedestinantur.

duplex hic fieri consideratio pō quo tamē revera una ē:

1º ut series effectuū praedestinationis amplectatur solū gratias hoīs praedestinato intrinsecas: h. mº pō unꝫ alteri impetrare etiā primū totiꝫ seriēi effectu.

D. Tho. 1. d. 41. a. 4: si enī Steph. pro persecutoribꝫ nō orasset, forte Paulꝫ salvꝫ nō fuisset

2º ut latiori sensu supposita univ. causa meritoria praedestinationis etiā gratiae praedestinato extrinsecae una serie computentur. Ita etiā orationes Stephani tanquā effectꝫ subordinantur praedestinationi Pauli.

D. Tho. 1. q. 23. a. 8
De verit. q. 6. a. 6.

4º Excluditur causa meritoria praedestinationis in praedestinatis eoq ipso tollitur difficultas, tanquā gratia effectū nō habeat, nisi hoē libere cooperante. Haec enī cooperatio nō ē instar meriti, cui tribuatur gratia, cū ipsa cooperatio sit fructꝫ gratiae.

Ex libertate accipiendi v. rejiciendi gratiā, seq. ut ille qui restitit gratiae, potuerit cooperari ē tandē ad salutē pervenire. Vice versa is qui salutē obtinuit potuit nō perseverare ideoq efficere, ut nō esset praedestinatꝫ.

Nō tamē ideo praedestinationis effectꝫ in potestate liberi arbitrii ē, relicti naturalibꝫ viribꝫ suis neq hoī datur inhaerere absq gratiā ūrā salutēs.

Itaq 1ꝰ effectꝫ nō pendet ab hoē praedestinato, nā cū ē ipse consensꝫ, qui jā fructꝫ ē liberi arbitrii per gratiā elevati, sed 2º ille effectꝫ a Deo praedestinatꝫ gratiā praeveniens ē, sub qua futurꝫ praevidetur consensꝫ.

Aug. Expos. inch. in Rom. n. 7: Quaquā enī sibi quis tribuat (sc. instructo jā gratia) q. vocanti obtemperet; nemo pō sibi tribuere, q. vocatꝫ ē.

Ratio vero, cur gratia, cui resistitur, nō pertineat ad ordinē praedestinationis, sed ad communē solū providentiā, in libera posita ē hoīs voluntate.

Sensꝫ igitur quae: sitne praedestinatio in hoīs potestate, duplex ē

v. dicitur de libera potestate hoīs viribꝫ naturalibꝫ agentis - ē tū N.

v. supponitur gratiā praeveniens ē sermo ē de voluntate hoīs per gratiā elevata, ē tū Affirm.

H. altero sensu D. Petr. 2 epist. I. 10: satagite, ut per bona opera certā vestrā vocationē ē electionē faciatis "

Nunc etiā liquet quo sensu accipienda sit illa sæpius citata quondā Aug: tributa sententia, quamquā iisdē verbis apud eū nō invenitur: si nō es prædestinatus, fac ut prædestineris.

Quæ sententia a nonnullis theol: reprehenditur, quū eā putent significare

v: si nondū accepisti gratiā, fac viribus tuis, ut accipias.

v: si nō es cooperaturus gratiæ, coopera tamē.

Primū dicunt hæreticū esse, alterum perabsurdū.

At pō tertius subesse sensus, qui nō repugnat doctrinæ cath: per gratiā, quæ tibi nunquā deē, fac ea, quibus prævisis eris prædestinatus. Si peccator es, ad justitiā redi, si justus, in ea persevera.

~~Fulgent~~ S. Prosp. ad obj: Vincent. XII

„quia præsciti sunt casuri, nō sunt prædestinati; essent autē prædestinati, si essent reversuri ē in sanctitate mansuri."

Aliis verbis possumus ita rē exponere:

prædestinatus [nō quidē in sensu composito, sed in sensu diviso damnari pō; divisio autē pendet a libero arbitrio, quo pō finaliter peccare.

reprobus, nō quidē in sensu composito, sed in sensu diviso salvari pō; divisio autē pendet nō a voluntate naturali, sed ~~cont~~ elevata per gratiā.

Hæc vero nō ē potestas mutandi s. prædestinationē s. reprobationē, sed ē potestas per adjumenta gratiæ faciendi i, quo posito nunquā fuisset reprobatio itemque potestas committendi peccati, quo com̄isso nunquā completa fuisset prædestinatio.

Sectio V.

De voluntate Dei salvifica.

Cap. 3.

De voluntate salvifica consequente ē de praedestinatione.

Art. 3.

De praedestinatione ad gloriā per se ē seorsī spectata.

(Th. 59–66.)

Th. 59.

Praedestinatio adultor[um] ad gloriā ~~gratiā~~
per se spectata ē voluntatis conseq[uen]s:
praevisionē meritor[um] supernat: .

I. Sunt in Scr: aliquot loci quib[us] cū praedestinatio antecedens praevisionē meritor[um] nō videtur conciliari posse. Contra ex iisdē locis conseq[uitur]. Deū salute aeternā noluisse conferre nisi praevisis meritis.

1° voluntate anteced: meritor[um] praevisionē vult Deus oēs hoēs salvos fieri. Cū hac vero voluntate conciliari nō pō antecedens illa praedestinatio absolutaq[ue] voluntas salutis eor[um] qui actu salvantur ē sine qua nemo salvatur.

Adversarii nostri affirmant, salvandor[um] numerū absolute conclusū esse anteced. praedestinationē, ūde Deū nolle, ut quisquā alii cū numerū ingrediatur. At profecto repugnat, Deū in eodē signo velle, ut etiā alii sint in numero salvandor[um], dummodo sibi nō desint ē ad finē hunc dare illis gratias necessarias.

H. argumentū solū sufficit ad thes: comprobendā.

2° In Scr: a/ oib[us] sine discrimine promittitur vita aeterna ut corona, dummo legitime certaverint v. ut brabiū dummo cucurrerint usq[ue] ad metā

1 Cor. IX. 24 sq. - 2 Tim. IV. 8. - 1. Petr. V. 4.
Apoc. II. 7. 26. III. 5.

ut haereditas, quae promissa sub ea conditione ē, ut velint Xto compati ideoq[ue] conglorificari

Rom. VIII. 17. Matth. V. 12.

cohortatur aute Scr: oēs ut certent, currant, compatiantur.

Ergo Deus habet erga hoēs oēs voluntatē condit. conferendi vitā aeternā, si praestiterint q. exigitur

b/ electio ad vitā aeternā exhibetur in Scr. tanquā suspensa, incerta, pendens ab implenda conditione. Nā quamvis Deo O. N. electio nostra certissima sit propter immutabile praescientiā q[uā]q[ue], nobis tamē ea profecto incerta ē

2. Petr. I. 10. Magis satagite, ut per bona opera certā vestrā vocationē ē electionē faciatis.

Rom. XI. 22. 23: Vide ergo --- in te bonitate dei; si permanseris in bonitate, alioquin ē tu excideris sed ē illi, si nō permanserint in incredulitate, inserentur.

Apc. III. 11. Tene q. habes ut nemo accipiat coronā tuā

1. Cor. IX. 27. Heb. III. IV. X. 35 sq.

c) Audiatur sententia tremendi judicis Matth. XXV. 34 sq. Venite ... possidete paratū vobis regnū a constitutione mundi; esurivi enī ē dedistis mihi manducare.

Bona opera evidens sunt motivū, propter quæ electis datur regnū paratū ipsis a constitutione mundi.
Adversarii replicant causā meritoriā i̅ verbis judicis referri tantū ad sententiā directā: possidete regnū nō vero ad prædicatū: paratū a constitutione mundi: At vero monend̄ ē verba sumenda esse in sensu obvio, aliter eadē distinctio facienda esset etiā circa ignē æternū

Præterea in sententia complexa quandō 2ex actus refertur ad idē obj: ratio vero subjungitur totius sententiæ, profecto ea pertinebit ad utrumq actū. -

Eadē porro ratio ē damnationis v. 41: discedite - esurivi enī - ubi fatentibus cathol: motivū damnationis refertur ad pœnæ præparationē.

Tandē is qui declarat se nō aliter nisi per modū judicii velle mercedē conferre, eo ipso declarat, nō antecedt: voluntate præparandi ē conferendi præmii nō fuisse nisi conditionatā, ea videlicet prævisione, si meritū responderit. -

Unde coronā vitæ æternæ D. Paul. appellat coronā justitiæ.

Docet igitur Scr: vitā æternā a mundi constitutione, æterno Dei consilio ē paratā esse ē prædestinatā consequenter ad merita ē propter merita, quæ subsunt æternæ Dei præscientiæ, sicuti in tempore confertur propter merita acquisita. -

II Hæc PP. interpretatio ē, hæc eor lucidissima doctrina.

S. Iren. IV. 39 sq. contra Gnost: docet i hominū naturā nō esse aliā bonā, aliā malā, deniq aliā mediā, sed fieri hominē bonū per gratiā, cui cooperatur, malū vero, si resistat „Deus ante oia præsciens utrisq aptas præparavit habitationes c. luminis v. tenebrar.

Epiph. hær. 69, 58 h. m° explicat Matth. 20, 23. Nō ē meū dare vobis, sed si laboraveritis, paratū vobis erit a Patre meo"

Cyrill. Alex. Thesaur. T. V. P. I. p. 243 x in eundē locū: „nō ē meū dare vobis; nō q. i. præstare nō posset, sed quia præmia certantiū laboribus proportione respondere debent. -

Eadē passi: leguntur ap. Chryso: homil. 79 (80) in Matth. n. 2.
Inter latinos primū audiamus

Hilar: in ps. 64 n. 5: Multi vocati sunt, sed pauci electi ... Itaq nō res indiscreti judicii ē electio, sed ex meriti delectu facta discretio ē.

Ambros: de fide V. n. 83.

D. Hiero. ep. 120 ad Hedib. quæ. 10.

Eadē quoq erat Schol: pervulgata doctrina:
Audiatur pro multis unus Toletus in 1. q. 23. a. 5. concl. 2:
Collatis in unū multorū PP. testimoniis, ita pergit:
„Dices: scholastici adhærent oes Augustino.*) Attende dei amore, ne decipiaris. S. Tho. ē Scot. ē Dur. sunt isti i communis sententiæ ē in contrarium, q. multi nō advertunt. In primis ista ē sententia Alex. Al. in I. q. 28. Alberti M. Henrici Gandav. in Suma q. 7. a. 9 ē q. 5. a. 5. ~~Bo~~ quodlib. 4. q. 18. Bonav. d. 41. q. 2. qui dicit esse propter opera prædestinatione licet nobis sit ~~aliquos sit~~ incertum, propter quæ opera nostra Deus i. faciat. Idē Gabriel d. 41. q. 1. qui ponit prædestinationē aliquos sola Dei voluntate ut B. V. ē Apost: alios propter bona opera. Idē Occā cū schola Nominalium; idē Tho. Argentinus d. 41. q. 1. Vide tu, si isti nō faciant opinionē comunē cū aliis, quos nō vacavit videre. Hor nomine recitabo verba Alberti, qui sic dicit: Duo sunt, præscientia salvandorū ē voluntas tot salvandi: in prædestinatione. Hæc voluntas Dei respicit aliquid in opere nostro quā vult tot salvari, quot bene usuri sunt gratia ab ipso donanda, nec plures, ē si plures essent bene usuri gratia illa, tunc ab æterno voluisset plures. Hæc Albertus. (id. 40. a. 11. cf. Sum. P. I. Tr. XV. q. 63. m. 2.)

*) Erravit quidē advertens Aug: prædestinationē gloriæ ante prævisa merita „qui solus h. induxit" Cf. quæ dicenda sunt inferius th. 62. 63.

Th. 60.

Solvuntur argumenta adversariorum

I. De directis thesis nostrae oppugnationibus monemus
1° argumentum nostrum longe praecipuum, q. ducitur ex voluntate Dei anteced. ut oes oio hoes salvi fiant nulla probabili ratione impugnari posse, nisi quis velit in manifestas incurrere contradictiones, sicuti re vera accidit Suarezio.
2° Ad cetera testimonia tum Scr. tum PP a nobis in praeced. the: adducta respondebat Suar: e Gonetus, nō de ordine praedestinationis in iis agi, sed de executionis ordine, in quo concedunt merita praevisa consecutionē gloriae praecedere: inde mente Div. 2e esse ordinē consiliorum, unum intentionis, quo deus 1u velit finē, aeternā oīum beatitudinē, deinde media proxima videlicet opera bona e merita, tande remotiora, quae sunt gratiae efficaces. H. ordine fecisse Deum absolute praedestinationē ad vitā aeternā ante merita praevisa. Postea Deum in aeterno consilio suo disponere ejsdē praedestinationis executionē, ita ut 1u velit applicare media remotiora, deinde proxima, tandē finē ultimū. Itaq ordinē executionis inversū esse ordini intentionis. Testimonia Scr: e PP. pertinere ad 2u ordinē executionis, nō ad ordinē praedestinationis.

Respondemus

a) ordinē hanc 2e in mente div. plane fictitium esse neq ap. PP ullū ejus vestigium reperiri. Quid enim sibi vult intentio efficax in Deo ejus ordo executionis? Intentio in Deo sunt voluntas e intellectus in adsignific: objecti ad extra. Haec intentio si efficax ē, in Deo habebitur executio activa, actus efficiens. Executio passiva nō in Deo f, sed in rebus ē.
Quando igitur Deus absolute intendit, efficaciter vult prius finē, deinde media proxima, deniq remotiora, hac ipsa intentione executio activa absoluta ē e quin aliud in mente div. supponatur, inci pit in tempore executio passiva rerum existentia.
PP nō aliter intentionē praedestinante e activē executionē in mente div: distinxerunt, quā connotatione terminī, qui v. adhuc futurus ē v. in tempore efficitur. (th: 57)
b) Absurdū ē attribuere PP opinionē tanquā praedestinatio gloriae antecedat meritorum praevisionē e solum in executione voluntas conferendae gloriae consequatur merita, nā PP. negant praedestinationē ad gloriā aliquā esse quae nō consequatur meritorum praevisionē;
affirmant vero, praedestinationē ~~prae~~ oīum esse eodē m^d

pō praevisa merita, quo reprobatio seq. praevisa peccata. Atqui praedestinatiō poenae semper praevisa peccata comeq s. in ordine executionis & praedestinationis, ergo pariter senserunt de praedestinatione praemii.

II. Argumenta nostror adversarior tū
1° ex Scr. deprompta sunt tū ex D. Aug.
At vero a) neq ex Scr. neq ex ullo vetusto P. proferre possunt sententiā, in qua vita aeterna simpliciter dicetur praedestinata esse nullis meritis praevisis. PP. contrariū docere, in praeced: thesibg edocti sumq.
b) Testimonia, quae proferunt, adversarii avellunt a contextu avulsaq explicant pro lubitu suo.
De Rom. IX postea seorsim agemq.
In reliquis testimoniis nulla inē mentio praedestinationis ad gloriā seorsi a praedestinatione ad gratiā neq ullū vestigiū doctrinae de duplici ordine praedestinatione inter ī executione quē supra commemoravimq.
Eph. I. 11 19
c) Tandē Aug. disputat de praedestinatione gratiae s. gratiae simul ē gloriae, exclusis meritis hum: naturalibg. Quoties vero loq: de praedestinatione gloriae per se spectata, plene aliis PP consentit.

2° Aliās petunt rationes ex intrinseca praedestinationis ratione.
a) primū petitū ē ex ordine medior ad finē. Haec tamē ratiō aut nihil probat, aut probat i. q. cathol: universitas semper negavit, praedestinatione ad gloriā praevisis meritis neq factā esse neq fieri potuisse.
Gonetq Disp. II. n. 26 haec habet:
„Ratiō fundamentalis nostrae conclusionis sumitur ex D. Tho: locis citatis (1. q. 23. a. 5. ad 3. De verit. q. 6. a. 2 ē 6. in Rom. IX. lect. 3. in Eph. I. lect. 4.) ē pō breviter sic proponi. Qui ordinate vult, priq vult finē, quā media ad finē. Sed Deq ordinate vult. Ergo priq vult finē quā media ad illū. Atqui gloria ē finis ē merita sunt media ad illū conducentia. Ergo priq vult gloriā quē merita ē consequenter electiō ad gloriā nō pō esse ex praevisiōne meritor. Fundatur haec ratiō in h. principio q. tradit Aristot. videlicet finē priq esse volitū ab agente quā media ad illū.

Respondemq: Finis ē media nō uniq, sed multiplicis modi sunt. Pō aliquis finē intendere sua tantū operatione assequend. h. mō in deo semper ratione prior intelligitur absoluta intentio finis, pō eā vero intentio medior.

9° aliquis finē præstituere alteri consequend per liberā cooperatiōe meritoriā: h. m° si de hoc sermo ē, nō solū nō necesse ē, sed etiā impossibile, ut præcedat absoluta intentio finis suppositione meriti.

Neq in deo, seposita absoluta possibilitate, nō erit convenientia, ut præmiū nō præstituatur nisi supposito merito: saltē anteced. absoluta præmii intentio nullo m° necessaria ē.

Unde retorqueatur argum. h. m°:

Qui ordinatissime vult finē alteri formaliter ut præmiū pro liberis meritis, nō vult ei hunc finē intentione absoluta nisi suppositis meritis.

Atqui Deus ordinatissime vult finē gloriæ æternæ adultis formaliter ut præmiū pro liberis meritis (supernatur.).

Ergo Deus adultis finē gloriæ æternæ absoluta intentiōne nō vult nisi suppositis (prævisis) meritis (supernat.)

Inde patet, Deū saltē posse electos prædestinare ad præmiū vitæ æternæ prævisis meritis, neq contrariū erit de necessitate aliqua. Restat igitur ut voluntate div. ex qq manifestationibus perquiramus, quæ quales fuerint, supra jā vidimus.

Inde respondemus in ordine

Intentio finis antecedit electionē medior. nec pō efficax esse voluntas medior. nisi ex voluntate anteced. efficaci finis - d. M.

intentio finis quē aliquis sibi proponit assequend mediis necessariis h.e. independenter ab oī alia voluntate libera, antecedit electionē medior. - C. M.

intentio finis quē proponit libere assequend alteri, ut mercedē ē præmiū, antecedit electionē medior. quibus vult juvare alterū ad liberā assecutiōnē finis - sd.

antecedit intentio finis conditionata - C. M.

– absoluta N. M.

Atqui gloria æterna beator. ē finis, quē Deus intendit, merita eor. sunt media ad finē - d. m.

gloria æterna ē finis, quē Deus intendit sibi assequend mediis necessariis - n. m.

quē intendit h.e. proponit assequend alteri - sd. m.

quē vult alteri ut præmiū libere assequend ē ideo vult sub conditione meriti - c. m.

quē vult absolute - iterū sd.

absolute consequenter ad prævisionē conditionis adimpletæ C.

absolute antecedenter ad istā prævisionē - N.

Tandē merita sunt media ad finē, quæ Deus imperat libere adhibend ab hoibus - C. - quæ ipse adhibet independenter a libera hoū voluntate N.

b) Alterū argumentū petitur ex speciali dilectione Dei erga dilectos suos. Profecto negare nō possumus specialē Dei amorē erga praedestinatos, quē nō habet erga iis, qui salvandi nō sunt. Hinc videtur iis seligere gratias efficaces donumq perseverantiae - hinc ante esset ipsa praedestinatio ad gloriā antecedenter ad praevisa merita.

At specialis Dei dilectio erga praedestinatos pō multipliciter intelligi. Dicitur dilectio major v. minor nō de intensione Div. actus in se spectati, sed ratione termini s. bonor quae Deus vult conferre creaturis.

Alia erit dilectio consequens, prout amplectitur totā praedestinationis seriē haecq dicenda ē specialis erga praedestinatos.

Dilectio antecedens ē voluntas conferendi gloriā nō absolute, sed sub conditione meritor. Hanc esse universalē ē in oēs, demonstravimus

concedimus etiā hac anteced. voluntate Deū velle aliquibus prae aliis subliniorē gradū gloriae, dumo gratiis conferendis nō defuerint - at hac speciali erga nonnullos dilectione antecod. quibus inde ab infantia citra oē meritū ē praeveniuntur ē ad sublime sanctitatis fastigiū elevantur, nulla fit discretio inter praedestinatos ē nō praedestinatos

Th. 62

S. Aug. contra Pelagg agens nunquā praedestinationē ad gloriā ante praevisa merita supernat: docuit, gratuitā vero praedestinationē gratiae exclusis meritis naturae.

1. Aug. cū Pelagg. disputatio semper eadē erat de donatione ac praedestinatione beneficior Dei, ita ut eadē esset gratuitas ī utraq.

Duo requirit Aug. ut habeatur praedestinatio: unū q. diligentiq defendit: terminū praedestinationis esse donū Dei supernat: alterū q. primo conresso, per sese evidens ē: donū illud praeparatū esse in aeterna praescientia Dei.

Nō vero requirit, ne donū illud sit instar praemii pro aliquibq meritis, sed id unū exigit, ut meritū, cui donū conceditur, per gratiā sit, ita ut nunqē prima totiq seriei gratiae ex homine sit, sed ex gratuita Dei misericordiā.

Semipelagg ante initiū salutis hoī tribuentes ipsā rationē doni funditq tollebant. Hunc errorē enititur Aug. profligare ī libb de Corrept. ē grat; de praedest SS. de Dono perseverantiae –

2 Aug. saepissime monet, eā se defendere praedestinationē quā oēs illi admittere coguntur qui gratiā contendunt nō propter merita, sed gratis dari ē qui negatā initiū meriti salutaris nō ex gratia, sed ex nobis foret.

De dono persev. 41. 54.

Q. optime intelligentes Massilienses, respondebant, gratiā praevenientē elector merita a nullo unquē ecclesiasticor ita esse intellectā ēxcludiq hac praedestinationis notione oēs ad virtutē cohortationes.

Refutat Aug:

„videant … subverti hac praedestinationis praedicatione illū tantuū perniciosissimū errorē quo dicitur gratiā Dei sec. merita nostra dari"

ib. n. 42.

3° Probat Aug. antiquos verbi div. tractatores: Cypr. Ambr. Gregor. Naz. eadē tradidisse praedestinationē quā ipse defendebat contra haeret. Probat i. unico argumento; q.

„supradicti tractatores excellentissimi gratiā Dei verā, sicut praedicanda ē, praedicarunt i.e quā nulla merita hum. praecedunt!"

De dono persev. 50.

"Hanc semper fuisse in Eccl fidē, q. inde patet, q. oret pro infidelibq ut credant, pro fidelibq auto ut perseverent. ergo ē fide ē perseverantiā semper habuit in donis Dei salutaribq –

Ib. n. 65.

Liquet luce clarius tota in hac disputandi ratione oīo locū deesse opinioni, Deū nulla supposita praevisione tū gratiae tū operū supernatu: per gratiā factorū oēs salvandos praedestinasse primo ad gloriā.

4° Pelagg: vitā aeternā rependi mercedē meritis hum; hinc vita aeterna praedestinari pō merita naturalia ē propter ea.

Semipelagg: initiū salutis esse ex viribq naturae postea impetrari gratiā ad opera salutaria, tandē mercedē hor oper esse vitā aeternā.

Hinc eodē ordine tā gratiā praedestinari pō praeviū meritū, q. ex principio inchoato sit quidē supernat: at radicē primā habet in merito naturae

Qua in doctrina 3 distinguenda sunt.

a/ inter opera bona ē vitā aeternā esse nexū meriti antecedentis ac praemii subseq:

b/ hunc nexū nō solū in executione, sed etiā in praedestinatione esse

c/ haec merita v. simpliciter v. saltē initialiter nō esse dona Dei per gratiā, ideo bona opera v. saltē initiū eor nō praedestinata sed praesciri.

Inde manifestissime apparet, praedestinatione, quā Aug. contra novos haeret. nova sollicitudine defendit "cujq fidē nunquā Ecclesia Xti nō habuit" quā Scr: evidenter loq." etc. – nō alio pertinere, quā ut vindicetur gratia Dei, a qua ē initiū ōis meriti; haec tum gratis praedestinatur, at vitae aeternae gloria praedestinatur meritis, supernat: ope gratiae partis

Patet posse aliquē respuere i-q. 3° loco affirmatur, tenquē haeret: ē tamē defendere 1ū ē 2ū quā ōis sensu imitato. Si vero Aug. censuit errorē esse in 1° ē 2°, nō satis erat repensisse 3ū sed debebat etiā illa refutare.

Tū vero quoad

a/ ē Aug. ē cathol. oēs concedunt, vitā aeternā meritis supernat: rependi. Unde Aug: dicit Pelagg sententiā in h. tanto corrigendā esse, ut merita nostra declarentur dona Dei esse – de Grat ē lib. arb. 15.

b/ Ordinē dependentiae in serie donor eundē esse in tempore quā in praedestinatione, Aug. Semipelagg consentit h.q. unū ab illis postulat ut etiā initiū boni operis ē perseverantiā in gratia confiteantur praedestinata esse –

De grat. Christi 52

Nullū vero vestigiū doctrinae de praedestinatione ad gloriā ante merita praevisa

Th. 63.

De privata D. Aug. sententia
in quaest: praedestinationis ad gloriā.

Controversia agebatur de opinione Aug. hac in materia, quaenā fuerit. Fieri enī potuit, ut adv. Pelagg defenderet quidē praedestinationis independentiā a meritis naturae, at simul censuerit praedestinationē ad gloriā praecedere quorumcunq praevisioni meritor, etiā supernatu: Multi theol: putant ita re vera fuisse, alii contra contendunt, nequāquā ab Aug. in dubiū vocatā esse praedestinationē ad gloriā ex voluntate Dei consequ praevisionē meritor gratiae.

Nos quidē has easdē tuemur partes 2^{is} argumentor serie i. q. assensug, defendimg: tū positivis tū negativis argum:

I Positiva argum ex testimoniis quae probant sententiā nostrā.

1° Aug: instar principii ē, dona quae in tempore propter merita conferuntur, eodē mō ab aeternitate praedestinari. Atqui fide ei certissimū ē, vitā aeternā tanquā praemiū retribui meritis supernat: veluti gratiā pro gratiā, ergo censebat eā eodē mō praedestinari.

Praeterea ē Massil. ē ipse Aug: antequā ep esset hunc asserebant tū donationis tū praedestinationis ordinē: regnū coelor conferri meritis, merita acquiri per gratiā Dei, gratiā impetrari per fidē, fidē deniq comparari ex viribg naturae. Eundē ordinē praedestinationis admittebant, seclusa fidē, quae nō pertinebat ad eā.

Eundē ordinē Aug. factg ep. certissimū habet dumo correctus error fidei initialis ex viribg naturae.

2° Diserte docet, praedestinationē ad mercedē aeternē intelligi nō posse aliē atq eā quae fiat ex praevisione meritor: ubi sermo sit in Scr: de aeterna electione nō ex operibg facta (Rom IX. 11) intelligendā esse electionē ad ea dona, quae etiā in ordinē executionis conferuntur nullis praecedentibg meritis, vocatio ad fidē etc.

„Quos voluit Dom. hos elegit; elegit ante, sicut „ait Apost. (Rom XI. 4) ē sec. suā gratiā ē sec. Mor justitiā 4) serm. 100 n. 3.

Ut alii, ꝑ ita Aug. quoq. docet, praemia nō esse praedestinata nisi in praescientia meritor. ad Simplic. I. q. 2. n. 6.

3° ex nº quo loq. de numero praedestinatorum videlicet eum formaliter spectatum, ut numerum, esse antecedenter determinatum, at materialiter spectatum, in singulis ipsi inserendis, pendere a meritis singulorum consummatione hujus praesentis oeconomiae sicut vindendus adimpletum iri: prout magis minusve sollicita fuerit hom. cooperatio in adimplendo numero SS. – De corrept. e grat. n. 39

De bono vidut. n. 28. (quê scripsit a. 414 fervente jã aestu disputationis in Pelagg.)
(quê scripsit jã ep.) De bono conjug. n. 10

4° Denique fidelissimi Aug. discipuli e interprett. S. Prosp. e S. Fulgent. negant aperte, ex mente Aug: recusari praedestinationem ad gloriam voluntate div. antecedente praevisam ruinam impoenitentiae. – cf. th. 55. 59.

II. Argumenta negative ex infirmitate e inanitate rationum quibus adversarii nostri nituntur

1° De via ac ratione qua utuntur in demonstratione haec monenda sunt. Deberent probare:

a) in locis qui proferuntur, non agere Aug. de praedestinatione gratiae sed gloriae.

b) neque sermonem esse de tota serie praedestinationis in effectu suo h. e. de gratia e gloria

c) excludere Aug. de praedestinatione gloriae opera supernatur: non autem sola naturalia

Omnia haec deberent demonstrari ex ipsis verbis claris neque ambiguis S. D.

d) Tandem deberent ostendere, propter antecedabsolutam praedestinationem ad gloriam velle Deum dare fidem, bona opera, perseverantiam. Q. ni efficeret quis, etiam Aug: turpiter sibi contradicente deprehendisset. Ille enim, quando agitur de inaequali gratiarum distributione, respondet constanter, se causam ejus nescire. At quomodo nescire se diceret qui causam, cur uni detur perseverantia, alteri non detur, poneret in div. praedestinatione?

De his rebus quae postulamus, Adversarii nihil prorsus efferemunt, quum Aug. semper agat de praedestinatione ad gratiam v. de gratia e gloria simul sumptis, gratuitate vero praedestinationis semper eam intelligat quae excludit merita naturalia

Th. 63 (seq.)

2° quoad adversariorum argumenta pro mo stat. intuitu ad rem non pertinent. Jonetus quidem, postquam promisit se velle mentem et doctrinam hujus S. D. operosius inquirere et diligentius investigare, profert unum argument: et 3 testimonia

a) argumentum h. e.: Massilienses defendebant sententiam de praedestinatione post praevisa merita, improbabant vero Aug. sententiam de praedestinatione Aug. tamen suam doctrinam Massil: opposita inculcat in libb de praed. SS. et de dono persev.
Responsum dedimus in th. 61-62.

b) Testimon 1um: de corrept. e gr. 6. Apostolos debemus intelligere electos per misericordiam, Judam per judicium; illos ergo elegit ad obtinend regnum suum, illum ad effundend sanguinem suum

c) Testim. 2um - de grat. et liber. arbitr. 9: cum posset dicere Apo: stipendium justitiae vita aeterna, maluit dicere: gratia autem Dei vita aeterna (Rom. VI. 23) ut hinc intelligeremus, non pro meritis nostris Deum nos ad aeternam vitam, sed pro sua miseratione perducere."
Si voluisset pergere, invenisset ibidem etiam responsum: „numquid non corona bonis operibus redditur? Sed quia ipsa bona opera ille in bonis operatur ... merito tribuendo q. bene operantur, de bonis tanquam suis extollantur operibus"

d) Testim. 3um ex cap. 28 „soliloquiorum animae ad Deum" ubi sermo est de tota praedestinationis serie, cui sane nulla praesupponuntur merita —
at libellus hic est saec XIII, post editum cap: Damnamus" Concil. Later. IV a. 1215 (cf Soli? c. 32)

Alterum 2 ex argum. quod dari solet ex massa damnata ejusdem Aug: et gratuita praedestinatione parvulorum.
At vero gratuita parvulorum praedestinatione numquam Aug. utitur ad demonstrand. praedestinationem suam in adultis ad gloriam. Quoties exemplo illo utitur, agit directe de gratuita collatione gratiae baptismi et per hanc regni caelorum nullis praecedentibus meritis parvulorum; inde concludit gratuitam vocationem ad gratiam pro adultis.
Ubi ergo certum est, vitam aeternam tribui adultis ut coronam justitiae pro meritis supernatur: loq.

Aug. de ordine executionis – proinde exemplū infundām neq valere pō neq adhibetur ab Aug.

Don. persev. 25 – ep 186. n. 12.

De peccat merit. ē remiss. I. n. 29. 30

q. vero ad massā damnatā attinet, semper hac locutione utens Aug. intelligit v. collationē gratiæ v. prædestinationē s. gratiæ s. gratiæ e gloriæ simul sumptar v. tandē tota gratiar seriē in complexo.

Massa v. conspersio damnata dicuntur oēs infecti peccato s. orig. s. personæ†. Repugnet profecto ut ex hac massa aliquis salvetur, nisi indebita ob misericordiā; nō pō nisi per gratiā liberari, quæ ē principiū oīs salutaris meriti.

Discretio a massa damnationis 2ᶜᵃ consideratur: temporaria eor, qui denuo in peccata relabuntur completa perseverantium usq ad finē.

Don. persev. 11. ep. 186 ad Paulin. n. 7.

3° Alia testimonia quæ ex Aug. proferuntur, sec ea quæ indicavimus principia explicentur.

cf. locū celeberrimū De corrept. ē grat. c. 7. n. 13.

Quā difficile sit prædestinationē ad gloriā ante prævisa merita ex Aug. scriptis protrahere, triste exemplū sunt tū Suar. (I. c 8. n. 28, tū ipse magnus Petavius – de Deo IX. c. 6. 14/ neq is effugit contradictionū inextricabiles pedicas. –

† Rom. IX. 21 Anō habet potestatē figulus luti, ex eadē massa facere aliud quidē vas in honorē, aliud vero in contumeliā?

Th. 64.

Sententia D. Tho: de praedestinatione gloriae, spectata per sese.

I. doctrina S. D. nulli ambiguitati obnoxia haec ē.

1. Praedestinationē simpliciter dictā nunquā intelligit praedestinationē gloriae per se spectatā, sed totā praedestinatos bonor. seriē.

   1. Qu. 23. a. 2. Ratio (in mente div.) transmissionis creaturae rationalis in finē vitae aeternae nominatur praedestinatio

   ib. a. 4. praedestinatio includit voluntatē conferendi gratiā ē gloriā

   ib. a. 8. sub ordine praedestinationis cadit quidquid hoē promovet ad salutē.

2. Quoties considerat praedestinationē ad gloriā per sese eiq. comparat praedestinationi ad gratiā, declarat gloriā praedestinari ut mercedē consequenter ad merita praevisa.

   in Rom. VIII lect. 6

   in Eph. I. lect. 1.

Totius praedestinationis in complexu spectatae nullā esse rationē praeter misericordē voluntatē Dei, praedestinationis ad gloriā seorsi spectatae rationē esse etiā ex parte voliti, videlicet merita supernatu. praevisa.

3° primū praedestinationis effectū s. primā gratiā nullā habere in hoē causā meritoriā, at culpa eius fit, si nō recipit praedestinationis effectū. Discretionē igitur praedestinatos inter ē reprobos nō fieri voluntate anteced. qua Deus oēs salvos vult, sed voluntate conseq. praevisa s. bona s. mala merita.

   Con. Gentes III. c. 159 considerand. ē q. licet aliquis per motū liberi arbitrii div. gratiā nec promereri nec acquirere possit, ipō tamē se ipsū impedire, ne eā recipiat... Deus enī quantū in se ē, paratus ē oibus gratiā dare; vult enī oēs hoēs salvos fieri ē ad cognitionē veritatis venire, ut dicitur 1 Tim. II. 4. Sed illi soli gratiā privantur, qui in se ipsis gratiae impedimentū praestant etc.

4° in praedestinatione includi praevisionē oper. s. disponunt ad gratiā sanctificante s. merentur gloriā aeternā; ideo in praedestinatione includi voluntatē conseq.

1. dist. 41. q. 1. a. 3
1. q. 23. a. 5.

II. In testimoniis, quæ ab adversariis proferuntur, D. Th. distincte loq. de prædestinatione ad gloriã per se spectata comparata prædestinationi ad gratiã: illa consequi merita gratiæ prævisa.
Aliqui certe loci per se si (spectentur, videntur huic doctrinæ repugnare, at tenend ē, a S. D. considerari etiã tu prædestinationẽ ad gratiã tu ad gratiã ē gloriã simul sumptas.
1° In locis quidẽ a Goneto prolatis (disp. III § 6) ut probet D. Th. docuisse prædestinationẽ absolutã antecęd. nihil inẽ difficultatis.
1um testim.: ex 1. q. 23. a. 5. ad. 3: quare hos elegit ad gloriã ē illos reprobavit, nõ habet rationẽ nisi div. voluntatẽ.
Hæc verba avulsa a contextu si intelligantur de voluntate Dei quæ antecęd. prædestinat ad gloriã nullis prævisis meritis, haberent sensũ Calvin. nã cũ Calvino sentit qui docet reprobationẽ positivã ad pœnã esse ex voluntate Dei antecęd.: Quante agit S. D. de reprobatione positiva ad pœnã, patet ex seqq:
„voluit Deus in homib. nã repræsentare bonitatẽ quantu ad aliquos, quos reprobat, per m^m justitiæ puniendo."
Si vero totus consideretur textus articuli, evidens ē, S. D. hæc docere
„sicut Deus salvos nos fecit, ita prædestinavit salvos nos fieri" h. e. eodẽ m° quo salus nostra nõ debetur nostris operib., neq prædestinatio salutis iis debetur.
b) „effectu prædestinationis possumus considerare 2er: uno m° in particulari ē sic nihil prohibet aliquẽ effectu prædestinationis esse causã ē rationẽ alterius... sicut si dicamus q. Deus prædestinavit se daturũ alicui gloriã ex meritis... ē gratiã ut mereretur gloriã. Alio m° põ considerari effectus prædestinationis in communi ē sic impossibile ē q. totus effectus prædestinationis habeat aliquã causã ex parte nostra; quia quidquid ē in hõe ordinans ipsũ in salute, comprehenditur totu sub effectu prædestinationis, etiã ipsa præparatio ad gratiã.
c) in reprobatione itẽ 2 considerat: reprobationẽ formaliter dictã i. e. destinationẽ ad pœnã ē permissionẽ peccatorum.
Prædestinatio supponit voluntatẽ conditionatã antecęd. oēs salvandi, includit vero voluntatẽ absolutã conseq. Reprobatio includit voluntatẽ permittendi aliquẽ cadere in culpa ē sic perire, tota ... tur ē voluntatis conseq, nã antecęd. voluntatẽ vult Deus oēs hoēs salvos fieri.

His suppositis S. Tho. in loco a Goneto citato (1. q. 23. a. 5. ad 3) quaerit 2:

a) ad quem finem ordinet Deus reprobationem, voluntate duntaxat conseq. Respondet: Sicut Deus ordinat praedestinationem ad bonitatem suam manifestandam per misericordiam parcendo, ita ordinat reprobationem ad manifestandam bonitatem suam per justitiam puniendo.

Discrimen in eo est q. in praedestinatione voluntas absol: conseq. idem habet obj: q. habuit voluntas anteced. cond. in reprobatione autem voluntas absol: conseq. damnandi habet aliud obj: atq: voluntas anteced. credit. hac cum omnes vult salvos fieri.

b) quaenam sit ratio, cur Deus hunc peccatorem praedestinet (spectatur autem praedestinatio in complexo), ~~alt~~ illum vero aeq. indignum reprobet, cum posset primum per justitiam reprobare, secund per misericordiam salvum facere. Respondet juxta hypot: et juxta Aug: non q. finalis sit ratio reprobationis (hoc enim falsissimum esset) sed quum uterq sit aeq indignus gratia, dignus autem poenae, antecedenter ad gratiam non esse rationem ex parte boni, sed Dei O.

Haec vero eodem m. valent de praedestinatione quo valent de executione. H. sensu intelligenda sunt verba S.D. a Goneto citata.

Reliqua quae profert Gonetus, vix indigent responsis:

2um testim: de verit. q. 6. a. 2: Q. Deus velit alicui dare gratiam et gloriam h. ex mera liberalitate procedit.

3um testim. ib. q. 6. a. 6. Praescientia meritor. v. prior v. alior non est causa praedestinationis.

4um testim. in Rom. IX. lect. 3. Non pot esse q. merita consequentia gratiam sint ratio miserendi aut praedestinandi, sed sola Dei voluntas, sec. quam misericorditer aliquos liberat."

5um testim. in Eph. lect. 4: Ponit hypot: voluntariam Dei praedestinationem (Eph. I. 11), cujus quidem praedestinationis ratio non sunt merita nostra, sed mera Dei voluntas propter q. subdit, sec. propositum ejus."

2° Explicanda nunc est ea in antecedentibus componenda sec D. Th. doctrina de certitudine praedestinationis et de ordine inter dilectionem, electionem, praedestinationem.—

a) Est S. Tho. doctrina (de verit. q. 6. a. 3) in praedestinatione 2em considerandam esse certitudinem, aliam praescientiae (subj:), aliam object: quae est ipsa ordinis praedestinati infallibilitas. Tam vero posse fieri, ut liberum arbitrium singulis gratiis deficiat, infallibilitatem tamen ordinis praedestinati oriri ex gratiar sibi succedentium multitudine et varietate.—

Cf. D. Th. 1. dist. 40. q. 4. a. 1. Providentia div. respectu ipsius boni q. e per consecutione gratiae e gloriae, cu praescientia eventus dicitur praedestinatio; providentia div. respectu mali oppositi cu praescientia defectus dicitur reprobatio. E quia bonu subjacet providentiae ut causatu e ordinatu, ideo dicitur q. praedestinatio e causa gratiae e gloriae, ad qua ordinatur. Sed quia malu no subjacet providentiae ut intentu v. causatu sed solu ut praescitu e ordinatu (conseq. voluntate: ideo reprobatio e tantu praescientia culpae e no causa; sed poenae, per qua culpa (h. e. gratis ordo servatur) ordinatur, e praescientia e causa."

S. Th. considerat praedestinatione in complexo e gratiae e gloriae.

Unde possit contra nos haec exceptio fieri:

Praedestinatis ubi seligit Deus ordine gratiar, qui habet intrinseca infallibilitate salutis assequendae.

Atqui selectio hujus ordinis gratiar supponit ante ced. voluntate absoluta salutifera.

Ergo prior e voluntas absol: ou salvandos.

Respondemus

a) In praedestinatione no solu spectanda praescientia e, sed operatur Deus nostra salute praedestinatione gratiae. Q. si homo resistit, intentio div. anteced. no transit in voluntate abs: effectus. Gratias vero quibus praevidet hoc libere consensuru, praedestinat ex voluntate abs: effectus e per has gratias hoc ad salute ordinat.

b) Infallibilitas ordinis distinguatur a certitudine praescientiae. Veritas eni object: hoc consensuru esse gratiae, licet posset no consentire, no per Dei scientia efficitur, sed Div. scientiae e obj: E ante in ordine praedestinato gratias obj: infallibilitas, no quide ex intrinseca singular natura gratiar, sed quia veru e, singulas gratias praevenientes, si darentur, habituras esse e du dantur habere re vera effectu suppositus tota praedestinationis series includit effectu boni operis per gratia e perseverantia, quamquam intervenire po lapsus.

Itaq ipse ordo praedestinationis infallibile habet certitudine, no tam causa proxima salutis, liberu arbitriu, ad ea necessario, sed contingenter tantu ordinatur. Ordo eni quida respectu alterius compossibilis e 2er: uno mo quando causa singularis effectu producit ex ~~ordine~~ div. providentiae dispositione - altero mo quando ex multar causar concursu, quae oes deficere possunt pervenitur ad unu effectu, quar ordini unaqua q Deus ordinat ad effectu v. ut locu ejus occupet, quae defecit, v. ut impediat quominus altera deficiat. Ex. gr. in conservando genere hum. Ita etc fit in praedestinatione. Solo igitur relate ad causa proxima s. liberu arbitriu no certitudine habet, sed contingentia, relate ad causa prima, ad praedestinatione habet certitudine. -

Resp: Deus seligit gratiar ordine, cui intrinseca e infallibilitas D. M.

intrinseca ordini gratiar, quatenus consideratur effectus liberi consensus per gratia futurus e quatenus consensus ipse e tota series effectuu cu perseverantia consideratur in praedestinatione complete C. M.

intrinseca ex ipsa entitate gratiae circa respectu ad liberu arbitriu - N.

minor negatur tu per se cf. thes. to tu ex doctrina D. Th. qui semper docentis ex voluntate anteced. e conditionata salutis gratia praedestinari

Th. 64 (seqq)

b) Docet Angelicus dilectione qua Deus vult aliquibus salute efficaciter, ē electione, qua hos præ aliis vult salute mentis consideratione priore esse prædestinatione, quæ ē ordinatio gratiar - 1. q. 23. a. 4. de verit. q. 6. a. 1.; 1 dist. 41. q. 1. aa. 1. 2.

At seq ne inde Deū velle prius absolute salute ut finē ē ex hac voluntate antecēd. velle gratias ē merita tanquā mediā ad finē ?

q. concedend esset adversariis nostris, si electio intelligenda foret electio ad gloriā per se spectata, prædestinatio aute ordinatio mediorum ad gloriā ut finē absolute præstitutā.

Tū vero nullū sensū haberet ejsdē D. sententia de „prædestinatione gloriæ ex meritis", ex voluntate conseq. quæ respicit operā ut causā meritoriā gloriæ.

α) animadverting electionē in ōbus illis articulis diserte a S. Th. dici „ad gratiā simul ē gloriā" complexe igitur considerant salute, inchoata quidē per gratiā, consummata per gloriā.

Dilectio vero quæ ē voluntas communicandi boni, ad eadē bona refertur ad quæ electio spectat, ad gratiā ē gloriā - electio enī dilectioni hoc unū addit q. Deus vult ista bona præ aliis.

β) electio sec. S. Tho. maxime si ad gloriā ē, pertinet ad voluntate Dei conseq. nō aute antecēd. nā voluntate antecēd. Deus nō aliquos eligit, sed oēs salvos vult esse. E re quidē vera ad objectionē: electio quandā discretionē importat, sed Deus vult oēs hoēs salvos fieri ergo prædestinatio ē absq. electione - resp. D. Ang. 1. q. 23. a. 4. ad 3: dicend q. Deus vult oēs salvos fieri antecedenter q. nō ē simpliciter velle, sed sec. quid, nō aute consequenter, q. ē simpliciter velle. -

Itaq affirmat Deū voluntate antecēd velle oēs salvos esse, neq tū habetur electio; aliquos vero præ aliis salvos fieri vult voluntate conseq quæ qua electio ē

Quæ si ita sunt, dilectio, electio, prædestinatio nō ita inter sese distinguuntur, ut alia voluntatis sit antecēd. alia conseq sed oēs æque voluntates sunt conseq neq distinguuntur ratione terminorum ad quos referuntur.

Termin. compl: unicuiq tota series ē beneficiōr Dei; termin. incompl. v. gloria ē v. gratia.

Distinguuntur conceptu formali:

dilectio formaliter voluntas ē communicandi illa dona; electio eadē voluntas ē superaddita notione q. hæc voluntas respicit aliū præ alio

Tandē praedestinatio ē ipsa dilectio ē electio in formali notione ordinationis ad finē ē infallibili berefdine obtenti finis. –
Hinc dilectio ratione prior ē quodammodo electione, haec aute prior praedestinatione. Nā praedestinationis conceptq. continet ē electionē ē dilectionē hisq aliquid superjungit, ut etiā electio dilectionē includit, aliqua nota superaddita.
At haec ordinis dispositio habetur tantummodo, quando ad eundē terminū referuntur h. e. quando spectentur v. pro tota donoz serie v. pro gratia sola v. gloria sola. Nā si electio spectetur pro gloria, praedestinatio aute pro gratia, profecto praedestinatio praecedet electionē.
Cf. S. Bonav. 1 dist. 40. a. 3. q. 2 ad 2.

Resp. ad difficultatē:
Electio juxta S. Tho. praecedit praedestinationē.
D. M. electio = absol. voluntas gloriae per sese spectata praecedit juxta D. Th. praedestinationē = praedestination incomplete spectata ad gratiā ē merita – n. M.
Electio = absol: voluntas conseq: complete spectata antecedit praedestinationē donoz s. M: ita ut notio electionis prior sit, utpote constans paucioribq notis c. M
tanquā actq sec. suū terminū ratione distinctq, ex quo intelligatur consequi praedestinatio tanquā actq sec. aliū terminū ratione distinctq – n. M.
atqui electio juxta D. Th. ē absol. voluntas finis qua Deq aliquibq prae aliis salutē vult, praedestinatio vero ratio ordinis ē in illū finē –
D. m: electio adaequate spectata ē voluntas gloriae seorsim, praedestinatio aute ē gratiaz ē meritoz, ita ut electio nō includat tota seriē donoz – n. m.
Electio ē praedestinatio spectari possunt inadaequate – s. m.
ē tū electio ex doctrina S. Tho. ~~prae~~ antecedit praedestinationē – n. m.
electio ad gloriā ex ipsā D. Th. doctrina dicenda ē conseq praedestinationē gratiaz – c. m.

Th. 65.

Explicatur Rom. IX.

I. Capp. IX–XI ultima pars sunt tractationis de supernat. justificatione cum Judæor. tum gentium per fidē in J. Chr. (c. I. 16 – XI. 36) Primū igitur declarandg ē nexg hor. capp. cū totig epistolæ argumento.

1° Pō exordiū habetur expositio I. 16. 17 complectens quatuor sententias:

a) evag: esse in salute (tū inchoatā tū completā)

b) ē Judæis ē gentibg

c) neq originē carnalē ex Abrahamo neq justitiā legalē Mosaicā aliquid contribuere ad hanc salutē exigū (implicite) sed

d) conditionē salutis fidē esse

2° Seq expositionis comprobatio

Tā gentes quā Judæos destitutos esse justitia Dei: indigere ante justificatione

Ita in gentibg se se habere demonstrat eas vitæ cū publicæ tū privatæ descriptio summaria I. 18–32.

Neq aliter in Judæis esse, ~~protec~~ nō obstante quadā externa munditie legis q littera, prolixione demonstratione enodatur II. 1 – III. 19.

3° Demonstrata reatg gravitate apud oēs declaratur mg quo acquiri pō vera justitia corā Deo

a) justificationē repetendā esse ex meritis Chti; per fidē in sanguinē ejg eā obtineri.

b) opera legis nullū privilegiū ad h. præbere;

c). hanc justificationē pertinere ad oēs III. 20–31.

4° Demonstratur hæc 3ª propositio ex historia fidei, justitiæ, promissionū Abrahæ, patris om credentiū. IV. 1–25

5° Seq: felicitatis descriptio, firmissimæ spei atq exultationis justificator. in fide ex meritis J. Chr. comparatur 1° Adā, auctor peccati, q. tota hum. naturā infecit, cū Adamo 2°, auctore gratiæ ē justificationis, unde apparet ē efficacia ē universalitas meritor. Chti – V. 1–21.

6° Statg gratiæ, fidei, justitiæ in nova oeconomia ctiana nō legis exsors ē, sed fideles ex servis peccati facti servi justitiæ obstringuntur gravissimis officiis erga sanctitatē sectandā VI. 1–23.

7° Multipliciter oeconomia Mosaica, per se infirma, comparatur cū efficacia ē felicitate gratiæ in fide ctiana. VII. VIII.

II Descripta felicitas ē abundantia bonor. spiritualium convertit mentē Ap: ad Judæos, populū electū, ad quē primū spectabant felicitatis promissionesᵉ qui ab iis magna parte ē exclusg. H. declaratur capp. IX. X. XI.

Refellit Judæorum errorem, tanquam ob patriarchalem originem operaque legalia haberent jus ad bona promissa: justificationem unice esse ex gratuita Dei gratia per fidem J. Christi absque discretione tum personarum tum populorum et sine respectu operum legis.

Hanc justificationis declarationem statim post exordium propositam (I. 16. 17) amplius et politius tractavit III. 20 – IV. 25. Inde reque ut h. cap. IX et 2 seqq. arctissime cohærent cum c. III–IV. reliqua vero c. V–VIII esse ampliorem oeconomicæ novæ explicationem.

Inde scopus c. IX idem erit qui fuit c. III. IV. gratiam fidei et justificationis gratuitam esse in oppositione ad privilegia et jura, quæ Jud: derivabant tum ex origine patriarch. tum ex legis operibus.

Tractatio vero c. IX–XI hæc est

1° filios heredesque promissionum Dei non ex jure sanguinis aut operum esse, quæ sint citra et extra fidem, sed ex supernat: vocatione, gratiaque gratuita. Duplex hic ordo gratiæ et naturæ in typis V. T. repræsentatur tum per Isaac præ aliis filiis Abraham tum per Jacob præ fratre Esau – IX. 6–13

2° Unius præ alio electionem indebitam esse. Considerandos esse homines, prout omnes sunt peccatores coram Deo: quos miseretur, ex misericordia miseretur, quos vero punit, ex justitia punit. Itaque voluntate conseq. supponente peccata, malas quoque hominum voluntates in bonum ordinat, ad justitiam manifestandam, dum punit, v. misericordiam, dum parcit.

H. sensu homines quatenus peccatores divinæque misericordiæ indigentes, comparantur massæ luti in manu figuli. Ex indebita gratia sua præparavit Deus ex peccatoribus vasa misericordiæ (quos effective vocat) in gloriam; non tamen vasa iræ aptavit in interitum sed homines semetipsos ad interitum aptantes in multa patientia sustinuit ad poenitentiam adducens (II. 4–5) tandem voluntate conseq. ostendit in iis iram suam ac manifestat potentiam suam. IX. 14–29

In toto igitur cap: secus ac ap. D. Chry: supponitur voluntas Dei anteced. omnes salvandi: Alia enim quæst: est, debeantne Deus hominibus gratiam suam; et alia, utrum indebitam gratiam offerat necne omnibus

3° De h. ultimo quæ: Ap: quænam sit causa ex parte hom. cur alii iique filii Patriarchar. repulsam ferant, alii vero, iique maxima parte gentiles adoptionem in populum Dei? Resp: Gentes apprehendisse justitiam, quæ ex fide est, Judæos vero noluisse fidem Christi amplecti IX. 30 – X. 13.

4° Oritur tandem ultima quaestio: utrum fidem, per quam patet via ad salutem (adoptionem, justitiam, bona promissa N. T.) obtulerit ex parte sua Deus orbi universo. Seu quaestio de voluntate divina antecedente. Respondet Paulus: affirmans universalitatem divinae voluntatis tum generatim, tum speciatim ad Iudaeos, de quibus praecipuus sermo est – X. 14–21.

In communi si quaeritur de populo, resp.: „Deus non repulit plebem suam" – multi enim fidelium ipsius Apostoli ex Israël ad fidem pervenere; reliqui vero non respuissent eosque ipsos destinatum voluntate antecedente. Prae gentibus, primus gentes in Ecclesiam intrarunt: „illorum delicto salus est gentibus, ut illos aemulentur". Quando vero plenitudo gentium intraverit, omnis Israël salvus fiet XI. 1–16. 24–32.

Si vero comparentur singuli Iudaeos cum fidelibus ex gentilitate vocatis resp.: voluntatem div. conditionatam esse tum in eos qui obedierunt vocationi tum in eos, qui restiterunt: fidem, opera fidei, perseverantiam esse opus div. gratiae, non tamen exclusa libera voluntate ejusque cooperatione; incredulitatem vero nedum opus Dei non esse, sed contrariam esse praevenienti gratiae XI. 17–23.

Cf. Chrys. in Rom. hom. XVI. n. 8. 9.

III. Nunc singula dicta IX. 6–23, de quibus quaestio movetur, percurramus.

Contristatur Paulus quod ad populum Dei N. T. non pertinent Israëlitae nisi minima parte, quamvis insignia habeant privilegia v. 1–5.

Haec tamen Iudaeorum rejectio non obstat promissionibus quas receperant patriarchae: „non autem quod exciderit verbum Dei" – nam ut quis pertineat ad Israël promissionum, ad filios Abrahae, non sufficit, quin imo nec requiritur carnalis ex patriarchis generatio, sed postulatur generatio supernat.: per fidem in verbum Dei. Haec autem mere gratuita est.

1° Id manifestum est ex modo quo electi sunt patriarchae. Abraham habebat multos filios sec. legem naturae genitos, sed solus Isaac miraculose genitus est sec. promissionem supernaturalem. Fuit electus – ergo adoptio in populum Dei non ex sanguinis jure, sed ex gratia est v. 6–9. (Chrysos. hom. XVI. n. 4)

2° Id evidentius factum est in electione Jacobi prae Esau. Priori dignitas patriarchae collata est, alteri negata, dum adhuc essent in utero materno – Dictum est ante natos: Duae gentes sunt in utero tuo quidem oraculum relatum ad gentes futuras prophetivum est, ut historia comprobavit: Jacob dilexi, Esau autem odio habui – ap. Malach. I. 3 – relatum vero ad populos

patres j. electionis executione significant. „et vocante dictum ē ei ...

Qua in re animadvertenda vocatione ap. Pauli nunquam de praedestinatione æterna adhiberi, sed de executione in tempore. atqui neq opera possunt fundamentum juris esse, cur dignitas hæc uni præ altero debeatur s. facta, quæ prorsus nulla sunt, s. prævisa, quæ adhuc futura, nō possunt meriti ratione habere.

Ergo Jacob ad hanc dignitatem evectus ē neq propter ortum ex patre Isaac, hunc enim commune cum Esau habuit neq propter opera quædam, quæ nulla esse apparet; restat igitur ut dicatur electus ex sola gratuita Dei voluntate, πρόθεσις, quæ dilectio simul electio ē si spectetur præ fratre Esau.

Gratuitam electione ad populum Dei in V. T. adhibet Ap: ut ex typo inferat idem in antitypo h. e. electione ad bona N. T. nō esse debitam neq operibus neq origini sed plane gratuitum esse supernat. beneficium

Inde verba: „sec. electione propositum Dei" v. 11 relate ad typum significant benevolam gratuitam Dei voluntatem eligendi Jacob in patrem populi Israël; relate vero ad antitypum significant gratuitam Dei voluntatem conferendi beneficia N. T. tam Judæis quam gentibus

Verba v. 13: sicut scriptum ē: Jacob dilexi, Esau autem odio habui - nō ad matrem geminor. dicta fuere[+], sed ad Judæos ab exilio reducibus - ē tum ap. Malach. tum ap. Apost: ad ordinem executionis pertinent. Dilectio si intelligatur de beneficiis gratuitis, verba illa neq sensu typ. neq sensu histor. possunt transferri ad præmium vitæ æternæ, quum hæc adultis reddatur pro meritis supernat: sed typ. sensus refertur ad illa dona N. T. quæ etiam in executione gratuita sunt nullis præcedentibus meritis ideoq v. ad gratiam v. ad totam beneficiorum seriem h. e. tum gratiam tum gloriam in complexu spectatam

Ex gratuita donatione concluditur æternum propositum s. prædestinatio, in qua eodem ordine, quo in executione, dona prædestinantur s. præcedentibus s. nō præcedentibus meritis.

Ut dilectio Jacob, ita etiam odium Esau pertinet ad ordinem executionis. Verbum per se spectatum pōt sane sec. usum biblicum intelligi de minori dilectione v. minori beneficiorum largitate - Gen. 29. 30. 31. Deut. 21, 15. Luc. 14, 26. Matth. 10, 37. Prov. XIII. 24. Jo. XII. 25.

Ap. Malach. tamen significat justitiam severam in peccatis puniendis neq ulla datur ratio, cur sensus typicus ap. Apost. nō sit idem - videlicet plectuntur Judæi qui noluerunt Christianam fidem suscipere. Justitia autem div. punitionis supponit peccata, ē igitur ex voluntate conseq. Nullum vestigium s. positivæ reprobationis antecedentis: quam Calvinus in doliis habet s. negativæ reprobationis a gloria æterna quam nonnulli catth. defendunt.

[+] ut fabulatur Jonetus

Th. 65 (seqq.

Perinde e s. referas dilectione e odiu ad populos a progenitoribq repraesentatos s. cu Hiero ad ipsos progenitores. Explicat D. Hiero:

"Dilectio e odiu Dei v. ex praescientia nascitur futuroq v. ex operibq (iu. factis); alioquin novimq q. vix Deq diligat nec quidqua eor oderit, quae creavit."
in Malach. I.

D. Aug: intelligit dilectione e odiu de gratia tu conferenda tu neganda; no solu in antitypo, ita ut fideles salventur, infideles reprobentur, verum etia de ipsis personis typicis, ita ut gratiae gratuitas apparuerit ja in Esau e Jacob, quor qum ambo essent indigni alter misericordia expertq sit, alter justitia. nunqua vero intellexit praedestinatione ad gloria seorsi spectata, e anteced: ad gratia e merita. v. odiu reprobatione quae sit ex voluntate antecedente.

Sec sensu Aug: pr. accitare de loco h. Pauli disserunt Eppi Africani in Sardinia exules, in ep. synod. ad Petru e socios monachos c. 6. 7. (in App. ad X Tom. Aug. ed. Maur.)

3° Doctrina de mere gratuita vocatione in populu N. T. fieri no potuit quin existeret Judaeor praejudicia. Quibq obvia facty Apos: interrogat v. 14: quid ergo dicemq, numquid iniquitas apud Deu?

No esse iniquitate in Deo, no tu electio Judaeor in V. T. tu fideliu in N. T. beneficiu indebitu e, q. Deq confert ex misericordia, no propter merita.

q. testimonio confirmatur div: v. 15. Moysi eni dixit: miserebor cujq misereor, e misericordia praestabo cujq miserebor.

Quae sententia no particularis e ad solu Moyse spectans, sed generalis, complectens tu gratia Moysi praestita tu o donu supernat: Aliter no potuisset Apo: h. testimonio sua sententia confirmare.

Unde pergit v. 16: Igitur (h. e: si gratia a Deo gratuito conceditur) no volentis neq currentis (sc. solis naturae virib q absq gratia), sed miserentis e Dei.

4° His ja implicite continetur altera veritas, posse Deu libere absq ulla injuria peccator no misereri: neq hoi neq suis perfectionibq Deq debet, ut potiq misericordia indignis applicet, qua justitia dignis. Profecto no vult peccata Deq sanctissimq at permittit tamen e voluntate conseqq. dirigit ad suae tu justitiae tu providentia manifestanda. q. probat Apo: exemplo Pharaonis v. 17, ubi supponitur reatq peccatori-

Conclusio haec ē v. 18: ergo cujus vult miseretur ē quē vult, indurat (sc. nō praestando misericordiam)

Enodemus nonnulla difficilia quae his ver. 17-18. occurrunt.

17 Dixit enim Scr: Pharaoni: quia in h. ipsum excitavi te, ut ostendā in te virtutē meā ē ut enuntietur nomē meū in universa terra.

Verba: in h. ipsum excitavi tē Exod. IX:16 leguntur hebr. propter h. constitui te (V. posui te) ut te faciā ostendere robur meū – LXX ἕνεκεν τούτου διετηρήθης.

Sensū verbor: excitavi te, diversimode explicant PP ē interprett.

alii: constitui te regē
alii: servavi te in vita – Praedestinatiani falso: creavi te.

Videtur nobis Deus Pharaonē ad h. posuisse, ut poenis ipsi inflictis declararet universae terrae ē potentiā suā ē curā quā habebat populi Israel.
Nō tamē voluntate antecēd sed conseq praevisa peccata liberaque induratione posuit Deus Pharaonē.

Liquet ex Sap. XI. XII et historia quā narrat Exodus. unde miratur scriptor inspiratus (Sap. XI) q Deus quum potuisset uno ictu populū regēque exterminare, in benignitate sua voluerit pedetentim a levioribus ad graviores poenas progredi: „misereris om., quia oīa potes ē dissimulas peccata hom propter poenitentiā. Diligis enim oīa quae sunt...

Haec oīa dicuntur de eodē Phara: de quo in Exo: ē ap. Paul: in h. ipsum excitavi te, ut ostendā in te virtutē meā.. – quē vult indurat.

In Sap: sermo ē de iis quae vult Deus antecēd: ap. Paul. vero sermo ē de indurato jā Phara: pō 5ā plagā, ergo voluntas Dī. conseq spectanda

Cf. Sap. XII de Chananaeis

Restat difficultas q. induratio videtur Dei opus esse: quē vult indurat.

Induratio obj: significat resistentiā gratiis
induratio act: ē hujus resistentiae efficientia.
Jā vero ex oīs quae nobis tradita sunt de attributis Dī: maxime de sanctitate, justitia, constat Deū neminē indurare directe

Quae tamē peccatoris induratio refertur ad Deū 3er in Scr:

a) Deus eā permittit, ita ut indurare = nō misereri oppositio inter misereri ē indurare erit contradictoria, nō contraria. – cf. 2 Reg. XXIV. 1 – 1 Paral. XXI. 1

b) actio dic: quæ ex se nec ex Dei voluntate ordinatur ad obj: hois indurationē, quā tamē conseq: ē ex qua resultat, Deo quidē permittente ē prævidente, hois induratio – Hiero. ep. 120 ad Hedib. q. 10.
c) voluntate conseq. Deus indurationē ē dirigit ē ad fines bonos ordinat. –

2a ē 3a ratio qua Deus dicitur peccatores indurare, legitur in Exod. VII. Primæ V plagæ dū ingruunt, nunquā dicitur Deus, sed Pharao indurasse cor suū v. etiā cor ejus induratū fuisse. Tandē ad sumū jā aucta duritia cordis ejus ac pervicacia, inde a VI miraculo Deus „ indurat cor ejus", ita ut manifestū sit, nō anteced. Dei intentionē, sed effectū ex miraculis ob malitiā hois indicari. Propterea Pharao etiā reipsū dicitur indurasse – IX. 35. XIII. 15.
Cū vero Deus jā c. IV. 21. VII. 3 ait: ego indurabo cor Pharaonis". verba hæc de omnibus prodigiis in complexo accipienda sunt.
Indurationē regis tantummo præscit Deus – III. 19 – conseq. voluntate vult per indurationē ejus manifestare gloriā suā – XIV. 4. 17.

5.o Solutio difficultatis „nunquid iniquitas apud Deū" nondū videtur perfecta esse, sed novā creare difficultatē: Si eū Deus unius miseretur, alterū vero indurat, licet posset hujus quoq miserere „quid adhuc queritur (μεμφεται, punit), voluntati eū ejus quis resistit?" v. 19
Videlicet quæstio ē de justitia pœnæ, nē ē ille cujus misertus ē Dom: indignus erat misericordia, ubi nō de voluntate anteced. quæ: sed conseq: puniendi.
Resp: Apo:
a) reprimens hois temeritatē, volentis ut Deus reddat rationē providentiæ suæ – oia Dei opera sancta sunt ē justa – v. 20: nunquid dicit figmentū ei, qui se finxit, quid me fecisti sic? v. 20 – de quibus verbis monet Chrys: „cave putes hæc ad creationis rationē a Paulo dici v. ad necessitatē voluntatis nostræ, sed sec. potestatē ē diversitatē divinæ dispensationū" – hom. XVI. 8. –
b) Porro: imaginē v. 21: an nō habet potestatē figulus luti ex eadē massa facere aliud quidē vas in honorē, aliud vero in contumeliā – quæ similitudine exprimitur nullitas creaturæ, gratuitas gratiæ ē justitia punitionis, nō sunt tamē similitudines universī accipiendæ (ut monet Chrys:) sed tantū oportet in iis seligere, q. opportunū ē

c) similitudinis applicatio v. 22: q. si Deus volens ostendere iram et notam facere potentiam suam, sustinuit in multa patientia vasa irae apta in interitum, ut ostenderet divitias gloriae suae in vasa misericordiae, quae praeparavit in gloriam –

"vasa in honorem, vasa misericordiae, quae praeparavit in gloriam" = ii quos Deus ex Jud: et gentibus ad fidem christianam vocavit – per gratiam praeparantur in gloriam sanctitatis, per hanc vero in gloriam consummatam – Nullum vero hic adest vestigium praedestinationis ad gloriam ante merita praevisa.

"vasa irae apta in interitum" = peccatores – genet. irae non active interpretandus tamquam eam fecisset ira Dei – sed passive, quibus ira debetur – inde diverso modo Paulus de vasis irae dicit apta esse (sc. ex se ipsis) vasa autem misericordiae praeparata (sc. a Deo.

Haec vasa irae subsunt 2^{is} ratione voluntati div.
a) sustinentur in multa patientia, longanimitate, μακροθυμία – quae est voluntas misericors erga peccatores, ut convertantur ad Deum – Rom. II. 4. 5. 2 Petr. III. 9. Sap. XI. 24 – cf. Matth. XVIII. 26.
Haec voluntas est antecedens: – Rom. II. 4. 5.
Inde causa, cur sint vasa irae, non in Deo, sed in hominibus est posita.

Cf praeclaram Chrys: interpretationem – hom. XVI. n. 9 ubi inter alia haec leguntur:
„Sicut ergo Pharao ex propria iniquitate vas irae factus est, sic et hi vasa misericordiae ex probitate sua"

b) Conseq: ad duritiem et impoenitentiam Deus vult ostendere iram et notam facere potentiam suam. –
Inde particip: "volens" est non = quia voluit ostendere ... ideo sustinuit – sed = quamvis vult ... tamen sustinuit – cf – Sap. XII. 10 –

Th. 66.

Explicantur alii quidã loci, ad quos provocant adversarii.

1° Sap. IV. 11: raptq ē, ne malitia mutaret intellectũ ejq. Inde h. m° argumentantur nonnulli: Deq praevidens, justũ lapsurũ, si diutiq viveret, eũ morte imatura rapit; quia antecedenter noluit eũ labi; habuit ergo voluntatẽ absol: eũ salvandi, quæ praecedit mediõr electionẽ.

At vero hic ē sensq verbor: mors quamvis praematura hoi justo magnũ ē beneficiũ, h. autẽ beneficiũ Deq nõ ideo confert, quia ante praevisã justitiã eũ ad vitã æternã destinavit, sed diligit justũ propter sanctitatẽ ejq ē h. dilectione permotq, consequenter ad sanctitatẽ ejq, transfert eũ ad gloriã coelestẽ. –

2° Matth. XXIV. 22. 24 (Mar. XIII. 20. 22): nisi breviati fuissent dies illi, nõ fieret salva ōs caro, sed propter electos breviabuntur dies illi... Surgent pseudochristi... itao ut in errorẽ inducantur, si fieri põ, etiã electi"

Breviatio dier" pertinet ad orationẽ, qua Xtq agit de Hierosolymis evertendis: videlicet, nisi dies illi ferocissimi breviarentur, oēs morte miserrima perituros esse; sed propter electos h. e. propter christianos fore, ut brevientur dies illi." Nihil h. spectat ad nostrã quaest:

Profecto electi intelligendi etiã sunt praedestinati neq sermo tantũ ē de temporali, verũ etiã de æterna salute. At ubi nã quaeso sermo fit illos absoluta voluntate electos fuisse ad gloriã nullis praevisis meritis, quibq erunt pleni in abbreviatione dier. Nihil Xtq dicit de electionis ordine, tũ ad gloriã tũ ad perseverantiã in meritis.

Neq in altera parte testimonii, quae de sec. Xti adventu agit, ē de regno antichristi, ulla mentio ē de ordine praedestinationis ad gloriã ꝑe merita. Nemo autẽ ē cathol: qui ~~dubitet~~ neget, praedestinatos in sensu composito nõ posse, in sensu diviso posse labi finaliter.

3° Act. XIII. 48. Crediderunt, quotquot erant praeordinati ad vitã æternã.

a) Si verã ē q. volunt adversarii, Sp. S. revelasset nobis. oēs, qui tũ Antiochiae Pisidiae crediderunt in verba Pauli, fuisse praedestinatos, oēs, qui nõ crediderunt, fuisse reprobos. q. quantopere sit probabile, ipsi videant.

b) Neq admissa hac hypoth: quidquã efficitur, nã factũ illud, quod in Antiochia urbe Pisidiae oēs praedestinati põ Pauli sermonẽ, susceperunt fidẽ, nõ demonstrat,

eos ad gloriã prædestinatos fuisse ante prævisa merita.
c) Genuinus sensus plene aliq. videtur esse neq. ad rẽ nostrã pertinere. Græce enĩ legitur ὅσοι ἦσαν τεταγμένοι εἰς ζωὴν αἰώνιον – i. e. ordinati (nõ legitur προτεταγμένοι v. προωρισμένοι) hæc ante ordinatio (τάξις) in vitã æternã ẽ necessaria animor. per gratiã dispositio, tendens in vitã æternã tanquã in finẽ suũ.

4º Rom. VIII. 28–30. Scimus autẽ, quoniã diligentibus Deũ õia cooperantur in bonũ iis qui sec. propositũ vocati sunt sancti. Nã quos præscivit ẽ prædestinavit conformes fieri imaginis filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. Quos autẽ prædestinavit, hos ẽ vocavit; ẽ quos vocavit, hos ẽ justificavit; quos autẽ justificavit, illos ẽ glorificavit.

At PP quidẽ hoc loco nisi frequenter docent vitã æternã prædestinari ex præscientia meritor. Nonnulli etiã voces „sec. propositũ" interpretantur, nõ Dei, sed hominũ sit voluntas. Quæ explicatio quamquã falsa ẽ, tamẽ monstrat qualẽ PP intellexerint ordinẽ præscientiã inter ẽ prædestinationẽ. –
Explicemus singula verba:
a) qui sec. propositũ vocati sunt sancti. ultima vox in gr: nõ habetur, τοῖς κατὰ πρόθεσιν κλητοῖς οὖσιν – sancti in N. T. ipsi christiani sunt, itaq. voce hac s. addita s. detracta sensus õio nõ mutatur.
propositũ πρόθεσις – 5ies occurrit in N. T. semper significans beneficiã ab æterno destinati collationẽ in tempore, exclusis meritis naturæ v. jure hum. nõ = voluntas antecedens. conditio: sed absoluta, quæ præscientiã includit – Rom. IX. 11. Eph. I. 11. III. 11. 2 Tim. I. 9.
vocati, κλητοί, significant illos quoq., qui vocationẽ nõ sunt secuti, ut opponantur electi – Matth. XX. 16. XXII. 14 – alias sunt fideles, qui vocationi re vera obtemperaverunt – Ita sæpissime Paul. Hic vero vox addita „sec. propositũ" demonstrat sermonẽ esse, de illis qui revera secuti sunt vocationẽ div.
quos præscivit: alii 3es supponunt significationes: 1º simpliciter præscire – 2º amare, eligere, 3º prædefinire –
præscire actus quidẽ intellectus ẽ, nõ autẽ voluntatis. At scientiã div. ubi ad bona refertur, approbativa ẽ adeoq. amorẽ includit, si vero eor. ẽ, quæ Deus efficit, scientiã practicã ẽ voluntatemq. includit effectivã. –

Ita scire ē prænosse dicitur Deus fideles suos, sensu composito, ut gratiis cumulantur – Jo. X. 14. 15. 2 Tim. II. 19.
H. sensu sunt πρόθεσις signif. directe benignā voluntate, oblique vero præscientiā, ita πρόγνωσις præscientiā signif. in connotatione benignæ voluntatis
prædestinare, προορίζω – cf. th. 56. n. 2.
Verba igitur: præscientia, propositū, vocatio sec. propositū, prædestinatio, quando ad ea referuntur, quæ fieri nō possunt absq libera creaturæ cooperatione, significant operationē voluntatis div. ē prævisā liberā cooperationē ~~voluntate~~ creaturæ – de relatione vero quæ obtinet inter Dei nostramq operationē, nihil dicunt, sed h. aliunde demonstrari debet.
<u>conformes fieri imaginis filii sui</u> – Conformitatē cū Cto Paulus 2er considerat ~~est~~ moriendi cū Cto sec. veterē hoē, resurgendi cū Cto in vita nova.
Utramq conformitatē in h. cap: commendavit Apost:
Ē igitur conformitas, ad quā prædestinati dicuntur fideles, 2^ex v. etiā 3^ex: conformitas ~~tū~~ mortis per compassionē ē conformitas gloriæ ~~[illegible]~~ per glorificatā, tū inchoatā tū consummata.
<u>v. 30. glorificatio</u>: quæ: utrū sit vitæ futuræ an præsentis. H: alterū pō probabile videri, maxime si spectetur forma præterita „glorificavit" ἐδόξασε quasi agatur de facto jā completo in justis. Præterea quos justificavit, etiā glorificasse dicitur, q. nō ē verū, nisi accipiatur de præsenti gloria adoptionis.
Attamē præferenda ē aliorū opinio, dicentiū cū conformitatē illā tū glorificationē ē ad præsentē vitā pertinere ē ad futurā. Ubi nihil obstat aoristus. Conjunctio vero: quos justificavit, hos ē glorificavit – h. unū indicat quo per se, ex Dei intentione, justificatio pertineat, dummodo accedit perseverantia.

Hæc igitur explicatio erit verborū Apli:
Vocatis sec. propositū ē diligentibus Deū, oīa, etiā adversa, in bonū eveniunt, quādiu perseverant in dilectione Dei (quamdiu operantur, tamdiu iis cooperantur oīa, etiā adversa). Nō fortuito neq absq Dei consilio hæc adversa accidunt, nā quos prænovit diligentes Dei, eos prædestinavit ad conformitatē cū Filio suo, quæ gloriosa in altera vita, in hac obtinetur per labores ē passiones. Neq in hac prædestinatione ad conformitatē includitur prædestinatio ad gloriā nullis meritis prævisis, sed expresse declaratur conformitas laboriosa esse conditio necessaria conformitatis gloriosæ. Quos prænovit præscientia benevola, sed ut vocatos ē diligentes, eos hac supposita præscientia ad conformitatē completā in altera

vita praedestinavit: quae ētern praedestinatio ē pō merita praevisa.

9. autē dixit: v. 30: quos autē praedestinavit, hos ē vocavit; ē quos vocavit, hos ē justificavit. quos autē justificavit, illos ē glorificavit – nō pō creare difficultatē, nā praedestinatio eodē mō intelligenda ē quo v. 29 ē glorificatio eodē sensu quo conformitas cū Cto.

Neq hic agitur de praedestinatione ad solā gloriā sed ~~aut~~ praedestinatio conformitatis ē cū Cto s. ~~part~~ialis ad gratiā ē merita s. completa ē ad gra~~tia~~ ē gloriā.

Hancq praedestinatiōnē aeternā consequitur in tempore executionis ordo: vocatio, justificatio, glorificatio.

II. autē in oī sententia aeq verū ē.

Cap. 1.

De Sacramentorum ratione intrinseca et de differentia Sacramentorum A. et N. Legis.
(Th. I - III)

Franzeliniana 1.

Th. 1.

De Sacramenti notione ē generica ē specifica.

Sacramentū ex sua etymologia dicit rē sacrā: in usu profano pignus a litigantibꝰ apud pontificē v. in loco sacro depositū, maxime vero jusjurandū quo milites se obstringebant.

In usu eccl. respondet Graecorum μυστήριον, μυεῖν sacra docere - μύειν oculos v. os occludere q. ē sacrū arcanū

Unde generalis apud Latinos sacramenti notio duplex ē ut ē sacrū signatū ē sacrū signans capiunt (Magist. IV. dist. 1). Appellantur ergo sacramenta res quae sacrae ē occultae omnia fidei christianae objecta ē quā sola div. revelatione fidelibꝰ innotescunt ē occultantur ab nō initiatis.

Eph. I. 9. III. 3. 9. Coloss. I. 27. 1 Tim. III. 16.

In 1 Cor. XIII. 2 Vg: si novi mysteria omnia - Aug: si sciero omnia sacramenta.

Sap. II. 22. VI. 24. -

Eadē significatione adhibetur vox apud vetustissimos eccl. Scr.

Tert: ejꝰdē sacramenti (h.e. doctrinae) una traditio " Praescr. 20.

Id: Paulū cognovisse oīa sacramenta (De resurr. carn. 23.)

Id: nos consentes intellectū sacramentorū Dei (con. Marc. III. 16)

2º Altera significatio in priori vexa ē, ut sacramenta dicantur res quaedā ordinatae in signa aliarū rerū sacrarū.

" Signa, cū ad res div. pertinent, sacramenta nominantur " (Aug. ep. ad Marcellinū 138 n. 7)

Hoc sensu typi V. T. dicuntur sacramenta

Tertull. c. Marc. V. 1 ē 4. adv. Jud. 13.

H. sensu latiori possunt etiā sacrificia appellari sacramenta

Aug: Sacrificiū visibile invisibilis sacrificii sacramentū i. e. sacrū signū ē " (Civ. Dei X. 5)

Aug. Sacr. ē invisibilis gratia visibilis forma - cf. Hug. de S. Victo. Summa sent. Tr. 4. c. 1.

Hoc sensu quaecunque caeremonia sacra, quae in cultu externo adhibetur, dici sacramentum pot.

Aug: In nullum nomen religionis s. verum s. falsum coagulari homines possunt, nisi aliquo signaculorum v. sacramentorum visibilium consortio colligentur.. (adv. Faust. XIX. 11)

Ostenta divinitus ordinata ad significandum tum arcana futura tum res sacras praesentes in Vulg. sacramenta appellantur, ubi in orig: habetur
רז (chald.) v. μυστηριον
(Dan. II. 18. 30. 47. Ap. I. 20. XVII. 7)

Injuste vero protestantes nos calumniantur q. propterea matrimonium pro sacramento habeamus, quia nostro arbitrio ac libitu vocem μυστηριον ap. Eph. V. 32 sensu strictiori acceperimus, rejecto sensu latiori. Nos enim non negamus matrimonium dici recte sacramentum posse, etiamsi signum solum esset unionis Christi cum Ecclesia tanquam capitis cum corpore, ac nihil praeterea. Adsunt enim alia argumenta, quibus innititur doctrina de matrimonio, vero ac proprio sacramento.-

---

II. In Eccl: Dei sunt signa quaedam, quae licet conveniant cum aliis in genere significandi rem sacram, differunt tamen tum in modo efficaciae significandi tum in re significata. Sunt enim ritus quidam a Christo D. instituti qui non quolibet modo rem sacram, sed practice significant, i.e. et signa existunt et causae simul efficiendi rem sacram quam significant. His specialibus signis sacramenti vocabulum tum est factum proprium in usu christiano, ut de reliquis illis signis non nisi improprie adhiberi possit. Quod etiam in aliis vocibus accidit, ut generica significatio in specialem transierit ac limitatam denotionem, cujusmodi sunt voces: gratia, sacrificium, baptisma etc.

Tum vero si nulla alia praeter N. T. sacramenta ita nominarentur, constaret aperte de sacramentorum et essentia et definitione. Esset enim illa significatio efficax sanctificandi

nota aliqua particularis ē ita N. T. sacramentis comunis, ut ea distingueret a reliquis rei sacræ signis, quæ nonnisi improprie sacramentoꝝ vocabulo indicarentur.

At tu Concilia tu PP omnesq theologi in V. quoq T. aliqua proprii nominis sacramenta admittunt. Profecto discrepant theologi quā maxime tu in sacramentoꝝ V.T. notione specificæ ~~generice~~ diffinienda tu in numero eoꝝ stabilirendo, at consentiunt in eo q. V. quoq oeconomia sua habuerit proprii nominis sacramenta.

Quā ob rē inveniendā ē communis utriusq T. sacramentoꝝ notio ac definitio.

De numero N. T. sacramentoꝝ eoꝝq definitione specifica constat inter catholicos - Trid. sess. VII. can. 1. 6. qui vero V. T. sacri ritq ē qui soli debeant proprii nominis sacramenta censeri, adhuc nō dijudicata quæstio ē.

Unde apparet sacramentoꝝ proprii nominis definitionē genericā nō esse tanti pretii quanti ē sacramentoꝝ N. L. definitio specifica - hanc eni tradidere ē Flor. ē Trid de illa vero nō nisi negative h. e. quid nō sint quā quid sint sententiā suā aperuere. Trid. VII. can. 2. Cf tamē XIII. c. 3. ubi generica videtur Sacramenti definitio haberi: symbolū rei sacræ ē invisibilis.

Necesse igitur ē, ut quædā stabiliatur via ac ratio clare indicandi essentiā sacramenti V.T. Id. autē fiet si considerentur proprietates essentiales sacramentoꝝ N. T. Tu utriusq T. sacramentis comunes erunt notæ illæ essentiales, quæ nō pertinent ad specialē rationē oeconomicæ, sub qua fuere instituta.

Sacramentoꝝ autē N. L. notæ essentiales hæ habentur:

1° sunt signa visibilia sanctificationis ē gratiæ qua filii Dei adoptivi constituimur.

2° Hac gratiā ita per sacramenta significatā, ut nō ponentibq obicē re vera tanquā per instrumenta quædā conferatur. Sunt ergo

signa efficacia s. causæ instrumentales.
3º Sunt ritg, pertinentes ad cultū religiosū, ordinariū, divinitg institutū, nō ergo sunt in numero charismatū extraordinarioꝝ neq ab humana institutione suā originē ducunt.
4º Quamquā sunt sacri ritg, nō tamē directe ē proxime eoꝝ exhibitione ~~hom~~ cultg Deo exhibetur ab homine sanctificando, sed hic ~~sub~~per eoꝝ applicationē sanctificatur, ita tamē ut requiratur etiā ejg cooperatio: Unde vocantur sacræ initiationes, ἱεραρχικαι τελεται — differuntg a sacrificio.

Iā vero comparatione facta inter indolē N.T. V.q T. oeconomiā videtur specifice N.T. sacramentoꝝ esse in gratia in præsenti conferenda per ritū externū. In N. enī T. habetur gratiā ē veritas, spiritg adoptionis filioꝝ, lex in cordibg scripta, circumcisio cordis in spiritu. — In V.L. adsunt cærimoniæ extrinsecæ „justitiæ carnis", respondentes illig oeconomiæ indoli, quæ tota ē in emundatione carnis ē quadā legali sanctificatione, quæ nō peccatū aufert, sed immunditiā legalē ē lege statutā irregularitatē. Porro hæc legalis sanctificatio typg erat ē promissio sanctificationis theol: in N.T. impertiendæ, lex enī tota „pædagogg erat ad Chrū, introductio melioris spei ē omniā in figura contingebant illis. — S. Th. 1. 2. q. 103. a. 2.

Jo. I. 17. Rom. II. 29. VIII. 15. Hebr. VIII. 10. IX. 9. 10. 13. Gal. II. 16. III. 24. Hebr. VII. 19. 1 Cor X. 11.

—

Ergo in Sacr. V.L. pro veteris oeconomiæ indole ac natura substituenda ē loco significandæ gratiæ præsentis significatio typica gratiæ futuræ per Chrū, loco sanctificationis theol: sanctificatio legalis. Hinc duplex

Th. I (seq.)

e diversa sanctificationis significatio adē in sacramentis V.T. altera δικαιωτικη efficax sanctificationis legalis in praesenti, prophetica altera, praedicens sanctificationē theol. in futuro. Ecce habes differentiā essentialē specificā inter utriusq T. sacramenta.
Proinde haec erit ratio sacramentorum V.T. ut fuerint

a) ritq sensibiles divinitq instituti
b) signa ē causae sanctificationis legalis, per quā existebant etiā
c) signa gratiae per Chrm conferendae
d) pignora ē promissiones hujs gratiae futurae

unde appellantur causae morales gratiae conferendae in N.T. (Lugo).

Ut habeatur definitio generica sacramenti, qua distinguatur a reliquis signis sacris, abstrahendū erit ē a significatione gratiā praesentis v. futurae ē a sanctificatione theol. v. legali: tū absq dubio haec exsurgit definitio: signū visibile divinitq institutū ad hominū sanctificationē modo propriae oeconomiae respondente ē significandā ē sui applicatione ~~atq.~~ efficiendā.

1° Proprii nominis sacramenta in V.T. fuere circumcisio, sacerdotū initiatio, expiationes, agnq paschalis, panes propositiones ē si quae alia

2° neq sacrificia neq pleraeq ceremoniae (tabernaculi consecratio, vasorum expiationes) tūet typicae neq alii typi (transitq per mare rubrū, manna, serpens aeneq) ~~etc.~~ fuerunt sacramenta propriē dicta.

3° Nulli N.T. ritq censeri sacramenta possunt qui nō sint signa efficacia gratiae - unde sacramentalia quae dicuntur, tonsura ē ordines minores (facta hypothesi q. gratiā

nō cōferunt itēq absolutio a censuris, professio
religiosa sacramenta nō sunt, nā deē illis ea
significatio quæ ex opere operato efficax ē
gratiæ - hæc sola in N. T. censeri pō sacra-
mentalis.

4° Negi. Verba Cti remittentis peccata, neq forte
actio qua Apostolos sacerdotes instituit,
sacramenta erant, quā nō essent ritꝯ in per
petuū instituti. At corporis ē sanguinis
sui consecratio in ultima cœne erat confectio
proprie dicti sacramenti, quia ritꝯ ejꝯ in
perpetuū manet ita, ut Ctꝯ eū instituit.
Sacramenta autē tū poenitentiæ tū ordinis
instituit quidē, poterat tamē eoꝶ effectu
conferre absq sacramento.

Franzeliniana

86

Th. 2.

De Sacramentorum N. T. relatione
tum ad vetera tum ad bona coelestia.

I. Duplex in V. T. distinguenda est oeconomia, altera spiritalis, quae est hominis quamvis lapsi destinatio ad aeternam beatitudinem; altera particulare foedus, initum primum cum patriarchis, deinde absolutum cum populo Jud. per Moysen.
Prior illa in paradiso instituta universalis est, pertinens ad totum genus humanum, aeterna, nunquam abroganda, sed in temporis plenitudine perficienda: spiritalis tum per finem tum per media ad finem conducentia.
Foedus vero Mosaicum, quatenus distinguitur a pacto illo universali spiritali (sub qua ratione D. Paul. considerare caeremonias solet et opera legis), est temporarium, externum, cujus promissio et haereditas erant bona temporalia, cujus vero sanctificatio tantummodo legalis est, (Pad Hebr. IX. 13) quaedam carnis emundatio. Utraque et haereditas et sanctificatio typus erant ac figura et haereditatis et sanctificationis spiritalis in V. T. per Christum conferendae. D. Th. 1. 2. q. 103. a. 2.
Si haec oeconomia antiqua, caerimonialis ac typica, conferatur cum N. T. institutionibus, illa se ad Christi Ecclesiam habebit, sicut Ecclesia in terris ad patriam coelestem. Quomodo Synagoga paedagogica quaedam erat ei praeparatio ad Ecclesiam Christi in terris militantem, ita haec ipsa praeparatio est ad coelestem Jerusalem, media inter umbram veterem ac futuram in coelis consummationem. Quae eadem comparatio instituenda est inter utriusque L. sacramenta. D. Th. 3. q. 61. a. 4 ad 1.
D. Paul. ad Hebr. scribens X. 1 distinguit V. T. umbram ab imagine N. T. et rebus ipsis in coelo. Nam etiam N. T. instituta visibilia imago sunt futurorum bonorum quorum fruitio absque velatione

adhuc a nobis expectatur. Per umbrā pervenit genus humanū ad imaginē, ut inde ad plenā rer possessionē deducatur ~~quæ~~ in coelis datur.

„Umbrā habens Lex futuror bonor, nō ipsā imaginē rer" σκια, εικων, πραγματα.

N. igitur T. ad V. se habet tanquā corpus ad umbrā Col. II. 17; ad patriā vero coelestē, tanquā imago ad res quas repræsentat.

PP. eloquentissime de hac comparatione disputant.

Ambros: Umbra præcessit, secuta ē imago, erit veritas. Umbra in Lege, imago vero in Evangelio, veritas in coelestib....

Jā discessit umbra noctis ē caliginis Judæor dies appropinquavit Ecclesiæ. Videmus nunc per imaginē bona ē tenemus imaginis bona... nunc eū (Xtū) nō videmus, tunc videbimus, cū imago transierit, veritas venerit. Tunc jā nō per speculū, sed facie ad faciē ea, quæ sunt perfecta, videbuntur. Ascende ergo homo in coelū, ē videbis illa, quor umbra hic erat v. imago; videbis nō ex parte, nō in ænigmate, sed in consummatione, nō in velamine, sed in luce (in ps. 38 n. 25 de off. I c. 48 n. 248)

Dionys. nostrā Hierarchiā (h.e. omnes initiatos) mediā appellat inter legalē ē coelestē, quæ ipsa sua medietate attingit utramq extrema – Eccles. Hier. 5, 2.

S. Bruno Ast. Tria tabernacula in mediū produxit ex mente Apostoli (ad Hebr. IX) 1ū synagoga, alterū Ecclesia, 3ū coelū... Primū in umbra fuit ē figura, 2ū in figura ē ē veritate, 3ū in veritate sola. In 1º ostenditur vita, in 2º datur, in 3º possidetur (Homil. 34)

II. Idē habitꝰ apparet, si distinctiꝰ comparentur inter se sacramenta utriꝰq L.
Sacramenta N. L. ex natura sua apta sunt ad significandū, ex Xti institutione significant gratiā, quā conferendi vī habent, deniq s. similitudine quā præ se ferunt s. dignitate ac institutionis memoria exprimunt mortē Xti, ex cujꝰ meritis tanquā fonte comuni omnia fluere; deniq propter vitæ collationē præsignant tanquā pignora vitā beatā ē gloriā. - Sunt ergo signa demonstrativa, comemorativa, prognostica.

S. Th. 3. q. 60. a. 3. in 4 dist. 1. q. 1. a. 1. sol. 1. ad. 4. S. Bonav. in 4 d. 1. a. 1. q. 2. ad 4.

De Baptismo 3ē hanc significationē Paul. declarat: Consepulti sumꝰ cū illo per baptismū in mortē (veteris hominis)... Si enī complantati facti sumꝰ similitudini mortis ejꝰ, simul ē resurrectionis erimꝰ. (Rom. VI. 3-5)

De Eucharistia prædicat Eccl: qu. in ea recolitur memoria passionis ejꝰ, mens impletur gratia ē futuræ gloriæ nobis pignꝰ datur. (Jo. VI. 50-59. 1 Cor. XI. 24-26)

Itaq sacramenta N. T. ē significant ē efficiunt vitā gratiæ præsentē, inde significant Xti merita, Salvatoris nostri; deniq per hanc 2ē significationē tanquā pignora referuntur ad significandā vitā futurā.
Sacramenta V. T. significabant ē efficiebant emundationē justitiaꝗ legalē ac typicā, per quā significationē referebantur ad præsignandū Salvatorē ē vitā gratiæ in N. T.
In sacramentis V. T. merita Xti vitaq gratiæ præsignantur ut futura, in sacramentis vero N. T. quippe jā completa ē actu exhibita præfigurant gloriā futurā.

S. Aug. in Ps. 73. n. 2. contr. Faust. XIX. 13.

Th. 3.

Sacramenta tum legis naturae tum circumcisionis discrepant efficacia sua a N.T. Sacramentis.

I. Qui utrum ante Baptismi institutionem fuerit remedium divinitus institutum, quo infantibus remitteretur peccatum originale.

Ad hanc quaestionem respondent affirmative tum PP. gravissimi tum omnes fere theologi scholae communi consensu, ita ut absque temeritate eorum solutio non possit in dubium vocari.

1° Ordo reparatus incipit statim post lapsum, facta Reparatoris promissione primis nostris parentibus et est ex parte Dei universalis, omnes homines complectens.

a) Ante lapsum voluntas Dei salvifica ad omnes se protendebat homines, dummodo non praevaricarentur gratiae receptae.
Eadem voluntas permansit post lapsum — a pari

b) Humanitas, quam induit Salvator documento est pro toto hum. genere eum mortuum esse.

Ut in 1° Adamo continebatur totum genus lapsum, ita in 2°, in promisso Reparatore institutus est populus Dei reparatus, cum h. tamen discrimine, ut in statu naturae lapsae constituantur homines per generationem, in populum autem Dei, qui est supernat. societas, tum singuli transferendi sint ex societate naturali non absque supernat. actibus s. proprius s. Ecclesiae. Efficitur inde, semper divinitus fuisse hominibus parata remedia quorum ope a peccato liberarentur: pro adultis quidem exstabant gratiae saltem internae, intuitu futurorum Chti meritorum, ut propriis supernat. actibus possent ad justificationem pervenire; pro infantibus vero, ut aliorum actibus populo electo adscriberentur et ita Reparatoris futuri meritis quodammodo praeceptis satis fieret.

Cū hac universali Dei voluntate salvifica, prout constat per verbū div. cōvenire nō pō, ut a Deo negata sit hominibꝰ facultas aggregandi se ad Eccl. quamdiu nō pollent rationis usu, hujꝰ enī defectꝰ nō obstat, quin aliquis pertineat ad fidelium coetū. Si autē infantes potuerint per actꝰ alienꝰ fidelium coetui aggregari, sequitur potuisse eos participes fieri futuros Reparatoris meritoꝝ, nā merita haec pertinent ad populū Dei sanctificandū; infantes vero nullū ponant obicē meritis recipiendis. Nō autē constaret voluntas salvifica Oīpotentis nisi paratū esset remediū pro statu infantiae, quū in illo nulla sit possibilis propria cooperatio. –

Obj. Solet exceptio fieri petita ex parvulis, qui in matris utero decedunt; quū enī pro his nō sit institutū remediū, nō obstante universali illa voluntate salvifica, neq ex hac ~~infesti~~ compegni videtur hujꝰmodi institutio pro illis qui jā sunt in lucē editi.

Resp: a) pro statu parvuloꝝ qui in matris utero existunt, providit Deꝰ pro sua voluntate salvifica modo illoꝝ statui accomodatissimo, videlicet ut cura cooperationeq parentū et alioꝝ tū naturali tū supernaturali conserventur lucēq aspiciant coelestē. Alia vero remedii applicatio illis nō convenit.

b) diversa ē conditio infantiū pro utroq statu: qui in lucē editi sunt, membra sunt societatis hum. ē proinde aggregari possunt tanquā membra viva ac distincta visibilis Ecclesiae. Quādiu vero infans in utero latet, unū cū matre censetur ēq adhuc in via, nōdū vero pervenit ad societatē hum. prout membrū distinctū ac completū qua propter nulla alia ei congruit providentia, nisi ut perducatur ad hunc statū.

c) Comparandꝰ igitur ē diversꝰ statꝰ ~~amboꝝ~~ uteryꝝ nō vero major minorve numerꝰ morientiū in utroq, ut ritē intelligantur

verba Card. de Lugo: licet pro iis, qui extraordinarie moriuntur in utero, sufficiat providentia extraordinaria (per inspirationes e adjutoria parentibus concessa) pro iis tamen, qui paene innumeri quotidie moriuntur in infantia, requirebatur remedium commune e ordinarium."

d) Etiamsi ex voluntate illa salvifica per se spectata non sequeretur necessitas remedii quod applicari infantibus posset, hoc tamen eidem est seu fundamentum esse theol. ita, ut non solum inferatur sed illatio certa reddatur accedente SS. auctoritate omnium theologorum unisono consensu. E contrario inter omnes constat pro illis qui in utero materno decedunt, infantibus nec in V. quidem T. quod tamen amplioris gratiae est, institutum fuisse remedium immediatae justificationis.

—

2° Quum primum post exortam controversiam Pelagianam necessitas invecta est hujus quaestionis eliquandae, Aug. celeberrimus dogmatis de peccato orig. propugnator ac defensor, constanter pro inconcussa veritate habuit, tum ipsam circumcisionem fuisse sacramentum, tum ante illam aliquod ejusdem destinationis ac usus, extitisse sacrum institutum.

De concupisc. e nupt. II. c. 11 n. 24.

C. Julian. V. 11. n. 45: nec tamen credendum est, et ante datam circumcisionem famulos Dei (quandoquidem eis inerat Mediatoris fides in carne venturi, nullo sacramento ejus opitulatos fuisse parvulis suis; quamvis quid illud esset, aliqua necessaria causa Scr. latere voluerit. —

Id. de peccato orig. c. Pelag. e Coelest. n. 36. 37. c. Julian. III. 34. 35. De Baptis. IV. 31. Civ. Dei XVI. 27. —

Eandem doctrinam professi sunt S. Greg. M. Isidor. Beda, Bernard. Hugo Vict. Rupert. etc.

Suar: de Sacr. in gen. d. IV. sect. 1. Disp. V. sect. 1. Lugo disp. V. sect. 1. —

DD Scholae quamvis dissentiant quo modo s. in circumcisione s. ante eam infantibus remittebatur peccatum orig. tamen de re ipsa in unum consentiunt.

Suar: disp. IV. sect. 1: Affirmandum omnino est, in ea

Lege fuisse aliq. remediu ad infantiu salute a Deo institutu: Ita docent oes theologi in 4 Dist. 1. & 2 absq ulla controversia aut opinionu varietate, q. e signu, dogma h. certu ac indubitatu apud illos fuisse."

ib. disp. X sect 1: ita in Lege naturae quu Moysis oes infantes fuisse relictos sine remedio originalis peccati atq adeo oes qui mortui sunt ante usu rationis, damnatos fuisse, impiu e sentire e contra comune Eccl. traditione e sensu".

Ide affirmat Vasquez disp. 165 c. 1. n. 7.

—

Eide doctrinae no paru roboris affert epistola decretalis Inocentii III (cap. Majores – de Bapt. e ejq effectu l. III. tit. 42. c. 3.); no tame debet definite censeri, qui sermo de ea tantu indirecte.
Docet adv. Catharos Pontif. etia in V. T. infantibq orig. culpa remissa fuisse per circumcisionis mysteriu eaq fuisse necessaria ex ordinatione div. ne anima illa periret de populo Dei juxta Gen. XVII. 14 quo textu etia Aug. aliq PP. haud infrequenter usi sunt: ita in V. T. per baptismu ex deleri peccatu orig. e coelu aperiri q. in V. T. occlusu erat. Ratione aute hanc affert P. M: "Abit en, ut universi parvuli pereant, quoq quotidie tanta multitudo moritur, quin misericors Deq qui nemine vult perire aliq. remediu procuraverit ad salute"

—

II. Qu: quomodo in sacramento illo justificarentur parvuli. Haec quaestio multis scatet difficultatibq. Nã

1° Sec. Scr: ex operibq legis no justificabitur ois caro (Rom. III. 20). Hic in operibq pu ~~[illegible]~~ absq dubio locu circumcisio obtinet, qua ut reliquorq operu legis velut fundamentu. Unde ea Apost: ponit tanqua otu operu legalu compendiu, quae no ipsa justificet, sed absolute data sit tanqua ~~[illegible]~~ signaculu justitiae

Th. 3 (seq)

quae ex fide ē: Si Abrahā ex operibq justificatq ē, habet gloriā, sed nō apud Deū ... Dicimq enī, quia reputata ē Abrahae fides ad justitiā. Quomodo ergo reputata ē? in circumcisione an in praeputio? Nō in circumcisione, sed in praeputio. E signū accepit circumcisionis signaculū justitiae fidei, quae ē in praeputio." Rom. IV. v. 9-11. cf. II. 28 - III. 2.

Docet igitur Apostolq quidē quid circumcisio in Abrahā nō efficerit; scopū vero hunc habet, ut in Patriarcha tanquā in prototypo ex ipsa circumcisionis institutione ostendat, quid ipsa in se nō valeat.

—

vv PP inde a Justino & Iren. usq ad controversias Pelag. ~~uno velut ore~~, nisi polemice agant & argumenta petant ad probend peccatū orig: uno velut ore diserte affirmant: circumcisionē fuisse signū tantū justitiae, ad discernendos filios Israël ab reliquis gentibq, ad figurandā magnā illā circumcisionē spiritalē quae per baptismū efficitur; nō fuisse datā ad justificationē, nō in salutis praerogativā, nihil profuisse ad justitiā. Hanc vero ejq inefficaciā tū ex ipsa institutione apparere tū ~~ex~~ eo q. uni tantū sexui prospiciat, cū ea, quae sunt salutis, praesto sint oībq.

Cf. Bellarm. l. II. c. 15. Suar. D. V. s. 1. de Lugo d. 8. s. 2.

A fortiori+ eadē sententia esse de sacramento q. legis naturae dicitur apparet ex habitu intercedentis inter legē naturae ac legē scriptā, videlicet imperfectiorē & magis perfectā. —

Deniq conciliorū ~~autoritate~~ tū Flor: tū Trid. probari inefficacia pō oīu sacramentorq ante N. T. institutorq, ergo circumcisionis prorq ac sacramenti legis naturae.

Concil. Flor: N. L. 7 sunt sacramenta ... quae multū a sacramentis differunt A. L. Illa enī nō causabant

+ Ē enī probabilior & communior theologorq sententia, tū ante institutā circumcisionē pro infantibq oībq tū pō illā etiā pro Israelitis feminis fuisse necessariū signū aliq. visibile ad fidei applicationē q. sacramentū naturae dicitur. Vasquez quidē (in 3 P. disp. 165. c. 3) solā fidē putat internā parentū v. aliorq sufficisse ad illos infantiū justificandū per merita Chti venturi, qua in opinione admitti nō pō ullū sacramentū legis naturae. At necessariū fuisse aliquē actū religiosū externū, quamvis nō determinatū in individuo, constat ex eo q. infantes aggregandi erant civitati Dei Sal: quae aggregatio fieri profecto nequibat sine aliquo actu visibili religioso.

gratiā, sed eā solū per passionē Cti dandā esse figurabant: hæc vero nostra ē continent gratiā ē ipsā digne suscipientib9 conferunt.

Trid: Si quis dixerit ea ipsa N. L. sacramenta a sacramentis A. L. nō differre, nisi quia ceremoniæ sunt aliæ ē aliī rit9 externi, a. s.

Qua in re animadvertend ab utroq Conc: totū quo fuerint sacramenta aliqua, temp9 in duas distribui partes, in legē novā ē antiquā, nō vero legē opponi gratiæ, sed nomine L. A. contineri præter Mosaicā totā oeconomia ab Adamo usq ad Ctū vigentē.

Qūm præterea Concil: ambo id agant ut N. L. sacramentoꝝ efficaciā pro antiquis illis, gratiā præfigurantib9, nō vero dantib9, asseverent, evidens ē falli eos, qui circumcisionē nō putant inter A. L. sacramenta ab utroq Concil. computari, videlicet q. ante L. Mosaicā jā patriarchaꝝ tempore fuerit instituta.

Neq recte Card. de Lugo judicat (d. 3 s. 2 n. 32. d. 5. s. 3. n. 53 sq) circumcisionē quidē, nō vero sacramentū Legis Naturæ q. dicitur, a PP Flor: in sacramentoꝝ numero comprehendi. (Cf. Suar. d. X. s. 2)

III. Qūm igitur 2 illa videantur inter se pugnare ut infantes absq proprio actu ullo justificentur ē tamē sacramentū, per q. justificantur, nihil valeat ad justitiā conferendā (infirma ē egena elementa Gal. IV. 9) neq liceat alterutrū negare, ut fecerunt nonulli, remanet ut 2 veritates illæ, jā extra dubiū positæ, aliquo modo inter sese componantur.

Gratiā ex meritis futuri Redemptoris infundebatur omnib9 quicunq inserti erant populo Dei vivi. Quæ insertio adultoꝝ nō fiebat absq actib9 eoꝝ supernat. Hoꝝ ante radix erant fides, spes, charitas. Infantes vero inserebantur alioꝝ actu religioso, signo visibili sacramentali, qua in aggregatione Ecclesiæ fides ita infantib9 applicabatur, ut etiā corā Deo haberentur in numero fideliū. Fides hæc erat

dispositio sufficiens ad sanctificationē ex futuris meritis Chti. Haec si admittantur, ipse Deus dicendus ē sanctificationis causa efficiens; meritū Chti, objectū fidei, causa ejus meritoria; fides Eccl: quodamodo in infante tralata, ex quo factus erat membrū adhaerens populo electo, erat dispositio ē veluti apprehensio meritor Chti sanctificatoris. deniq sacramentū ipsū nō causa sanctificatiōnis erat, sed instrumentalis causa aggregationis ad Eccl. ē signū sanctificationis Chtiq sanctificantis.

Unde illor justificatio infantiū nō ex opere sed ex fide erat, nō ex Lege sed ex promissione – Rom. IV. Gal. III. 18 veruq utruq ē, tu sacramenta illa, si nostris conferantur, inefficacia ~~ad~~ sanctificationis fuisse tū per illor mysteriū (ut ē apud Innoc. III) ē per rē sacramenti, per rē illis sacramentis significatā atq ~~cor~~ in receptione peccatū remissū fuisse, justificationē collatē. –

Tale extitisse discrimē inter vetera ac nova sacramenta constanter professus ē D. Aug. qui sec. multos thol: maxime efficaciae circumcisionis fuit assertor – cf. II cc.

Contr. litt. Petil. II. 79: Circumcisio praenuntiabat justificationē nostrā … sed sicut aliud ē circumcisio Judaeor, aliud q. 8° die baptizator nos celebramus, ē aliud ē pasche q. adhuc illi de ove celebrant, aliud autē q. nos in corpore ē sanguine Domini accipimus, sic. alius fuit baptizmus Jo. alius ē baptismus Chti.

Quotiescunq igitur tū Aug. tū alii PP docent per sacramentū circumcisionis, per magnū sacramentū Mediatoris venturi, per mysteriū circumcisionis in parvulis expiatū esse peccatū, intelligenda sunt verba ista de re sacramenti, de re praefigurata in veteribus sacramentis, de meritis gratiaq Salvat: Unde stare nō pōt multor scholasticor opinio tanquā Aug. aliq PP qui sacramento legis naturae tū circumcisioni tribuerint vī expiatoriā

D. Th. 3 q. 70 a. 4 (c): In circũcisione conferebatur gratia quantũ ad oẽs gratiæ effectꝰ, aliter tamẽ quã in baptismo. Nã in baptismo confertur gratia ex virtute ipsiꝰ baptismi, quã habet in quantũ ẽ instrumentũ passionis Chti, cujꝰ signũ erat circũcisio; ita sc. q. homo qui accipiebat circũcisionẽ, profitebatur se suscipere talẽ fidẽ, v. adultꝰ pro se v. aliꝗ pro parvulis ... E quia baptismꝰ operatur instrumentaliter in virtute passionis Chti, nõ autẽ circũcisio, ideo baptismꝰ imprimit characterẽ incorporantẽ hoẽ Chto ẽ copiosiorẽ gratiã cõfert quã circũcisio, major enĩ ẽ effectꝰ rei præsentis quã spei. –

ib. ad 4ᵘ: in circũcisione auferebatur orig. peccatũ ex parte personæ, remanebat tamẽ impedimentũ intrandi in regnũ coelor ex parte totiꝰ naturæ q. fuit sublatũ per passionẽ Chti. E ideo etiã baptismꝰ, ante passionẽ Chti, nõ introducebat in regnũ. Sed ẽ circũcisio, si haberet locũ pñ passionẽ Chti, introduceret in regnũ.

ib. ad 5: adulti, quando circũcidebantur, consequebantur remissionẽ, nõ solũ orig. peccati, sed etiã actualiũ peccatorꝫ, nõ tamẽ ita q. liberarentur ab oĩ reatu poenæ, sicut in baptismo in quo confertur copiosior gratia.

ẽꝗ inter PPillos aliaꝗ documenta, quibꝰ veterũ sacramentorꝫ inefficacia affirmatur, nõ nisi apparens discrepantia. –

Coroll.

1° Donec sub lege naturæ populꝰ Dei nondũ erat redactꝰ in unã nationẽ, vinculis politicis ac religiosis colligatã, sed per singulas familiãs tanquã membra lacera distributa, sufficiebat quivis ritꝰ religiosꝰ ad parvulos mystico futuri Redempt: corpori inserendos, inde silet Script: silet Trad:

2° At per ministeriũ Moysis posteris Abrahæ in unã nationẽ congregatis atꝗ a ceteris gentibꝰ separatã, nõ poterant singuli in fideliũ numerũ recipi, nisi per signũ visibile ac peculiare circumcisionis.

3° Pro aliis vero gentibꝰ atꝗ pro femellis Jud: perseveravit illud legis naturæ pristinũ sacramentũ, nulli signo peculiari alligatũ ideꝗ videtur applicabile fuisse etiã pueris Hebr: si vel mortis instaret periculũ v. propter graves rationes differenda esset circũcisio. – (Cf. Jos. V. 2–9)

–

Cf. D. Th. 3 q. 70. a. 4: ad 2: Sicut ante institutionẽ circũcisionis sola fides Chti futuri justificabat tã pueros quã adultos, ita etiã ẽ circũcisione data. Sed antea nõ requirebatur aliꝗ signũ protestationũ hujꝰ fidei, quia nondũ hoẽs fideles seorsũ ab infidelibꝰ coeperant adunari ad cultũ uniꝰ Dei. Probabile tamẽ ẽ q. parentes fideles pro parvulis natis, ẽ maxime in periculo existentibꝰ, aliquas preces Deo funderent, v. aliquã benedictionẽ eis adhiberent (q. erat quoddã signaculũ fidei) sicut adulti pro seipsis preces ẽ sacrificia offerebant.

ib. ad 3: Si tamẽ aliqui incircũcisi mortui sunt (in deserto), eadẽ ratio ẽ de his, uti de his qui moriebantur ante circũcisionis institutionẽ. Q. etiã intelligend ẽ de pueris qui moriebantur ante 8ᵘ diẽ, tempore legis. –

Cap. 2.

De materia ē forma Sacramentor N. L.
(Th. IV V)

Franzeliniana.

Th. 7.

Sacramenta A. L. constabant tantū rebq, N. T. sacramenta ē rebq tanquā materia ē verbis tanquā forma conficiuntur.

Cum signū quodq 2ᵒ possit modo considerari, sacramenta autē in genere sint signor, duplex de illis fieri pō investigatio:

a) aut totū illud sensibile, q. signū ē, spectatur, ē deinde significatio, per quā signū ē. Tū res sensibilis erit veluti subjectū v. materia, significatio vero tanquā forma. Ita in sermone hum. verbor sonq aliquid materiale ē, significatio vero aliquid formale, efficiens videlicet, ut verba nō tantū sint sonq aliquis, sed praeterea idear expressio. Hoc modo spectata sacramenta totū ritū suū sensibilē ad modū materiae exhibent subjectūq significationis, significatio autē, quae ex div. institutione ē, formae instar ē, per quā ritq sensibilis fit sacramentū ē quae ritui inē tanquā subjecto. (Suar. d. II. s. 1. Lugo d. II s. 2 n. 38 19)

Haec tamē compositio quaedā metaphys. ē, de qua theol: nō agere solent. Itaq.

b) spectatur ipsū illud sensibile q. signū ē de cujq partibq instituitur quaestio. Haec erit compositio tanquā physica ē de hac sola agunt theol: quotiescunq loquuntur de sacramentor materia ē forma.

I. Ex ipsa sacri signi aut signi sacramentalis notione nō seq: ut constet verbis ē rebq, nā quāvis verba inter hoes obtinuerint principatū significandi, quaecunq animo concipiuntur - ut ē apud D. Aug. (Doctr. Chr. II. 3.) tamē res etiā absq verbo idē praestare possunt.

Qui modq significandi, per se minq perfectq atq expressq obtinebat in V. T. sacramentis, ubi si quae usitabantur verba, v. humanae tantū institutionis erant (in edendo agno paschali) v. nō pertinebant ad ipsā signi essentiā, v. locū habebant in caerimoniis, quae nō erant

sacramenta, sc. in benedictionib9 sacerdotalib9, gratiar actionib9 dū offerebantur primitiæ –
(Num. VI. 24. Deut. XXVI. 3. D.ˣ Th. 3 q. 60. a. 6 ad 3.)
Minor istor signor claritas ac determinatio, videlicet relate ad futurū Red: novūq T. congruebat œconomiæ minq perfectæ ē fidei minq explicitæ typorq rationi, quæ nō ē in descriptione exacta, sed quadā adumbratione futuror.

Sacramenta vero N.T. quæ nō sunt umbræ, sed imago rer, clariū significant, maxime principali significatione quæ nō futuror ē sed præsentis sanctificationis. Propterea nō solū reb9 constant neq symbolicis actionib9, sed præter res verba continent, quæ ē significant ē consecrant. Q. sane liquet tū ex ipsis singulor ritib9, prout in Scr. describuntur, tū ex Apost. traditione. Hæc autē manifestatur constanti doctrina usuqs oīū Eccles: cū unitatis centro cohærentiū. Qui ergo rit9 hac constanti ē universaliq Ecclesiar consensu ac prædicatione affirmantur tanqā necessarii ad sacramenti valorē, aliq dubios a Cto Apostolis, ab Apostolis Ecclesiæ velut essentiales traditi fuere.

Quamvis autē dubia existent de quib9dā ritib9 utrū essentiales sint nec ne ad sacramentor valorē, h. tamē constat de essentia sacramentor esse confici reb9 ē verbis quæ aut proprie sint verba aut saltē virtualiter, æquipollenter.

Esse quidē vere in V sacramentis de re hac nulla ē dubitatio, in sacramentis vero Pœnitentiæ ē Matrimonii nō de utriqs partis veritate, sed de modo, quo in iis verba ē res se habeant, aliqua existit dissensio.

Unde Flor: (instr. pro Arm.):
„Hæc oīa sacramenta 3q perficiuntur, videlicet reb9 tanquā materia, verbis tanquā forma, ē persona ministri conferentis sacramentū cū intentione faciendi q. facit Eccl. quor si aliquod desit, nō perficitur sacramentū.

× Sacramenta V. L. prænuntia erant Cti venturi. Et ideo nō ita expresse significabant Ctū sicut sacramenta novæ legis quæ ab ipso Cto effluunt ē quandā similitudinē ipsiq in se habent, ut dictū ē (in IX) Utebantur tamē in V. L. aliquib9 verbis, in his quæ ad cultū Dei pertinent, tā sacerdotes, qui erant sacramentor illor ministri ... quā etiā illi qui illis sacramentis utebantur.

De congrua ratione hujq sacramentaliū signor compositionis ita habet D. Thq. 3 q. 60 a. 6:
Tripliciter considerari possunt (sacramenta) ē quolibet modo congruit eis q. verba reb9 sensibilib9 adjungantur. 1° enī possunt considerari ex parte causæ sanctificantis quæ ē Verbū incarnatū; cui sacramentum quodamodo conformatur, in h. q. rei sensibili verbū adhibetur, sicut in mysterio incarnationis carni sensibili ē Verbū Dei unitū. 2° possunt considerari sacramenta ex parte hominis qui sanctificatur, qui componitur ex anima ē corpore; cui proportionatur sacramentalis medicina, quæ per rē visibilē corpq tangit ē per verbū ab anima creditur .... 3° possunt considerari ex parte ipsiq significationis sacramentalis .... ad perfectionē significationis sacramentalis necesse fuit, ut significatio rer sensibiliū per aliqua verba determinaretur.

II. Quaeri materiae e formae appellatio hac generali significatione no sit antiquior saec. XIII - videtur ante primus ea usus esse Guliel. Antissiodorensis, si tame ejus sit Suma nomine ejus insignita - no tame abeo discedendu e quin e communis facta sit omnibus deinceps theologis e usurpata in solemnibus Concilior actis, tu Constantiensis tum Flor. e Trid, e melius ac distinctius declaret mutua verbor rerumq in sacramentis relatione qua altera formula, qua dicuntur sacramenta confici rebus e verbis.

PP quando de sacramentor forma loquuntur, totu eor ritu intelligunt. (Lugo d. 2. s. 2. n. 35. 36)

De relatione materiae e formae haec sunt animadvertenda:

Valent haec de quavis forma tu substantiali tu accidentali

a) Unione materiae e formae aliquod novu integru constituitur, distinctu ab utraq;

b) materia imperfecta e, indifferens ad multas formas; forma vero ea perficit, determinat ad certa perfectione.

c) Materia ut perficienda supponitur, forma perficiens ad ea accedit, eaq elevans ad nobilius esse, totu compositu absolvit

---

Similis e relatio verbor e rer in N. T. sacramentis; e brevissime illa formula: sacramenta N. T. conficiuntur materia e forma praeclare exprimit intrinseca signor sacramentaliu ratione.

Ide exprimit Aug: quamvis no adhibeat appellatione formae e materiae: in Io: Tr. LXXX. n. 3: Detrahe verbu e quid e aqua nisi aqua? accedit verbu ad elementu e fit sacramentu, etia ipsu tanquam visibile verbu ... Unde ista tanta virtus aquae, ut corpus tangat e cor abluat, nisi faciente verbo?"

Analogia tame materiae e formae in compositionibus phys: no e ultra modu urgenda. Na in his materia e forma unu physicu constituunt requiriturq: physica utriusq unio; in sacramentis vero materia, quae minus expresse significat e forma quae illa determinat, una efficiunt significatione, signi unitate ad q. sufficit conjunctio moralis ambar s. ut sec. hominu

existimatione utraq ad unā significationē concurrat. Quali vero conjunctio requiratur, in singulis sacramentis ex Xti institutione colligend ē.

Movetur difficultas circa Poenitentiæ sacr: At in h. quoq admittendā esse aliquā materiā ē formā tū ex generali Florent: Concil: declaratione efficitur: omnia sacr: N. L. perfici rebq tanquā materia ē verbis tanquā formā - tū speciali argumentatione

1° Trid: sess. XIV. c. 2 de differentia sacramenti poenitentiæ ē baptismi - hæc docet: Ceterū h. sacramentū multis rationibq a baptismo differre dignoscitur. Nā præterquā q. materia ē forma, quibq sacramenti essentia perficitur, longissime dissidet etc.

2° Tū Flor: tū Trid: ē reliqua documenta eccles: absolutionis verba hujq sacramenti formā esse dicunt, nō sensu illo vetusto, quo PP totū ritū intelligebant, sed ea significatione quæ inde a sæc XIII, ut dictū ē, communis esse coepit, ut forma, essentialis pars sacramentalis ritq supponat materiā, tanquā alterā partē nō minq essentialē, ut constituatur signū sacramentale.

3° Flor: ē Trid: (sess. XIV. c. 3. can. 4) actq poenitentis esse quasi materiā sacramenti poenitentiæ, ubi particula „quasi" nō negat, sed declarat in h. sacramento nō eodē modo quo in aliis materiā se habere, at quoquq se modo habent, ~~semper~~ pertinent velut pars intrinseca ad sacr: H. enī suadet relatio hor verbor in formæ appellatione ab eodē Concil: adhibita, h. suadet 1a Flor: Conc. enuntiatio generale, ōia sacr: N. L. constare materia ē forma, h. deniq ipsa rei necessitas exigit. Nā v. actq isti poenitentis solū dispositiones sunt necessariæ (Scotq in 4 dist. 16. q. 1) v. pars sacramenti: si primū, immerito a Concil: dicerentur aliquid esse sacramenti; si alterū nō possunt esse nisi materia aut forma.

„Neq vero hi actq quasi materia a S. Synodo appellantur, quia veræ materiæ rationē nō habeant, sed quia ejq generis materia nō sint, quæ extrinsecq adhibeatur, ut aqua in Baptismo ē chrisma in Confirmatione" (Catech. Rom. de poenit. n. 17: verba desumpta ex Domin. Soto in 4 dist. 17. q. 1. -)

4° Hæc etiā doctrina ē D. Th. 3 q. 84. a. 1. ad 1ū q. Objicienti enī, poenitentiā nō esse sacramentū, quia nulla adhibeatur res corporalis, sub qua ex doctrina D. Greg: divina virtq in sacramentis operatur salutē,

Franzeliniana

Th. 7 (124)

respondet D. angelicus ad 1: nomine corporalium rerum intelliguntur large etiam ipsi exteriores actus sensibiles, qui ita se habent in h. sacramento, sicut aqua in baptismo v. chrisma in confirmatione.

ad 2. in sacramentis quae habent corporalem materiam, oportet quod illa materia adhibeatur a ministro Eccl. qui gerit personam Christi, in signum quod excellentia virtutis in sacramento operantis est a Christo. In sacr. autem poenitentiae sunt actus hum. pro materia, qui proveniunt ex inspiratione interna, unde materia non adhibetur a ministro, sed a Deo interius operante; sed complementum sacramenti exhibet minister, dum poenitentem absolvit.

Illi vero qui putant hac in sententia non solum sacerdotem, sed simul poenitentem fore sacramenti ministrum, respondend est quod in Euchar. et Poenit. ~~totus sacerdos~~ minister solus is est qui formam materiae conjungens, eam sacramentalem reddit in actu 2° et sic sacr: confecit. –

5° Auctoritas etiam theologorum qui post Flor: et Trid. scripsere, eandem opinionem constanter tuetur. Petrus Canisius, Valentia, Bellarm. Suar. Vasquez Lugo – denique Canus relect. de poenit. 4 fund. 5 qui eam tamen est habuit (a. 1547) et publici juris fecit (a. 1550) ante sessionem XIV celebratam (a. 1551).

Scotistae aliter loquuntur, at ipse Vega (qui Trid. interfuit) fatetur Doctrinam D. Th. magis consonam apparere Conc. Flor. et Trid. definitionibus.

6° Ex Christi institutione (Jo. XX. 23) absolvendi et retinendi potestas ministris facta est judicialis, unde partem hujus judicii oportet peccatorum submissionem esse, quantum fieri potest itemque satisfactionem, sine qua poenitentis submissione neque absolutio consequitur finem suum neque vim habetur sacramenti. Submissio culparum supponitur tanquam res determinanda et perficienda, ad quam accedunt verba absolutionis quae determinant et perficiunt efficacem signum sacramentale.

Ubi autē plures habentur materiæ partes, nō oēs oportet esse essentiales, nonullæ ex iis possunt integrantes esse, in quor numero ē satisfactio, quæ tamē vī habet sacramentalē, ex unione cū forma - ex opere operato.

Difficultas oritur ex absolutione, quæ moribundis impertitur, sensib9 destitutis. Resp:

a) sufficit, ut habeatur judiciū sacram: submissio pœnitentis

b) nō requiritur ut act9 pœnitentis, quib9 se vult clavib9 subjicere, physice cū forma sacr: conjungantur; sufficit conjunctio moralis.

c) peccator sui conscius, si vere eū pœniteat, ē se desideret clavib9 subjicere, nō pō̄ illud desideriū nullo actu sensibili manifestare: natura enī hum. composita ē; quamvis alii nequeant act9 illos distinguere aut animadvertere.

Unde destitut9 sensib9 absolvi absolute pō̄, si eū constet postulasse confessionē; sub conditione vero, si nō constet. Ergo doctrinæ quæ act9 pœnitentis contendit materiā sacr. esse, nihil obstat, quū omnib9 in casib9, in quib9 h. fieri fas ē, absolutio possit impertiri - quamvis materia ē forma in sola sacerdotis absolutione conservarentur.

—

In Matrimonio 2ex esse illud signi elementū theologi contra Durandū consentiunt; quamvis diverse explicent illud q. habeat materiæ rationē.

Ad sacramenti dignitatē a Cito elevat9 ē legitimus contract9 matrimonialis eor oīū, qui per baptismū suscepti sacramenti sunt capaces. Contract9 quo vir ē mulier invicē sibi corpora tradunt ad mutuā ē perpetuā obligationē ē totū signū sacramentale.

Quāvis autē in contractu mutua traditio verbis fiat, aliud tamē translatio dominii ē, aliud verba, quib9 illud declaratur: qua ratione forma ē materia etiā in h. sacramento servantur - Lugo d. II. s. 1. n. 29

Termin9 significationis generalioris, qui significatur tantū a nō efficitur, ē Cti in Eccl. conjunctio. Ergo q. in h. contractu ad hanc significationē nung determinatū ē, materia erit; sc. traditio corpor per se spectata (1 Cor. VII. 16); q. vero traditionē hanc determinat ad rationē signi sacramentalis, forma erit sc. verba s. propriē dicta s. æquipollentia

Th. 5.
De materia et forma, ab ipso sacramentorum institutore determinatis.

I. Ritus sacramentales, qui per se spectentur, aliquam sane habent similitudinem, propter quam apta sunt ad sanctificationem nostram significandam; hac tamen aptitudine non efficiuntur signa nisi in actu 1º ut etiam in actu 2º vera et q. majus est, efficacia signa evadant, fieri non potuit absque positiva institutione. Dicenda igitur sacramenta neque signa naturalia esse, quum ex natura sua nullam habeant relationem ad gratiam significandam, neque signa arbitraria, citra omnem similitudinem electa. Mediam ergo tenent rationem, ut ex analogia apta sint ad significandum et ex institutione re vera significent.

Aug. ep. 98 n. 9 ad Bonif.: Si sacramenta quandam similitudinem earum rerum, quarum sacramenta sunt, non haberent, omnino sacramenta non essent.
Hugo Vict.: sacramentum foris sensibiliter propositum ex similitudine repraesentans, ex institutione significans –

Sacramentorum institutio 3plici modo intelligi:
1º Deus ipse auctor gratiae, nulla voluntate hum. interveniente, determinat signum, cui adnectit et significationem et efficaciam gratiae.
2º Christus voluntate hum. determinat signum, cui ad significationem et efficaciam gratiae adnectit dignitatem ex infinitis meritis suis, voluntate div. consequenter ratum habente id q. determinavit voluntas Christi hum.
3º Homo aliquis potestate a Deo accepta signum determinat q. consequenter voluntas hum. Christi et consequenter ad utramque voluntas div. ratum habeat.
In 1a hyp.: signum determinatur sola voluntate Dei
in 2a hyp.: determinatur voluntate Christi hum. per potestatem excellentiae institutoris sacramentorum et div. voluntate conseq.
in 3a hyp. voluntate meri hominis, qui ministerialis

Cf. epistola B. Grego: ad Leandr. ep: de trina imersione baptismi, ap. Hugo: de S. Vict. in Sum. Sent. tr. 5. c. 4: qui et hoc subdit: "Licet q. ex ista auctoritate liceat semel mergere tantū, nobis tamē videtur q. magis sit usq Eccl. sequend."

institutor ē ē conseq. voluntate tū hum. Chri tū div.

Semper tamē, quamcunq admiseris hypothesim, totū signū, prout materia ē forma constat, ab institutore determinand ē.

II. At fieri potuit ut ē materia ē forma in sacr. s. laxiq s. strictiq determinaretur ab institutore, quin deesset ratio signi sacramentalis. Quo autē modo determinationis pendeat e libera institutoris voluntate, hoc cognosci nō poterit, nisi ex Scr. ex doctrina Eccl. ejq usu constanti atq universali:

1° Ut materia ē forma in singulis sacr: sint integræ, ad h. certo sufficit, ut ea oīa serventur quæ Eccl. tanquā essentialia v. necessario observanda præscribit.

2° Quid vero certo nō sufficiat ad sacr: essentiā servandā nō semper pariter constat, ac quid certo sufficiat. Nā

a) pō dubitari utrū materiæ physicæ aliqua variatio transgrediatur limites, quibq materiā circumscripserit sacramenti institutor. Hujq modi dubia oriri solent de granorq variis speciebq, ex quibq confici pō possit panis eucharisticq. ×

b) Si vero in ritu aliquo ex parte materiæ diversitas ē in universali Eccl. occid. usu itemq in tota Eccl. orient. sciente ac probante P.M. cū universa Eccl. nō quidē fas ē dubitare de sufficientia signi ē valore sacramenti, sed utrū ritq orientalis in aliqua parte mancq, deficiens, sufficeret etiā in Eccl. occid.

Instrumentorq Traditio in ordinandis diaconis ac presbyteris in Oriente neq nunc adhibetur neq unquā in usu fuit, sed sola manuū impositio pro materia ~~habetur~~ ē.

In Eccl. tamē latina traditione illa omissa ordinatione sub conditione repetenda foret propter securitatē. — Bened. XIV Synod. dioc. l. VIII c. 10 n. 13. — Quamvis etiā nō certo constet, utrū in Eccl. lat. etiā nō sufficiat sola manuū impositio pro materia sacramenti, hæc tamē incertitudo alteri oppositq sententiā cū plena probabilitate relinquit. — Cf. Bened. XIV l. l.

× Dubiū q. olī existebat apud complures theologos, utrū oleū nō benedictū ab Epō nō sufficiens sit materia extremæ unctionis, cui q. affirmative respondebant nonnulli, hodie locū habere nō pō propter decr: Pauli V (13. Jan. 1655) quo temeraria declaratur propositio: "q. nempe sacramentū extremæ unctionis oleo epli benedictione nō consecrato ministrari valide possit." Item sec. h. decretū, approbante Greg. XVI responsū ē a Super. Congr. S. Officii (14 Sept. 1842) negative ad dubiū: an in casu necessitatis parochq ad validitatē sacramenti extremæ unctionis uti possit oleo a se benedicto? —

(Græci presbyteri hac facultate utuntur, quæ ab illis theol: opponebatur etiā in nostris, tacita quadā S. Sedis approbatione.

Franzeliniana.

Th. 5 (seq)

Aliā praeterea quaedā sententia ē, sec. quā in una Eccl. parte alia, alia vero in altera parte admittenda esset materia essentialis – Cf. Lugo D. II. s. 5. n. 85
Sec. huj. opinionis auctores dicend. erit, Chr̄ solū generice materiā determinavisse, speciale vero ejꝰ determinatiōē convenisse Eccl: ut ab ea signū in individuo determinatū voluntate conseq. ratū haberet. Qua in hyp: haud difficulter intelligitur, aliā e aliā posse materiā essentialē adhiberi in eodē sacr: in Oriente e Occid:
De Confirm: similes quaestt. v. ap. Perron: c. III. n. 65
De materia vero quāvis ponit quaestio esse, quomodo inter se materiae e formae distinguantur, dubiū tamē nō ē, quid sufficiat v. nō sufficiat ad materiā ab institutore determinatā. Nā cui quicunq. contractꝰ ad sacr: dignitate elevatꝰ fuit sed is tantū qui in regno Chri legitimꝰ existimetur. –

De verbor. forma nō pō esse dubitatio, nisi utrū significatio ab institutore intenta e modꝰ significand. ab ipso praescriptꝰ serventur.

3° Si comparetur determinatio e formae e materiae, materia determinata ab institutore in specie ē, prout speciei unitas in vita quotidiana intelligitur, unde patet ea in aliis sacramentis latiꝰ, in aliis strictiꝰ fuisse determinatā. Nonnulli tamē sacr: ordinis excipiunt, q. putant a Chro tantū in genere e demū voluntate conseq. in specie fuisse determinatū. Ita colligitur ex universa doctrina usuq. Eccl.

Itē forma ab institutore determinata fuits nō sec. materialē verbor. sonū neq. sec. dictionē grammaticā, sed sec. significatiōnē pro sacramentor. diversitate v. distinctā v. saltē in confuso.
Distincta requiritur expressio personar. SS. Trin. cū nominis tanq. essentiae unitate, in Baptismo.

E contrario in Confirmat. Sacr: particulare gratiae donū i. more latino exprimitur : signo te signo crucis, confirmo te chrismate salutis in nomine P. ē F. ē Sp. S. – sive more graeco : σφραγὶς δωρεᾶς πνεύματος ἁγίου, (sigillū doni Sp. S.) Ubi significatio formae in conjunctio cū materia eadē ē, modo tamē significandi diversa –

Locutione grā: differt i.q. enuntiat Latini: Ego te baptizo etc. a formula graeca : Baptizatur servus Dei N. in nomine etc. – Βαπτίζεται ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ – falso scholast: tribuebant graecis formulā imperativā : Baptizetur. Indic: etiā invenitur ap. Melchitas, Maronitas, Jacobitas etc.

Simile discrimē grā: intercedit inter formā indicativā Absolutionis, quae in Occidente viget, ē deprecativā quae adhuc ap. oēs Orientales in usu ē ē olī ap. nos quoq pervulgata.

4° Materia ē forma sec. modū a sacramentor institutore definitū pertinent ad eā, de qua Trid. loquitur, sacramenti substantiā (sess. XXI. c. 2) Aliae vero caerimoniae, inservientes tū significationi tū dignitati Sacr: vetut oculis exhibendae, subsunt Eccl: legiferae potestati.

Coroll. Zachar: Pp. in ep. 6 ad Bonif. (Mansi T. XII. p. 325) : Baptismū collatū „in nomine Patria ē Filia ē Spiritu Sanctae" habendū esse validū, si baptizans nō errorē introducat v. haeresim, sed ipsa tantū faciat propter linguae Rom. ignorantiā. –

Inde tamē nō efficitur, errorē ministri contra fidē in causa esse, ut forma, ceteroquin sufficiens, sit invalida. Distinguendus enī valor ē sacramenti, qui pendet ab intentione ministri ē ille qui pendet a formae sinceritate. Minister verba corrumpens ea intentione ut nō faciat i.q. facit Mater Eccl. profecto nihil

effriet, etiamsi corruptio nō sit essentialis. Quo in casu nullitas sacr: nō ex forma defectu, sed ex absentia intentionis provenit.

Zachar. vero nō loquitur de formae defectu, qui ē ex haeresi. Nā haeresis ministri nō obstat valori baptismi, ut saepiq definivit Eccl. idq ipse Zachar. in eadē epistola declarat.

At si verba sint ambiguae significationis neq unū sensū praeseferant i.e. genuinū, tū forma legitima nō erit, si adhibeantur ad hunc diversū sensū, genuino contrariū, significand. –

D. Th. 3. q. 60. a. 7. ad 3: ille qui corrupte profert verba sacramentalia, si h. ex industria facit, nō videtur intendere q. facit Eccl. ē ita nō videtur perfici sacramentū. Si aute h. faciat ex errore v. lapsu linguae, si sit tanta corruptio, quae oīo auferat sensū locutionis, nō videtur perfici sacr: Et. Si vero totaliter nō aufertur sensq locutionis per hujqmodi corruptelā, nihilominq perficitur sacr.

Cf. D. Th. 3. q. 60. a. 8.

Cap. 3.

De efficacia sacramentor. N. L.
(Th. VI – XI)

Franzeliniana.

Th. 6.

Agitur de obice removendo et de causae instrumentalis natura, quo facto demonstratur N. T. sacramenta esse causas instrumentales gratiae divinae.

I Obex simpliciter est mala animae dispositio quae v. absolute v. sec: praesenti Dei providentia repugnat gratiae infundendae.

Alia est indispositio quae non est ad gratiam simpliciter, sed ad gratiam ulteriorem abundantioremque recipiendam quae pot. obex dici sec. quid.

Differt igitur obex gratiae ab ineptitudine ad sacramentum recipiend., quae oritur ex defectu characteris baptismalis circa omnia reliqua sacr: ex charactere recepto circa sacr: eundem characterem imprimentia ex sexu femineo circa ordinem, ex corporis bona salute circa extremam unctionem, tandem ex impedimentis dirimentibus circa matrimonium contrahend.

Discrimen autem in eo est q: obex ille simpliciter dictus, etiamsi valide sacr: receptum foret, impedit gratiae collationem, pertinet igitur ad ordinem moralem. Haec vero indispositio potius in ordine phys: versatur ipsumque sacramentorum valorem tollit.

Defectus necessariae tum voluntatis tum intentionis in utroque genere est, est obicis et ineptitudinis.

In sacr: Poenitentiae obex efficit, ut nullum sit, quia in eo etiam materia deest, quae itidem deesset in hypoth: absolutae innocentiae post baptismum conservatae.

Sunt tamen qui putent h. quoque sacr: posse informe esse h. e: validum absque tamen gratiae collatione.

Obex tolli non pot. ~~tolli~~ nisi per actus liberos supranaturales hominis, adjuvante gratia actuali, quae efficit dispositionem v. non repugnantiam gratiae conferendae.

Hinc 1° infantes, qui non possunt proprios actus elicere v. incapaces sunt gratiae recipiendae per sacr: v. obicem non habent. Atqui 1um falsum est, repugnat enim traditioni apost: saltem circa aliqua sacr: ergo deest in illis obex: Aug: Ei qui non credit (parvulos justificari et salvari per baptismum) profecto infidelis est; longeque melior est illo parvulus

qui etiamsi fidē nondū habeat in cogitatione, nō ei tamē obīcē contrariæ cogitationis opponit, unde sacr: ejq salubriter percipit" (ep. 98. n. 10 ad Bonif.)

2° In adultis pō obex esse, diverse tamē se habens circa diversa sacr: In iis enī sacr: quæ ordinantur ad peccata remittenda, status peccati obex nō ē, sed impoenitentia de peccatis. Itaq poenitentia removet obīcē, hæc ante ut existat, requiruntur fides, spes, voluntas adipiscendi gratiā div. supernaturalis peccati commissi detestatio ē voluntas servandi legē. Mr XVI. 16. Matth. XXVIII. 19. 20. Act. VIII. 37. XXII. 16. II. 38.

Constat idē ex modo initiandi catechumenos ē administrandi sacr: poenitentiæ, quale descripsere vetustissimi e PP: Tertull. Justin. Cypr. –

In aliis sacr: quæ sec. gratiā conferunt, obex gratiæ conscientia ē peccati, q. tamē, si absq culpa ignoretur a peccatore, gratia per sacr: vivos confertur, quamvis per accidens sit gratia 1a nō 2a.

Hæc dispositio removet quidē obīcē, qui simpliciter impedit gratiæ effectū, pō tamē præterea alia esse indispositio quædā, quæ erit obex sec. quid, obstans ampliori gratiæ effusioni. Observat enī Deq proportionē quandā inter dispositionē animæ ē applicanda merita Cti, quæ quoniā infinita sunt, possunt sec: gradq indefinitqs conferri, ita ut Sp. S. partitur donoz mensurā indē, sec. propriā cujqq dispositionē ē cooperationē" Trid. sess. VI. c. 7.

Quæ verba nō significant, dispositionē animæ esse velut meritū quoddā, cui quo melior sit, eo major gratia respondeat, sed quando nō adē melioris defectq dispositionis, gratia sacramentalis ex toto confertur per sacr: tanquā causas instrumentales, dispositio vero melior tantū conditio ē, sine qua nō

adesset tanta div. gratiæ abundantia.

Defectus igitur melioris dispositionis obex ē seu quid amplioris gratiæ recipiendæ, non defectus dispositionis absolute necessariæ obex simpliciter dicendus ē. –

Si homo justus propriis actibus ad sacr: se disposuit, augmentū gratiæ sanctificantis huic merito respondens, erit ex opere operantis, nō vero gratia sacramentalis, quæ tantum ex opere operato confertur. Unde Bellarminus (de sacr: in gen. l. II. c. 1. §. Igitur ut intelligamus"):

"Voluntas, fides ē poenitentia in suscipiente adulto necessario requiruntur, ut dispositiones ex parte subjecti, nō ut causæ activæ; nō enim fides ē poenitentia efficiunt gratiā sacramentalē neq dant efficaciā sacramentis, sed solū tollunt obstacula, quæ impedirent, ne sacramenta suā efficaciā exercere possent; unde in pueris, ubi nō requiritur dispositio, sine his rebus fit justificatio"

Quæ verba ē lucidissima ē verissima injusto examini subjecit theologus quidā in Tol. 3mestr. Tubing. 1833 f I. p. 29. et neq aliud quid melius in eorū loco supplendū excogitavit.

II. Causa principalis quæ propriæ formæ ac naturæ virtute per sese effectū producit;

causa instrumentalis ea ē, qua principalis utitur ad effectū producend, in ipsā aliquā virtutē derivans.

Causa instr: nō agit per virtutē suæ formæ sed solū per motū quo movetur a principali agente unde effectus nō assimilatur instrumento, sed principali agenti. Principalis vero per suæ formæ virtutē agit cujus effectus assimilatur.

D. Th. 3 q. 62. a. 1.

Causa principalis distinguenda ē, a causa 1a quæ solus Deus ē atq opponitur causis secundis, quæ possunt creaturæ esse. Illa igitur latius patet.

Causa sec. principalis sub aliquo respectu convenit cũ causa instr: sc. in dependentia a causa 1a, sed prœ causa quæ proprie instr: dicitur, vere principalis ē.

Oĩa hæc valent tũ de causis phys: tũ de moralib.

Id vero, cujus nulla ē dignitas neq propria neq aliunde derivata, sed q. tantũ removet impedimentũ v. ad cujus præsentiã, veluti meri signi, causa phys. suũ effectũ producit — nõ põ proprie causa censeri sed conditio, atq qua nõ habetur effectus, causa per accidens. D. Th. 3 q. 62. a. 1 ubi exemplũ denarii plumbei, ad cujus exhibitionẽ jussu regio solvuntur centũ libræ —

Inde signa sensibilia nõ possunt esse causæ principales gratiæ, s. eorũ efficientia phys. sit s. tantũ moralis, nõ sunt igitur sacr: nisi instrumenta Dei, qui solus ē causa principalis ẽ phys: gratiæ.

III. Efficacia sacr: põ 3er concipi:

1o per sacr: tanquã per signa ẽ visibilia verba, (ut habet Aug.) extrinsece proponitur reconciliationis evgliũ, q. homo inspiciens, aliunde gratia actuali interna adjutus, fide spe charitate disponit se ad gratiã sanctificantẽ consequendã ex opere i. e. merito congruo, v. si justus ē, ex opere condigno operantis.

Hæc efficacia ē prædicationis verbi Dei atq sacr: V. T.

2o Per sacr: ex sese obtinetur gratia actualis tũ illustrationis tũ inspirationis, cui cooperans homo ad justificationẽ pervenit v. gratiæ sanctificantis augmentũ.

Hæc tamẽ nõ sacr: virtus ē, sed unius sacrificii N. L.

2o Per sacr: tanquã per causas, nõ existente obice, gratia sanctificans immediate efficienter confertur. —

Hæc ē sacr: propria operandi ratio, ex Dbi Conc. Trid. sess. VII. c. 5-8. —

1o In Script: nõ solũ Sp. S. collatio adeptioq salutis exhibentur tanquã sequela applicati signi sensibilis — Mr. XVI. 16. Gal. III. 27. Act. VIII. 17. XIX. 6

Th. 6 (seq)

sed explicite gratia declaratur effectus recepti scr:

a) Baptismo abluuntur peccata - Act. XXII. 16. 1 Cor. VI. 11.

Credentes & poenitentes baptizantur in remissionem peccator. - Act. II. 28.

b) dicimur renasci ex aqua & Sp. S. - Jo. III. 5. Atqui particula ex causam designat, ergo praeter Sp. S. & una cum eo etiam aqua indicatur causa regenerationis. Hujusmodi etiam sunt locutiones: Sp. S. datur per impositionem manuum Apostolor. - Act. VIII. 18. - gratia Dei in hac & per impositionem manuum - 2 Tim. I. 6. - Eundem sensum habet 1 Tim. IV. 14: μετὰ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ πρεσβυτερίου -

c) Baptismus vocatur „lavacrum regenerationis & renovationis Sp. S.“ „lavacrum aquae in verbo vitae - Tit. III. 5. Eph. V. 26 - cf. 1 Petr. III. 21. Hebr. X. 22. Jo. VI. 55 - sq.

Quibus his locutionibus i.unum exprimitur, gratiae & regenerationis causam immediatam, non esse fidem v. poenitentiam quae jam in suscipiente supponuntur, sed signum ipsum visibile q. & scr:

2° Eadem doctrina constat ex unanimi PP consensu, [illegible] ex innumeris testimoniis

a) Sp. S. illabi elementis & ita vi supernaturalem inesse sacramentis ad haec sanctificandos - Tertull. de Bapt. 4. Cyrill. Hier. Catech. XXI mystagog. III. 3. Basil. de Sp. S. c. 15 n. 35. Cyrill. Alex. in Jo. III. 5. -

b) aquam baptismalem consimilem esse utero materno, ex quo generamur; ejus virtute eandem esse qua B. V. uterus foecundatus & ad generandum Salvatorem - Chrysost. in Jo. hom. XXVI (v. XXV) n. 1 Greg. Nyss. in libr. bapt: Opp. T. II. p. 803. S. Leo Serm. de nativ. Dom. IV e V

Hinc Cypr: ep. 1 ad Donat: eam vocat „undam genitalem“ - hinc piscis imago & Christiani: „nos enim pisciculi in aqua nascimur“ Tert. de Bapt. 1.

Baptismus Jo: Bapt: non erat in remissionem peccator. sed in poenitentiam, unde dicitur bapt: poenitentiae Act. XIII. 24 v. etiam poenitentiae in remissionem peccator. Mr. I. 4. Luc. III. 3, ubi additum: in remissionem peccator. immediate jungendum & cum voce „poenitentiae“ - Sc. bapt. Jo: erat signum significans, externa propositione excitans virtutem poenitentiae, haec autem erat in remissionem peccator. Hinc ad immediatam regenerationem animarum inefficax & baptismus Jo: cum sit in aqua tantum, Chr. vero baptismus & in Sp. S. - Jo. I. 33. Luc. III. 16. -

c) Aquā recipere vi ad regenerandas animas quomodo olī aquæ fecundatæ sunt a Sp. S. qui ferebatur super illas – unde Syri eodē vocabulo מְרַחֶפֶת exprimunt ē Sp. S. aquis incumbentem ad fecundandas eas in creatione mundi ē impositionē manuū ab Epō factā etiā v. Sp. S. descensionē in sacramentū Ephrē To. III. p. 143.

d) finē ē effectū symboli externi gratiā esse ē sanctitate in anima producendā – Tert. de Bapt. c. 7. – de resurr. carn. 8.

Constat ergo publica ac fere quotidiana totiꝰ antiquitatis professio, in signis illis sensibilibꝰ quæ in numero sunt sacramentorꝰ, inesse virtutē supernaturalē ad conferendā gratiā Dei sanctificantē. –

3° Confirmatur ꝑꝑ doctrina ex symbolis ē Conciliorꝰ definitionibꝰ

„confiteor unū baptisma in remissionē Peccatorꝰ" Symbol: apost.

„Parvuli in remissionē peccatorꝰ veraciter baptizentur, ut in iis regeneratione mundetur q. generatione traxerunt – Conc. Milev. II. c. 2.

4. Idē Eccl: manifestavit semper publica agendi ratione, ꝑ ad baptismū instituendo v: mandando, ut sensibꝰ destituti tū catechumeni baptizarentur tū pœnitentes absolverentur –

Th. F.

Sacramentoꝝ efficacia ex opere operato.

I Modꝰ loqu distinguens inter opꝰ operantis & opꝰ operatū nō ē vetustior ultimis annis saec. XII. Primꝰ videtur eū adhibuisse Petrꝰ Pictaviensis, + 1205 postquā longos annos fuerat professor in schola Paris: Pō eū Innoc. III, circa a. 1180 auditor in schola Paris. eandē protulit dictionē, quæ deinde frequentiꝰ apparet per saec. XIII decursū, nondū tamē in usū comunē transiit, ut patet ex D. Th. 4 dist. 1. a. 5. Ipsū sacramentū dicitur a quibꝰdā opꝰ operatū, usꝰ aute sacramenti ē ipsa operatio, quæ a quibꝰdā opꝰ operans dicitur."

Postea universali theolog: usu comprobatū, a Concil: Trid: recepta ē, ut contra protestantes ē dogma ē formulē negantes, omnine ac clare sacramentoꝝ virtꝰ exprimeretur.

Trid. sess. VII. can. 8.

Nonulli, plꝰ aequo grammaticæ studentes, ut voci activā vi servarent, modo contorto explicavere: opꝰ Chti, q. in cruce operatū ē redemptionē nostrā. At oēs gratiaꝝ distributiones, quocunꝗ modo fiunt, ex opere ē meritis sunt Chti. Dicend igitur ē, in voce h: occurrere significatione passivā: opꝰ q. efficitur, ut in Vulg: habes passive usurpata verba promerendi Hebr. XIII. 16. exhortandi ē consolandi 2 Cor. I. 4. 6, passi vero interpretari.

Cf. Lact. Instit. VII. 27: susceptis operatisꝗ virtutibꝰ; Tert. Praescr. 57: tot opera fidei perperā administrata, tot virtutes ē charismata perperā operata, tot sacerdotia perperā functa: Id. de anima c. 29. – Ambros. de Incarn. 9 inoperatū = nō factū

Cf. Vulg. Gal. V. 6 operatur (?)

Opꝰ operatū opponitur operi operantis. H. quidē ē actꝰ meritoriꝰ, quo operans sibi v. alteri aliquid meretur aut impetrat. Illud vero nō subjectiva operatio ē, sed objectivū opꝰ per se spectatū, quin ratio habeatur meriti hum. Itaꝗ in sacr. ipsū ē visibile signū.

Inde: sacr: valent ex opere operato ad conferendā gratiā =

a) positive, signū sensibile ex Chti institutione adhibitū, valet ad gratiā conferendā

b) negative: sacr: hanc gratiā habent ē conferunt nō ex opere operantis s. ejꝰ qui suscipit s. qui administrat sacr: i. e. nō ex ullo actu meritorio

c) nõ excluduntur, imo adrequirantur actg liberi tũ suscipientis sacr: (si adultg ē) tũ administrantis, unde additur in Trid. sess. VII. can. 6: sacramenta conferre gratiã nõ ponentibg obicẽ v. can. 7: dari gratiã per sacr: semper ē ōibg quantũ ē ex parte Dei.—

II. Protestantes, quia quae nõ intelligunt, calumniantes, formulae istiq sensũ plane contortũ ac vesanũ Catholicis attribuunt. Dicunt enim

1º opg operatũ ex cathol. sententia esse actũ externũ suscipientis sacr: meritoriũ gratiae per se ē quatenq actg sit externg, nõ vero propter bonũ aliquẽ actũ internũ.

Inde sequi

1º opg operatũ esse opg meritoriũ suscipientis sacr: quo mereatur gratiã;

2º opg operatũ esse opg externũ, q. justificet etiãsi suscipiatur sacr: absq fide, absq bonõ motu cordis.

Duas has sententias acerrime inter se pugnare, jã observavit Rob. Bellarming.

3º nõ Deũ, sed sacr: propria virtute sua justificare, ita ut Sp. S. „vires suas resignaverit sacramentis" – unde Calving, Chemnitig, alii viri perquã acuti contendunt Catholicos adscribere vĩ magicã+ sacramentis suis.

Hunc subesse sensũ formulae operis operati, hunc sancitũ esse a Concil. Trid. Proh! Deũ Immortalẽ.—

Baur, qui inter alios confutare infeliciter conatg ē Moehleri Symbolicã („Oppositio inter Protestantismũ ē Catholicismũ") 1º asseveravit, formulã illã a Scoto esse introductã, postea erroris manifesti convictg, cũ multo antiquior esset formula illa, contendit, primũ Scotũ adhibuisse formulã illã, eo quẽ postea sancivit Trid. sensu, ē quẽ supra ex protestantiũ calumniis expressimg. In cujg assertionis fundamentũ affert Scot. 4 d. 1 q. 6 n. 10: sacramentũ ex virtute operis operati confert gratiã nõ requiritur bong motg, qui mereatur gratiã

+ Nonnulli etiã catholici recentiores multa blaterant de vi magica sacr: neq quidquã reperiri posse appellatione ad exprimendã adultoz justificationẽ, quae fit absq actu perfectae charitatis, q. ne dicatur, credunt nonnulli necesse esse ut dicatur per sacr: sicut gratiã habitualẽ ita etiã actũ charitatẽs ex opere operato produci. Ita illi affirmant quoq in sacr: nõ esse vĩ magicã, ne quis putet eã quae sacr: inẽ, sanctificandi virtutẽ nõ esse ex naturali rez sensibiliũ efficacia, sed ex liberi institutione virtuteq Di. At ōia illa perquã absurda sunt.

Etenim magia scelg illud ē, quo per signũ aliq ex se ineptũ ad effectg certos producendos, implicite v. explicite daemonis adjutoriũ postulatur ad effectg illos producendos.

Diabolg quidẽ in rebg magicis „ipsas quoque res sacr: divinoz aemulatur, sec. q. ē apud Tert. Praescr. 40). Vis igitur magica unice in eo ē, q. + daemonis adjutoriũ imploratur ad aliquẽ effectũ obtinendũ. Solet h. fieri per signũ q. neq ex sese neq a daemone vĩ ullã habet sed merũ conventionis signũ ē, ad cujg praesentiã ex pacto s. implicito s. explicito daemones aliquid agunt v. agere se simulant.

Quapropter comparatio illa inter sacr: ē signa magica deberet in contrariũ fieri, sacr: nõ esse tantũ signa, ad quoz praesentiã Deg operetur, sicut signa magica, sed veras causas instrumentales effectũ supernaturalẽ producentia. Si vero ex illoz recentioz opinione ōes effectg habituales, permanentes, qui a dispositione suscipientis sacr: nõ pendent, operationi magicae tribuendae sint, majore etiã jure tũ gratiae infusio in infantibg tũ characteris indelebilis impressio esse ex vi magica dicenda erunt, quae tamẽ locutio scelesta esset et blasphemia, ipsis illis auctoribg detestata.—

At respondemus

1º Tridentinorum PP. quaenam de sacr: efficacia fuerit opinio, nō ex Sixto, sed ex ipsis Concil: verbis ernenda ē. Haec autē sunt clara, aperta.
Sess. VI. c. 5. 6. 7.

Insuper sess. XIV. c. 1 ē. 4. declarat Concil: „quamobrē falso quidā calumniantur cathol. scriptt. quasi tradiderint, sacr. poenitentiae absq bono motu suscipientiū gratiā conferre q. nunquā Eccl. Dei docuit neq sensit"
denique sess. VII. can. 6. 7. 8. haec docentur
a) sacr. N. L. conferre gratiā nō ponentibus obicē
b) dari gratiā per ea semper ē omnibus quantū ē ex parte Dei, si rite ea suscipiant
c) per sacr. N. L. ex opere operato conferri gratiā, nec solā fidē div. promissionis ad gratiā consequendā sufficere. –

—

Tandē nullus e Cath. s. ante s. pō Concil. Trid. docuit posse peccatorē adultū justificari per sola sacr: absq bono motu, absq fide, absq contritione – quāvis nonnulli videantur tā perfecta exegisse dispositionē, ut per se sufficeret ad justificationē adipiscendā.

—

2º Sixtus loco citato negat, q. ide reliqui faciunt theologi, ad gratiae efficitur per sacr: collatae, requiri tanquā meritū opus operantis cui retribuenda sit gratia div, requiri tamē bonū tanquā dispositionē, ut obex removeatur In sacr: V. T. collatā fuisse gratiā ex opere operantis, ex merito suscipientis – En verba ejus: Sacr: N. L. ex virtute operis operati confert gratiā, ita qs. nō requiritur ibi bonus motus interior, qui mereatur gratiā, sed sufficit, q. suscipiens nō ponat obicē. Sed in illis autibus (sacr: V. L.) nō conferebatur ex h. solo q. offerens nō poneret obicē, sed tantū conferebatur ex virtute boni motus interioris tanquā meriti."

Porro qu motꝰ interior nō requiratur tanquā meritū ad justificationē quiꝰ requiratur tanquā dispositio ad obicē removend, idē declarat 4. d. 14. q. 4. n. 6–9:

Duplicē esse justificationis viā, alterā absq actuali sacr: susceptione per contritionē perfectā tanquā „dispositionē cōpletivā", tanquā „per virtutē meriti de congruo" – alterā, quando peccator tantū „praeviā dispositionē" habeat per attritionē. Tū peccatū remitti quidē per absolutionē, sed nō ex merito, quia dispositio interior nō erat sufficiens per modū meriti sed ex pacto Dei assistentis sacr: suo ad effectū illū, ad quē instituit sacr:

Ad objectionē vero petitā ex Lazari resuscitatione, qui 1° suscitatꝰ ē a Xto, deinde ex monumento eductꝰ, unde concludebant vitā gratiae ante confessionē necessariā esse, respondet subtilis: „ante perceptionē sacri Poenitentiae oportet suscitari v. simpliciter ē tunc per sacr: nō deleri peccatū, sed gratiā augeri – v. suscitari sec. quid, ut adsit aliqualis de peccato displicentia quae ē attritio propositꝰ nō peccandi de caetero, quo in casu attritio fit contritio per sacr: (in effectu per charitatis habitū infusū) ē suscitatur simpliciter per sacr:

Protestantiū alii appellant ad sententiā, quae Scoto similis ē, Gabrielis Biel× (saec. XV) 4 d. 1. q. 3: „praeter exhibitionē signi foris exhibiti nō requiritur bonꝰ motꝰ interior in suscipiente" citans haec verba ex quo Viennitꝰ sequuntur, praetermisit, quamvis minime essent praetermittenda: „quo de condigno v. de congruo gratiā mereatur; sed sufficit, q. suscipiens nō ponat obicē." –

ubi manifeste negat autor i. q. oēs negant Cath: opꝰ operantis esse meritū cui respondeat effectꝰ sacr: e contrario affirmat, actꝰ bonos necessarios esse ad dispositionē rite cōparandā, ad obicē removend. –

Protestantiū mera calumnia ē, qui ipsi docerent absq bono motu posse adultū justificari. Lutherꝰ enī haec statuit principia: 1° Hoē justificari per solā fidē, s. fiduciā peccata sibi propter Xti merita remissa esse

2° hoēs justificationē esse mere extrinsecā imputationē, qua Deꝰ peccatorē velut justū respicit; 3° hanc justitiā nullius peccatis, nisi sola incredulitate impediri v. destrui, nullū malū opꝰ facit malū ē damnatū, sed sola incredulitas" (Bellarm. de justif. l. IV. c. 1)

Haec autē fiducia nō bonꝰ motꝰ ē, sed stulta ē impia persuasio

× Ut Gabrielis Biel hac de re sententia, quanā fuerit, extra oē dubiū collocetur, sufficiunt ea quae sequuntur:

a) Iste fuit ex theologis qui ante Trid. videntur in peccatore postulavisse perfectā contritionē, qua sit justificatꝰ ante sacr: susceptū – 4. d. 14. q. 2. –

b) De bono motu l. c. hanc habet argumentationē „Sine gemitu interiori nemo adultꝰ renovatur (Aug) ē ratione arguitur: ad justificationē impii requiritur motꝰ liberi arbitrii, ut dispositio praevia; sed per sacr. Poenit. justificatur impiꝰ; ergo. Consequentia nota cū minori. Major ē Alexandri, S. Thomae, S. Bonav. Richardi Durandi, Paludani. Deo dicitur Act. XV: fide purificans corda; quia motꝰ fidei 1° requiritur ad purificationē. Comprobatur ratione pō Durand ē Paludanū, quia justificatio impii ē remissio peccati; sed peccatū nō remittitur, quandiu voluntas ejꝰ q. priꝰ volebat, manet in eo; voluntatē autē recedere ab eo, q. priꝰ volebat, ē displicere ei, q. priꝰ placebat, in qua displicentia ē contritionis dolor.

c) Idē 4. d. 4. q. 2 fictū intelligit 1° eū qui fingit voluntatē baptismi quā nō habet, ē hunc nō recipere sacr; „2° ostendendo se esse dispositū ad suscipiend baptismū ē tamē nō ē dispositꝰ in animo, aut quia nō habet rectā fidē aut quia habet peccatū mortale in actu v. in proposito v. complacentiā v. nullā displicentiā de peccato. Ē illo 2° modo communiter loquuntur SS ē DD de ficte accedentibꝰ ad baptismū, qui accedendo ponunt obicē gratiae. –

Th. VIII
Quo sensu fides possit causa justificationis appellari. –

I – Sensu latiori omne i. e. quo existentia alicujus entis quolibet modo pendet, causa appellatur. Unde multa illa, quae ad peccatoris justificationem in unum concurrunt, quodam sensu, alio tamen atque alio, possunt in genere causae praedicari. Quae omnia inveniri possunt in Trid. sess. VI. c. 6. 7.

Sensu vero proprio causa dicitur causa efficiens, quae 1a est principalis Deus est. Ad quem ordinem pertinent sive causa meritoria, quae est Christus, sive instrumentalis, ~~quae sunt~~ sacramenta. Tandem finalis causa est gloria Dei et Christi ac vita aeterna; formalis vero unica est justitia Dei, non qua Deus justus est, sed qua nos justos facit h. e. ea perfectio ac forma, qua justi et constituimur et sumus.

Causa materialis gratiae ipsum subjectum est, in quo et dependenter a quo gratia efficitur, quae etiam dici causa subjectiva potest. Haec ipsa est anima capax supernaturalis elevationis, at, ut gratia infundatur, in adultis requiruntur dispositiones quaedam, quae non possunt absque actibus supernaturalibus obtineri. Porro si hujusmodi actus distinguuntur ab dispositione, quae est effectus eorum, dispositio seu modus se habendi animae erit causa materialis seu subjectiva, illi vero actus erunt conditio sine qua non seu causa impetratoria et de congruo meritoria justificationis.

Anima tamen per se nihil habet quod ad gratiam efficiendam concurrat, praeter meram capacitatem, passivam potentiam; quinimo in peccatore, nedum pro capacitas, sed repugnantia est, positiva indignitas. Actus enim peccatoris, etiamsi ex charitate fiant, nullum habent meritum seu dignitatem, cui tribuenda sit gratia, (a†) tanquam merces quaedam; sunt enim actus inimici Dei. Non possunt ergo hujusmodi dispositiones, maxime si adhuc remotae sunt, causa justificationis eodem modo appellari quo solent appellari actus justorum, qui sunt meritorii gratiae et gloriae – vel etiam sacramenta. Hinc a Trid. PP. distinguuntur dispositiones ad justificationem, ab ejus causis.

† Quoniam gratiae 2a infusio etiam justificatio appellatur, sec. Apoc. XXII, 11 qui justus est, justificabitur adhuc distinguitur ab justificatione 1a quae translatio est a statu peccati ad statum gratiae.

+ intelliguntur informes virtutū habitꝰ qui pō justificationē caritate formantur.

Tū 1a vocatio per fidē illustrationis ē motionis, tū fides+, timor, spes, initiū caritatis eiqꝫ conjuncta peccati detestatio ē propositū vitæ novæ atqꝫ explicitū s. implicitū sacr: desideriū, oīa hæc ad justificationē diriguntur, neq absqꝫ illis ex opere operantis posit eā impetrare, neq in sacr: ipso absqꝫ debita dispositione, quæ ē per fidē, spē, poenitentiā.

Praeterea in præmotionis actibꝰ dispositionis inē meritū congruū dū imediate acquirendi dispositionē propiorē dū mediate perveniendi ad ipsā justificationē. In actibꝰ deniq ultimæ dispositionis (qui sunt actꝰ caritatis ē ab ea procedentis contritionis) meritū inē congruū imediate obtinenda justificationis. In dispositione ante ultimā ad gratiā per sacr: ex opere operato consequendā nō quidē inē meritū congruū ad certū gratiæ sacramentalis gradū ex sese, ex opere operantis imediate obtinendā, adhæret vero congruitas, ut juxta gradū supernaturalis bonitatis actuū disponentiū ētiā Sacramentor valor, qui ex Christi meritis infinite patet in melius disposito plꝰ gratiæ, quā in eo qui minꝰ ē dispositꝰ, ē significet ē efficiat. ++)

++) Alia ratio Sacr. Poenit. ē, ubi poenitentiæ actꝰ quasi materiæ ad signū sacramentale pertinet, efficax gratiæ. –

Quæ dispositionis necessitas, ordinatio, congruitas satis ē, ut singulis quoqꝫ partibꝰ, singulis actibꝰ posit justificatio tribui tanquā causis. Unde si occurrunt locutiones Jac. I. 18. 21.: suscipite insitū verbū, q. pō salvare animas vestras. – Rom. III. 20. V. 1: justificati ex fide – 1 Jo. III. 3: oīs qui habet hanc spē in eo, sanctificat se, sicut ē ille sanctꝰ ē – Eccl. I. 27 – timor Domini expellit peccatū – Prov. XIV. 27. Timor Domini fons vitæ – cf. Tob. XII. 9. Ez. XVIII. 21. Luc. VII. 47. –

nihil tamē ex iis contra sacramentor efficaciā.

Semperqꝫ, si objicitur: justificari ex fide idē ē ac renasci ex aqua – resp:

hac sola locutione declaratur causæ ratio tū in fide tū in sacr: neq additur, qualis sit causa N –

hac etiā locutione tū fidei tū sacr: causalitas indicatur causalitas diversi ordinis C. ejusdē ordinis Subj. N.

II. Quaeri pōt quomᵒ componenda sit necessitas disposi-
tionū cū sacr: efficacia. Nā si ultimā dispositionē
ex opere operantis ē merito congruo v. condigno conseq
collatio gratiae videtur nō esse locq justificationi
ex opere operato.

Distinguenda ē collatio gratiae 1ᵃᵉ a gratiā 2ᵃ.
Profecto ē aliqua excellens dispositio, quā semper ex
opere operantis ē merito congruo conseq. justifica-
tio. Ejusmodi dispositio si semper necessaria esset ad
obicē tollendū ē gratiae effectū per sacr: producend
inde sequeretur ē obicē semper esse peccatū mor-
tale neq h. remitti nisi ex opere operato i. q.
idē ē, nullū sacramentū conferre gratiā 1ā.
Quae erat v. fasse videtur sententia quorundā
theologoꝝ (Gabrielis Biel) ante Trid. Conc.

Hinc tamē nō valeret consequentia, nō conferri
gratiā 2ā ex opere operato per sacr. Nullo enī
mᵒ dispositio ex opere operantis meritoria gratiae
1ᵃᵉ impedire pōt quin gratia ulterior, amplior
conferatur ex opere operato, virtute sacr: citra
meritū suscipientis.

At constat aliqua esse sacr: ad peccata remittend.
in adultis, ergo debet esse dispositio quaedā, quae
licet ex merito congruo nō obtineat justificationis
gratiā, sufficiat tamē obici tollendo, habeatq
meritū congruū ad remittenda peccata per sacr.
Q. inter alia ex eo patet q. poenitentes nondū remissis
peccatis jubentur baptizari – Act. II. 38 – atq.
Apostoli instituti fuerint judices ad remittenda
v. retinenda peccata. Jo. XX. 23. +

In controversiae cū Protestantibq debellanda nō i.
quaeritur, an Cathol: simpliciter negent causalitatē
fidei in opere justificationis, Protestantes vero affirment,
sed quaenā sint partes fidei in eodē justificationis
opere. Qua in re quatuor principales errores admiserunt
Protest: mutuo inter se vinculo connexos
1ᵒ justitiā extraneā, qua corā Deo acceptamur, qua nō
apud hoēs, sed apud Deū gloriā habemq (Rom. IV. 2), nō
esse ontolog. quid animae inhaerens neq mutationē ethi-
cā nec donū supernaturale, sed ipsā Christi justitiā, a
Deo nobis imputatā, propter quā, licet in peccatis ma-
neamq, justi ac filii ab Ipso reputemur.
2ᵒ Solā fidē efficere, ut haec justitia nobis im-
putetur

3° Hanc fidē, quæ justificat, nō dogmatū esse, quâ propter Dei auctoritatē oīa, quæ Scr: tradit, divinitꝰ revelata credimꝰ, quamq isti hoēs fidē appellant histor: sed ~~quandā~~ fidē specialē quandā, qua singuli credant, nō imputari sibi amplius peccata sua propter merita Xti seq ~~coram~~ Deo tanquā justos haberi. Hanc fidē specialē semper intelligendā esse, quoties in Script. sermo fiat de justificatione ex fide v. per fidē. In hac tamē fide nullū meritū inesse, sed instar manꝰ esse, qua Xti merita apprehendamꝰ

4° Præter istā fidē nō requiri ullā aliā internā dispositionē. Antecedenter enī ad justificationē quilibet actꝰ hum. peccatū ē, consequenter autē, si adsint caritas aliæq virtutes (possunt etiā abesse sec. alios, de qua re magna apud illos dissensio ē), nō christianā justitiā constituunt, quippe quæ ex sola fide ēa, sed fructꝰ quidā sunt ac signa veræ fidei.—

Nos vero negamꝰ, fidē per se, citra alias dispositiones, sufficere ad justificand., etiā si adsint sacr:

Magis vero negamꝰ, fidē solā justificare, sacramenta autē nullā aliā virtutē exercere, nisi q. fidē excitent. Hæc enī consequentia ē legitima, ex illis capitibꝰ promanans. Supponimꝰ fidē justificantē, qualis in Scr. exhibetur.—

Iamvero præter fidē plures alias in Scr: enumerari dispositiones, demonstratū ē in hac spec. th. sub no. I°. In sacr: vero residere vi justificantē, demonstratū ē th. VI.

Si quis igitur contendat solā fidē requiri s. citra sacr: s. cū sacr: deberet hæc 2 demonstrare:

a) Reliquas illas dispositiones, de quibꝰ loq. Scr: nō per se sed per fidē, quā continent, justificare;

b) sacr: nullū habere scopū, præter fidei excitationē.—

Utrūq falsū esse probatur tū argumentis positivis, tū negativis.

Th. 8 (seq.)

Argumenta positiva haec fere sunt

1° Diserte docetur, fidē nō justificare, nisi accedat caritas

1 Cor. XIII. 2. Si habuero oē fidē, ita ut montes transferā, caritatē autē nō habuero, nihil sū. Esse hic sermonē de fidē quae ē requiritur in Ctianis ē suo modo justificat apparet

a) ex appellatione „oē"

b) ex verbis, quibꝰ terminatur comparatio instituta inter caritatē aliasq. virtutes v. 13. nunc autē manent fides, spes, caritas, major autē horū ē caritas. –

Jacob. ii. 2, 23–26. Vides quoniā fides cooperabatur operibꝰ illiꝰ (Abrahā) ē ex operibꝰ fides consumata ē (ἐτελειώθη). Ē suppleta ē Scr. dicens: credidit Abrahā Deo ē reputatū ē illi ad justitiā... Videtis quoniā ex operibꝰ justificatur homō ē nō ex fide tantū... Sicut enī corpꝰ sine spiritu mortuū ē, ita ē fides sine operibꝰ mortua ē"...

Per haec D. Jac. verba explicatur Rom. III. 28. IV. 2.: arbitramur, justificari hoē per fidē sine operibꝰ legis... si enī Abrahā ex operibꝰ justificatꝰ ē, habet gloriā, sed nō apud Deū.

Videlicet D. Jac: hoc agebat in epistola sua, ut corrigeret pravā nonnullorū intelligentiā doctrinae Pauli nae de fide ē operibꝰ. – Ita Aug. de fide ē oper. 14. Leonard. Hug, introd. in N. T. t. II. § 157. Lutherꝰ vero secutꝰ falsā istā verborū D. Paul. interpretationē, quā olī rejecerat D. Jac: cꝰ epistolā „stramineā" judicavit. Calvinꝰ autē plerīq. Lutheranorū h. nō sunt ausi. –

Idē sensꝰ apud D. Paul. invenitur, sc: caritatē accedere debere ad fidē instar formae, ut producatur justitia ctiana:

Gal. V, 6: Nā in Cto J. neq. circumcisio aliquid valet neq. praeputiū, sed fides, quae per caritatē operatur." Ubi „operatur" (πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη) videtur passive sumend. esse, pro fide quae vivificatur, informatur per caritatē – unde theologi distinguunt fidē formatā a fide informi. –

Th. nō significat fidei rationē formatā caritate esse, sed fidē absq. caritatē esse quidē posse, quin tamē sit perfecta justitia ctiana.. Caritas vero absq fide esse nō pō, ideō ē complementū ē forma, nō intrinseca, sed extrinseca.

D. Th. de verit. q. 14. a. 5. ad 1: Nō dicitur esse forma fidei caritas per modū, quo forma ē pars essentiae: sic enī contra fidē dividi nō posset, sed in quantū aliquā perfectionē fides a caritate consequ; sicut in universo elementa superiora dicuntur esse ut forma inferiorū.

S. Ign. ad Eph. 14: Fides ē caritas initiū vitae ē finis, initiū quidē fides, finis vero caritas. Haec duo in unitate conjuncta Dei sunt.

1. Jo. III. 14. qui nō diligit, manet in morte

2° Inde jã constat, si sola fides nõ sufficiat ad justificationẽ, sacramentorum nõ eã posse unicam esse virtutem neque propterea dici remittere peccata, mundare, abluere, regenerare animã, q. fidẽ excitent, quæ remittat peccata.

Præterea in Scr. ab adultis exigitur ẽ fides ẽ poenitentia ad sacr. suscipiend. in remissionẽ peccator., ergo fide ac poenitentia sacr. tollit peccata - ergo ẽ quædã fides ẽ poenitentia, quæ per se nõ sufficiunt ad peccati deletionẽ, q. tamẽ obtinent accedente sacr.

Denique tam in Scr. quã in Trad. ita describitur sacr. efficacia, ut nõ solã fidem excitent, sed si ac virtute sua animã justificent (sanitã reddant). Quapropter fere semper elementũ in recto ponitur, nõ verbũ, magnũ vero verbũ prædicationis, ut manifestũ fiat orbis, signũ sacr. nõ ordinatũ esse principaliter ad intellectũ fideiq. excitationẽ, sed causã esse immediatæ justificationis: inde dicimur regenerari ex aqua, mundari per lavacrũ; peccata dicuntur ablui ẽ sacramentali gratiã esse in nobis per impositionẽ manuum. In Sacr. quidẽ poenit: verbũ in recto ponitur, h. tamẽ nõ ẽ ad modũ prædicationis, sed judicialis sententia ex auctoritate prolata. Idẽ valet de extrema infirmor. unctione (Jac. V. 14. 15.)

Hinc etiã discrimẽ illud inter baptismũ Jo. qui ẽ in poenitentiã ẽ baptismũ Chti, qui ẽ in Sp. S. in remissionẽ peccator.

Hinc etiã fit q. Sp. S. sanctificat signũ visibile eiq. dat virtutẽ hors transmutandi ac sanctificandi. - Cf. Th. VI. n. 3. -

Argumentũ negativũ redit ad inanitatẽ probationũ a Protest: allatar.

Ere quidẽ vera oĩa quæ protulunt argumenta aut affirmant aut excludunt, sed nõ re ipsa, tantũ specie.

Argumenta Protest: affirm. Rom. V. 1. Justificati ex fide - Rom. I. 17. Gal. III. 11. Hebr. X. 38. Habak. II. 4. Justus ex fide vivit. Act. XV. 9. Fide purificans corda eor.

1 Cor. XV. 1. 2. Notū vobis facio euglīū, q. praedicavi vobis… per q. ē salvamini…

a) Argumenta vero excludentia hæc fere sunt: Rom. iii, 28. Arbitramur, hoē justificari per fidē sine operibq legis.. Eph. II. 8. 9. Gratia enī estis salvati per fidē… nō ex operibq..

b) Praeterea afferuntur propositiones universales: Jo. iii, 15. Ut oēs qui credit in eū, nō pereat, sed habeat vitā æternā.. Act. x, 43: Remissionē peccatoꝝ accipere per nomē ejq oēs, qui credunt in eū.. Act. xiii. 39. In h. oēs, qui credit, justificatur.. 1 Jo. V, 1. Oīs qui credit, quoniā J. ē Chr., ex Deo natq ē.

c) Deniq citantur locā quidā, ubi sola fides præ sacramento videtur justificantē exercere virtutē: Mr. XVI. 16. Qui crediderit ē baptizatq fuerit, salvq erit; qui vero nō crediderit, condemnabitur.. Eph. V. 26. Mundans eā lavacro aquæ in verbo vitæ 1. Petr. III. 21. Salvos facit baptisma nō carnis depositio sordiū, sed bonæ conscientiæ interrogatio in Deū per resurrectionē J. Chr. qui ē in dextera Dei deglutiens morte..

Responsio facile patet ex iis quæ præmisimq:

1° generalis: In justificatione tā 1ª quā 2ª opq operantis, quo peccator se ad gratiā disponit, justq autē gratiæ augmentū meretur, distinguend ē ab opere operato, q. gratiā confert in sacr: Fides quidē subjectiva ad opq operantis pertinet Atqui nullū pō opq operantis esse in ordine ad justificationē, q. excludat sacr: efficaciā ex opere operato, ut ~~sā~~ supeṙius demonstravimq. Ergo neq fides, quæcunq illi vis tribuitur, huic pō efficaciæ repugnare.

Causalitas sacramentoꝝ ex opere operato ē causalitas fidei ex opere operantis neq sibi opponantur neq se invicē excludunt, quia diversi sunt ordinis gradqq diversi..

2° directa ē specialis: Fides objectiva, verbū Dei prædicatū distinguenda ē a fide subj: ab actu v. habitu fidei.

Fides quidē obj: oīū dogmatū divinoꝝq præceptoꝝ complexio ē universitas, quū oīa justificationis media, tū sacr: continet hīq. sensu, ēē evang: v. fides ab hoē incipiatur atq

executioni mandetur, re vera justificat: Rom. I. 16.17.
„Evangeliū virtꝰ Dei ē in salute oī credenti, Judæo 1ᵘ̄ ē Græco, justitia enī Dei (sc. qua a Deo justificamur) ī eo revelatur ex fide in fidē (h. e. a 1ᵃ fidei inchoatione usq ad ejꝰ perfectionē)

Circa fidē vero subj: aliter se res habet: ea initiū justificationis ē, radix ē fundamentū actuū virtutūq supernaturaliū quibꝰ v. peccatores disponuntur ad justificationē v. justi gratiæ merentur augmentū.

Per fidē solā cognoscitur Deꝰ ultimꝰ esse finis oīū rer.

Hebr: XI. 6. Sine fide impossibile ē placere Deo. Credere enī oportet accedente ad Deū, quià ē, ē inquirentibꝰ se remunerator sit.

Per fidē Chrꝰ Red: cognoscitur, præter quē Act. IV. 12. nō aliud nomē ē sub coelo datū hoīb, ī quo oporteat nos salvos fieri.

Per fidē deniq cognoscitur gravitas peccati, div. justitia quæ placanda, div. misericordia quæ imploranda, div. bonitas quæ amanda ē; cognoscitur fragilitas ē infirmitas hum. naturæ, oīaq media, quæ nobis Chrꝰ suppeditavit ad finē nostrū obtinend.

Fides etiā practice agit, animū in timorē vertens, ad spē inclinans, poenitentiā, caritatē, mandata Dei servanda, sacramenta rite ē salubriter adhibenda

S. Aug. de præd. SS. c. 7. n. 12. Ex fide autē ideo dicit Apostolꝰ justificari hoē, nō ex operibꝰ, quià ipsa 1ᵃ datur, ex qua impetrantur cetera, quæ proprie opera nuncupantur, ī quibꝰ juste vivitur. –

Hinc respondend ē

<u>ad Argum: affirm:</u> Homo justificatur ex fide vivit ex fide, etc: quatenꝰ fides 1ᵃ ē justificationis inchoatio oīū dispositionū radix C. quatenꝰ excludit reliquas dispositiones ipsasq sacr. – N.

<u>ad Argum. exclud. sub. a.</u> e Cū fides sit totiꝰ justitiæ christianæ fundamentū evidens ē opera, quæ extra fidē neq ex principio supernaturali fiant

v. moralis Th. 8 (seq)
etiamsi legalia, si tamẽ ~~a sint~~ solis virib9 naturæ peragantur, nihil conferre ad illã quæ Christianos facit justitiã. H. igitur sensu justificatio ex fide nõ ex operib9 ẽ, quæ sint adæquate distincta v. separata a fide. Nõ tamẽ sine operib9 ẽ h. e. dispositionib9 ac virtutib9, quæ principiũ habeat ẽ fundamentũ in fide. Minime vero inter opera illa, ab Apost: fidei ex adverso oppositis, possunt sacr: computari.

ad Argum: exclud: univers: sub b. Neq quis absq fide justificatur ẽ fides ex se tũ ulterior dispositionũ dũ justificationis ẽ radix ẽ conditio recte habetur. Hæc autẽ fides aut sterilis esse põ cũ nõ consequatur finẽ suũ, de qua D. Jacob: S. quis fidẽ dicat se habere, opera autẽ nõ habeat, numquid fides poterit salvare eũ? (II. 14) V. etiã fides suũ finẽ assecuta per caritatẽ operatur, ẽ tũ universaliter dicta valent: In Cto oĩs qui credit, justificatur etc.

ad Argum. sub no. c.

Locq ex Mr. XVI. 16 explicari debet sec. Mat. XXVIII. 20. docentes eos servare oĩa, quæcunq mandavi vobis –
præterea diserte additur: „ẽ baptizatus fuerit" ubi autẽ 2 v. plura habeatur necessaria ad effectũ obtinend si unũ ex illis desit, effectq nõ consequetur – q. apertissime efficitur ex Jo. III. 5. Nisi quis renatq fuerit ex aqua ẽ Sp. S. nõ põ introire in regnũ Dei.
Ridiculũ vero ẽ q. magnã vi tribuunt alteri inciso: qui nõ crediderit, condemnabitur – inde enĩ nihil seq: pro dogmate protest: de sola fide justif: Nã si diceretur: qui concurrerit in stadio ẽ metã attigerit, braviũ recipiet, qui autẽ nõ concurrerit, nihil obtinebit – inde, per Deũ imortalẽ, nõ licet argumentari: ergo sufficit, ut curratur, nõ vero opq ẽ, ut perveniatur ad metã.
Deniq: negativa sententia, cũ qui nõ crediderit condemnatũ iri, semper ẽ simpliciter vera ẽ ideoq præferenda alteri negativæ: „qui nõ baptizatur condemnabitur", quæ nõ põ simpliciter accipi, sed distinctionẽ requirit de baptismo v. actu v. in voto tã explicito quã implicito incepto

Locq ex Eph. V. 20 falso explicatur, tanquã Apost. nõ baptismo attribuisset immediate mundationẽ. Causa mundationis declaratur lavacrũ, h. autẽ constat ẽ lotiõne ẽ verbo vitæ, q. verbũ nõ aliqua prædicatiõ ẽ sed nota illa ẽ a Chr. præscripta SS. Trin. invocatiõ. – Mat. 28, 19.

Deniq 1 Petr. III. 21 aperte declaratur, baptisma mundare, cujq effectq mere naturalis sord in depositiõ ẽ, supernaturalis vero ẽ interrogatio quæ ẽ acquisitio bonæ corã Deo conscientiæ συνειδήσεως ἀγαθῆς ἐπερώτημα εἰς Θεόν. q. vero additur δι' ἀναστάσεως Ἰ. Χ. per resurrectiõnẽ J. Chr. etc. significat resurrectiõnẽ D. N. esse causã qũ exemplarẽ tũ meritoriã nostræ salutis. Resurrectio eni nõ sola per se spectanda ẽ, sed conjuncta cũ morte Salv: unũ redemptionis opq ejq complementũ. ÷

Proferuntur etiã aliquot PP. decerpta effata qui docuerint solã fidẽ ad justificatiõnẽ desiderari at PP. illi nunquã absolute h. affirmavere neq exclusis aliis causis dispositiõnibqve cũ fide ad justificationis opq concurrentibq, sed ita loquuntur, relate ad actq qui v. nunquã v. in casu aliquo speciali nõ concurrant ad salutẽ. Excludunt videlicet opera legis ẽ opera naturalia. –

Orig. ~~de latrone~~: in Rom. III. 28: cũ latro clamavit e cruce: D. J. memento mei, pro hac sola fide ait ei J. Amẽ dico tibi etc. Similiter idẽ de Magdalena: „cui ex nullo legis opere, sed pro sola fide dixit Dom: Remittuntur tibi peccata tua" ÷

Idẽ excludit opera mere naturalia: „Ubi fides nõ ẽ, quæ credentẽ justificet, etiamsi opera quis habeat ex lege, tamen, quia nõ sunt ædificata supra fundamentũ fidei, operatorẽ suũ justificare nõ possunt". Opp. T. IV. p. 517. –

Basil. excludit præmiũ justifi~~cationis~~ ~~ae~~ supernaturalis in opere justificationis ÷

÷ hanc esse gloriatiõnẽ apud Deũ, quando quis nõ propter justitiã suã effertur, sed agnoscit, se indigere vera justitiã, fide autẽ sola in Chrũ se justificatũ esse ÷ (homil. de humilit. n. 3. T. II p. 158) –

Deniq S. Bernard. opusc. X de Baptismo ad Hug. Vict. n. 8 (ep. 77) ad Mr. XVI. 16: nõ repetit qui baptizatq nõ fuerit, sed tantũ, qui nõ crediderit, condemnabitur; nimirũ innuens, solã interdũ fidẽ ad salutẽ sufficere ẽ sine hac nihil sufficere." – ibidẽ amplq declarat S. Bern: qualis sit fides illa: Si vero data fuerit homo, necdũ se salutis percepisse mysteriũ ẽ dolens poenitensq toto desiderio expetierit, sed assequi mortis celeritate nequiverit, damnabit fidelẽ suũ Deq?"

Th. IX

Verba sacramentalia nō sunt in genere praedicationis, sed virtute habent consecratoriā.

I. Sec: portentosā Reformatoꝝ doctrinā sola fides justificat, ita ut nobis peccata nostra propter Chti merita amplius nō imputentur. Fides vero excitatur praedicatione s. h. fiat per divinā virtute ipsis verbis insitā (nihil refert utrū legantur an audiantur) ut ē apud Lutherū, s. Sp. S. ut volunt Calviniani, simul cū verbo praedicato in praedestinatis īmediate fidē excitet. Qui enī praedestinati nō sunt, neq ex praedicatione neq ex sacramentis ne minimū quidē fructū percipiunt. Sacr: vero sec: hos viros doctos tanquā appendix sunt verbi Dei ad fidē promissionū ē nutriendā ē confirmandā. Hunc tamē finē sacr. nō obtinent in conjunctione cū verbo praedicato, v. potius ipsa sunt promissionū evangelicaꝝ praedicatio sub respectu alio. Inde profecto conseq. verba, quae in sacramentoꝝ administratione adhibentur, esse mere concionatoria. Sin ~~vero~~ autē verū ē: verba sacr: partē esse constitutivā atq essentialē, praedicatio vero ecclesiastica nō pertineat essentialiter ad sacr: administrationē, evidens ē verba sacr: nō concionatoria, sed consecratoria esse.

II. Quamvis verba sint consecratoria in ovbq sacr: nō tamē ubiq se habent eodē mº. Nā in sacr. q. ē res permanens, verba quae nō possunt nisi virtute ē efficacia permanere, solū concurrunt ad sacr. conficiend ē mediate tantū efficiunt ē significant hominis sanctificationē. Immediate ante eā ē significat ē efficit sacr: quatenus res ē permanens. Itaq verba sacr: īmediate rē consecrant, mediate etiā hoē.

Unicū sacr. permanens ē SS Euchar ubi verba īmediate ē significant ē efficiunt ē mero pane corpus Chti. Si igitur spectatur terminus a quo sunt consecratoria panis ē vini; si vero terminus spectatur formalis ad quē, consecratoria dicenda sunt corporis ē sanguinis Domi. Denique possunt

etiā dici consecratoria sacramenti corporis ē sanguinis Dom. si prae oculis habeatur terminus totalis ad quē una cū permanentia rei sacratissimae.

In sacr. vero qui sunt actus transeuntes, verba transeuntia una cū actione transeunte constituunt signū efficax sanctificationis eorq efficacia, prout sacrā sunt sacr. directe spectat ad hoē sanctificand. Eorq relatio consecratoria 2ea ē

a) ad materiā, quā elevant ē determinant ad esse sacr:.

Aug. in Jo. Tr. 80. n. 3. Detrahe verbū ē quid ē aqua nisi aqua? accedit verbū ad elementū ē fit sacr... Hoc ē verbū fidei q. praedicamus, quo sine dubio, ut mundare possit, consecratur ē baptismus ...

Nō tamē verba consecrant materiā, ut fit in sacr. permanente, sed per modū formae una cū materia sacrā signū constituunt eāq ea materia remota proximā ac sacramentalē efficiunt.

b) ad hoē, quē sanctificant — unde dicitur: Ego te baptizo .. confirmo .. absolvo

c) In omnibus sacr: nō excepto permanente, verba possunt dici consecratoria ex origine sua, quippe quae sunt instituta ab ipso Summo Sacerd. J. Chr.

3o) h. seu verba in sacr: esse consecratoria, nō eget speciali demonstratione, sed consequens ē legitimū tū ex th. q. tū ex w ē v. Specialia vero argumenta, si libet, duci possunt ex baptismo infantiū, ex valore sacr: ab haereticis collatus ex doctrina PP. e Scr: quae clare ē diserte docet verbis sacramentalibus materiā consecrari:
1 Cor. X. 16. Calix benedictionis, cui benedicimus
Cyrill. Hier. Cat. III. 3 Aqua simplex Sp. S. ē Chr. ē Patris invocationē percipiens vi sanctificationis acquirit

Th. 10.

Sacramenta N. L. nō solū sunt conditio necessaria sed vera causa gratiæ.

—

I. Ipsū magisteriū ab Ecclesia Cti nomine exercetur. Magis adhuc quinq ritg sanctificantes, qui inter sacramenta habentur, ab Ecclesia ejg ministrio ita perficiuntur, ut moraliter Cti personā gerant ejg legatione fungantur. Actg enī externi ad hōc positi nō habent valorē justificativū neq gratiā conferre possunt, nisi exerceantur ex institutione, auctoritate, potestate Cti. Unde sacramenta conferuntur in nomine SS Trin. sec. Cti præceptū.

Mat. XXVIII. 18. Data ē mihi oīs potestas in coelo ē in terra. 19. Euntes ergo docete oēs gentes etc.
Jo. XX. 21. Sicut misit me Pater, ē ego mitto vos.
1 Cor. IV. 1. Sic nos existimet homo, ut ministros Cti ē dispensatores mysteriorū Dei. — 2 Cor. V. 20. Pro Cto ergo legatione fungimur, tanquā Deo exhortante per nos.

Unde etiā in Eucharisticæ consecratione nō suis, sed Cti sermonibg sacerdos utitur.
Qui sermo nō mº historico recitatur, prout olī a Cto dictg ē, sed quatenq a Cto institutg ē ut sug repetendg per sæculor decursū. —

Hæc doctrina de Cto Pontif. sacramenta administrante nō quidē visibili executione, sed invisibili majestate, per ministros ejg nomine ē auctoritate fungentes, sæpiq ab Aug. ē declarata ē propugnata ē contra Donatistas, qui negabant sacr. valorē, independente a fide meritisq ministri. —

Aug. c. Petilian. III. 49 n. 59. Hic ē qui baptizat in Sp. S. nec sicut Petilianq dicit, jā baptizare cessavit sed adhuc i. agit, nō ministerio corporis, sed invisibili opere majestatis.

Id. in Jo. tr. VI. 7. Petrg baptizet, hic ē qui baptizat; Paulg baptizet, hic ē qui baptizat; Judas baptizet, hic ē qui baptizat.

Unde D. Th.: 4. dist. 5. q. 2. a. 2. sol. 2 ē 3.

Agens principale in baptizando ē ipse Deg per auctoritatē ē ipse Ctg sec. q. homo, cujg meritū operatur in baptismo; ē ex plenitudine div. bonitatis ē gratiæ Cti pervenit gratia ad baptizatū... Baptismg nō ē instrumentū agens in virtute ministri, qui ē ipse instrumentū ē agens in virtute Cti.

—

II. Ctg meritū pretiū redemptionis in cruce complevit: una enī oblatione consumavit in sempiternū sanctificatos — Heb. X. 14.
inde etiā meruit sacramentor institutionē, quibg tanquā propriis actionibg suis, per legatos tamē exercendis,

sanguinis sui pretiū singulis applicaret
Ergo sacramentorum dignitas tota derivatur ex dignitate personae et ex pretio sanguinis Redemptoris. Haec autē dignitas exigit, constanti ac vigenti praesentis ordinis lege, ut gratia, quā sacr. postulat, conferatur.
Propterea ē Scr. ē PP. sacramenta cū Chti passione morteq conjungunt, tanquā causa meritoria principe

Eph. V. 25, 26. Chtq dilexit Eccl. ē se ipsū tradidit pro ea, ut illā sanctificaret mundans lavacro aquae in verbo vitae.

Rom. VI. 3. quicunq baptizati sumq in Chr. J. in morte ipsiq (εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ, in morte ipsiq) baptizati sumq.

Coloss. II: 12. Consepulti ei in baptismo, in quo ē resurrexistis per fidē operationis Dei, qui suscitavit illū a mortuis.

1 Cor. XI. 26 Quotiescunq enī manducabitis panē hunc ē calicē bibetis: mortē Domini annuntiabitis donec veniat. –

Eadē communis doctrina PPē, quando dicunt sacramenta ex Chti latere fluxisse (h.e. ex ejq passione)
" esse rubentia sanguine Chti (Aug. in Jo tr. XI. 4.)
" constare propria sanctitate propter eū, a quo sunt instituta (Id. c. Crescon. IV. 16)
baptizari nos in sanguine Chti per lavacrū regenerationis (Hiero. in Is. I. 11)
aquā baptismi habere gratiā Chti (Ambr. de sacr. I. 5)
sacramenta continere gratiā (PP Trid. ē Flor.)

Cf. D. Th. de veritat. q. 27. a. 4.

Inde apparet N. L. sacr: nō solū conditionē esse, sine qua nō, sed verā causā moralē gratiae conferendae, nō quidē principē, sed instrumentalē.
In causa morali inē aliqua virtq, dignitas, ob quā causa physice agens effectū habeat, licet illa altera neq physice influat neq cooperetur ad ipsū esse effectq producend.
In conditione sine qua nō nulla hujqmodi dignitas ē, ē tantū ita pcū ~~propria~~ altero in quo causalitatis ratio residet, connexa, ut ī in actū nō possit traduci, nisi accedente conditione. –
Porro dignitas causae moralis v. ex propria forma permanet, ē tū principalis ē, v. a causa superiori tota derivatur, nō per modū formae permanentis, sed quatenq superior inferiore utitur, ē tū instrumentalis erit.

Unde D. Th. virtute causæ instrum. dicit nō habere esse completū: Instrumentū nō operatur, nisi in quantū ē motū a principali agente q. per se operatur... virtꝯ principalis agentis habet permanens ē completū esse in natura; virtꝯ autē instrumentalis habet esse transiens ex uno in aliud ē incompletū... Sic ē sacr. conseq. spirituale virtute ex benedictione Chti ē applicatione ministri ad usū sacramenti – 3. q. 62. a. 4.

—

III. Sacr. sunt etiā instrumenta Dei ad gratiā nobis conferendā.

Nā in Chto humanitas per sese spectata instrumentū Dei Verbi ē ad merendā nobis gratiā ē conferendā, cū meritorꝯ dignitas ab infinita div. personæ dignitate derivetur. Div. hæc persona per hum. assumptā naturā tanquā ~~per~~ instrumento ē instar principii quo pro nobis condigne satisfecit dignitateq meruit sacr: ita ut hæc, si spectentur merita, ex quibꝯ profluxere, proxime quidē ad Chti humanitatē, q. ē principiū quo, sint referenda, ultimo tamē ad ipsā div. personā s. ad principiū q.

—

Principalis causa efficiens gratiæ ē ipse Deꝯ, ad quē comparatur humanitas Chti, sicut instrumentū conjunctū, sacr. autē sicut instrumentū separatū ē ideo oportet q. virtꝯ salutifera a divinitate Chti per ejꝯ humanitatē in ipsa sacr. derivetur. D. Th. 3. q. 62. a. 5. –

—

2° Sacr. nō solū actiones Chti sunt prout homo ē nobisq gratiā promeruit s. causæ morales instrumentariæ sed etiā velut visibilia, practica Chti verba sunt, spectati sec. div. suā naturā i. e. Dei unius ē trini, ita ut virtꝯ divina physice gratiā producat ē infundat, hujꝯ autē virtutis div. q. actionis expressio sensibilis sit ipsū sensibile sacr. eo fere m° quo verba filii Dei: Lazare veni foras (Jo. XI. 43) v. Puella surge (Luc. VIII. 54) expressio erat div. virtutis operationisq.

Sec. hunc sensū nonulli theologi: Guliel. Altisiodorensis, Henricꝯ Gandavensis, Domin. Vica docent div. oīpotentiā ad gratiā efficiendā in sacr. speciali m° inexistere.

Deꝯ sec. essentiā aequali ubiqꝯ m° ē, nō tamē sec. potentiā ē praesentiā i. e. operationē ac manifestationē. Speciali autē mo inesse sanctificantē

Dei actionē in sacr. conseq ex iis, quæ sub no 2. ē h. 3o demonstravimus.

Si qua in aqua gratia, ex præsentia ē Sp. S. (Ambr. de Sp. S. I. 6. n. 77)

Sacramenta ob i. dicuntur, quiā sub tegumento corporaliū rer div. virtus secretius operatur salutē. (Isid. Etym. VI. 19)

Qua in re 2 animadvertenda sunt:

1m: Deus nō solū ex promissione sua sacramentis assistit iisq positis gratiā confert, tū enī sacr: essent signor instar, nō autē veræ causæ gratiæ

Itaq nō solū oipotentia Dei physice gratiā producentis sacramentis assistit, quia in illis perse spectatis quidquā inest q. concurrat v. postulet gratiæ collationē, sed eor supernaturalis dignitas ratio ē causa ē, cur iis conjungatur tanquā vinculo indissolubili gratiā sanctificans. Ita explicanda sunt verba: ē div. virtutē ē oipotentiā inexistere in sacr: q. immerito nonnulli scholastici dixerunt nō posse intelligi. —

2m qu: utrū sacr: ratione hujus virtutis inexistentis s. Dei gratiā physice producentis debeant necne censeri causæ instrumentales physicæ gratiæ conferendæ. Ita docent Viva, Domin. Bañez, alii.

Lis tamē videtur de verbis esse.

Si enī tota sacr: operatio consideretur, prout ex signo visibili resultat divq oipotentia, sane dicenda sunt sacr: physice gratiā producere.

Si vero quæratur de nō (~~forma~~) iter. sint causa gratiæ h.e. quæ sit virtus eor distincta ab oipotentiā div. cū tota eor supernaturalis dignitas derivetur a persona meritisq Xti, eor efficacia, prout distinguitur ab oipotentia div. nō erit phys. sed tantū moralis causa gratiæ.

IV Aliquæ objectiones fiant

1o Causa moralis (jubens, consulens) agit per causā phys. nō vero causa phys. per moralē

Atqui sacr: nō operantur per Deū, sed Deus per sacr: Ergo sacr: sunt causa phys.

Resp: Causa mor: agit per phys. si hæc illi sit subordinata, C. aliter N.

Expl: quæ causa agat per alterā nō ab eo pendet, si phys. sit v. mor: sed a subordinatione

Th. 10 (seq.)

2° Si sacr: essent causae mor: nihil efficerent in hoē sanctificando, verū in Deo sanctificante
atqui 1ū ē falsū, sacr: eni sunt causae imediatae gratiae, alterū ē absurdū
ergo sacr. nō sunt causae mor.

Resp. Dignitas sacr: continet in se rationē, ob quā Deus gratiā conferat, quin tamē aliquid in Deo efficiant. Alia eni ē relatio div. operationis ad intra, alia ad extra – Div. intellectio ō volitio, ut in se ē, ipsa ē div. infinita imutabilis essentia. Ejus tamē respectus ad extra pō aliū atq aliū habere in rebus effectū pro diversitate terminor. (creatio, sanctificatio etc.) – Quae operatio nihil superaddit div. essentiae verū superaddit aliquid creaturae ad quā refertur.

b) sacr: si essent causae morales, nō forent imediatae causae gratiae:

R. Quatenus nō attingunt imediate operatione phys. effectū gratiae, solū supernaturali dignitate exigentia sanctificationē, quae physice – Deo efficitur C.
Quatenus solū fidē excitent v. dispositionē per quā gratia deinde obtinetur v. ex opere operantis v. per imputationē meritor. Chti. N.

4° Actio sacramentalis aliquando hujusmodi ē ut nec fiat nec fieri possit nomine Chti, videlicet actus poenitentis v. matrimonii contractio, sunt quando homo per collationē sacr. peccat, Chtus evidenter nō agit, sacr: tamē efficax ē
Unde tota doctrina falsitatis convincitur.

Resp: a) ad poenit: Actio sacramentalis, quae a ministro Chti nomine peragitur, in eo ē, ut proferat absolutionē h. e. ut formā conjungat cū materia praejacente C.
in eo ē, ut ponat ipsā materiā Chti nomine ius Chti persona, N.

b) ad matr. Quatenus ad gratiā ~~obtinend~~ conferendā ponitur signū sacr: a ministris, qui sunt ipsi contrahentes, ore fiunt tū nomine ē persona Chti –
Quatenus matrimoniū ē actio, quae mutuā inducit obligationē D: activa obligatio quā unus alteri imponit, fit ministrū agentē personā Chti

passiva vero obligationis susceptio ac gratiae adeptio nō fit a ministro quatenus minister, sed quatenus homo ē sacr. suscipiens

Itaq nomine Chti administratur sacr. nō vero suscipitur.

ad 3: de ministro peccante: Minister sensu redupl. acceptus administrat sacr: praeseferens personā Chti; peccatū vero superaddit nō Chti sed suo nomine, quatenus hō ē.

Aug. Aqua baptismi in nōe P. ē F. ē Sp. S. cū datur alicui, nec nostra nec vestra ē, sed illius de quo Joanni dctū ē: super quē videris Sp. sicut columbā descendentē ē manentē super eū, hic ē qui baptizat in Sp. S. (c. litt. Petil. II. 2)

Expl: Quando minister a Chto deputatus materiā cū forma conjungit, semper nomine ē auctoritate Chti agit cujus actio, quatenus sacramentalis ē, moraliter ipsius Chti actio censenda ē. Ut haec actio 2ᵖˡ mo fieri pō: v. enī materia remota fit proxima, nō solū per formae pronuntiationē, verū etiā per aliquā ministri actionē. Ita aqua in baptismo fit materia proxima per ablutionē simul verborum pronuntiatione — v. etiā materia remota praejacet ē sola forma accedente proxima fit, videlicet in transsubstantiatione, cū actibus poenitentis, in matrimonio, si verū ē q. corpora sunt tantū materia, forma vero sit ipse mutuus consensus.

In sacr: ergo primi ordinis actio quae Chti nōe peragitur, 2ᵖˡ elemento constat, in reliquis vero sola formae pronuntiatione.

Coroll. 1. Reliqua sacr: quatenus actiones Chti sunt, derivant pretiū suū ex persona meritoria Chti; in Euch. vero Chtus se ipsū impertit ē dat in statu sacramentali, corpus ē sanguinē suū, nostrae sanctificationis pretiū condignū, cū meritis infinitis, quāvis pro nostrae dispositionis mensura finito mº applicandi.

In sacr. Euch. continetur ipse Chtus substantialiter, in aliis autē sacr: continetur quaedā virtus instrumentalis participata a Chto, semper autē q. ē per essentiā, potius ē eo, q. ē per participatiō D. Th. 3. q. 65. a. 3.

† Sacr: efficacia in eo ē q. div. operatio in eis tanquā in vectis Dei practicis sese manifestat specialius nō iis div. omnipotentia inexistit. In Euch. vero divinitas nō solū per operationē ē manifestationē speciali mº inexistit, sed vi unionis hypost: per concomitantiā "inhabitat oīs plenitudo divinitatis corporaliter" (Colos. II. 9)

Coroll. 2. Nō sumptio Euch. sed tantū res permanens sacr: ē; sumptio vero applicatio sacr: ē ē conditio ut sacr: nobis in actu 2º gratiā conferat. Dignitas enī gratiā postulans residet tota in sacr. permanente stō ante ē sumptione, in qua inē quidē meritū ex opere operantis, nō vero virtus objectiva, exigens, ut gratia conferatur ex opere operato

Sectio I.

De sacræ scripturæ inspiratione.

Cap. I.

De existentia scripturæ inspiratæ universim ē de vera inspirationis notione.

(Th. I – IV)

Sectio I.

De sacræ scripturæ inspiratione.

Cap. 2.

De modo quo libri inspirati nobis innotescunt.

(Th. V – VIII.)

Th. VII

Th. 7

Testimoniũ divinũ de inspiratione Scripturæ duplici modo nobis pervenit.

Testimoniũ div. de Script. pertinet ad depositũ revelationis, agitur enĩ de Scr. ab universa Ecclesia ẽ accipienda ẽ credenda. Cũ vero revelatio completa sit per Chtũ ẽ per Sp. S. in apostolis, testimoniũ h. nõ posteriori tempore, sed ab ipsis apostolis pervenire ad Eccles. debuit. Nõ põ ergo liber esse inspirat⁹, de cuj⁹ inspiratione nõ exstat testimoniũ div. in deposito revelationis aut nõ extiterit aetate apost. quamvis potuerunt libri extare inspirati N. T. quor inspiratio nõ sit revelata nisi per Chtũ aut apostolos. Nõ enĩ completũ erat depositũ fidei in N. T.

Nõ potuit itaq testimoniũ illud conservari nisi in sola traditione aut præter traditionẽ etiã in scriptis apost. –

I. Testimoniũ div. de inspiratione pluriũ libror quos in canone habem⁹, conservatũ ẽ in scriptis apost. V. Th. I. II. Canon Judaeor, tempore Chti existens, quaten⁹ affirmans ẽ, div. scripto testimonio confirmat⁹ ẽ. Constat vero, tũ temporis in canone omnes eos fuisse libros, qui adhuc habentur apud Judaeos sacri.

Totũ argum. ẽ affirmans, nõ excludens, ut ĩ nõ posset aliunde constare, etiã alios præter citatos libros a Chto ẽ apost. habitos esse canonicos. Neq omnes protocan. V.T. in N. T. citantur, videlicet nunquã memorantur: Judic. Eccl. Cantic. Esth. 1 ẽ 2 Esdr.

1° Si PP. qui a II usq ad V saec. canonẽ Jud. singillatim descripserunt, Melito, Orig. Epiph. Hieron. pariterq scripta istor tempor judaica inter hos conveniunt jã inde a saec. II canonẽ Jud. eũ fuisse qui nunc ẽ. Neq fieri potuit ut exiguo temporis intervallo põ Chti apostolorq morte aliqui libri in canonẽ irreperẽt, quũ ẽ per totũ orbem Judaei essent dispersi, ẽ ubiq maxima in veneratione sacros suos libros conservarent, immo singulos libror nõ modo vers⁹ ẽ voces, sed ipsas litteras numerarent.

Canõ ite a primor saeculor PP. exquisit⁹ ẽ ab ipsis talmudicis recensitis convenit cũ eo, quẽ Joseph. paulo post excisa Hierosolyma nobis tradidit eũq longo jã tempore nõ mutatũ testatur (– Th. I

Enumerat 22 libb. i.e. V Moysis XIII prophet. IV hymnos ẽ præcepta mor

+ deest in catal. Melitonis q .. ite Athanas. Nazianzen.

++ excidit ap. Orig. sed habetur in versione Ruf. e ap. Hilarium.

q forsitan propterea q. libri initium sec. edit. graec. (XI, XII cap.) apud Hebr. no habetur. Alia ratio afferri ea po, q. tempore rabbi Meir, si vera narrat auctor operis „Bereshit Rabba", in tota Asia ne unu quide libri Esther exemplar apud Jud. inventu e. Atqui R. Meir, si fide habeamus Talmudo, mortuus e circa a. 120 po Chr. quo tempore Melito canone Hebr. apud Asianos inquirebat. Mortuus ante e Melito po n. 170 (171) quo anno M. Aurelio apolog. pro Christianis obtulit. –

Ita vero apud PP. commemoratos e Talmudistas consentientes sec. numeru hebr. litteras XXII libb numerantur ita, ut praeter V Moysis e IV moralia (psal. prov. ecclesiastes Canticu Canticor) remaneant XIII propheta:
1. Josue 2 Judicum cu Ruth. 3. Samuel (1. 2. Reg) 4. Regu (3. 4. Reg) 5. Chronicon (1. 2. Paralip.) 6. Esdras (1. 2. Esdras) 7. Esther+ 8. Isaias. 9. Jerem. cu Threnis. 10. Ezech. 11. Dan. 12.++ Proph. XII min. 13. Job. –

Joseph. nomen propheta sumit sensu bibl. e theol. quo significat homines inspiratio, inde frustra e objectio, ap. Jos. h. nomine no comprehendi II Esdr. II Paral. e lib. Esth. quippe hi libri no sint propheta.

Inde constat salte eos libros, qui hodie extant in canone Jud. ibi je fuisse tempore Chri – atqui tota illa Scr. collectio approbata e a Chro e ab Apost. ut div. e inspirata – ergo de inspiratione plurimor libror V. T. testimoniu div. etia scripti apost. usq adnos pervenit.

II Profecto testimoniu illud affirmans e, no tamen excludens, inde ex eo

1o no constat, utru cano jud. fuerit in se completus an Chrus e apostoli nova revelatione eu suppleverint. Na omnes fatentur

a) Apostolos praeter canone jud. alios libros, videlicet N. T. tradidisse Ecclesiae

b) ap. Judaeos praeter illos canonicos fuisse alios libros magna in veneratione, de quor div. auctoritate dubia movebantur propter successione prophetar no satis perspecta e continua (Th. I)

c) Judaeos hellenistas, quor bibliis apost. usi sunt praeter canone jud. alior etia libros sacros habebant.

Ergo a protestantibus ex solo testimonio N. T. constare nequit utru cano jud. sit uer ne manca – solos ante protocan. libb in canone retinuerunt. –

2o Protestantes saltem protocanon. V. T. in canone asservant. Itaq constare debet de eor inspiratione aliquo testimonio div. Hoc aute testimoniu no potuit pervenire ad nos nisi aut per traditione aut per scripta apost.

Atqui nullu extat in scriptis apost. hujusmodi testimoniu, salte de tota collectione atq de singulis libb accurate determinatis, ergo constare no

pō de eorum inspiratione nisi per traditionē.

Semel tantū v. summū bis enumerantur in scriptis apost. aliqui libri N. T. pertinentes ad Script.

2 Petr. III. 16, dicit in epistolis Pauli inveniri quædā difficilia, "quæ docti ē instabiles depravant, sicut ē ceteras Scripturas".

Inde seq:

a) epistolæ Pauli connumerantur Script.

b) idq fit testimonio div.

Erant fere omnes jā scriptæ, excepta 2 Tim.

At considaretur

a) Petrū nihil dicere de reliquis libris N. T.

b) nonnullos ex iis tū temporis nondū extitisse, ex. gr. scripta omnia Jo.

c) ipsiq epistolæ Petrinæ inspirationē nō posse probari ē extra dubitationē poni nisi ope traditionis

d) hinc protestantes repudiantes 2ᵃ ep. Petri hoc fere unico scripto testimonio destitutos esse.

Alter locq pō esse 1. Tim. 5, 18: Dicit enī Scriptura: nō alligabis os bovi trituranti. ē: dignq ē operarq mercede sua.

Quar sententiar prior desumpta ex Deut. 25, 4 altera nō invenitur nisi ap. Luc. X. 7 ~~nisi~~ igitur Paul. respiciat Deut. XXIV. 14, ubi sermo fit de mercede operariis reddenda, dici pō hoc loco evang. Lucæ adnumerari Scr:

Inde tamen nihil efficitur pro reliquorum inspiratione ~~librorum~~ ē loci interpretatio maxime ē incerta.

Scholion: Oritur ejusmodi difficultas.

Testimoniū Chri ē Apost. de tota collectione V. T. sufficit pro singulis libris, quamvis hoc numero ē canō solum historice probetur – cur ergo ité probata historice collectione librorum V. T. testimoniū Petri nō sufficit ad omniū librorum inspirationē probandā?

Respondemq ē testimonia ~~Div~~. ē probationē histor. quoad V. T. valde esse diversa ab testimonio ē historia V. T.

a) quoad V. T. extant diserta testimonia in scriptis apost. quibq omnes libb tū temporis in canone existentes confirmantur pertinere ad Scripturā

b) evidentia histor. demonstratur, omnes quos nunc habent libros sacros Judæi jā tū fuisse in eorum canone

Ergo div. testimonium ad hos omnes libros pertinet. Unde demonstratio histor. est tantum applicatio universalis propositionis revelatæ ad objecta singularia quæ sub ea demonstrantur contineri. Conclusio continetur tota in maj. — min. ostendit consequentis comprehensionem in min. si vero minor de „multis libb." pronunciatur, tum etiam ipsa habet pro se div. testimonium scriptum. —

At quoad libros N. T. testimonium Petri referri non potest nisi ad libros qui tum existebant in collectione Scrip.
Atqui a) aliqui N. T. libb. tum nondum erant scripti
b) de aliis pluribus minime constat sola argumentatione histor. eos tum fuisse in censu Scrip.

Ergo ex testimonio ap. Petr. scripto non probatur inspiratio totius collectionis N. T.

Altera difficultas:

Ex Scr. ipsis probari potest plurium libror. inspiratio præscisione facta a traditione

Id autem fieri non potest, cum et libri probandi et libri probantes nonnisi per traditionem et conservati sint nobis et genuini atque integri esse demonstrentur.

Respondemus: conservatio, probatio genuitatis et integritatis nequit intelligi nisi ratio ex traditione saltem historica.

Potest tamen hæc probatio institui et quoad plures N. T. libros evidens recti præscindendo a traditione authentica (sensu cathol.)

Probata horum librorum genuitate consequitur veritas et divinitas eorum doctrinæ.

Unde ex testimoniis Christi et Apost. quæ ex probata librorum genuitate probantur testimonia esse vera et divina, potest aliorum inspiratio librorum probari præscindendo a traditione (sensu cath.)

Non supponuntur libri, ex quibus testimonia petuntur, ut inspirati, sufficit ut probentur genuini esse i. e. scripti ab Evg. et Apostol. — ex h. constat ipsa veracitas et divinitas doctrinæ.

Demonstratio inspirationis librorum ex testimoniis scriptis non accomodatur omnibus, pro omnibus adversariis ad finiendas controversias, pro omnibus libris.

Qu. tantum circa aliquos libros inspiratio possit revere demonstrari

Inspiratio vero omnium librorum est dogma quod scriptum non est, sed per solam traditionem sub assistentia Sp. S. ad nos pervenit. —

Th. VIII.

Secundu protestantismi principia probari canon nequit Scripturae.

In libris symbolicis tria profitentur principia protestantes orthodoxi:

1° libri qui sunt in canone, omnes e soli credendi sunt verbu Dei scriptu e divinitq inspiratu

2° testimoniu div. nullu conservatu e sola traditione ita ut ex ea ~~de~~ aliquod ponit dogma constare

3° Traditio dogmatu e intelligentiae verbi div. e mere historica, ex qua tanqua ex testimonio historico percipitur, quina fuerit verbi div. variis temporibq intellectq ctiang. Ea per se nullig e auctoritatis, sed exigenda ad norma Scri.

Idē protestantes, ubi ratio ab iis exigitur, cur omnes libros canonicos habeant inspiratos, ad traditionē appellant. Haec tamen appellatio prorsq repugnat eorudsi principiis.

Traditio eni histor. (protest.) hoc unu probat, libros cano. ut tales habitos fuisse a veteri Ecclesiā.

Hoc ante sententia utru vera sit nec ne, singuli judicabunt ad normam verbi Dei scripti.

H. vero judiciu si e mere negativu, ut nihil possit veru esse in traditione, q. repugnet verbo Dei scripto, nihil juvabit protestantes. Nā neq

a) repugnat magis traditio de libris a protestantibq rejectis

b) ex nō repugnantia nodu concluditur traditionis veritas, quae desumenda e ex auctoritate ipsiq traditionis. Tu vero neq Scriptura amplig norma e dijudicandi dogmata nec veru e, nullu existere dogma sola traditione transmissu.

Sin ante judiciu e positivu e exclusivu, nimiru falsa esse traditionē aut dubiā de qua silet Script. nullu prorsq habebit valorē traditio illa histor.

Tale ante judiciū necessariu e, si constare sibi velint, cu Scriptura e de canone e numero libros N. T. plane sileat.

Deniq. in primo principio implicite affirmatur, q in 2° negatur explicite e statuitur in 3° principio norma judicandae traditionis, quae explicite traditioni valorē diruit qui tamen implicite affirmatur in 1° principio. —

Sectio II
De canone Sacrae Scripturae ex traditione catholica.

Caput 1.

De libris sacris et canonicis Veteris Testamenti.
(Th. IX - XIV)

9. 10. 11. 12. 13. 14.

Th. 8.

Th. IX.

Concilium Tridentinum declaravit apostol. de omnibus libris Scripturae traditionem.

—

Demonstravimus in tractatu de traditione universam Chri doctrinam conservari per successionem apostolicam; penes eandem esse judicium infallibile et de traditionis genuitate et de vero traditae doctrinae sensu; infallibilitatis porro sub assistentia Sp. S. criterium esse consensum, qui plenius manifestatur solemni lato judicio.

Atqui in fidei deposito continetur etiam div. testimonium de librorum inspiratione et numero

Ergo testimonii hujus custodia, et si dubia oriantur aliqua, infallibile de genuitate traditionis judicium pertinet ad magisterium Ecclesiae.

Porro div. illud testimonium manifestatur s. per consensum s. per solemne judicium.

Atqui solemne judicium latum est a PP. Trid., ut constat tum ex natura tum ex decreti scopo speciali_

ergo sufficit h. decretum, ut cognoscatur et teneatur genuina de libris inspiratis traditio.

—

Argumentum speciale h. ecl.

Quamvis non omnibus semper de omnibus Scr. partibus constaret, utrum revera ab Ecclesia in canone ponerentur, nunquam tamen dubitatum est, ab una Ecclesia dici posse, quinam libri habendi sint inspirati.

Tale incontroversum principium statuerant Iren. Orig. Cyrill. Hieros. Aug.

Atqui nihil aliud egerunt PP. Trid. nisi declararunt i. q. semper pertinere ad munus custodis fidei agnoscebatur ab omnibus. —

—

Dependendus est nobis verus decreti Trid. sensus.

Jo. quidem Jahnius (introd. ad libr. V. T.) putat, a PP Trid. quamvis indiscriminatim omnes libros in serie sua collocaverint, non fuisse sublatum discrimen inter libb. protoc. et deuteroc. — Quod et agitatum fuisset a conciliis praecedentibus et concilii Trid. historia tale fuisse PP. sententiam, aperte demonstret – hinc recte Bern. Lamy libb. deuterocan. non eandem cum proto canonis libris auctoritatem tribuere. —

Omnia haec falsa esse facile liquet.

Sarpi historiographus et calumniator Concilii diserte testatur in Congreg. gener. et praevaluisse ô tandem

definitā fuisse sententiā, ut libri omnes ejusdē haberentur auctoritatis.

Pallav. alter historiographus opinionē contrariā nec verisimilē vidā esse Patribus ē vix invenisse aliquē defensorē.

Quod magis adhuc patet analysi decreti institutā:

1° ait quidē Synod. (sess. IV) omnes libros tam V. quā N. T. nec nō traditiones ipsas pari pietatis affectu ac reverentia suscipere ē venerari; traditiones quidē, utpote v. a Chto v. a Sp. S. dictatas ē continua successione in eccles. cath. conservatas, omnes vero libros tū V. tū N. T. „cū utriusque unus Deus sit auctor"

ecce habes nō ambiguā causā indicatā, quā vero Deus nō aliquos sed omniū libros esse auctor asseritur. —

2° Libri deuterc. intermixti protocanonicis enumerantur nullo dignitatis discrimine indicato, sed ordine materiæ temporisque observato, pō indicē vero subjunguntur verba: si quis autē libros ipsos integros cū omnibus suis partibus, prout in ecclesiā cath. legi consueverunt ē in veteri vulgata latina editione habentur, pro sacris ē canonicis nō susceperit, a. s.

Jā vero si vocabula „sacri ē canonici" pro diversis libris diversā haberent significationē, ~~quin~~ Conc. vero de illa diversitate nihil ~~[illegible]~~ prorsus dicat ~~[illegible]~~ ~~esset~~, totū decretū inane redderetur ē futile. —

3° Scopus decreti is ē, ut omnes intelligant, quibus potissimū testimoniis ac præsidiis in confirmandis dogmatibus ē instaurandis in ecclesia moribus synodus sit usura. —

Evidens ē, nullo stabilito inter singulos libros discrimine omnes eandē vi habere ad definienda principia cognitionis christianæ.

Quo eodē finē legatus Pontif. in proponendo decreto declaravit, videlicet necessariā videri singulorū librorū enumerationē, ut reddantur certi catholici quinā sint libri divinitus scripti ē ideo pro regula fidei habendi.

Pallavic. II.1.VI. c. 11. —

Omnes igitur libri sub eadē anathematis poena (credendi canonici) sunt ē inspirati, unde fallitur Melchior Canus (l. II. 9 XII. 7) existimans minori dignū esse censura, qui libro Baruch quā qui reliquos libros deuter. V. T. repudiaret item si rejiceret deuterocan. V. T. nō vero protocan. et deuteroc. N. T. —

Coroll. Libri Scr. etiā pō saec. XVI distinguuntur a cath. in protocan. ē deuteroc. ad indicandā historiā definitionis canonis, nō vero diversā auctoritatē (ut opinatus ē Jahn ē forsitā Lamy). – Ante sæc. XVI res erat nota, nomina nō item. Primus videtur Sixtus Sen. (+1569) ea adhibuisse. —

Enumerantur septē deuter. V. T.: Baruch, Tob. Judith. Sapientiæ, Ecclesiastici. 1. 2. Macch.

itē septē N. T.: sex epist.: ad Hebr. Jac. 2 Petr. Jud. 2 ē. 3. Jo. ē Apocal.

Præterea deuterocan. sunt aliquot partes Esth. ē Dan. ē, ut nonnullis videtur ea fragm. evangg. quæ in nonnullis codd. exciderunt.

Appellatio ipsa magis in usu ē pro V. T. quā N. T.

Franzeliniana.

126

Th. X (seq.)

III. Tertiū argumentū petitur ex publica lectione, quae per se habenda ē publica canonis agnitio ē professio, ē magnopere distat a lectione alioȝ libroȝ. Ga diserte indicatur, imo praecipitur –

Frgm. Murator. 4, de Pastore Hermae: legi quidē eū oportet, publicare vero ī Ecclesiā populo neq. inter prophetas neq inter apostolos .. pō

Concilia Hipp. a. 393, Carth. III 397, IV a. 419 praecipiunt: „ut praeter Scripturas can. nihil ī Ecclesia legatur sub nomine div. Scripturaȝ ... Liceat eū legi passiones Martyrū ...

Quod concilii decreto Aug. fortissimū suppeditat argumentū ad tuendā libri Sap: auctoritatē: De praedest. SS. 27.28:

Esse propriū legendi Scr: destinatū ordinē, ad quē nō pertinent ī quibꝰ ī Eccles. committitur lectio alioȝ libroȝ. Unde 2ᵐ petit argum. pro cano. Sap. auctoritate: ex usu, accedente usq/ ad tempora Apost. ē ex lectione de gradu lectoȝ: Nō debuit repudiari sententia libri Sap. qui meruit ī Eccles. Chri de gradu lectoȝ Ecclesiae Chri tā longa annositate recitari ē ab omnibꝰ Christianis, ab Epis usq ad extremos laicos fideles, poenitentes, catechumenos cū veneratione div. auctoritatis audiri."

Triplici h. argumento efficitur usꝰ universalis Eccle. quo libri deutero. habebantur ī numero can.

IV Characteres quibꝰ insignita ē haec consuetudo, ejꝰ originē apost. demonstrant. –

a) nō solū ē privatoȝ sed publicꝰ ē eccles.

b) ē perpetuꝰ tempore, universalis extensione constans frequentatione; ipsi illi qui dubitant saec. IV nō possunt ab eo recedere. –

c) nisi apost. traditione niteretur esset maximꝰ abusꝰ ī adhibendis fontibꝰ revelationis – neq potuit ab Ecclesia posteriori tempore institui

d) usꝰ ille exorta controversia nō solū nō ē infractꝰ sed lucidiꝰ explanata quaestione magis confirmatꝰ

Th. 9.

In eccles. orient. publica lectio Scri nō minꝰ constans ē ē universalis, h. tamen animadvertendū, saec. IV ē V ine. illos qui dubitabant de pari deuterocanonicoȝ libroȝ cū ceteris auctoritate, eos lectioni publ. si fiebat coram catech. diversā significationē tribuebant.

Athan: nō sunt ī canone positi, sed designati a PP. ut legantur recenter accedentibꝰ ē volentibꝰ instrui in doctrina pietatis.

I. ī synopsi. – i. Rufin. ē Hier. qui hac ī quaestione stant ex parte orientalium: Sicut Judith ē Tobiae ē Mach. libros legit quidē Eccles. sed eos inter canonicas Scripturas nō recipit, sic ē haec 2 volumina (Sap. ē Eccles.) legat ad aedificationē plebis, nō ad veritate ecclesiasticoȝ dogmatū confirmandā – Hier.

PP. occidentales nunquā ejꝰmodi discrimen agnoverunt ē ī ipso oriente, ante dubitationes saec. IV exortas longe aliā reddebatur ratio, cur hi potiꝰ libri legerentur catech: tale: divinoȝ voluminū lectionē, ī quantū videatur aliquid obscurū, libenter accipi a tironibꝰ ī doctrina christiana qui opꝰ habent cibo lactis h.e. apertiori simplicioriq doctrina – Orig. –

Atqui hae sunt notae traditionis vere apost.

Scholion Objici pt nonnullos libros qui nunc in canone nō ponuntur ut 3 e 4 Esdr. e Macch. in V.T. e Pastor Hermae, epp. Barnab. Clem. Rom. in N.T. a quibus dā PP. commemorantur ut sacri e in quibusdā codd. inveniuntur inserti.

Respo: a) Usquam di usq nunquā universalis extitit sed aut aliquos [Scriptor] Ecclesiarum limitibus circumscriptos habetur. Hinc in canone Eccles. occident. neq in [cod. eccles.] versiones latinae habentur, in codicibus vero editionibusq graecis unq alterve inter ἀντιλεγομένους saepius etiam inter ἀποκρύφους —

b). Temporis progressu e quaestione sub Sp. S. assistentiâ affatī eliquata usq ille penitus extinctus ē, etiā apud schism. si excipias III Macch.

Aug. in Civ. Dei XVIII. 36 citat 3 Esdr. III. 12 dictū quodammodo prophet. [delito] — inde tamen nihil aliud infertur, quā librū fuisse notū etiā in regionibus illis e forsitā ab nonnullis habitū canon. minime tamen probatur Aug. eū tale esse judicavisse — quū e canō afric: praesente Aug. editus ē ab ipso in Doct. christ. II.8 repetitus nō afferat nisi libros ubi nō pt existimari duos fuisse contractos in unū. —

In codd. graec. ubi 3 habentur libb Esdr. ponitur apocr. 1° loco, canon. vero ut 2 e 3 Esdr. vel ut 2 Esdr. e 3 Nehem. IV Esdr. nō extat amplius graece, sed in versione lat. aeth. arab.

III Macch. canone 85° (76°) apost. inter Scr. canonicas recensetur, recepto a concilio Trullano, unde transiit ad schismaticos —

IV Macch. inter ἀντιλεγομένους enumeratur in synopsi pseudoathan. — auctor ejus traditur Joseph. Flav. ab Euseb. e Hieron.

Responsio haec mihi nō arridet. Nā Aug. aperte nullū ponit [auctoritatis] discrimen inter hunc librū e reliquos Esdr: dicit enim Esdras potius ē rer. scriptor, quā propheta, nisi propheta [ut Esther quoq] propterea sit dicendus q. prophetaverit de Christo [atqui] hanc autē prophetiā, si prophetia ē, invenitur in lib. III — atqui ergo liquet eū qui tali modo loquitur, nulla admittere discrimen inter [libros] singulos auctoritate.

Pari modo Orig. hom. 9 in libr. Josue: [ut e nos dicamus] sicut in Esdra scriptū ē, quia a te Domine, ē victoria e ego servus tuus, benedictus es Deus veritatis: quae verba leguntur ap. III Esdr. 4,59 sq.

Cf. etiā Athan. III c. Arian. Cypr. de singular. cleric. 21 — ep. 74.

Sixtus Senen. I. 8 animadvertit PP. graecos III Esdr. tanquā canon. habuisse — Etiā in nonnullis manuscr. latinis I. Esdr. Neh. II Esdr. ubi succedunt, in aliis III Esdr. desideratur.

In vetustissimo manuscripto S. Germani a Pratis pt 2 libb canon. Esdr. una serie continuatos, succedit historia 3ū custodū corporis Darii, deinde incipit IV Esdr.: Incipit liber Esdrae prophetae sec. cui pt 2 priora capita jungitur III Esdr. excepta commemorata 1ā historiola, tū IV Esdr. remittitur: Lib. Esdrae IV. Usq ad Sixtū V stabat pt lib. Nehem. locū suū tenebat, cujus pontificis jussu ex ordine expunctus ē. Apud Hebr. itaq ap. graec. I Esdr. e Nehem. unū continuū librū efficiunt, noster vero III ap. Graecos ē I, ap. Hebr. nō ē canon.

Joseph. Flav. legebat librū (A. 11,3) e videtur usq ad S. Hieron. ut canonicus fuisse habitus. PP vero e concilia prior. saec. duo commemorantes tantū libb. Esdr. videntur I Esdr. e Nehem in unū conjunxisse, nostro vero III° primū locū dedisse. —

Th. X V. Test.

Traditio canonis (apostolica demonstratur ex constanti e universali usu Ecclesiæ.

—

Primis tribus saeculis censio Scripturar penes Christianos longe discrepabat a censione jud. nō solū incisis, sed totis etiā partibus ac libris.

Hæc tamen discrepantiæ nō imminuebat cetrarū textus auctoritate, immo tā excellens habebatur ab omnibus Ecclesiæ hoc in usu auctoritas, ut absurdū videretur velle genuinū canonē a Judæis edicere.

Orig. ad African. respondet e totas partes e libros integros qui (ab Eccles. sacris judicantur, nō haberi in canone jud.; minime tamen decere, ut canone Eccles. abjecto aliquis apud Judæos verū canonē inquireret.

Tamen ad usū polemicū necesse esse, ut observetur diversitas utriusque canonis „ut cū Judæis disserentes nō proferamus ea quæ in eor exemplaribus desunt; sed simul utamur iis, quæ penes se habent, licet in nostris desiderentur.

Quod ē. Justinus M. medio saec. II edixit in dial. cū Jud. Tryph.

Quoad libros deuterocan. pō facile demonstrari, quamvis desint in canone Hebr. jā ab aevo apost. nō alio atque protocan. libros pretio usitatos fuisse

Constat

I ex modo quo citantur a DD.

Usque ad saeculi IV init. nulla de his libris alicujus momenti controversia movetur etiā Eusebiā ... illa ab Africano proposita Orig. demonstrant, ille enī quæstionē movet novā e ad solū Dan. spectantē profert neque videtur scire, alios quoque libros nō extare in textu hebr. unde Orig. coropellabit eū de re ea edocere.—

PP. illi citant textus deuterocan. unc cū protocan. eodē modo nullo discrimine adhibito, iisdē formulis solemnibus: scriptū ē, dicit, sec. illud (κατὰ τό), Scriptura etē: dicit propheta, dicit lex, dicit Deus —

Sane libri aliqui frequentius, alii rarius pro indole sua citantur, frequentius Sap. e Ecclesiasticus, minus freq. libb. histor. Jud. Tob. Macch. nō propter diversā auctoritate sed diversū argumentū.

Clem. Alex. citat omnes deuter. — e quidē Baruch sub nomine Jerem. q. veteres frequentissime faciunt

Idem de Orig. valet.—

Apud utrumque citantur etiā partes deuter. Dan. ē Esther.
ap. Tertull. citantur ~~deuter.~~ ōēs libb. exceptis Tob. ē Esth.
ap. Cypr. excepta Judith;
ap. Hippolyt. exceptis Eccles. ē partibus deut. Esther.
Reliqui PP. si nō omnes, tamen plures citant. x
Ipsi vero PP. apostol. xx) quamvis exigua monumentorū extensio vetet frequentiā citationū, tamen hi quoque nō secus quā protocan. etiā deuteroc. adhibent.
Clem. Rom. ep. 1 ad Cor. citat partes deuter. Esther, Judith. Sapient. –
ep. 2 ad Virg. Eccles. ē deuter. Dan.
Barnab. citat Eccles.
Polycarp. citat Tob.
Pastor Hermae – Sap. ē Eccles.

–

Hujusmodi usus promiscuus perseveravit etiam saec. IV e V, exorta jā aliqua dubitatione de libris qui nō invenirentur in canone Hebr. – Et re quidē vera inter omnes hor. saeculorum PP. nemo ē qui libros deuteroc. nō usurpaverit tanquā Scr. sacrā. –

Si omnes citationes quae inveniuntur apud Athanas. Gregor. Naz. Amphiloch. Cyrill. Hieros. Epiph. Hilar. in unū conferemus, haec efficitur summa, ut habeantur sub formulis consuetis ac solemnibus: Scr. Scr. Div. etc. Omnes deuteroc. V. T. de his enī nunc agitur, excepta Esth. ē ~~Macch.~~ –

Amplius agendū ē de S. Hier. ob varias difficultates quas praebere solet in quaestione hac nostra.

Quamvis videtur minus certus fuisse de auctoritate deuteroc. libros ē in privata sua haesitavisse opinione, quando res ipsa neque affata erat eliquata neque definita ab Ecclesia, ubilo tamen minus in usu quotidiano ē publico nō reliquit Eccles. consuetudinē, nullo omnino instituto discrimine inter duplicis canonis auctoritate. –

Saepissime quidē adhibet Sap. ē Eccles. iisque citandi formulis quae nō conveniunt nisi div. Scr. Librū Judith pro sacro habet, itemque deuteroc. Dan. ē Esth. nec nō libb. Macch. –

Citat etiā Tob. ~~quamvis~~ animadvertens: liber Tob. licet nō habeatur in canone, tamen usurpatur ab ecclesiasticis viris.

In duplici ad Tob. ē Jud. praefatione diserte indicat diversitatē quae intercedit inter usū Ecles.

x Summa haec ē, ut inde a Tertulliano apud eccles. scriptt. IIi ē IIIi saec. inveniantur simul omnes deuterocan. excepto IIo Macch. quē tamen citatū videmus a Clem. Alex. ē Orig.

xx) Summa haec ē: inveniuntur omnes deuteroc. praeter Bar. ē Macch.

128

ē canonē Hebr. quod libros quos ē chald. in linguā latin. transtulit rogantib9 Ep̄is.

Praef. ad Tob: Arguunt nos Hebraei studiā ē imputant nobis contra suū canonē latinis auribq ista transferri. Sed meliq esse judicans Pharisaeos displicere judicio ē Epor jussionib9 deservire, institi ut potui.

Praef. ad Judith: quia hunc librū synodq Nic. in numero sanctar Scripturar legitur computasse, acquievi postulationi vestrae.

In Apol. c. Ruf. repellit accusationē, ac si veterē LXX edit. nō magni faceret vel ea quae in Dan. nō habentur in textu Hebr. rejiceret. —

Hinc duo consequuntur:

a) recepit Hier. libros deuter. usu Eccles. consecratos

b) videns eos deesse in canonē Hebr. anceps haesit in privata opinione sua, cū nondū Eccles. judiciū tulisset. —

Confirmatur haec altera sententiā duplici facto

1° omnes loci, qui ejusmodi haesitationē aperiunt, inveniuntur in epist. ē libris scriptis ante a. 393 quo anno editq ē ab Hipponensi Concilio canon Scripturar —

2° commendationes eor libror magnificae ē praeclarae inveniuntur fere omnes in scriptis pō a. 393 compositis.

Apud Rufin. habes sub forma solemni citatos Eccles. Baruch. Sap. Dan.

apud Leontiū Byzant. Eccles. ē Bar.

apud Jo. Dam. tanquā „ad veterē sacror oraculor Scripturā" pertinentes omnes praeter Tob. Esth. Judith. —

Idē nos ē alios PP tā occidentis tā orientis pro Eccles. syr. afferatur Ephrē IV. saec: citat omnes praeter Bar. ē Esth.

Saec. igitur IV Syri nō solū eos qui nunc extant libri in versione Peshito s. simplici habebant, verū etiā deuteros.

Si verū ē versionē V.T. profectā esse a Judaeizantibus Chri adventu, patet in eā nō fuisse comprehensos nisi libros canonis Hebr.

II. Alterum argumentum, quo prius maxime corroboratur, ducitur e codicum et versionum auctoritate.

Codices quidem Scr. manuscripti diligentissime in Ecclesia custodiebantur – archiva commemorantur ab Ignatio M., digesta Ecclesiae a Tert. exemplaria Eccl. ab Orig. Ecclesiae bibliothecae ab Hier.

In hisce vero Script. collectionibus quae publica asservabantur custodia omnes ii continebantur libri quos sancta Synod. Trid. declaravit ad canonem pertinere.

Constat id praeter catalogos ex ipsarum editionum facie ac figura.

Cassiodor. I. D. c. 12-14 ample describit Scr. divisionem – quarum tertia est secundum antiquam translationem, quam inter codd. alios legavit suo monasterio Vivariensi: – in cod. majori continetur LXX Interprett. translatio V. T. in libb. 44, cui subjuncti sunt N. T. libri 26 fiuntque simul 70.

Porro describit ordinem V. T. sec. hanc antiquam translationem, in quo sine discrimine ullo deuterocan. cum protocan. permixti habentur.

Codd. graeci, integram Scr. exhibentes, nunquam solos protocan. libb. continent, semper intermistos deutero. Vetustissimi Vatic. (B) Alex (Lond. A) Sinait. Tisch. continent omnes deutero. ordine promiscuo et praeterea 3 Esdr. (ibi I Esdr.) Alex. vero et Sinait. superaddi[tos] habent 3 et 4 Macch. – Solummodo in Vat. propter vetustatem in initio excidit Gen. et sub fine Macch.

Codd. vero fragmentarii, si non omnes, semper plures deutero. protocanonicis intermiserunt. –

Idem modus obtinet in versionibus editionibusque ecclesiasticis quae ex graeca fluxerunt, in aethiop. syr.* hexapl. derivata ex edit. hexapl. Orig. slavon.

Codd. vero latini edit. hieronym. tum ante Alcuini recensionem instituta tum posteriores omnes quos nunc legimus, libros amplectuntur nisi excipias Bar. qui nonnullos deficit, quod inde videtur evenisse, quod non fuerit attactus ab Hier. librarii enim tanquam parte adnexam Ierem. et incertam omiserunt. –

*Versio quidem simplex solos libros can. hebr. continet, de qua supra – figurata, quae etiam deuteroc. habet, forsitan quoad substant. non est alia ab hexapl. attribuebatur Philoxeno ad quem non pertinet nisi N. T.

Th. XI.

Th. 10.

Canones c. diserta antiquitatis christianæ doctrina exhibent traditionē apostol. de omnib. V. T. libris div.

Instar canonis in Eccles. occid. habenda ē vetus latina Script. editio, comprehendens omnes solosq. canonis Trid. libros. Patet ex descriptione Cassiodori, ex citationibus PP. III sæc. ex canonibus, qui eccles. editionē ejusq. usū publicū sine dubio pro norma, ad quā sequerentur, habebant.

Erat igitur sæc. IV editio latina eadē quæ nunc habetur, continens tū protocanon. tū deuterocan. libros sine ullius discriminis indicio. –

Hæc vero dispositio ad incunabula versionis indeq. ad tempora apostol. recedit.

Erat enī Script. omnibus notissima, quippe quæ solebat quotidie legi. Nō potuit ergo ulla v. minima in ea mutatio fieri, quin fidelium animi magnopere commoverentur.

Ep. in Africa populi tumultu coactus ē ad antiquā redire versionē, quā in Hieron. versione verba nonnulla aliter posita essent quā audire populus consueverant. Aug. ep. 71 ad Hiero.)

Eo minus potuissent libri integri induci in textu sacro. Atqui nullū controversiæ alicujus extat vestigiū.

Dubitari ergo nō pō quin simul cū protocan. deuterocanonicos quoque ē versos fuisse in latinā linguā ē populo traditos.

Latinas ante versiones jā primis fidei temporibus fieri coepisse, testatur Aug. Quas inter celeberrima Itala exeunte sæc. II in usū erat in Africa ubique erat propagata – Tertull.

Porro nō alii libri ē translati sunt in linguā latinā ē in usū publicū recepti, nisi qui extabant in edit. græca hac ante quos apostolos usos fuisse, ex eor scriptis cordeas ē neque dubitare licet quin una cū verbi div. prædicatione Script. quoque apostoli tradiderint primis ecclesiis. Hæc igitur omnes libros Scr: ut canonicos ab Apostolis acceperunt. –

Catalogus tamen Script. primū solo usu servabatur, postea expressis conciliorū decretis confirmatus ē.

Celeberrimū Concil. Hipponense totius Africæ, celebratū VIII Id. Oct. a. 393 cujus canonū compendiū e textu e iterū confirmatū ē in III Conc. Carthag.

Canō Hipp. XXXVI statuit præter Script: canon. in Eccl. nihil esse legendū sub nomine div. Scr: enumeratq. eodē omnes libros quos Conc. Trid. canonicos declaravit.

nisi qa omiug sit lib. Baruch. qui tu temporis tamquam pars Jerem. adnexa ejq nomine continebatur.

Idē decretū repetitur in Conc. III Carth: (a. 397) can. 29 ē in Concil. Carth. VI. a. 419 celebrato coram Rom. sedis legatis Philippo ē Asello. –

Circa tempora Concil. Carthag. III a. 397 S. August. eosdē omnino libros canon. enumeravit, licet ordine diverso in lib. de Doctr. christian. quor I, II e partē maj. III paulo pō susceptū epātū absolvit, reliquē vero partē III e IV adjecit circa a. 426, retractandi operibq suis intentq. –

In Eccles. Rom. eundē viguisse canonē, patet ex epist. S. Innocentii I (a. 405) ad quaesita Exsuperii, ep. 6, 7, ubi eōdē libri recensentur protestaturq pontifex, docere se q. "custodita series temporū demonstraret".

Gelasiq P. in concil. LXX epōr a. 496 in decreto de libris recipiendis eosdē nullosq alios praeter eos enumerat. Videtur i. decrētū repetitū esse ab Hormisda Pp. a. 514.

Idē catalogq circa tempq Gelasii Pp. transiit in Constitutiones Sedis Apost. deinceps in alias vetustas Collectiones canonū, Dyonisii Exigui saec. VI. Ferrandi Carthag. can. 228 (idē saec. VI) Gregorii exeunte saec. VII – in Collectiones Hispan. saec. VII, Burchardi ineunte saec. XI, Ivonis med. saec. XI, Gratiani saec. XII.

Ex universo hac collectionū usu patet doctrina de canone Scripturq fuisse universalē saltē in Eccles. latina.

Unde saec. VIII S. Nicol. I Pp. decretū Innocentii I ubiq supponit notū esse.

Scriptores eccles: posteriores eundē canonē consignarunt: Cassiodor saec. VI – de quo in th. X – Isidor. Hisp. saec. VII cū ler proponit aliiq ejqdē aevi. –

Saec. VIII ē decretū Leonis III de legenda Scriptura in ecclesiā S. Petri: a medio octobri legi debere libri Salomonis (h. e. V sapientiales) ē Mulierū atq Macchabaeoq ē lib. Tobi usq Kal. Dec. –

Saec. IX praeter varios catalogos tū versibq tū prosa oratione conscriptos Rhab. Maur. eundē librorū indicē attestatur. –

In saec. XII Honoriq Augustodunensis eundē tradidit canonē.

Saec. eodē Petrq Comestor in historia scholastica enarrat singulos quos habemq libros canon.

Suscipiens librū Jos. enarrandū commemorat S. Hieron. triplicē canonis hebr. divisionē, postea haec addit:

Sap. Eccles. Judith, Tobias Pastor, Machabaeor. apocrypha sunt, q. autor ignoratur eor., sed q. de veritate nō dubitatur, ab Ecclesiâ recipiuntur. Si autē nec autor nec veritas sciretur, nō reciperentur, ut lib. de Infantiâ Salvat. ē de Assumptione B. M. V.

Ad Tob. animadvertens eū a Jud. inter apocrypha, ab Hier. inter hagiogr. computari hæc habet: apocryphū dicitur, v. cujus autor incertus v. cujus materia incerta. De materiâ autē hujus libri patet ē constat. –

Eodē saec. XII Petrus Blessensis enumeratis sec. Hier. singulis canonis hebr. libris triplici ordine Legis Prophetar. Hagiographor. subdit: quartus ē apud nos ordo V. T. eor. libror. qui in canone Hebraeor. nō sunt, quor. 1us Sap. ē etc.

quos licet Jud. inter apocrypha separent, Ecclesiā tamen Chti inter Div. libros ē honorat ē prædicat. –

Idē dicit Vincent. Bellov. saec. XIII aliiq. multi –

Deniq. in Concil. Florent. Pp. Eugen. IV eundē canonē in Decreto pro Jacobitis solemniter proposuit, qui in nihilo discrepat a canone Trid. –

Immutatus ē solus locus Actuū, qui in Flor. ante Apoc. in Trid. statī pō evangus collocantur.

In Eccles. græca Concil. Trullanū q. a Græcis oecum. habetur tanquā continuatio oecum. VI. suscepit canones Africanos 135 qui nunc penes Græcos partē juris eccles. constituunt, quos inter 27us ē de decreto a. 419 Carth. de Script. canon.

Si vero eodem 2o can. Trull. suscipiuntur quoq. canones 85us apost. ē 60us Laodic. qui alium exhibent Scr. catalogū, hi intelligendi sunt sensu quidē affirmativo, nō tamen exclusivo, ut can. Carthag. ambos illos opportune suppleat. –

Adhuc Græci schism. eosdē quos nos habemus libros div. asservant – saec. ante XVII qui deuteroc. rejecturus erat in favorē protestantiū Cyrillus Lucaris solemniter damnatus ē in pluribus conciliabulis schismaticor.

Asiæ orientis nationes, jamdudū ab Ecclesiâ divulsæ, nō aliū canonē exhibent

Omnes deuter. suscipiunt Syri, Chaldæi, Aethiopes s. Abyssinii, Armeni. –

A. 1652 Gregorius Abyss. in Saxonia evocatus ab Ernesto duce Gothiano exposuit Ludolpho sententiā suæ gentis de canone Script.: ipsū nomen deuteroc.: plane apud eos esse ignotū, canonē quatuor tomis constare, quor. 1us octateuchus ē, 2us vocatur Reges ē continet libb. XIII

(4 Reg 2 Paral. 2 Esd. Tob. Judith. Esth. Job. Psal.)
3° Salomon quinq illos sapientiales continet, 4° prophetae amplectitur XVIII libb (Is. Jerem. Thren. Bar. Ezech. Dan. XII min.) Coronidis loco sunt 2 libb Macch.
Ita N. T. continere 27 libb e pariter in 4 partes divid; evangeliu, acta, paulu, apostolu (VII epist. cath) pro coronide e Visio Joannis Abukâlamsis —
Suffecit meminisse, versione aethiop. factā esse saec. IV ex edit. graeca. —
Conclusio ex omnibus quae disputata sunt hac thesi x haec e:
Ab antiquissimis temporibus libri deuter: conjuncti sunt indiscriminati protocan.
In universa Eccles. quavis aetate usus eos e publicus constans, quotidieq amplissimus.
In occidente publica haec consuetudo confirmata e tu pontif decretis tu conciliorum canonibus ut traditio eide ab originibus rei christianae accepta
Porro in occidente numquam dubium aliquod motū e de libris deuter. nā Hieron. Ruf. Hilar. graviss hac in quaestione sunt adnumerandi.
In oriente haesitatio aliqua orta e saec. IV, nihilominus usus publicus semper idē perseveravit. —
Denique libros hoc modo semper inter Scripturas habitos ab Apostolis traditos esse, moraliter certū e, etiamsi argumentū solummodo historice spectetur,
si vero spectetur sensu catholico, traditio illa, absolute repugnat, ut libri illi nō sint divini.
Erant ergo libri illi in editione Sep: qua usi sunt apostoli quae fidelibus tanquā verbū Dei tradiderunt.
Qu. utrū Jud. quoq saltē ii qui utebantur versione Alexandr. habuerunt hos libros inter canon.
Ex eo q. apostoli eos ut Div. tradiderunt inferri nullo modo pō, jā a Jud. habitos fuisse pro tales quū revelatio V. T. a Sp. S. complenda esset novis revelationibus.
Constat tamen hos libros e fuisse cognitos ap. Jud. e in magna veneratione habitos
Cf. testimoniū Josephi de quo supra egimus —
Orig. invenit ap. Jud. libros Macch. Epiphanius libros Sap. e Eccles. Hier. libros Tob. e Jud. —
Baruch legebatur in synagogis, si verū testatur auctor Constitut. Apost.

Th. 10 seq.

(Th. XI (seq.))

Probabile ē Jud. Hellenistas omnes hos libros tempore Chri in canone habuisse, utebantur enī versione alexandr. saltē usq ad sæc II quo Aquila suā novā promulgavit. Atqui in editione alex. quantū ex monumentis conjicere fas ē, semper habentur protocan. libri deuterocanonicis intermisti. Poterat sane hæc intermixtio fieri a Christianis, quū tamē nullū ejusmodi permixtionis extet vestigiū ē potiq apostoli jā videntur omnes illos libros in edit. alex. qua utebantur, invenisse, hæc opinio esse probabilior videtur.

Falluntur magnopere qui veritatē canonis putant ex hac hypothesi pendere neq libros V. T. potuisse nisi ex sententiā ē judicio Synagogæ a fidelibq suscipi. –

Coroll. 1. Conditio librorum deuter. alia erat in Ecclesia Christiana etiā tū quando nondū plenq obtinebat consensq, alia in V. T. ante Chri prædicationē. In V. T. propositio verbi Dei. v-nō extabat v. complenda erat confirmandaq per novā revelationē. In N. T. tota revelatio ē facta ē ē semper in Ecclesiā conservata, tantū explicatiq erat proponenda

Coroll. 2. Protestantes rejiciunt libros deuter. quā Judæis prophetiæ ē Sp. S. sub templo sec. subtractiq fuerit. –

a) testimonia jud. auctoritatē nullā habent dogmaticā, nō enī ex auctoritate synagogæ probamq deuter. libros inspirationē –
Testimonia illa jud. de cessatione doni inspirat. si vera sunt, h. unū probent, Synagogē fuisse in tali opinione proindeq. inspirationē nō fuisse compertā, nullo tamen modo probant, eā nō extitisse
b) Eadē testimonia, quatenq fidē merentur, contrariū probant.

Josephq commemorat plures qui dono prophetiæ fruebantur – ē narrat divina responsa, qualia fieri solebant summis sacerdotibq, nō desiisse nisi 200 annis ante (suū aevū) h. e. circiter 100 annis ante Chrū –
Philo LXX interpretes habebat inspiratos
Rabbini simile quid tradunt de perduratione prophetiæ tempore sec. templi.

In Evang. Zacharias. Elisabeth, Simon, Anna prophetantur – ap. Io. XI, 51 indicatur, pro certis adjunctis extraordinarium charisma mansisse connexum cum ordinario sacerdotii ministerio. –

c) Testimonia affirmantia non fuisse amplius missos prophetas post Zach. Agg. Malach. intelligenda sunt non de charismate revelationis extraordinario sed de publico munere vetustis prophetis injuncto eo sensu dixit Joseph. successionem prophetarum post Artaxerxem non fuisse patentem ac accuratam –

eodem modo 1 Mach. IX. 27 dicitur fuisse tribulationem qualis non fuerit ex die qua non est visus propheta in Israel. –

Ipsi denique protestantes coacti sunt fateri perdurationem charismatis sub templo sec. si recipiant plures psalmos, quos nonnulli, pari modo ac libri Macch. non ante haec tempora scriptos esse facillime demonstratur. –

~~[illegible]~~

132

Scriptu-

Th. XII

Th. 11.

Origo controversiae de libris dentero.
V. T. enarratur.

Duplex adhiberi pō argumentu, quo demonstratur posterior hujus controversiae origo.

I. Primu ē negativu, ducta ex silentio antiquitatis

De tempore exortae controversiae constat ex th. X. XI

1° omnes libros deuteroc. V. T. ~~[illegible]~~ primis saeculis unanimiter habitos fuisse in canonicis neq ante IV saec. inveniri ullius dubitationis seriae vestigiu.

Si eni jā nota fuisset, PP II i e III i saec. cu tanta citationu frequentia nō praetermisissent dubior mentionē, praesertī quū plures eor haud ignorarent, libros illos deesse canoni Hebr. neq silentiū pariter servare soleant, cū de aliis libris agatur, quae immerito Sacrae Script. volumina ~~[illegible]~~ irrepserant.

Ita Tertull. Scripturā Enoch nō recipi a quibusdā quia nec in armariū Judaeor admittatur, i. de Pastore Hermae ut Origenes etiā qui postea de quibus dentero. dubitationē exorsam significavit.

Ipse modus quaestionis à Jul. Afric. propositae itemq responsio Orig. demonstrant ejus privatā originē.

2° Objicit pō, Melitonē saec II e Origenē saec III consignasse canonē Scr. continentem solos libros qui ap. Hebraeos sacri habentur. At facile demonstratur, illis nō fuisse animū indicandi totū canonē Scrip. sed eos tantū qui etiā a Judaeis admittebantur. Orig. i. aperte declarat:

„libros in T. positos ἐνδιαθήκους, ut Hebraei tradiderant, esse XXII, quantus penes ipsos numerus ē litterar. Sunt autem hi XXII libri juxta Hebr. sequentes:"

in enumerandis libris seq. prorsus Hebr. morē, compingens ut ipsis consuetudo erat, plures sub una littera, ut alphabeti integritas servaretur.

Ex responsione vero Africano data constat eu multo ampliorē canonē pro Christianis admisisse —

Q. autem (de Princip. IV. 33) dicit librū Sap. nō ab omnibus recipi in auctoritate, i. nō auctori, sed Rufino interpreti videtur esse tribuendu, quum ipse Ruf. in hac opinione facile fuerit, Orig. vero contra alias in locis, juxta magistri Clem. Alex. exemplū, saepissime

Mo libro tanquã canon. usq ē.

Nō aliud fuisse Melitonis consiliũ, facile ex adjunctis apparet. Destinavit enim catalogũ suũ V. T. de quo solo sollicitus erat, Onesimo ep. desideranti dicere, quot qualesq essent libri V. T. postulabatq excerpta e Lege ē proph. de Salvatore ē universa fide nostra studio commoda pugnandi pro salute aeterna.
Itaq Melito in oriente profectq, ubi ea quae petebat Onesimq, gesta erant, diligenter V. T. libros exquisivit indicemq descripsit.

Atqui a) omnia narrationis adjuncta manifestant, libris a Melitone susceptis ē ab Onesimo efflagitati fuisse scopũ mere polemicũ ut adv. Judaeos ex iis ipsis libris, quos admittebant, aeterna veritas demonstraretur. Qu. fere eodē tempore in illis regionibq Justinq M. perficit in dialogo cū Tryphone habito in urbe Epheso.

b) Melitonis profectio in Palaestinā nō aliud persuadet. Videlicet ambo epi Asiae minoris, ubi apostoli tot fundaverant ecclesias celeberrimas, optime callebant canonē christianū neq opq habebant adire Palaestinā ejq perdiscendi gratia

c) In „Clavi S. Scr:" ubi Melito canonē Christianū tradens sine discrimine protocan. ē deuter. libros permiscet.

d) Nulli jā erant libri medio saec. II qui tantū protocan. libros admitterent. Ecclesiae ex gentibq constitutae nō aliū habebant Scr: quā graec. alex. ab Apost. usitatā omnibq traditā, Christiani vero judaizantes jā tū nulli erant [1] exceptis, reliquis haeret. minoris reliquiis, quod quos sane quaerere verū canonē nō potuit viro Christiano ē episcopo in mentē venire.

Q. vero Euseb. tradit Melitonē contulisse catalogū librq V. T. τῶν ὁμολογουμένων, nihil contra nos facit, ea distinctio illa in ὁμολογουμένους ē ἀμφιβαλλομένους sit ad tempq Euseb. nō vero ad Melit. aetatē referenda.

Fragm. Murator. continet solū catalo. N. T.
Dubitatio Africani nō probat jā tam temporis exortā esse controversiā de libris deuter. sed plane contrariū demonstrat.

Q. vero objicitur ex Constitut. apost. II. 57, ibi nō completum haberi catalogū, ita videtur explicandū esse ut omnino nō proponatur in loco isto catalogq, sed potiq legendq in ecclesiā index librq. Eo modo fit ut neq

[1] Concedimq primos hierosylimitanos fideles ex circumcisione linguā syro-chaldaicā utentes nō aliū habuisse quā canonē hebr. usq ad urbis excidiū a. 70. Unde tamen dissensiones exortae saec. IV ē V minime possunt explicari. Nā
a) post excisā urbē Christiani illi fuga arrepta trans Jordanē se contulerant, ubi parti cū infidelibq e gentilitate conversis coaluerunt in unū, abdicatis ritibq jud. parti in sectas Ebionitarū ē Nazaraeorū se transtulerunt, ita ut saec. II amplius nō reperirentur fideles judaizantes. Quartodecimani autē nihil ritū jud. prae se ferebant, excepto die illo XIV Nisani.
Sac. vero II a. 135 in Hierosolymis, expulsis Judaeis omnibq, constituta ē colonia graeca ab imp. Hadr. ecclesia civitatis e graecis composita ē habuitq ep. graecū Marcū. Inde ab h. tempore nō alius canon ē in usu erat ap. Hieros. quā in aliis urbibq orientis, ut liquet ex catechesibq Cyrilli Hieros. frequentissime libris deuter. utentis.
Deniq excepto Julio nemo unquā PP. ad canonē Hieros. appellavit, quamvis saepiq ratione dubitandi inde sumebant, q. libri isti nō exstarent ap. Hebr.

Ruth neq Esther neq epistolas ulla cathol. mentio fiat. Libris tamen deutero. V. T. ibi latere facile colligat quis ex eo q. "libri pertinentes ad reditum" continere videntur omnia post Artaxerxem scripta. Nomine vero Salomonis quinq libros sapientiales, quos dicunt, significari, ex aliis locis earumdem Constitutt. apparet manifesto. Lib. Bar. more solito sub nomine Jerem. includitur.

Can. 85 apost. nihil probat cum sit longe posterior saec. III.

Nulla igitur extat controversiae mentio ante saec. IV

II. Primam inquisitionis et dubiorum occasionem videtur Origenis recensio dedisse ab eoq instituta comparatio Scripturarum editionis graecae, eccles. cum textu hebr. —

1° Amplissima editionis Orig. diffusio in unum cadit cum exorta controversia.

Ineunte saec. IV hexapl. Orig. editio, ea quae deerant in textu hebr. obelis habens notata, tam late propagata erat, ut testante Hier. omnes ecclesias orbis [illegible] occupaverit omnesq libri ecclesiae tam Graecorum quam Latinorum Syrorum et Aegyptiorum hanc sub asteriscis et obelis editionem legerent —

At inde legitima quasi provocatio exorta est diligentiorum inquirendi, quomodo fieret, ut tot Script. loci ab eccl. recepti apud hebr. non extarent.

Accedit q. non ante h. tempus audita est distinctio librorum in πρωτο. et δευτεροκανονικούς quam primus videtur Eusebius declarasse, assiduus operum Orig. lector.

Adde q. tota illa controversia nunquam ad Latinos translata intra eccles. graec. fines et conquievit et obsolevit, q. mirum esse non debeat videri, cum editio lat. ante Orig. absoluta destituta erat illa signorum criticorum suppellectili et eius illa usq ad Hieron. tempora permansit, qui primus sigla criticorum Orig. vetustae versioni adjecit, antequam novam conderet. Hinc nunquam dubitatio est ap. occidente, nisi exceptis Hier. Hilar. Ruf. qui evidenter auctoritate Graecorum utuntur et comparatione editionis graec. cum edit. hebr.

Absurdum igitur est existimare, Origenem primum dedisse ecclesiae canonem stabilem ejusq opera libros deuter. universalem in Ecclesia usum obtinuisse — cum plane contrarium nolens volens afferrent. Lexic. Frib. Eccles. T. VII. v. Orig.

Hexapla Orig. continebat sex columnis duplicem textum hebr. cum hebr. cum graecis litteris descriptum quatuorq versiones #Aquilae, Theodotionis, Symmachi, LXX.

Octapla, postea in lucem edita, duabus ulterioribus columnis quintam et sextam versionem graecam exhibebant, illam in doliis repertam Hierichunte sub Caracalla, hanc Nicopoli apud Actium inventam tempore Alexandri Sev.

Obelos ÷ vel — indicabat aliquid extare in versione LXX, q. deerat in textu hebr —

* ※ asteriscus addebatur, ubi q. extabat in hebr. deerat autem apud LXX fueratq suppletum ex aliis versionibus —

lemniscus, de quibus non una est doct. opinio [illegible] addebantur iis locis quae s. script. interpretes eodem sensu, sed diversis sermonibus transtulerant. Isidor.

\# Aquila Sinopensis sub Hadr. Aug. floruit, multis in locis traductoris fidem reliquit, ea, quae de Chr. in Scr. praedicta sunt, subdola quadam obscuritate involvens, ut apud Judaeos gratiam iniret. Ei subsecuti sunt

Symmachus Samaritanus, suae genti offensus, et ut placeret Judaeis nonnullos Scr. locos vertendo corrupit; vixit ante sub L. Vero.

Theodotio Ephesius sub Imp. Comodo, etiam ipse interpres est inventus, qui Marcionis haeretici sectator pervertisset potius sacr. libros, non convertisset.

Incertae auctoritatis habebantur

quinta Antonino Caracalla Imp: ap. Hierichunte

sexta sub Alexandro Sev. Imp. ap. Nicopoli inventae in doliis.

Alia tandem est S. Luciani Mar. editio quaedam, sub Diocletiano, Maximiano Impp. degentis, probata quidem ~~non tamen~~, non tamen eum perfectionis gradum adepta, ut posit digne cum LXX comparari.

2° Accedit quædā haud/inutilis conjectura.

Plures DD græci libri Esth. qui tamen extat ap. Hebr. ē canonicis habetur, collocant in ἀντιλεγομένοις — Athan. epist. synop. Nazianz. Amphiloch. al.

Contra vero librum Bar. collocant in numero τῶν ὁμολογουμένων quamvis jā diu excideret ap. Hebr.

Pari modo partes Dan deuteroc. pro canonicis extra dubitatione omne positis habent.

Qui agendi modus omnino nequit explicari, nisi admittas, DD illos habuisse hexapl. Orig. edit. pro norma ad quā recensorerent canone Script.

—

Librum enī Bar. reperierat Orig. versū a 4XX ideoq signa apposuit velut extanti ap. Hebr. Constat e cod. Chisiano (post Jerem: Bar. sec. 4XX), ubi nō singulæ lineæ, ut fieri solebat in libris hebr. nō inventis, sed quidā loci obelis transfixi sunt ad indicandā discrepantiā 4XX a textu hebr. quē adhuc in manu habuisse Orig. recte colligitur.

Confirmatur ex cod. syr. hexapl. Ambros. exhibente ejusdē libri Bar. varias lectiones ex Theodotione desumptis, additis signis Orig: Unde patet Theodotionē sæc. II adhuc textū hebr. vidisse

Accedunt testimonia vett:

Orig: in catal. hebr. ponit a Jeremiā in lamentat. ē epistola (q. nostro ē c. VI. Bar)

Constitt. Apost. V. 20 affirmant tū temporis (sæc. III) adhuc legi Bar. consuevisse in synagogis

Epiph. Amilo quid dixit. —

—

Partes vero Dan. amplius nō existentes etiā a 4XX versas invenit easq nō obelis, sed partim, ubi res ratio postulabat, lemniscis adnotavit, partim absq signis reliquit ut indicaret eas adhuc legi ap. Hebr.

Q. apparet ex cod. Chisiano, unde Simon de magistris edidit libr. Dan. sec. 4XX ē sec. Theod. cū signis Orig. Theodot. illas partes vertisse, etiā aliunde constat, juxta quē eas habet Vulg. fuisse etiā versione Aq. ē Symm. inde colligitur q. in eodē cod. primis versibus c. 13 (histor. Susan.) adduntur lemnisci cū litteris Λ Σ Θ quibus indicatur tres illos

interpretes convenire cū textu 4XX.

Th. XII (sqq.)

Mirū igitur nō ē si DD. editionē Orig. pro norma habentes, libr. Bar. ē partes deuter. Dan. inter ὁμολ. numeraverint. E contra librū Esth. rejecerunt inter ἀντιλ. quia in hexapl. edit. incipit a somnio Mardochæi (Vulg. c. XI) per totū habebat præfixos obelos.

Neq. putandū ē tota hexapl. edit. ingenti mole prædita ubiq. fuisse propagatā, sæpissime solq textq LXX quæ erat editio eccles. cū signis diacriticis describebatur, unde patet quomodo decipi potuerint illi qui ex solis signis, textū hebr. nō habentes, de canonicitate libri alicujq judicia ferebant. –

3. DD qui hanc de libris deuterac. controversiā commemorant inveniuntur numerandi rationē Hebr: sec. 22 litteras observant hocq aperte ostendunt, se haerere a censione hebr.

Ita ē illi qui solū Hebr. canonē recipiunt neq minq qui externos canonē damnabant – dicerteq verbis declarant rationē ponendi librū inter ὁμολ. v. inter ἀντιλ. pendere ex eo, utrū sit vel nō sit in can. hebr.

Synops. Athan.

ponit Esth. in libris nō canon. qui tamen leguntur catechum. Subdit: aliquos vett. dixisse, librū Esth. extare in canone Hebr. tū necesse esse ut Ruth computetur cū libro Judic. ut saltq sit numerq 22 librorū qui apud ipsos sunt in canone. –

At existentiā libri in canone Hebr. imprimis dicebatur ex edit. Orig.

~~[illegible]~~

135

Scriptu

(Th. XIII)

Th. 12

PP saec. IV et V qui deficientes Script. catalogos exhibent, non absolutum sed supplendum tradere canonem necessario existimandi sunt.

—

Errant theologi, qui arbitrantur PP. illos voluisse tantum historice referre canonem Hebr.; quinimo clarissima indicant exortam jam inter Christianos controversiam.

I Sunt re vera PP qui non Christianos, sed Judaeos canonem referunt, quapropter ad praesentem quaestionem neq faciunt neq difficultatem aliquam praebent. Praeter Melitonem et Orig. iam antea commemoratos, sejungendos et a PP. quos hic tractandos adsumimus Epiphan. qui profitetur canonem se describere, ut ap. Judaeos habetur. Alio vero in loco (haer. 76) enumerati nominat 27 libros V. T. ac praeterea Sap. Eccles. et "omnes universim Scripturas div.

Sejungendus quoq Hilar. non directe agens de canone Scripturae sed de mystica significatione numeri XXII eaq nactus occasione XXII libros Hebr. decurrit.

—

Nunc ad illos transimus qui maximas creare difficultates dicuntur.

—

Athanasius in epist. festali contra libros apocr. agens enumerat singulas canonis partes. In V. T. ponit 22 libros tot enim litteras esse ap. Hebr; enumerat ante omnes protocan. excepta Esth. et addito Bar. Tum subjungit catalog. omnium N. T. librorum: Hi sunt salutis fontes ... in his solis pietatis doctrinae annuntiatur; nemo iis addat neq ab iis aliquid subtrahat.... etiam illud necessario addo, q. sc. sunt etiam alii libri extra hos, non in canone quidem redacti, sed a PP. designati, ut legantur recenter accedentibus et volentibus instrui in doctrina pietatis: Sap. Salom. et Sap. Sir. et Esth. et Judith et Tob. et doctrina quae dicitur Apostol. et Pastor. At vero dilecti, cum et illi sunt in canone et hi leguntur, nusquam apocryphorum mentio habetur, sed haereticorum sunt commentum. —

Synopsis Athanas. sequitur genuinum Athanas.. De libro Esther, quem ponit inter ἀντιλεγομένους addit: juxta quosdam ap. Hebr inter canonicos censeri, si vero admittatur in canone, conjungendum esse libro Ruth ex Judic. ut maneat numerus XXII.

Quos libros canoni. seq. duplex ordo librorum tam V. quam N. T.

pillor quibus contradicitur 2° τῶν ἀντιλεγομένων

Ad ἀντιλεγ. pertinent Sap. Salom. Sap. Sir. Esth. Judith, Tob. Praeterea IV Macch. Ptolomaiii, Psalmi e cantic. Salom. Susanna. Hi sunt libri controversi V. T.

Inter apocrypha: Sophonias proph. Zachar. pater Jo. Baruch, Habbacuc, Ezechiel, Daniel ψευδεπίγραφα.

Gregor. Naz. eadē qua Athan. mente catalog. describit, ut fideles caveant sibi ab apocryphis - enumerat iisdē quos enumeravit Athan. XXII libr. omittit ut i. fecit, lib. Esth. in N. vero T. Apocal.

"Si quid extra hos ē, nō ē in genuinis Scripturis"

In carmine ad Seleucū, quisquis sit auctor ejus, i. Amphilochius s. ipse Greg. eadē ē Scriptur. numeratio. Esther dicitur a quibusdā in canone poni ut certus, in N. antē T. indicatur controversia de ep. ad Heb. 2 Pet. 2 e 3 Jo. Jud. Apocal. - Ep. Jacobi habetur indubitatae auctoritatis.

—

Cyrill. Hiero. eodē quo PP praedicti modo: scripsit sibi esse duplicē propositū; praemuniendi catechu. ab apocryphis e enumerandi eos tantū libros qui unanimi omnium consensu in canonē recipiuntur.

Recenset XXII libb. V. T. more Hebr. - Baruch, Lamentat. e epistol. ut libri unū cū Hierem. ponit, ut fecerat Athanas. Esth. ponitur in canonicis e propterea Ruth conjungitur Judicibus, ut numerus servetur. In N. T. habet omnes exceptā Apocal.

Tres ut diversores ejus libros ordines distinguit: canonicos, secundo loco habitos, qui leguntur e ab ipso citantur (nostri deutero); apocryphi -

—

S. Hieron. in prologo galeato recenset solos libros V. T. extantes ap. Hebr. quos vertendi in linguā latinā jam tū inierat intrepidū consiliū: quidquid extra hos ē, inter apocrypha esse ponendū. Sap. Salom. lib. Jesu Sir. Judith, Tobias, Pastor nō sunt in canone. "Machab. I hebr. reperi, II graecus ē quod ipsa phrasi probari pōt."

Qui igitur libb inter hebr. Scr. reperiuntur, dicuntur ab Hier. esse in canone, qui vero extra illū numerū sunt, quamvis in usu sint eccles. dicuntur apocryphi, nō absolute, sed juxta illa censione Hebr.

—

Patet h. ex prolog. ad libb. Salom: ubi simul prae oculis habens canone Jud. e usu Eccles. utrumq; discrepantia conciliare: „Sicut ergo Judith e Tob. e Mach. libros legit quidē Eccles. sed eos inter canon. Scripturas nō recipit, sic e haec 2 volumina legat ad aedificatione plebis nō ad auctoritate eccles. dogmatu confirmandā. Si cui sane LXX interpreto magis editio placet, habet ea a nobis olim emendatā..."

Videlicet libros hic/in Eccles. usitatos quidē, acceptos simul cu edit. LXX, nō tamē in illo accepit canone, qui hebr. tantu Scr. complectitur.

Porro ex hoc defectu ortae erant quorundam dubitationes de pari eor qu reliquis auctoritate, unde Hier. eos dubios appellat in comparatione cu certis.

Hinc nō ubiq; e apud omnes pari citari confidentia poterant ipseq Aug. habens eos omnes in cano. Eccles. Afric. fatetur, quaestione nondu affatu eliquata, adversg contradictores nō tanta firmitate proferri, quae scripta nō sunt in canone Jud. —

Hinc liquet apocryphos appellatione ap. Hier. 2e habere sensu, alia in Prol: galea: ubi supponit pro libris dubiis prae canone Hebr., alia vero aliis in locis, ubi pro libris confictis, mendaciloquis, omnino repudiandis ponitur.

Errat qui has apocryphos reprehensiones transfert ad apocr. de quibg sermo e in Prol. galea.

Itaq ut summa rei breviter attingamg, Hier. exponit 3 classes libros: a) positi in canone hebr. omninoq; certi b) usitati in Eccles. sed deficientes canone hebr. atq ex hac ratione dubii e prae cano. hebr. apocryph. c) nō pertinentes ullo modo ad Script: apocr. repudiandi.

Rufinus eadē habet quae PP. graeci e quae S. Hier. Enumeratis libris protoc. V.T. e omnibg quos adhuc habemg, N.T. subjungit: Haec sunt quae PP. intra canone concluserunt e ex quibg fidei nostrae assertiones constare voluerunt.

Loquitur videlicet de PP IV saec de quibg diximg.

„Sciendu tamen e q. e alii libri sunt, qui nō canonici, sed ecclesiastici a majoribg appellati sunt i. e. Sap. quae dicitur Salom. e alia Sap. quae dicitur filii Sir... Ejgdē vero ordinis libellg e Tob. e Jud. e Mach. libri. Quae omnia legi quidē in Ecclesiis voluerunt nō tamen proferri ad auctoritate ex his fidei confirmandā. Ceteras vero scripturas apocryphas

nominarunt, quas in Ecclesiis legi voluerunt.

Vox ecclesiasticos quae apud alios PP nusquam occurrit videtur ex Euseb. desumpta, cujus historiam Ruf. vertit in linguam lat. Qui quidem Script. canonicas distinguit ab iis, de quibus dubitatur a nonnullis, quae tamen „in plerisque Ecclesiis sunt publicatae" quae plerisque sunt probatae. quae plerisque ecclesiasticorum virorum sunt cognitae.

Distinctio igitur Ruf. in canon. et ecclesiasticos redit in illam alteram τῶν ὁμολ. et τῶν ἀντιλεγ.

Canon 4x Laodicenus non differt a catalogis aliorum PP. — in V. T. omittit solam Apocal.

Non habetur ut genuinus quia collectores canon. saec. VI. eum non receperunt; codd. graec. qui habent solum 59 canon. duos ultimos in unum conflaverunt. Creditur ipsum concilium ab Arianis celebratum esse ejus canones postea ab Ecclesia approbati, quantum ad disciplinam attinet. —

Denique canon ultimus apost. est novissimus et nullius auctoritatis dogmaticae, quum omnes hi canones a Gelasio PP. v. ab Hormisda apocryphi fuerint declarati. Sane 50 priores a Dionys. Exiguo latinitate donati paulatim in Occidente etiam admissi sunt, posteriores 35 nunquam recepti sunt.

Sed neque canon ille auctoritatem histor. habet, quum multa abnormia et singularia habet, quae in nullo alio catalogo inveniuntur. Omissis enim in V. T. aliis deutero: III Mach. et Judith ponit in protocan.; inter libros vero legendos (deuter) solum memorat Ecclesiastic. omissa etiam Sap. Quod vero plane stupendum, in N. T. ante Acta Apost. ponit et epistol. Clem. et viii libros Constitutt. apost.

Graeci Arianis canonem hunc in concil. Trullano susceperunt, velut ab apost. profectum nunquam tamen habuerunt ut recensionem solius Script. sed potius ut indicem librorum tum Script. tum aliorum qui maxime ad lectionem recommendantur. Rejecerunt enim Graeci et Constitt. apost. et epistolas Clem. et in h. ipso concil. Trull. susceperunt etiam canonem Eccles. Afric.

Th. XIII (seq)

Th 12 seq

Expositos libros catalogos inter se discrepantes penes DD orient. si comparamus cu praxi constanti totius Ecclesiae, cu usu quotidiano eorunde DD, cu universali occidentalis Ecclesiae consensu, cu unanimi posteriorum aetatum conspiratione haec erunt principia stabilienda ad discrepantias illas explicandas:

Principiu I. Cano e libri canonici ap. PP. illos significant iuxta XXII libros hebr. qui tu apud omnes in confesso erant neq de iis ulla erat mota quaestio i.e. ὁμολογούμενοι. – Libri vero qui tu pride in controversia vocati, ἀντιλεγόμενοι, erant quide extra canone illo sensu acceptu, no tamen simpliciter erant extra div. Script.

a) Euseb. synonyma habet libru aliquem esse in canone et esse in confesso apud omnes, et pari modo, libru esse extra canone esse probatu e agnitu multis, tamen a nonnullis in controversia vocatu. Contra vero apocrypha sunt scripta, quae omnino no novimus in Catholicis tradita. –

Talio vero putantur PP. omnes illos recensuisse solu canone hebr. Sane libri illi, qui extra controversia erant, admittebantur etia a Iud. no tame ideo canone Iud. recensent, quamvis tota quaestio orta sumsumpserit a comparatione inter duos canones instituta. Sentiunt pro ... e extra canone exponant. qu inde quos apparet, q. N. T. libros recensent. –

b) cano e canonica Script. a PP. latinis vocabatur sane cano etia hebr. nihilominus libros extra eu positos no secus canonicos vocabant: Machabaeor libri, quos no Iudaei sed Ecclesia pro canonicis habet! Aug. –

c) Declarant ipsi PP. orientales velle se eos solos libros canone comprehendere, qui a nemine in quaestione vocati sint

d) PP. iisde libris, etsi extra canone positis, constanter usi sunt ex communi Ecclesiae persuasione

—

Principiu II. Canones hujusmodi habent propositu excludendi apocrypha, no tame definitive excludunt libros ἀντιλεγ. lectos in Ecclesia. Itaq locutiones excludentes, addita libris protocan. (hos solos esse genuina Scriptura etc.) excludunt apocryphos, no vero dubios.

a) Constat ex intrinseca diversitate inter certo divinos, dubios, certo non dubios.

b) ex consuetudine PP. utentium frequentissime his libris

d) ex directa PP. declaratione, esse sibi finem propositum praemuniendi fideles contra apocryphos. –

Inde inter canonem completum et deficientes canones diversitatis statuenda est oppositio, non vero contradictionis. Quod declaravit Cassiodor. qui enumeratis incompletis catalogis Hilar. Epiph. Hier. Rufin, collocato ex altera parte canone completo eccles. atque Augustini, sic subdit: PP non contraria dixerunt sed diversa, ut non impugnare, sed invicem se potius exponere videantur. –

Principium III. Quando PP. dicunt hos libros legi quidem, ad aedificationem plebis, non tamen proferendos esse ad auctoritatem fidei confirmandam, h. dicunt: libros istos non esse extra omnem controversiam esse, ut polemice etiam adversus contradictores eadem firmitate possent citari. Minime vero indicabant eos minore esse auctoritate intrinseca. –

Imo in quos PP. qui omnes libros deutero. sacros habebant, moderatione eorum usum commendant in argumentatione contra haereticos: Exhibens Aug. canonem totius Eccles. lectum ab Ecclesia afric. promulgatum, indicat tamen aliquod discrimen observandum esse in usu polemico et dogmatico, ut eae Script. quae ab omnibus accipiuntur Ecclesiis praeponantur iis quas quaedam non accipiunt.

Itaque ad object: Augustinum inter libros canonicos aliis majorem aliis minorem auctoritatem tribuere, respondeo: Discrimen agnovit in auctoritate intrinseca N. Discrimen agnovit in modo, quo innotescebant. Subd. quasi aut ipsi aut Ecclesiae accid. non satis innotuissent ut canonici – N.

indicans historice et ad usum polemicum, alios ex libris omnium consensu, alios non sine aliquorum contradictione innotescere – C.

Patet ex eodem loco Doctr. Christ. II c. 8.

Solerti divinarum Script. indagatori totas esse legendas. Quapropter enumerat singulos eosque solos quos hodie habemus. In his omnibus libris contineri voluntatem Dei. At sciens probe ab Ecclesia tolerari prudentes quosdam dubitationes, noluit eas ut haereticas proscribere.

Unde fatendum erat, aliquos libros, quibus contradiceretur, non tanta, qua protoc. firmitate adversus contradictores proferri. –

Gregor. M. XIX. 21. Distinguens Mach. a canonicis, quamvis post decreta Innocentii, Gelasii, Hormisdae nemo dubitaret de canonica eorum auctoritate, videtur usurpavisse definitionem orientalium et Hier. et Ruf. praesertim quum versaretur Constantinopoli, apocrisiarii munere fungens. –

Th. XIV

Expediuntur difficultates ex posterioris aevi scriptoribus petitae.

—

Si qui reperiuntur sequioris aetatis scriptores qui catalogū Athanas. v. Epiph. v. Hier. referunt, hæc potiꝰ relatio historica est quaestionis, qualis fuerit saec. IV et V quā dissensionis adhuc manentis testimoniū. Licet tū quoq/ quaestione nondū definitive aliquando potuerunt haesitationes oriri.

—

Juniliꝰ Afric. saec. VI. ut mos erat S. Hier. aliorumq PP. tres classes libroꝝ dividit: auctoritatis perfectae, mediae c nulliꝰ. In distributione vero singuloꝝ libroꝝ tā erronea habet tamq insolita, ut nulliꝰ sit pretii pro nostra quaestione. Inter dversit. enī nō modo Jud. Esth. Mach. Sap. (Tob. videtur librarioꝝ culpa excidisse) sed etiā Paralip. Job. Eccl. Cantic. qui omnes erant semper cnonici. Contra Ecclesi. in primo ordine collocat. Dicit se haec didicisse Constantinopoli a Paulo quodā gente Persa ex schola Nissibena. —

—

Leontiꝰ Byzant. saec. VII. N. T. omnes libros recenset, ex V. nonnisi XXII hebr. omittens cū Athan. Naz. librū Esther. Refert vero hunc canonē, ubi confutationē Judaeos aggreditur „V. T. hos libros omnes recipiunt Hebraei". Inde finis enumerationis clare elucet.

—

Jo. Damasc. saec. VIII transcribit catalogū Epiph. fere verbotenꝰ, recensens libros a Jud. in canō admissos.

—

Nicephor. Cp. saec. IX. tres classes V. T. κεκανονισμένων, ἀντιλεγομένων, ἀποκρύφων desumpsit ex Synopsi Ath. In N. T. transcribit Naz. Cyrill. Concil. Laod. Et Dam. et Niceph. vixerunt pō Trullan. Concil. nō possunt igitur censeri suī temporis quaestionē exhibere sed alter ex Epiph. recenset canonē Hebr. alter catalogū IV et V saec. describit, in quo cū nō inveniret Apocal. mentionē ejꝰ nō fecit. Quis vero existimet illos viros adhuc saec IX dubitasse de inspiratione Apoc.?

II Quoad scholasticos: facta e auctoritate S. Hier. ut ex ejus loq. ratione, libros ab Hebr. no admissos in canone no esse, nonnulli magistri, ubi distinguendum erat quid pertineret ad fidei dogmata quidve hunc supremu gradu no attingeret, licet esset doctrina communis, ancipites haererent, exutre par auctoritas nec tribuenda deutero-libris ac protocan.

~~Possunt~~ Solent illi magistri in duplice classe dividere:

1º Componentes verba S. Hier. cu sensu unis Ecclesiae doctrinae e usu, canonis nomine intelligebant canone libros qui sunt etia ap. Jud; alios vero libros, etiamsi no sint in canone, tamen a S. Ecclesia inter Scrip. Scr. haberi.

Ita Petrus Blesensis saec. XII

Petrus Venerabilis (Cluniacensis) libros, qui essent in canone Hebr. no solu traditione externa, sed etia testimonio Judaeor, alios vero auctoritate Ecclesiae demonstrari.

Petrus de Riga, in paraphrasi metrica V. e N. T. sed licet excepti, tamen hos authenticat usus Ecclesiae, fidei regula, scripta Patru.

Jo. Beleth, Explicat. divinor officior — enumeratis XXII libris Judaeor, quos inter Judith pergit: quatuor tande enumerant apocrypha (Tob. Mach. Sap. Ecclesiastic) .... Ecclesia tamen eos approbat.... etiamsi eor auctores pro certo ac vere no sciat.

Eode modo apocryphor appellatione in Prol. galea. S. Hieron. alii explicant:

Petrus Comestor, histor. schol: apocrypha sunt q. auctor ignoratur eor, sed q. de veritate no dubitatur, ab Ecclesia recipiuntur. —

Hugo a S. Charo: Hi quia sunt dubii, sub canone no numerantur, sed quia vera canunt, Ecclesia suscepit illos.

2º Negari tame no po, aliquos magistros ob S. Hier. opinione titubantes, libris his inferiore auctoritatis gradu tribuisse, quã receptis in canone Hebr.

Jo. Sarisb. saec. XII Okam saec. XIV

Lyranus —

S. Antoninus

Cajetanus saec. XVI paullo ante Concil. Trid.

Omnes hi theologi nimium auctoritati tribuunt verbis S. Hieron. in prologo galea. neq conciliant ea cu ejsd sententia alibi declarata.

Etia S. Thom. videtur liberu permittere dubitatione hac in materia 1 q. 89 a. 8 ad 2: si tamē Ecclesiastici auctoritas nō recipiatur propter h. q. inter canonicas Scripturas apud Hebr. nō habetur.

III. Triplex stadiū quaestionis apparet:

a) simplicis fidei, qua indiscriminati in usu Eccles. libri illi adhibebantur usq ad init. saec. IV.

b) Ortaru maxime apud Graecos dubitationu ex comparatione editionis ecclesias. cu canone Hebr. quae maxime vigentes saec IV e V. paulati promulgatis Conciliorū decretis (Africae, Innocent. I Gelas.) deciderunt in universale consensionē, nō tamē ita, ut adhuc medio aevo nō invenirentur quaedā prioris controversiae vestigia. –

c) Solemnis definitionis, promulgatis decretis in Conciliis oecum: Flor. Trid. Vatic.

Sectio II

De canone Sacrar. Scripturar. ex traditione catholica

Cap. 2.

De libris sacris e canonicis Novi Testamenti.
(Th. XV – XVII)

142

Scripta.

Th. 13.

Th. XV.

Omnes N. T. libros canonicos Apostoli tradidere.

Nõ opq ē demonstratione, libros N. T. si collectio spectetur universa creditos esse inde ab ævo apost. pertinere ad Script. sacr. (cf. th. II. VIII)

Sæc. enī II leguntur jā libri N. T. constanter in Eccles. una cū V. T. libris proph. conjunguntur cū V. T. imo citantur ab hæreticis. De N. T. igitur valet, q. Athan. (ep. fest.) dixit de universa Scr:

esse inspiratā Scripturā, sicut Patribq tradiderunt qui ab initio ipsi viderant ē fuerant ministri sermonis. –

ē q. habet Aug: c. Faust. XI. 5.

Distincta ē a posterios libris excellentia canonicæ auctoritatis V. e N. Testamenti, quæ Apostolor confirmata temporibq per successiones Epor ē propagationes Ecclesiar tāqua ī sede quadā sublimiter constituta ē cui servat omnis fidelis ē piq intellectq. –

Hæc valent de illis N. T. partibq, de quibq nunquā dubitatū ē ī Ecclesiā Dei. –

At de nonnullis libris, quos novatores XVI sæc. rejecerunt, quamquā pleq jā obtinuerat de iis consensq, olī a nonnullis dubia eadē mota sunt, quæ circa nonnullos libros V. T. mota esse vidimq. Sunt autē ī hoc numero 5 ex 7 epistol. cath. Jac. 2. Petr. Jud. 2. 3. Jo. præterea ep. ad Hebr. ē Apoc. –

Hos deuteroca. brevitatis causa appellantes etiā ad canonē pertinere traditiōne apost: sunc demonstramq:

I. Jā fuit usq antiquissimq universæ Ecclesiæ, ut libri hi omnes eadē cū protocan. auctoritate haberentur. Constat

a) ex edit. græc.: antiqui codd. ē catalogi semper exhibent illos libros ita cū reliquis permixtos, ut plane eadē eos gaudere auctoritate appareat. Si enī prætermittimq evangelistarū eorq codd. qui unū solū librū continent, reliqui vel omnes N. T. libros comprehendunt, vel Acta cū epist. cath. ē Apoc. v. 7 cathol. cū Apoc. –

Ordo vero hic ē ut pō Acta ante epist. Paul. proanbus 7 cathol. quor locū primū obtinet ep. Iac. quē hu ... censuit retinere, quando a nonnullis addubitabatur. Eundē locū servat in catal. Athan. Synops. Nazianz. Amphiloch. Cyrill. Epiph. Leontii, Damasc. – Alii, ut, concilia Afric. Aug. Ruf. primū locū tribuunt duabq epist. Petr. –
Innocent. I deniq tres Io.

In epist. Paul. ad Hebr. collocatur pō 2. Thess. ante epist. ad singulares – ita vetustissimi codd; catal. Atha. Synops. Conc. Laod. Io. Dam. Vers. Copt. e Arm.
In versione Sahidica (Aegypti superioris) legebatur pō 2. Cor. ante Gal. Unde videtur in usu publico habuisse eandē quā ceterae habent, auctoritatē. –

b) In vers. Syr. Peshito veteri desunt nunc quidē 4 ex cath. (2 Petr. Jud. 2.3. Io.) ē Apoc. at tempore S. Ephremi (saec IV) adhuc extabant, qui singulas citat. Haec vero traductio assurgit usq ad saec II neq alia erat praeter eā usq ad saec. VI. ubi prodiit versio Philoxeniana a. 508, omnes libros, quos nunc in Vulg. habemq, complexa. –

c) Versiones latinae „primis fidei temporibq" factae id comprobant. Codd. saec. IV quibq utebatur Aug. aliiq quos Hier. graecae fidei restituit h. e. juxta graeca exemplaria correxit, omnes N. T. libros sine discrimine ullo exhibebant. Q. constat ex canonibq Concil. Afric. decretis Inno. I. citationibq PP.

Quo primq Ve vero postea irrepserint, impediant citationes Tertul. aliorq scriptor saec III Hieron vero testatur, qui vetustissima exemplaria inquireret, libros suspectos N. T. semper fuisse permixtos cū protoc. Apostolosq ita tradidisse. –

—

II. Usq publicq libros hos omnes longe ante Orig. accipiebat. Primq scriptor qui data opera catalog. N. T. conscripsit ē Orig. hom. VII in Jos. (cf. hom. XIII in Gen.) (cū versione Ruf. ubi tamen nō adest suspicio interpolationis) Enumerat omnes quos nunc legimq. h. quidē ordine: 4 evangg. 1. 2. Petr. Iacob. Iuda. 1. 2. 3. Io. Apoc. Act. 14 ep. Paul.

Idē Orig. primq exhibet notitiā, esse qui de 5 ea epist. cath. moveant dubitationes, inde distinguit libros ὁμολογ. ē ἀντιλ. quā distinctionē pō eū Euseb. alii susceperunt.

Orig. ap. Euseb. H. E. VI. 25 & in Philocalia Nazianz. (Basil.) [5] se exhortatur ipsū, nō multos esse libros scribendos, q. confirmat Apostolor exemplo & q. in eo ut quantū fieri pō, libros numerū scriptos, diminuat. Enumerans itaq singula Apostolor opera, de Paulo nihil dicit, tanquā dubias vero commemorat 2ª Petr. 2. 3. Jo. — Deniq. in Matth. p. 814 indicat dubia quaedā circa ep. Jud. & Jac. Alibi tamē epist. Jac. Jud. 2 Petr utitur, nullo dubio expresso —

De ep. ad Hebr. nulla controversia hō temporis existebat " antiqui homines οἱ ἀρχαῖοι ἄνδρες, prius Orig. aevo saltē primi saec. viri erant — nō temere ut Pauli eā tradiderant " propter styli tamē diversitatē versio epistolae ex hebraico sermonē vel Lucae attribuebatur — ut opinabatur Clem. Alex. Orig. magister, vel etiā Clementi Romano ut alii. Orig. ipse ea saepissime utitur sub Pauli nomine.

Hic igitur fuit status quaestionis tempore Orig:

a) omē libri N. T. qui hodiè servantur, jā saec. III in canone erant

b) De Apocal: nullū existebat dubiū.

c) De ep. ad Hebr: nullū dubiū quoad auctoritatē & inspirationē (Orig. + 256); dubitabatur de auctore styli

d) quinq ex 7 cath. ep.is (una communi erant tanquē canoni. sed a nonnullis in dubiū vocabantur. —

Magis explicite quaestionē eandē tractat Euseb. H. E. III. 25. ubi discernit quatuor classes libros, terminū comparationis adhibens inspirationē, nō vero genuinitatē

a) libri in confesso apud omnes, ὁμολογούμενοι : IV evangg. Act. 14 epist. Paul. 1 Jo. 1 Petr. — his adnumeranda, si videatur, apocal. Jo.

b) libri quib. contradicitur a nonnullis, sunt tamē agniti & approbati a pleriisq., proprie ἀντιλεγόμενοι — " qui cū reliquis Scripturis sunt frequentati " 5 ep. cath: Jac. Jud. 2 Petr. 2. 3. Jo. — Alio in loco indicat has omnes cū ὁμολ. fuisse in una collectione, ita ut ep. Jac. primū teneret locū inter cath. H. E. II. 23.

ἀντιλεγόμενοι, γνώριμοι δ' οὖν ὅμως τοῖς πολλοῖς — ubi γνώριμος significat rē nō modo notam, sed de qua certa habetur persuasio. —

β) etiā ἀντιλεγόμενοι, sed multo diversi, propriè νόθοι appellati spurii (respectu Inspirat. nō vero genuinit.) libri nō perniciosi, tamē a pleriisq. v. saltē a nonnullis exclusi e censu Script. Acta Pauli Apoc. Petri, ep. Barnab: adhuc ante, si videatur, Jo. Apoc "

d) Libri ab hæreticis compositi, perniciosi „qui neq inter spurios numerandi sunt, sed prorsq repudiandi, ut absurdi ē impii".

Statq quæstionis is videtur fuisse:
1º 5 epist. cath. cū reliquis 2 erant in una collectione ē in usu comuni
2º nemo negabat definitive eas ad Scrp. pertinere, seq in 3ª classe fuissent collocandæ
3º nonnulli de iis dubia movebant
4º de ep. ad Hebr. nullū dubiū, nā q. alio in loco aliquā Latinoq quæstionē memorat, de ea re postea
5º Apocal. nonnulli pō aetate Orig. excludebant a canone, propterea pertinebat ad 3ª classē, at quoniā eos nulla erat auctoritas, imo hæreticq petulans audacia, Euseb. eā etiā in 1ª classe collocavit.

Inde liquet, dubitationes, si quæ existebant, magis fuisse privatæ, nuquā vero publicū usū intervertisse.

III. Citationes librorq deutero. ap. PP ante sæc. IV variis inveniuntur, qua in veritate nonnulli sæc. III ē IV viri sunt sibi rationē invenisse, cur libri illi vocarentur in dubitationē. Multa temē proferri possunt testimonia, epistolas illas ē fuisse in usu comuni ante sæc. IV ē habitas esse sacras pari cū cæteris auctoritate.

Ep. Jacobi citatur ap. Hermā, Clem. Rom. Clem. Alex. qui teste Eusebio omnes epist. cath. enarravit in libris hypotyposeon — ap. Orig. Dionys. Alex.
2 Petri — ap. Clem. Alex. Orig. Theoph. Antioch. — Firmil. epist. Barnab. Justin. Iren.
ep. Jud. ap. Clem. Alex. Tertull.
ep. Jo. ap. Iren. (ubi 1. ē 2. simul conjunguntur) Clem. Alex. Dionys. Alex. Cypr.

Ep. ad Hebr. testatur Orig. ab antiquis hominibq traditā esse ut Pauli epistolā — testatur Euseb. in omnibq Ecclesiis orientis quatuordecī epistolas Pauli publicas esse ē manifestas — i. testatur Hiero.
Ante Orig. Clem. Alex. ē ante hunc „beatq senex" (Pantænq ?) testati sunt esse Pauli, usq ē Iren. Romq Clem. multas sententias suæ ad Cor. I inseruit. Sane aliqui graeca epistolæ dictione, ut fas ē credere Clem. Alex. Orig. Hiero. nō Paulo, sed Luc. v. Clem. v. Barn. tribuebant, de autore tamē ē authenticitate nemo dubitabat usq ad Arianos. Incidente vero sæc. III disputationes cū Montan., causa fuerunt moderatiq utendi epistola illa, unde forte

Th-XV (seq) Th-13. Scripturae

nonnullis occasio data e dubitandi de ipsa epistolae auctoritate.

Apocal. usq ad finē saec III unanimis PP consensu testatur opg esse Jo. Apost. e in canone esse. Comentati sunt eā Melito, ~~Autor~~ Hippol. - commemorat Papias, ipsiq Jo. auditor, ut divinū e fide dignū; citant Justin. Theoph. Antioch. Irenaeus Clem. Alex. Tertull. Cypr tot alii usq ad Orig.
Iren. provocat ad codices vetustos, ad testes, qui facie ad faciē viderant Jo.

Orig. ubi omnes dubitationes de canone N. T. exposuit, nihil ejg mod: neq de Apoc. neq de 1 Jo. commemorat. ~~Pr~~ Primus dicitur controversiae alicujus mentionē fecisse Dionys. Alex. in disputatione contra Nepotianos millenarios.

IV Omnia quae huc usq protulimus, confirmantur catalogis, in quibs libri omniū consensu recepti conscribebantur.

1º Catalogi occidentales exhibent omnes e solos libros N. T. quos nunc in canone habemus, nullo observato loci discrimine. 1/

2º PP orient. etiā ii qui controversias audierant circa libros N. T. omnes N. T. libros simpliciter inter ὁμολ. ὁμολογουμένους numeraverunt, parū dignā mentione existimantes controversiā, si quae existebat. Ita Athan. Synop. Epiph. Hiero. Ruf. Leont. Damasc. qui praeter nostros addit ex Concil. Trull. etiā canon. apost. 2/

3º PP. deniq illi, qui nonnullos ex his libris extra ὁμολ. numerū collocant, nunquā omnes addubitant, de illis autem quos omittunt, nunquā inter se conveniunt. Ita 3/

Ep. ad Hebr: omnes in canone ponunt, excepto fragm. Murat.

7 omnes cath. admittunt, solam omittunt Apoc: Naz. Cyrill. Concil. Laod. Canon Apost.

3 ep. cath. (1 Petr. 1 Jo. Jac) in ὁμολ. habent, quatuor vero una cū Apoc. ad ἀντιλεγ. reponunt: Vers. syr. Peschito, Amphilo. pseudo Chrys. in synops.

2 cath. (1 Petr. 1 Jo) in primo ordine ponit Euseb. Caes. hic adjungi a plurimis et reliquas; dubitari admodū de Apoc. ap. Orient.

Fragm. Murat. omittit ex deutero: ad Hebr. ~~Jac~~ 2 Petr. sed etiā 1 Petr. de qua nemo dubitabat, unde non videtur

istius scripti finis fuisse accurata omnium N. T. librorum enumeratio

Th. XVI.

Origo dubitationum de libris deutero. N. T.

Libri N. T. non uno tempore conscripti (a. 32–96) non fuere simul omnibus Ecclesiis traditi; ideo unus alterve potuit per tempus aliquod aliquibus Ecclesiis manere ignotus. Sed difficillime explicatur quomodo pleno III saec. facta jam collectione Script. et usu communi confirmata potuit ejusmodi dubitatio oriri.

Videtur duplex habuisse initium: a) ex applicatione criterii negativi i. e. raritas citationum penes vetustos scriptor.

b) ex abusu errantium, qui libris aliquibus doctrinam interpretabantur.

Criterium negat. applicabatur ad epist. cath:

alterum applicatum est ad Ep. ad Hebr. et Apoc.

I. De epist. cath. — Hi enim quamvis reperirent epist. has in una collectione adunatas, numquam vero sejunctas, quamvis viderent eas communi Ecclesiae usu ubique frequentari, tamen ad citandi modum et frequentiam penes vetustos Scriptores magis animadvertentes, quam usum Ecclesiae, ubi rarum inveniebant citationum numerum, putabant sufficientem adesse rationem non quidem negandi aperte attamen dubitandi de auctoritate libri. Unde non in ordine ὁμολ. sed τῶν ἀντιλ. eos ponebant.

Ita Euseb. declarat Jac. epistolam suppositionis suspectam esse. Sed cur, quaeso? "quia non multi veterum ejus meminerunt".

At, 1° h. argumentum negat. si quid probat, h. unum probat, non posse traditionem demonstrari certis veterum testimoniis, q. tamen non magni est momenti, si aliunde res constet. Hic vero habemus constantem et vigentem Ecclesiae usum.

2° argumentum istiusmodi negat. nullam vim habet, nisi demonstretur, scriptores eccles. debuisse necessario omnes illos libros citare, si eorum auctoritatem agnitam habuissent. Q. non modo non potest demonstrari, sed potius contrarium efficitur, nonnullos ex his libris, puta breves et ad specialem quendam scopum scriptas epistolas, non esse aptos ad i. genus citationum.

3° Quamvis non frequenter, semper tamen ita citantur N. T. libri deutero. ut ex usu PP. usus Ecclesiae inde a primis temporibus confirmetur. Ergo verum non est, eorum silentium aliquid probare. —

4° Illi ipsi, qui dubitationes exortas commemorant, simul referunt epistolas has e perseverante in Ecclesiae consuetudine e a plurimis fuisse agnitas ipsisq illis utuntur tanquam Script. Div.

Neq ullum apparet vestigium suppositionis, qua libri hi repente introducti fuerint in usum publicum.

Genuinitas vero traditionis extra dubium ponitur universali omnium Ecclesiarum consensu. Saec. IV e V fere omnes catalogis eas Apost. habent, exceptis paucis orientalibus qui Euseb. sequuntur e Junilio Afric.: qui multa erronea videtur didicisse a magistro Paulo ex schola Nisibena (inter Syros)

—

V. De epist. ad Hebr. Euseb. Hier. Aug. Isid. aliiq referunt fuisse unanimiter receptam in oriente, apud occidentales non ita — Junio addit

Hiero: latina consuetudo inter cano. Script. non recepisse

Aug: nonnulli eam in cano. Script. recipere timuerunt

—

Mirum est qd nusquam inveniri possunt multi illi, quos Euseb. eiq qui eum secuti sunt, contradixisse huju epistolae auctoritati tradiderunt. Ipsi ea utuntur sine hesitatione, nullus catalo. s. orientis s. occid. eam omittit, nisi excipias frg: Murat. cujus auctor quid plane sibi voluerit, non constat. Neq exstitit auctor aliquis qui ejus auctoritatem in dubium vocaverit.

Videretur Euseb. errasse, alios autem errorem ejus retulisse. Attamen aliunde constat PP. occidentales saec. III e IV exortis Montan. e Novatianos haeresibus cautius usos esse hac epistola — Hieronymus pertinet q.

Narrat Euseb. Cajum Romae disputantem adv. Proclum Montan. 13 solum numerasse Pauli epist: (ipse Cajus nulla scripta reliquit, nisi sit forte auctor fragm. Murat.) Cyprianus nunquam eam citat.

Tertull. ipsum Montan. quamvis pro more sectae suae nitatur ex illa errorem confirmare suum, non Paulo tamen, sed Barn. tribuit.

—

Constat testimonio veterum, Novatianos errorem suum non omnia peccata remittendi facultatem penes Ecclesiam esse, defendisse ex Hebr. VI. 4

Inde primum in disputatione cum Proclo Mont. vidimus hanc epist. a Cajo presbytero Rom. fuisse omissam. Quam agendi ra-

tionē alii videntur cath. imitati esse. –

Philastr: Leguntur Pauli XIII epistolæ ē ad Hebr. interdū ... quia facta lite dixit in ea, inde nō legitur; de poenitentia autē propter Novatianos

Videtur igitur hic fere fuisse totiq quaestionis decursq:

a) PP. vetustissimi eā ut Pauli librq Script: tradiderant. Paullo posteriores Clem. Alex. ē Orig. animadverterunt eā a reliquis Pauli epistolis discrepare, utrosque discrepantiā hanc in traditione optime conciliabant.

b) In oriente unanimi semper consensu habebatur ut cano: ē ut epistola Pauli, saltē quoad res ē sententias.

c) In occidente itē semper in catalogo erat; propter abusū tamē Montan. ē Novat: aliqui saec. III ē IV saec. scriptores libentiq ea abstinebant coepteq ē cautiq legi in Ecclesiis.

Unde alii eā nō Pauli esse contendebant, potiq extrinsecis illis usi argumentis, quā traditionē sequentes; alii omnino canonicā nō esse, qui tamen nec multi erant nec magnæ auctoritatis.

—

III. Apoc: inde ab ipsiq Jo. discipulis, usq ad Orig. nemine contradicente, in canone habebatur. Si Orig. aliquā inter cath. de re ea dubitationē reprehendisset, eā dubio litteris, ubi de canone Script. egit, consignasset eaq unc in 2ª ē 3ª ep. ejusdē Jo. inter ἀντιλ. relegasset.

Paullo pō morte Orig. (†256) circa a. 264 exortū ē schisma Nepotianū, unde originē suā ducens, q. Nepos, ep. Aeg. nō tropice sed litterali aliq sensu Scripturas intelligendas esse contendens, doctrinā de regno mille annoz ex Apocal. locis quibqdā perperā intellectis conflavit; scripto etiā libro contra Allegoristas.

Dionysiq, primū Orig. in regenda schola catech. successor, pōea Ep. Alex. duos scripsit libros „de promissionibq" adv. Nepotē quor II agebat de Apoc. Declaravit librū quidē esse inspiratū sanctiq auctoris, nō tamē evangelistæ sed alteriq Jo. Quod indicabat ex discrimine internō tū argumenti tū styli inter Apoc. aliaq Jo. scripta. Inde liquet de auctore modo incertū esse, de doctrina nō itē, imo contra libri calumniatores scripsit.

Narrat enī nonnullos ex his qui praecesserunt ἀνέτρεψαν [illegible] librū hunc repudiasse tanquā sensu ē ratione carentē, ἀσυλλόγιστον – ita ut juxta eos neq Apostoloz

quisquã nec senior in Ecclesiã virus librum conscripserit, sed Cerinthus heresiarcha. –

Hæc prima audita ē, nō dubitatio illa quidē, sedatus demensq calumnia. Hos tamē calumniatores nō fuisse cath. facile inde probatur, q. Dionys. hujusmodi sententiã, si extitisset intra Ecclesiã, nullo potuisset modo ignorare, q. praterea verba Dionys. optime cadunt in eos, quos alogos vocat Epiphan. viros hæreticos, qui omnia S. Jo. scripta respuentes, Apoc. tribuebant Cerintho eãq per singula capita tanquã absurdã refutantes.

Videtur igitur Euseb. narrationē Dionys. secutus, in eo falsus esse, quod illos nonnullos aestimabat cathol. esse cũ essent pessimi hæretici. – Aliter nō incideret in mirã illã ambiguitatē, ut librũ eundē, sec. q. supra retulimus, tũ in canone ponendũ esse, tũ inter spurios relegari posse significaret.

Pũ Euseb. sec. IV ev narrat Hier: Apocal. nō recepi apud orient. Re enim vera in nonnullis catalogis tũ omittitur tũ ex dubit. ponitur. Aliqui PP quos inter Cyrill. Hieros. omnino ab ea abstinuerunt. Nihilominus ē multi catalogi ē PP. plurimi iiq gravissimi eã in canone habent nulla controversiæ alicujus facta mentione.

Franzeliniana

147

Th. XVII

Explicatur locus quidam S. Hieronymi de consuetudine, qua Latini non recipiebant ep. ad Hebr. Graeci vero Apocal.

Hieron. ad Dardan. scribens (ep. 129) haec habet: Quodsi eam (ep. ad Hebr.) Latinorum consuetudo non recipit inter Script. canonicas, nec Graecorum quidem Ecclesiae Apoc. Jo. eadem libertate suscipiunt; et tamen nos utramque suscipimus, nequaquam hujus temporis consuetudinem, sed veterum scriptorum auctoritatem sequentes...

Dicimus

1° Haec consuetudo nullo modo potest intelligi communis et publica, sed privata quorundam fuit dubitatio

a) Commemorata Latinorum consuetudine non recipiendi ep. ad Hebr. testatur nihilominus eam quotidiana Ecclesiarum lectione celebrari. Ergo privatae dubitationi opponitur usus publicus, eccles.

b) non affirmat simpliciter eam a Latinis non admitti sed transmittit argumentum ex latina consuetudine, qualiscunque ea fuerit, ab Eusebio petitum (III. 3. VI. 20)

c) inter tot scriptores eccles. latin. saec. IV usque ad a. 414 quo scripsit Hier. suam ad Dard. epist. nullus reperitur, qui eam epistolam ad Hebr. addubitaverit. In catalo: v. simpliciter 14 ponuntur Pauli epist: v. distincte ea ad Hebr. memoratur et dicitur in ecclesiis legi.

Fuit ergo consuetudo illa restricta ad paucissimos eosque non magni nominis.

Eodem modo intelligi debent verba in lib. de viris illustr. v. Cajus: sed et apud Romanos usque hodie quasi Pauli Apost. non habetur" ubi manifesta habetur versio amplificata ex Euseb: usque nunc a quibusdam Romanorum non creditur Apostoli esse"

2° Ipsorum dubitantium incertitudo non tam in libri auctoritate quam in scriptore ferebatur.

a) Hier. Aug. (quamvis iidem mentionem fecerint dubiorum circa admissionem in canonem) alii tamen in locis itemque Philastrius, Isidor. al. memorant totam controversiam de scriptore, quis fuerit.

b) Argumenta Lati. petita ex omissione nominis, ex stylo ornatiore, denique scriptorem quos dubitabant, nomine conveniunt plane cum iis quae habentur apud Clem. Alex. et Orig. Atqui Alex. illi non de auctoritate sed de scriptore ancipites erant – ergo idem sentiendum de Latinorum maxima parte.

3° Quae S. Hier. dicit v. directe (ratte) videtur de Graecor. nō admittendi Apoc. consuetudine, etiā debent admodū restringi.

a) usq. ad Orig. nulla ē dubitatio neq. in oriente neq. occid.

b) Hier. ipse fatetur, occid. Eccles. consensu extra quaestione esse.

c) Neq. ante Dionys. Alex. quando primū mota ē controversia neq. pō illū aliquod in occid. vestigiū dubitationis occurrit. Testantur multi PP. ē omnes qui extant, latini Script. canones.

d) Etiā in oriente his temporibg nō praevaluit consuetudo contraria, sed gravissimi PP. mira cū dicendibg sui consensione, ē citant librū ē auctore nominent. Ita usq. ad S. Hier: Method. Naz. Caesar. Basil. — frequenter quidē Athan. ex eodē patriarchatu Alex. ubi primā sedē propagavit controversia — itemq. Cyrill. Alex (pō Hier.), in Syria S. Ephrē —

e) Unde patet etiā pō Dionys. Alex. ē Euseb. aetate Apocal: remansisse tū Alexandriae tū in aliis Eccles. orient: in canone neq. ex usu publico remotā fuisse

f) Aliquot tamē PP. orient. pō Euseb: tempora putantes alicubi dubitationē exortā esse tū in catalogis componendis tū in controversiis polemicis a libro ejq. citationibg constanter abstinuerunt, quos inter Cyrill. Hier. Jo. Chr.

g) Haec illa libertas intelligenda ē nō suscipiendi Apoc: de qua loquitur Hier.

Sectio III

De authentia Vulgatæ ex declaratione Concilii Tridentini

(Th. XVIII. XIX.)

~~[illegible]~~ 150 Scripta.

Th. XVIII Th. 15

De dogmatica declaratione authenticae v. versionis v. editionis Scripturae.

I. αὐθέντης is ē qui potestate s. auctoritate habet. Inde Eurip: αὐθέντης φόνου δῆμος.
Sensu juridico authentia alicujus scripti s. instrumenti ē ejus auctoritas ad fidē faciendā, cujus fidei varii esse pō gradus, modique varii.

1° Auctoritas instrumenti si spectetur in origine sua, in αὐτογράφῳ – vocatur originalis; revocatur vero ad auctoritatē ejus, qui instrumenti ē auctor. Hac si constet, illa etiā constabit, unde fit ut instrumenti authentiā coincidat cū genuinitate ejus. Immerito tamē confunduntur.

2° alia ē auctoritas conformitatis h.e. τῶν ἀπογράφων. Videlicet demonstrata scripti originalis auctoritate omnia ex eo descripta exemplaria omnesque versiones eandē prorsus habebunt auctoritatē quatenus conveniunt cū textu originali. Hujusmodi porro authentiā coincidit in unū cū integritate exemplarū, cū versionū fidelitate.

Si vero scriptū originale auctoritatē nō habet, neque exemplarium integritas aut versionum fidelitas dici authentiā pō, nisi improprie.

Cujus generis illud ē q. Serarius dixit, posse versionē authenticā esse, scriptū originale nō item, puta si quis falsā epistolā, librū mendacē fideliter descripserit aut verterit. –

3° Duplex haec auctoritas in Sacr. Scr. definitur: ejus originalis auctoritas ex eo ē q. Deū auctorē habet, q. ē inspirata.

Gregor. M: quid ē autē Script. sacra nisi quaedā epistola omnipotentis Dei ad creaturā suā?

Si igitur demonstretur libri alicujus inspiratio eo ipso ejus (originalis) quoque auctoritas demonstrata habetur.

Ecclesia duo declarat pro singulis libris canon.

a) eos esse inspiratos s. eorum auctoritat. origin.

b) nunc eosdē esse qui primitus a Deo inspirati fuere, quae ē eorum authentia conformitatis.

3° Qua quidē declaratione affirmatur, haberi adhuc libros inspiratos in Ecclesia Dei, nihil tamen definitur de singulis v. editionib9 v. versionib9

—

4° Authentia intrinseca ē ipsa auctoritas quae scripto v. instrumento inē ex sua origine (ex conformitate cū originali auth.); authentia vero extrinseca ē intrinsecae manifestatio, supponens eā ē includens. Patet authentiā tū originale tū conformitatis ē posse tantū intrinsecā esse, v. utramq; nō vero extrinsecā esse posse sine intrinseca.—

Authentia orig. intrins. Script. ē ipsa inspiratio. manifestari ē evadere extrinseca nō pō nisi testimonio divino.

Authentia conform. intrins. ē ipsū conformitatis factū, independens a manifestatione ejg aut declaratione; extrinseca vero ē eadē conformitatis manifestatio.

Haec porro manifestatio vel privata esse pō vel publica.—

Scripta privata habent solū authentiā intrinsecā sensu scientifico, nō vero sensu juridico ō auctoritativo. Quapropter eorū auctoritas solū per historiā ē per criticā manifestatur.—

Instrumentorū publicorū intrinseca auctoritas pō quidē ē historice ē critice manifestari, at haec nondū ea ē, quae ipsis convenit, extrinseca auctoritas. Quū enī haec publica esse debeat, nō sufficit illa paucorū qui eā intelligunt, privata declaratio, sed expressa requiritur manifestatio facta a publicae societatis auctoritate.—

Hinc editio v. versio Script: si conformis sit originali inspirato, intrinsece authentica ē. Quae conformitas si demonstretur scientifico ope, erit authentia extrinseca quidē, sed privata ē critica; ut sit publica, necesse ē habeatur Ecclesiae v. expressa declaratio, v. q. idē valet, constans ē publicus usg.—

5° Inde concludimg quae sequuntur:

a) Ut authentia originalis (inspiratio) Script. ita neq intrinseca authentia conformitatis efficitur declaratione Ecclesiae, sed supponitur ē manifestatur.—

b) Authenticā publica extrinseca fit per Declarationē Ecclesiæ v. implicitā v. explicitā.

c) Authentia extrinseca alicujus editionis pō per usū publicū constitui indeq constare ejus authentia intrins. conform; postea tamē pō accedere expressa authentiæ ejus perfectionis gradus declaratio, eo modo quo dogmata de quibus affati constat ex usu Ecclesiæ, postea solemniter definiuntur. –

d) Si editio aliqua per longū tempus cessavit ab usu publico eccles: pō fieri expertire, pō fieri, ut nō constet amplius pari, quā antea, certitudine de ejus authentiā extrinseca. –

e) Apud protestantes, si constare sibi velint, nulla pō esse publica authentia extrinseca; habetur tantū judiciū scholæ pauco[rum] qui idonea sunt instructi scientia. –

—

II) Eodē jure eodemque ducta officio, quo custodit Ecclesia revelationis depositū ac libros sacros canonē definit, ipsa declerat etiā authentiā alicujus editionis aut versionis. –

1° assistentia Sp. S. in custodiendo infallibiliter deposito fidei extenditur etiā ad infallibiliter proponendū verbū Dei scriptū. –

Atqui ad idē munus pertinet etiā infallibile judiciū, utrū i. q. sub certa quadā forma tanquā verbū Dei proponatur, revera sit verbū Dei primitus inspiratū, h. e. utrū editio aliqua aut versio sit necne conformis texti originali.

2° Existente facto editionis alicujus usitatæ per longū tempus in Ecclesia, si definitur solemniter canō Script. eo ipso indirecte quoq declaratur authentia ejus editionis, quamvis nō determinetur ejus gradus ac perfectio.

Nā si proclamentur libri aliqui esse inspirati, nō intelligitur textus alius quā qui extat in usu publico Ecclesiæ omnibusq notus ē

Atqui pō fieri ut nō sit alius notus textus in usu Ecclesiæ quā illius editionis – ergo scq. Scripturā primitus inspiratā sub hac forma mansisse identicā.

3° Hypothesis hæc in certitudinē perstitur quoad editionē vulg. nā Concilium expresse canonis definitionē refert ad ejus textū: 51) quis libros ipsos integros cū omnibus suis partibus, prout in Ecclesia catholica

legi consueverunt ē in veteri vulgata latina editione habentur, pro sacris ē canonicis nō susceperit --- a.s.

III. Tanquā suae definitionis fundamentū PP. Trid. indicant usū plq quā novē saeculorē Ecclesiae occid. tū dogmaticū tū liturgicū ē polemicū, quod sane certissimū ē criteriū ad discernendā tū libri inspirationē (authent.-orig.) tū ejs authentiā conformitatis.

Perpetuo enī Sp. S. assistit Ecclesiae suae in docendo ē proponendo verbū Dei.

Ergo fieri nō potuit, ut Ecclesia universa per multa saecula susciperet verbū hum. pro verbo Div.

—

Coroll. 1. Judiciū Trid. de canone librorū sacrorū ē judiciū explicitū de dogmate revelato inspirationis horū librorū, judiciū vero implicitū de facto dogmatico conformitatis cū textū primitivo in Vulg.

Unde etiā 2m decretū sess. IV. quo explicite declaratur Vulg. authentia, decretū ē dogm. definiens sc. factū conformitatis hujs versionis cū textu originali

Franzeliniana.

a Th. XIX

Th. 16.

De extensione authenticae editionis vulgatae a Concilio Trid. declarata.

—

I. Veteres aliqui theologi putabant: vi definitionis Trid. conformitatē versionis cū primitivo textu in omnibꝰ incisis particulisq tenendā esse .. alitar Ecclesia verba, imo errores hominū ut verba div. proponeret.

I

Adversae partis theologi cū prioribꝰ in eo consentiunt, q. omnes Scrip. textꝰ aeque sunt verbū Dei inspiratū ac proinde divinae auctoritatis — h. e. materialē distinctionē admittunt (inter dogmata per se revelata e ea quae inspirata sunt propter aliud s. per accidens) formalē (quoad auctoritatē) rejiciunt.

Inde eodē modo ac superioris scholae sectatores concludunt, decretū Trid. ad omnes textꝰ pari modo pertinere.

Sed apud utrosq plane diversū sensū haec conclusio habet.

Priores h. dicunt: Conformitas Vulg. a Concil. decreta necessario spectat ad locos per se dogmaticos, ergo eodē modo pertinet ad omnia reliqua.

α/

Posteriores: Conformitas nō pō intelligi de omnibꝰ singulisq incisis, ergo pari modo neq in locis dogm; sufficere, si admittatur conformitas substantialis. in singulis vero pendere genuinitatis agnitionē ab examine critico. —

β/

—

Distinguimꝰ diversas locor Script. classes.

x 1° Continentur res e sententiae 2is ordinis

a) res fidei e morū ad aedificationē doctrinae christianae pertinentes — veritates per se, propter se revelatae .. propositae a Deo principali intentione ut tales — προηγουμενη εὐδοκια —

b/

a

b) plura alia, quamvis ipsa quoq sint verbū Dei e propter eandē fidē div. credenda, nō tamē principali intentione nec propter se inspirata e revelata sunt, sed propter aliud, puta adjuncta historica, geographica etc. —

b

Duplex haec distinctio quamvis nō semper possit apte fieri ac facile indicari, retinenda tamē ē, nisi velimꝰ contra ipsū Concil. Trid. ē Vatic. agere

V aut nemo suae prudentiae innixꝰ, in rebꝰ fidei ē mor. ad aedificationē doctrinae christianae pertinentiū, sacrā Script. ad suos sensꝰ contorquens contra eū sensū, quē tenuit ē tenet S. Mater Ecclesia ... interpretari audeat ...

2/ 2° Decretū Trid. nullū designat exemplar aut codicē certū, in quo sit observanda illa conformitas, sed editionē veterē, longo tot saeculor usu in ipsa Ecclesiā probatā.

Textꝰ Clement. sane praesumitur esse hujꝰ veteris editionis, at si demonstraretur locꝰ aliquis nō extare in veteri editione, profecto nō caderet conformitas ejꝰ in illud decretū Conc. neq ageret contra vel praeter idē decretū, qui textū ita admittit vel nō admittit, prout extat v. nō extat in veteri vulg. editione. –

3/ 3° Neq conformitas singulor textuū dogmaticor declarata ē in gradu supremo perfectionis; sufficit ut dogma in Vulg. extans, expressū sit in Script. primit. Inde

a) dogma extans in edit. vet. vulg. nō deerat in Scri. primit. (difformitas diversitatis negativae)
b) nō erat expressū aliud dogma (difformitas diversitatis positivae)
c) neq q. in Vulg. affirmatur dogma, ibi negabatur aut vice versa. (difformitas contradictionis)

4) Sed

a) vi decreti nō indicatur, dogma esse in Vulg. eodē modo expressū, quo in Script. primit. dummodo dogma idē permanserit
b) nō esse versionis error in hujusmodi locis, dummodo nō permutet substantiā dogmatis *)

Hujꝰ modi variationes ipsi Apostoli admiserunt, nō suas sententias sententiis V. T. substituendo, ut opinantur nonnulli, sed adhibentes versionē LXX modaliter diversā a textu primitivo

c) vi decreti Trid. nō constat, nullū textū dogm. extitisse in Scrip. orig. qui desit in Vulg.

Plurimū etenī differunt haec 2:
decerni authenticā editionē, in qua textꝰ dogm. extaret nō sacer neq canon.
decerni authenticā editionē, in qua dogma aliquod (de quo aliunde constaret) nō fuerit expressū, licet extiterit in Scrip. orig. –

*) Exempla: Gen. III, 15 Vulg: ipsa conteret caput tuū
Prim: ipse conteret ....
Ps. 109, 3 Vulg: ante luciferū genui te
Prim: sunt ex matutino ros ē, genui te –
Luc. XXII, 20 Vulg: qui pro vobis fundetur
Prim: qui pro vobis effunditur
Rom. V, 12. V: in quo omnes peccaverunt
Pr: quia omnes ....
1 Cor. XV 51. V. omnes quidē resurgemus, sed nō omnes immutabimur.
Pr: omnes quidē dormiemꝰ sed...
vel: omnes quidē nō dormiemꝰ, sed omnes immutabimur –

Affirmamus Sp. S. nō potuisse permittere, si ex. gr. expungeret textus ap. Jo. V. 7. ut declararetur authentica nostra Vulg. ~~quaeis enet~~ ~~spuria~~ ... nō vero affirmamus aliquā versionē, si quae deest textus ille, puta syr. nō posse declarari authent.
Dicimus igitur, vi decreti Trid. in locis dogm. Vulg. comparatione facta cū Scr. Orig. nō posse admitti
a) difformitatē contradictionis
b) difformitatē diversitatis positivae in dogmate
c) difformitatē diversitatis negativae
nō vero affirmamus
a) nullū dogma Scrip. orig. excidisse in Vulg.
b) excludi difformitatē modalē

II. Talē esse sensū Concil. Trid. nunc demonstrandū ē.

1° Intelligitur ex ipso scopo ac contextu definitionis: decret. I Sess. IV: si quis ante libros ipsos integros cū omnibus suis partibus, prout in Ecclesia cath. legi consueverunt ē in vet. vulg. latin. editione habentur, pro sacris ē canonicis nō susceperit... a.s.
ergo partes omnes, prout in hac edit. habentur ē ad quas haec extenditur declaratio, credendae sunt seu sensū profertae a primo scriptore inspirato h.e. seu sensū conformes primitivae Scripturae.
Quae: quid voluerit Concil. nomine partium indicare
a) negative: putant, nomine partium intellectas fuisse partes deuter. Esth. ē Dan. de quibus agebatur cū protestantibus - hinc certū nō esse, sint ne partes quae dā evangeliorū jā antiquitus in nonnullis codd. desideratae, habendae nec ne canonicae.
At α) verba decreti restrictionē ejusmodi nō admittunt nā ex eorū tenore evidenter omnium librorū omnes partes designantur.
β) Scopus unicus nō erat partes illas defendere contra protestantium audaciā, sed declarare Vulg. verā Script. sacrā, ut haberentur inde testimonia divina. - Praeterea Protestantes nō de solis libris illis disputabant. -
γ) Error contra veritatē particularē praebet occasionē universaliori definitioni, sed nō solus in ea damnatus continetur - unde fas nō ē, universalē propositionē restringere ad errorē specialē.
b) positive: quā ex verborū significatione tū ex scopo decreti patet ad partes pertinere omnia illa, quae per se sunt testimonia de rebus fidei ē morū ad aedificationē doctrinae christianae pertinentiū.

Ergo Concilium judicavit, vi decreti a se editi, stabilitum esse & divinitate & auctoritate cano. ut haberentur in Vulg. omnium testimoniorum, quae per se possint exhibere normam ad confirmanda dogmata, ad mores instaurandos & inservire aedificandae doctrinae christianae.

Id vero non possent efficere, nisi conformes essent Script. orig. – ergo –

Hanc significationem habet authentiae II decreti: vet. vulg. edit. longo saeculorum usu in Ecclesia probata pro authentica habendam esse, maxime in actibus spectantibus exponenda, declaranda, defendenda dogmata morumque regulas „in publicis lectionibus, disputationibus, praedicationibus & expositionibus."

β) praeter decretum ipsum habemus alia testimonia, quibus constat, et Patres Concil. & theologos tum qui interfuerunt Concil. tum qui paulo post floruerunt, hanc authenticae extensionem omnes intellexisse.

Legati in litteris Romam missis (ad Card. Alex. Farnese) declarent, PP. Conc. agnovisse quidem errores ac emenda in Vulg. non tamen in talibus qui per se spectant ad fidem & mor. regulam.

Theologi fere omnes (exceptis fanaticis, qui etiam apices & virgulas defendebant), idem docent: in minimis quibusdam posse errare Vulg.

Ex altera parte nemo est inter illos, qui dixerit non fuisse declaratam authentiam in locis per se dogmaticis.

γ) Aliud est loqui de authentia alicujus versionis v. editionis generatim, aliud de gradu authenticae respectu ejus intensione & extensione.

Potest editio simpliciter conformis dici, etiamsi in quibusdam locis dogmat. esset discrepantia negativa vel quasi positiva (omissum dogma – aliud dogma), dummodo absit difformitas contradictionis.

Potest ejusmodi editio approbari quatenus est simpliciter conformis, tolerari vero in iis, in quibus est difformis.

Vulg. vero superiorem gradum auth. attribuimus, non quia ipsa quomodocumque declarata est, sed ex modo declarationis. Concedimus versiones ex. gr. antehier. syr. arm. propter usum eorum eccles. esse simpliciter authent.; si vero aliquis demonstrate quorundam locorum difformitatem tum negat. tum positiva inter editiones illas & Script. Orig. contenderet hujusmodi difformitatem neque obstare authentia Vulg. negare non est consequentia. Non enim eas versiones authenticas eodem modo neque simili decreto esse declaratas. –

b Th. XIX (seq)

2° Quoad diversitatē inter textū originalē ē textū Vulg. in iis quae per se ad fidē ē mores pertinet, statuimus

a) nunquā reperitur diversitas contradictionis (ea vero lectio textꝰ orig. genuina erat, quae nō discordat a textu Vulg.)

b) idē tenendū ē de discrepantia positiva reali

c) idē de discrepantia negativa ꝫ tu intelligerectus textꝰ orig. corruptꝰ

d) defectꝰ vero aliꝰꝗ loci dogm. in Vulg. qui tamē habetur in textu orig. minime probat hunc interpolatū ene.

e) in discrepantiis modali textꝰ orig. plurimū confert ad genuinū Vulg. sensū recte aestimandū.

—

III De argumentis adversarioꝝ

Exponimꝰ ea ser. opuscolo: sulla autenticità delle singole parti delle B. V. p. 23 sq.

Distinctionē inter locos dogm. ē nō dogm. nō posse theologice admitti, critice vero ene perabsurdā.

1° Nō pō admitti theologice: omnis enī textꝰ Script. ē inspiratꝰ ē proinde eiꝰdē div. auctoritatis, etiamsi exprimat sententiā quae nō pertineat directe ad doctrinā revelatā. Imo haec distinctio saepissime nequit in concreto fieri. Ita quamvis magnae sit utilitatis in hermen. ibiꝗ adhibita diligentia fieri valeat tamē quū multoꝝ locoꝝ valor dogm. certo definiri nō possit, theologice ea in complexu impossibilis ē, practice vero in crit. nulliꝰ usꝰ.

In summa: universa Scr. ē verbū Dei, verbū Dei ubiꝗ aequalis ē auctoritatis, ergo, etiamsi omnes loci possent pro certo determinari, quae pertinent ad fidē moresꝗ, minime tamē asseri pō, illis maiorē prae ceteris competere auctoritatē.

2° Critice distinctio illa absurda ē: α) amanuenses aeꝗ in utroꝗ poterant locoꝝ genere errare, unde nō apparet ratio, cur errores in locis nō dogm. liceat emendare, nō liceret in dogm.! × β) Imo constat nonnullos eiusmodi locos emendatos fuisse pō Conc. decreta.

× β) errores hi tamē nō poterant sanitati fidei repugnare, sed sunt „innocui" qui emendari possunt hic in locis (dogm.) „corrigendo voces erroneas, resecando additamenta, supplendo lacunas!"

3° Custodia Ecclesiae refertur ad solā ~~tantū~~ ad libroꝝ substantiā, ne praeter scopū sanitati alii evadent; hic vero scopꝰ nō tantū ē dogm. Praeterea Scrip. per se ē littera mortua, quā Eccles. vivificat per authent. ~~litt~~ doctrinā. Ecclesia ergo nō ē custos Scr: quatenꝰ mere

littera mortua ē, sed quatenus continet vivū verbū Dei.

4° Ecclesiā nequit Scr: tribuere sensū falsū neq errare illā interpretando, pō tamē uti textu nō legitimo ad confirmandū sensū legitimū. Textus dogm. critice certi solis protestantibus necessarii sunt, negantibus Eccl. & traditionis auctoritatē, nō vero cath. pro certo tenentibus, nullū dogma principaliter in Scr. fundatū esse. –

5° Multae versiones in Eccles. receptae habent, si inter se conferantur, in locis dogm. plurimas lectiones diversas, ita ut necessario habeantur (appareant) errores ammanuensiū v. interpretes. Quū tamē omnes versiones legitime in Ecclesiae usu adhibitae dogmatice aequales sint, etiā in locis illis dogmatice pares erant textui orig: quamvis critice differant tū inter se tū ab eo. –

6° Nisi textus dogm. supponendi essent critice, hermen. praecederet criticā, quae esset perversio ordinis logici, inter singulas scientias obtinentis. Primū critice stabilire lectionē debet, posteaque hermen. (possit) eā interpretari. –

Nunc respondemus

ad 1ū Probatur utrumq locor genus ejusdē esse auctoritatis – C.

nō probatur, nullā existere distinctionē neq ratione materiae, imo ea adversarius admittit.

Porro inde q textuū auctoritas canonicor nō ē diversa, quamvis diversa sit materia, nō seq a Sacra Syn. nō fuisse textus 1ae classis alio sensu declaratos conformes originali, atq textus 2ae cl. de quibus sermonē nō facit.

Nōs autē nō probamus ex diversa textuū auctoritate decretū authenticae ad diversos locos diverso referendū esse modo, sed dicimus textus, qui pertinent ad confirmanda dogmata & reformandos in Ecclesia mores, h.e. omnes textus per se dogm. comprehensos esse in decreto de authen. Vulg.

De aliis textibus Concil. hi nō dixit, unde satisfit Decreto, si admittatur in iis conformitas quoad substantiā.

Ad alterā partē: Ex eo q. privata interpretatione nō semper pō locor valor dogm. definiri, nō seq. illā distinctionē ratione materiae rejiciendā esse neq eā nō posse usui esse, ubi de valore locor dogm.

constiterit. Adeoq nō seq nō esse eū quē indicavimg sensū decreti Trid. Sane Concil. ipsū distinctionē admisit, repetiit Vatic.

Ad 2ū In codicibg possunt errores esse etiā in locis dogm. debentq emendari – C. v. Tr. quia nō de h. agitur. Quæstio nō ē de singulis codd. sed de vet. vulg. edit. prout longo sæculor usu in Ecclesiā Dei legi convenit.

Neq quoad hanc quær: utrū a priori librarii interpres s. amanuensis potuerit errare, hanc enī possibilitate concedimg –

sed quær: utrū re ipsa ejgmodi adsint errores, qui transmutent substantiā dogmatis. Nos N. idq constat dogmatice: Spr. S. nō permisisset, ut Ecclesia eo quo factū ē modo, editionē ita mendosā declararet authen.

Unde si constet ex judicio Eccle: in textibg pertinentibg ad aedificationē doctrinæ christianæ exhiberi sincerū verbū Dei ratiōe ser. substantiæ dogmatis, eo ipso constat Vulg. conformitas cū Scrip. orig. in omnibg hujgmodi textibg.

Unde nunquā critica ejgmodi errores deteget in Vulg. prout longo sæculor usu legi in Ecclesia convenit, nō enī pō veritas repugnare veritati. –

Pō sane fieri, ut sola critica suis instructa præsidiis nō valeat genuinitatē loci per se dogm. in Vulg. demonstrare, tū q. nō efficerit critica, præstabit theologiā, cui utut una cū reliquis scientiis hum. critica quoq subjectora esse debet.

Ad alterā parte: Si loquuntur de erroribg in versiōe Tr. quia nōs de iis disputamg, quæ sensū valeant dogmatis immutare neq hi innocui erant.

Idē resp: ad emendationē vocū erronear.

Nō dicimg, vi decreti credendū esse, nullas existere in Vulg. lacunas etiā in textibg dogm. unde si demonstrentur re vera adesse, emendari possunt v. suppleri.

Sed neg: in edit. vet. vulg. ut longo sæculor usu in Eccle. legi convenit o quæ declarata ē authen: eo quē audivimg modo, haberi textg spurios dogm. Ratio patet.

Ad tertiā partē: Adversariq nullū exemplū attulit ergo nihil efficit. Debuisset ante demonstrare, emendatū fuisse pō Concil. Trid. textū aliquē 1° qui certo extabat in veteri Vulg. 2° emendatione nō modali, sed quæ ipsā rē ī substantiā dogmatis attigisset. De tali enī emendatione sola loquimur. –

Atqui negamus, donec contrarium probetur, ejusmodi edi- donec plurimum extare. Non enim potuisset hujusmodi correctio induci, nisi quando jussu Pontificum Vulg. emendabatur — correctio enim privatorum nulla fuisset —
At non est verosimile, correctores egisse contra primum principium suum mutasseque textum, recto extante in Vet. edit. Vulg. idque superinducta substantiali sensus dogmatici permutatione. Erat enim iis propositum, editionem Vulg. suae pristinae integritati ac puritati, quoad ejus fieri potuit, restituere. —

Ad 3um. Prima pars Tr.
Nam custodia Eccl. quamvis hoc ipso quod refertur ad substantiam librorum sacrorum, imprimis pertineat ad ea omnia quae per se revelata sunt, tamen non ex munere custodiendi Scr. quod Ecclesiae incumbit, hinc Vulg. authentiam in locis dogm. deducimus, sed ex modo quo declaravit authentiam Trid.

Ad alteram partem. Ecclesia sub assistentia Spiritus veritatis habet intelligentiam verbi Dei, proinde etiam infallibilem Script. interpretationem.
Sed licet absolute necessaria non sit, Scr: textum absque ordinaria repraesentatione, ut sit littera mortua, ut sit permenessaria ad custodiam depositi exeaque Eccl. depromat intelligentiam, explicationem, defensionem veritatum revelatarum.
„Sicut illis (haeret.) non potuisset succedere corruptela doctrinae sine corruptela instrumentorum ejus, ita et nobis et a nobis integritas doctrinae non competivisset sine integritate eorum, per quae doctrina tractatur — Tert. Praescr. 38.

Ad 4um Ad primam partem. Potest fieri, ut Eccle. utatur versione aliqua Scr: ad piam accomodationem exornationem, etiam ad argumentandum in certis adjunctis, quin declarare velit aut verba genuina esse aut hunc verborum esse sensum — Tr.
At Concilium in nostro decreto declarat diserte textus, de quibus agitur, et divinos esse et authenticos.
Ad secundam partem: Textus critice certi solis protestantibus necessarii sunt, quoniam illi nonnisi scientificum. possunt certiores fieri de Scri genuinitate nobis vero ea constet per infallibilem Eccle: auctoritate — C.
Necesse non esse ut Ecclesiae et per eam nobis constet de genuinitate textuum per se dogmi N.

Franzeliniana!

ē Th. XIX (seq.)

Ad 5ᵘᵐ Versionibꝰ pro statu ē tempore quo sunt in Ecclesiæ usu publico, convenit authentia simpliciter, etiā ad extra manifestata, quæ intrinsecā supponit. — C Authentia illa per ejꝰmodi usū etiā specifice declaratur quoad gradū ē perfectionē, sicuti factū ē pro Vulg. — N.

Eodē modo de illar authentiā ē de authentiā Vulg. — N. De illis authentia simpliciter ē generati atq usu tantū, Vulg. vero authentia specifice ē in aliquo determinato gradu per solemne decretū manifestata ē.

Neq videtur demonstrari posse, versiones illas in locis dogm: reapse diversas esse v. fuisse quoad sensū ita ut aliud exprimeretur dogma v. contradictio (?) existeret, q. adhuc magis esset.

Deniq si admittatur versiones illas in locis dogm. sensu differre, nullo modo dici possunt theologice pares cū Vulg. ē textu orig.

Nā instrumentū depravatū, tale ante erant ejꝰmodi versiones cū mutationes q. ad substantiā locis dogm. nullo pō modo conferri cū instrumentis integris ac divinis — multoq minꝰ dici pares possunt. —

Ad 6ᵘᵐ. Si de genuinitate textꝰ nullo pō modo constare nisi ope criticæ, hæc præcedere debet hermen. C. Hic ordo semper observatur in auctoribꝰ profanis —

Si agatur de textu sacro, ejꝰ genuinitas dijudicari poterit duplici genere argumentor: ex auctoritate Ecclesiæ petitor qui ē fons theolog: superior, infallibilis ē ex critica, qui ē fons humanꝰ, priori subordinatꝰ.

In hujꝰmodi textibꝰ primū consulenda auctoritas ē, quā velati norma critica consequatur.

Quando vero ex auctoritate theol: constat alicujꝰ loci genuinitas q. ad dogmatis substantiā, remanent adhuc difficultates modales, quæ absolvi debeant antequā hermen: opꝰ suū aggrediatur.

Sic hunc habebimꝰ ordinē in dispensatione scientiaꝝ:

In dubiis circa genuinitatē substantialē loci dogm: præcedit auctoritas ē quadamtenꝰ etiā hermen: succedit ē inservit critica.

In dubiis circa genuinitatē modalē enunciationū præcedit critica, succedit hermen: absoluta vero criticæ antecessio præ auctoritate theol. nunquā tolerari pō.

IV. Nonnulli vetustiores theologi: a Concilio fuisse declaratā authentiā Vulg. in gradu supremo conformitatis cū texte orig: etiā quoad singula incisa, verba, puncta. Probant h.

1° ex appellatione authenticae -

at h. nihil probat. Nā ea quae ante Hier: in Ecclia erat versio latina, longo usu plane authentica reddita erat, ē tamē multa in illa minq recte posita PP. passī adnotavere. Aug. vero dicit ea quae absurda inveniuntur in Bibl: aut ex codicū mendis provenire aut ex interpretū erroribq aut ex nō intelligentia lectoris. Denig: Itala illa reposita ē prae Vulg: quae multis in locis ab ea discrepat, quāvis utraq esset authentica, sed eatenq quanti sat erat ad finē Script:

—

Neq feliciorē habent successū argumenta petita ex specialibq ē adjunctis ē rationibq Decreti Trid. Nā

1° Opponitur finis decreti: nō parvā utilitatē accessurā esse Ecclesiae Dei, si omnibq innotescat sinceritas fontiū, ex quibq depromenda sint testimonia ad confirmanda dogmata ē instaurandos in Eccles. mores Ad hunc vero finē superflua sunt minutiora illa argumenti geogr: physi: histor. etc. sufficit vero conformitatis authentiā in rebq fidei morq, in ceteris vero quoad rei summā.

Praeterea judiciū Eccles de authentiā Vulg. infallibile [ē judiciū] de facto, dogm. infallibilitas vero promissa ē ei in judicando quatenq facta ē dogm. - atqi hujqmodi facta ē conformitas Vulg. cū archetypo nō [in iis quae dicimq, nō] in minutissimis quibqq/

Ergo de illa nō de hac authentiā Eccle. judiciū tulit

2° Opponuntur circumstantiae decreti: Synodq declaravit authenticā editionē tū temporis existentē, simul vero agnovit in ea pone plura emendari, quae Pont. Max. curae reliquit. Nihilominq quamvis errata levioris momenti ab omnibq agnoverentur, Vulg. in hoc suo statu ē declarata ē authentica ē usitata a Concilio. Ergo Concilium in minutioribq nō quaesivit authenticā. -

Excipiunt adversarii; nō [utiq] librariorq errores fuisse approbatos, sed Vulg. a mendis expurgata, qualē nunc habemq, authenticā esse in minimis.

D. Th. XIX (seq.)

At responderi licet

a) decretū nō spectare ad futurā edit: quæ ē protestantiū insipida calumnia, sed ad eā quæ tunc pro manibq erat Patribq editio –

b) nulla indixit Concil. principiē emendationis instituendæ.

c) Ecclesia ē pō Decret. Trid. ē Pontiff. cura atq auctoritate facta emendatione in usu publ. ē liturg. permittit non solū aliaq linguaq versiones, verū q. magis ē, quā illā antehieron: latinā versionē, quæ multis in rebq a Vulg. discrepat.

Psalteriū ex illa proveniens cantatur hodiē quoq in [1] Basil. Vatic. in [2] Eccles. Ambros. [3] in sacello Mozarabico Toleti, [4] cantabatur Venetiis usq ad 1808 apud S. Marc. – Imo in nostro quotidiano officio recitantur ex eadē edit: ps 94 (Venite exult.) Graduale, Tractq, Antiph. ad Intro: Offertor. Comunio. –

Idē apparet in Martyrol: ubi chronol: patriarchar supputatur sec. LXX, magnopere distans a Vulg.

Ergo in hujusmodi rebq Ecclesia neutros textq voluit certo declarare archetypo conformes. –

3° Patroni absolutæ etiā in minimis rebq authentiæ supponunt multa miracula minime necessaria – quoq unū sat erit memorasse.

Vulg. nostra maxima parte ab S. Hiero- auctore procedit, immediate ex textu hebr. confecta, ut tū temporis extabat, discrepans multoties a versione vetustiori ex LXX derivatæ. Quæ tamē antiquior versio conservata ē in Psalm. Bar. Sap. Eccles. Mach. – Versionē psalm. S. Hiero. ex hebr. factā Eccl. nō adoptavit, retenta vetere illa e græco, modice a S. Hiero. emendata. Si igitur velletquis asserere plenā conformitatē, deberet affirmare S. Hiero. versionē respondere in omnibq particulis textui primitivo, exceptis Psalm. Vetustiore versionē, eo usq in Eccl. adhibitā.

2) ē [3]) versio ex græco sec. edit. ante Hier:
[1]) ē [4]) idē primis curis Hier: emendatū

Idē secundis curis emendatū ab Hier: extat in Vulg. – Idē ex hebr: versū nō fuit receptū. –

Ps. 94 in fest. Epiph. recitatur ex Vulg.

nõ fuisse authent. nisi in Psalm. utq libris qu
S. Hiero. nõ attigit; textũ hebr. fuisse corrup
tũ in solo Psalt. in reliquis vero conformissim
archetypo — LXX vero reliquos libros nõ accurati
Psalm. perfectissimo vertisse modo. Haec omnia
e plura adhuc supponenda sunt, quæ tamẽ
nullo possunt modo demonstrari. —

7° Testes gravissimi tũ qui interfuerunt Conc.
tũ qui paullo pŏ floruere, magna unanimitate
consentiunt, talẽ fuisse, nõ ante strictiorẽ
significationẽ decreto a PP. suppositã.
Documento sunt epistolæ legator, theologg
Conci: Andreas Vega, qui id tenebat ex
card. Cervino — alii idẽ declaravere — Kodig
solq plq 80 theol: sententias in unũ con-
venientes describit.

Sectio I.

De divinæ traditionis formali ratione & existentiâ.

Cap. 1.

Traditionis divinæ notio & formalis ratio demonstratur ex ipsa religionis christianæ institutione, prout in sacris Litteris exhibetur.
(Th. I – VII)

Th. I.

De Traditionis notione.

Objective traditio ē i. q. traditū ē, doctrina a majoribg transmissa

„depositū q. accepisti, nō q. excogitasti, res ad te perducta, nō a te prolata – Vinc. Comon. 27. –

Modo ipse quo hæc traditio propagatur, voce nō exprimitur, unde PP. eā scriptā dixere ē nō scriptā.

Clem. Alex. intelligentiā profundiorē Script. a majoribg acceptā, vocat: traditionis scriptæ traditionē nō scriptā ἡ τῆς ἐγγράφου ἄγραφος παράδοσις. Strom. VI.

Active designat traditio omnes illos actg mediag quibg doctrina propagatur

„Traditio auctrix, consuetudo confirmatrix, fides observatrix" Tertull. de cor. 4.

Attamē quū traditio ē activa ē objectiva nequeat ab invicē separari sed unū complexū constituat, necesse ē semper considerare objectū cū modo traditionis tanquā materiā cū forma sua, quū vis ē auctoritas traditionis pendet a modo propagandi h. e. a traditione activa. –

Ita PP. Trid. traditiones (obj.) considerent (sess. IV) una cū earū origine ac modo, quo usq ad nos fuerunt translatæ – tanquā vel oretenq a Cto v. a Sp. S. dictatas ē continua successione in Ecclesia cath. conservatas. . .

II Sec. diversā originē suā plures sunt traditionū genera, diversis instructa auctoritatis gradibg, quæ protestantes invidiose confundentes, calumniantur catholicos, quasi verbo hum. parē cū divin. tribuerent auctoritatē; distinguuntur igitur

a) traditiones divinæ quæ ē doctrina a Deo ipso imediate revelata, quamvis hominū ministerio promulgata.

In N. T. divinæ traditionū auctor ē Deg ita, ut primg earū promulgator (Christg) v. Ctg erat Deghomo v. Apostoli ducitū Sp. S.

Unde 2ex oritur distinctio, quæ nō auctoritatē spectat sed modū promulgationis ē proinde accidentalis ē, i. traditionē dominicā – ē divino-apost. –

Melchior Canus: de locis III. c. 5: instituta Apostolorum esse in 2ª differentia, alia temporaria fuisse, alia perpetua, utpote quae haberent causam sempiternam, ut in Eccl: servarentur. Illius generis affert exemplum de baptismo in nomine Jesu, de abstinentia a sanguine et suffocato, huius vero exemplum aquam permiscendam calici. Aliam etiam fieri posse apost: traditionis divisionem: quarum alteras acceperint traditiones Apostoli a Christo Do ut sacramenta, quorum primus idemque solus auctor est Christus, Apostoli vero administratores; alteras ipsi Apost: Spiritu S. suggerente ad Eccl: utilitatem ediderunt, quas Christus D: dum in terra degeret, nunquam instituit, puta quadragesimae jejunium aliaque hujusmodi. –

Petav. de Eccles. Hierarch. I c. 1.

Quae in distinctione supponitur, non totam N.T. revelationem a Christo Dom. factam esse, verum a Spir. S. absolutam.

b) Traditiones simpliciter apostolicae. Duplex videlicet apostolorum erat munus, nam et promulgatores divin. doctrinae extiterunt atque institutorum a Christo Dom acceptorum et rectores erant Ecclesiarum qui auctoritate pastorali a Christo concessa poterant moderari Ecclesiis, leges ferre. –

Unde quae ad doctrinam vel fidem religiosam pertinent semper eo ipso quod ab Apostolis tradita, etiam divinitus revelata esse sunt credenda.

Praecepta vero et instituta, ab Apostolis tradita partim divin. sunt originis, partim mere apost: scil. quatenus Apostoli extiterunt non promulgatores tantum, sed etiam legislatores. – 1 Cor. VII. 11. –

Priora illa non possunt esse diversa in singulis Ecclesiis, posteriores vero locorum et temporum adjunctis mutari possunt. Ex. gr: pascha celebrabatur primis saeculis alio tempore in Occid: alio vero in Oriente neque hoc tollebat pacem Ecclesiae, poterantque ambae partes ad traditionem apost: appellare.

Quando vero exorta est Quartodecimanorum haeresis non jam agebatur de traditione mere apost: sed divino-apost: vel divina.

c) Traditio ecclesiastica complectitur instituta post tempora apost: Ecclesiae legitime tradita, quae vel universae possunt esse vel particularium Ecclesiarum. Si universalitatis signo praedita sunt, certo nisi ab Apostolis, vel a suprema in Eccl: potestate profecta non sunt.

Illa autem quae non scripta, sed tradita custodimus, quae quidem toto terrarum orbe servantur, datur intelligi vel ab ipsis Apost: vel plenariis Conciliis, quorum est in Ecclesia saluberrima auctoritas, commendata et statuta retineri. – S. Aug. ad Januar: ep. 54 (118).

Defectus sane universalitatis per se non demonstrat traditionem aliquam non esse profectam vel ab Apost. vel a summa in Eccles: hierarchia. –

At universalitatis nota, quoties adest, alterutrum certo indicat: aut ecclesiasticam esse traditionem, si tempus Apostolis recentius aut ex historia constet aut ex ipsa de qua agitur rei natura. Apostolicam vero esse

v. nulla adē indiciū posterioris originis neq extrinsecū neq intrinsecū.

"Quod universa tenet Ecclesia nec Conciliis institutū sed semper retentū ē, nonnisi auctoritate apost. traditū rectissime creditur." Aug. de Bapt. IV. 24.

—

Quamvis solæ divinæ traditiones sint immediate ē in sese verbū Dei revelatū ē proinde materiale fidei obj: tamē traditiones dū mere apost. tū eccles: habent fundamentū in supernaturali auctoritate, quæ ē revelata ē ē fide divina credenda.

Quū igitur ille qui facta dogm: ab Eccl: definita negat, negat ejus revelatā infallibilitatē — nō minus ille qui ceremonias ē alias hujusmodi traditiones dū apost. tū eccl: rejicit, eo ipso negare revelatā Apost: ē Eccl: auctoritatē dicendus ē. Violaret proinde fidē, qui ritus sacros negaret observandos esse, ē eū Ecclesia nō minus infallibilis in his quæ ad mores cultumq christianū pertinent, quā in dogmatibus declarandis. Quæ etiā causa ē, cur identidē SS. traditiones mere apost: aut eccle: divinas appellant.

Cypr: ep. 68 electionē Epī per proximos ejusdē provinciæ Epos ē præsente plebe ait de traditione div. esse ē de apost. observatione. —

—

III. Divi. traditio sec. certas regulas a mere apost. aut mere eccles: traditione distinguitur.

a) Si agitur de doctrina aut de instituto quod nō pō habere nisi Deū auctorē, puta sacramenta, nullus datur dubitationi locus.

Sic ante definitionē dogm: immacul. Concept: poterat dubitari de dogmate ipso h. e. de divina ejus origine, nō poterat dubitari de originis genere: esset ne in divinis an in apost: aut eccles: traditionibus habendū. —

Idē dicī pō de Ordin: minor, v. quæres utrum in Sacram: sint nec ne numerandi. —

b) Si vero sermo ē de institutis quor div: origo nō manifestatur necessario ipsa intrinseca rei ratione, regula discretionis desumenda ē ex illis verbis Aug. Quod universa tenet Eccles: etc. vid. supra. —

c) Generatī norma distinctionis petenda ē a sensu v. judicio Ecclesiæ. —

Th. II.

De strictiori Traditionis significatione.

Traditio evang. traditio Apost: etiā traditio Scripturarum usurpantur identidē a PP. etiā de traditione scriptis mandata.

Strictior tamē ē communior ea significatio ē, nisi aliud quid addatur, qua traditio ore propagata opponatur Scripturae. Unde protestantes errant si nobis exprobrent tanquā semper vocē hanc sensu modo strictiori interpretemur ē magis adhuc falluntur, si abutentes vocabuli significatione nusquā admittere traditionē volunt distincta a monumentis scriptis. –

1° In N. T. traditio (tradere) saltē 12ies v. certo v. probabiliter dicit traditionē nō scriptā; nonnisi semel adhibetur de doctrina tā per Script: quā oretenus tradita.

2 Thess. II. 14. tenete traditiones (παραδόσεις) quas didicistis s. per sermonē s. per epistolā nostrā cf. ib. III. 6. –

At contra

Matth. XV. 2 quare discipuli tui transgrediuntur traditionē seniorū? (de lavatione manū)

Ib. XV. 3 respondens (Jesus): Quare ē vos transgredimini mandatū Dei propter traditionē vestrā (ubi manifesta habetur oppositio)

1 Cor. XI. 2: sicut tradidi vobis, praecepta mea tenetis

23: ego enī accepi a Dom. q. ē tradidi vobis

XV. 3 Tradidi enī vobis ī primis, q. ē accepi

1 Petr. I. 18. redempti estis de vana vestra conversatione paternae traditionis.

2° PP. diserte traditionē multis modis a Script. distinguunt: a) institata major quae ex Scr: probari nō possunt, ī oppositione ad Script: sunt eis simpliciter traditio, traditio apost. traditio domini.

Tertull. de cor. 4 Cypri. ep. 63 Aug.

b) distinguunt traditionē a Scr: nō ratione doctrinae, sed modo propagationis

Iren. III. 4

c) Vincent. Lir. n. 32 distinguit etiā traditionē a libris eccles: quū praecipes organū conservandae traditionis nō libri sint, sed perpetuo succedentes sibi custodes fidei. –

d) Exhibent distincte ē traditionē ē Script: ut 2e fontē doctrinae, 2ex cognitionis externae principiū

Iren. III. 5. Tertull. Praescr: 19.

e) Utriqq auctoritatē inter se comparatā (aequalē ^ese^ dicunt: Basil. de Sp. S. 27.

f) Traditionē latiq patere, Script. arctiq
Orig. Pr. I. 2. Epiph. hær. 61. 6. Vinc. Lir. 2.

Quæ omnia intelligi nequeunt, nisi habeatur Trad. distincta a Scr: s. materia simul ē propagationis modo, s. h. altero.

Hæc communis significatio semper præsumenda ē, nisi aliter notetur.

Th. III

Quinā sit ordo ~~observandus~~ tractandi inter traditionē activā ē traditionē objectivā. –

Dū duplex de traditione quæstio instituī:
1° Utrū præter veritates in Scr: expositas aliæ doctrinæ revelatæ existant nec ne, s. ~~omnino~~ nō contineantur in Scrip: s. contineantur, nō ita tamē, ut possint ope solius Scr: intelligi? –

Sū secundo loco quæretur, quonā modo fuerint usq. ad nos propagatæ.

Hū apparet 1° loco quæri circa tradit: objectivā, 2° vero loco circa activā. –

2° Utrū Chrs instituerit nec ne aliud præter Scr: organū quo doctrina revelata securo pede usq. ad nos perveniret?

Quod si efficietur, eo ipso constabit, veritates omnes hujus ope organi ad nos transmissas esse divinitus revelatas, ē si nō contineantur in Scr: esse verbū Dei traditū, nō vero scriptū. –

Duplicis hujus quæstionis alterā de organo ē propagandi modo universaliorē esse ē majoris momenti nemo nō videt.

Nō pū enī de traditionis auctoritate sermo fieri, nisi demonstretur ejus organē divinitus institutū esse, cū tanta sit traditionis auctoritas, quanta organi v. potius plane eadē

Quā propter PP. de traditione agentes imprimis divinū ejus organū esse data opera demonstrant
Iren. Tertull. præscr. 15. Aug.
Lirin.

Denique cū protestantibus longe præcipua hæc de organo controversia ē, utrū existat aliud præter Scr: nec ne. Illi h. negant, ut suos tueantur errores.

Th. IV.
De propagandae doctrinae organo ex ipsa oeconomia christiana

Consideramus ipsam religionis institutionem, utrum modus quo debebat et conservari et propagari ex voluntate Christi is sit quem nunc etiam Ecclesia tum docet tum observat, an vero via illa quam protestantes docent quidem ore, in usu tamen, ubi non est neganda sed affirmanda veritas aliqua, neque observant neque observare possunt.

1° Christus Dom.: divinam suam quam a Patre habebat missionem irrefragabiliter demonstravit motivis credibilitatis, miraculis a se editis, propheticis suis eventu confirmatis, prophetiis V. T. in ipso adimpletione tota vitae ratione, doctrina ac morte, denique veluti omnium compendio demonstrationum sua gloriosa ab inferis resurrectione.

Demonstrata vero luculenter et missione sua et auctoritate, postulabat fidem plenam in omnia praecepta sua, instituta, doctrinae capita, cujus fidei et obedientiae praemium quidem promittebat aeternam beatitudinem, poenam vero incredulitatis sempiternam damnationem. — S. Aug. de util. cred. 14.

Jam vero oeconomia quam adhibuit doctrinae suae stabiliendae, non illa erat, ut in libro aliquo doctrinae capita exposuisset, unde singuli et fidem et religionem suam haurirent, sed elegit magistros, quibus communicavit auctoritatem suam, et quibus et ceteris fidelibus sibi tanquam capiti unitis constituit Ecclesiam. In eam quasi in depositorium dives contulit omnes veritates.

Itaque libri authentici a Christo conscripti ipsi erant Apostoli libri et legum codices vivi per gratiam effecti: βιβλια και νομοι δια της χαριτος εμψυχοι – Chrys.

Est igitur primus et supremus omnis christianae disciplinae fons et origo ipse Deus homo verbo praedicationis, personali viventis magisterio.

Perpetuitatem vero non efficit libro, ex quo singuli et fidei et morum normam sibi deriverent, sed instituendo Ecclesiam et instruendo Apostolos charismate Sp. S. ac magisterio authentico: hic quodammodo 2us est doctrinae traditae passus, immediate cohaerens cum priori. –

2°. Chrs Dom. instituit, ut, sicut ipse in terris agens sua divina auctoritate revelaverat [esset] doctrina nova, ita pō ejs discessū Apostoli doctrinā eandē traditā propagarent, fungentes vicibs Chri.

Ad munus h. implendū promisit eis Sp. S. qui doceret omnia – unde qui Apost: audit, Chrū audit, cū doctrina eor atq auctoritas nō sit alia ac doctrina e auctoritas Chri.

—

E re quidē vera Apost: ī. perfecerunt: vindicantes sibi munus legator Dei, signis e virtutibs Sp. S. confirmantes auctoritatē suā, ut fecerat ipse Chrs – verbo praedicato, quia verbū Dei ē, nō verbū eor, fidē postulantes e obedientiā.

Auctoritati Apostolor respondet fideliū obedientia, necessaria, nō vero liberae optionis

„Qui nō crediderit, condemnabitur" – Mar. 16, 16

Quae quidē obedientia praestatur ipsi auctoritati revelantis Numinis, verū in hac ex positivo Dei instituto manifestetur e in usū adhibeatur per legatos legitimos etiā ad hos referenda e obedientia fideliū, ita ut auctoritas divina sit fidei objectū e motivū formale

Inde patet tū auctoritatē praedicandi in Apost: tū obedientiae officiū a fidelibs praestandū nō esse aliquid Ecclesiae extrinsecū e per accidens ei adhaerens, sed ē intrinsecā; essentialis notae christianae oeconomiae. –

Praeter h. authent. magisteriū e discentiū obedientiū possunt sane adesse quoq libri inspirati, utriq haud exiguū adjumentū, attamē auctoritas docentiū personalis remanet fundamentū oeconomiae a Chro instituta, libri vero nō sunt nisi superadditū adjumentū. Magisteriū illud saepius ē a Chro declaratū e ab Apost: memoratū, praeceptū vero scribendi nusquē legitur: illud ab omnibs Apost: in tota plenitudine sua exercitū, h. a majore eor parte plane omissū

Si vero authent: personale magisteriū, viva auctoritas magistror, cui respondeat discentiū obedientia, essentiale ē religionis christianae attributū, liquet illud immutabile esse oportuisse neq unquā potuisse in oeconomiā prorsus diversā abire. Atqui ejusmodi diversa oeconomia protestantiū licentia ē, ubi singuli pro libito e modulo suo, nulla magisterii publici habita ratiōne, dijudicare possunt eā quae ipsis arriserit, normā fidei morumq, libros unicū habentes fonte veritatis, unicā in ferendis judiciis regulā.

Ex mandatione Chri personale authent. magisteriū perpetuū ē conservandae e propagandae doctrinae organū. Nec, pō[x] oeconomia aliquā mutari in oppositā, maxime si agatur de dispensatione divinitus facta; tū absolute necesse ē, ut origini respondeat proventus, primitiis vero incrementū. –

x Nota: Nonnulli protestantiū, duce Neandro (Histor. dogm. I. 76) concedunt vivis adhuc Apostolis traditionē eor oralē unicū fuisse cognitionis christianae fontē; pō eos mortē, quū traditio corruptioni sit obnoxia, Scr: nō itē, factā esse mutationē, fidelibs ipsis haud conniis. Poterat vir doctissimus hoc modo eandē errorē proponere. instituta a Chro essentialis oeconomia christiana ipsā morte Apost: fidelibs ignaris neq quid advertentibs, continuo periit e substituta ē alia, quā neq Chrs neq Apost: voluerant nec fideles expectabant.

Franzeliniana

Th. V

VI

Videns magisterium esse perpetuum traditionis christianae organum ipsis Christi Dom. verbis disertis edocemur

—

Institutum est a Christo personalis auctoritas magisterii, authent. organum evangelii promulgandi

In hac apostolatus institutione continetur perpetua etiam successio apost. authent. organum tum conservandi tum propagandi evangelium.

—

I. Apostolis, prout constituuntur legati divini, promittitur charisma infallibilitatis, confertur auctoritas docendi, cui in fidelibus respondet obligatio credendi. –

Christus religit XII apostolos, missos suos (Luc. VI. 13), concedit illis summam in coelo et terris auctoritatem, jubet docere omnes gentes, sacramentis initiare, praeceptorum observatione instruere, ordinat eos testes suos in Ierus. et omni Iud. et Samaria

Testes autem sunt non tantum propter scientiam quam habent rerum gestarum, sed ex munere et auctoritate ipsis concessa, unde non omnes qui cum Christo ejusque discipulis versati fuerant usque ad mortem ejus, etiam testes erant doctrinae ejus, sed necessaria erat singularis ejus in numerum eorum cooptatio ut apparet ex Act. I. 21: Oportet ergo ex his viris, qui nobiscum sunt congregati in omni tempore, quo intravit et exivit inter nos Dom. J. 22 Incipiens a baptismate Jo. usque in diem qua assumptus est a nobis, testem resurrectionis ejus nobiscum fieri unum ex istis ... 24 Et orantes dixerunt: Tu Domine, qui corda nosti omnium, ostende quem elegeris ex his duobus unum 25. Accipere locum ministerii hujus et apostolatus de quo praevaricatus est Judas –

—

Porro ad munus h. docendi, praedicandi, testificandi cum auctoritate promittit Jesus Sp. S. et suam ipsius praesentiam. Quamvis Sp. S. multiplicem habeat efficientiam, hic tamen specialiter ordinatur ad munus speciale praedicationis, prout est Sp. veritatis qui docturus est omnia et suggesturus omnia quae dixerat Christus nec minus ea etiam, quae Apostoli vivo Christo ferre non valuerant.

Promittitur, igitur charisma veritatis, reddens Apostolis infallibilitatem in docendo et testificando

—

Liquet iisdem verbis quibus Apostolis confertur munus praedicationis, institui etiam perpetuam successionem apost. eadem veritatis charismate, eadem Christi praesentia instructam.

1º Verba Christi aperta spectant continuam Apost. seriem: ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi.

Jo. XIV. 16. Et ego rogabo Patrem et alium Paracletum dabit vobis ut maneat vobiscum in aeternum [εἰς τὸν αἰῶνα]. 17. Spiritum veritatis, quem mundus non potest accipere, quia non videt eum, nec scit eum; vos autem cognoscetis eum, quia apud vos manebit, et in vobis erit. – 26. Paracletus autem Sp. S. quem mittet P. in nomine meo, ille vos docebit omnia et suggeret vobis omnia, quaecunque dixero vobis.

XVI. 13. Cum autem venerit ille Sp. veritatis, docebit vos omnem veritatem

Matth. XXVIII. 19. Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine P. et F. et Sp. S. 20: Docentes eos servare omnia quaecunque mandavi vobis. Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem saeculi. – ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος

Luc. XXIV. 48. Vos autem testes estis hor. 49. Et ego mitto promissum Patris mei in vos: vos autem sedete in civitate, quoadusque induamini virtute ex alto.

Act. I. 8. Sed accipietis virtutem supervenientis Sp. S. in vos, et eritis mihi testes in Ierusalem et in omni Iudaea et Samaria et usque ad ultimum terrae. –

—

αἰών, tempus mundi, duratio hujus ordinis rerum, unde Sp. permanebit in aeternum, εἰς τὸν αἰῶνα ap. Jo. = Donec durabit hic rerum ordo. Idem erit consummatio saeculi ap. Matth. ita ut quoad rem ambo loci sint synonymi, differunt tamen modo significandi. Jo. significat directe durationem, Matth. vero terminum durationis. Rem eandem aliis verbis Paul. expressit 1 Tim. VI. 14 μέχρι τῆς ἐπιφανείας usque ad sec. adventum Dom. –

2° Dixit Sp. veritatis mansurum esse cum iis in aeternum neque ipsos orphanos relicturum sed semet ipsum ad eos venturum esse

Ergo Christus Dom. & Sp. S. veritatis manent cum Apostolis legatione fungentibus ma usque ad consummationem saeculi.

Atqui verba haec non possunt ad Apost. referri personaliter spectatos, ergo pertinent ad totam successionem. –

II Quam Christi institutionem exequentes Apostoli sibi alios substituunt, futuros depositi custodes ac per Sp. S. revelatae doctrinae praedicatores

Multis modis B. Paulus ante instante jam obitum suum repetit Tim. id quod Christus Dom. praeceperat Apostolis.

Hos immediatos successores suos jubent Apost. sibi alios substituere, quibus depositum acceptum tradant custodiendum & propagandum ulterius.

2 Tim. II. 1. Tu ergo fili mi confortare in gratia, quae est in Christo Je. 2 Et quae audisti a me per multos testes, haec commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt & alios docere –

Tit. I. 5. Hujus rei gratia reliqui te Cretae, ut ea quae desunt corrigas & constituas per civitates presbyteros, sicut & ego disposui tibi .. 9 Amplectentem eum qui sec. doctrinam est fidelem sermonem: ut potens sit exhortari in doctrina sana

Apostolorum discipulus, Petri successor S. Clem. Rom. in ep. 1 ad Cor. 42 successionem ita describit, ut primus fuerit Christus a Deo & Apostoli a Christo... Hos vero in plena persuasione Spiritus S. annuntiasse regni Dei adventum & praedicantes per urbes constituisse facta probatione, Epos & diaconos ... deinceps ordinationem dedisse, ut cum illi decessissent, ministerium eorum alii probati viri exciperent.

Cf. quae dixit Iren. III. 3

Juxta hunc successionis ordinem a Christo institutae jubent Apostoli successores suos immediatos servare mandatum usque in adventum D. N. J. Chr. 1 Tim. VI. 14 quo modo ipsos Christus jusserat docere usque ad consummationem saeculi

Porro doctores a Christo instituti tam diu erunt, quamdiu erit Ecclesia in hoc mundo, non consummata in membris suis (Eph. IV. 11) ad omnes igitur in perpetua successione transit charisma veritatis ad depositum custodiendum

eo omnes pertinent verba Apost.:

O Timothee depositum custodi ... quid est hodie Tim. nisi vel generaliter universa Eccles. vel specialiter totum corpus Praepositorum, qui integram divini cultus scientiam vel ipsi habere debent vel aliis infundere. Lirin. 27.

2. Tim. I. 13. Formam habe sanorum verborum, quae a me audisti in fide & in dilectione in Christo J. 14. Bonum depositum custodi per Sp. S. qui habitat in nobis.

1 Tim. IV. 13. Dum venio, attende lectioni, exhortationi & doctrinae. 14. Noli negligere gratiam quae in te est, quae data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyterii. 16. Attende tibi & doctrinae.

VI. 13. Praecipio tibi coram Deo ... bonam confessionem 14. Ut serves mandatum sine macula. 20. O Timothee, depositum custodi

Act. XX. 28. Attendite vobis & universo gregi, in quo vos Sp. S. posuit epos

Franzeliniana

166

Th. V (seq)

III. Remanet ut componamus discrimen intercedens inter charisma Spus. datum Apostolis et charisma concessum eorum successoribus in verbis Christi

"Ecce ego vobiscum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi."
et "alium Paraclitum dabo vobis, ut maneat vobiscum in aeternum, Spiritum veritatis"

Si enim verba haec pertinent ad totam apost. successionem, necesse videtur etiam omnes Sp. S. efficientias ad Apostolos successores protendere – quod evidenter falsum est

ergo neque verba Christi ad totam seriem referenda sunt –

Respondemus distinctione:

Si verba pertinerent eodem modo et eadem extensione ad successores, sicut ad Apostolos ipsos, eadem forent utrisque charismata Sp. S. C.

si pro diversitate munerum diversa est verborum extensio, N.

Circa Apost: 3 consideranda sunt:

1° immediate a Christo v. Sp. S. suscipientes doctrinam revelatam facti sunt novae revelationis organa authent. quibus tota revelationis summa complectitur.

2° singuli a Christo instituti sunt pastores pro universa Ecclesia.

3° omnibus simul et in communione existentibus datum est magisterium authent. fideique custodia in universa Eccl.

Hoc 3um in Apost: non erat separatum a 1° neque a 2° quippe inferius inclusum erat in illis superioribus, at per se ab illis separari potest.

Ex 3° hic praerogativis 1a profecto non pervenit ad Apost. successores. Hi enim doctrinam ab illis accipiunt instar depositi custodiendi et jubentur in ea permanere.

"Tu autem assecutus es meam doctrinam, institutionem ... tu vero permane in iis, quae didicisti et credita sunt tibi, sciens a quo didiceris – 2 Tim. III. 10-14.

1 Tim. IV. 6. Haec proponens fratribus, bonus eris minister Christi J. enutritus verbis fidei et bonae doctrinae quam assecutus es

Unde nihil Ecclesiis commendatur impensius, quam ut permaneant in doctrina quam didicerant, in traditione quam acceperant ab Apost:

Rom. XVI. 17. Rogo autem vos fratres, ut observetis eos qui dissensiones et offendicula, praeter doctrinam quam vos didicistis, faciunt, et declinate ab illis –

1 Cor. XI. 2. Laudo autem vos fratres, q. per omnia mei memores estis, & sicut tradidi vobis, praecepta mea tenetis.
Col. II. 6. Sicut ergo accepistis J. C. D. in ipso ambulate, 7. Radicati & superaedificati in ipso & confirmati fide, sicut & didicistis ...
2 Thess. II. 14. Itaq fratres state, & tenete traditiones, quas didicistis, s. per sermonem s. per epistolam nostram
Hebr. XIII. 7. Mementote praepositos vestros, qui vobis locuti sunt verbum Dei[x] ... 9. Doctrinis variis & peregrinis nolite abduci

[x] quos intuentes exitum conversationis imitemini fidem

Neq 2a praerogativa transit ad successores quorum sine dubio auctoritas restricta est ad singulas Ecclesias, non vero protenditur ad Ecclesiam universam.

Ipsi Apostoli constituebant & constitui jubebant epos „per civitates" Tit. I. 5. (cf. supra) κατὰ πόλιν – „per regiones & civitates" κατὰ χώρας καὶ πόλεις ut & apud Clem. Rom. (v. supra)

Unde 1 Petr. V. 1

Seniores ergo, qui in vobis sunt, obsecro, consenior & testis Christi passionum ... 2 Pascite qui in vobis est gregem Dei, providentes non coacte, sed spontanee sec. Deum ubi ἐπισκοποῦντες habet jam consecratam illam pastoralis muneris significationem.

Eodem modo hortatur B. Paul. „majores natu ecclesiae" Ephesinae i. e. seniores – Act. XX. 17 – 28.

Attendite vobis & universo gregi, in quo vos Sp. S. posuit epos regere (ἐπισκόπους ποιμαίνειν) Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo –

Hic locus si comparetur cum verbis Petri modo supra totam quaestionem illustrat.

Imprimis: ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ (ubi propter articulum & ea quae sequuntur: quam acquisivit sanguine suo" intelligenda est universa Ecclesia) pendet a voce „epos" ita Epos (loquitur autem indefinite, in plur:) munus ac charisma est „regere Ecclesiam Dei".

Si vero singuli spectentur epi, non sunt vocati ad universam Ecclesiam regendam, sed quisq pascit gregem suum, in quo positus est per charisma Sp. S.

Unde verba „universo gregi" παντὶ τῷ ποιμνίῳ significant non absolute universum, sed totum illum gregem in quo quisq est positus.

Trid. sess. 23 c. 4. Vatic. consd. de Eccles. c. 3.

Ergo non competit nisi 3a praerogativa legitimis Apost. successoribus i. e. magisterium authent: in universam Eccl. munusq pascendi, quod prout spectantur collective: singulis vero idem jus non competit nisi in proprio grege.
Soli successores principis Apostol: habent potestatem regendi totam Eccles:

IV

Th. V (seq.) 3

Distinguentes munus Apost: extraordinarium (nō communicandū successoribq) ab ordinario (i. propagendo) dicimq:
Dignitas organi novæ ē immediatæ revelationis erat extraordinaria in Apost.
Auctoritas universalis magisterii in Petro, visibili capite Ecclesiæ erat ordinaria, in ceteris Apost: extraordinaria –
eadē auctoritas erat in Apost: ordinaria, si spectentur collective in unione cū Petro e h. sensu transiit etiā ad successores Apost: si collective spectentur, in unione cū Petri successoribq. –
Hinc varia statuenda ē extensio verbor Xti:
1º promissiones pertinent ad Apost: sec. munus extraord; significant charisma immediatæ revelationis ē infallibilitatē personalē in praedicando e custodiendo doctrinā
2º pertinent ad eosdē Apost: sec. munus ordinariū, prout cū iis authentici instituuntur pastores, doctores, custodes doctrinæ revelatæ, duraturi usq ad finē saeculi –
Hinc omnibq simul, prout sunt doctores universæ Ecclesiæ, ō spectantur in communione promittitur assistentia Sp. S. ad infallibilē praedicationē – verba autē usque ad consummationē saeculi v. in æternū pertinent ad h. munus ordinariū, nō vero ad charisma extraord. immediatæ revelationis neq ad extraord: infallibilitatē singulor per se ō seorsū, excepto Petro.

Franzeliniana

Th. ~~VI~~ V

De nexu intrinseco, quō principiū Traditionis cohæret cū necessariis religionis christianæ proprietatibꝫ.

—

I. Probavimꝫ ex historia religionis christianæ origine, a Chto D. institutā esse oeconomiā custodiæ fidei, ad revelationē integre conservandā, infallibiliter propagandā; nunc ostendimꝫ hanc Traditionis modū intime cohærere cū necessariis omnis divinæ revelationis notis, cū ejꝫ universalitate ē unitate.

—

Universalitatē revelationis vocamꝫ modū proponendi eā omnibꝫ, quibꝫ proponenda ē, ut absq/ erroris periculo, credere morali possibilitate possint ē teneantur.

Hujꝫmodi universalitas, si Deꝫ aliquid revelaverit omnibꝫ gentibꝫ omniq/ creaturæ, necessario a sapientia ē bonitate Dei exigitur.

Atqui si excludatur revelatio immediata facta singulis, nō remanet modꝫ conservandi ē proponendi revelationē, accomodatꝫ omnibꝫ, nisi per legatos authent. ē facile cognoscibiles.

Ergo ab oeconomia legatoꝫ Dei, tanquā a causa ē principio suo, pendet necessaria revelationis universalitas. –

Dem. Min. Seposita revelatione immediata legatorꝫ auctoritate facile cognoscibili, a quibꝫ doctrina div. nō propter argumenta, sed propter authent. propositionē suscipiatur, nō restet modꝫ aliꝫ, nisi per demonstrationē scientificā.

Atqui evidens ē, nō omnibꝫ tantū scientiarꝫ convenire, aut utile esse, quā si rebꝫ fidei ante fidē susceptā omnes studiū suum impendant.

Obj. I. Gratia illustrationis internæ supplet externæ propositionis defectū.

Resp. Gratiæ illustrationis internæ concomitans etiā externā fidei propositionē maxime accomodatā ē absolute necessariā, ut possit assensꝫ haberi supernaturalis –

at gratia illustr. intern. quæ vices ageret ipsius externæ propositionis esset v. simpliciter v. æquivalenter gratia revelationis immediatæ. Atqui gravissimis

Th. V

Principiū Traditionis ē ita necessariū religioni Xanæ, ut absq/ eo ~~nequeat univer~~ amittat essentiales proprietates suas, universalitatem ē unitatem. –

ejusmodi oeconomia per se nihil habet, q. repugnet, videlicet, ut singuli immediate instruerentur a Deo de omnibus fidei veritatibus, tamen in praesenti rerum ordine neq promissa unquam fuit neq existit.

Obj. 2. Rudibus est indoctis consulere potest auctoritas scientifica, licet mere humana.

Resp. *Supponuntur 2 falsa

a) homines illos doctos absq pendenti erroris formidine ope solius scientificae inquisitionis pervenisse ad plenam certitudinem, : quae omnes est quae solae veritates est quo sensu continentur in revelatione

b) eos ita perfecisse ad hunc finem, ut haec illorum scientia rudibus innotescat, nec hi errores possint aliquos inspirari.

Falsa esse haec duo, demonstrant tum natura et indoles et innata difficultas omnium fidei veritatum, tum ingeniorum eruditionisq in hominibus doctis quam maxima varietas, deinde sententiarum diversitas quae inter doctissimos quosq solet exoriri in quaestionibus difficilibus, ubi norma auctoritatis deest denique absoluta rudium omnium impotentia judicandi de gradu certitudinis, qui convenit doctorum scientiae, multo vero magis, si discernendum illis esset inter diversas sententias veritatem aut falsitatem. – .

Unde haec mere hum. scientifica eruditorum hominum auctoritas pro rudibus non modo non foret certitudinis fundamentum, sed novos seges dubiorum, augeretur adhuc eorum impossibilitas perveniendi propriis viribus ad certitudinem aliquam, hac una excepta, inveniri non posse quod verum sit quod falsum in fidei rebus, ergo nec debere –

Itaq nullus datur modus conservandi propagandiq revelationem accomodatus omnibus, praeter facile cognoscibilem auctoritatem fidei custodem.

Fere idem dicendum est de fidei unitate. Demonstrata est conjunctione authent. magisterii cum necessaria fidei universalitate, demonstratur etiam ejusdem conjunctio cum fidei unitate, quae ab universalitate distingui quidem potest, separari non potest.

---

*Nos respondemus, tum fidem mere hum. fore, utpote innixam auctoritati mere hum. – posset cum auctoritas mere hum. medium fieri quo revelantis Dei auctoritas nobis ita innotesceret, ut fidei assensus non praestaretur jam propter hum. auctoritatem, sed unice propter Div. Haec tamen alterius loci controversia est.

Respo. etiam hanc exceptionem fieri non posse a Protest: qui propterea Eccle: auctoritatem in rebus fidei respuerunt, q. esset mere hum: solam autem divinam auctoritatem locum habere in quaestionibus fidei. – Re tamen vera divinae auctoritati substituerunt hum. quam plebes sequantur, quatenus cathol: Eccl: auctoritati refragantur.

169

2. Quae ex ipsis rer. naturis demonstrantur quasi a priori, etiã a posteriori per facta patent.

Primi Deformatores negatâ authentici magisterii auctoritate, substituerunt ei singulor. inspiratione legentium: verbum Dei, s. legatur s. audiatur, insita sibi virtute, quae ẽ virtus Sp. S. illuminare singulos ẽ sanctificare; ipsum Sp. S. singulis ẽ doctorẽ esse ẽ interpretẽ: queny judicẽ liberrimũ esse omnium qui doceant eũ, utq. a Deo solo docti.

Illuminatio igitur nõ tantum ea, quã Cath. concedunt, gratiae ẽ ad fidẽ necessaria, sed externam prorsus excludens authent. magisterium, singulos judices constituit omnium docentium (i.e. ipsius Eccl:)

Gerhardus: Scripturã sui ipsius interpretẽ esse i.e. Sp. S. esse interpretẽ sui proprii sensus.

Schmid: quum primum aliqui Dei verbum (in Scr.) excitat, virtus Sp. S. ẽ in illo inseparabiliter semper conjuncta ita, ut virtus ẽ efficacia verbi ẽ virtute Sp. S. sit prorsus una eadẽq., vere divina, nec magis verbum quam ipse Sp. S. sine hac virtute esse v. cogitari possit.

Nullo tum opus erit legatis divinis, quisq. sibi sufficiet, ẽ sibi erit Eccl: Deniq. unitas fidei sua consequetur sponte, cum singulis idẽ Sp. S. qui pugnare secum nõ pot. intelligentiam divini verbi ex opere operato infundat.

At fictum esse mendaxq. charisma a Deformato: ribus suisq. asseclis vindicatum, alta clamat voce rer. seriẽs gestar., ubiq. referta contradictionibus in gravissimis revelatae doctrinae capitibus. Solus Luth: diversis temporibus diverse de eadẽ doctrina statuit; innumerabiles deniq. exortae sunt haereses, omnes a Sp. S. edoctae, omnes invicẽ se oppugnantes, dirissima adversariis suis ẽ imprecantes ẽ ubi fieri licuit etiã infligentes.

Tum vero si nullum ẽ in singulis inspirationis extraordinarium charisma, interpretatio a quavis liberata auctoritate, aut ad furorẽ fanaticum

redit aut ad privatā scientif. inquisitione. Hac aute nullā fidei consensū, nullā unitatē gignere pō. Ipsi Protest: experientia magistra, h. intellexerunt. Hinc omnes qui aliquā positivā religionē communeq doctrinā salvā esse voluerunt, coacti sunt ad idē ~~principiū~~ auctoritatis redire, quo negato, suā ab Eccl: defectionē defenderant - itaq factū ē, ut v. ~~prax~~ cū usu quotidiano v. semel ē doctrina ē agendi ratione, antecedente Luthero, i. stabilirent principiū istiq arrogarent, nihil solliciti de contradictiones enormitate. + -

\+ Ipsi Protestantes duplicē fatentur Lutherū: eū qui ante a. 1525 s. ante magnas in Germania rusticor ~~tumultus~~ fanaticorq horrores, asserebat singulos a solo Deo doctos esse, qui pō a. 1525, ut aliquā crearet inter suos unitatē, docebat nunq eccl: esse a Deo institutā, ejq unicū fontē Chtū esse Christiq institutionē. Prior seditiosa audacia sese opponebat auctoritati hierarch. in conscientias, posterior inquietq fluctuabat inter spiritq libertatē illimitatā ē rigorosā authent. magisterii auctoritatē" (Schwarz)

Alii qui sibi constare volunt, ex suis principiis concedunt fidei unitatē esse impossibilē, eā nō necessariā judicantes ad communionē religiosā ē ad aeternā salutē.

Consequens sane legitimū ē, tamē nihilominus absurdū, unde antecedens etiā nō pō nō absurdū esse. -

Varietates. hae sunt.

1° rationalistae: fundamentale independentis interpretationis principiū sec. totā vim suā exequendū esse: Scr: nō esse normā credendi idq solū verū esse habendū q. quisq ~~e~~ s. de Scr: s. aliunde propria ratione sua intellexerit - hos solos genuinos esse protestantes

2° a) Pietistae: necessariū esse aliquē sensū religiosū, fiduciā aliquā in Chtū Salvat: dogmata vero ἀδιάφορα esse

b) Unionistae universales: postulari aliquā fidē generalē in Chtū ejq Scr: ut publicū religionis christianae instrumentū; in reliquis plenā patere omnibq libertatē, qui pertinere velint ad protestantismū oecumenicū. - (Posse esse aliquē verē fidelē, etiamsi ne unū quidē admitteret dogma Eccl:... Domi. ipsū velle Eccl: varietatē, secq locuturū fuisse Clarisq .)-

c) Unionistae positivi: unitatē professionis in iis postulari in quibq diversae sectae consentiant in quibq vero dissentirent, permittendā esse plenā libertatē. -

d) Unitatē fidei praeferendū esse principio absolutae singulorq independentiae: constitui auctoritatē eccl: oportere, a qua nefas sit singulis degredi. -

Franzeliniana.

V

Th. VI (124).

Distinguuntur

a) Lutherani antiquae professionis: pro norma obj. esse primos Reformatores auctoritate librorumq symbol; adeoq traditionem illam recentissimam, inde a saec. XVI incipientem.

b) Neolutherani: auctoritatem postulari Eccl: divinitus constitutae, hanc primitus a Christo et ab Apost. fundatam fuisse.

c) Pseudoprophetae: quos innumerabiles sunt sectae: novam exspectandam esse Christi adventum novamq abundantiorem Sp S. effusionem; quae nova gratiarum effusio sec. aliorum jam facta est his ultimis temporibus.

Hinc patent quae seqq:

Agnoscere auctoritatem a Christo institutam (quae non pot. non esse perpetua) simulq non condemnare impiam contra eandem auctoritatem rebellionem, absurda est contradictio. –

Agnoscere falsitatem esse absolutam singulorum independentiam in Scr. interpretandis – et probare Reformationem, quae illo principio abjecto existere omnino nequit, altera manifesta est contradictio ...

Atqui haec omnia protestantes orthodoxi saltem quotidiano usu admittere coguntur. Ergo ingenti quadam et non tolerabili contradictione miseram suam ab Eccl: separationem impudenter defendunt. –

Franzeliniana

Th. VII

Eadē oeconomia pō libros N. T. conscriptos incommutabiliter perdurat.

I. Apostolicū magisteriū successionis a Cto ipso institutū ad Div. doctrinā integre servandā, infallibiliter propagandā, ex Salvat. promissione debet esse perpetuū usq ad consummationē saeculi: nō ē accidentale quid, ex mutabilibq rerū adjunctis pendens, q. etiā aliquando abesse possit, quin tamē ipsa religio extrane pereret, sed ē principiū ē causa, qua essentiales christianae religionis notae conservantur.

Hujq modi vero nunq immutabile esse oportet neq Deq quū sibi vehementissime contradicat, hujqmodi semel constitutā oeconomiā pō in contrariā pervertere.

Ergo ex ipsa religionis naturae immutabilitas oriretur Trad: conseq.

II. Idē efficitur, si considerentur N. T. libri.

1° adjuncta scriptionis: antequā existerent libri aliqui, multo vero magis antequā collecti in canonē unū legerentur per Eccl: erant jā Eccl: constitutae, ordinabantur epi, qui per charisma Sp. S. sibi communicatū custodiebant traditā ab Apost doctrinā, ipsi alios sibi successores instituebant, eodē charismate instructos. Fideles vero pendebant obedientia fidei ab iis utpote legatis Dei ipsius, a quibq acciperent praedicationē doctrinae ē explicationē. Nō haec dependentia erat dicentiū a scientiā docentiū, quū libri adhuc nō extarent, sed authent. erat magisteriū, a quo per fidei obedientiā pendebat unitas Ecclesiae.

Ergo libris traditis nō destruebatur constituta Eccl: oeconomia, sed accedebant documenta juxta oeconomiā divinitq institutā adhibenda, conservanda, explicanda.

2° Tū ex historica origine tū ex interna librorum dispositione constat, singulos fuisse scriptos data aliqua occasione particulari, ad finē particularē,

ad singulares Ecclesias vel personas. Nulli scriptori propositum erat in libro aliquo consignare integram christianae religionis disciplinam. Unde nusquam plena, didactico modo exposita doctrina; multa gravissima vel prorsus omissa v. obiter delibata. Unde patet nunquam apostolis in mentem venisse, hujusmodi scriptis substituere authent: magisterio doctor quos lib[eris] jusserat omnes gentes docere usq ad saeculi consummationem. I. vero ex hypothesi; tota revelatio scriptis contineretur, non tam materiae defectus quam tractationis ~~formae~~ ~~[illegible]~~ nostram assertionem propugnat.

Hac libros historica praemissa origine atq intrinseca dispositione, gratuito affirmatur totam revelationem in iis contineri. Quamvis ~~[illegible]~~ ante nec singuli scriptt. hujusmodi haberent propositum nec inter se inirent consilium scriptis suis aliquid totum componere, poterat sane Sp. S. auctor princeps Scr: omnia ita dirigere, ut invitis etiam scriptoribus inscriisque habeatur integrae doctrinae expositio - q. tamen facta esse nullo pō modo demonstrari, nisi supponatur i. q. quaeritur, Deum voluisse, ut Scrip: esset unicus fons, unde tota cognosceretur revelatio. -

Ex lib. quidem verbi affati constat de mandato Apost: intimato, ut docerent gentes perpetua successorum detensione usq ad finem saeculorum, nihil vero legitur neq ex libris dat Apost. seu verbis seu modo agendi cognoscitur, fuisse omnino consilium, consignandi litteris integram revelationem. Neq. christiana persuasio ante saec. XVI aliquid hujusmodi aut sensit aut suspicata est.

Fatentur id Protestantes - Doederlein - Lessing

3° In libris ipsis, de quibus sermo est, non modo supponitur authent. magisterium, sine quo multa consilia aut institutiones omnino intelligi non potuissent, sed diserte fideles relegantur ad praedicationem auditam in ea q jubentur manere. Rom. XVI. 17. 1 Cor. VII, 17. XI. 23. XIV. 33. XV. 1. - 2 Cor. I. 18. Gal. I. 18. Phil. IV. 9 etc.
Designantur insuper custodes depositi, doctores authent. perpetua sibi serie successuri. -

Scholion

Movetur 2^ex^ quædā difficultas à Gerhardo aliisq.

Auctoritas organi traditionis nō pō demonstrari ex testimoniis Scr. nisi cognitio 1° auctoritatis ē 2° veri sensq Scr. supponatur antecedenter ē independenter ab auctoritate organi traditionis

Atqui auctoritas organi Trad. demonstratur ex testimoniis Scr.

Ergo supponitur 1° cognitio auctoritatis ē 2° veri sensq Scr. independens ab auctoritate organi Trad.

Ergo supponitur verū q. demonstratur falsū.

I. Resp: D. M: nō pō institui ea demonstratio ex Scr. nisi supponatur cognitio auctoritatis omniū librorq in omnibq textibq apud omnes fideles N. M.

nisi supponatur cognitio auctoritatis quorundā librorq in quibqdā locis ē apud quosdā fideles

Sub. M:

nisi supponatur cognitio auctoritatis quæ ē ex veracitate librorq – C. M.

nisi supponatur cognitio auctoritatis quæ ē ex inspiratione librorq, N. M.

II. Nō pō institui demonstratio, nisi supponatur cognitio veri sensq D. M.

nisi supponatur cognitio veri sensq secundū totā amplitudinē doctrinæ ē nisi supponatur integrā religionē christianā ex iis libris derivari posse a singulis independenter ab auctoritate organi Trad. N. M.

nō pō institui demonstratio nisi supponatur cognitio veri sensq quorundā singularium testimoniorq, subd: M.

nisi supponatur cognitionē haec a quibqdā qui huic demonstrationi instituendæ v. percipiendæ idonei sunt, obtineri posse, praescindendo nō tamē deficiendo ab auctoritate organi Trad. C. M.

nisi supponatur haec cognitio Scr: omnibq accomodata, N. M.

Dist. m. Haec demonstratio instituitur a nobis tū theol. ut sec. scientiā explicemq distinctiq rationē fidei, tū polemice, ut eā defendamq

contra adversarios, admittendo libros aliquos sacros ex generali demonstratione externa saltem ut veraces v. etiam ut inspiratos ex principio admissa ab ipsis adversariis, C. A m.

instituitur tanquam necessaria omnibus et per sese ad acquirendam plenam cognitionem auctoritatis in successione apost. N. m.

Dist. Conseq: supponitur quorundam librorum auctoritas veracitatis ex demonstratione externa generali, v. etiam inspirationis ex principio adversariorum, C.
supponitur cognitio auctoritatis omnium librorum N.

supponitur sensum verum certo intelligi posse in hisce claris determinatis locis et ab iis qui demonstrationi percipiendae sunt idonei, C.
supponitur posse universam doctrinam revelatam ex Scr. determinari a singulis, independenter ab auctoritate magisterii N.

Ad illud q. additur:

Resp: propositum est demonstrare falsum, posse universam revelatam doctrinam a singulis determinari ex solis Scr. independenter ab organo divinitus instituto et charismate veritatis instructo ad custodiam et explicationem depositi fidei C.
est propositum demonstrare, nulla esse in Scr. testimonia clara et evidentia v. generatim nullam posse ex eis institui convincentem demonstrationem, non excludendo quidem auctoritatem organi Trad. ab ea tamen praescindendo N.

Nota: Ex generali demonstratione externa supponimus, evglia et scripta apost: genuina esse; pariter supponimus ex horum librorum genuitate demonstratum esse evglicae narrationis veracitatem, atque hinc ex factis verbisque Xti in evglio consignatis consequi apparere Salvat. divinam auctoritatem. His positis verba Xti intelliguntur divina esse et doctrina ejus revelata, ceterum libri solum ut veraces affirmantur, non ut inspirati. —

Nihil igitur nisi hanc gralem externam demonstrationem supponimus. - Si vero agatur polemice cum Protest: qui adhuc canonem aliquem admittunt, possumus atque petiti principii opprobrio tanquam commune nobis cum illis fundamentum ponere divinitatem Scr. et inspirationem. —

Sectio i

De divinae traditionis formali ratione ē existentia.

Cap. 2.

De formali traditionis ratione ex constitutione Ecclesiae inde ab aevo apostolico

(Th. VIII – XII)

8. 10. 11. 12.

Franzeliniana.

Th. VIII

Traditionis ratio formalis demonstratur ex constitutione e principiis Ecclesiae.

I. Fieri nō potuit, ut Ecclesiae constitutio in omnibus Eccle: corrupta mutaretur in oppositā, quaedā pō mortē Apost: nusquā repentina facta ē uniq generationis per alterā substitutiō, sed ubiq: lenta e perpetua successionis exceptiō. Quare si in sequentibq generationibq reperiuntur Ecclesiae ubiq eo traditionis principio gubernatae, q. ex scriptis evang. ē apost: demonstravimq a Xto institutū, ab Apost: ex Xti dispositionē in usū perductū esse, efficitur ditiq historiae ineluctabili argumento, verū sensū externae institutionis illū esse, quē supra proposuimq ex intellectu Eccl:

Adversq protestantes in hac thesi nō appellamq ad testimonia antiquitatis externae tanquā ad authenticā propositionē revelationis de organo custodiendae doctrinae quā authentia illa negetur ab adversariis, sed tanquā ad histor: testimonium fidei q. quisq agnoscere debet. Ex hac vero testificatiōe inferimq sensū verbi Dei de traditionis principio nō aliū esse posse, nisi quē universa antiquitas ē theoretice ē practice semper ē ubiq professa ē, idq nō propter supranaturalē testiū auctoritatē inferimq, quē illi negant, sed propter historicā mutatiōnis impossibilitatē: oportuit enī statī pō Apostolos invectā esse irrepsisse in ipsa fundamentalia Eccles: principia.

1° PP omnes, 1ae 2ae 3ae successiōnis in omnibq Eccl: orientis ē occidentis instar axiomatis habent: continuā pastorū successiōnē divinitq institutē nō interrupta serie usq ad Apost: pertingentē organō esse visibile doctrinae externa integre intemerateq servandae ē propagandae. Hanc igitur ex traditione, quae ab initio ē, accipiendā esse.–

PP apostolici Clem. Rom. Ignat. Polycarp. Hegesippq (2° saec) docent Apostolos ex Xti mandatione ordinavisse perpetuā succedentiū sibi seriē Eppoq, qui sequendi sint tanquā Xtq ipse, quoq communio vitet haereses, servet verā doctrinā – h. vero modo tenendā esse traditionē ab initio acceptā.–

De nulla re magis sollicitq ē S. Ignat: in epistolis suis quarū summā hoc reddt ex sententia Euseb: (III. 36) singulares Ecclesias monebat imprimis, ut maxime caverent haereses tū primū emmpentes ē invalescentes hortatqq ē, ut tenacider inhaererent Apost: traditioni, quā testificans jā

Th. VI

Formalis ratio atq. indoles Traditionis demonstr: ex doctrina PP.

etiā scripto consignare securitatis causa necessarium duxit.

Polyc: ad Phil. 7: relinquentes vanitatē multorū ē falsas doctrinas, ad traditā nobis ab initio doctrinā convertamur.

Sæc II Iren. ē paullo pō Tert: data opera doctrinā de traditione traditionisq organo multis contra hæret: defendunt ē explanant.

Gnosticis occultā jactantibq doctrinā ad ipsos solos per generationū successionē derivatā, Iren. concedit esse præter Script: etiā traditionē, at negat eā aliā esse quā publicā in Eccl: universa, eiqq organō dicit successionē esse Epōr inde ab Apost:

"Habemq annumerare eos, qui ab Apost. instituti sunt Epi in ecclesiis ē successores eorū usq ad nos"

Tert: vero in præclarissimo loco suo Præscr: 32. 37. postulat ab hæret: qui vellent ē auderent interserere se aetati apost: „ut edant origines ecclesiarū suarū, evolvant ordinē Epōr suorū, ita ut primq ille Epq aliquē ex Apost: vel apost: viris qui tamē cū Apost: perseveraverit habuerit auctorē — h. illos nō posse, Catholicos vero incedere in ea regula, quā Eccles: ab Apost, Apostoli a Cto, Ctus a Deo tradidit, propterea nō esse admittendos hæreticos ad ineundā de Script. provocatione, quos sine Scripturis probamq ad Script: nō pertinere. —

Q. idē fundamentū Orig. tradit:

Cū multi sint qui se putant sentire, quæ Cti sunt, ē nonnulli eorū diversa a prioribq sentiant; servetur vero eccles: prædicatio per successionis ordinē ab Apost: tradita ē usq ad præsens in ecclesiis permanens: illa sola credenda ē veritas, quæ in nullo ab eccles. ē apost. discordat traditione.

De princ: praef.

Idē reliqui PP tradidere usq ad Vinc: Lir: plerūq ipsi pastores Eccles:

hanc præcipuā esse Epōr sollicitudinē, ut acceptā a majoribq doctrinā tradant integrā suis successoribq.

Iren. IV. 33. Tert. praes. 6. Aug. c. Julian. II. 34. Lir. 12. 14. 26. 27. 32. —

2°. Criteriū integræ doctrinæ apost. habebatur semper communio ecclesiarū ē consensio cū ecclesiis apost. maxime cū Eccle: Petri, in qua etiā sola continetur demonstratio tū sinceræ apost. doctrinæ tū communionis cū universa Ecclesiā.

Notū ē Iren. testimoniū III. 3.

ad Rom: ecclesiā propter potentiorē principalitatē necesse esse convenire omnē Ecclesiā, hoc ē eos qui sunt undiq fideles, in qua semper ab his qui sunt undiq, conservata ē ea quæ ē ab Apost: traditio.

ex Cod. Clarom.
Massuetq: potiorē – reliqui codd: potentiorē

ubi animadvertatur, sensū fere eundē remanere s. in qua referatur ad Eccles. Rom. q. magis convenit, s. referatur ad imediate præcedens: omnē Eccles:

Si primū, dicitur ab omnibq Ecclesiis in Eccles. Rom. tanquā in principio ē causa unitatis fidei conservata esse traditio Apost.
Si alterū: dicitur in tota Eccle: per consensū ē unionē cū Eccles: Rom. servata esse traditio apost.

Apos optime Tert: Præscr. 20. 21.
(Ecclesias apud unāquāq civitatē condidisse, a quibq traducē fidei ē semina doctrinæ cetera exinde Ecclesiæ mutuatæ sunt ē quotidiē mutuantur ut Ecclesiæ fiant ... constat proinde omnē doctrinā quæ cū illis Ecclesiis apost. matricibq ē originalibq fidei conspirat, veritati deputandā, sine dubio tenentē q. Ecclesiæ ab Apostolis, Apostoli a Chto, Chtq a Deo accepit ... Communicamq cū Ecclesiis apost. q. nulli doctrina diversa: h. ē testimoniū veritatis. –

Cypr. de unit. Eccl. – Optat. VII. 5. Cassiā de Incarn. I. 6. Lir. 4. 8. 23. 28. 39. –

Hanc a Chto institutā unitatē ē consensionē Epōr, quæ efficitur per unionē ē consensionē cū successoribq Petri, esse criteriū integræ doctrinæ declarant PP grandi docebant ea, cū Apost; prout repræsentabant omnes successores suos

Negare nō potes, scire te in urbe Roma Petro primo cathedrā episcopalē esse collatā, in qua sederit omniū Apost. caput Petrq, unde ē Cephas appellatq ē: in qua una cathedra unitas ab omnibq servaretur, nec ceteri Apost. singulas sibi quisq defenderet, ut jā schismaticq ē peccator esset qui contra singularē cathedrā alterā collocaret. – Optat. II. 3
(alloquitur ante Parmenianē Donat.)

Eadē causa fuit, cur PP solliciti sint de enumerandis successoribq Petri, videlicet quia ad Eccles: Rom. propter potentiorē principalitatē necesse erat omnē convenire Ecclesiā, nā imediate demonstrata vera apost. successione mediate ex communione Ecclesiaz inter se ē cū Eccles. Rom. continente ceteraz unitatē, ostenditur fidei apost. integritas.
Iren. III. 3. Optat. II. 3.

Petra enim, super quam aedificavit Eccles. suam Xtus, prout durat in successione Petri est causa formalis, cur Eccles. docens sit unum corpus per assistentiam Sp. S. tanquam per causam efficientem – Corpus enim Eccles: docentis non est simpliciter Eccles. docens, cui promissa est assistentia Sp. S. nisi quatenus unita est visibili capiti suo et per illud informatur

3° Successio apost. sic unita et consentiens, agens sub assistentia Sp. S. constituit summam totius de authent. traditionis organo doctrinam.

Hinc omnis doctrina permanens PP.

fieri conservationem integrae doctrinae "per charisma veritatis certum" Iren. IV. 26 –

per operationem Spi III. 24

per doctorem veritatis, qui non sinit Ecclesias aliter intelligere, aliter credere quam ipse per Apost. praedicabat – Tertull. Praescr. 28

per Dom. Ecclesiae inhabitatorem " Aug. in ps. 9. 12.

In Sede apost. inviolabiliter semper cathol. custoditur religio – quia non potest D. N. J. Chsti praetermitti sententia: tu es Petrus et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam. – (Professio orient. in Conc. VIII et ante subscripta sub Hormisda)

Unde a Xto propositos doctores, quisquis in sensu cathol. dogmatis unum aliquid in Xto sentientes contempserit, non hominem contemnit, sed Deum. Lir. 20.

4°. PP. vetustissimi docent, primum omnium quaerendum esse, ubinam sit Eccles. a Xto instituta et ab Apost. propagata, in hac reperiri totam Xti doctrinam.

Iren. III. 24. Fugere oportet sententias ipsorum confugere autem ad Ecclesiam et in sinu ejus educari et Dom. Scripturis enutriri. –

Ignat. ad Magn. 7. Clem. Alex. Strom. VII. Tertull. Praescr. 19. et 37. Orig. praef. in Princ. Cyrill. Hieros. cat. XVIII. 26. 27. –

II. Idem demonstratur ex modo agendi et judicandi de quaestionibus fidei, qui ubique observabatur, videlicet tradi integram revelationem per consensum pastorum hujus consensum certissimum esse criterium apost. doctrinae originis. Doctrinam vero ei repugnantem, eo ipso non esse traditionem divinam. –

Franzeliniana.

177

Th. 6

Th. VIII (seq.)

1° Argumentū princeps, contra q. nō datur exceptio, ut doctrina aliqua s. revelata demonstretur n. falsa, hē: cui credit quae sub caelo ē, cathol. Eccles. ē omnes Epi consentiunt nobiscū — Concil. Antioch. c. Paul. Samos. Conc. Nicaen. in fine symb.

Hinc ad probandā singulor orthodoxiā postulabatur cōmunio cū Epis cath: in unitate perseverantibus cū Ecclesiis apost. maxime vero cū centro ac vinculo unitatis ē consensionis, Pontif. Romano.

contra Gnosticos Iren. ē Tert.
contra Novatian. Cyprian.
contra Semiar. Basil
contra Apolinar. Greg. Naz.
in schismate Antioch. Hiero.
contra Monoth. Ep. orient. in profess. Horm.
contra Photianos idē in synodo VIII.

2° Doctrina fidei tradita ē a Deo Apostolis, ab Apostolis Ecclesiae ē jugiter conservata a successoribg: hinc semper appellatū ē ad antiquitatē doctrinae ab haeret. impugnatae ē alterū prolatū principiū: nihil innovetur, nisi q. traditū ē. Verba Stephani in causa rebaptizantiū. –

Hoc modo damnati fuere omnes quos enumeravimus haeresiarchae, semper erat ide
u negotii exitg usitatg ē solitg: retenta ē sci. antiquitas, explosa novitas. Lir:

Appellantibg vero ad PP. decenores nō tā propositū erat historice demonstrare doctrinae alicujg ab Apost: derivationē quā theologice ex consensu antecedenti inferre absolutā antiquitatē ē apostolicitatē doctrinae. Inde consensg proxime antecedentiū PP. sufficere putabatur neq inquirebatur in antiquissimos doctores; erat eni omnibg persuasū, PP. consentientes nunquā tradidisse tanquā fidei doctrinā, nisi q. accepissent a decenoribg suis.

Ita saec. V PP. Ephes. appellant ad X PP. antecedentes, quor duo soli sunt saec. III (Greg. Felix P.), reliqui posteriores. Leo M. ep. ad Leonē Aug. appellat ad VI. PP. auctoritatē quor 3 saec. IV, aliū 3 saec. V.

Inter XXV PP. citatos ab Aug. co. Jul. I. duo soli (Iren. Cypr.) vetustiores sunt saec. IV – etc.

Denique homo protestans, Münscher, veri evidentia coactus, factum agnovit (H. D. III. p. 132)

Th. IX.

Visibilis constitutio organi Traditionis ē accomodatissima muneri injuncto.

Causa adaequata, quae per Apost. successores infallibiliter certo modo revelationē conservat, ē ipse Sp. veritatis, perpetuo assistens successoribus Apost. juxta Christi promissū.

Nō tamē adē iis veluti novo organis revelationis, sed ut custodibus depositi.

Ideo nō assistit per continuas revelationes, sed per assistentiā „ne unquā in errorē eat" quālibet studiosissima speculatio hum. ē industria.

Inde elementū hum. nō excluditur, imo ipsū illud elementū sub Sp. S. directione ē veluti corpus visibile, charismate invisibili informatū.

Consideremus igitur visibile subjectū hujus muneris:

I. Semper erat firmissima hierarchicae unionis compages ac communio.

1° semper apost. observabatur mandatū, ne quis in epm assumeretur, antequā certo constaret de ejus fidei sinceritate „ne quis ad sacerdotalē locū indignus obreperet". Cypr. ep. 68.

Majorū sedium epi statī pō electionē suā solebant ē collegis ē maxime Pontif. Rom. litteris synod. distinctā declarare fidei professionē: „quid sentirent ē quomodo circa fidē se haberent... ne in vacuū currerent" S. Sophr. ep. ad Honor. — Concil. VI. —

Sanctae consuetudinis praeclarā reddit rationē Greg. M.: Nā cū consuetā nobis fidei nostrae confessionē transmittimus ē caritatē nostrā erga vos ostendimus; quid aliud in sancta Dei Eccl. agimus, nisi cavē bitumine linimus, ne unda erroris intret." Ep. lib. VII. 4

cf. lib. IX. 52. Leo M. ep. 69 (52). 70 (54). 14 (84)

Communicamus cum Eccl. apostolicis, q. nulli doctrina diversa: h. e testimonium veritatis. Tert. Praescr. 21

Cui negabatur communio, is "quisquis erat, Christianus non erat, quia in Eccl. non erat." Cypr. ep. 52.

2° Eadem erat ratio, ut Epi vigili curarent diligentia, ut de continua eademque Epor in sede una sese excipientium certo constaret. Inscribebantur Epor nomina orthodoxor in diptychis, delebantur eor qui a fide v. a communione defecerant fidelium. – Leo M. ep. 80, 13. Inter has erant controversia e. g. de Chrysostomi nomine restituendo in diptychis, delendis vero nominibus Acacii e successor ejus in sede Cp. – durabat lis a tempore Gelasii usque ad Hormisdam.

3° Quando in Eccl. aliqua novitas aperte contra fidem communem emergebat, Epi erat non solum comprimere eam, sed denuntiare collegis, imprimis Epo Rom. ut error ingruens efficacius coerceretur.

Epi Concilii Antioch. Pauli Samos. defer. Euseb. H. E. VII. 27 runt Dionysio Pont. Rom. e Maximo Alex. schismaticos Felicissimum Fortunatumque Cypr. Cornelio Pont. ep. 55. Alex. omnibus Epis cath. Alex. Alex.

Huc etiam pertinet q. fideles ex una Eccl. ad aliam transeuntes solebant ab Epis suis afferre litteras communicatorias, sincerae fidei haud suspectum testimonium – Can. Apos. 10. 26. Chalced. c. 11. (Act. XV). Constit. Apost. II. 58. Basil. ep. 191. –

4° Aliud non minus efficax, quia non extraordinarium praesidium unionis e consensus erant concilia, tum et provincialia tum ex toto terrarum orbe collecta.

Hac tanta omnium Epor inter se communio tantaq sollicitudo conservandi fidei unitate, si consideretur simul cum illo fundamentali principio: retinendum esse i. q. vetg, explodendum i. q. novum, sane fieri non potuit ut v. repente v. paullatim novitas aliqua praevaleret contra vetustatem totamq. inficeret Eccl.

II Aetate PP si consideremus, fatendum est, illos sanctissimos fidei custodes per longam saeculorum seriem dispensatos inde ab Apost. omnes apost: doctrinae fuisse amantissimos, omnis vero novitatis inimicissimos. Multi doctrinam ab Apost. acceptam, quam successoribus fideliter tradebant, proprio sanguine vel diuturnae confessionis laboribus confirmarunt, omnes vero praestantes cognitione apost. doctrinae, vitae sanctitate, ingeniorum vi plane mirabili, divinarum humanarumq rerum scientia amplissima. Omnes unitis viribus, sententiarum candida conspiratione, omnem sollicitudinem suam curamq omnem in i. conferebant, ut servaretur antiquitas, rejiceretur quaelibet novitas antiquae traditionis subversiva.
In tali rerum statu, divina ita disponente Providentia, ubi maxima auxilia adhibebantur ab hominibus aptissimis ad conservandam Tradit. fieri omnino non potuit, ut innovaretur aliquid, vetus vero doctrina corrumperetur.—

Temporibus quoq ubi minus florebat Eccl: disciplina, ubi scientia ejus et sanctitas languebant, semper idem mansit servandae Tradit: studium, idem horror novitatis, idem consensus PP doctrinae adhaerens.
His rationibus ipsi Trad. custodes quiq sanctissimi decessores nostri e fidelitate e custoditate vindicavere, in asservando Revelationis deposito.
Ita PP. Concil. Later. sub Martino I.

I. verum q. prius, i. prius q. ab initio, i. ab initio q. ab Apostolis. Tert. c. Marc. IV. 5.
nihil innovetur nisi q. traditum e. Steph. P. (Cypr. ep. 74.
desinat incessere novitas vetustatem — Coelest. P. ep. 21.
nihil liceat novitati, quia nihil addi convenit vetustati — Xystus III P. ep. 6.—

Aug. multis in locis eodē modo PP auctoritate defendit: „isti Epi sunt, docti, graves, sancti, veritatis acerrimi defensores adversus garrulas vanitates, in quos ratione, eruditione, libertate, quae 3 bona judici tribuisti, nō potes invenire, q. spernas… etc. c. Jul. II. 37. ib. I. 30 34. II. 31. 34. – Op. impf. II. 37.
Clem. Al. Strom. VII p. 762. Tert. Praescr. 28.

Sub communi igitur providentia Dei si res spectetur, omnis mutatio in pejus videtur moraliter impossibilis. Ad quae argumenta si accedit illa Sp. S. tutela, manentis ejus ex Cti promissione in Ecclesia sua usq ad consummationem saeculi, certitudo illa fit etiā theol. supernatur. absoluta.

Coroll. 1.

Si constet de auctoritate viventis magisterii, sufficit demonstrasse alicujus aevi consensum, ut doctrinae alicujus origo apostolica fiat manifesta. Quapropter in heterodoxis nō a singulis capitibus, sed ab universali cognitionis principio ē incipiendū.

Ut tamē demonstretur histor: ē polemice apost: singulorum dogmatū origo, nō sufficit mera ad praesentē consensū appellatio, sufficit tamē si per aliquot saecula praeterita demonstretur, quia semper necesse sit apost: cujusq aevi ex proximē subsequenti diserte exhibere. Nē etiā adversus negatores authent. magisterii pō ex consensu IV. v. V. saec. inferri apost: doctrinae derivatio, si ostendatur impossibilitas mutationis v. innovationū.

Coroll. 2

Ponunt obj: revelatione contineri doctrinae in quibus consensus v. nō fuerit satis perfectus v. omnino nō extiterit. (Aug. c. Jul. I. 22. 21.) Fieri quidē nequit, ut pō ex-

plicita doctrinae alicujus professionē ejusdē in Eccl: obtineat negatio, v. pō negationē explicita explicita affirmatio. At fieri pō ut pō discordes sententias habeatur plenus consensus. Unde dicendū ē

a) Discordes de aliqua doctrina sententias inter fidei custodes nō esse idoneū per se argumentū, ut ejus origo negetur divina, probat tamē, de ejus divina Trad. nō satis constare.

b) Ubicunq demonstrari mutatio pō inducta pō antecedentē consensū fidei, ex affirmatione in negationē v. vice versa ibi nō ē Eccl:-

Th. X.

Auctoritas historica distinguitur ab auctoritate dogmatica, in testificanda Traditione, non vero dividitur.

Protestantici alii, ut Twesten (Dogm. I. p. 117): antiquiorem Eccles: solum historice ad Traditionem appellasse, demonstrando in Eccl. apostolicis usq ad saec: II v. III per continuam Epiorum successionem non fuisse corruptam, postea vero i. q. deerat testimonio Trad: historico, voluisse supplere propria sua auctoritate, quam sibi vindicabat. —

Alii, ut Lessing, Delbrück, antiquam Eccl: ante tempora Nicaena fuisse in ea persuasione, sufficere sibi traditam fidei regulam. Post Concil. vero Nicaen: habuisse Scr: fontem unicum doctrinae revelatae, normam unicam fidei.

Alii alia tradunt, ex. gr. usq ad saec. IV v. etiam VII normam unicam habitam fuisse Scr. postea appellari ad Trad. coepisse. —

I. PP. tum apost: aetati vicini tum posteriores eodem modo ad Trad: quae ab Apost: est, appellant. Id. frequentissime fit apud Iren. Tert. neq minus frequenter apud posteriores: Athan. Epiph. Optat. Aug.

Omnes sanctos suos defensores commendant quae ipsi a PP acceperant, filiis tradiderant. Appellant iidem PP. ad continuam Epiorum successionem, maxime in Eccl. Rom.

Aug: tenet me in Eccl: ab ipsa sede Petri usq ad praesentem Epatum successio sacerdotum. Contr. epist. fundam. 5.

PP. posteriores potius appellant ad consensionem, quatenus effectus est Spi veritatis h. e. ad auctoritatem magisterii docentis sub promissa Spi S. assistentia.

Ut nō minꝰ diserte PP vetustissimi Iren. Iren. Tert. supremā ratiōnē, cur recfer iis a communi Eccl. doctrina dissentire, collocarunt in auctoritate divinitꝰ derivata a Cto in Apost., ab Apost. in eor successores; ad charisma veritatis, communicatū cū eporū successione, ad doctrinē veri tatis Sp. S.–

In doctrina PP hac de ministerio Trad. 2 sunt distinguenda: elementū visibile, charisma invisibile, ambo inter se connexa, tamē a PP. distincte considerantur.

Ut demonstrent doctrinā aliquā e ab Apost. derivari e integre conservatā esse, vetustissimi PP. 3 distinguere solent: apost. successionē, consensū, perpetuū Sp. S. charisma.

1° Successio Epor inde ab Apost. necessaria ē, nō tamē per se probat apostolicā esse aliquā doctrinā; ex defectu ejꝰ probatur, a secta aliquā posteriꝰ exorta nō teneri verā apost. doctrinā.

Ut successiō apost. sit etiā formalis, postulatur praeter materialē successionē personar, successio doctrinae, cujꝰ criterium 2° ē consensꝰ, communio cū universali Eccle: maxime cū Rom. unitatis centro ac radice.

Cf. Tert. Praescr. 30–32. 36. 37.

Ex successione hac ē consensione PP 2ᵉˣ d(u)cunt argumenta:

a) historicū ē philos: historice constat Epos sibi succedentes, quor memoria venerationē fideliū commendatae asservatur, fideles fuisse fidei custodes, secꝰ nō toleratū fuisset nomē adulteratoris. Consensꝰ verꝰ Epor etiā philos. ē argum. quoniā error multiplex ē, veritas autē una.

Ecquid verisimile ē ut tot ac tantae Eccl. in unā fidē erraverint? .. variasse debent error doctrinae Ecclesiar ... qp apud multos unū invenitur, nō ē erratū, sed traditū – Tert. Praescr. 28.

b) Argum. supremū desumunt ex theol: successionis consideratione, quatenus a Cto instituta ē ad depositū Trad. infallibiliter servandū ē propagandū.

Qui ergo statuunt discrimen essentiale inter argumentandi ratione PP. antiquior. ē PP. posterior: ii bona fide ita existimant, ūr PP vetustissimi solā argumentatione histor: animadverterunt, neglecta theol: quæ plane ē potissime; e contra nō PP recentior solā parte theol: perceperunt, ubi appellent ad manente auctoritate, insignitā charismate veritatis, neglexerunt vero eorū argumentatione histor. ē philos.

II. Protestantes suis principiis inhærentes consensū totius antiquitatis nō habent pro authent. revelatæ doctrinæ propositione, sed tantū pro testimonio fidei unde discimus quæ destinū illor fuerit fides, ita ut nō fides nostra ad illud testimoniū sit dirigenda, sed ipsū testimoniū ad unicā utriusque fidei regulā, quæ Scr: ē, sit judicandū, examinandū.

Volentes tamē eludere pondus, qd ipsis invitis omnes tribuunt antiquitatis consensioni, suū principiū conantur vetustis PP. imputare; appellare eos ad Eccles: apostolicas doctrinā quia ē quatenus cū Scr: conveniebat, ita ut apostolicus doctrinæ character ex Scr: demonstrandus sit, independenter a consensu Eccl: examē vero eccl: professionis subsequatur ē ii conformis reperta sit, addat solum quoddā confirmationē aliquā demonstrationi ex Scr: institutæ, independenter ab auctoritate ē Tradit. Eccl: quæ sola ē propria demonstratio appellanda.

Mendaciū h. esse impudentissimū, nemo ē qui nō videat. Unanimes sunt ii eo, prædicatione eccl: supremā esse normā, ad quā Scr: textūs interpretatio sit dirigenda.

Iren. IV. 33. Tert. Praescr. 19.
Clem. Al. VI. p. 676. VII. p. 762.
Orig. ii praef. ad Prin. ē in Matth. 46.
Clem. (?) Recognit. (ex trad. III) Lib. X. 42.

Deniq omniũ ē PP. inde ab ævo apost. recũ sententia, quã scī. V Vincentio Lir. quã plurimi sanctitate ē doctrina praestantes virĩ confirmarunt, unumquemq 2° modo debere fidẽ suã munire: 1° divinae legis auctoritate, 2° Eccl. cath. Traditione. — in 1. 2. 38.

Franzeliniana

182

Th. XI

Proprius Traditionis conceptus colligitur synthetice ex praecedentibus et confirmatur Patrum sententiis.

I. Intrinseca natura propriaque Eccl. ratio ita e a divino ejus fundatore constituta, ut fides et disciplina a Christo et Sp. S. Apostolis tradita per omnes sequentes propagetur generationes ope authentici et vivendi ministerii.

Iren. III. 3.4.

Atqui haec divina doctrina ac disciplina ab Apost. accepta, una cum modo et instrumento propagationis, q. distinctum et a Scr. sensu maxime proprio et ex dici debet divina Trad.

II Phraseologia PP. haec fere e
S. Jo. 1 ep. II. 20. Filius Dei venit et dedit nobis sensum, διάνοιαν ...
S. Paul. 1 Cor. II. 10 sq. nos autem sensum νοῦν Christi habemus.
Jo. discipulus S. Ign.: omnes „unanimes sint in sententia Dei"
unitatis vinculum esse epos; per fines terrae constitutos „qui sunt in sententia J. Christi"
Christus sec. S. Ign. e ipsa sententia, ipsum Verbum Patris, sententia J. Christi e in consensu Epos e per hos in consensu fidelium

Irenaeo Traditio e integra doctrina quae per Apost. successores operante Sp. S. usque ad nos pervenit — cujus doctrinae compendium traditur in symbolo apost. Illam appellat
regulam veritatis immobilem, veritatis praeconationem, praedicationem Eccl.: undique constantem, aequaliter perseverantem; veram et firmam praeconium Eccl.

Tert.: regulam fidei unam omnino, solam immobilem et irreformabilem — regulam quam Eccl. ab Apostolis, Apostoli a Christo, Christus a Deo tradidit.

Clem. Alex: regula eccl: sec. quā exponitur Scr: novū et vetū T. in consensū redigunt. γνωσις: profundiorē mysterior intelligentiā, ex scripta Trad. nō scripta Trad.

eccl: sapientiā, quæ verissima γνωσις in sola et antiqua Eccl.

Orig: norma ad quā omnes sententiæ sunt exigendæ, et eccl: prædicatio, regula apost. veritatis - regula Eccl: sec. successionē apost.

Auctor parvi Labyrinthi: (Hippol?) apud Euseb. H. E. V. 28: sensū eccl: et primitivæ fidei regulā

Athan: intellectus sec. quē nos sentimus.

Epiph: iter veritatis

Hilar: fidei conscientia, conscientia communis fidei

Vinc. Lir: eccl. intelligentiæ auctoritas
eccl: et cathol. sensus norma

Concil. Trid: universus Eccl. sensus

Omnes has locutiones in 2e classē separamus: aliis designatur cath. doctrinæ conscientia, intellectus sub charismate Sp. S.
aliis directe ipsa tradita doctrina significatur, fides obj: informans intellectū Eccl.
Hæc autē nō sunt 2 res inter se divisæ sed et unius rei, videlicet Traditionis alia atque alia consideratio.
Cf. Lir. 1. 2. Aug. in Jo. XVIII. 1.

Franzeliniana.

(Th. XII)

Th. VII

Quomodo fidelium consensus criterium sit Traditionis.

I Divinus 2: a) conservari per Sp. S. in coetu fidelium integram Traditionem; b) Sp. S. id praestare non sola immediata operatione, sed per authent. successionis apost. ministerium.

Haec est passiva Eccl: infallibilitas.
Probatur autem argum. generali.
Finis authent. magisterii et assistentiae Sp. S. quae ex Christi promissione duratura est in consummationem saeculi, est doctrinae revelatae conservatio ac fidei integritas in fidelibus. Nam in totius corporis utilitatem et necessitatem charismata haec conferuntur. 1 Cor. III. 22. Eph. IV. 16.
Magisterio perpetuo, indefectibili, respondet obedientia fidei in credentibus.
Sicut Sp. S. conservat doctorum praedicationem immunem ab errore, ita per eosdem testes infallibiles conservat etiam discentium fidem integram ac indefectibilem, dummodo maneant per fidei obedientiam in sententia Epor, sicut Epi manentes in sententia Christi, Christus autem est sententia Patris.

Magis hoc confirmatur, si considerentur distincte verba tum Salvat. tum Apost. ejus qui nunquam de praedicandi munere sermonem instituunt, quin prae oculis habeant fidem ac professionem credentium, tanquam scopum et finem muneris sui ex parte adversa hanc fidem exhibent tanquam effectum praedicationis, a qua pendeat ut a causa et conditione sua.
Quando autem potius fidem spectant in relatione cum gratia interna ut causa sua praecipua, abstrahunt quidem a gratia externae praedicationis, non tamen eam excludunt, cum ea sit ordinaria institutionis Christi oeconomia, ut gratia interna, invisibilis habeat concomitantem gratiam externam, visibilem, auditus fidei. —
Cf. Rom. X, 8 sq. Jo. XVII. 20. 21. Eph. IV. 4 sq.

Itaq Spir. veritatis fidelium coetui jugiter adstans, mira providentia per visibile doctor ministerium non sinit ut Eccl: aliter intelligant, aliter credant, quam ipse per Apost. praedicavit.

Hinc dicimus de charismatibus ad docendum necessariis promissiones immediate tanquam ad subj: ad Apost: referuntur, mediate, tanquam ad finem ad totius Eccl: utilitatem

Quae interna gratia quando doctrina, revelatio testimonium appellatur, non excluditur gratia externa authent. praedicationis, sed adsignificatur. Hoc modo explicandus est 1 Jo. II. 20 sq.

Nunc antichristi multi facti sunt ... Sed vos unctionem habetis a Sancto et nostis omnia. Non scripsi vobis quasi ignorantibus veritatem, sed quasi scientibus eam ... Vos quod audistis ab initio, in vobis permaneat ... Et vos unctionem quam accepistis ab eo, maneat in vobis et non necesse habetis, ut aliquis doceat vos; sed sicut unctio ejus docet vos de omnibus, et verum est et non est mendacium. Et sicut docuit vos, manete in eo ...

Cf. Aug. in 1 Jo. tr. III. 13: Et non habetis necessitatem, ut aliquis vos doceat ... quid ergo nos facimus, fratres, quum docemus vos? ... Ipsi Jo. dico ... utquid talem epistolam fecisti? quid illos docebas, quid instruebas, quid aedificabas? ... Magisteria forinsecus, adjutoria quaedam sunt et admonitiones; cathedram in coelo habet, qui corda docet ..

Adverte 1° Christus docet

2° docet 2er per gratiam internam s. unctionem per verbum externis propositum a legatis suis quos inter ipse est Jo. qui in hanc epistolam utiq docet

3° utraq gratia conjungitur verbis: vos quod audistis ab initio, in vobis permaneat.

4° praedicatione externa supposita fideles habentes unctionem Sp. S. norunt omnia

5, omnia, sunt ea ipsa quae audierant ab initio, in quibus jubentur manere.

6, ~~Ch.~~ docet supponens praedicatam veritatem

7, non debent audire docentes contraria illis, quae fideles audiere ab initio

Ergo 8, In unctione includitur praedicatio apost. excluditur praedicatio haeret.

Ita explicari debet Is. 54, 13: ponam ... universos filios tuos doctos a Dom ... cf. Jo. VI. 45.

Franzeliniana

2

Th. XII seq. Coroll.

S. Hilar. dixit: sanctiores sunt aures plebis quam corda sacerdotum.

Sensus hic est: consensio cum sacerdotibus in unitate Eccl. permanentibus praeferri debet doctrinae sacerdotum lapsorum – non autem ut populus constituatur judex sacerdotum –

Corda enim sacerdotum, h. e. conscientia catholicorum manentium in Eccl. pastorum est causa ministerialis, per quam Sp. S. informat populi aures

Nunquam, etiam temporibus stupentis fidei ... Eccl. docentem non esse extitam infallibilitatis instrumentum, sufficit enim ut Episcopus constanter perseveret in tradita doctrina, etiamsi careat illo ingenti ac plane divino ardore, quo corda accenduntur ac populi subjugantur.

Schol. 1.

Principia nunc distinctius indicanda sunt, tum circa subj. tum objectum potestatis, quae infallibiliter est docet et judicat. – Statuimus igitur

Princip. 1. Indefectibilitas fidei divinitus est promissa et collata est Eccl. universali, hoc quidquid credit, i. e. ex Chti promissione infallibiliter verum esse constat. Est igitur hujus infallibilitatis, quae etiam passiva dicitur, subjectum ipsa universalis Eccl.

In hac indefectibilitate conservatur Eccl. a Sp. S. per ministerium authent. magisterii per Pastores ac DD a Cto institutos, quibus contulit infallibilitatem in docendo.

Subj. igitur hujus infallibilitatis in docendo s. activae sunt omnes et soli ii, qui jus habent docendi universam Eccl. Huic infallibilitati activae tanquam finis respondet indefectibilitas in credendo, quae per obedientiam fidei est totius Eccl: infallibilitas passiva. –

a) Infallibilis ē Eccl. docens, corpus Pastor. ē DD in unione ē conversione subordinatū visibili Eccl. capiti

α) in universali, consentienti praedicatione

β) in solemnib. judiciis

Eccl: cui docenti factae sunt promissiones illae ap. Matth. XXVIII. 18 sq. Jo. XIV. 16. 26.

nō vero pertinent ad singulos Apost. successores quia singuli nō succedunt Apost. in munere docendi universā Eccl. (authent.) q. in Apost. (Petro excepto) extraordinariū erat ē personale, in toto vero corpore successionis apost: ē ordinariū ē perseverans.

Causa efficiens infallibilitatis in Eccl. docente ē assistentia Sp. S. conditio vero, sine qua Apost. successores nō pertinent ad Eccl. docentē, ē causa formalis infallibilitatis, i.e. unio cū visibili Eccl. capiti. Hinc verba Dom. instituentis magisterii ē promissiones infallibilitatis diriguntur ad totū Apost. collegiū, unitū cū Petro.

b) E contrario verba quibus Christus Petro primatū ē magisterii infallibilitatē ē promissit ē confert ipsū solū designant, distinctū ab aliis, tamē relatē ad alios ab eo confirmandos ē pascendos.

Matth. XVI. Luc. XXII. Jo. XXI.

Ē igitur subjectū infallibilitatis ipse Petri successor per divinā assistentiā, promissā ei in munere supremi doctoris ac pastoris.

Corollia.

Subj. infallibilitatis in definienda doctrina de fide v. moribus nō 2ex ē adaequate distinctū, sed ē tū visibile caput per se spectatū, tū idē caput prout informat Eccl. docentē; ē igitur inadaequate distinctū.

Coroll. 2.

Extensio objecti infallibilitatis, quae ex fide cathol. convenit Conciliorū definitionibus, eodē modo tribuenda ē Pontif. Rom. decretis quando ex cathedra loquuntur.

Coroll. c.

Consensus Eccl. antecedens pô esse mediũ quo Pontiff. cognoscant doctrinã definiendã ut definibilẽ, nõ tamẽ uniũ neq necessarium mediũ ẽ, nã etiã aliunde cognosci possunt Doctrinæ ut definibiles; possunt etiã definiri quæstiones dubiæ. Nunquã vero hujusmodi Eccl: s. Epor consensus, s. antecedat, s. concomitatur, s. subsequatur necessarius ẽ tanquã judiciũ authe. q. concurrere debeat in judicio Pontif. Consensus subsequens totius Ecclesiæ ẽ semper effectus definitionis Pontiff. –

Coroll. d.

Cathedra apost. ẽ ipsũ supremũ authent. magisteriũ; loqui ex cathedra ẽ universã Eccl. obligare ad consensũ definitivæ sententi. Intentio hæc definiendi docendiq totã Eccl. debet esse manifesta clarisq constare indiciis. Nõ tamẽ essentialis ejus forma existit, sine qua P. M. voluntatẽ suã nequeat exhibere.

Coroll. e

In ipsis Concilior ẽ Pontiff. definitionibus continentur plura, quos definitio nõ intenditur. (Plerumq argumenta quoq) . Hæc gravẽ sane habent auctoritatẽ, nõ tamẽ infallibilẽ. –

Possunt esse Pontiff documenta quibus aliquid circa mores fidemve s. monent, suadent, reprehendunt, quin tamẽ intendant definitive rẽ dijudicare totiq Eccl. credendã proponere. Huc pertinent 2 ad Sergiũ Ep. Honorii epistolæ. – Sin vero dubia oriatur de vero documentor fine, utrũne sint nec ne definitiones ex cathedra, nõ ẽ desperandũ, quia idẽ accidit sæpius in decretis Concil. Tũ semper consulendus ẽ consensus prudentũ, magis adhuc sensus Eccl:

Hæc de infallibilitatis subjecto.. –

Princip. 2.

Depositū christianæ fidei ea sola complectitur, quæ hominū generi explicite v. implicite a Deo revelata sunt credenda, facienda, sequenda.

Coroll. a.

Continentur tū theoretica scientia (etiā veritates theol. naturalis) tū practicæ (etiā lex naturalis scripta); tū quædā instituta fundamentalia, ex. gr. Ecclesiæ, ejus potestas, forma regiminis.

Coroll. b.

Solæ veritates a Deo revelatæ, quando sufficienter propositæ sunt, credi possunt ac debent fide divina

Coroll. c)

Possunt in deposito fidei contineri veritates, nondū sufficienter propositæ, ita ut omnes credere teneantur.

Princip. 3.

Cū veritatibus revelatis et propositis sufficienter cohærent multa, sine quibus illæ nō possunt apte aut commode custodiri, explicari, defendi; quamvis hæc vel nō sint in se revelata v. nō sufficienter proposita ad credendū.

ex. gr: processio Sp. S. per modū amoris
sanctificatio Christi humanitatis per dona etiā creata
de visione Christi beatifica a primo instanti ejus existentiæ terrestris

etiā facta historica, puta celebratio legitima alicujus Concilii

v. dispositiones practicæ: opportunitas v. necessitas politicæ independentiæ et dominii temporalis R. Pt.

Coroll. a.

Depositū fidei nō solū violatur directa negatione revelatæ veritatis h. e. hæresi, sed etiā erroribus contra veritates in se quidē nō revelatas, connexas tamē cū revelatione.

Coroll. b)

Depositū quidē fidei nō comprehendit nisi veritates revelatas; at depositū custodiendū latius patet. "O Timothee, depositū custodi, devitans profanas vocū novitates." 1 Tim. VI. 20.

Princ. 4.

Auctoritas infallibilis custodiæ fidei pertinet in primis eo, ut custodiantur, proponantur, explicentur, defendantur veritates stricto sensu revelatæ. H. ē dogma fundamentale cath. fidei; qui h. negat catholicus esse nō pō.

Inde seq. depositi custodiā infallibilē etiā ad veritates in se nō revelatas protendi, quatenus cū revelatis cohærent. Hæc infallibilitatis extensio ē eo modo theol. certa, ut consentientibus theol; ut negatio ejus sit error gravissimus v. etiā aperta hæresis, ut alii opinantur, quamvis nō sit adhuc explicite damnata.

Coroll. a)

Nō solū veritatis revelatæ, sed etiā veritatis connexæ dari ab infallibili magisterio pō infallibilis definitio, unde nō solū damnari hæreses possunt, sed etiā inferiores censuræ ferri eadē infallibili auctoritate. Qd. ergo doctrina nō definitur tanquā in se revelata aut errores nō singillatī nota hæreseos transfiguntur, sed qd. nulla determinata censura aut tantū inferioris gradus censura proscribuntur, inde nō absq. gravi errore affirmare licet, definitionē nō esse ex cathedrā.

Coroll. b).

Infallibilitas Eccl. ē P. Rī. creditur fide divina propter auctoritatē Dei revelantis, ea vero quæ per Eccl. aut P. R. proponuntur ut vera, nō autē ut revelata, creduntur propter revelatā proponentis auctoritatē, fide eccl. v. mediate divina.

Princip. 5.

Infallibilitas Eccl. necessario protrahitur ad judiciũ de extensione propriæ auctoritatis ẽ infallibilitatis suæ.

Princip. 6

In scientiis naturalibq ẽ ex principiis mere humanis inveniuntur multæ veritates quæ simul sunt revelatæ. Nã revelatio in multis rebq cũ disciplinis naturalibq commune habet objectũ. Sed in illis disciplinis nunquã nisi per philosophiæ ac sanæ rationis abusũ itur ab hypothesibq ẽ devenitur ad conclusiones, quæ veritatibq repugnant revelatis. —

Magisteriũ Eccl. hujqmodi veritates docet ẽ hujqmodi errores judicat ex suis principiis. Nã propriũ theologiæ cognitio ẽ „quæ ẽ per revelationẽ, nõ autẽ quæ ẽ per naturalẽ rationẽ. ẽ ideo nõ pertinet ad eã probare principia aliaʒ scientiaʒ, sed solũ judicare de eis. Quidquid enĩ in aliis scientiis reperitur, veritati hujq scientiæ repugnans, totũ condemnatur ut falsũ.

S. Th. 1 q. 1 a. 6 ad 2.

Coroll. a)

Philosophia ẽ disciplinæ naturales nituntur quidẽ suis principiis, suis fontibq suaq ratione, at magisteriũ Eccl. præmonstrat iis cavendos errores, qui depositi integritati adversantur. Unde ẽ ratio ẽ fides ex æquo cadunt: nẽ hujqmodi Eccl: præmonstratio negligatur.

Coroll. b.

Qui philosophiã ab hac volunt norma infallibili liberare, tanquã scientiæ progressq impeditur, ii nõ libertatẽ quærunt, sed licentiã vagandi per omnes errores negantes Eccl. jq prospiciendi integritati fidei.

Syll. X. XI. XII. XIV. —

Franzeliniana

Th. XII (seqq.) 4

Princip. J.

Sancta Sedes etiā, pro adjunctor necessitate, ut prospiciatur securitati doctrinæ cathol. & praescribere sententiā aliquā theol. ut sequendā, & proscribere ut nō sequendā. Nō habetur tū quidē infallibilis veritas, habetur tamē securitas infallibilis, ut tutū sit omnibq eā amplecti, nō tutū, imō temerariū, eā despicere. –

Coroll. a.)

Auctoritas eccl. magisterii 2er spectari pō

1º ut in singulis articlq sub assistentia Sp. S. definit infallibiliter veritatē

2º ut minq intense, nō definiendo, sed tantū agens, quantū opportunū ē sufficiens videtur pro securitate doctrinæ.

Coroll. b.

Liquet eā, quæ sub 1º numeratur, auctoritatē infallibilitatis nō posse a Pontif. aliis communicari. Congregationes igitur Rom. se habent per modū consulentis, v. ministerialiter promulgantis, definit ante solq Pontif.

Auctoritas vero universalis providentiæ eccl: (sub 2º) nō quidē absq dependentiæ legitime, communicari pō tū majori tū minori extensione Cardinalium Congregationibq. –

Coroll. c.

Auctoritas, cui debetur a fidelibq assensq intellectq, nō ē sola auctoritas Dei revelantis s. Eccl. ē Pontif. infallibiliter definientis, sed praeter hanc fidē proprie ē immediate divinā, distinguendi sunt 2 inferiores gradq: fides mediate divinæ ē assensq religiosq propter auctoritatē universalis providentiæ eccl. –

Cf. epist. Pii IX ad Archiepr. Monach. „Tuas libenter accepimq" 21 dec. 63.

~~Coroll~~

Coroll. b

Agit de causa Galilæi –

Sectio III

De relatione Traditionē inter ē Scripturā

(Th. xviii – xxi)

18. 19. 20. 21

Sectio IV.

De catholicae Doctrinae explicatione.

(Th. XXII – XXVI)

Th. XXII

Th. 14

Revelatio cath: completa ē per J. Chr. ē per Sp. S. ī Apostolis.

—

Revelatio c(hri)stiana p(ro)p(te)r 2er concipi veluti complenda:

1° Tertia erit perfectior quaedā oeconomia Sp. S. simile habētem relatione ad 2ā oeconomia C(hris)ti, atq. haec ipsa habuit ad V. T. ē oeconomia Patris. Ita Montanistae, Manichaei, Fraticelli, homines evangelii aeterni, Abbas Joachi (saltē aliquatenus), Anabaptistae, Swedenborgiani, Irwingiani, omnes deniq q(ui) abundantiorē exspectant effusionē Sp. S. v. jā receperunt. (Mormones)

2° Ecclesia quidē nō destruetur, ut volunt illi anteriores, imo erit perpetua usq ad consummationē saeculi, sed in ipsa Eccl: revelatio div. indiem nova accipit incrementa, sicut in V. T. usq ad C(hris)ti adventū antiquis revelationib(us) jugiter novae accedebant. —

Negamus ulteriorē revelationis c(hris)tianae progressū sub utraq forma.

I. Oeconomiā praesentē Eccl: esse ultimū divinae in terris manifestationis gradū, apparet ex ipsa c(hris)tiana revelatione

1° In Scr. comparatur N. T. cū V. tanquā consummatū cū inchoato, perfectū cū imperfecto, firmū cū infirmo.

V. Foedus proponitur semper tanquā absolvendū per novā oeconomiā, in novo Foedere nulla aliā exspectatur completio, nisi visio ad faciē in coelesti patria.

S. Paul. Hebr. VII. 11 sq.

a) Oeconomia Mos: erat imperfecta, erat manuductio ad perfectā oeconomiā C(hris)ti, unde sacerdotiū V. T. inefficax ē abrogandū, cui succedere debuit novū sacerdotiū, altioris ordinis, efficax, aeternū, nunquā abrogandū

b) V. T. umbra erat ē typus novi, ideo imperfecto debuit succedere perfectū, illud desiit, huic nullū p(ro)p(te)r perfectius succedere. VIII. 5-13

c) Ex fundatione utriusq T. Apost. illius infirmitatē, huius aeternā firmitudinē declarat, interpretens

h. sensu Agg. II. 7. prophetiā: ἔτι ἅπαξ: declarat mobiliū translationē tanquā factoq, ut maneant ea, quæ sunt immobilia — regnū immobile suscipientes. XII. 27 sq.

A. T. ē qđ evacuatur, N. q. manet — 2 Cor. III. 11. cf. Rom. X. 4. Gal. III. 23 sq. IV. 3 sq. —

2º Sicut V. T. exhibetur succedens N. tanquā perfectū imperfecto, ita ipsū imperfectū ē, si comparetur cū ea quæ successura ē, visio beatifica 1 Cor. XIII. 9 sq. 2 Cor. V. 7. 1 Jo. III. 2.

Tex igitur statq, 3ᵘˢ gradu ascendens: umbra V. T. imago N. res visionis beatæ — Hebr. X. 1. Itaq Eccl. Chti media ē inter T. V. ē consummatā promissoq adimpletionē.

S. Bruno Ast. hom. 34: 1ᵘᵐ tabernaculū ē Synagoga, 2ᵘᵐ Ecclesia, 3ᵘᵐ caelū... 1ᵘᵐ in umbra fuit ē figura, 2ᵘᵐ in figura ē ē in veritate, 3ᵘᵐ in veritate sola. In 1º ostenditur vita, in 2º datur, in 3º possidetur.

3º Constans occurrit in Scr: loq. mods, ut præsens a Chto instituta oeconomia vocetur plenitudo temporis — Gal. IV. 4. Eph. I. 10 — revelatiō in Chto e per Chtū facta dicitur in novissimis diebq — Hebr. I. 1. Act. II. 17. 1 Petr. I. 20. (S. Th. 2 Sent. qu. 1 a. 7 ad 4)

II. Comentū perficiendæ revelationis in 3ª sublimiori ~~revelatione~~ oeconomia excluditur eo, qđ in hac perpetua Chti Eccles: nō ē expectandū ulteriq cathol. depositi incrementū.

1º Apostoli jubentur docere omnia quæ eis mandaverat Chtq: Sp. S. suggeret eis omnia ē docebit omnē veritatē
Matth. XXVIII. 20 Jo. XV 26 sq. XVI. 13.
Ipsi Apostoli primi sunt totiq revelationis promulgatores — Act. I 21. sq. Gal. I. 12. II. 7 sq.
Successores vero eoq tantummodo testes sunt doctrinæ quā acceperant ab eis, debent permanere in iis quæ didicerunt ē credita sunt illis etc. cf. th. V. n. 3. — debent bonū depositū

custodire.
Eodē modo jubentur fideles, ambulare in Cto, confirmati fide, sicut ē didicerunt Coloss. II. 7.
superaedificati super fundamentū Apostolorū ē prophetarū Eph. II. 20 – Apoc. XXI. 14.
Inde haec profluunt
a) Munus extraordinariū apostolatus ē promulgatio doctrinae immediate revelatae
b) h. charisma ē positive pertinet ad apostolatū ē ei proprium ē exclusive.
Successores eorum custodiunt depositū, docent ea, quae didicerunt ab Apost.; fideles nō aliā debent fidē admittere praeter eā quae ab Apost. derivatur. Ergo neque supra doctrinā aliquid addere licet.
c) Quamvis tempore apost. quando scribebantur testimonia sacra, nondū revelatio erat absoluta, tamē nihil fidelibus admittendū erat, quod nō esset v. promulgatū v. confirmatū ab Apost.
Hinc Petrus traditur Marci evg. Paulus vero Lucae evg. approbare, Ecclesiis commendare
Ergo extincto extraordinario apostolatus charismate pro prima Eccle: fundationē, nulla amplius in Eccl: expectanda ē revelatio.
2°) Confirmatur eiusque testimonio ex Scr: petitorum diserta doctrina Eccl. tū ejus agendi modo praxi [?] A.
a) Diserta Eccl: doctrina haec 3 semper profitebatur principia
α) successores Apost: custodes esse doctrinae apost. cui nihil addi, nihil detrahi possit
S. Barnab: Regula lucis ē: custodi quae accepisti, neque addens quidquā neque detrahens. cp. 19.
Iren. IV. 33. Vera cognitio Apostol. doctrinae ē ē antiquus Eccles: status.
Tertull. Praescr. 8.9. Nobis curiositate opus nō ē post Ctū Jesū nec inquisitione post evangeliū: qui credimus, nihil desideramus ultra credere: h. enī prius credimus, nihil esse quod ultra credere debeamus etc....

Lir. 26. Mirari satis nequeo tantam quorundam hominum errandi libidinem, ut contenti non sint tradita semel et accepta antiquitus credendi regula, sed nova ac nova in diem quaerant, semperque aliquid gestiant religioni addere, mutare, detrahere i quasi non coeleste dogma sit q. semel revelatum esse sufficiat. -

β) Quidquid novum est, non ad fidem pertinere, sed ad haeresim

δ) synonymae semper habitae sunt: fides apost: et fides Eccl: - Clem. Al. Strom. VII. p. 763.

b) Modus vero agendi hic erat in Eccl: definire, q. doctrina aliqua pertinet ad fidem Eccl: semper idem esse intelligebatur, ac definire, q. doctrina illa ad nos ab Apost. pervenit.

Athan. de Synod. 6. De fide nunquam dixere (PP. Nicaeni) decretum est, sed: sic credit cathol. Eccles. ut declararent non recentiorem, sed apost. esse suam sententiam.

Hinc tota inquisitio ad h. semper redibat, utrum doctrina aliqua in Scr: an in Trad. apost. contineretur.

3° Principium illud, nihil pertinere posse ad fidem revelatam (q. non contineatur s. in Scr. s. in Trad. apost. ab omnibus theol: v. supponitur v. aperte declaratur.

Coroll.

Revelationes et proph. post Apost. factae in Eccl v. etiam futurae, non pertinent ad fidei cath. depositum non enim ad universam Eccl: sed ad privatos diriguntur. Privati dicuntur, qui non constituuntur legati ad omnem Eccl: ut olim Proph. postea vero Apost. sed revelationem accipiunt ad suam propriam v. etiam aliorum privatorum instructionem.

Itaque per se non promovent fidei cath: explicationem imo causa suspicionis est, sec. Bened. XIV, si revelationem dicatur, q. edhuc sit sub Eccl: judicio."

Admis: vero, q. sane non repugnet, Deus si Pont. Max. s. pluribus PP. Conc: privata revelatione alicujus dogmatis verum sensum aperuisset, non tamen propter illam privatam revelationem, sed propter ordinariam Spi

S. assistentiam credendum esset fidelibus.

De fide vero, qua suscipiendae sunt ejusmodi privatae revelationes, haec est theol: responsio: Distinguenda est fides objectiva a subjectiva.

Fides div. obj: continet quidquid a Deo revelatum est; fides cathol. obj: continet, quidquid a Deo revelatum est universae Eccl: credendum.

Latius ergo patet fides div: obj: quam fides cath. obj.

Itam fides subj: s. habitus fidei, quamvis semper idem sit habitus atque specifice actus, distingui ex obj. potest, ita ut fides div. (subj:) referatur ad quodcunque obj: a Deo revelatum fides vero cath: (subj:) ad obj: in deposito cath. revelationis comprehensum

Revelatio privata et potest et ab eo, cui fit, credi debet fide div. si adsint aperta credibilitatis motiva; non tamen haec est fides cath. Ea est communior inter theol. sententia, minor vero eorum pars falso putat, nunquam posse revelationes privatas credi fide div. sed teneri tantum actu consilii, virtute prudentiae.

Eccl: vero judicium, quo approbantur nonnunquam ejusmodi privatae revelationes, non eas fidelibus proponit credendas fide div: sed declarat

a) nihil in iis esse, q. fidei, moribus, disciplinae cath: adversetur

b) adesse sufficientia veritati indicia, ut possint a fidelibus fide hum. pie prudenter sine superstitione credi et legi ad aedificationem

Cf. Bened. XIV de Cano. SS. II. c. 32. III. c. 53.

c) post Eccl: approbationem ac etiam ante eam, si adsint graves pro genuinitate rationes, fas non esse eas contemnere. -

S. Th. 2 Sec. q. 174. a. 6. ad. 3. -

Franzeliniana.

Th. XXIII
Doctrina fidei pō aliquo tempore obscurius proponi, deinceps vero explicari ē declarari.

Th. 15.

I. Ratio propter quā habetur objectū formale fidei ē auctoritas divina, nō vero credendi ratio desumitur ex majore revelatæ veritatis dignitate, ex ejs necessitate intrinseca, ejs cohærentia cū fine supremo. Hæc omnia pertinent ad rē quæ creditur (obj. mater. fid.) nō ad motivū, propter quā creditur.

Distinctio quæ pō Hunnium ē Geo. Calixtū a Protestantibs accepta fuit inter fundamentales articulos ē nō fundamentales, ἀδιάφορους, ē inepta. Attamē inter obj. materialia fidei ē aliq. discrimē, quatens nō omniū explicita cognitio eodē modo ē necessaria.

Aliqua sunt credibilia, de quibs ē fides sec. se; aliqua vero sunt credibilia, de quibs nō ē fides sec. se, sed solū in ordine ad alia... Per se ad fidē pertinent illa, quæ directe nos ordinant ad vitā æternā, sicut sunt 3 personæ omnipotentis Dei, mysteriū incarnationis etc. S. Th. 2 Sec. 1. a. 6. ad 1.

Alia igitur in revelatione per se necessaria sunt, sine quibs nō posset finis supranaturalis haberi, alia revelatæ doctrinæ cognitionē ē perfectiorē ē ampliorē reddunt, quamvis neque per se nec ratione alicujs præcepti omnibs Christianis aut necessaria sint aut possibilis. In his sufficit implicita fides, propositio, prædicatio.

Implicite creditur veritas quæ nō in se cognoscitur revelata, sed continetur in alia veritate, quā explicite ē credims ē cognitā habems. Hæc vero alia veritas pō esse
1° obj. form. fidei, auctoritas Dei revelantis (generali actū fidei v. in confuso: credo quidquid infinita veritas revelavit)
2° Ecclesia proponens veritatē: credo quidquid credit

e docet Eccl:)

3° aliq. obj. mater. fidei explicite creditū, in quo alterū nō cognitū includitur.

Pō unū obj. in altero contineri

a) ut sine alia revelatione unū posit ~~ex~~ altero deduci (qui credit definitū, credit implicite omnes partes essentiales)

b) ut sine alia revelatione ratio hum. nequeat comprehensione intelligere

v. α) quia comprehensio in se necessaria tamē ē supra rationē hum.

β) nō in se necessaria ē, tamē pendet a libera Dei voluntate.

Sic qui credit, ūnū verū Deū, credit implicite P. F. Sp. S. qui credit redēptionē, credit etiā mortē Chti, qui remissionē peccator, credit etiā necessitatē baptismi e poenitentiae.

Suarez de fide Disp. II. sect. 6.

—

Haec veritatū distinctio demonstratur

a) ex Scr: 1 Cor. II. 2. 6. III. 1. 2. 10. Hebr. V. 11 – VI. 1. – 1 Thess. III. 10.

1. Cor. II. 2. Nō enī judicavi me scire aliquid inter vos, nisi J. Chtū ē hunc crucifixū. 6. Sapientiā aute loquimur inter perfectos: sapientiā vero nō hujq saeculi neq principū hujq saeculi, qui destruuntur. III. 1. Ego, fratres, nō potui vobis loqui quasi spiritualibq sed quasi carnalibq. Tanquā parvulis in Chto, 2. Lac vobis potū dedi nō escā: nōdū enī poteratis: sed nec nunc quidē potestis: adhuc enī carnales estis. 10. Sec. gratiā Dei, quae data ē mihi ut sapiens architectq fundamentū posui: aliq aute superaedificat. Unusquisq aute videat quomº superaedificet.

b) Semper admisit Eccles: differentiā inter simplicē fidē omnibq necessariā ē γνῶσις. sapientiā christianā, quae ē intensive easdē veritatēs, quas simplicium fidelium grex confusius tenent, e clarius cognoscit e expressius ac praeterea extensive etiā plures veritates explicita amplectitur cognitione, quas fides implicita pro omnibq sufficit.

Iren. I. 10. Clem. Al. Stro. V. p. 545.

Orig. c. Cels. III. 44. 45. De Pr. praef. e IV. 9.

c) Idē discrimē in praxi semper observatū ē in catechumenis instituendis.

Aug. in Jo. 98. –

II. Pō esse diversitas in ipso praedicationis modo. Nihil quidē pertinet ad depositū fidei, q. nō fuit a Chto e Apost: traditū Eccles: in praedicatione. Attamē ipsa veritatū revelatarū natura in causa fuit, q. nō omnes uno eodemq modo contrerentur tū in primitiva tū in subseq. traditione. Quae omnibq fidelibq explicite credenda sunt,

dubiū nō ē quin omni tempore, etiā aevo Apost: explicite, clare, diserte proponebentur. Quae vero ad perfectiorē intelligentiā pertinent, poterant implicite contineri praedicatione apost. poterant aliā obscurius, alia minꝰ diserte proponi, donec pro novis rei exigentiis noviꝗ exortis controversiis, per magisteriū authent. sub Sp. S. directione, i.q. implicitū erat, explicaretur, i.q. obscurū, ~~declararetur~~ illustraretur i.q. ~~dein~~ minꝰ disertū disertiꝰ praedicaretur.

Hunc 3ē modū Vinc. Lir. in Comon: mo aptissime declarat 27-32.

Nec mirū, nā propter inmensā ~~profunditatē~~ altitudinē nā dogmata relationes habebit prope infinitas ad omniū temporꝰ postulata, oppositiones itē ad diversissimos hum. generis errores, unde fieri nō potuit, ut ab Apost: omnia explicite proponerentur. Q. eo minꝰ necessariū erat, quū praeter dogmata etiā ~~infallibilita~~ veritatis charisma, quo infallibiliter ad diversos exigentias temporū applicarentur, transibat in Apost. successores.

III. Inde possunt esse veritates objective comprehensae in deposito fidei, quae nō semper manifesta praedicatione itē proponebantur, ut responderet eis explicitae obligatio fidei. Q. ex omnibꝰ tū Conciliorū tū Pontif: definitionibꝰ liquido apparet. Neq. nostris etiā temporibꝰ desunt quaestiones ~~nec~~ solutione ~~?~~ carentes, quae tamē ejꝰ sunt naturae ut ~~ex~~ instituta revelatae doctrinae analysi possint infallibili judicio finiri.

Hinc PP. distinguunt substantiā fidei, ὑπόθεσιν τῆς πίστεως, unā apud omnes, a quaestionibꝰ profundioris intelligentiae – Iren. I. 10. –

distinguunt ea, quae manifestissime in Eccl: praedicantur, de quibꝰ totiꝰ Eccl: una ē sententia, ab iis quae adhuc inquirenda sunt, quae nō sunt evidentia in eccl: praedicatione – Orig. Pr. praef.

distinguunt regulā fidei, quae apud nos nullas habet quaestiones ab illo q. salva fidei regula pō in quaestionē venire – Tert. praescr. 13. –

Aliud esse q. ad ipsa fidei pertinet fundamenta, e aliā esse, in quibꝰ inter se aliquando etiā doctissimi ē optimi regulae cathol. defensores salva fidei compage nō consonent e aliꝰ alio de una re meliꝰ aliquid dicat ē veriꝰ. Aug. c. Julian. I. 6, 22.

cf. Aug. serm. 294, 4. De Bapt. I. 7. 9. VII, 53, 102. Leo ep. 30, 2. 31, 4. 60. –

Quæ si ita sunt, sequitur, ut esse possint et re vera sint doctrinæ, quæ a DD. cath. poterant addubitari v. negari. Cujus luculentum exemplum rebaptizantium error præbet, de quo ita Vinc. Lir. 11:

"O rerum mira conversio! auctores ejusdem opinionis catholici, consectatores vero hæretici judicantur; absolvuntur magistri, condemnantur discipuli; conscriptores librorum filii regni erunt, assertores vero gehenna suscipiet."

IV. Quæ res quomodo fieri potuerit, ut melius intelligatur, consideretur 3ex explicationis stadium, a nonnullis dogmatibus percursum.

1um est quando nulla urgente controversia neque quæstione diligenter inquisita tenetur doctrina aliqua v. implicite in propositione universaliori v. magis usu tenetur quam scientia ac distincta prædicatione –

2um stadium: Exorta de hujusmodi doctrina controversia aliqua, ipsa cœpit diligentius examinari. Dum manet controversia, fluctuatio exoritur, et major apud nonnullos obscuritas, quam fuerat ante controversiam.

"Quomodo enim potuit ista res (rebaptizatio) tantis altercationum nebulis involuta ad plenarii Concilii luculentam illustrationem confirmationemque perduci, nisi 1o diutius per orbis terrarum regiones multis hinc atque hinc disputationibus et collationibus Epporum pertractata constaret? – Aug de Bapt. II. 5.

3um stadium: magisterii authent. solemni judicio v. aliter consensu invalescente, certo jam constat de dogmatis revelatione, itaque eliquata quæstione transit in explicitam cathol. intellectum et manifestam prædicationem eccl. Quo facto intra Eccl. amplius locus non datur nec dissensioni nec dogmatis obscurationi. Unde damnata est prop. 1 Pistor: postremis hisce sæculis sparsam esse generalem obscurationem super veritates gravioris momenti spectantes ad religionem et quæ sunt basis fidei et moralis doctrinæ J. Chr.

Franzeliniana

Th. 15

Th. XXIII (seqq.)

Aperte z ex illud quaestionis stadiū exponit Aug. agens de rebaptizandis haereticis ē de controversii Cypriani – De Bapt. II. 12 sq. c. 9. II. 5 sq.

Scholion

Minus explicita doctrinae cath. propositio, prioribus saeculis identidē occurrens, nō debet eo modo ad ipsos Apost: temere applicari, tanquā illi quoque minus perfectā habuerint dogmatū intelligentiā, quā DD subsequentes. H. contendere Günther eiusque ē, sed contra veritatē.

Aliud ē, Apost: nō proposuisse dogmata sub omnibus formis, quibus occurri pō multiplicibus erroribus; aliud ē Apostolos scientia infusa praeditos minus distincte, quā subsequentes DD. intellexisse dogmata. H. asserere temerariū ē (Suarez) v. etiā erroneū (Valentia)

Distinguendus ē sensus dogmatis aliusque intrinsecis ab contingentibus particularibus: illū Apost. fide infusa explicite tenebant, sicut conveniens erat primis fidei promulgatoribus; haec vero Deus sane in revelatione distincte apprehendebat, Apost. aut. nō nisi confuse ē in genere (ex. gr. singulos Petri successores) quin fingendū nō ē, illis aliqua ratione revelata esse omnia futura.

—

Th. XXIV.

De vero sensu canonis Vincentiani.

Lir. II. hæc habet:

In ipsa item cathol. Eccles. magnopere curandū ē, ut id teneamus q. ubiq. q. semper q. ab omnibus creditū ē. H. ē etenim vere proprieq. cathol. .... Sed h. ita demū fiet, si sequamur universitatem, antiquitatem, consensionē ...

Aug. de Bapt. IV. 24. q. universa tenet Eccles. nec Conciliis institutū sed semper retentū ē, nonnisi auctoritate apost. traditū rectissime creditur... ubi ~~patet~~ [patet] verba „retentū esse" credentur à longius patere, quā „creditū esse" apud Lir. nā extendit Aug. regulā nō modo ad div. sed mere apost. tradit.

Hisce verbis agitur 1° de fide „creditū ē"
agitur 2° de fide explicita. —

nā quāvis ea quoq. quæ implicite creduntur, ubiq. semper, ab omnibus implicita fide tenentur, quia continentur in deposito fidei, nec quidquā pō in deposito contineri, q. nō credatur saltē fide implicita, tamē donec de fide implicita agitur, nō possunt tres illæ notæ proferri ad discernenda obj. fidei quia omnia implicitæ fidei objecta in se nota nō sunt. De ejusmodi objectis, si quæratur, utrū semper ē ubiq. ē ab omnibus credita sint, idē ē ac si quæramus, utrū contineantur nec ne in deposito apost: sed h. notū nō ē, ergo nec pō criteriū esse pro discernendo apostolico doctrinæ charactere.

Debet ergo criteriū illud intelligi de fide explicita.
Constat, ~~consensū~~ consensū generalem in dogma aliqd. esse certū criteriū doctrinæ divinitus traditæ.

At possunt doctrinæ contineri in revelationis deposito, quæ tamē semper manifesto prædicatæ sint aut nō potuerint in controversiā vocari absq. fidei detrimento. Postea vero, re quaquaversus explicata ē collustrata, in explicitā ē universā fidē transiere.

Unde notæ in canone enumeratæ si adsint, evidenter dogma aliqd. demonstrant catholicum esse, nō tamē dici pō, eorū defectu sufficiens esse argumentū, doctrinā aliquā nō pertinere ad revelationem cathol.

Canō ergo verus ē sensu affirmativo, admitti autē nō pō sensu negativo ē exclusivo. —

II. Canō in contextu spectatus hunc sensū exhibet:

a) Antiquitas absol: h.e. apostolicitas doctrinæ ē ipsa res quæ quæritur

b) Nota ejus sunt 2: universitas h.e. præsens Eccl. consensus ē consensio antiquitatis — ita in recapitulatione n. 41: universitatis ē antiquitatis

consensionē spectari oportere –
Ex notis his infertur antiquitas absoluta.
Quando per solemne magisterii authent. judiciū s. etiā per unanimē praedicationē eccl: consensio praesens universitatis clara ē, haec sola sufficit; si consensio vero haec minus habetur perspecta v. nō agnoscitur ab adversariis, appellandus ē consensus antiquitatis, prout extat s. solemnibus judiciis s. PP. unanimi conspiratione.
Q. si hanc quoq rejiciant impudenter haeretici, nō remanet nisi alterum nobis commune cū illis principiū, auctoritas Scr: ex qua oppugnari debent. –

Th. XXV.

De munere conjuncto custodis et doctoris fidei; deq. modo explicandi depositi.

—

I. Ratio essentialis Trad. non in eo est, ut sola aliqua formula fidei conservetur, sed posita est in perpetua infallibili conservatione veri sensus doctrinæ revelatæ.

Continentur in deposito fidei veritates, quæ sunt implicitæ in aliis v. quæ aliquo tempore obscurius et minus diserte proponuntur. Aliæ veritates quamvis clare sint propositæ, præpostere intelliguntur a multis aut pervertuntur ab hæreticis in sensum alienum.

Hinc doctrinæ vera intelligentia et depositi integritas conservari infallibiliter nequit, nisi fidei custodes simul sint infallibiles fidei doctores.

—

Hinc Eph. IV. 11 conjungitur pastor charisma et Dr., alia munera clare distinguuntur, hæc duo clare coadunantur: Ipse dedit quosdam quidem Apost. quosdam autem Proph. alios vero Evangelistas, alios autem pastores et Dr. (ubi in græco: τοὺς μὲν.. τοὺς δὲ.. τοὺς δὲ.. τοὺς δὲ.. καὶ..)

Est ergo ex ipsius Chri institutione utrumq. munus conjunctum – unde 1 Cor. XII. 28 utrumq. uno Dr nomine expressum. expressum videtur: Quosdam quidem posuit Deus in Eccl: 1um Apost. 2o proph. 3o Dr.

q. si quis hic sermonem esse objiciat. de charismatibus extraordinariis, sane non erit parallel. adæquatus et nomen Dr in utroq. loco genericam tantummodo haberet significationem. Sed Tr. non erit insistimus.

Præter locum supra citatum alius etiam locis eadem custodiæ depositi et doctoratus unitas declaratur

2. Tim. 14-17. Tu vero permane in his quæ didicisti et credita sunt tibi, sciens a quo didiceris.

Ad h. ipsum tradit ei Scr: instrumentum fidei et doctrinæ, ut utatur ea, ad docendum, arguendum etc. corripiendum, erudiendum

ib. II. 15. recte tractare verbum veritatis

1 Tim. IV, 13 sq. attendere lectioni et doctrinæ

II. Ex hac d.ᶜⁱ tū fidei custodis tū explicandis doctr. nis functione arctissime inter se cohærente, evidens ē, non ideq principium, q. infallibilitatē confert in custodiendo, conferre etiā infallibilitatē in explicando deposito. Quibus ergo demonstratur promissio Christi semper affore Sp. S. assistentiā, ut integre possit fidei depositū ab Apost: successoribus conservari, iisdē etiā demonstratur, hanc Sp. S. assistentiā causa efficiens, per quā fidei custodes eū infallibiliter explicent, proponant, definiant, quoties opus fuerit.

Huc afferendi sunt PP quos a nobis citati in th. VIII sub no. 1.

H. tamē ordinariū charisma nō operatur per novā revelationē (cf. th. XXII), sed per jugē Sp. S. assistentiā, ita ut hum. elementū nō excludatur, sed necessario supponatur. Distinguimus occasionē, præparationē, ultimā conclusionē.

1° Occasionē frequentissime præbent controversiæ, errores, hæreses.

„Multa quidē ad fidē cath. pertinentia, dū hæreticorum callida inquietudine exagitantur, ut adversus eos defendi possint, ē considerantur diligentius ē intelliguntur clarius ē instantius prædicantur ē ab adversario mota quæstio discendi existit occasio."
De Civ. Dei XVI. 2. — Cf in psalm. 54/22

2° Præparatio latissime patet. Elementū hum. continet scientiā sacrarum disciplinarum studiū Scr. patrologiæ, liturgiæ, archæologiæ eccl. omniumq monumentorum eccles. Tota tamē hæc opera ac industria subordinari debet magisterii auth. vigili inspectionē. Totū porro elementū hum. semper spectandū ē sub speciali providentia ac directione Sp. S., ita ut elementū hum. a Div. distingui quidē, nō autē separari possit.

3° Conclusio explicationis ē ipsa authent. propositio dogmatis credendi, s. fiat per solemnē definitionē, s. per universale consensū eccl. prædicationis. Hic etiā elementū hum. suas partes habet, pertinet autē ad providentiā

Sp. S. ut adhibeatur sufficiens diligentia hum.—

Infallibilitas vero definitionis tota nititur promissa Sp. S. assistentia, nõ vero pendet a perfectione elementi hum. per se spectatae.

Ultima vero explicationis conclusio ad haec potissimũ revocatur

v. a) Solemni definitione v. unanimi magisterii eccl. consensione explicite proponitur dogma, q. antea proponebatur implicite in alio

v. b) sub determinato aliquo conceptu in oppositione ad certos quosdã errores dogma declaratur, taliq conceptui certae formae eccl: praescribuntur

v. c) q. antea obscurũ erat aut ambiguũ e magis usu constabat quã diserta eccl. praedicatione, definitur clarig, expressiq

d) hinc denig efficitur distinctior dogmatis intelligentia tũ pro singulis tũ pro universa Eccl; instantior praedicatio, defensio validior.

Est videlicet "potius profectus fidelis in fide quã fidei in fideli" Albert M. 3 dist. 25 a. 1 ad 1.

Cf. praestantissima quae habet Liv. n. 27-32.

III. Güntherg distinguit in Scr: fecta eorumq intelligentiã, quã vocat Trad. doctrinale v. Eccl. conscientiã. Hanc intelligentiã cumpere continua incrementa scientiae q[ue] philos: fuisse quippe imperfectiorẽ in Apost. e PP quũ illis deesset vera ac perfecta philos: quae nõ apparuit ante saec. XIX. Quo in profectu scientiae hoc ẽ magisterii eccl. munus, h. officiũ, ut inter varios intelligendi dogmata, modos, qui certo aliquo tempore obtinent, illũ eligat ac definiat, qui tempore illo aptissimq ẽ.

Qua in definitione sub Sp. S. assistentia edenda, Eccl. quidẽ infallibilis ẽ, at nõ ideo modq per eã definitq, semper perfectissimq ẽ, sed proficientibq naturalibq e philos. scientiis potest, imo debebit perfectiore definitione surrogari.—

Ita Ephesinã de una Chr. persona definitionẽ fuisse incompletã, fuisse aliquã veritate, nõ totã veritate simpliciter, quia saec. V defuerit saec. XIX scientia ac ratio philosophandi.

Haec omnia falsa esse nemo ẽ qui nõ videat, quã scientia naturalis aliquod sibi subsidium prae-

parandæ definitioni, minime vero causa princeps, ut illi placuit, infallibilis explicationis. Neq Traditio ipsa in se ē objective, uti ajunt, spectata, incrementa admittit. Falsa tandē sunt quæ de ultima explicationis conclusione protulit ē de valore definitionis. Nā

1° Definitiones Eccl. sub eā verbor forma ē sub iis conceptibq, sub quibq proponuntur, credendæ sunt fide irreformabili, imobili. Nihil enī iis inest q. nō sit objective revelatū ē immutabiliter verū. Huc enī spectat Spīs S. assistentia.

Fieri sane pō, ut dogma sub uno conceptu adversq certū aliquē errorē definitū ē explicatū postea sub alio conceptu adversq aliū errorē illi priori contrariū ē explicetur ā definiatur ×

Fieri vero nō pō, ut conceptq prior nō maneat in sempiternū verq ē credendq.

„Manet verbū fidei in æternū" Athan. ep. ad Afros. 2.–

2° Pō definitionē autē nefas erit, si hum. scientia dogmatis sensū ad suas ideas præconceptas transformet ē corrumpat; ē contrario, sensq in dogmatica definitione propositq erit ē norma ē regula hum. scientiis. Semper in theol: fides præcedit, seq. rer fidei scientia nō vero cū Günthero dicendū ē: intelligo, ut credā, nisi agatur de sola cognitione motivor credibilitatis.–

Conc. Vat. Const. Dei Filiq c. 4.–

Concil. Vatic. Sess. III. Constit. de fide – can. 3 (de fide ē ratione): Si quis dixerit, fieri posse, ut dogmatibq ab Ecclesia propositis, aliquando sec. progressū scientiæ sensq tribuendq sit aliq ab eo, quē intellexit ē intelligit Eccl: a. s.

× Cujq rei exempla habeō distinctionē personar in Trin. adv. Sabell. – unitate div. essentiæ adv. Ari. Itē unitate personæ Chri adv. Nestor. – distinctio naturar Chri adv. Monoph.–

Coroll.

Sicuti usq ad Apost. decessū historia divinæ revelationis, ita pō consumata revelatione locū habet historia quædā explicationis ē propositionis dogmatū. H. sensu, videlicet quatenq dogma = veritas sufficienter proposita – nō autē veritas in se, sermo fieri pō de historia dogmatū. Quā historiā dogmatū cave ne confundas cū historia revelationis, tanquā obj. revelatio pō Apost: habuerit profectū suū, a. qui admitteret pejor error esset, tanquā veritas revelata ē sufficienter propositā pateretur novā quādā mutabilitatē. Si vero eo sensu accipiatur quo historia propositionis v. explicationis, vox illa, quamvis ambigua, tolerari pō – ē autē nova – neq sensq hic negari pō, habet enī propositio, explicatio dogmatis profecto suā historiā.

Th. XXVI.

Aliter explicatum fidei depositum ante et aliter post completam revelationem.

I. Populus Dei unus est, una Dei Eccl: unde a primordiis generis humani usque ad mundi consummationem Deo adhaerens et ad salutem aeternam perveniens per Christi merita.

"Non enim aliud nomen est sub coelo datum hominibus in quo oporteat nos salvos fieri" Act. IV. 12.

Unde Deus ab initio se ipsum et redemptionem per Christum revelavit, quae est ipsa substantia fidei.

Haec est vita aeterna, ut cognoscant te solum Deum verum et quem misisti J. Chr. — Jo. XVII. 3.

Alio tamen modo tum revelatio tum sacramenta se habuerunt ante Christi adventum, alio post Incarnationem unde quoque ex distinguitur V. et N. T. oeconomia.

In V. oeconomia iterum magnum est discrimen inter populum Dei Moysis ministerio collectum et formatum, et statum praecedentem, qui pro reliquis gentibus etiam post Moysem perduravit. Unde alia est oeconomia patriarchalis, legis naturae; alia ante Mosaica, legis scriptae.

Revelatio patriarchalis, post Moysis constitutionem Israelitarum, conservata fuit aut renovata. deinde multis in veritatibus, maxime in iis quae ad futurum spectabant Messiam, explicata et illustrata, distinctius proposita, tum per Moysem, tum per prophetas et scriptores inspiratos, qui sibi succedebant usque ad Messiae adventum.

Depositum revelationis et explicatius et amplius erat in oeconomia Moys: quam in patriarchalibus tum per explicationem tum per incrementum objectorum verbi Dei. —

Utraque vero oeconomia seorsim spectata incrementum successivum exhibet. Nam et in patriarchalibus revelationes non defuere, perduravere autem post Moys: usque ad 2i templi tempora, neque postea desierunt, quamvis Judaeis minus perspicuae et rarae.

Judaei praeter nobilissimum illum modum, quo Deus cum Moys: ore ad os loquebatur (Num XII. 18) 4 distinguunt gradus:
1° prophetia נְבוּאָה, conjuncta cum aliqua visione
2° Sp. Sancto רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, divina interna inspiratio ~~visio~~ absque visione. (cf. Th. 2. 2. q. 174. a. 2. ad 3.
3° Urim et Thummim אוּרִים וְתֻמִּים Lev. VIII. 8 Eccles. XLV. 12 (10) quo Deus se revelabat sacerdotibus
4° Filia vocis בַּת-קוֹל, quaedam mediante revelatio consona post Malach. tempora piis et sapientibus hominibus sub templi sec. tempore.

S. Th. 2. 2. q. 174. a. 6

Fidē nostrā constitutā esse in duobus: in veri Dei cognitione et in mysterio Incarnationis. Prophetia si spectetur relate ad fidē deitatis crevisse tribus momentis: ante legē, sub lege, sub gratia. — Quantū vero ad fidē Incarnationis manifestū esse, quod quanto fuerunt Christo propinquiores, plenius de h. instructi fuerunt.

—

V. S. Tho. 2. 2. q. 1. a. 7 docet

a) substantiā, quæ continetur articulis fidei, nō fuisse auctā

b) numerum articulorum crevisse explicative.

—

a) Substantia fidei christianæ ē mysteriū Dei unius et trini ac redemptionis per Verbū incarnatū

Tert. c. Prax. 31

Pō vero aliquid credi tū explicite ē in se, tū implicite in alio explicite cognito

Unū in altero pō implicitū esse 2er:

1° ut in principio dirigente (formali) — ita credunt omnia implicite in auctoritate Dei revelantis s. etiā in fide Eccl.

2° ut in principio includente (materiali)

α) s. solū objective, ē in se — tū nō pō comprehensio illa a nobis cognosci, nisi per novā revelationē

β) logice ē correlate ad nos, ut sine revelatione comprehensio ponit sola ratiocinatione cognosci.

Quæ continentur sub 1° et 2° α) revera nobis revelata nō sunt, quamvis ~~aliquid~~ sit revelatū i. e. quo ut in principio continentur — bene quæ sub β) revelata sunt in se, quamvis comprehensio eorum nondū innotescat. —

Quibus statutis asserimus

a) semper cognitū erat aliquid supernaturaliter, in quo implicite credebantur omnia, videlicet obj. formale fidei s. auctoritas Dei. Virtus fidei erat igitur semper ejusdē naturæ, quæ nō ab obj. materiali q. creditur, sed a formali, propter q. creditur, pendeat.

b) Inde a primordiis generis hum. aliquæ veritates explicite revelatæ erant, in quibus

saltē objective continebatur implicite tota fidei nostrae substantia omnesq aliae veritates, quae temporis progressu explicite revelata fuere.

Omnes fidei articulos S. Thom. putat in duobus primis contineri, sc. Deum esse et providere hominum saluti quoniam in divino esse includuntur omnia, quae in Deo ab aeterno existunt et nostram efficiunt beatitudinē, in fide autem providentiae includuntur omnia quae temporaliter a Deo dispensantur ad hominum salutē, viam ad beatitudinē. –
2. 2. q. 1. a. 7.

Hoc sensu nō ē facta augmentatio substantiae fidei.

c) At pertinentia ad fidei substantiam e mysteria Trin. Incarn. nō continebantur ita clare, ut omnes in V. T. credere tenerentur, aut nō opus fuisset illustratione per novam revelationē N. T.
Unde revelatio veritatum obj. in V. T. per temporis successionē accepit incrementa.
In N. vero T. hujusmodi objectivum incrementum amplius locum nō habet. –

Explicatio revelationis in N. T. sane facta ē, sed alio modo quam in V. N. Veritates illae quae objective continebantur implicitae in revelatione nondum completa V. T. nō poterant nisi nova revelatione fieri explicitae.
In N. T. vero comprehensio veritatum ē logica, relate ad nos, quae postea clarius et magis explicite ab authent. Eccl. magisterio credenda fidelibus proponitur. –

Pars I

De SS. Eucharistiæ Sacramento.

Cap. 1.

De reali præsentia corporis et sanguinis D. N. J. Chr.

(Th. 1 – 11)

Tranzelimiana. De Euchar.

Th. I.

Totius tractationis quadruplex partitio
ex PP. Trid. doctrina.

—

Ea quā PP Trid. de Eucharistiæ mysterio fide ac doctrinā sess. XIII. XXI. XXII tradidere, 4a capitibq absolvuntur. 1o enī considerari sacr. pō ut permanens s. in facto esse, q. 2 momentis perficitur

a) habetur in sacr: vera, realis, substantialis præsentia D. N. I. Chr. nō vero ut hæretici volunt præsentiā in signo per apprehensionē mentis ac fidei perq spiritualē virtute.

b) explicandq ē finis propriaq virtq sacr:

2o pō actio spectari qua sacr: perficitur s. sacr: in fieri, alias modq quo corpq Chri sanguisq præsens fit per admirabilē transsubstantiatiō nē

3o consideratur sacr: prout ē speciale sacrificiū in quo Chq ipse offert corpq sanguinēq suū per sacerdotes vero propitiatorio mo, ut per sacrificiū incruentū applicentur cruenti sacrificii merita.

—

In Euchar. sacr. corpq ē sanguis I. Chr. Dei hominis sub speciebq panis ē vini tanquā cibq animæ vere realiter ē substantialiter continetur, per mirabilē ē singularē totiq substantiæ panis ē vini in corpq ē sanguinē Domini conversionē, quæ ita instituta ē, ut dū sacr. conficitur, I. Chr. ipse simul in verū ac propriū licet incruentū sacr. [fiat] offeratur.

—

Th. 2.

Quaenam intercedat relatio philosophiae inter verbumque Dei interpretandum?

I. Veritates evidenter cognitae possunt aliquem sensum demonstrare, qui verbi Dei certo non subsit; non enim verum potest vero repugnare neque veritates revelatae possunt pugnare cum veritatibus aliis s. revelatis s. lumine rationis cognitis

Cum verum vero minime contradicat, omnem assertionem veritati illuminatae fidei contrariam, omnino falsam esse definimus Leo X. Bulla: Apostolici Regim.
Cf. Pius IX, encycl. 9 Nov. 1846.

II. Hujusmodi tamen examen praevium ac comparatio veritatum inter se ~~plurimarum~~ praesertim rationalium plerumque non requiritur ad genuinum verbi div. sensum determinandum. Sunt enim canones positivi interni et externi, quibus utentes secure possumus genuinum verbi div. sensum investigare. quod vero juxta genuinum sensum de verbo div. affirmatur, infallibiliter verum est neque impossibile est neque ulli veritati s. rationali s. supernaturali repugnare potest. Sin ratio hum. nondum intellecto verbi div. sensu genuino velit a priori examen instituere de rei possibilitate v. impossibilitate gravissimo periculo obnoxia erit, ne quod supra rationem est habeat tanquam rationi repugnans suamque ignorantiam possibilitatis accipiat pro evidentia impossibilitatis.

Qui fuit Abelardo error fons uberrimus, idem paratus est de omnibus reddere rationem, etiam quae sunt supra rationem et contra rationem praesumit et contra fidem S. Bern. ep. ad Inn. II (Opp. I. p. 644)

III. Multo minus hujusmodi praevium de rei possibilitate examen praerequiritur ad intelligendum genuinum verborum bibl. sensum in Euchar. institutione. Nam inde ab aevo Apost. ab omnibus Christianis verba illa semper sensu proprio et intellecta et credita sunt, omnesque interpretandi regulae intrinsecae tum proprium sensum solum genuinum esse demonstrant tum absurdum esse sensum metaphoricum, unde de genuino verborum illorum sensu profecto potest constare quin praemittatur philos. de ipsius rei possibilitate v. non repugnantia indagatio. Tum vero sensus hic rite intellectus nulli alii veritati repugnare potest quamvis obscurum remaneat quomodo veritas haec cum aliis veritatibus sit conciliandа. Neque aliam secuti sunt PP agendi rationem

a) appellent ad claritatem absolutamque verborum bibl. veritatem

b) ~~declarationis~~ explorationis instar describunt Dei omnipotentiam ejusque dominium in omnes res creatas

c) contrarias rei illi leges phys. adversasque nostras cognitiones opponunt non praemissa aliqua de rer. naturis disputatione philos. sed supposita omnipotentia ac veracitate div. postulant fidem in rem quae quamvis superet rationem, quum absque dubio ullo verissima sit, contra rationem esse non potest.[x]

[x] Rei exemplum luculentum habes ap. Gaudent. Brix. in Exod. tr. II. „Ipse naturarum creator et Dominus, qui producit de terra panem, de pane rursus (quia et potest et promisit) efficit proprium corpus; et qui de aqua vinum fecit, facit et de vino sanguinem suum... Si qua mysteriorum superaverint in mane illius futurae resurrectionis, inani festanda, quae capere nunc non possumus, ut ex scio ex parte, inquit Ap. – Haec igni cremanda sunt, i. e. Div. tradenda Spiritui, ut ea, quorum rationem nunc non capimus, ardentis fidei spiritu consumantur.“ –

—

IV. Potest tamen ob rationes polemicas praemitti aliqua demonstratio, nihil inesse in Iiti verbis sensu proprio intellectis neque in eorum consectariis, quod veritati alicui evidenter cognitae repugnet. Non potest tamen postulari, ut ipsum modum quo superrationalis veritas cum aliis conciliatur, evidenter intelligamus, sufficit, ut ostendatur, nullas esse veritates necessarias evidenterque cognitas quibus sensus ille repugnet.

Consectaria vero haec fere cum sensu illo nectuntur:
1° adest in Euch: corpus Iiti quin propria ejus phaenomena appareant;
2° adest admodum existentiae spiritualis absque actuali coextensione;
3° adest simul multis in locis;
4° permutata substantia panis et vini remanent eorum sensibilia phaenomena. Addi potest
5° tota substantia panis conversa est in corpus Iiti.
Contra quae dogmatis consectaria statui possunt totidem rationis effata:
1° ubi corpus praesens est, manifestat se propriis suis phaenomenis;
2° corporis partes diversis respondent spatii partibus;
3° corpus non potest simul in diversis locis adesse
4°. desinente substantia desinunt quoque ejus sensibilia phaenomena.
5° una substantia non potest in aliam converti, multo vero minus, si illa praeexistat.

Antequam aliquid de his rationis judiciis eorumque repugnantia cum illis fidei consectariis, statuamus, distinguenda sunt judicia de corporibus quae sunt

a posteriori ordinisq physici a judiciis quae sunt a priori, ordinisq metaphys. Priora sub conditione vera sc. si serventur leges phys: haec vero absolute vera sunt. At illa ora. rationis judicia oriuntur ex sola experientia nituntur q constantiae legū phys. quae supposita evidenter vera sunt, nullo tamē m° efficitur, q. ea sit corpor. essentia, ut stare nequeat sublatis quatuor illis phys. principiis. Quapropter a priori fatend. erit, nō constare s. de possibilitate s. impossibilitate praefati facti, quū rer. essentias nō satis habeamq perspectas; a posteriori vero facta mysterii revelatione, ōis impossibilitatis tollitur ignorantia. Res eni quae vera ē, repugnare nō pō veritati. Unde cū PP Trid. (sess. XIII. c. 1) dicend. ē, ratione, qua Chr. in Euch. existat, possibilē esse Deo; nos cogitatione per fidē illustrata eā assequi posse, deberesq constantissime eā credere.

Inde constat

1° cognitiones etiā rationales ac philos. saltē indirecte amplificandā esse per mysteria revelata; humanaq coërcendā temeritatē esse, quominq inadaequatā cognitionē suā accipiat pro evidenti adaequatae cognitionis consectario

2° consectaria dogmatis nō prius distincte examinanda sunt, quā ipsa doctrina ex verbis div. sit demonstrata, ut eā tanquā stellā rectrice tuto pede possimq in veritate indaganda versari.

Th. 3.

Demonstratur realis corporis ē sanguinis Cti praesentia in Euch. ex Jo. VI.

Factā panū multiplicatione in deserto, qua satiati sunt hominū quasi quinq millia, Dominus aufugit solg in montés, ne admiratione perpetrati miraculi persuasi eū regē facerent, discipuli vero absq eo Capharnaū nocte transfretarunt. Jesq tandē undis inambulans ad eos venit unaq cū eis in ripā descendit. Ad turbas postridie mirantes unde venisset quū nulla praesto adesset navigiō Jesq longā habuit orationē qua Euch: institutionē absq ambagibq promisit. Oratio haec 2ᵇᵘˢ parte constat, quā praecedit praeparatio cū argumenti expositione.

a) Exordiū: v. 26 sq:

„Quaeritis me, nō quia vidistis signa, h. e. nō propter finē supernaturalē neq fide compulsi, sed quia manducastis ex panibq, h. e. permoti beneficiis temporalibq.

Unde pergit:

27: Operamini nō cibū qui perit, sed qui permanet in vitā aeternā, quē Filiq hominis dabit vobis — h. e. comparate vobis hunc cibū, quē propriis viribq vestris efficere nō valetis, at aliquid ex parte vestra agend ē.

עָשָׂה ē facere ē comparare, acquirere Gen. XXXI. 1. Jacob comparavit oēs has opes, πεποίηκε πᾶσαν τὴν δόξαν ταύτην — עָשָׂה. Gen. XVIII. 7. Abrahā tulit vitulū dedit puero qui festinavit ad apparand illū לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ τοῦ ποιῆσαι αὐτό ē vitulū quē apparaverat אֲשֶׁר עָשָׂה ὃ ἐποίησε — posuit corā eis —

Judaei nō quaerunt qualis sit futurus cibq iste, quē daturq ē Filiq hominis, sed quid facere debeant, ut comparent eū; intellexerant enī h. nō esse nisi opq Dei.

28: Quid faciemq, ut operemur opera Dei?

Respondit Jesq ē opq Dei esse q. ab ipsis postuletur, ē tamē nō ab alio sed ab iis peragend

29. H. ē opq Dei ut credatis in eū quē misit ille

Videlicet fides praescribitur Judaeis. Hi vero paratos se declarant ad fidē in ipsū, dummodo illis signū dat, nō qualecumq sed i. q. Moyses dederat patribq eorq in deserto, mannā de coelo descendentē v. 30. 31.

Qua in re animadvertend ē Rabbinos veteris traditionis mentionē facere, scil. quā Messias tamquā Moyses alter daturq sit mannā de coelo.

b) Expositio

Jesus respondet ~~se quum~~ panem ~~esse~~ jam descendisse de coelo verum qui vitam dat mundo – v. 32. 33.

Judaei non intelligentes Salvatorem ipsum esse hunc panem vivificantem, iterum interrogant.
v. 34. Domine semper da nobis panem hunc.

c) Orationis pars I v. 35–47.

Ego sum panis vitae q. idem est ac cibus vitae, locutio Hebraeis communissima. Natura vero hujus cibi ac natura manifestantur praedicatis, quibus exprimitur tum fides in Christum tum fructus ex fide hac percipiendus

qui venit ad me – non esuriet
qui credit in me – non sitiet unquam

iterum negative: quia et vidistis me – et non creditis
positive: omne quod dat mihi Pater – ad me veniet,
eum qui venit ad me – non ejiciam foras

ex his verbis et similibus multis hoc saltem apparet, Christum se proponere ut fidei objectum atque panem sensu translato quatenus fides in eum principium est vitae supernaturalis.

Judaeos hoc sensu intellexisse vocem cibum, inde apparet quod nullam ex hac voce difficultatem trahunt, sed hoc unum objiciunt: quomodo ergo dicit hic: quia de coelo descendi? Non recusant credere quod Christus sit panis sed nolunt credere quod panis hic de coelo descenderit.

Dom. Ad hanc difficultatem respondet, necesse esse ad fidem in ipsum rite praestandam ut quis trahatur a Patre v. 44. Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum et ego resuscitabo eum in novissimo die
hancque exhortationem ad fidem in ipsum concludit clarissimo epilogo v. 47. Amen, amen dico vobis, qui credit in me, habet vitam aeternam.

d) Orationis pars II. v. 48–59

Incipit ab eadem propositione ac pars prior
Ego sum panis vitae, sed sub alia ratione panem se esse declarat. Ibi de pane metaph. principio vitae supernaturalis locutus erat, hic agit de manducatione panis hujusque manducationis fructu

Patres vestri manducaverunt manna in deserto
et mortui sunt
Hic est panis de coelo descendens – ut si quis ex ipso manducaverit ~~ex hoc pane~~, non moriatur ~~– vivet in aeternum~~

Ego sū panis vivꝰ, qui de coelo
descendi, si quis manducaverit
ex h. pane — — — vivet in aeternū

panis quē ego dabo — — caro mea ē pro mundi vita.

In priore parte nō nisi semel vocē panis adhibuit, nusquā
vero de ejꝰ manducatione locutꝰ ē, hic constanter ē panē
se appellat ē manducand praedicat.
Qō sane, ut in priore parte factū ē, ē panis metaph.
intelligi ē manducatio sensu translato accipi, quamvis
h. haud probabile sit propter manifestā industriā devi-
tandi vocabulū illud in parte anteriore, ubi sensu metaph.
de cibo sermo erat. Qui porro manducationis sensꝰ met.
jā per se improbabilis, plane hic excluditur, declarante
Dom. panē quē daturꝰ sit manducand. suā carnē esse.
Videlicet si quis manducabit ex h. pane qui ē corpꝰ
meū, in aeternū vivet — at manducare ex carne Chri
nō pō significare credere in Chrū aut morte Chri.
Q. multo luculentiꝰ ex seqq demonstratur. Judaei
enī qui in parte prima murmuraverant, nō q. panē
se dixisset, sed panē qui de coelo descendit, hic verba
Chri nō metaph. ut antea sensu, sed proprio intelligunt,
quāobrē litigant inter se: quomō pō hic nobis carnē
suā dare ad manducand?
Utq antea Chrꝰ pergerat asserere necessitatē fidei
in ipsū, quia rite intellexerant, sed credere nolebant,
ita hic quoq. insistit veritati asserendae eo quo in-
tellexerant sensu idq facit locutionibꝰ oēm excludentibꝰ
quālibet translati sensꝰ suspicionē
v. 54: nisi manducaveritis carnē Filii hoīs ē biberitis
ejꝰ sanguinē, nō habebitis vitā in vobis
itēq seqq usq ad v. 59.

Habemꝰ igitur 2ē orationis partē 2ē q argumentor
seriē quibꝰ unꝰ idēq Chrꝰ tū panis metaphoricꝰ, objectū
fidei principiumq vitae supernaturalis proponitur, tū
praedicatis oēo diversis cibꝰ verꝰ sensu proprio asseritur.
Unde secunda orationis pars nō pō accipi explicationis
instar, quā idē elucidatur q. subobscurius proposit.
erat in parte 1a, sed ea ē loquendi ratio eaq praedicatoꝝ
natura, ut de cibo proprio nō vero de fide oīa
intelligenda sint eo quo intellexerant Judaei mō

Esse vero praedicata carnis, sanguinis, cibi ac potus manducationis ac bibitionis, intelligenda solo proprio sensu, ita efficitur probatur

a) ex necessitate sensus proprii; nam sensus translatus manducandi carnem, bibendi sanguinem unice accipi posset in parte mala, quando sermo est de injuriis, calumniis persecutionibus.×

b) ex auditorum intelligentia Christique responso. Auditores manifeste verba Christi intellexisse sensu proprio; Christus sensum ab ipsis intellectum suscipit et saepius repetit: amen, amen dico vobis, nisi manducaveritis etc. Confirmat igitur sensum proprium, quem intellexerant primo auditu.

c) ex iis quae orationem secuta sunt. Cum viderent sensum esse clarum eumque reputarent impossibile, Christus vero non mutaret, immo affirmaret eum claris locutionibus saepius repetitis multi ex discipulis dixerunt sermonem esse durum abierunt retro neque amplius ambulabant cum Salvatore (v. 62. 67)

Denique Apostolos suos interroget, num ob doctrinae difficultatem ipsi quoque abire vellent; quae in re, si male intellexissent Judaei verba Domini, profecto ex incomparabili bonitate sua errorem solvisset omnesque male intellecta explicuisset.

cf. Jo. III, 3-5 colloquium cum Nicodemo — IV. 32-34 ubi post abrestum Samaritanae explicat discipulis cujusmodi sit cibus ejus: meus cibus est, ut faciam voluntatem ejus, qui misit me — Dixerat autem antea v. 32: Ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis.

XI. 11. VIII. 32. Matth. XVI. 6.

Effectus qui sequatur carnis Christi manducationem antequam consideretur, 3 sunt animadvertenda:

1° caro et sanguis Christi vere cibus et potus sunt, vitaeque supernaturalis signum efficax et causa, non tamen efficiunt, sed jam existentem praesupponunt. Nutriunt eam, augent, conservant.†

Participatio corporis Christi vitam jam supponit, quandoquidem vero vitam quis habeat, haeres est regni coelorum et propterea non est absolute necessaria ad salutem. At

a) necessaria est ad salutem vi praecepti divini omnibus qui praecepti capaces sunt, ne libere praeceptum transgredientes vitam amittant.

b) necessaria est ut medium ad vitam conservandam iis omnibus qui eam peccando amittere possunt: si tamen absque culpa sua medio privantur, potest suppleri aliis modis.

c) iis vero qui rationis usu destituti sunt, neque vi praecepti neque ut medium conservationis necessaria est ad salutem (Trid. sess. XXI cp. 4. ca. 4)

× Haec est universa philologorum opinio — cf. ps. 26, 2 (27) Job. 19, 22. Mich. 3, 3.

Vulg. Dan. III. 8. VI. 24 accusare, chald. vero: comedebant frusta (carnem) Judaeorum; comederant frusta Danielis.

Luc. XVI. 1 diffamatus est; syr.: comedebantur ei frusta (carnes) ejus — Matth. 27. 12 cum accusaretur a principibus sacerdotum — syr. cum frusta (carnem) ejus comederent principes sacerdotum

Denique διάβολος syr. comestor frustorum.

Hic sensus semper adhibetur complexa locutio: manducare carnem alicujus —

aliter metaphor. de sapientia v. doctrina: Prov. IX. 2-5: sapientia — miscuit vinum et proposuit mensam suam ... venite, comedite panem meum et bibite vinum quod miscui vobis. Eccles. XV. 3. cibabit illum panem vitae et intellectus et aqua sapientiae salutaris potabit illum (scil. sapientia) XXIV. 29 Qui edunt me (sc. sapientiam) adhuc esurient, et qui bibunt me, adhuc sitient. —

Moveri difficultas potest ex Job XXXI. 31: si non dixerunt viri tabernaculi mei: quis det de carnibus ejus, ut saturemur? — At locus hujus etiam apud PP multiplex est interpretatio — cf. Greg. Mor. XXII. 13, 26

† Hinc locutiones: si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in aeternum, habet vitam aeternam, in me manet et ego in illo, vivet propter me — omnes significant incrementum, conservationem, retentionem vitae supernaturalis, non autem 1am ejus inchoationem, sicuti in 1a parte sermonis, ubi de fide agitur: venire ad Christum, dari Christo, trahi ad Christum. Hoc modo etiam explicanda est negativa loquendi forma: nisi manducaveritis carnem Filii hominis ... non habebitis vitam in vobis ... h. e. non retinebitis in vobis —

Nonnunquam comparantur Jo. III. 5: nisi quis renatus fuerit ex aqua et Sp. S. non potest introire in regnum Dei –
et Jo. VI. 54: nisi manducaveritis carnem Filii hominis ... non habebitis vitam in vobis –
at discrimen quam maximum est inter hos duo locos, quamvis forma grammatica in utroque eandem habeat universalitatem: nam in 1° agitur de generatione, in 2° de vita conservanda

Pelagiani quidem ex Jo. III. 5 concedebant infantibus non dari regnum coelos nisi baptizatis, at obtineri vitam aeternam. Contra quem errorem pugnantes PP nonnulli, quos inter Inn. ex Jo. VI. 54 docent: parvulos nisi manducaverint carnem Filii hominis vitam prorsus habere non posse – (Aug. c. Julian. I. c. 4 n. 13) Quae verba 2° modo intelligi possunt: infantibus per peccatum orig. mortuis infundendam esse vitam per sacramentum – dabatur ante infantibus statim post baptismum susceptum sacr. Euch.: – unde 2° PP poterant verbis Chti uti ad conjunctionem necessariam cum Chto demonstrandam, nam quamvis jam sufficienter fiebat per baptismum, tamen speciali quodam modo in Euch. obtinebatur.

2° Promissiones Chti quamvis absolute enuncientur, quia finis effectusque sacramenti ex se et ex parte voluntatis Div. salvificae absolutus est, tamen ut habeatur effectus, supponitur in adultis libera cooperatio – unde v. 27: operamini cibum, qui permanet in vitam aeternam, quem Filius hominis dabit vobis –

3° Aliqui theologi cath: negarunt in loco de quo agimus, de Euch. sermonem esse – Nic. Cus. ep. 7 ad Bohemos. Cajet. in 3. q. 80. a. 12 alii. (Bellarm. de Euch. I. c. 5.) hac videlicet permoti meticulosa apprehensione, ne inde communionis sub utraque specie recipiendae necessitas ab adversariis deduceretur. At haec necessitas non habetur nam

a) distinguitur quidem 2ex diversus modus sumendi carnem et sanguinem pro 2 diversa specie visibili: „nisi manducaveritis carnem Filii hominis et biberitis ejus sanguinem"

b) pro praesenti tamen statu humanitatis Chti quae amplius non moritur, ita caro unita est sanguini totaque humanitas personae Chti, ut ubi praesens sit s. caro s. sanguis, totus Chtus praesto habeatur. Quod Salvator his verbis explicuerit: qui manducat me – Ergo non sumitur plus Chti sub 2is speciebus quam sub alterutra –

c) Ratione sacramenti s: signi nutritionis distinguit Chr᷑ cibū ē potū ; sed indigentiā, cui cibo potuq medentur nō duæ, sed una eadeq res ē, unde dixit Dom: v. 35: qui venit ad me nō esuriet ē qui credit in me, nō sitiet unquā. Unde modus quidē significandi refectionē s. indigentiæ spiritualis sublevationē in 2ᵃ specie expressior ē quā in una tantū, at ipsa refectio ratioq sacramenti eadē ē in ~~utraq~~ alterutra specie. Ergo ex loco laudato nullatū efficitur necessitas communionis sub utraq specie recipiendæ saltē ex rei natura

d) at neq efficitur ex præcepto, q. nullū his verbis continetur. Nā verbis: nisi manducaveritis carnē Filii hois ē biberitis ejus sanguinē, nō habebitis vitā in vobis — præcipitur tantū, ut sumantur corpus ē sanguis Chri q. æque fit sub utraq specie: nō præcipitur ipse modus. Hinc Dom. s. solius manducationis mentionē faciat s. 2ᵉ modū distinguat sumendæ Euch: eundē vitæ æternæ effectū promittit:

Naq qui dixit: nisi manducaveritis carnē Filii hois ē biberitis ejus sanguinē, nō habebitis vitā in vobis, dixit quoq: si quis manducaverit ex h. pane vivet in æternū. Et qui dixit: qui manducat meā carnē ē bibit meū sanguinē, habet vitā æternā, dixit etiā: panis quē ego dabo, caro mea ē pro mundi vita .. Trid. XXI cp. 1.

—

PP. nonnunquā videntur hunc intelligere de Chro per fidē, spē, charitatē suscipiendo; tū vero nō de 2ᵃ sed 1ᵃ sermonis parte agunt — Aug. in Jo. tr. 25 e 26 init.

Aliquando, omissa Euch. explicatione, agunt de dispositionibus ad fructuosā susceptionē v. de fructu sacramenti quo ē unio cū Chro, unde dicunt: manducare carnē Chri ē bibere ejus sanguinē idē esse ac Chro per caritatē uniri — Aug. tr. 26. n. 15 —

Aliquando PP intelligunt manducationē spiritualē h. e. sacramentalē (in effectu spirituali) cui opponitur manducatio ciborū communis. Hinc alterā Aug. propriā habens, illā dixit figuratā esse: facinus v. flagitiū videtur jubere, figura ē ergo, præcipiens passioni dominicæ communicandū ē suaviter atq utiliter recondend in memoria q. pro nobis caro ejus crucifixa ē vulnerata ē — Doctr. chr. III. 16, 24 —

Conc. Trid. noluit definire, verba hæc (Jo. VI.) intelligenda esse de sacramentali corporis ē sanguinis Chri susceptione neq solū de spirituali cū ipso unione — h. tamē nō impedit quin sensus proprius verbor Chri theologice possit demonstrari — ipsū q Concil. hunc sensū verū esse indicavit s. XIII cp. 2. XXI. cp. 1. — cf. Pallav. hist. XVII. c. 11. c. 7.

Th. 4.

Realis in Euch. præsentia corporis et sanguinis Chti demonstratur ex verbis institutionis.

Verba institutionis leguntur ap. Matth. XXVI. 28. Mar. XIV. 22. 24. Lu. XXII. 19. 20. 1 Cor. XI. 24. 25 – quæ nõ possunt alio, nisi sensu proprio, intelligi neq ad h. Cristiani qui ipsis protestantib9 fatentib9, mira concordia per tot sæcula semper ita crediderunt, aliqua egent demonstratione præter div. Salvatoris auctoritatē, qui ipse dixit: h. ē corp9 meū. At contra Sacramentariorū perfidiā multimoda proferri argumenta possunt, quib9 clare et dilucide sens9 Chti verbor evincitur.

I. Probatur ex verbis ipsis.

1°. Consideramꝰ Chti verba sec. generales linguæ humanæ leges.

Multæ sunt res, veluti panis aut vinū, quæ, nisi aliud quid addatur, semper in sese ē absolute spectandæ ē intelligendæ sunt. Hinc quotiescunq de iis aliquid prædicatur, de iis, prout in se spectantur, intelligend ē nō vero prout signor vice funguntur. Profecto absurdū esset, si aliquis monstrans panis buccellā, absq alia explicatione diceret: hic ē Joseph v. Moyses videlicet h. significat J. v. Moysen.

Aliæ sunt res quæ v. ex natura sua (imagines, visiones, somnia) v. ex institutione (typi V. T.) v. ex indole orationis (parabolæ) ab omib9 pro signis habentur. Dū prædicata nō enunciatur, quid in se res sit, sed quid sit res per illā significata. Unde ostendens statuā rectissime dices: hic ē M. Aurelius, v. mappā geographicā: hæc Italia ē.

Neq in Scr. hujusmodi exempla desunt:

Gen. 41, 26 boves pulchræ 7 ubertatis anni sunt

Dan. VII. 17 hæ IV bestiæ IV sunt regna

Apoc. I. 20 candelabra VII, VII Ecclesiæ sunt

– item in parabolis:

Matth. XIII. 38. 39. ager ē mund9, bonū semē sunt filii regni, zizania sunt filii nequā

item in explicandis typis:

Gal. IV. 24. Sara ē Agar sunt ii testamenta

1 Cor. X. 4. petra autē erat Chr9

Jā vero panis ē vinū neq ex sese neq ex usu recepto neq ex aliqua institutione apta sunt ut signor vicib9 fungantur

inde sequitur necessario, ut nisi Chti oratio sit insipiens, sensu habeat ontologicu, no vero figuratu, que neq Chtq Do: inesse dixit neq Apost: poterant supponere.
Inde apparet quā absurda sit sacramentarioq disputandi ratio exempla coacervantiu que nullu presefernnt parallelismq; na ois parallelismq aut verbalis aut realis esse debet, qc neutru in locos superig citatos cadit. No ē realis, quia neq de eadē re neq sub eadē ratione agitur. Sed neq verbalis ē, na excepta copula ē nihil ē q. conveniat. Illic in locis habentur res que manifestū habeat signi rationē ac substantive ennunciantur, hic vero neq res habetur s. ea natura sua s. eadjunctis apta ad significand., substantiva rei ennuntiatio, ponitur eni pronomē: h. ē corpq meū.

Jo. X. 7.
XV. 1. 5.
Dan. II. 38.
2 Petr. II. 17.
Jud. 12. 13.

Protestantes aliās etiā, præter citatas, locutiones cu hac nostra comparant, v. gr.: ego su vitis, vos estis palmites, Pater meq agricola ē; ego su ostiu. At nihil in iis simile verbis institutionis Euch. habetur. No dicitur: ego su panis ego su vinu. In prioribq locutionibq signū pro subjecto erat, hic de Chto eta quæda proprietates prædicantur quas similitudine reperitur in objectis sensibilibq.
Quæ loq ratio communissima ē, ut rei v. personæ proprietates exprimamq nomine alterq s. rei s. personæ, in quibq inveniuntur. Hoc forte leonē appellamq, astutu vero vulpē dicimq. Hac lege ōs metaphoræ nituntur, præcipuu hum. orationis ē decq ē illustratio.
Itaq si veru esset q. dicunt protestantes, Chtq declaravisset in corpore suo quasdā inesse proprietates, quæ modo excellentiori in pane inveniuntur?
De locutionibq sacramentalibq quas etiā protestantes comparant, postea agemq.

2° Consideramus Christi verba sec. propria eorum vi usq sese ipsis.

a) Pron. hoc n. pro re praesenti supponit nondum determinata, determinanda ante per praedicatum, q. congruit cum praedicato. Si igitur dicitur: h. e corpus meum, prono. no potest panem significare sed illud q. manducandum Christus porrigit. h. e corpus meum. Corpus ante Christi no potest corporis signum tantum esse.

b) Confirmatur ipso praedicato, q. emphaticum e cum articulo repetito: τὸ σῶμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον Κτλ. h. e. i. q. trado e ipsum corpus meum - unde PP. frequentissime dic. Euchar: dicunt esse ipsum corpus, proprium corpus, vere e proprie corpus. Emphatica vero loquendi ratio, quamvis idem plane dicat q. simplex expressio, tamen excludit sensum improprium, sensum signi ac figurae. Itaq Dom. i. q. ante annum 3° paschate promiserat, nunc 4° praedicationis suae anno solemniter adimplet, modo quem antea neq Judaei neq Apost. intellexerant.

c) Pronomen δεικτικόν e, significans praesentiam rei, de qua, quid sit, in praedicato enunciatur. Qui sensus illustratur loco realiter analogo, verbaliter parallelo, in Ex. XXIV. 8 ubi Moyses sumptum sanguinem respersit in populum e ait: hic e sanguis foederis q. pepigit Dom. vobiscum - Cf. Hebr. IX. 20: Hic sanguis testamenti -
In textu hebr. e ap. LXX legitur: ecce sanguis foederis: הִנֵּה דַם־הַבְּרִית, ἰδοὺ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης
q. idem poterat dici in sermone Christi: ecce corpus meum. -

d) Praesentia realis demonstratur etiam ex iis quibus ~~corpus~~ praedicatum amplius definitur.
Luc: h. e corpus meum q. pro vobis datur
Paul: q. pro vobis traditur (q. pro vobis frangitur gr.)
Addita haec declaratio evidenter ad corpus pertinet, dicitur igitur corpus datum e fractum pro vobis. at frangere relate ad manducationem sec. usum bibl. significat: parare, dare, ministrare in cibum. Dicit igitur Christus corpus

sum positu in statu vti. Id effvitur ex comparatione instituta inter verba Lucæ: q. pro vobis datur cũ Pauli: q. pro vobis frangitur - dicitur: nõ vobis sed pro vobis h. ē. pro oibus redeptis ut liquet ex Matth. ē Mar: in remissionē peccatorum. Apud 1um dicitur de calice: qui pro multis effundetur", apud 2um: additur in remissionē peccatorum.
Eodē mõ ap. Jo. VI. 52: panis quē ego dabo caro mea ē pro mundi vita = gr.: ipsa caro mea ē quā ego dabo pro mundi vita -
Sunt igitur ē parallela ē aequipollentia: hæc 3:
dabo pro vobis
pro multis in remissionē peccatorum
pro mundi vita -
Hæc vero loquendi ratio ex constanti N. T. usu expressio ē sacrificii
Hebr. X. 10. sanctificati sumus per oblationē corporis Chri semel
Colos. I. 22. Rom. VII. 4
Tit. II. 14. dedit semetipsũ pro nobis, ut nos redimeret -
1 Tim. II. 6. dedit redemptionē (ἀντίλυτρον) semetipsũ pro oibus - Gal. I. 4. Eph. V. 2. et cet.
Inde locutio quoq: pro vobis frangitur, utpote synonyma cu hæc altera: q. pro vobis datur, sacrificiu exprimit; quũ vero simul preparationē vti indicet, hæc 2 dicunt separat: corpus Chri, dũ ponitur in statu vti, offerri pro multis in remissionē peccatorum ē pro mundi vita. Atqui in hujusmodi sacrificio nõ panis, quod significatur corpus Chri, offertur, sed solũ corpus Chri Mediatoris oblatio digna esse põ.

÷ Protestantes conqueruntur, verba consecrationis obscura esse, quia nolunt eorum sensũ proprium ac luculentissimum admittere. Quoniã verba sunt Dei, qui efficere põ i. q. dicit, intelligi debent nõ mere theoretice (significantia) sed practice (efficientia) -

Idē demonstratur ex verbis consecrationis calicis. verba „qui pro multis effundetur in remissionē peccatorum" pertinent ad „sanguinē" ē declarant sacrificiũ. Apud Luc: calix per metonymiã pro id q. in calice continetur - dicitur effundi - atqui nõ vinũ sed sanguis Chri effunditur, ergo i. q. in calice vi verborum Chri continetur, nõ vinũ ē sed ipse realis sanguis Chri. ÷

Th. 7 (seq.) 2

II. I. q. constet ex verbis per se spectatis, confirmatur tum ex adjunctis in quibus versabantur Apost: tum ex adjunctis ex persona instituentis et institutionis.

a) Apostoli assuefacti Chti omnipotentiae adeo alieni erant a verbis ejus metaphorice interpretandis, ut etiam locutiones manifesto translatas acciperent sensu proprio, cujus rei exempla habes ap. Matth. XVI. 11. Quare non intelligitis, quia non de pane dixi vobis: Cavete a fermento Pharisaeorum et Sadducaeorum. 12. Tunc intellexerunt, quia non dixerit cavendum a fermento panum, sed a doctrina Pharis. et Sadduc:

Jo. XI. 12. Dixerunt ergo discipuli ejus: Dne, si dormit, salvus erit. 13. Dixerat autem Jesus de morte ejus: illi autem putaverunt, quia de dormitione somni diceret. Idem in ultima coena accidit, ubi ad verba Chti: qui habet sacculum, tollat similiter et peram: et qui non habet, vendat tunicam suam et emat gladium – respondent discipuli: Dne, ecce duo gladii hic (Luc. XXII. 36. 38)

Verbis Dni simplicem fidem adhibebant propter immensam ejus auctoritatem. Hanc fidem solemniter testati sunt post multorum aversionem, qui noluerant credere, Chtum posse carnem suam praebere manducandam; interroganti enim Dno: numquid et vos vultis abire? respondent per Simonis ora: Dne, ad quem ibimus? verba vitae aeternae habes. (Jo. VI. 67-69)

Quae omnia si recte perpendantur, nulla est rationalistarum objectio, verba institutionis non potuisse ab Apost. sensu proprio intelligi.

b) Quae igitur cum esset Apost: dispositio, ut acceptum essent verba eo quem praeseferebant sensu, neque in verbis ipsis aliquid inesset, q. sensum figuratum commendaret, profecto timendum erat Chto Dno, ne Apostoli falso intelligerent h. e. proprie quod ipse improprie locutus fuisset.

c) Q. eo magis expugnat, cum ageretur res gravissima foedus perpetuum, q. ante mortem suam sancire voliturus erat. Quis credat optimum eumque sapientissimum Salvatorem coram talibus discipulis et in tali rerum dispositione de re maxima tam obscure locutum esse, ut verbis iis, quibus voliturus erat supremum pignus amoris, continuum erroris fontem aperiret, intolerabilis idololatriae occasionem quae Protestantibus exprobrantibus mox totum et Occidentem et Orientem pervasit.

III Idem efficitur ex modo relationis apud IV scriptt. inspiratos.

a) Institutionem Euch. IV narravere scriptt. diversis temporibus, locis, lectoribus. Jam vero si verba haec accipienda essent sensu figurato, tam insolito quidem et inaudito, ut figurae propugnatores de summa verborum obscuritate conquerantur,

neq exemplū aliquatenꝰ simile aut locū ullū parallelū reperire queant atq de viâ ratione defendendi sensū figuratū inter se quā vehementissime dissentiant, fieri nō potuit qui ullꝰ Scriptt. obscuritatē locutionis aliquâ explicatione tolleret. Q. eo minꝰ credibile ē quū hujꝰmodi ~~ex~~ explicationes inveniuntur adjunctæ locis multo minꝰ difficilibꝰ ~~aut~~ levioris q momenti.

Jo. II. 21. Ille aute dicebat de templo corporis sui. III. 3-5 conversatio cū Nicodemo: nisi quis renatꝰ fuerit denuo .... nisi quis renatꝰ fuerit ex aqua e Sp. S. .. IV. 32. Ego cibū habeo manducare, quē vos nescitis .. 34. Meꝰ cibꝰ ē, ut faciā voluntatē ejꝰ, qui misit me. VII. 38. 39. VIII. 32-34. XXI. 19. 23.

Atqui hæc tamē verba referuntur ab aliô quidē aliter neq eodē plane mᵒ, tame eadē simplicitate e absq ulla circumlocutione v. explicatione. Habuerunt ergo S. Scriptt. verba ea velut clara e plana, ut clara nō sunt, nisi intelligantur sensu proprio e obvio, obscurissima vero, si accipiantur sensu improprio, ipsis fatentibꝰ adversariis. Ergo S. Scriptt. sensū obviū ut genuinū habuere.

b) Paulꝰ ~~verbū~~ sensū obviū supponens, inde gravitatē peccati infert, si quis indigne sumpsiat sacr: reꝰ erit corporis e sanguinis Dni" Gravitas peccati tū ex re ipsa desumitur (objective) tū subjective ex mᵒ agendi suscipientis sacr: nō dijudicans corpꝰ Dni "

c) Eadē sensꝰ obvii suppositio ap. Apost. inde apparet q. ubi rē eandē suis verbis exprimit, eadē simplicitate dicit Eucharistiā communicationē sanguinis Xti e participationē corporis Dni - (1 Cor. X. 16.

Verba igitur institutionis S. Scriptt. nō explicatione sed simplici egere relatione visa sunt q. etiā apud PP. observatur qui verba Dni referentes simplicē fidē exigunt neq ad aliud appellant nisi ad omnipotentiā div. Sensꝰ igitur ē ab Apost eorꝰ successoribꝰ habitꝰ ē facillimꝰ quū res sit difficillima, ap. Protestantes contra res ē facillima, sensꝰ difficillimꝰ. -

IV. Idē demonstratur ex dispositionibus necessariis ad fidē in verba Chti sensu proprio accepta, ē ex mº quo sensus improprius inductus ē.

Fides christianæ in mysteria quædā ut adesse possit, hæc 3 necessario prærequiruntur:

1º persuasio de absoluta Dei veracitate ejus q infinita omnipotentiā;

2º persuasio de hum. rationis imbecillitate, ū dari veritates quæ ejus captū transgrediantur;

3º rei incomprehensibilitatē nō esse causā cur sensui obvio verbor. div. sensus substituatur alius, quo res magis accommodetur rationi.

Inde factū ut ipsis protestantibus fatentibus tū in oriente tū in occidente per multa sæc. simplici fide fideles verba Dōi sensu obvio cō proprio admitterent. Qui vero negabant Euch. esse corpus Dōi ē nō ratione ex verbis institutionis petita faciebant, sed propter rei incomprehensibilitatē, postea demū quærebant verbor sensū quī negato mysterio optime componi posset (†) Jā ita rē tota concludimus.

Instituens Euch. Salvator verba pronuntiavit quæ præsciebat accepta iri per multa sæc. sensu obvio tū propter claritatē suā tū propter christianæ mentis humilitatē reverentiaq erga institutoris auctoritatē. Hic fuit fons errorū uberrimus. Hæc oīa Salvator permisit, imo effecit, poterat enī alio mº verba componere sua, itaq causa extitit, ut erraret humilitas, veritas autē nō reperiretur nisi ab hominibus præsumptuosis, qui fidē in mysteriū inauditis tropis eluderent. Quæ si ita sunt, ubi erit Chti bonitas, ubi ejus sapientia verborq aucto-ritas?

Coroll. 1. Vis cathol. demonstrationis nō in eo ē, q. Chtus nō potuerit h. in loco adhibere tropicā loq. rationē, sed q. debuit esse perspicuus, facilis intellectu.

Si vero objiciatur, in altera parte verbor Chti esse aliquā metaphorā (hic ē calix novi testamenti in sanguine meo Luc. XXII. 20), respondend ē

1º metonymiā contentis pro continente (calix) esse clarissimā ē usitatissimā

2º constructionē: novi T. in meo sanguine, sane esse indirectā ē ideo difficiliorē quā ap. Matth. ē Mar: (hic ē calix sanguinis mei, novi T.) hic enī directe ponitur i.q. in calice ē, in obliquo

† Berengarius quidē realē præsentiā negavit, quia visa ē ei „contra naturæ rationes", postea quæsivit aliquā verbor Chti sufficientē interpretationē. Nat. Alex. s. XI. diss. I. –

Lutherus epist. ad Argentinenses: H. diffiteri nec possū nec volo, q. si Carlostadius aut alius quispiā ante quinquenniū mihi persuadere potuisset, in Sacr: præter panē ē vinū esse nihil, ille magno me beneficio sibi devinctū reddidisset. Gravibus enī curis anxius ē in hac discutienda materia multū desudans, oībus nervis extensis me extricare ē expedire conatus sū, cū ipse perspicerē, hac re papatui imprimis me valde incommodare posse. Verū ego me captū video, nulla evadendi via relicta ē. textus enī evangelii nimiū apertus ē ē patens, qui facile convelli nō pō. –

Zwinglius fidē in realē præsentiā jādudū exusserat quin reperiret modū aliquē aptū ad Chti verba explicanda. Postea ab Hunneo quodā Batavo edoctus ē verba illa exprimere: h. significat corpus meū. Nulla tamē hoc audaci suppetebant argumenta. Itaq tempore quo disputabat in catholico urbis Turigensis senatu de mysterio illo augustissimo: Visus sū mihi (nocte XIII apr. 1525) denuo in somnis cū scriba contendere sicq obmutui, ut q. verū sciebā, probare nō posse. Ibi subito visus ē monitor adesse, ater an albus fuerit, nihil memini, qui diceret: quin ignave, respondes ei, q. in Exodo legitur: ē Phase, h. ē transitus Dōi. Simul expergefactus lecto exsilii, locū diligenter inspexi, de eo mox corā ecclesia disserui, illeq sermo oībus piis, qui adhuc nonnihil hærebant, oēm nebulā discussit. – (Hospinian. Histor. Sacram. T. II. p. 39.

vero effectus additur s. i. q. in sanguine sancitur
ap. Luc. vero ē Paul. effectus ponitur in recto
(novum T.) causa vero i.e. sanguis in calice
ponitur in obliquo (in sanguine meo)
Idē vero ē: novum T. in sanguine meo ē
sanguis meus novi T.

Coroll. 2. Q. ap. Paul. legitur: 1 Cor. X. 17 quoniam
unus panis, unum corpus multi sumus, omnes qui de
uno pane participamus – ē ib. XI. 26. Quotiescumque
enim manducabitis panem hunc ... 28. Probet autem
se ipsum homo, ē sic de pane illo edat, ē de calice
bibat – nihil contra nos probat. Paulus enim non
definit Euch. esse panem, imo diserte esse corpus
Xti declarat X. 16. Calix benedictionis, cui bene-
dicimus, nonne communicatio sanguinis Xti ē?
ē panis quem frangimus, nonne participatio cor-
poris Dni ē?

sed appellat: hunc panem v. panem quem frangimus
i.e. panem singularem v. actione religiosa consecratum
Id vero 1° Euchar. verus cibus licet animae ē
hic autem cibus 2° parte constat, altera sensibus
non accessibili q. ē corpus Dni, altera sensibili
quae ē species panis, habens omnes effectus sen-
sibiles quos haberet panis communis – unde
vocatur hic panis – ipse Dom. dixerat:
si quis manducaverit ex h. pane – panis
quem ego dabo – Jo. VI. 52

2° Nomen rei conveniens etiam post ejus
transmutationem saepe retinetur, ita Ex.
VII. 12. Virga Aaron devoravit virgas
maleficorum – Jo IX. 17. dicunt caeco iterum:
tu quid dicis de illo, qui aperuit oculos
tuos. – Jo II. 9. dixit eis Jesus: haurite nunc
gustavit aquam vinum factam .... ministri
sciebant, qui hauserant aquam.

Magis adhuc nomen retineri potest, si
omnia rei sensibilia phaenomena eadem
remanent.

Apud Matth. XXVI. 29. Mar XIV. 25. Dom. post calicis
consecrationem dixit: non bibam amodo de h. genimine
vitis etiam ap. Luc. vero XXII. 18 non bibam de genera-
tione vitis, leguntur ante panis consecrationem,

unde v. praeferenda ē Lucae narratio, ē tum verba illa
pertinent ad vinum commune, q. sumebant in convivio ante
Euch. institutam, aut cum Vasquezio (in 3. Disp. 196
c. 5. 6.) referenda sunt ad calicis consecrationem ē
tum eodem modo explicanda sunt, quo supra panis
appellationem explicavimus: possit etiam ex iis, si
quis velit, objectiva realitas accidentium ac perma-
nens identitas colligi –

Th. 4 (seq.)

Coroll. 3. Objiciunt verbum esse etiam posse idem valere ac significare. At demonstratio sensus immediati non ex solo verbo est pendet, sed ex tota sententia. Tum esse = significare, repraesentare, quando subjectum vel ex natura sua vel ex nota institutione vel tandem ex indole sermonis signi ratione induit.

Altera est objectio, in lingua Aramaea nullum esse vocabulum, quod respondeat Latinorum significando unde si voluisset dicere: h. significat corpus meum non potuisset alio modo exprimere quam: h. est corpus meum. Hanc absurdissimam objectionem refutavit egregie doctissimus Card. Wisemanus (Hor. Syr. p. 3-69 Lect. XII. de praesentia reali)

Respondemus

1° etiamsi verum esset quod dicunt adversarii tamen negare non possent, vocula est etiam ap. Syros posse retinere primitivam notionem suam. Hanc autem revera accidisse, demonstratur ex perpetuo cathol. intellectu

2° S. Scriptt. verba Christi non sec. materiales syllabas sed sec. sensum retulerunt, non aram. verum graeca lingua, ergo ex graeca lingua de sensu istorum verborum judicandum est

3° Card. Wisem. ~~multis exemplis confirmavit~~ ostendit ap. Syros saltem XL esse vocabula modos loquendi respondentes Latinorum significando

4° Ipsi auctt. Syr. realem praesentiam demonstrant ex discrimine quod inter est et significat intercedit.

S. Maruthas Tagritensis coaevus familiarisque S. Chrysost.: Nunc quoties ad corpus et sanguinem accedimus et ea super manus nostras accipimus, sic credimus nos corpus amplecti et fieri de carne ejus et de ossibus ejus, sicut scriptum est. Nam etiam Christus illud non appellavit typum aut figuram, sed: vere hoc est corpus meum et hic est sanguis meus –

Asseman. Bibl. Or. I. p. 180. Hor. Syr. p. 60.

Th. 5.

Confutantur Sacramentariorum objectiones.

I. Dicunt Christum Dom. instituisse sacr: adeoque signum sacr. atqui de re, quae ex institutione ratione habet signi, potest rei significata praedicari substantive (ubi non habetur identitas ontologica, sed relatio signi ad significatum) i.q. si fit verbo est = significat.
Ergo Apost: scienter sacramentum institui intelligebant: h. significat corpus meum, h. est sacr: ac signum corporis mei.

Resp: Christus instituebat panem in signum sacrum N.
instituebat corpus et sanguinem suum in signum sacr. Sd
ita ut ratio sacramenti posset intelligi ante intellectum verborum sensum N.
ita ut intelligentia instituti sacr. hunc consequeretur — C.

Expl. Ratio signi in subj: permittit rei significatae praedicationem, quando ratio illa auditoribus ex adjunctis v. ex sese patet. Fuisset igitur demonstrand., Christum Dom. antequam verba institutionis pronuntiaret, monuisse auditentes, 1º se velle sacr. instituere 2º hunc panem in signum accipere rei sacrae
atqui nulla hujusmodi declaratio praecessit: unde Apost: non poterant nisi sensu obvio verba institutionis intelligere.

Praeterea adducunt verba: h. facite in meam commemorationem 1º aut contendentes antecedentia ex his esse interpretanda
2º aut praeceptum commemorationis supponere absentiam Christi Dom.
ad 1º: non antecedentia ex his verbis, sed haec potius ex antecedentibus explicanda sunt, ut praeceptum eius faciendi i.q. fecerat D: ut rite intelligatur, antecedat necesse est clarus intellectus rei quam Dominus gessit.
ad 2º M/p. Cl. instituitur in memoriam alicujus, non instituitur in memoriam praesentis sed absentis — D.
non instituitur in memoriam visibiliter praesentis et rei q. est praesens — C. v. Tr.
non potest institui in memoriam invisibiliter praesentis aut rei ea ratione quae amplius praesens non est N.

M. 2. p. ~~nemo~~ adhuc minus pro quin esse memoriale sui ipsius — d.
sec. eandē statū. C.
sec. ~~unum~~ aliū statū N.

m. Euch: ē instituta in memoria Cti, ut signū vacuū N.
Euch. instituta ē in memoriā Cti ita, ut ipsū corpus sanguisq ejus ~~sint~~ in statu sacr: sint memoriale Cti 1° prout ē in statu glorioso
2° prout quonda redemptionis mysteria in cruce complevit N. 6

c. Ergo Ctus nō ē praesens in Euch. N.

—

II. Praeter locos quos in th. III examini subjecimus, ad~~ducunt~~ adversarii ex Scr. locutiones sacramentales
Zwinglio (alter ater dubio) (monitor nocturnus) suggessit parallelismū Exod. XII. 11: sic autē comedetis illū: renes vestros accingetis ē calceamenta habebitis in pedibus, tenentes baculos in manibus ē comedetis festinanter: ē est phase (i.e. transitus Dni).
Dicunt: agnus paschalis, in V. T. sacramentū institutus, ē transitus Dni h. e. significat
uti panis quoq N. T: significat
At verba haec nihil commune habent cū nostro loco neq. ē amittit suā primariā significationē; additur enī continuo: nā transibo per terrā Aegypti percutiamq omē primogenitū. Imponitur igitur Deus solemni ritui constante denominatione = ritus immolandi agni paschalis in perpetuum Pasche nominanda ē Dño sacra ē. Liquet ē vocula ē primariā suā retinere significationē neq in verbis ipsis inesse simile quid verbis Institutionis q. plenius confirmatur v. 27. cū dixerint vobis filii vestri: quae ē ista religio? dicetis eis: victima transitus Dni ē etc. (ubi religio, hebr. הָעֲבֹדָה = ritus ē cultus religiosus)

Alter locus ē Gen. XVII, 10. H. ē pactū meū q. observabitis inter me ē vos ē semē tuū pō te: circumcidetur ex vobis oē masculinū: 11. ē circumcidetis carnē praeputii vestri, ut sit in signū foederis inter me ē vos —
Ubi tamē ē retinet pristinā notionē suā, nā pactū בְּרִית = praeceptū Dei, atqui circumcidere carnē, nō significat, sed revera ē praeceptū div.

Quoniã vero circumcisio nõ tota lex Dei ē, sed pars sensibilis ejq i qua admoneantur Israelitæ totiq foederis servandi: cadē circumcisio v. 11 appellatur signū foederis (sc. integri)

—

Aliæ locutiones sacramentales nõ magis adversarios juvant 1 Cor. XI. 25 ē Luc. XXII. 20 hic calix novū testamentū ē nõ sig. dicunt: hic calix significat, sed i. q. in calice ē v. continetur, ē res T. novi — præterea verba illa nõ tã simpliciter leguntur, verū cū addito „in meo sanguine" q. = sanguis meq novi T. ap. Matth. Videlicet: I. q. in calice continetur, ē N. T. meo sanguine sancitū, s. ē meq sanguis, sanciens N. T. minime vero: calix significat N. T. — dicit enī Luc: hic calix qui pro vobis effunditur —

—

De Gal. IV. 24 hæc enī sunt 2 testamenta, diximq in Th. III.

—

1 Cor. X. 4. petra autē erat Christq — cf. Th. III. — pō intelligi petra materialis, ē tū nihil habent simile formulæ institutionis — opponitur enī typq antitypo. addit præterea Apost. ib. 8 hæc autē in figura facta sunt nostri —

—

Si vero, q. probabiliq esse videtur, Apost. egit de petra consequente ē comitante Israelitas in itinere per desertū, ampliq nõ pō petra materialis intelligi, ?? a Moyse percussa, sed ipsiq antitypq, Christq, qui consequebatur Israelitas suaq omnipotentia ipsis ubiq pota præbebat. Tū i. q. subjecto petra significatur, revera ē Christq.

Th. 6.

De pronomine hoc in verbis institutionis.

I Pronomē demonstrativū significat rē esse præsente, nō vero quid aut qualis res ista sit; dirigit videlicet mentis attentionē ad aliquid præsens, quin tamē determinet, quid illud sit. Itaq = ecce
cf. Ex. XXIV. 8 hebr. ecce sanguis testamenti – Vulg: hic ē sanguis testamenti – cf. Paul. Hebr. IX. 20 græce.

Termini demonstrationis diversi sunt pro diversitate rer., ad quas pron. applicatur. Si propositio mere ē theoretica, ut vera sit, h. unū requiritur, ut subjectū, q. initio propositionis demonstrabatur in confuso, sub fine idē remaneat neq ulla superveniat mutatio.
Aliā ratiō ē propositionū practicar. Illæ præsupponunt q. significant, hæ nō præsupponunt, sed efficiunt i.q. significant. Propterea terminq demonstrationis aliq erit initio propositionis, quando nihil adhuc effectū ē, aliq in prædicati enuntiatione quando efficitur i.q. significatur.
Ita potuit Dom. licq, præsente in vasis aqua, dicere h: ē vinū – potuit Loth de uxore dicere: hæc ē statua salis, Moyses de virga: hic ē serpens – qua in re advertend ē, pronominis significationē semper eandē remanere h. e. præsentiā rei alicujq in confuso indicata, rei vero, quæ audientiū attentioni tanquā præsens proponitur aliā erit sub initio, aliā sub fine orationis, secq ex. gr. aqua vinū nō erit neq propositio erit vera.
Quo igitur momento prædicatū cū subjecto (hoc) conjungitur, desinit aqua, quæ initio propositionis erat in statu transeunte, fitq vinū in statu permanente.

Quibq dictis si verba Institutionis considerentur terminq, qui ineunte propositione, ante prædicatū enuntiatū demonstratur pronomine, panis ē: accepit J. panē ... ē dix: hoc est. At enunciato jā prædicato panis remanere nō pō, secq propositio falsa esset, debet igitur demonstrationis terminq esse i. q. prædicato affirmatur, sc. corpq Chti. H. autē efficitur ipsa enuntiatione.

Initio propositionis ē panis in statu transeunte, sub fine vero fit corpus in statu permanente.

II. Inde apparet quid judicand. sit de diversis Schol. opinionibus, quorum alii cum D. Th. 3. q. 78. a. 5: pronomē h. supponere pro substantia in communi quin determinetur quid illa sit.

alii cum Halensi e Bonav: supponere pro pane convertendo

alii cum Scoto: supponere pro corpore Xti, non tamē ante terminatam enuntiationē praedicati

Quae sententiae nō se invicē excludunt sed oēs verae sunt pro diverso modo quo rēs ipsā consideretur.

—

Coroll. 1. Inepta ē objectio tautologiae, si pronomē referatur ad corpus Xti, ita ut valeat = corpus meum ē corpus meum. Inepta ē, nam tautologia nō in eo ē q. idē designatur in praedicato ē subjecto, h. enim necessarium ē, ut vera sit propositio, sed tum habetur tautologia, si idē eodē modo significaretur in subje. ē praed.

At Pron. pō completa propositionē demonstrat corpus Xti, nō tamē distincte significat, praedicatum vero distincte significat. H. ē corpus Xti pō absolutā propositionē eadē res sunt, quae tamē aliter per pronomē demonstratur, aliter significatur per verba: corpus Xti. —

—

Coroll. 2. Nō magni refert utrum pron. hoc substantive an adjective sumatur, si ratum maneat, pronomē esse subjectum propositionis, verba corpus meum esse praedicatum.

Sensus in utroque casu idē manet, quamvis modus concipiendi paullisper sit diversus, nam aut directe spectatur pronominis significatio, pertinens ad indicandā rei alicujus praesentiā, oblique vero ponitur terminus demonstrationis, ē tum neutraliter ponitur (substantive) = haec res = aut etiā directe terminus pronomine demonstratus spectatur, oblique vero ejus significatio, quā mente jā praeconcipiatur subj. ac praedicati plena identitas, quae v. est (in sententia theor) v.

erit (in sententia praet.)
Hujus rei exemplum luculentum habes in Ex: XVI. 15. Vulg.
Populus interrogat, quid est hoc? Poterat Moyses
respondere istud est, sed concipiens identitatem
subj. et praed: respondet: iste est panis
Sensus in utroque casu idem est
In nostro exemplo: h. est corpus meum, uterque
sensus in Vulg: admitti pot, in secunda parte
ponitur pron. adjective: hic est sanguis meus, item
in liturgia: hic est enim calix sanguinis mei.

Coroll. 3. Si Dom. instituens Euch. dixisset: hic panis
est corpus meum, nullo modo inde sequeretur, i. q. volunt
Sacramentarii, intelligi debuisse verba illa: hic
panis significat corpus meum, nam haec tantum
inter 2as propositiones: h. est corpus meum, hic panis
est corpus meum. intercedit diversitas, q. pron. h.
demonstrat panem usque ad praedicatum enuntiatum,
postea vero demonstrat corpus Chti, non ante ~~demon-~~
~~strat~~ significat neque panem neque corpus Chti.
In altera propos: hic panis ante praedicatum
enuntiatum demonstraret panem, ratione pronominis
eumque significaret ratione appellativi, sed post
enunciatum praedicatum demonstratio non amplius
ad panem, sed corpus Chti pertineret, appellativum
vero non significaret panem sensu proprio, quia
jam existeret corpus Chti, sed cibum supernaturalem
(Jo. VI. hunc carnem) e D. Paul: hunc panem)
Si Chtus in nuptiis Cananaeis simpliciter dixisset: haec
aqua est vinum, nemo intellexisset: haec aqua
est signum vini, sed haec quae ~~hucusque~~ erat
aqua, desinit aqua esse et nunc vinum est. Simili
modo apud: propos: hic panis est corpus meum
intellectum fuisset, quamvis negari non pot
hanc dicendi rationem minus claram priore esse.
Tertia loquendi ratio: panis est corpus meum
non fuisset vera sensu ontologico quum tota
panis species non mutatur in corpus Chti.

Th. 7.

Sp. Sti invocatio apud Orientales nō ut efficiatur, sed ut effecta jā praesentia realis significetur.

I. Evglistae e D. Paul. profecto voluerunt plene ē integre Institutionis modū referre ; atqui praeter nota Institutionis verba nihil aliud referunt v. dicta v. facta q. ad illā caerimonicā pertineat. Ergo abq dubio Chr̄s Dom. illis verbis ē significavit ē effecit corporis sui praesentiā.

Q. idē ex Trad: confirmatur, nā PP. inde a D. Iustino Institutionis mentionē eodē quo Apost: mº faciunt. Neq obstat q. Basil. (de Sp. S. c. 27) ad invocationis verba provocat, tanqā ex traditione ad posteros propagata „ nō enī iis contenti sumq, quor Apostolq aut Evglū mentionē facit" nā inde unū tantū efficitur, videlicet praecipuas liturgiae partes ex traditione apost: fluxisse, quae probe distinguenda ē a trad: div: Minime vero D.D. affirmat, verba illa aut a Chr̄o adhibita fuisse in ultima coena aut ad consecrationē absolvendā necessaria esse. Plane eodē enī mº idē D. alias caeremonias ex Trad: nō scripta acceptas inducit, v. gr. benedictionē aquae baptism: triplicē immersionē etc.

Certū igitur ē, verba Chr̄i s. spectentur in Scr: narratione s. in Trad. testimonio, plena ē integra esse. Atqui Dom. i. q. fecerat, i. e. rē eandē iisdē verbis fieri jussit usq ad sec. adventum suū (Luc XXII. 19. 1 Cor XI. 26, ergo ea Chr̄i institutione eadē verba sunt quibq sacr: Euch: conficitur.

Idē confirmatur ex PP. tū orientis tū occidentis.
Iust. Ap. maj. 66.
Iren. IV. 33, 2.
Chrys: hom 2. in 2 Tim. n. 4. de prodit. Jud. hom. 1. n. 6.
Dam. F. O. IV. 13. –

Graecor nomine Epōr in Conc. Flor. Bessarion rē agens haec declaravit:
Quoniā ab omnibq SS. DD. Ecclesiae, praesertī ab illo B. Jo. Chrysostomo, qui nobis notissimq ē, audimq

verba Dom̄a esse illa, quæ mutant & transsubstantiant panē & vinū in corpus verū Chti & sanguinē, & q. illa verba divina Salvatoris oēē virtute transsubstantiationis habeant, nos ipsū ss. D. & illius sententiā sequimur de necessitate. —

II. Erraverint recentiores quidē, quos inter Le Brun, Renaudot, Touttée, liturgias orientales censentes nō alio sensu explicari posse, nisi intelligatur consecratio nō per sola Institutionis verba fieri, sed simul ~~quæ~~ addita Sp. S. invocatione

In Concilio Flor: ajunt nihil de hac re definitū esse, imo Græcis concessū esse, ut nulla illius rei in unionis decreto mentio fieret.

At constat Sp. Eugeniū IV PP. latinos postulavisse ut hujusmodi mentio explicita insereretur cū tamē Græci, idē se cū Latinis sentire confitentes explicita sententiæ oppositæ damnatione Dīrecht Ecclesiæ suæ injuriosā fore, viderentur possent nō rite usq: ad Unionis tempora sacra: Euch: administravisse. Sp: explicita declaratione supersedit, ea tamē conditione, ut Græci publice in concilio suū cū Latinis consensū declararent. H. revera Bessarion peregit, nō $\overline{\text{t}}$ solū consentientibus ei Græcis, sed in gali Congregatione præsentibus oībus tā græcis quā latinis Epis suo & aliorū PP. Ecclesiā orientalē præsentantiū nōe, publice, alta & intelligibili voce exposuit.

Ita si ex una parte tota ostiane antiquitas consona quinione testatur, per verba Instit: fieri stati i. q. significant, ex altera vero parte in liturgiis orientalibus (etiā Goth. & Mozar:) pō facta jā consecratione Sp. S. invocatur, ut panis fiat corpus & vinū sanguis, nō pō alius esse hujus invocationis sensus quā ut distinctius declaretur i. q. per verba institutionis jā facta ē & ut rogetur i. q. in se jā facta ē, nobis fieri in salute.

Quæ ut facilius intelligantur h. videtur animadvertend esse. tota liturgiæ pars illa, quā nos actione v. canonē, græci vero ἀναφορὰν dicunt, tanquā una habenda ē actio sacrificii. Unde singulæ actiones preces q nō a contextu avulsæ aut per se, sed in unitate cū Chti institutione eaq quā ipsa habebat intentione spectandæ sunt

Hac ipsa de re in Russia sæc. XVII. inter schismaticos controversia orta ē, cū Nicon, Mosc: patr: innovationes in libros liturgicos induceret, videtur q una ex causis fuisse, quas propter Starowerzi & Raskolniki a reliquis schismaticis recipros novo schismate sejunxerunt.

Haxthausen, de internis Russiæ conditionibus — P. I. p. 364. Hanov. 1847: Erat tū orta controversia inter theologos Kiovienses & Moscovienses. Schola Kiowensis tū temporis, ut adhuc nunc, habebatur doctissima inter veteras. Controversiā ante spectabat ad doctrinā de Euch. utrū n. transsubstantiatio fiat eo momento, quo sacerdos pronunciat verba: H. ē corpus meū, an vero quando offert hostiā in altū elevans (fit ante elevatio ap. Græcos pō Sp. S. invocationē). Schola quidē Kiowiensis Epus Russiæ minoris Albæ Russiæ & Litthvaniæ priorē defendebant sententiā, consonā doctrinæ Rom: Moscovienses vero cū Patr. Nicone & cū Ep fovebant alterā ~~quinidue~~. Kiowiensis theo. Epq. occid. Russiæ initio defendebant eos qui Starowerzi vocantur, contra Niconē etc.

Liturg. S. Chrys: Emitte Sp. S. tuū super nos & super proposita hæc dona, & fac panē quidē hunc pretiosū corpus Chti tui & q. ē in calice, pretiosū sanguinē Chti tui, transmutans Sp. tuo S., ut fiat accipientibus nobis in sobrietatē (νηψιν) animæ, remissionē peccatorū, communicationē Sti Spus. —

Th. 7. (seq.)

Jn hoc si constant, Sp. Si invocatio, auctore Bessarione, nõ ad tempus quo dicitur, sed ad tempus, pro quo dicitur, referenda ē. Dicitur autē pro tempore quo re vera fit ea, quae ~~quod~~ postea declaratur, transmutatio. Nā Sp. Si operatio nō successiva ē, sed tota simul, ejus declaratio vero nequit nisi successive fieri. –

Q. adō solet in aliis etiā sacr: accidere praesertī in formulis benedicendi aquā bapt: aut oleū sacr: tanquā Sp. Ss jā tū elementis illaberetur quō tamē constat nōnisi materiā applicatā in anima operari Jta in sacra Ordinatione, in traditione instrumentorū ē ultima manuū impositione: accipe potestatē offerre sacrificiū Deo – accipite Sp. Sū quor remiseritis peccata eis – si vera ē sententia eorū qui hanc instrumentorū traditionē manuūq impositionē contendunt nō ad essentiā sacr: pertinere verū acceptā jā potestatē brevientius declarare. –

Itē in Missa pro defunctis plures occurrunt supplicationes, referendae ad tempus praeteritū quando defunctus adhuc vivens poterat se ad div. judiciū praeparare

Porro
Quatenus invocatio Sp. Si refertur ad tempus pō factā jā consecrationē nō ē intendunt, ut denuo fiat speciei transmutatio, sed ut corpus Xti nobis fiat in salutē. –

Ita verborū sensū explic~~abant~~ant Epi Graec: in Conc: Flor: fateri nos, diximus, per haec verba consecrari div. panē ē confici corpus Xti, sed postea quaemadmodū ē ipsi dicitis: Jube haec perferri per manus Si Angeli tui in sublime altare tuū, ita nos quoq oramus dicentes: ut descendat Sp. S. super nos ē efficiat in nobis panē ~~hunc~~ pretiosū corpus Xti tui, transmutetur ipsa Sp. So, ut fiant communicantibus in purgationē animae –

(s. ~~alius~~ quisquis fuerit auctor ille)
Eodē mō Jo. Maro Syrus in expositione liturgiae S. Jacobi (ap. Assem: in Cod: liturgico Ecclesiae univ: T. IV. P. II.) Sp. S. nō invocatur, ut illabens efficiat s. commutet panē in corpus ē vinū in sanguinē Salv. nostri, sed ut illa corpus ē sanguinē ane. ipsius Doi Nostri ostendat, ē faciat, ut sint percipientibus

ea in remissionē peccator. e in vitā aeternā

Tandē diu pō Flor. Georgius Coresius schismaticus haec verba scripsit: Sane condemnatur novitas sententiar., quas induxit in Ecclesiā Nicolaus Cabasilas, consecrationē sacror. donor. precibus tribuens, q. neq SS PP aliquis unquā dixit neq ullus canō disposuit neq consonū ē fidei Eccl: quae per preces implorat adventū Sp. Si nō simpliciter, ut faciat panē corpus, e q. ē in calice, sanguinē, sed ut fiat nobis ad fructū — (Frz. p. 78)

Th. 8.

Realis praesentia demonstratur ex traditione e constanti Patrum consensu.

Ex testimoniis omnium PP. e liturgiar constat haec communis fidelium professio, i. q. exhibetur in SS. Euch. corpus esse sanguinemq Dni.

Habet magna voce Xti sanguis in terra, cum eo accepto ab omnibus gentibus respondetur: Amen. Haec e clara vox sanguinis, quam sanguis ipse exprimit ex ore fidelium eodem sanguine redemptorum –
Aug. c. Faust. XII-10.

In toto orbe pretium nostrum accipitur, Amen respondetur.
Id. in ps. 125. n. 9.

nemo autem illam carnem manducat, nisi prius adoraverit –
Id. in ps. 98. n. 9.

Ambr. de Sp. S. III. c. 11. n. 79. Cyrill. Hieros. catech. mystag. V. n. 21. 22.

Ante consecrationem aliud dicitur, post consecrationem sanguis nuncupatur, e tu dicis Amen h. e. verum e. Quod os loquitur, mens interna fateatur, q. sermo sonat, affectus sentiat. –
Ambr. de myst. c. 9 n. 54. de Sacr. IV. 5

Nunc proferemus ex diversis PP. Ecclesiis q testimonias, quatenus div. Euch. in se spectant ejusq veram explicant rationem, non vero agunt de ejus effectibus, sive parteq sensibili. –

Docent autem PP. istud tum affirmando, describentes ea quae realem praesentiam comitantur attributa, tum negando, videlicet excludentes ea, quae ob rationes naturales sensuumq testimonium possent fidei in praesentiam realem obstare, tandem comparando i. q. visibile in Sacr. e cum invisibili, ~~docendo~~ modum ipsum explanantes quo Xti corpus in Sacr. praesens fiat.

I. PP. graeci

Justin. M. Is qui primus post Apost. externam liturgiam modo distinctiore descripsit, ita quid sit Euch. declarat:

„neq enim ut comunē panē neq ut comunē potū ista sumimq; sed quēadmodū per verbū Dei caro factq J. Chr. Salv. N. ē carnē ē sanguinē habuit pro nostra salute, ita etiā illā alimoniā, ex qua sanguis ē carnes nostræ per conversionē aluntur, edocti sumq esse incarnati illiq J. ē carnē ē sanguinē, postquā ea (i.e. alimonie) per precē verba ejq continente facta ē Euch: Nā Apostt. in comentariis ab ipsis conscripti, quæ vocantur Eglia, ita sibi mandasse Jesū tradiderunt: eū sc. accepto pane, cū gratias egisset, dixisse: h. facite in meā comemoratione h.e. corpq meū ... hic ē sanguis meq" Ap. I. n. 65. 66. —

τὴν .... εὐχαριστηθεῖσαν τροφήν ... Ita D. Iren: εὐχαριστεῖν ποτήριον, q. falso vertit vetustq interpres: pro calice gratias agere, ē enī „consecrare calicē" — cf. Ir. I. 13. n. 2. ē IV. 18, n. 4. panē in quo gratiæ actæ sunt i.e. ἄρτον εὐχαριστηθέντα —

D. Iren. contra Gnosticoq errores agens multis verbis declarat creaturas oēs a Deo N. T. auctore esse, aliter neq Euch. Sacrificiū confici posset neq posset esse corpq ē sanguis Dni, si ipse Dnq nō esset Filiq Verbq creatoris, ē frustra corpore ē sanguine Dni nutriremur ad imortalitatē, si nulla ē corpor resurrectio — l. IV. c. 17. 18.

Judæi nō receperunt Verbū, q. offertur — „offerimq enī ei, quæ sunt ejq.

cf. I. 13. n. 2. —

S. Ignat. ep. ad Smyrn. 7. de hæreticis docetis. ab Euchar: ē oratione abstinent (ἀπέχονται) eo q. nō confitentur, Euch: carnē esse Salv. N. J. Chti eā, quæ pro peccatis nostris passa ē ē quā Pater benignitate sua suscitavit ....

Macarius Magnes – sæc III v. IV – ex ejq scriptis ætas nō tulit nisi fragmenta – adhibebantur olī in controversiis cū iconoclastis
docet IV de Euch: nō esse figurā corporis ē sanguinis (ut postea Icon: contendebant) sed vere corpq ē sanguinē Chti; cū panis ē caro sint ambo materialis naturæ, pō inde intelligi, quomo panis mutetur in carnē Chti; virtute Euch: inde vivificā esse, quia ē caro Chti quæ ē caro Verbi – carnē manducatā ē sanguinē haustū manere incorruptibile ē integrā

Cf. Passione D. Andr. Apost: a presbyteris ē diaco: Achajæ enarrata: Oīpotenti Deo ego oī die vivū offero sacrificū ... imaculatū agnū quotidie in altari crucis Deo offero, cujq carnes postquā fidelis populq comedit ē sanguinē ejq bibit, imolatq agnq integer manet ē vivq. —

D. Greg. Nyss. in or. cat. c. 37. declarat haec 3:
a) immortale Dei Verbi corpus intra nostrum corpus receptum nos immortalitatis participes efficit.
b) si vero quaeratur „quomodo fieri potuerit, ut unum illud corpus, q. tot multis fidelium millibus in universo orbe terrarum semper distribuatur, totum distincte sit in unoquoq. et ipsum in se totum maneat, (haec omnia ut notissima supponuntur) respondet Ill. D. panem et vinum transmutari in corpus et sanguinem Christi.
c) posse ante hanc transmutationem aliquo modo intelligi ex transmutatione cibi ac potus in corpus hum. licet haec longe diverso modo fiat, haec enim per digestionem efficitur, panis vero et vinum uno momento in corpus sanguinemq. Dei Verbi transmutantur. –

D. Caesarius frater Nazian:

Credimus, utcumque divino sermoni et quidem non simile aut aequale sed proprie et vere ipsum esse div. corpus, q. in div. mensa sacrificatur, et populo prorsus sine sui divisione distribuitur et sine sui deficientia participatur .. Galland. Bibl. T. VI. p. 127.

D. Epiph. in ancor. n. 57 – idem plane dicit

D. Cyrill. Hieros. haec docet – catech. XXII et XXIII.

1° Verba Salvatoris sola sufficere ad instructionem fidei, sunt enim sensu obvio intelligenda –

„Cum igitur ipse revelaverit et dixerit de pane illo: h. meum est corpus, quis audebit adhuc ambigere? et cum ipse asseveraverit et dixerit: hic meus est sanguis, quis unquam dubitaverit, ajens, non esse ejus sanguinem. “ Cat. IV. n. 1.

2° Non esse amplius panem et vinum, sed sub eorum imagine esse i. q. Christus dixit, corpus ejus et sanguinem:

„Ne igitur velut nudo pani et vino attendas, corpus enim et sanguis Christi est sec. Dom. assertionem. Nam etiamsi tibi illud sensus exhibeat, attamen fides te certum reddat. Ne judices rem ex gustu, sed ex fide indubitanter certus esto, te corpore et sanguine Christi dignatum fuisse. – n. 6.

– ib. n. 9. qui videtur panis, panis non est, etiamsi gustu ita sentiatur, sed corpus Christi, et q. videtur vinum, vinum non est, etiamsi gustus h. velit, sed sanguis Christi. – Cf. Cat. V. n. 30. –

3° Virtute Sp. S. panem et vinum transmutari in corpus et sanguinem Christi.

x) N. Cyrill. hic nõ proferre distincta consecrationis verba, q. quominq fieret, obstabat severa arcani disciplina.

"Deũ benignũ exoramq, ut emittat Sp. S. super proposita, ut faciat pane quide corpq Chti, vinũ vero sanguinẽ Chti. x) Cat. V. n. 7.

4° fides confirmatur conversione aquæ in vinũ "Aquã olĩ in vinũ, q. sanguini affine ẽ, in Cana Galilææ transmutavit, ẽ nõ erit dignq, cui credamq, cũ vinũ in sanguinẽ transmutavit? etc. Cat. IV. n. 2. 3.

D. Io. Chrysost. multis in locis de nostro mysterio agit, tanquã re orbq comperta.

"Ut ergo nõ solũ per dilectionẽ, sed etiã secũ ipsã cũ illa carne commisceamur.... se nobis commiscuit ẽ nobis corpq suũ inseruit... nõ solũ videnð se exhibuit nobis desiderantibq, sed ẽ tangenð ẽ comedenð, ẽ ut ejq carnẽ dentibq teramq ẽ ei intime uniamur, ẽ desiderium se expleamq...

Parentes sæpe liberos suos aliis tradunt nutriendos; ego vero nõ ita, inquit, sed carnibq meis nutriõ, me ipsũ vobis appono hom. 45 (46) in Io. n. 3 – cf. hom. 46 (47) – hom. in Matth. 82 (83) n. 1. 4. 5. –

Docet corpq q. tangimq atq manducamq in Euch. nihil differre ab eo q. pro nobis olĩ crucifixũ ẽ, nunc vero sedet ad dextera Patris – hom. 3 in Eph. n. 3. De Sacerd. III. n. 4.

unũ semper numero corpq in multis locis ẽ idẽ semper esse q. nunquã consumatur, etsi quotidiẽ sacrificetur – hom. 17 in Hebr. n. 3

sacrificiũ vero fieri transmutatis pane ẽ vino in corpq ẽ sanguinẽ Dñi per verba Chti ẽ dũ Chtq victima fiat supra altare

D. Cyrill. Alex. duo continuo premit:

1° carnẽ Chti esse carnẽ Verbi Dei, carnẽ vivificã, quã manducantes ~~[illegible]~~ ad immortalitatẽ instauramur.

2° nõ spiritu tantũ, sed in ipso corpore Chti in Euch. conjungimur ẽ quoniã unũ numero Chti corpq ẽ, oẽs fideles corporaliter cũ Chto capite interq se ipsos cohærent – in Io. lib. X. p. 862. 863 –

Th. 8 (seq) 2

c 23.

S. Anast. Sinaita (sæc. VIII) in Hodego demonstrat adv. incorruptícolas (ἀφθαρτοδοκῆτας) fuisse Cti Dom. ante resurrectioné corpq vere corporeū ac corruptibile idq demonstrat ex veritate corporis ē sanguinis Cti in Euch. præsentis. Ubi profecto distinguendū ē i.q. auctor supponit tanquā orbq notissimū, de qua rē sola hic solliciti sumq, ab argumentor efficacia, quæ timeo ne sit peregrina

Videlicet ex corruptibilitate sacr: infert corruptibilitate corporis Cti ante resurrectioné. –

Gaianita: Absit, ut dicamq sacrā Communioné esse tantū figurā corporis Cti aut simplicē panē, sed vere ipsū corpq ē sanguiné Cti Filii Dei susceptiq, incarnati ē nati ex S. Dei genitrice semper Virgine Maria.

Orthodoxq: Sic credimq ē sic confitemur juxta dictū ipsiq Cti –

D. Jo. Damasc. more suo vetustior PP dicta repetit: F.O. IV. 13.

Si verbo suo Deq via ex nihilo creavit „cur nō sit potens panē efficiendi corpq suū atq vinū ē aquā sanguinē suū ? ...

panis propositionis atq vinū ē aqua per invocationē ē adventū Sp. S. supernaturaliter transmutantur in corpq Cti ē sanguinē, ē nō sunt duo (sc. corpora) sed unū idē+ ..

+ Cf. quæ supra citavimq ex Nyss. ē Cæsar.

Dionys. Hier. 3: sacerdos invisibilē panē in multa dividens ē indivisibilē calicis orbq distribuens, ratione symbolor multiplicat ē distribuit unitaté

Nō panis ē vinū figura ē corporis ē sanguinis Cti, absit! sed ipsū corpq Dni divinitate donatū; cū Dnq ipse dixerit, nō: h. ē fig. corporis mei, sed: h. ē corpq meū, ē nō fig. sanguinis mei, sed sanguis meq ...

Concil. VII. Act. VI. formulæ quædā lecta ē reprobata ē Iconoclastar, prolata in Conciliabulo Cp a. 754 Euchar: solā esse verā imaginē Cti. Quāvis vero assererent in Euch. adesse ē corpq ē sanguinē Domini tamen a PP hic loq mq rejectq ē. Prolatis enim Jo VI. Matth. XXVI. 1 Cor. XI ita pergunt:

Ergo liquido demonstratū ē q nusquā Dnq v. Apostt. aut PP sacrificiū incruentū per sacerdotē oblatū dixerunt imaginē, sed ipsū corpq ē ipsū sanguinē. E ante consecrationis quidē consumationē quibqdā SS PP piē visū ē nominare antitypa ...

pō consecratione vero corpꝰ proprie ē sanguis Chti dicuntur ē sunt ē creduntur ... etc.
Harduin, Coll. Concil. T. IV. p. 370. –

Ex PP. latinis proferimꝰ

D. Hilar. argumentū Arianoꝝ contra unitatē phys. Patris ē Filii ex verbis illis petitū: ut unū sint, sicuti nos unū sumꝰ; retorquet in hæreticos demonstrans, unū numero corpꝰ Chti per Euch. in oībꝰ fidelibꝰ esse atq ita naturalē unitatē esse nostri cū Chto ē per Chtū inter nos invicē

hæc (corpꝰ ē sanguis) accepta atq hausta id efficiunt, ut ē nos in Chto ē Chtꝰ in nobis sit. An h. veritas nō ē? Contingat plane his verū nō esse, qui Chtū Jesū verū esse Deū denegant.
De Trin. VIII. n. 13-17. –

D. Ambros. De myster: c. 9. primū sine ambage declarat:

„esca quā accipis, corpꝰ ē Chti"

deinde respondet objectioni:

„forte dices: aliud video, quomº tu mihi asseris, q. Chti corpꝰ accipiā? E. h. nobis adhuc superē, ut probemꝰ."

Probat 4ᵒʳ mᵒ

1º mutatio naturaꝝ possibilis ē, imo perpetrata ē sæpiꝰ ab hoībꝰ: Moyses vertit virgā in serpente, aquā in sanguine etc. ergo a fortiori –

„Q. si tantū valuit sermo Eliæ, ut ignē de cælo deponeret, nō valebit Chti sermo, ut species mutet elementoꝝ? De totiꝰ mundi operibꝰ legisti: quia ipse dixit, ē facta sunt ... sermo ergo Chti, qui potuit ex nihilo facere q. nō erat, nō pō ea, quæ sunt, in i. mutare q. nō erant? Nō enī minꝰ ē novas rebꝰ dare, quā mutare naturas. –

2º specialis ratio ex Chti corpore elucet, q. originē habet supernaturalē:

„Liquet q. præter naturæ ordinē Virgo generavit – E h. q. conficimꝰ corpꝰ, ex Virgine ē; quid hic quæris naturæ ordinē in Chti corpore, cū præter naturā sit ipse D. J. partꝰ ex Virgine?

3º Mutationē quā fieri potuisse ex prædictis cōstat, demonstrant verba Chti re vera facta esse
„Ipse clamat D. J.: h. ē corpꝰ meū etc.
ē tu dicis: Amē. h. ē. verū ē.

4º Corpꝰ Chti quamvis sit idē q. natū ē ex Virgine

temē in alio statu in Euch. ē, in alio vero in connaturali suo existendi mō.

In illo sacr: Chtg ē quia corpg ē Chti; nō ergo corporalis esca, sed spiritalis ē ... corpg enī Dei corpg ē spiritale; corpg Chti corpg ē divini Sp. quia spiritg Chtg. — sacramentalis (aliter Apost. 1. Cor. XV. 44. corpg spirituale dixit)

Autor de Sacr: (inter opp. D. Ambr.) IV, 4.5. plane eadē habet ac praecedens —

S. Gaud. Brixiang, Ambrosio coaevg in sermone ad nuper baptizatos (Tr. 2 in Ex:)

„Ipse igitur naturarg creator ē Dom. qui producit de terra panē, de pane rursg, quia ē pō ē promisit, efficit propriū corpg ē qui de aqua vinū fecit, facit ē de vino sanguine suū ...

D. Isidor. Hisp. (in saec. VII) in serm. de corpore ē sanguine Dñi (olī adscribebatur Eusebio Emisseno v. Gallicano; proprio auctori revindicavit Arevalg in Isidorianis)

Invisibilis sacerdos visibiles creaturas in substantiā corporis ē sanguinis sui verbo suo secreta potestate convertit, ita dicens: accipite ē edite; h. ē enī corpg meū ...

Corpg sacerdote dispensante tantū ē in exiguo, quantū esse cōstat in toto; q. cū Eccles. fideliū sumit, sicut plenū in universis, ita integrū esse probatur in singulis. —

Nec dubitet quisquā, primarias creaturas (h.e. quibg hō primario indiget) nutu potentiae, praesentiā majestatis in Dominici corporis transire naturā, cū ipsū hoē videat artificio coelestis misericordiae Chti corpg effectū.

Ex PP. Syris paucos citabimg inter multos:

S. Ephr: Comedimg te, Dñe, ē bibimg te, nō ut te consumamg, sed ut per te vivamg (Frz. 106)

De pane facere corpg nō pō sacerdos, sed aliq, qui ē Sp. S. — In Ezech. c. 10. —

S. Maruthas: credimg nos corpg amplecti, ē esse nos de carne ejg ē de ossibg ejg, sicut scriptū ē. Etenī Chtg nō appellavit ea typū ē figurā, sed: vere h. ē corpg meū ē hic ē sanguis meg — (Frz. ib)

S. Isaac M. sermo de fide – ap. Frz. 107.

Vidi mixtū cratere ejq (sc. fidei h. e. a Fide porrectū) ē pro vino repletu sanguine ē pro pane positu ab ea corpq in media mensa. Vidi sanguinē ē capavi, vidi corpq ē stupor apprehendit me....

Hic locq profecto ex multis rationibq attentione animi dignq

perculit me ex calice odor ejqdē corporis q. manducaverā. Ēq. de corpore dixerā, ipsū esse Dei corpq, i. etiā dixi de calice, hunc esse sanguinē Salvatoris nostri. –

S. Jacob. Sarugensis: in serm. 66 de Passione Dñi ap. Frz. 107.

Ab illo temporis puncto, quo accepit panē ē dixit illud corpq suū, nō erat panis, sed corpq ejq, ē h. edebant admirantes. Edebant corpq ejq, qui cū ipsis in mensa accubabat, ē bibebant sanguinē ejq, cujq simul audiebant vocē Doctrinæ...

Duo etiā audiantur hæretici, monophy: alter ex VI, alter ex VIII sæc. – ap. Frz. 108.

Xenaias Mabugensis

corpq vivū Dei vivi nos accipere profitemur ... similiter vivū vivi sanguinē in ore sacris haustibq accipimq...

Nā nō panē sanctificatū appellavit corpq suū, ē nō tantummo vinū benedictionibq cumulatū appellavit sacrū suū sanguinē, sed dixit super unūq.q eoz esse in veritate corpq ē sanguinē suū....

Jo. Darensis: Incipit qui sacerdotio fungitur ē repetit preces deificas, nempe efficientes corpq ē sanguinē Dei...

Adjungimq nonnulla testimonia ex publica professione in liturgiis quæ ubiq eadē in hac materia, per se solæ sufficerent ad dogmatis demonstrationē „ut legē credendi lex statuat supplicandi" (Coelest. I ad Gall. Epos c. 11)

In sacram: Gelasi: super ad presbyteros ordinandos orat Ep: „ut corpq ē sanguinē Filii tui immaculata benedictione transforment"

Th. 8 (109) 3

Missa antiq. Ambr:

Sicut veritate coelestis sacrificii exsequimur, sic veritate dominici corporis e sanguinis hauriamus.

Liturg. Goth.

Ut operante virtute panē mutatū in carnē, poculū versū in sanguine, illū sumamus in calice, qui de te fluxit in cruce ex latere.

Eadē e luculentiora adhuc inveniuntur ap. Orientales, orbis in liturgiis, etiā sectar quā maxime disparū.

Liturg. Chryso:

Emitte Sp. S. tuū in nos e in haec dona proposita. Fac quidē panē hunc pretiosū corpus Xti tui. R. Diac: Amē.

Q. autē ē in h. calice, fac pretiosū sanguinē Xti tui. R. Diac: Amē.

Transmutans Sp. Tuo S. R. Diac: 3 amē.

In diversis liturgiis diversa adjunguntur epitheta: corpus ipsū, verū, sec. veritate, q. crucifixū, q. natū ex M.V.

Liturg. copt: ad elevationē:

Corpus sanctū e sanguis pretiosus, purus, verus, J. Xti Filii Dei nostri Amē. Corpus e sanguis Emanuelis D. N. in veritate. Amē. Credo, Credo, Credo e confiteor usq ad extremū vitae spiritu, h. esse corpus vivificū Filii tui unigeniti, Dom. Dei e Salv. nostri J. Xti, accepit illud ex ovū nostrū Dom.a, Deipara, D. e. S. Maria.

Iā tempus ē, ut recapitulationē aliquā perlongae disputationis instituamus: haec ante erunt capita praecipua ex SS. doctrina:

Th. 9.

PP. dogma præsentiæ realis assumunt principii instar, de aliis doctrinæ capitibus disputantes. –

Hæreticos qui circa Verbi incarnationem errabant necesse erat, errasse quoq in dogmate realis præsentiæ, nemo tamen eorum primis 8 sæc. ausus est eam prorsus negare. Unde eam tanquam extra controversiam positam PP. in disputationibus suis assumunt commune fundamentum – cf. modum quo Iren. et Tert. contra Gnosticos agunt –

nonnulli docetæ videntur negavisse realem præsentiam ut constat ex S. Ignat. ex Iren. et Orig.
posita etiam privati Euch. tantum pro figura corporis Chti habebant, nusquam tamen directa et explicita in hæreticis controversia exorta est.
Privatus etiam error fuit monachi Scetiotæ, dicentis Euch: non φυσει h. e. substantialiter corpus Chti esse, verum κατ' ἀντιτυπον – de quo Frz. 115 –
Iconoclastæ vero confutati sunt in Synod. VII qui tamen potius dicendi sunt periculosum loqu. in suæ hæresis subsidium adaptasse –

Adv: docetas inferunt PP. negata veræ carnis assumptione etiam in Euch: veritate carnis negandam esse, q. alii videntur fecisse, alii non fecisse –
aliquando directe ostendunt realitatem carnis assumptæ, impugnantque alios errores de demiurgo, de pravitate materiæ etc.

Adv. monophys: impermixtam manere naturam hum. a div. diversam

adv. nestorian: carnem vivificam in Euch. esse carnem Dei Verbi, proinde non duas personas, sed unam 2ris naturæ adesse –

adv. Paulum Samos: ex mysterio Euch: inferentis sanguinem Chti corruptibilem esse, ita argumentatur Dionys: Alex. vel quisquis ille sit auctor responsionis (opp. ed Simone de Magistris p. 233 seq.)
„Si enim sanguis s. corruptibilis est, quia distribuitur et effunditur, reperietur etiam Sp. S. cuius sanguis vitæ..... Non igitur quia Sp. S. effusus est, quisquam

corruptibile cũ dixerit, apage! neq quia dividitur. It. aute idẽ valet de vivifico sanguine ... (addit sanguinẽ istũ nõ ẽne hoĩs sanguinẽ sicut nos mortalis, sed Dei veri etc...

—

Adv. Arian: sumentes argumentũ a bibi verbis „ut oẽs unũ sint etc": n. de morale unitate accipientes, retorquent argumentũ Hilar. al: nostrã in Euch. cũ Dõo unionẽ nõ tantũ moralẽ ẽne per affectũ, sed per corpq bibi q. unũ ẽ in oibq suscipientibq

Adv. Pneumatomachos demonstrat Isidor. Pelus: esse apud oẽs recepta veritatẽ q. sicut P. ẽ F. ita ẽ Sp. S. sua virtute „panẽ comunẽ reddit in mensa mystica propriũ corpq incarnationis Filii lib. I. ep. 109 ad Marath:

unde cũ ex aequo cũ P. ẽ F. deũ ẽne

Th. 10.

Explicatur verus sensus quarundam locutionum apud ss PP.

Causas, ob quas ap. PP. inveniantur multae de Euch. locutiones subobscurae et perambiguae, v. ap. Frz. p. 118-120
Sunt ante oes hujusmodi loci sec. IV capita explicandi.

I. Solent PP. pro scopo suo, quem ante oculos habebant, urgere 1° i. q. post consecrationem remanet sensibile, q. etiam simpliciter panem vinumq dicunt. 2° H. sensibile distinguendum esse a vero corpore Chti, praesenti quidem, non tamen sensibus percipiendo sed fide credendo.

Horum in numero imprimis PP illi sunt, qui contra gnosticos errorem pugnant, ocia materialia mala esse
" Eucharistiam constare duabus rebus, terrena et coelesti
Iren. IV. 18. n. 5.

Orig. in Matth. tom. XI n. 14: sanctificatum cibum obnoxium esse digestioni sec. i. q. materiale est (κατ' αὐτὸ τὸ ὑλικόν) et q. distinguitur ab eo q. in cibo illo effectum est per precem sanctificantem.

Aug: saepius parte Sacr: sensibile directe considerat, corpus vero Chti, prout existit in statu sacr: distincto a statu connaturali, considerat in obliquo, videlicet Manich: insania permotus, dicentium oes plantas et fructus esse Jesu corpus patibile.

Sensibile Euch: parte esse signum corporis Chti praesentis – esse signum visibile corporis praesentis, sed invisibilis.

Exemplum adhibet de Theoph. V. T. quae peracto mysterio transierunt, sicut panis ad h. factus in accipiendo Sacr: consumitur. –

Eundem modum considerandi secuti sunt alii nonnulli Afri, quos inter Facundus Hermianensis, defendens v. in sanior sensum explicaturus Theodori Mops. famosam loquendi rationem: Chtum adoptionem filiorum suscepisse demonstrat h. nihil aliud esse quam dicere: Chtus suscepit sacramentum adoptionis filiorum (nimirum in ~~adm~~ circumcisione et baptismate) – confirmat vero ea Sacr: Euch: cujus panis visibilis dicitur corpus Chti, licet non sit.

Nam sacr. adoptionis adoptio nuncupari, sicut sacr: corporis et sanguinis ejus, q. est in pane et poculo consecrato, corpus ejus et sanguinem dicimus, non q. proprie corpus ejus sit panis et poculum sanguis sed q. in se mysterium corporis ejus sanguinisq continent. etc. –

Eidem sensibilium specierum realitati earumq a corpore et sanguine Chti distinctioni solent PP insistere qui contra monophys. rem agunt. Hi enim haud infrequenter ea

Euch. inferebant naturæ hum. Chti in divin. [conversione] Videntur ipsa Euch. parte sensibili habuisse corpus Chti +. Quid mirum si contra hujusmodi errorem PP. urgent sensibilium specier. et permanente identitate et distinctione a corpore Chti. In voces naturæ essentiæve sensibilis (φύσις, οὐσία αἰσθητή) accipiendæ sunt pro objec: species realitate non vero pro substantiali natura. –

Ita Greg. Nyss. et Athan. naturam corporis Chti, φύσιν τοῦ σώματος in resurrectione mutatam esse dicunt in aliquid divinius; explicantes deinde naturam de quibusdam corporis proprietatibus.

Chrysost: de tribus pueris in ardente fornace servatos "naturam ignis esse mutatam – ad pop. Antioch. hom. 4/13.

Tert: de anim: 32:

substantia est lapis, ferrum; duritia lapidis et ferri natura substantiæ est

denique in ipsa Scr:

Sap. 19, 9: aqua extinguentis suæ naturæ oblita.

Porro PP. illi, quando dicunt naturam panis manere intelligi debent modo indirecto, non de philos. substantia sed de sensibilibus speciebus – Id et indirecte apparet ex doctrina communi, quam pugnare non possunt et directe ex contextibus, in quibus docent non esse 2 corpora panem corpus Chti sed solum corpus Chti, et tamen panis naturam manere.

Theodoret. dial: 2.

Neque enim post sanctificationem mystica symbola recedunt a sua natura; manent enim in prioris essentiæ et figura et forma aspectabili, et visibilia sunt et tangibilia, qualia erant prius: intelliguntur autem esse ea, quæ facta sunt, et creduntur et adorantur, utpote quæ sint i. q. esse creduntur. –

Gelas. Ep (?) de duabus naturis contra Eutych.:

Certe sacr: quæ sumimus, corporis et sanguinis Chti divina res est ... et tamen esse non desinit substantia v. natura panis et vini

Ephrem Antioch. ap. Phot. Cod. 229:

sic etiam corpus Chti i. q. a fidelibus sumitur, et a sensibili essentia non excidit et ab intelligibili gratia indivisum manet.

Auctor ep. ad Cæsarium (inter opp. Chrys. T. III p. 744) quam inepte Protestantes tanquam sibi faventem plausibus immodicis exceperе:

antequam sanctificetur panis, panem nominamus ... dignus habitus dici corporis appellatione, etiamsi natura panis in ipso permansit, et non sunt 2 corpora, sed unum corpus Filii prædicamus –

+ ut sæc. XII Abbaudus Abb. et Gualterus Victorinus asserebant corpus Chti frangi, dentibus atteri, non vero solum ratione specier ita dici. –

Videtur hic liber ex græco translatus esse et hanc ob causam abjudicandus Gelasio.

II Duplicis illius partis, visibilis et invisibilis, supposita distinctione, PP. considerant

a) relationem inter species et corpus Christi. Species appellantur τύπος v. signum, corpus et ἀντίτυπον s. per species significatum.

Cyrill. Hier. cat. myst. IV. 3. in figura panis datur corpus Christi.

Id. cat. V. 19. gustare jubemur non panem et vinum, sed antitypum corporis et sanguinem.

Alio sensu panis et vinum ante consecrationem v. etiam species sacram: dicuntur ἀντίτυπα corporis Christi, ita ut antitypus accipiatur pro signo v. typo.
Concil. VII. Jo. Dam. Eutychius, alii.

H. sensu Epiph. vocat Euch.: veteris paschatis antitypa mysteria. (De resurrectione)

H. sensu videtur etiam Tert: intelligendus qui 3 in locis Euch. dicit figuram corporis Christi h. e. figuram adimpleta (c. Marc. III. 19)

h. lignum et Hieremias (XI. 19) tibi insinuat, dictans praedicans Judaeis: venite, mittamus lignum in panem ejus; utique in corpus. Sic enim Deus in Evg: quoque vestro revelavit, panem corpus suum appellans, ut et hinc jam eum intelligas corporis sui figuram pani dedisse, cujus retro corpus in panem Prophetes figuravit...

se. Evg. Luc. quo utebantur Marcionitae corruptum quod erat

contra Jud. c. 11: acceptum panem et distributum discipulis, corpus illum suum fecit. h. e. corpus meum dicendo, i. e. figura corporis mei ...
con. Marc. IV. 40.

b) relationem inter 2 existendi modum, sacramentalem et connaturalem. Prior dicitur aliquando repraesentatio, figura, typus s. antitypus corporis sanguinisque Christi in modo existendi connaturali.

S. Hier. in Eph. I. 7: 2er sanguis Christi et caro intelligitur, v. spiritualis illa atque divina, de qua ipse dixit: caro mea vere est cibus, et nisi manducaveritis carnem meam ... v. caro et sanguis, quae crucifixa est et qui militis effusus est lancea... juxta hanc divisionem et in sanctis ejus diversitas carnis et sanguinis accipitur, ut alia sit caro, quae visura est salutare Dei, alia caro et sanguis, quae regnum Dei non queant possidere.

Hac distinctione admissa ipsa Euch: celebratio dicitur

typus passionis – Hiero. c. Jovin. II. c. 11.

figura passionis, imago propriae passionis – S. Gaudent. ad neophyt.

symbolum ejus qui pro nobis mortuus est (Chrys. in Matth. hom. 83

semel immolatus Christus in se ipso, qui tamen in sacr: omni die populis immolatur – D. Aug. ep. 98 (23), 9. ad Bonif.

Etiam sacr. permanens vocatur figura, antitypus corporis Christi spectati in propria specie.

„Typicum et symbolicum corpus" – Orig. in Matth. tom. XI. n. 14.

Si quid uspiam antitypor pretiosi corporis aut sanguinis manus acceperat, id lacrymis admiscuit. D. Greg. Naz. de Gorgonia sorore or. 8 (11) 18

Macar. Aegypt. hom. 27, 17: in Ecclesia offertur panis e vinu antitypu carnis Xti e sanguinis, e qui participant de apparente pane (ἐκ τοῦ φαινομένου ἄρτου) spiritualiter carne Domini manducant.

Quonia no una res e signu alterig, sed eade res sub una existendi forma sit expressio sui ipsig sub alia forma existentis, monet rectissime Elias Cret. in schol. ad Naz. or. I. n. 161. ἀντίτυπον ide esse atq ἰσότυπον, si intelligantur hac voce magna mysteria, sacratissimu corpg e pretiosu sanguine Xti. Na haec praepositio aliquando ide valet atq ἰσον V. inferig 9

D. August. saepig hanc qua commemoravimg, distinctione premit. in ps. 98, n. 9 ita Dom. inducit loquente: spiritualiter intelligite q. locutg sum: no h. corpg q. videtis, manducaturi estis, e bibituri illu sanguine, que fusuri sunt, qui me crucifigunt; sacr: aliq. vobis commendavi. in Ps. III. n. 1. Juda adhibuit ad convivu, in quo corporis e sanguinis sui figura discipulis commendavit e tradidit.

eodeq mo passi.

c) relatione inter Euch. e fruitione futura. h. sensu Euch. appellatur „typg nostrae salutis" (Greg. Naz. or. 17. 12) antitypa futuror. Dam. 4. O. IV. 13.

9 Elias Cret: (v. supra): Si vero ad futura mysteria relatione habent; sunt eni qui vocabulu etia ita accipiant, antitypa dicuntur no quasi no vere corpg e sanguis Xti essent, sed q. nunc quide per ipsa participes sumg divinitatis Xti, ut qui nostris corporibg suscipitur, tunc vero intelligibiliter per sola visione ...

Alio mo ipsa Euch: dicitur corpg mysticu. Harduin. de sacr. altar. p. 133. Mystica dicitur res quaeq sacra, quae v. celatur nec e cuivis exposita s. nota, ut corpg Xti mysticu in ara, q. soli norunt fideles ... Corpg Xti mysticu qui illud appellarit, q. pane consecrato significatur (i.e. coetg fideliu) ante Ratramnu (saec. IX) vix quisqua occurret. Peculiaris apud veteres haec appellatio e proprii Xti corporis in mensa Dominica, ubi e corpg e alteru corpg significat, no illig corporis q. significatur h. e. Ecclesiae.

III. Alio mo SS PP considerant corpg Xti, prout exstat in statu sacr: per mu cibi, tanqua sacr: significans e perficiens unione membror in corpore Xti mystico. cf. 1 Cor. X. 17.

Per participatione corporis Xti ei concorporei e consanguinei reddimur. σύσσωμοι καὶ σύναιμοι. Cyrill. Hier. Cat. myst. IV. 3.

Haec 3 si simul declarantur, nulla obvenit difficultas. Veru D. Aug. in sermonibg publicis, arcani lege constrictg, Euch: prout corpg phys: e supponit v. breviter indicat amplissime vero agit verbis de eo q. significatur, Ecclesia Xti. unione eni fideliu cu capite Xti tu temporis propter Donat: schisma S. Dr. qua maxime commendabat.

In sermonibg ad infantes (n. 227. 229. 272) post susceptu ja baptis: dnis: e Euch. sacr: habitos 3 distinguit:

1o i. q. videtur
2o i. q. creditur esse
3o i. q. intelligitur, sc. no esse corpg Xti in eo statu, in quo natg de V. in terris versabatur, sed

De rigore quo Aug. servabat arcana fidei. cf. ep. 42. in ps. 33 enar. II. serm. 132. n. 1. 2.

Th. 10 (seq.)

in statu sacr: ubi corpus Xti mysterium ē s. signum efficiens unionis fidelium tum cum Xto tum inter se

" Si ergo vos estis corpus Xti ē membra, mysterium vestrum in mensa Dominica positum ē, mysterium vestrum accipitis - serm. 272. - cf. serm. 227. 229. de Civ. Dei XX. 25, 2.

IV. Ad dicta quaedam S. Aug. rite intelligenda animadvertendum ē quomodo loquatur de manducatione corporis Xti.

1° distinguit manducationem mere sacr: citra effectum ē manducationem, quam conseq. effectus

"carnem Xti ē sanguinem Xti non edamus tantum in Sacr. q. ē multi mali, sed usque ad spiritus participationem manducemus ē bibamus ... in Jo. tr. 27. n. 11.

" Tunc vita unicuique erit corpus ē sanguis Xti si q. in Sacr. visibiliter sumitur, in ipsa veritate spiritualiter manducetur, spiritualiter bibatur. Serm. 131. n. 1. -

Non ergo quocunque modo quisquam manducaverit carnem Xti ē in illo Xtus, sed certo quodam modo quem modum utique ipse videbat, quando ista dicebat. serm. 71. n. 17.

H. sensu negat peccatores manducare corpus Xti
De Civ. Dei. XXI. c. 25. n. 3. in Jo. tr. XXVI. n. 18.

nam „manducare refici ē, h. bibere quid ē nisi vivere?"
Serm. 131. n. 1. -

licet innumeris locis affirmet, malos etiam sumere corpus Xti, sed sibi ad judicium. -

Hinc ipse manducationis effectus, ipsa cum Xto unio dicitur manducatio ē potio corporis ac sanguinis Xti. - in Jo. tr. 26. n. 15. 17-19. -

Haec manducatio, sufficienter jam in bapt. facta perfectior reddita per Euch. sacr: docetur absolute necessaria esse ad vitam aeternam -

S. Fulg: ad Ferrand. Diac. ep. 12 n. 24-26

Nullus debet moveri fidelium in illis, qui etsi legitime sana mente baptizantur, praeveniente velociq. morte carnem Dni manducare ē sanguinem bibere non sinantur, propter illam videlicet sententiam Salv. qua dixit: nisi manducaveritis ... q. quisquis non solum sec. veritatis mysterium, sed sec. mysterii veritatem considerare potest, in ipso lavacro sanctae regenerationis h. fieri providebit. .. Qui ergo membrum corporis Xti fit, quomodo non accipit q. ipse fit.... (inserto toto Aug. serm. 272 ad infantes pergit: Arbitror non cuiquam esse aliquatenus

ambiguũ, tunc unuquẽq fidelium corporis sanguinisq Dñi participẽ fieri, quando in baptismate membrũ corporis Xti efficitur nec alienari ab illo panis calicisve consortio, etiam antequam panẽ illũ comedat ẽ calicẽ bibat, de h. sæc. in unitate corporis Xti constitutq abscedat...

cf. Aug. in Jo. tr. XXVI. n. 12. serm. 352. n. 3.

2°. PP. intelligunt manducationis voce nonnunquam manducationẽ communẽ, animalẽ, quã etiã capharnaiticã appellent.

H. sensu Cyrill. Hier. ẽ Cyrill. Alex. quãvis ~~tamẽ~~ disertissime realẽ ẽ substantialẽ corporis Xti manducationẽ in Euch. docent, tamẽ rejiciunt carnis manducationes σαρκοφαγίαν.

Similiter m° Aug. contendit in verbis Xti ap. Jo. VI. inesse figurã, secq Xtq "facinq v. flagitiũ videretur jubere" — T. in Jo. XXVII. 2.

Minime vero excluditur ab Aug. manducatio sacramentalis, q. multis ex locis patet.

Coroll. Ct. Paschas. (sæc. IX) in libro suo de corpore ẽ sanguine Dñi dixisset, in Euch. idẽ corpq esse q. natũ ẽ de Mariã V. h. q. fecisset multis veterum pernotq exemplis modq hic loq. risq ẽ nonnullis ejq de sæc. hoibq +) durq, novq, inauditq, immerito tamẽ, dicentibq esse quidẽ idẽ q. natq ẽ de Mariã V. corpq sed idẽ naturaliter, nõ tamẽ specialiter.

"Aliud specialiter corpq Dñi q. glorificatũ sedet ad dexterã Dei, ẽ tamẽ naturaliter unũ ẽ...

videlicet agnoscunt unã sec. substantiã, diversũ sec. species visibiles 2e q. existendi m°, connaturalẽ ẽ sacramentalẽ. Putabant ante adversarios suos dicere ipsas species sensibiles esse corpq Xti — unde illã distinctione eos impugnabant.

+) Ratramno, Rhabano, 2q anonymis Gemblacensibq, Herigero (hic tamẽ sæc. X)

Schol. Tertull. co. Marc. I. 14: "Xti pane corpq suũ repræsentare" nõ ẽ explicandq sec. m° 2e existendi, sed ap. Tert. repræsentare sæpissime i. q. præsens sistere, ἀναδεῖξαι, ἀποφαίνειν qui sensq h. in loco præferendq ẽ.

Th. 11 (19)

3° Idē dicend de figura et pulchritudine, quæ præsto sunt, si accipiuntur sec. partes naturaq partium in semet ipsis. Si aute ordo accipitur sec. dispositionē in spatio ac situ locali, ita nec ordo nec figura aut pulchritudo ē dispositionis extrinsecæ neq tamē confusio. Deē eni ipsū suppositū hujs ordinis v. confusionis sitq si. ac partiū dispositio sec. div. spatiū loca.

Hic unū adjiciend ē: ex hum. rationis lumine ē ex principiis naturaliter cognitis nō constare, utrū mᵒ existendi citra extensione in spatio essentiæ corporis repugnet v. nō repugnet.

Ex revelatione vero certū ē, corpus Chri organicū cū oibq partibq suis illud ipsū in Euch. esse q. nunc cū coelis sedet ad dexterā P. — nᵒ tamē inextenso ergo hæc distinctio quā protulimq revera datur, quū vero mūm supernat. quo h. fit in se nō intelligamq, utrū remanet, ut eū sec. analogiā existendi spirituū explicemq. —

IV. Neq. magis demonstrares, simultaneā ejq corporis præsentiā pluribq in locis metaphysice repugnare corpor essentiæ. Qua in re 3 quæri possunt

1° de præsentia continua corporis per se totiq in multis s. oibq partibq alicujq spatii; sec mū inextensū

2° de ejqdē præsentia multis in locis disjunctis s. eundē inextensū mū;

3° utrū possit nec ne replicari multis in locis sec. mū extensū. —

ad 1ᵘᵐ repugnantiæ absoluta nulla demonstrari pō, esset enī deducenda v. ex substantiæ unitate v. ex corporis materialitate. Atqui substantiæ unitate nō repugnare ejq replicationi, liquet ex mᵒ existendi spiritibq proprio. Sane animæ simplex substantia præsens ē oibq extensi corporis partibq.

Corporis aute materialitas probat quidē a potiori in præsenti rer ordine illū præsentiæ mū corporibq nō esse naturalē; nō tamē evincit absolutā repugnantiā, ut neq Deq eā tribuere possit. —

ad 2ᵘᵐ: quæ si vera sunt neq poterit repugnantia demonstrari præsentiæ replicatæ locis in disjunctis. Propinquitas eni v. distantia locor nihil refert, ubi nō de naturali præsentia agitur, sed supernaturali, quæ ē ex oīpotentia div. Poterit utiliter afferri idē exemplū de anima in quaū corporis parte præsente. —

ad 3ᵘᵐ Quæstionē hanc cū ad mysteriū, de quo agimq nō pertineat, obiter attingemq. Fuerunt theologi nō pauci iiq pergraves, qui concedebant possibile esse præsentiā ejq corporis multis in locis mᵒ inextenso, negabant eandē fieri posse sec. mū extensū s. quantitativū (adhærent illis Vasquez disp. 189 c. 5. 6. — cf. eos ap. Suar. Disp. 48 sect. 4)

At evidens ē, nullā a priori dari ratione s. ex corporis s. ex præsentiæ natura petitā, cur ~~manente~~ corporis ejusdem ad diversa loca relationum multiplicatio repugnet, si ubiq in locis corpus retineat naturalem suum extensum existendi m^um, cum tamen oēs cath: fateantur h. nō repugnare, si corpus uno in loco servet extensum m^um, aliis vero in locis existat m° inextenso. Imo prius nō exigit nisi unum replicationis miraculum; alterum requirit plura miracula.

Rationes a posteriori, ex absurdis petitæ (fore unum corpus diversis in locis subjectum contradictoriis ē actionibus ē passionibus) nō replicationis repugnantiā probant sed eā nō rite explicari. Nā oēs eædē rationes valerent etiā contra replicationē in m° inextenso, quē tamē cath: oēs, utpote fide certissimum, unanimiter admittunt.

Replicatio ut rite intelligatur, hæc sunt animadvertenda:

a) replicatio vera multiplicatio ē habitudinis ad locum, relationumq ad spatium, quibus aliqua substantiæ (corpus) constituitur – ac revera ita se habeant, tanquā multa corpora adessent.

b) re manente una numero, oīs perfectio ejus una manet, quæ nō pendet a relationibus prædictis.

Difficultates a priori:

1° Esset corpus unum in se simul divisum a se

Resp: nō corpus divisum ē a se ipso, sed loca relationesq ad ea, unde nō una relatio a se ipsa divisa ē, sed una ab alia. –

2° posset esse imensum

Resp: Deus ē imensus h. dicit q. nihil pō existere q. Deus intima sua præsentiā nō contineat. Corpus hanc exigentiā caret h. q. sensu imensum nō ē – pō tamē præsens reddi (per oīpotentiā div) semper pluribus in indefinitum ubiq quæ existere oīo possunt. Hæc autē nō ē imensitas corporis sed div. oīpotentiæ infinitas. Lutherani hujusmodi imensitatē stulte tribuebant corpori glorificato Chti D: dicentes vi hypost: unionis ubiq esse, ubi sit Verbum: at aliud dixit locutio: Verbum q. ē homo, itemq aliud: Verbum quatenus ē homo. Verbum ubiq præsens ē, ejus humanitas nō item, eo m° quo actus div: creans ē conservans ubiq sunt, nō autē creatura, quæ conservatur.

3° esset simul circumscriptum loco ē incircumscriptum

Resp: distinguendo vocabuli ambiguitatē

Circumscripte exister ē ita spatium explere quodā, ut totū corpus toti illi spatio respondeat itemq partes ejus singulis spatii partibus. –

Profecto repugnat, corpus secundum unam eandemque praesentiam et circumscripte et non circumscripte existere; at multiplicatis praesentia relationibusque ad loca diversa, potest corpus secundum unam praesentiam in uno loco circumscripte existere, secundum aliam vero in alio loco incircumscripte. –

Adv: circumscripte sumunt pro existentia in uno loco quam nos dicimus definitivam et dicunt: corpus existeret circumscripte, quia hoc corporibus essentiale est, simulque existeret non circumscripte. Sed evidenter assumunt id quod probandum erat, corpori essentiale esse existentiam in uno tantum loco.

Hoc sensu negamus corpus Christi existere circumscripte non simul in coelo adeo et in speciebus euch. Non tamen incircumscripte existit, quia hoc non tantum praesentiam pluribus in locis, sed etiam omnipraesentiam dicit. –

Difficultates a posteriori

Ad 4um. posset simul moveri et non moveri

D: secundum unam praesentiam in eodem loco N.

posset moveri secundum unam praesentiam in uno loco, non moveri secundum aliam praesentiam alio in loco C.

Ad 5um Idem homo posset diversis affectibus eodem tempore subesse –

Resp. N. ~~quia~~ suppositionem absurdam.

Ea, quae non pendent a relationibus localibus et spatii, non multiplicantur, sed uno numero manent, quo est res replicata remanet una numero. Anima per replicationem simul Neapoli et Romae praesens, omnia intelligit et vult tamquam unum numero idemque subjectum: sicut igitur Romae non potest simul et amare et odisse neque poterit simul Romae amare, Neapoli odisse. –

Coroll. 1. Corpus Christi non est ita in loco, ut partes corporis respondeant distinctis partibus spatii; hoc igitur sensu non adest praesentia circumscriptiva. Et tamen praesens in loco seu potius loco, quoniam realiter et substantialiter hic est, non autem ubique.

Non est in euch. definitive, eo sensu, ut non sit etiam alibi, habet tamen praesentiam definitivam eo sensu, quod corpus Christi semper est intra spatium definitum, non autem ubique.

Hoc sensu intelligendae sunt quaedam locutiones D. Augustini contra Manich.: Christum docentes ubique diffusum, negabat eum secundum praesentiam corporalem simul et in sole et in luna et in cruce esse posse – c. Faust. XX. 10. –

Hoc modo etiam intelligenda sunt verba: spatia locorum tolle corporibus et nusquam erunt; et quia nusquam erunt, non erunt – ep. 187. n. 18 ad Dardan. –

D. Th. 3. q. 76. a. 7 ad 2: oculus corporalis Chri videt se ipsu sub Sacr. existente ... Nō tamē ē simile de alio oculo glorioso, quia etiā ipse oculus Chri ē sub h. Sacr: in quo nō conformatur ei aliq oculus gloriosus —

Hunc locū falso explicavit Suar: ~~Sanguis~~ corpus objectu visionis nō esse quatenus ē in statu sacr: sed corpus q. ē quidē in Sacr. sed simul ē in statu connaturali in coelo, ita adeo solū sec. hunc connaturalē, nō sec. sacr: statu esset Chri objectū visionis corporalis. Humanitatē enī gloriosā aliorū beatorū oculi etiā vident. —

Coroll. 2. Ex mo inextenso quo Dom. corpus in Euch. existit, seq. a) nullu corpus propria virtute in corpus Chr. sub Euch. latente agere pō: desunt enī impenetrabilitas ac resistentia, conditiones mō existendi inextensū.

b) Chrus formaliter ut in h. statu existit, nō pō naturali humanitatis suæ virtute in alia corpore transeunter agere neq anima ejus, spectata sola naturali virtute agere pō in propriu corpus. Ita cu D. Angel. Seraph. Subtili propeoēs, teste Card. Cienfuegos — (tantū nonnulli ex nominalibus diversā tenebant opinionē.)

At dignitate ss humanitatis decere videtur, ut Verbi humanitati etiā in h. statu tribuat mo supernaturali exercitiu sensuū corporis quantū i. convenit e mysterio fidei e fini sacramenti.

Communior Theol: sententia quidē nō admittit hanc communicationē: affirmant Bonav. Ysambertus aliiq ut probabilē — simpliciter ut verā habent Lessius, Corn. a Lapide, Card. Cienfuegos, qui integrū opus de hac quaestione conscripsit: Vita abscondita s. speciebus eucharisticis velata. Romæ 1728.

Franzelinio haec sententia videtur ē pia esse ē probabilissima conveniens fini Sacr: quo Chrus cu fidelibus nō solū spirituale sed etiā corporale voluit commerciu inire — at ea nō admissa minime efficitur, ut Chrus in Sacr. nō vivens, sed mortuus instar sit conspiciendus. Nā

c) actus immanentes, qui a sensibus nō pendent, anima Chri haberet oēs, etiamsi alibi nō existeret. Sed propter humanitatis identitatē insunt animæ in statu sacr. oēs etiā perceptiones, quas Chrus alibi in propria specie existens habet ex sensuū exercitio.

d) Sicut b. humanitas Chri oīa quæ sunt erunt v. erant visione beatif. percipit in essentia Dd., oīu causa exemplari, ita hi visionis infusaeq scientiae thesauri in anima Chri sunt, etiā quatenus in Euch. adē.

Praeterea speciali mo, formaliter ut in Euch. existit, ex ipso fine Sacr. videt oīa corda hominū, cogitationes ē affectus, virtutes ē peccata, oēs h. totius Eccl: tu singulorū indigentias, labores ē angores, persecutiones ē triumphos, totā denique vitā externā ē internā sponsae Eccl. quā carne sua pretiosoq sanguine ē nutrit ē fovet.

Coroll. 3. In myst: Incarn. semetipsu Dei F. exinanivit sec. personā Dd. nō amittendo aliquid, sed formā servi assumens (Phil. II. 7). In Euch. invenit aliu mu perquā admirabilē, ut etiā hum. naturā, iam exaltatā ē glorificatā, exinaniret, nō deponendo gloriā, sed in gloria permanens ē simul propter nimiu amorē suū in tali existendi mo se constituens, ut nō solū divinitatis majestas, sed ipsius humanitatis forma gloriosa occultetur. Sicut enī olī hic homo J. sola fide credi poterat verus Deus, ita sub speciebus Euchar. sola fide credi pō vera caro verusq sanguis. —

Th. 11.

De reali Xti praesentia sub utravis specie è sub quavis specierū parte.

I. Xtus totus praesens ē sub utravis specie. –

1° h. continetur verbis consecrationis implicite: Nā nihil aliud exprimunt nisi illud ipsū unū numero corpus esse sub speciebus panis è illū ipsū unū numero sanguinē sub speciebus vini, q. tempore quo proferuntur consecrationis verba (è corpus Xti cū oibus intrinsecis perfectionibus suis pariterq qui ē sanguis cū oibus intrinsecis suis perfectionibus. Diversus ē tantū md eiusdemdi quī sub speciebus praedictis ē sacramentalis, extra secus: connaturalis in propria specie.

Atqui corpus Xti tempore de quo agitur, corpus hum. ē, sanguine praeditū, anima vivificatū, hypost. Verbo unitū s. ē pars actualis eademq inseparabilis ss. humanitatis hypost: Verbo unitae – ergo quotiescunq proferuntur verba illa, totus Xtus sub speciebus panis praesens fit. –

Quando pars, perfectionē suā habens in toto è a toto, cui inseparabiliter ē unita, praesens fit, eo ipso totū corpus pars ē, praesens fit. –

Idē de sanguine sacratissimo valet. –

Eā quā dedimus in th. 6 distinctionē inter i. q. significatur è q. demonstratur, h. quoq loco nō abs re erit applicare. –

Significatur tantū corpus Xti, neq cū sanguine neq absq sanguine, neq informatū anima neq nō informatū neq significatur corpus hypost: Verbo unitū.

At terminus demonstrationis tale corpus ē, quale tū extat, adeoq

a) ratione personae loquentis unionisq indissolubilis demonstratur corpus hypost: Verbo unitū;

b) In ultima coena demonstrabatur corpus vivū cū sanguine, anima informatū, adhuc mortale; nunc vero idē corpus demonstratur, cū sanguine è anima, sed glorificatū.

c) In triduo mortis verba „corpus meū" demonstravissent corpus exsangue, inanime, sed hypost. Verbo unitū itemq verba „sanguis meus" indicavissent sanguinē separatū a corpore, hypost. tamē Verbo unitū. †

Iā vero verba efficacia sunt sec. md quo significant, ergo vi verbor praesens fit i. q. significant: corpus sub speciebus panis, sanguis sub speciebus vini – quae vero inseparabiliter unita sunt objecto significato, praesentia fiunt per concomitantiā. –

† Nā nonnullor error scholasticor: sanguinē in triduo mortis sanguis in Dominica passione effusus nō fuisset hyp. unitus Verbi, refutatus ē jamdudū a Vasquezio in 3 p. T. I. Disp. 36. c. 3.

2° confirmatur ex verbis promissionis, ubi Xtus nō solū dicit: qui manducat meā carnē è bibit meū sanguinē sed simpliciter etiā adjecit: qui manducat me (Jo. VI. 57. 58)

Unde Apost: promiscue v. conjunctive loq: manducare panē hunc è calicē bibere – v. disjunctive: manducare panē hunc v. bibere calicē Dni. – 1 Cor. XI. 26. 27.

Trid. sess. XIII. ca. 1. Si quis negaverit, in ss. Euch. sacr. contineri vere, realiter ē substantialiter corpus ē sanguinē una cū anima ē divinitate Dōi N. J. Chr. ac proinde totū Chrū, sed dixerit tantummodo esse in eo, ut in signo v. figura aut virtute, a. s.—

Trid. sess. XIII. cap. 3: semper haec fides in Ecclesia Dei fuit, statim pō consecrationē verum Dōi N. corpus verumq ejus sanguinē sub panis ē vini specie una cū ipsius anima ē divinitate existere: sed corpus quidē sub specie panis ē sanguinē sub vini specie ex vi verborum, ipsum autem corpus sub specie panis animamq sub utraq, vi naturalis illius connexionis ē concomitantiae, qua partes Chri D. qui jā ex mortuis resurrexit nō amplius moriturus, inter se copulantur, divinitatē porro, propter admirabilē illā ejus cū corpore ē anima hypost: unionē. Quapropter verissimū ē, tantundē sub alterutra specie atq sub utraq contineri. Totus enim ē integer Chrs sub panis specie ē sub quavis ipsius speciei parte, totus itē sub specie vini ē sub ejus partibus existit.—

3° explicatur constanti praedicatione eccles: perpetuaq traditione — v. testimonia collata in th. VIII

esse corpus Chri vivi, corpus cū sanguine sub utraq specie, corpus unitum divinitati, corpus idē q. sedet ad dextrā Patris totus Chrs.—

Saec. XII Constp. excitata ē controversia de corporis Chri in Euch. incorruptibilitate — tū responsū ē, corpus Chri in Euch. prorsus esse incorruptibile ē indivisibile, neq aliud esse in Sacr. quā ipse ille Chrs qui nunc regnat in coelis. Tū multa prolata sunt egregia PP. testimonia quorum partē dedimus sub th. VIII

II. Eadē fere argumenta quibus probatur totus Chrs praesens esse sub alterutra specie, etiā demonstrant ejus praesentiā sub qualibet parte specierum.—

1° apparet h. ex ipsa demonstratione, qua Chrs utraq speciē divisit; si quis autē contendat, ante consecrationē ~~Chrū~~ panē fregisse, saltē de poculū ~~extrat~~ necesse ~~Chri~~ nō potest ē de bibitū fuisse pō consecrationē. Singuli tamē Apost: sub utravis speciē totū receperunt Chrū. Ergo totus praesens erat sub singulis specierum partibus.

2° idē constat ex universae Eccl: praxi inde ab Apost: temporibus

3° Idē solemniter declaratū ē in Trid: sess. XIII c. 3. Si quis negaverit, in venerabili sacr. Euch. sub unaquaq specie ē sub singulis cujusq speciei partibus separatione facta, totū Chrū contineri: a. s.

Nonnulli theologi cū Domin. Soto contrariā doctrinā putant haeresi esse. Melius tamē Vasquez. Disp. 188. c. 3. n. 16. ego vero existimo id q. diximus de partibus ante separationē, nō esse ab Eccles. usquā tanquā de fide definitū, ē ita illud negare nō esse haeresiū manifestā, esse tamē nō solū temerariū, sed etiā errorē eo q. optima ratione ex principiis fidei eā negantes ad absurdū deduci possint.—

Trid: in can. 3 addit quidē restrictionē: separatione facta, sed in cap. 3 ejusdē Sess. XIII simpliciter i. docet absq restrictione illa.— (v. supr.)

Verbis Chri panis vertitur in carnē Chri — de quacunq igitur parte symboli verificatur appellatio „hic panis" sub ea praesens ē caro Chri.

Atqui ea appellatio verificatur de quacunq parte s. continua s. separata, ergo—

Separatione facta continetur Chrs sub singulis partibus — h. de fide ē (Trid.)

atqui praesentia Chri nō efficitur separatione specierum sed verbis consecratoriis

ergo si verba haec nō producunt praesentiā Chri sub singulis partibus continuis, neq efficerent eā sub iisdē facta separatione.—

Ē igitur totus Xtus in toto symbolo ē totus in singulis partib9 i. quæ locutio ɜ dicit:

a) nulla ē symboli pars, sub qua Xtus nō sit præsens, nō tantū parte corporis sui, sed toto corpore.

b) Sicut anima in corpore ē ut in uno toto, ita Xti corpus ē sub speciebus continuis sicut in uno toto;

c) Anima informans corpus oēs ejus partes informat unde præsentia ejus in una parte exigit præsentiā in aliis partib9, ē tamē informationes illæ constituunt unā adæquatā informationē totius corporis, quia unū corpus ē, ita corpus Xti præsens sub toto symbolo etiā præsens ē sub oib9 symboli partib9, quæ tamē præsentiæ una continua ē, nō plures præsentiæ adæquatæ s. independentes.

III. Hic m9 præsentiæ oīo analogus ē modo, quo præsentes sunt Spiritus, neq aliter ab nobis concipi aut declarari pō. Unde PP appellant corpus Xti in Sacr: præsens corpus intelligibile, νοητόν (Chrys:) v. cibū ē potū incorporeū (Ephrē Syr.), agnū spiritalē (litur.) corpus spiritale, sanguinē spiritalē (Clem. Al. Ambr. S. Hier. Lanfrancus) —

Liquet hanc præsentiæ m̄ neq sensib9 objectū esse neq imaginationi nec posse sec. leges mechanicas s. intelligi s. explicari.

Frustra etiā atomi invocantur v. entia materialia partib9 carentia, quar compenetratione putant explicari posse tā altū mysteriū.

Præsentia hæc spiritalis conspicienda ē legesq mechan. supergrediens; pō tamē illustrari charismatib9 quæ adhuc in hac vita mortali transfunduntur in corpora SS v. magis adhuc ex proprietatib9 corpor glorificator quæ hæc clarius demonstrant esse quendā ordinē supernaturalē ad quē corpora quoq elevari possunt, qui desinant esse i. q. sunt, participantia miras quasdā Spirituū proprietates.

Attamē in quavis analogia ē similitudine habemus ē discrepantiā.

Similitudo cū m° existendi spiritib9 proprio in eo ē

1. a) totū ē in toto symbolo ē totū sub singulis partib9;

b) nō existit per m̄ extensi ad spatiū, sed m° indivisibili, ita ut nullæ possint assignari spatii partes divisibiles, quib9 diversæ partes corporis respondeant, sed totū corpus in oib9 suis partib9 habet propriā suā eandē indivisibilē, nulli extenso spatio comensuratā præsentiā.

Pō tamē in una parte spatii cessare præsentia quin ideo cesset in aliis ē h. m° in partib9 spatii pō habere plures præsentias divisibiles.

Diversitas autē in h. posita ē:

Sp. nullas partes habet, nec quas pō spatio extenso comensurari, unde præsentia absq extensione veluti in puncto uno indivisibili, ē indivisibilitas subjecti

Cf. Lessiu de perfect. Divin. XII. c. 16. n. 124

ei essentialis ē ex ipsa simplicitate sua (hæc enī partes extra partes excludit). Præsentiæ autē diffusio nō ē spiritui naturalis vi ipsius simplicitatis, sed ex intrinseca sua spirituali virtute.

Corpus partes habet distinctas, connaturaliter existentes in distinctis spatii partibus. Nullā habet virtutē connaturalē exhibendi præsentiā suā extra singularē locū suū.

Hinc in corpore etiā supernaturali mº dū existit manet duplex illa naturalis exigentia in actu 1º, licet in sacr. nō reducatur ad actū 2ū. Quāvis igitur in sacr. hoc præsens sit absq extensione indivisibiliter relate ad locū, manet tamē divisibilitas subjecti h. e. maneat partes ab invicē divisibiles.

—

Ulterior mysterii explicatio hæc invenitur ap. Suar. Lugo, Gambertu al.

Quæ: quid sit dicend in h. existendi mº de corporis quantitate, organismo, partiū ordine ac figura?

Resp: distinguendo corporis proprietates prout intrinsece sese habent, ab eaꝝ relatione ad spatiū.

1º Corpori essentiale, ut plures habeat partes, ab se invicē distinctas, quæ mutuo se excludunt eodē mº quo totū corpus suo spatio oē aliud corpus excludit. Hæc exigentia corpori essentialis ē nō tamē exclusio actualis, quæ illā comes, tamē a Deo suspendi pō – ut ignis pō nō urere, quin cesset ignis vere esse.

Partiū igitur distinctio ē hæc exigentia s. radix impenetrabilitatis, ut naturâ, licet nō situ, pars extra partē sit posita, constituit corporis quantitatē intrinsecā. Actualis vero partis a loco partis alterius exclusio constituit extensionē extrinsecā ad spatiū.–

Prior manet in sacr. unde corpus suæ naturæ permissū obtineret etiā extensionē ad spatiū sibi naturalē – actualis vero per div. oīpotentiā suspensa ē.–

2º Organismus corporis intrinsecus postulat

a) duo illa, quæ constituunt quantitatē intrin.

b) heterogeneitatē partiū utq certo ordine quodā ex ipsa natura suæ ad invicē referantur ad unū totū efficiend, unione vitali, nō mechanica.

Hanc essentialē oīs organismi naturā tanquā immediatus effectus comitatur partiū dispositio in spatio, quæ tamē, salvâ corporis natura, a D. O. in h. sacr: suspensa ē.

Sed organismus intrin: ē quantitas intrins. manet in Sacr. oīo idē quē corpus Xti habet in cœlo in mº existendi connaturali.

Pars I

De SS Eucharistiae Sacramento.

Cap. II.

De Transsubstantiatione.

(Th. 12 – 16)

Th. 12.
Dogma transsubstantiationis distinctum ē tm̄ a dogmate realis præsentiæ tm̄ absentiæ substantiæ panis ac vini.

I. Pistorienses in impio suo ac vesano conciliabulo circa ritum consecrationis ~~declarare~~, remotis quæstionibus scholasticis circa modum quo Xtus ē in Euch. a quibus parochos docendi munere fungentes abstinere debeant, duobus propositionibus ausi sunt doctrinam totam concludere:
1° Xtum pō consecrationem vere, realiter, substantialiter esse sub speciebus;
2° tunc oē panis ē vini substantiam cessare, solis remanentibus speciebus.

Ejusque vero Pius VI (bulla „Auctorem fidei") his verbis hujusmodi temerarium conatum notavit:
„prorsus omittit ullam mentionem facere transsubstantiationis s. conversionis totius substantiæ panis in corpus ē totius substantiæ vini in sanguinem, quam velut articulum fidei Trid. Concilium definivit ē quæ in solemni fidei professione continetur..."
unde liquet manifesto præter duo illa capita a Pistoriensibus affirmata tertium ~~pitae~~ articulum hac in materia ad fidem pertinere, ab illis prorsus distinctum.
Qui vero, ut factum ē a Pistor. duo priora capita sola traderet, tertium vero inter quæstiones liberæ disputationis recenseret, is negaret eum ad fidem pertinere, quamvis dicente a Trid. definitum.
Quapropter P. hæc verba prioribus subjunxit:
...quatenus per inconsultam istiusmodi suspiciosamque omissionem notitia subtrahitur tm̄ articuli ad fidem pertinentis, tm̄ etiam vocis ab Eccl. consecratæ ad illius tuendam professionem adv. hæreses tenditque adeo ad ejus oblivionem inducendam, quasi ageretur de quæstione mere scholastica: perniciosa, derogansque expositioni veritatis cath. circa dogma transsubstantiationis, favens hæreticis...
A PP. Trid. in sess. XIII can. 1 ē 2: hæc tria docentur
1° In Euch. substantialiter præsens esse corpus ē sanguinem Dni (can. 1.)
2° præsens esse ita, ut non remaneat substantia panis ē vini sed tantum hor. species habeantur;
3° præsentiam illam effici per conversionem totius substantiæ panis ē vini in corpus ē sanguinem Dni, quæ dicitur transsubstantiatio.
Evidenter liquet eandem præsentiam, quæ declaratur in propositione 1a, item affirmari in 2a, addita tamen nova veritate de absentia panis ē vini. Tandem hæ duæ veritates affirmantur in 3a, item nova superaddita veritate de conversione substantiarum in corpus Dni.

Inde seq: hac propositiones s. affirmationes s. negationes ita sibi subordinari, ut qui 1ª affirmet, nondū affirmet 2ª ē 3ª quas negare pō. Qui 2ª affirmat, necessario 1ª quoq affirmat, pō tamē 3ª negare. Sed affirmatio 3ª includit affirmationē 1ª ē 2ª.

Negationes inverso ordine sese habent.

Negatio 1ª includit negationē sequentiū

Negatio 2ª includit negationē 3ª sed pō stare cū affirmatione 1ª

Negatio 3ª pō stare cū affirmatione 1ª ē 2ª.

Pō enī quis dicere v. de mº quo fiat panis ē vini cessatio, s. per conversionē s. aliā ratione, se nihil velle affirmare - tū recusat credere ut fide certū q. Concilium sub anathemate definivit oibq ut fidei articulū credend esse -

v. dicere pō i. alio mº fieri nobis incomperto

v. id fieri per panis ē vini annihilatione -

H. utroq mº, tenens priora 2 capita, nō solū negaret de fide esse, sed directe negaret verū esse i. q. Trid. solemniter definierit?

Si quis igitur contendat in 2ª propositione realis præsentiæ absentiæq panis ac vini implicite transub: affirmationē contineri ideoq illā sufficere, de hac re vero silentiū nō debere suspectū videri -

1º negand ē h. contineri, nō enī unicq ē conversionis mq per quē cessatio panis ac vini obtineri queat

2º etiasi verū esset, transubstantionē implicite contineri in 2q prioribq articulis, ne tū quidē tuto posset ejq affirmatio explicita omitti.

Sæpiq enī factū ē ut Eccl: veritates in aliis jā contentas explicite profitendas declaraverit, hac videlicet necessitate, ut sufficienter oibq proponerentur v. quia ab hæreticis impugnarentur, ipsiūq fidei depositū in discrimē vocaretur - exempl: de Ekthesi Heraclii ē typo Constantii in controversia cū Monothel: utriq decretū condamnatū a Martino I in Later. can. 14 ē 18. S. Max. de illo silentio scripsit: impossibile ē, ut opinor, ista molitio, nō enī sinunt Romani una cū impuris hæreticorū vocibq simul auferri lucidas SS PP voces... Juxta S. Scripturā silentiū ipsū ablatio ē." Acta S. Max. p. 32.

Neq tamē præpostere inter se confundendæ sunt 2 quæstiones plane diversæ i. q. commisit Fr. Xav. Feller in suis ad bullā Pii VI adnotationibq: alia enī ē mq quo Chrq præsens ē in Euch: alia quo præsens

Suar: infero, si quis confiteatur præsentiā corporis Chri ē absentiā panis, neget tamē verā conversionē unius in aliud, in hæresin labi; quia Eccl. cath. nō solū priora 2ª, sed etiā h. 3ū definit ac docet... Si quis tamē confitendo rē totā, vocē transsubstantiationis abjiceret, ut ineptā ē barbarā, in re ipsa nō existimo esse hæreticū, quia usq vocis per se nō pertinet ad obj. fidei, esset tamē valde temerarius, scandalosq ac pias aures offenderet, ac deniq in foro externo habendq esset vehementer de hæresi suspectq. (disp. 50 sect. 1 ad fin.)

fit in Euch. De utroq aliqua ad fidē pertinent, aliqua liberœ discussioni vacant. Ad fidē pertinet Chti præsentiā fieri per panis ē vini conversionē totiq substantiœ in corpq sanguinēq Dni̅ – h. tamē nō constat de oībq notionibq quibq v. generatiī conversionum v. hœc singularis conversio constituatur. Sufficit confusa conversionis notio, quā oēs habent; singular notar determinatio ad theol: pertinet suntq plura in opinione posita quœ absq fidei detrimento sententiar diversitate permittunt. Ita etiā de mº quo Chtq in Euch. præsens ē plura de fide sunt (Trid. XIII. cap. 1. 3. can. 1. 3. 4. XXI. cap. 3. can. 3) nō oēs tamē rationes quœ a theol. ex h. mysterio deducuntur, ad fidē pertinere dicendœ sunt.

—

II. Transsubstantiationis nomen primo solemniter consecratū ē in Later: IV – postea in Trid. ē Profess. Fid. Pii IV tanquā tessera aptissima, separans cath: de Euch: sensū ab novator erroribq. Animadvertimq quœ seq:

a) mutatio quemvis transitū dicit ab uno statu in aliū; a termino positivo in aliū posit. v. etiā a negativ. in negat. ē vice versa.

b) conversio minq late patens dicit mutationē termini posit. in aliū posit.

c) transformatio conversionis species ē, videlicet unius formœ in aliā transitq. Cū vero formœ duplex sit genq, transformatio quoq 2ex erit:
  substantialis ē
  accidentalis ad quā pertinet transfiguratio

d) transsubstantiatio ea conversionis species ē, cujus terminq nō solū sec. figurā remanente substantia neq sec. formā remanente materia sed sec. tota substantiā remanentibq sensibilibq accidentibq in aliā transit substantiā –

Nomē h. ē propriū ē, qui nulli alii conversionis speciei convenit ē aptissimū, cū ipsa etymologia sua rei significatœ definitionē exhibeat, transitū totiq substantiœ in substantiā aliā. Deniq conversionē hanc specialē ab oībq aliis apertissime distinguit contra præposteros hœreticor conceptq, unde semper permolestū fuit, eodē mº quo alii termini dogmatici, contra novatores definiti: ὁμοούσιος, θεοτόκος, hypostatica unio, ex opere operato sacr: efficacia –

Ante Bereng: errorē vox hœc profecto in usu nō erat quā directe sit opposita certo individ errori, at res ipsa æquivalenter indicatur ē in Scr: ē apud PP ē in Litur. nihilq aliud nova voce effectū ē, nisi ut vetq ē apost. dogma propter novos hœreticor errores novo designaretur nomine – cf Athan. de decr. Nicæn. 21. Aug. in Jo. tr. 97. n. 4.

Apud PP res, de qua agitur, h. fere mº exprimitur: „ea quœ sunt, in a. mutantur, quœ nō erant" „quœ erant, in aliud mutantur"

„Cotidie visibiles creaturas in substantiam corporis et sanguinis sui secreta potestate convertit" „primaeva creaturae in Domini corporis transeunt naturam"

Bereng: in Concil. Rom. sub Greg: VII profiteri jussus est: „panem et vinum substantialiter converti in carnem et sanguinem Domini"

Denique constat transsubstantiationis vocabulum diu ante Concil. IV. Later. in usu scholae fuisse. Inveniuntur transsubstantiatio, transsubstantiare, transsubstantialiter mutare ap. Hildebertum (saec. XI) serm. 93 – Stephan. Eduensem (Ep. Augustod. a. 1112) de Sacr. alt. c. 12. S. Hildegardem (saec. XII) ep. ad praelatos Moguntin. Petrum Blessensem ep. 140 et serm. 38 et alii. Praeterea in communi usu fuisse apparet ex litteris encycl: Petri Card. ap. Baron. a. 1178 n. 26 et epistola Gaufredi, discipuli S. Bern. ad a. 1188 n. 28.

Th. 12.

De propria transsubstantiationis notione.

Conversio active sumpta dicit actionē qua fit mutatio objectiva.

Conversio objectiva ē unius rei in aliā transitus sec. aliquā rationē entis, s. accidentalē s. substantialē. Prioris s. accidentalis exemplū sit tibi lignū in statuā exsculptū, alterius vero mutatio aquæ in vinū, quidquid sit sentiend. de primis rer. elementis. Nā etsi negaretur substantialis conversio saltē ex usu quotidiano, propter verā specificā mutationē, ita appellanda erit. Tandē animadverte, ap dici conversionē adhiberi de transitu substantiali quā accidentalis.

Jā si accurata instituatur conversionis analysis, hæc in ea habentur:

1° terminus a quo ē terminus ad quē, quor. prior saltē sec. aliquid sui necesse ē desinat, ut in ejus locum altera succedat essendi ratio. Tota res, quæ convertitur, dicitur terminus totalis a quo; ratio ante essendi desinens dicitur terminus formalis a quo. Eodē m° distingue terminū totalē ē formalē ad quē.

In Euch: terminus tot: a quo – substantia panis cū suis accidentibus

terminus form. a quo – sola substantia panis

terminus tot: ad quē – Sacr: Euch: h. ē. unū cōpositū ex corpore Chti ē accidentibus panis

terminus form. ad quē: corpus Chti. –

2° Successio debet esse propria ē realis h. ē præter extrinsecū ordinē temporis debet etiā adesse nexus intrinsecus inter desitionē unius termini ē successionē alterius – ~~alit~~ secus nō habetur transitus unius in alterum. Nō tamē requiritur, ut terminus form. ad quē excludat ex natura sua terminū form. a quo ejusque cessationē efficiat; sufficit ad h. propria ratio actionis conversionē efficientis. Conversio nō denominat natura terminor. intrinsecā, sed actionē ejus effectu.

3° Terminus form. a quo desinit esse ē proinde etiā terminus tot: a quo, nō tamē eū oportet sec. se totū desinere. Terminus tot: ad quē incipit esse in complexu suo, nō tamē exigitur, ut etiā terminus form. ad quē simpliciter novā existentiā acquirat. Cujus rei exemplū habes in generatione Filii Dei, qui quamvis ab æterno existentis, nihilominus vere ex Virgine novā generationē accepit, nō tamē simpliciter esse incepit, sed homo esse incepit.

At necessaria ē animadversio, ut vera habeatur conversio, nō sufficere merā adductionē termini jā praeexistentis, sed requiri, ut terminus, licet alio in statu praeexistens, ponatur praesens per actionē, quae sufficeret ejus productioni, praeciso quolibet esse q. jā habebat anteā. Hanc Pallav: reproductionē, Lessius rectius replicationē appellat. Unde PP. declarant, admirabile Salv. corpus in Euch. fieri, effici, confici, creari, recreari. –

7º Negari nō pō, q. Pallav. adv. Lugo aliosq affirmat verā posse conversionē esse, etsi terminus a quo totus sec. se desinat nihilq ex eo reale perseveret, q. [illegible] posit inservire componendo term. ad quē. Commune tertiū q. idē in utroq maneat esse i. q. ē term. convertendus terminusq conversus ex aequo sint pars mundi, v. ut alii dicunt, conceptus rei praesentis. At magis propria conversio erit, si commune tertiū in utroq term. aliquid reale erit ē intrinsecū. Oportet enī posse vere dri: h. q. erat A, nunc ē B ». ea quae sunt, in i. mutantur, q. nō erant " De myster. c. 9. S. Ambros. – I. vero magis proprie dri pō, si aliquid reale utriq term. totali intrinsecū remaneat. Hc commune 3ū in conversione euch. (species vini ē panis) reperiri, oēs fatentur, nō excepto Pallav.

–

Coroll. 1. Term. form. a quo annihilari nō recte dicitur, nō enī simpliciter esse desinit, subtracta div. conservatione, sed cessat per actionē, quae ponitur term. ad quē neq. cessat in nihilū, sed in aliquid.

Coroll. 2. Ens simplex q. ē partibus careat ē sensibilibus accidentibus, nō pō proprie conversionis esse term. a quo, nā quāvis sec. se tot. posset desinere nō tamē ita desinere pō ut aliquid remaneat commune etiā term. ad quē. –

Th. 14.

Traditio divino-apost. de transsubstantiatione exhibetur in universitate et antiquitate christiani consensus.

Absentia panis et vini in Euch. quodque quo desinant, quamvis sint inter se dogmata distincta, tamen ita cohaerent, ut potius de priori controversia fieri soleat eoque demonstrato alterum iis de testimoniis facillime persuadeatur. Certe omnes veteres DD, qui prius tradiderunt, etiam alterum docuisse.

Praeterea supponimus totius christianae antiquitatis fidem universalem in reali praesentia, unde cum illis tantum nobis agendum est, qui hanc quidem admittunt, at negant eam per transsubstantiationem fieri.

I. Inde a tempore quo damnata est haeresis Berengarii Eccl. universae usque ad Wiclefii Protestantiumque innovationes haec fuit fides ac professio, in Euch. non adesse amplius panis et vini substantiam, sed per conversionem in corpus sanguinemque Dom. desiisse.

1° Sive Bereng. steterit in Sacramentariorum sententia[+] sive admissa reali praesentia negaverit tantum panis ac vini absentiam, certum est illum huic negationi quam maxime institisse. At vix innotescente ejus haeresi undique conclamatum est, non solum contra prius sed alterum quoque doctrinae caput. Orbis vero complis contra eum directis conciliorumque sententiis tam ipsius transsubstantiationis quam praesentiae realis negatio condemnatur ut Eccl. doctrinae adversa.

[+] In opere principi suo „Sacra Coena" a Lessingio reperto negat etiam praesentiam realem, de qua re dubitabant Mabillon, Martene, alii.

Talem fuisse ipsius Bereng. opinionem apparet ex libello, quo retractavit professionem fidei a se in Concil. Rom. sub Nicolao II editam, ita loquens de Card. Humberto qui in Concilio tradiderat ei professionem subscribendam: fuisse in sententia, imo vecordia vulgi, minime superesse in altari post consecrationem substantiam panis atque vini etc.

Ad quae verba reponit Lanfrancus (de corp. et sang. Dom. 1.): restius dixisses: erat ante Burgundus in sententia cath. Ecclesiae, sed non in mea meorumque sequacium, qui maluimus nos ab ea superbe separare et contra eam ad nostram perniciem schisma facere, quam humiliter membra ejus esse et communem in ea fidem salubriter retinere ... Nicol. Pp comperiens, te docere, panem vinumque altaris post consecrationem sine materiali mutatione in pristinis essentiis remanere ...

De dicit Guitmundus (de corp. et sang. Dom. lib. I): Berengariani omnes quidem in hoc conveniunt, quia panis et vinum essentialiter non mutantur ... alii nihil omnino de corpore et sanguine Dom. sacramentis istis inesse ... alii ... dicunt corpus et sanguinem Dom. revera sed latenter contineri,

ē ut sumi possint, quodamō, ut ita dicā, impanari—
utrosq deinde refellāt tanquā recedentes a fide univ.
Eccl...

Professione fidei a se sub Nicol. II edita ipse Bereng.
ita intellexit, ut per eā damnaretur etiā transsub-
stantiationis negatio.

In professione autē sub Gregor. VII edita in Conc. Rom.
a. 1079 hæc declarat: Ego Berengarius corde credo
ē ore profiteor, panē ē vinū, quæ ponuntur in altari,
per mysteriū orationis ē verba N. R. substantialiter
converti in verā ē propriā ac vivificā carnē ē san-
guinē J. Chti...

In Con. Later. IV sub Innoc. III definita ē res
sub ipso h. nomine: corpg ē sanguis in Sacr. altaris
sub speciebq panis ē vini veraciter continentur, trans-
substantiatis pane in corpg ē vino in sanguinē
potestate divina.

Concil. Const: ē bulla Confirm. Martini V damna-
verunt Wiclefii articulos; quor 3 primi negabant
transsubstantiationē

Flor: decr: pro Arm: substantiā panis in corpg
Chti, substantia vini in sanguinē convertuntur, ita
tamē q. totq Chtus continetur sub speciē panis ē
totq sub speciē vini.

Trid: solemniter eandē doctrinā confirmavit.

2° Incredibili audacia Anglicanq Pusey affirma-
vit (the doctrine of the real presense as contained
in the Fathers 1855) usq ad sec. XV in. liberā fuisse
opinionē, quæ tenebat panis ac vini in Euch. præ-
sentiā, imo tantū abfuisse quo minq hæretica ha-
beretur, ut potiq utilis videretur ad plures difficul-
tates evitandas. Hanc suā assertionē Puseyq probat
tū appellando hæreticos Bereng: contra quos scripsit
Guitmundq, tū abb. Ruperto, Innocentiū III,
deniq multos schol: tamē exceptis illis hæret:
ē forsitan Ruperto+ abb. De quo tamē alii aliter
sentiunt, nullq ē, fatente ipso Puseyo qui negaverit
dogma q. in quæstione ē, de transsubstantiatione.
Dicit hos DD commemorare opposita transsubstantiationi
sententiā, nec tamē eā probare. Videamq singulos.

D. Th. in 1 Cor. XI Lect. V ad quē locū hoīo Anglicanq
nominatī provocat, verū ē q. nō appellat hæreticā
opinionē contrariā; sed sufficienter indicat, in re tali, dicens esse
impossibile, ut permaneat substantiā panis.

+ Ruperto tribuebant nonulli opinionē absurdā unionis hypo: panis cū Chto — Ejq vero orthodoxiā vindicavit Gerberon „Apologiā pro Ruperto ab. Paris 1669 — Suar. D. 49. s. 2.

Sed praeterea inspiciend. erat opq principale ejq Theol: sublimis D: ubi haec aperte habet: 3. q. 75. a. 2.
„Quidā posuerunt, pō conservationē substantiā panis ē vini in h. Sacr. remanere. Sed haec positio stare nō pō." Allatis deinceps IV rationibq ita concludit: unde haec positio vitanda ē tanquā haeretica"

S. Bonav: commemorat quidē 4. d. 11. P. 1. a. 1. q. 1. fuisse quorundā positionē, nō esse in Euch. aliquā conversionē, sed ad invocationē verbor. sine conversione fieri div. virtute, ut corpq Xti sit ibi --- hanc tamē positionē dicit contrariā auctoritati Sanctor. ē rationi Theolog; esse reprobandā neminēq ex DD habere defensorē.—

Explicaturq deinde m^s conversionis, quā deberet rationē habere tu temporis vigentis doctrinae de materia prima ē forma subst: poterant ante Trid: contentq esse hac mitiori censura: ponunt communiter DD q. totū transit in totū, solis accidentibq remanentibq. ē propterea relicta 1a opinione quae tollit conversionē materiae, relicta aliā quae tollit conversionē formae, magis cathol: tenemq q. totq panis in corpq Xti convertitur ē optimo jure ista conversio transsubstantiatio dicitur.—

Sane ante Concil. Trid. poterat dubitari utrū diserte necne definitū sit, nō solū substantiā panis ac vini, verū etiā desinere ē materiā ē formā

Durandq admittebat fere solq ex schol: ejqdē permanentiā materiae, quae fuerat in panis compositione — ē tamē Puseyq dicit eū docuisse transsubstantiationē, unde apparet, parū eū curare utrū concessa panis desitione eadē remaneat materia necne.—

Tandē in Scoto h. mirū accidit Anglicano, ut difficultates quas ille sibi movet, tanquā genuinā ejq sententiā exponat. At Scotq docet ex communi Theol. consensu, PP. doctrina, disertā concil. Later. definitionē dogma transsubstantiationis credend esse — 4 d. 11. q. 3. n. 13. 14. 15.

De reliquis Pusejī argumentis haec animadvertisse satis erit. Nō solū DD quos citat, existimant, sed longe communior Theologor sententiā concedit, nō repugnare per sese, ut corpq Xti una cū panis substantia praesens sit. Sed quando quae: nō quomō Xtq absolute potuerit h. Sacr. instituere, sed quomō re vera instituerit, una ē eor consensio, nō remanere substantiā panis ē vini, sed totā converti in corpq sanguinēq Dni.

Porro h. ita esse, nonnisi ex revelatione poterit constare.
Sed de modis quibq innotuerit haec revelatio pō esse quaedā

sententiar diversitas. —

Fuerunt quidā ex vetustioribꝰ schol: quibꝰ sola Eccl: definitione, tempore Ber: proposita, efficaciter sensꝰ apost: de transsubstantiatione traditionis probari posse videbatur. Nō eni verba Scr. aut PP testimonia ita putabant clara esse, ut nō possent, praescindendo ab Eccl: definitione, aliō sensu explicari. At oēs hi schol: quos Pasiꝰ appellat, eo ipso docent, transsub: dogma credend esse propter auctoritate Eccl:

H. nō significat eos doctrinā hanc habuisse vacante schol: disputatio nibꝰ, sed tantū significat, fuisse eos i quadā diversa opinione de efficaci quorundā theol. argumentorꝫ.

Solꝰ Alliacensis dubitat, nō utrū haec doctrina tenenda sit ex comuni consensu, sed utrū sit explicite necne definita ab Eccl.

IVa opinio comunior ē q. substantia panis nō remanet, sed simpliciter desinit esse. Cujꝰ possibilitas patet... & licet ita esse nō sequatur evidenter ex Scr. nec etiā, videre meo, ex determinatione Eccl: quia tamē magis favet ei ē comuni opinioni SS ē DD ideo teneo eā 4. q. 6. a. 2. —

Inde h. unū efficitur, nō fuisse Alliacens: satis perspectu statū quaest: cū Berengarianis ejꝰ comentarios scriptos esse ante Concil. Const:

Cajetanꝰ deniꝗ tantū de notione conversionis agit, quali debeat intelligi actio, qua Cꝰ praesens sistitur. —

3° Accedit consensꝰ absꝗ ambage totiꝰ Orientis omniūꝗ sectar jamdudū ab Eccl. latina avulsar, quor Patriarchae ac Synodi saepiꝰ alliocitibꝰ se protestantibꝰ declaravere, doctrinā transsubstantiationis unice verā esse ē comunē. Possent praeterea afferri Graecor professio fidei a Mich. Paleol. i Concil. Lugd. II a. 1274 edita multaꝗ id genꝰ alia ~~plura~~

Ex hac totiꝰ orbis terrar constanti consensione in mysterio quotidiē ob oculos fidelium versanti, ~~eꝗ~~ credita difficillimo sensuūꝗ testimonio quā plurimū adversanti continetur apostolicitas s. antiquitas absoluta, ita ut optimo jure praescriptionis ineluctabile argumentū hic adhiberi queat. —

(Th. 14 seq.) 2

II Doctrina in Eccl. ē constans, perpetua, universalis, verbis Redemp. o̅ipotentiaq Sp. Sⁱ panē transmutari, converti, transelementari in corpq Xti, vinū in pretiosū sanguinē Xti, de pane fieri corpq Xti, etc.

In hac vero solemni, quotidiana, publica fidei professione, quæ oībq sæc. apud omnes liturgias repetitur, ponamq ꝫ considerare

1° Terminq ad quē fit conversio. In illis professionis formulis oēs fideles per prædicatu „corpq Xti" intellegebant semper sensu proprio, nunquā translato, q. probatur argumentis pro reali præsentia allatis. Unde in illis, qui eā admittunt, nulla pō de hac re disceptatio esse.

Anglicanq quidē Puseyo mirū quid accidit: allatas locutiōnes ita explicat, ut „corpq Xti fiat sacramentaliter spiritualiter, supernaturaliter, tamē nō carnaliter corpq Xti", ut panis sit in sua naturali substantia ē suis qualitatibq ē idē panis sit ineffabiliter ē divine corpq Xti" – ē tamē vult retinere realē præsentiā, nā pro hac defendenda libru scr. suū. At nemo nō videt „corpq Xti" ab eo accipi sensu improprio, pro re elevata ad supernaturalē virtutē, pro pane cumulato benedictionibq. Tū vero justū ē ut verba quoq Salv: h. ē corpq meū sensu figurato accipiang, mirorq d. Anglicanū tā vehementer sacramentarios oppugnare. –

Præsentia realis ē transsub. ita sunt inter se connexæ ut una nō posit oppugnari, quin altera periclitetur, quapropter nō immerito Calviniani Zwingliani ꝫ objiciebant Luthercanis, una cū præsentia reali admittendā esse quoq transsubstantiatione.

Si quis vero objiciat, ita potiq interpretandas esse locutiōnes istas, ut panis communis dicatur in rē sacrā converti, continente corpq Dⁿⁱ – ea illa redeunt argumenta, quibq demonstravimq sensū improprium hic in verbis esse absurdū, neq hic sensq: panis continens corpq Xti" facilior esse aut minq contortq sensu, quē verbis subjiciunt sacramentarii.

Itaq sensu proprio una corpq dicitur in aliud corpq converti. H. vero quoties fit, semper intelligitur prior substantia desinere alteraq in ejq locū succedere. Sane convertendi v. transmutandi vox per se nō dicit substantia prodire seu totā se desinere, pō enī accidentalis quoq esse. At terminq ad quē form. sī ē substantia, nō pō̅ intellegi nisi conversio substantialis.

Prof. Angl.: congessit varias PP. locutiones, in quibus term.: ad quem exprimitur substantive, e tamen non sit substantialis sed mere accidentalis conversio. Sed h. animadvertimus nomen per se quidem et immediate designare substantiam, at translate posse qualitatem significare, tum vero oportet metaphoram esse claram facileque intellectu. Ita pro de mutatione accidentali dici: homo mutatur in angelum, per baptismum fideles mutantur in Christum, Christusque in Euch. non transmutatur in nos, sed nos in ipsum etc. Hujusmodi locutiones neminem possunt in errorem inducere. Q. vero dicit Greg. Nyss. ex. Kun. IV. p. 161. I. p. 56. hum. in Christo naturam transmutatam esse in divinitatem per se obscurum est, neque absque explicatione pro sensu cath. intelli. Neque huic loquendi modi PP. communis est saepeque apud Eutych. invenitur.

Debet igitur, quando nomine subst.: conversio accidentalis indicatur, sensus trop. manifestus esse, hunc vero excludi verbis Christi, prout jam affatim ostensum est.

Prof. Oxon. centum fere paginis demonstrat, verba transmutari, transferri, transelementari apud PP. etiam de transmutatione accidentali adhiberi, q. ante eum abundanter jam fecerunt Calviniani, tamquam h. egeret demonstratione aut aliquis sanae mentis vir h. negare conaretur. Absurde vero nobis objicit, mutationem rei materialis nobis non aliam intelligi, quam ipsius substantiae mutationem et in hacque confusione totam nostram transsubstantiationis argumentationem reponi. Nostra argumentatio non uni verbo, sed toti locutionis complexo innititur.

Exempla huc pertinentia commode in 3 classes distribuuntur –

a) terminus ad quem expresse ponitur qualitas aut perfectio accidentalis superaddita –

„mutamur in melius, in aliquid divinius, in incorruptionem

Nonnunquam term. tota: ad quem exprimitur per nomen substantiae, sed form. continetur unice epitheto adjuncto.

(Frz. 204) Ita Greg. Nyss. Christum dicit gentes transelementasse in intemeratam naturam, Chrys.: eundem dicit naturam commutare in coelestem substantiam. Tert. e homines dicuntur per resurrectionem demutati in angelicam substantiam

b) qualitas exprimitur per nomen substantiae, sensu improprio, translato adhibitum. De his jam supra satis dictum est.

c) D. Cingliranq m° veterm Luther. confert duas propositiones „ Verbū caro factū ē ē panis fit Chti
At nihil habent comune præter realitatē substantialē in præd.
In priori sententia oīs mutatio excluditur, nō propter vi locutionis gramaticā, sed quia div. persona mutationē nō suscipit, prædicatur igitur identitas uniq hypostasis in duabq naturis (= Deq Verbū factū ē homo).
In altera vō enuntiatur hypostasis, habens unā naturā sed natura quæ fit alia, q. hūmu lingua signi-ficat prioris cessationē, alteriq successionē.
H. diceret 1or locutiō, si ita haberetur: Deq Verbū factū ē corpq hum.
Cf.
aquā facta ē vinū, uxor Loth facta ē statuē salis quæ etiā deberent intelligi sens- improprio, absq prioris substantiæ cessationis, si vera sint quæ blaterat Puseqq. –

2° Terminq qui convertitur. PP docent, ante consecratiōnē esse panē, pō consecr: ampliq nō esse, tantumō vi-deri - cf. locos allatos in th. 8:
Eodē m° corpq Chti in sacr. præsens appellent panē qui vero panis ē prorsq alteriq rationis. Hinc pani comuni qui ante consecr. erat, opponunt pōs consecr: panē vitæ, panē vivū, qui de coelo descendit etc.
Negare eos vero substantiā panis nō simpliciter ex appellatione panis (nō comunis probemq, nā de sacr. etiā dicunt PP. nō esse aquā comunē, oleū comune etc: ubi eadē subst: sibi opponitur sec. diversas qualitates. Unde in transmutatione spectandi sunt termini oppositi: dicunt propterea nō superesse panē comunē, quia i.q. erat panis, jā ē corpq Chti.
Corpq igitur Chti in sacr: ē vero ē, si spectetur ejq substantia ē panis, si spectetur sacr: existendi mq
Hesych: in Lev. VIII:
„carnes in panibq comedi præcepit, ut nos intelligeremq illud ab eo mysterium dici, q. simul panis ē caro ē, sicut corpq Chti panis vivi, qui de coelo descendit."
Quibq verbis nō dicit Hesych: ut persuadere conatur Puseqq: simul existere in sacr: ē panis substantiā ē carnē Chti, sed corpq Chti, formaliter ut in sacr. ē simul ē panē esse, videlicet eū qui de coelo descendit ē carnē Chti i.q. aliis verbis Chtq ipse declaraverat: panis quē ego dabo, caro mea ē

Inde solvitur absq difficultate sophisma D. Oxon:
(repetitum pô Albertinum Calvin:)

M Qui dicit, nô esse panê comunê (simplice) affirmat substantiã panis adesse

m atqui PP dicunt, in Euch. nô esse panê comune

C ergo affirmant in Euch. manere panis substantiã

—

D.M. ita ut terminus oppositus qui esse affirmatur, sit idê panis, sed sanctificatus, adeoq mutatæ qualitatis – N

ita ut term. opp. sit alia prorsus substantia quæ analogice appellatur panis ideoq opponentur nô 2 qualitates sed 2 substantiæ, quarum prior (panis sensu phys) negatur, altera (panis sensu theol) affirmatur – C.

D m. ita ut term. oppos. sit panis idê, sed sanctif. N
ita ut term. oppos. sit alia substantia, corpus Chi qui dicitur etiã panis vivus, quia ê in statu cibi sub speciebus sensibilibus panis C

—

3.° Modus quo PP conversionê exprimunt

Legentur iterum testimonia sub th. VIII collata, in quibus præter dicta hæc præterea consideramus:

a) ex eo q. verba consecratoria, diriguntur ad panê, dicuntur super panê, concludunt, panê transmutari in corpus Chi – ergo nô intelligebant verba directa ad corpus Chi una cu pane præsens sistendum –

b) transmutationê ita exprimunt: corpus Chi fieri v. effici de pane v. ex pane –
v. Deus . rogatur, ut panê faciat pretiosum corpus Filii sui, transmutans Sp. S. suo

c) Nonnulli PP aiunt panê, cu sit potentia corpus hum. transmutari naturaliter in corpus hum. inde nô debere incredibile videri, si juxta fidê Chianorum panis per Sp. S. virtutê mutetur uno ictu in corpus Chi horumq corpus dicunt esse numero unum idemq q. natum ê de Maria V. q. nunc glorificatum in cœlis existit

Utrinq habetur transitus unius substantiæ in alteram h. q. soli a PP urgetur, nô vero ipse modus q. prior desinat, posterior esse incipiat

Ipse Puseyus fatetur, nullam fore difficultatem credendi præsentiã corporis Chi sub accidentibus panis desinente panis

substantiã, si ex Trad. v. Scr: talis sacr. institutio constaret. Videmus Trad. aperte: esse manifestissimam.

Th. 14 (seq.)

III. In demonstratione, quā supra dedimꝰ, cessationis s. absentiæ substantiaꝝ panis et vini, continetur jā hæc altera veritas, fieri eā per conversionē s. per transsubst: Nā PP eā semper proponunt veluti formalē conversionis effectū. Et revera inveniuntur in eoꝝ doctrina oēs eæ conditiones, quas ad conversionis genꝰ pertinere supra diximꝰ.

1° Duplex term. a quo et ad quē enuntiabatur ita ut absq ambage intelligendi sint prior sc. totā essē suā substant: transiisse; alter eodē m° in ejꝰ locū successisse idq. ope transmutationis, conversionis unius in alterū.

a) ante consecr: esse panē et vinū, panē communē, simpl.
b) pō consecr: nō esse amplius panē et vinū, sed corpꝰ et sanguinē Dni
c) panē et vinū transmutari, converti, transire virtute Sp. S. in corpꝰ sanguinemq Dni.
De pane, ex pane fit, efficitur corpꝰ Xti.

2° His locutionibꝰ jā continetur, panis cessationē esse in ordine ad successionē corporis Xti hancq successionē ita fieri, ut panis cessationē necessario exigat. Præterea PP hanc conversionē semper reperiunt in verbis consecrationis, h. nimirū contendentes, ut vi verboꝝ illoꝝ intelligatur panis in corpꝰ transmutari = verboꝝ efficacia hoc recens fit corpꝰ Xti ex panis — unde nō doceat simpliciter panē annihilari et deinde præsens sisti corpꝰ Xti, sed sub panis speciebꝰ effici præsens corpꝰ, ita ut necessario panis esse desinat.

Hæc aute relatio termini a quo et term. ad quē sufficit, ut veri nominis habeatur conversio

Trid. XIII cap. 4: „quoniā aute Xtꝰ Red. noster corpꝰ suū i. q. sub specie panis offerebat, vere esse dixit, ideo persuasū semper in Eccles. Dei fuit ... per consecrationē panis et vini conversionē fieri totiꝰ substantiæ panis in substantiā corporis Xti D. N. et totiꝰ substantiæ vini in substantiā sanguinis ejꝰ."

PP tanquā term. form. a quo, qui totaliter cessat, intellexisse totā panis substantiā, apparet ex m° quo describunt term. form. ad quē.

Aliis in conversionibꝰ term. form. ad quē de novo producitur, nova aute forma succedit in locū formæ prioris, unde tot. term. a quo, desinit quidē sec. formā, nō desinit sec. materiā, quæ nova subiens formā term. tot: ad quē componit.

In conversione vero euch. term. form. ad quē et corpꝰ Xti præexistens totꝰq Xtꝰ in locū panis succedit. Hinc partialis substantia panis (s. materia s. forma) nō pō ingredi: term. tot. ad quē eo ipso intelligitur desinere. Quoties enī substantia aliqua simpliciter dicitur desinere, quin materia ejꝰ incipiat novæ formæ substare v. ejꝰ forma materialis informare novā materiā, intelligitur totaliter desinere quia neq forma materialis absq materia neq materia absq forma materiali possint sine miraculo conservari.

Hinc 3 propositiones:

ex pane fit corpus Chti	successio diversae substantiae sub iisdem accidentibus sensibil:
ex aqua fit vinum	successio diversae formae s. perfectionis specificae in eadem materia;
ex marmore fit statua	successio diversae formae accident. in eodem subj.

3° Praecedentia jam sufficiunt, ut vera habeatur conversio; de ulteriori proprietate actionis convertentis, qualis sit, potest esse aliqua inter theol: sententiar diversitas.

Qui potius corpus Chti spectant, quatenus jam praeexistit dicunt illud praesens fieri per adductionem (absque tamen motu locali). At si

a) corpus Chti praesens fit citra motum locale.

b) per efficientiam unice sub speciebus panis agente non ante in Chti corpore quatenus in coelo existit.

c) sec. novum sacr: existendi modum, diversum a modo existendi corporis connaturale.

Hac praesentiae effectio intelligi nequit, nisi actio ita ponat esse substantiale corporis sub speciebus, ut sufficeret ad corpus producendum, nisi jam praeexisteret modo suo connaturali. Quae igitur non possit esse productio simpliciter, appellabimus eam reproductionem analogam productioni.

Id demonstrant PP. locutiones:

Corpus Chti fit, efficitur, sanguis Chti efficitur.

apud recentiores vero (Paschasius al:

corpus Chti in Euch. creatur, recreatur, procreatur.

4° requiritur ad conversionem maxime propriam, ut aliquid maneat idem in term. tot. ad quem, quod fuerat in term. tot. a quo (commune tertium).

In Euch. phaenomena sensibilia eadem post consecr. remanent, quae fuerant ante consecr.

Hinc enim quidam ex PP. docent symbola mystica a sua natura non recedere. videlicet, sec. quod sunt sensibilia et immediatum sensuum obj:

Schol. 1.

Sensibus percipimus sola accidentia (φαινόμενα), sub iis ratione intelligimus substantiam (νοούμενον). Mutatis accidentibus intelligitur etiam substantiam esse mutatam. Unde sec. quandam legem sacramentalem, ita fas est loqui. quamdiu facta consecr. accidentia panis vinique non mutata permanent, sub iis substantia corporis sanguinisque Chti demonstrari potest. Mutatis vero accidentibus, ita ut naturaliter non pertinerent amplius ad panem vinumque, corpus sanguisque Chti amplius sub esse non possunt aeroglorum substantia nova novis accidentibus respondens occupat per creationem.

Unde animadvertend:

1° corpus Xti sub speciebus in locum panis succedit, non signif. corpus Xti incipit subjectum esse eorum accidentium, sicuti antea fuerat substantia panis, sed vi institutionis sacr: sub illis speciebus demonstrabile est corpus Xti, sicuti antea demonstrabile fuerat substantia panis, et vi ejusdem institutionis, donec manent accidentia, ab illis inseparabile esse corpus Xti, sicuti antea naturaliter ab iis separari non poterat subst. panis.

Ex hac porro conjunctione seq:

a) de corpore Xti posse eas mutationes praedicari quae licet in speciebus fiant, propter unionem tamen earum cum corpore ad illud transeunt: cujusmodi sunt mutationes locales. Unde recte dicitur Xtus in altari poni, elevari, circumferri.

b) Ea quae sola accidentia, non autem ipsum Xti corpus afficiunt, 2^{ci} modo a nobis et concipiuntur et praedicari possunt

α) aliqua solis accidentibus conveniunt, quatenus sunt species, qualitates, aliquid distincta a corpore Xti (calefieri, corrumpi)

β) alia licet solis accidentibus conveniant, concipiuntur tamen iis convenire, quatenus cum corpore Xti unum totum sacr. constituunt (corpus Xti in Euch. videtur, tangitur, frangitur)

Videlicet substantia quae subest his accidentibus non alia est quam ipsum Xti corpus.

Imo ad. haeret. pro utile esse si hujusmodi mutationes aperte proclamentur

Bereng. sub Nicol. II in Concil. Rom. 1059 jussus est profiteri corpus et sanguinem D. N. Jhu. sensualiter, non solum sacramento, sed in veritate manibus sacerdotum tractari, frangi, et fidelium dentibus atteri. Frz. 227.

2° quum nutritio nulla sit sine mutatione specifica accidentium panis et vini, haec autem dum fit, incipit accidentibus subesse nutriens substantia.

A. Puseij objicit, PP. docuisse Euchar. nutrire et proinde panis substantiam in ea remanere, falsum est quia PP. v. nutritionem intelligebant conjunctionem cum nostris corporibus v. nutritionem spiritualem, medentem tum animae tum corporis infirmitatibus.

Praeterea inde quod Euch. retinet vim nutritivam, non seq. remanere etiam substantiam panis

Tandem ap. PP desunt hujusmodi subtiles inquisitiones quum tunc in re deessent errores oppositi.

Schol. 2.

Praeter difficultates, quae a protestantibus e Puseyo moveri solent, quasq superius variis in locis superavimus, haec juverit adjecisse.

Matth. XXVI. 29. Dico autem vobis: nõ bibã amplius de hoc genimine vitis usq in diẽ illũ, cũ illud bibã vobiscũ novũ in regno Patris mei. –

Marc. XIV. 25. Amẽ dico vobis, quia jã nõ bibã de h. genimine vitis usq in diẽ illũ, cũ illud bibã novũ in regno dei. –

Ap. utrũq haec verba leguntur põ calicis consecrationẽ.

PP a Puseyo citati intelligunt quidẽ genimẽ vitis de vino naturali, nõ tamẽ possunt demonstrari verba haec retulisse ad sanguinẽ Chti.

Etiamsi verba haec põ consecr. pronunciata intelligantur poterat tamẽ term. comparationis, maxime in sermone symbol. desumi a vino adhibito in coena ante consecr.

Solus Hilar: verba haec ad sacr. retulit e propterea vitẽ symbolice ipsũ Chtũ intellexit, ita ut genimẽ vitis sit sanguis Chti. – neq: dicit „ex vitis isto fructu" ut Puseyus pervertit contextũ, sed „ex vitis istius fructu" q. nõ põ significare nisi Chtũ qui ipse ẽ vitis. –

Ceterũ quũ species remansissent in object. realitate sua poterant et ipsae vinũ vocari terminus comparationes adhibere.

Agit D. Anglicanus in quodã scr: de vocibus in, sub, cũ pane e vino, usitatis apud PP:

At neminẽ ex PP protulit, affirmante corpus Chti nobis dari sub pane v. cũ pane

nã q. Hilar. dicit: nos sub mysterio carnẽ corporis Chti sumere (Trin. VIII. 13) v. Prosper: bibere nos sanguinẽ Chti sub forma e figura vini"

ois ad hanc quaest: nõ pertinent. –

Locutio vero in pane e vino ap. PP. 3o mo occurrit:

1o pro materia, ex qua sacr. conficitur „sanguinẽ suũ in vino consecravit" Tert. c. Marc. IV. 40

2o pro sensibili specie panis

3o pro corpore Chti in statu cibi

Comparatio, quã saepe instituunt orientales, inter Euch. e carbone ignitũ (Is. VI. 6) nõ probat, q. contendit Puseyus, una cũ Chti corpore manere panis substantiã, sicut in carbone ligno manet una cũ igne, sed carbonẽ ignitũ sumunt PP pro symbolo incarnationis, docentes totũ Deũ hoc adesse in Euch: ita ut lignũ significet corpus Chti sub speciebus sacr: ignis autem Verbi.

docet quã carnẽ efficacẽ sanctificationis nostrae aut veritatẽ e essentiã carnis in oppos. ad figurã e speciẽ Unde D. Th. in cat. aur. in Luc. XXII, 49 recte dicendus ẽ vertisse verba Cyrilli: convertens ea in veritatem propriae carnis" minime vero ad vitandas difficultates, quae prorsus nõ extant, textũ immutavit, ut absurde suspicantur Calviniani quidã e Puseyus. –

Deniq oli Calviniani, nunc autẽ Puseyus objiciunt usitatos PP. locutionẽ: a Deo immitti donis propositis vi vitae e ea transmutari in virtute δύναμιν v. efficaciã (ἐνέργειαν) carnis suae – Ita Cyrill. Alex Elias Cret. Theophyl. At ἐνέργειαν τῆς ἑαυτοῦ σαρκὸς ap. Cyrill. e Eliã Cret. itẽq δύναμις σαρκὸς ap. Theophyl. nihil aliud significare contendimus

Th. 15.

Transsubstantiatio ex ipsis verbis consecratoriis demonstratur.

I. Canō tutissimus interpretandi s. Scr: ille ē ~~qui consti~~ consensus ~~tuitur~~ cathol. intellectus, confirmatus diserta Eccl: declaratione; hic ante nos certiores reddit verbis Institutionis diā transsubstantiatione contineri.

PP. v. proponunt panis ē vini permutatione, deinde fide appellent simplici appellatione verbor Chri –

v. praemissis Chri verbis inferunt permutatione tanquā illis expressā

v. in actione liturg. postulatur a Sp. S. ut fiat donor propositor conversio in corpus sanguinemq Chri.

Inde transsubstantiationis dogma nō continetur sola Trad: orali sed ex constanti fidelium consensu cū Chri verbis ū Euq: tanquā in fundamento suo cohaeret

Haec connexio agnita ē diserte declarata ē a Trid: XIII. cap. 4. Quoniā ante Chrus Red. N. corpus suū id, q. sub specie panis offerebat, vere esse dixit; ideo persuasū semper in Eccles: Dei fuit idq nunc denuo s. haec Synodus declarat, per consecratione panis ē vini conversione fieri totius substantiae panis in subst: corporis Chri D. N.

Quamvis vero manifestissimo constet, sensū hunc inesse in verbis Scr: posset tamē fieri alia quaestio utrū sensus hic independenter a Trad: ex sola verbor vi posset necne demonstrari. Duae enī hae quaestt. nunquā confundi debent.

Jā theol: affirmantes ex verbis Scr: transsubstant: demonstrari nō posse, ut fecerunt Scotus: Durandus Paludanus nihil aliud sibi voluere, nisi q. solis verbis per se inspectis, praecisione facta ab intellectu cath: haec veritas demonstrari nequiret. –

Quāvis vero haec opinio falsa sit ~~videlicet~~, verba Chri per se ambigua esse neq ex iis posse hermeneutice veritate transsubstant: demonstrari, nō pō tamē cū Vasquezio dici, eā cū Trid. doctrina pugnare.

Negari tamē nō pō modū loq Concil. magis favere opinioni contrariae, asserenti in verbis illis minime ambiguū sensū inesse.

II. Possumus igitur ex verbis institutionis ~~Chri~~ hermeneutice verū sensū eruere, ita ut nō solū intelligamus, verū esse sed quomodo verus sit

Quando Chrus tenens pane dixit: h. ē corpus meū, pron. h. nō pō nisi panis esse, quamdiu panis sub ē suis phaenomenis

Manente illa substantia nō poterit aliā demonstrare subst: quae una cū subst: cōnaturali maneret sub iisdē accidentibꝰ, sibi nō propriis. Desinente vero subst. cōnaturali; alia subst. sola praesente pron. h. hanc aliā subst. indicabit.

In ostensione objecti sensibilis, quamdiu manet res cōnaturaliter demonstrabilis suis accidentibꝰ, ea sola terminꝰ ē demonstratꝰ pron. h. s. accidentia sumantur proprie ē physice s. moraliter tantū ē ex communi mº considerandi.

Jamvero si pron. h. demonstret subst. aliō diversā a visibilibꝰ speciebꝰ, significatur praedicato (corpꝰ Xti jā adesse sub speciebꝰ istis, subst. vero cōnaturalē (panē) ampliꝰ nō praesens esse.

Aliter Xtꝰ affirmaret substantiā panis esse substantiale corpꝰ suū q. repugnat, ut ergo vera sit necesse ē, ut corpꝰ substantiā panis excludat.

Verba vero Xti, ut vera sint, necesse ē efficiant q. enuntiant, nō enī praesupponunt verū i. q. declarant; qum ergo affirmando corpꝰ Div. eo ipso negant praesentiā panis, prioris praesentiā illa efficiant, ut alterꝰ cessationē obtineant. Haec autē ē conversio totiꝰ subst: panis in corpꝰ Xti s. transsubst.

—

Siqui admisso verbor sensu proprio praesentiaq reali negant conversionē ex verbis perse demonstrari posse, duplicē ob causā errasse videntur. v.

1º considerant verba Xti veluti solū corpꝰ ejꝰ spectantia, ita ut pron. h. solū corpꝰ designet, nullo habito respectu panis

v. 2º nō considerant discrimē maximē (inter res) quae ex natura sua v. consensu continent aliā re, interq res quae tantū propriā suā exhibent naturā. In illis pron. h. pō revera signif. rē contentā, ita de poculo pleno dici recte pō: h. ē vinū, de Concha, haec ē margarita, de marsupio h. ē aurū. At in alteris pron. h. nō pō nisi propriā totiꝰ subst: designare.

At evidens ē panē nihil continere in se neq quid significare praeter suā subst: nisi expressa mentio fiat alicujꝰ usꝰ tropici.

Hi quaeq Scotista emisit hypoth: verba Xti per se verificari etiā manente panis substantia. Si enī instituisset sacr: ita, ut panis ē corpꝰ simul essent in Euch: potuerat dicere: h. ē corpꝰ meū, etiā permanente panis substantiā. Ita Hiquaeq. At concesso antecedenti negamꝰ consequentiā ē consequ. Tū enī necesse fuisset concipere panē tanquā continentē corpꝰ Xti

Schol.

Durandus putabat materiã panis manere, desinente forma substantiali. Alii ex adverso asserebant, desinente materia remanere formã. Berengarianis deniq nonnullis videbatur manere quidẽ natura substantialis panis ẽ vini, sed hypost. verbo unitã. Hunc errorẽ nonnulli tribuunt etiã Ruperto Abbati Tuitiensi, de quo egimus superius.

Oes hos errores manifesto repugnare conversioni panis in corpus Dni ea superioribus constat.

Error vero Ruperto adscriptus ideo propterea repugnat, quia inaudita est nova assumptio hypost: præter incarnationẽ Verbi cunctis christianis via toleranda ideo propter ipsius unionis hyp: conceptum. Natura enĩ assumpta nõ convertitur, sed eadẽ remanet, itaq nulla haberetur panis conversio in Euch.

a) Si præterea verba institutionis diriguntur ad panẽ, panis ante dicitur corpus Xti ~~[illegible]~~ ob unionẽ hypo: manifeste erronea ẽ interpretatio. Nã „corpus meũ" ẽ illud q. pro nobis datur, „sanguis meus" qui pro multis effunderetur, nimirũ caro Xti, corpus natũ ex M.V. crucifixũ sub Pontio Pilato, nunc vero sedens in gloria Patris. Atqui h. corpus nõ ẽ panis qui quotidiè nova hyp: unione Verbo unitur. Præterea sola panis præsentia Verbo uniti, nõ autẽ præsentia humanitatis in Euch. exprimeretur, q. oio repugnat intellectui cathol.

b) Si vero verba nõ ad panẽ directe intelliguntur, sed unice ad corpus Xti, sensu h. admisso neq transsubstant. neq panis assumptio põ demonstrari. –

—

Io. Parisiensis jun. (probe distinguendus a celebri illo Io. Parisiensi antiquiori, Dominicano) eandẽ panis assumptionẽ alio m° expressit: Timens ne admissa unione hyp: ~~dicere~~ cogeretur Verbũ esse panẽ asserere, ut Verbũ homo dicitur, asserebat panis naturã immediate sustentari a corpore ẽ in corpore Xti unde aliũ esse naturã corporis Xti, aliũ vero naturã panis, sed unũ corpus Xti: corpus enĩ i. esse q. ẽ suã propriã habeat naturã, ẽ sustentet panis naturã, ergo unũ esse corpus, licet duas naturas s. 2 corporeitates panis ẽ humanitatis.

Ad h. respondend ẽ eodẽ m° quo profligavimus Ruperti, si tamẽ ~~[illegible]~~ ẽ, errorẽ negandus præterea ẽ posse panẽ a corpore sustentari cu ipsum sustentetur a Verbo atq hujusmi sustentatio nisi hypostasi conveniat.

Recens quidā theol. novū se invenisse sustentationis m^u^ gloriatur, quo substantialis natura possit in altera inesse nō tanquā in hyp: sed tanquā in subst:, ita ut maneat natura desinat tamē substantia esse, quia amplius nō ē in se. Itaq maneret panis natura absq. ulla mutatione alia, nisi q. incipit esse in corpore Chti ē corpore Chti sustentatur. Substantia quidē panis desinit ē in ejus vicē succedit substantia corporis Chti quæ ē in se ē ē præterea aliquo sustentationis m^o^ natura panis sustentat.

Neq huic theoriæ obstare doctrinā Trid: (conversione totius substantiæ panis) in corpus – nō enī de pane ē vino Trid. agit, sed de substantia panis ē vini, hæcq tota convertitur. –

Haud magni refert, utrū hæc nova theoria plus minusve conveniat necne cū theoria Jo. Paris. certū ē contra convenire cū Trid.

Dicit quidē auctor, substantiā esse naturā quæ in se ē, hypost: esse subst: quæ per se ē. Sicut desinit hypost: qui esse substantiā desinat quando nō per se ē sed ab alia sustentatur hypo: ita natura, quin desinat natura esse, desinit tamē substantia esse quando nō ē in se sed ab alia sustentatur substa: H. m^o^ natura panis corpore Chti sustentatur substantia vero panis transmutatur in substa: corporis Chti quæ vera ē transsubstantiatio.

Resp: ut ens aut subst: esse aut accidens, decor vero discrimē essentiale h. esse, ut prior habeat aptitudinē ad existend per se, accidens vero ad existend in alio. Pō quidē miraculo accidens absq subst: sua conservari, nunquā tamē cessabit aptitudo ad subj: nā actualis inhærentia nō ē de essentia accidentis. Ita etiā proprio posse m^o^ subsistere, ad subst: natura pertinet, re vero ipsa actu, proprio vi modoq subsistere nō ē essentiale subst:

Hinc etiamsi distinguatur, ut auctor vult illē, esse in se (subst:) ē esse per se (hypo:) esse in se designabit aptitudinē existendi per se ideoq natura prorsus diversa a natura accidentis. Inē videlicet intrinseca repugnantia aptitudinis ad subj: ut e contrario accidenti (quamvis sine subj: existenti semper repugnabit) ut sit substantia, retinet enim suā ad subj: aptitudinē.

Concil: deniq: substantiā panis intellexit in oppositione ad species h. e: accidentia hancq totā converti in corpus Chti.

Deniq PP docent pō consecr: nō esse amplius panē sed apparere tantū damnataq ē doctrina Bereng: asserentis teste Lanfranco, panē vinūq pō consecr: sine materiali mutatione in pristinis essentiis remanere Ideq Wiclef: docebat, damnatusq ē in Conc: Consti:

Th. 16.

De objectiva specier realitate.

I. Quae aliqua po theol: esse v. formaliter (i.e. ratione obj: principii cognitionis) quatenus res inquirenda innotescit v. unice v. etiã ex revelatione revelationisq explicatione v. materialiter quando cognoscendi principiũ non revelatiõ e neq immediate neq mediate, sed tantu lumen rationis, materia tamẽ cũ iis nexa ẽ quae revelatione continentur. Qs si fit, philosophice prae oculis debet habere saltẽ negativã illã normã, qua praecaventur errores theol. veritatibq oppositi – Pii IX Syllab. prop. 14. epist. ad Arch. Monach. 11. dec. 1862. 21. dec. 1863.

Iã vero oibq liquet quae: de natura specier saltẽ materialiter ad theol: pertinere, q. si certis circũscribatur terminis, etiã formaliter inter theol: disputat: collocanda erit.

Constat enĩ primo veritas negativa, quid non sint species videlicet non esse aliquid naturale, sed praeternaturale h. q. ex sola constat revelatione. Porro si quaeratur, quid sint species illae, absq dubio erit quaestio tota circa rẽ supernaturalẽ ẽ proinde theol: materialiter.

Praeterea ii revelatione continentur principia, ex quibus certa ponit quae: solutio derivari, unde quae: de obj: phys: realitate specier his limitibq coarcta etiã formaliter theol. erit.

Phys: vero realitate supposita, si ulterior inquisitio fiat generalis ii natura accidentiũ intrinseca v. de speciali har species indole quomodo sint a substantia sejuncta, theol: ex principiis revelatis nihil po explicare cuiq haec posterior quae: philosoph. formaliter ẽ solũ materialiter theol: –

Erit ergo, ut alias in quae: hic quoq philosophia theologiae quaedã Martha inserviens neq primũ theoria statuenda de corpor ẽ accidentiũ natura eiq doctrina theol: accomodanda, sed absq illa theoria philos: primo ex fontibq theol: educenda erit phys: realitas specier haecq pro norma saltẽ negativa habenda erit, ut eos dirigat in philos: de accidentiũ natura inquisitione. –

II: Quae: quid praeter absentiã panis ẽ vini de ipsis speciebq in praedicatione eccles: doceatur.

1° PP constanter 2 distinguunt in sacr: parte sensibile (sacr: tantu) ẽ parte invisibile ẽ corpq Chri (sacr: ẽ res sacr.)

At eo ipso satis declarant species obj: realitatē, nā sacr: s. signū sacr: ab oībq res sensibilis obj: intelligitur, nō auto sensuū nostrorū (adjacentiū objectorū modificatio. Qui vero species nō solū modificationē sed reale aliquid esse contendunt, hanc tamē realitatē esse ipsā operationē Dd. illo ex loco promanente, ubi prius panis erat, nihil prorsq efficiunt, cū operatio Div. a suo effectu distincta realiter nō sit aliud quā Deq ipse neq fas ē dicere Deū, quatenq operatur, esse sacr: s. signum sacræ rei sensibile. Nihil tū objectivi præter sensuū aut adjacentiū corporū modificationes remanet q. possit sacr: dici. Neq tū amplius confectio sacr: erit cū ex aliqua re (corpore Xti) ē nulla (i. e. phantasia) confectio nō possit constare. (Algerq de sacr: corp. ē sanguin. Xti con. Bereng. l. I. c. 7).

Alia ē diserta SS. doctrina, quē dedimq th. X. Præcisione a corpore Xti facta panis ē vinū appellantur res terrena (Iren.) materialis (Orig.) sensibilis (Chrys.) permanens natura panis ē vini etc.

Sunt monophys: ex conversione panis in corpus Xti abusive deducebant quandā hum. naturæ Xti in naturā Div. absorptionē unde visibiles Xti humanitatis notas nō reale quid, sed phantasticū esse, ita SS. consentientes quidē cū monophys: de conversione substantiæ summa tamē cū sollicitudine remanentiū specierū affirmant realitatē, ut inde deducant realitatē Xti humanitatis quæ in sua propria manet natura.

Eadē fuit persuasio scriptorū sæc. IX, eadē eorū qui sæc. XI ac XII defendebant dogma realis præsentiæ ac transsubstant: contra sectatores Bereng:

2° Schol: oēs unanimes in hanc doctrinā consentiunt quādiu theologice agitur de phys: specierū realitate. In explicatione vero philos. quomodo sint idē consensq amplius nō apparet. Q. magis mirand neq spernend veritatis indiciū h. e. q. theologi oēs nō ex aliqua præconcepta doctrina philos: sed unice ex principiis theol: consensū suū habent, imo fatentur lumine rationis nō posse demonstrari accidentiū a sua subst: separabilitatē adeoq philos: gentilibq incompertā fuisse. Tamē contendunt unanimiter hujqmi accidentiū existentiā nō solū possibilē sed actualē habendā esse ex principiis fidei.

Hanc accidentiū existentiā pō Concil. Constant. ē Trid. dicunt de fide esse.

Hōc docetur in Catech. Rom. tanquā „perpetua ē constans cath. Ecclesiæ doctrina" (P. II. de Euch. n. 44).

Pō invecta vero philos. Cartes: aliqui extiterunt inter cathol: philosophi docentes species illas tū in sensibq tū in adjacentibq corporibq modificationes immediata s. Dei s. corporis Xti operatione oriri eodē prorsq m°, ac si

procederent a subst: panis ē vini. (Em. Maignan, philosophia sacra T. I. c. 22 ejq̃ discipuli Joan Saguens. Jos. Perrimezzi)
Alii saec. XVIII, quos inter Drouin ē Witassé nōquidē ausi sunt hanc doctrinā defendere at nō dissimulabant eā sibi haud displicere. Qui mō agendi plane oppositq ē illi quē secuti sunt veteres schol: Hi ex principiis theol: tanquā indubitatā admittunt realitatē specier, hācq doctrinā mere theol: normā habentes directricē inquirunt philos: quomō remaneant species itaq factū ē ut mallent se in difficiles de corpor ē acciden-tiū natura theorias conjicere quā violare principiū theol: certū. Neq iis ignota erat explicatio Cartesianor quae ē obvia ē ē saepiq ab illis adhibetur ad aliis phae-nomenis explicandis, ubi nō obstant princip: theol: D. Th. 3. q. 76. a. 8.

Cartesiani vero plane aliā viā secuti sunt: primū statuentes doctrinā philos: huic conati sunt principi philos: accomodare.

Dicunt nō oēs veteres in eadē fuisse sententia circa Euch: nā

a) fuisse qui affirmarent accidentia remanere in aëre.

Resp:

1° etiāsi ita contenderent, nō repugnarent realitati specier quā haec opinio pertineat ad mūm quo existebant

2° nonnullis locutio illa videtur synonyma esse cū haec altera: manere sine substantia tanquā subjecto inhaesionis

3° fuisse paucissimos qui aëre dicerent subj: in-haesionis neq nomina eor nota sunt

b) plurimos docuisse accidentia ipsi corpori Chti inhaerere. Hanc vero doctrina falso Witasse tri-buit Concil. Rom. sub Nicol. II (Th. XIV sch. 1) neq Guitmundq aut Gulielmq s. Theodorici eā professi sunt, sed invenitur ap. Abbandū Abb. Gual-terū Victorinū eosq inter Graecos qui corpq Chti in Euch. corruptibile esse contendebant.

c) appellant ad theolo: Arriagā, qui tamē de sola gravitate iis consentit, in ceteris accidentibq seq: communē doctrinā: Bonnet: qui nihil de hac quae: disputavit, denq Petrū Alliacensē de quo postea.

Inde h. certo constat, antiquor tū PP tū theol: con-sensū universi ~~nō posse~~ in Dubiū vocari. –

3° PP doctrinae ē theologor constans consensq habent in Conciliorq definitionibq suā authent. expressionē. Tō Later. IV (cap: Firmiter) ē Flor. (decr. pro Armen.) Trid: (sess. XIII cn. 2) definivit totiq substantia panis in corpq

totiq[ue] subst: vini in sanguinē completā conversionē, manentibus duntaxat speciebus panis et vini.

Multi veteres theol: existimant hanc permanentiā specier[um] de fide esse definitā, at quū commune ~~tota~~ tertiū nō videatur essentiale conversionibus, tutius ē statuere q. Concil: voluerit in recto definire cessationē substantiar[um] earq[ue] conversionē, in obliquo vero, explicationis instar, subjungit, i. q. manet nō esse aliquid substantiale, sed speciē panis et vini.

Concil: nō cogitasse species intentionales liquet ex obvia verbor[um] inspectione. Nā eodē m[od]o quo aliquid transire ex subst: dicitur, etiā aliquid remanere affirmatur; atqui prius ē aliquid obj: ergo alterū quoq[ue] huic considerationi logicæ pō aliā histor. adjungi. Species tū temporis inde a multis sæculis habebant sensū determinatū obq[ue] intellectū de obj: realitate specier[um], quæ fuerant panis vinīq[ue]. Fieri ergo nō potuit, ut PP. aliud quid h. nomine intelligerent.

Exceptio Witassii socior[um]q[ue] plane inanis ē, dicentiū divi. Provid. factū esse, ut Concil. nunquā usurpaverit accidentiū vocabulū et in uno cap. 3 [sess. XIV] usq[ue] novies illud elegerit (ut ē ap. Witassiū al.

Nō quæ: quid terminus ~~sp~~ speciei possit per se significare, sed quid Concil. per eū voluerit illo tempore significare. Neq[ue] fas ē dicere terminū habuisse quidē tū temporis sensū „objective realiū" verū admittere etiā „intentionaliū tantū specier[um]" nā h. m[od]o nulla Conciliorū definitio tuta esset a subseq: sæculor[um] perversione, quū verbis novā semper submitterent significationē. Sed definitiones semper intelligendæ sunt eo sensu quē verba habebant ea ætate qua sunt editæ.

Species quidē quatenus opponitur corpor[is] substantiæ 1° significat quidquid ē obj: videndi, deinde etiā quidquid aliis sensibus percipitur, ergo = accidentia sensibilia 2° derivata significatione dicit etiā sensuum modificationē et imaginē quæ in nostra anima versatur, at hæc neq[ue] prima neq[ue] unica vocis significatio ē. Ubi vero in sacr: opponuntur substantia transiens et species (i.e. pars visibilis sacr.) manens, nulla ē ratio ob quā a primitiva significatione vox detorqueatur, imo necesse ē ut propria conservet. Dicit ergo vox illa in Concil. et PP appellatione = accidentia sensibilia. Si vero quæras cur potius species dictæ sint quā accidentia, respondend[um] ē:

1° fundamenta theol: tanta pro sensibilium accidentiū permanentia suppetere, quæ propriè species vocantur; nō ante oportebat mentionē facere aliar[um]

qualitate omnibus, si quæ sunt v. esse putabantur. Ita Lanfran. (de Euch. c. 18) conversionē fieri substantiæ reservatis ipsar[um] rer[um] speciebus et quibusdā aliis qualitatibus.

2° Accidens et species in re eadē significanda formaliter distinguuntur: eū prius dicit inhærentiā in substantia, alterū vero nostrā rei perceptionē. At fides docet substantiæ amplius nō subesse, ergo nō ~~est necesse~~ cautiū omittitur significatio inhærentiæ in subst: quæ actu nulla ē.

Th. 16 (seq)

Verū esse i.q. docemq, efficitur definitionibq Concil. Const. sess. VIII ē Bull. Confirm. Martini V, ubi duo Wiclefii damnantur articuli:

1° Substantiā panis materialis ē similiter substantiā vini materialis remanere in sacr. Altaris"

2°. Accidentia panis nō manere sine subj: in eodē sacr.

videlicet hæreticq 2 hæc distinguebat, contendens Deū de potentia sua absoluta nō posse facere, q. in Sacr. altaris essent accidentia sine subj:

Unde liquet q. tota disputationū via (confirmatur ac ratione) artic. 2ⁱ nō fuisse unice proscriptū quia asserebatur panis subst: manere, h. enī jā 1º art: damnatū erat, sed seorsū profligatur doctrina, nō posse accidentia seorsi manere. Ergo tenenda ē nō hæc conditionata: si manent accidentia, manent sine subj: ut adversariis placet, sed altera hæc absol: accidentia manent absq subj:

Adversarii (Witassé, Drouin, Fortunatq a Brixia) provocant ad Petri Alliacensis auctoritatē, qui pars magna fuerat Concilii Const:

nihil aliud Concil. voluisse proscribere quā doctrinā Wiclefii, "nō q. in more philosophos accidentia sine subj: esse nō posse contenderet, de quo neqquā ē cogitabat; sed q. vellet, pō consecr. elementū panis, ut antea fuerat, accidentiū esse subj: nullaq fieri transubst: H. itaq sensu debet Synod. Const: intelligi. Cujq responsionis teste habemq Card. Petrū de Alliaco qui Concilio magna cū laude interfuit; affirmat enī (in 4. q. 6. a. 3) h. decreto PP nihil aliud nisi errorē Wiclefii proscribere voluisse (Drouin) — Frz. 26.7

Verū quidē ē PP. voluisse aliud quid damnare nisi errorē Wiclefii (annumerantur ejq 45 arti.) at hunc fuisse errorē ejq, de quo nō solū cogitabat, sed cū fundamentū doctrinæ suæ asserebat, eordem ē sua ex scriptis Wicl. te ex art: 2° cujq specialis damnatio fuisset (inutilis) superflua, si error esset idē ac 1° art: pronunciatq.

Praterea Petr. ab Alliaco nihil testatq ē de Synodo Const: in commentariis suis ad 4 sent. Hos in juventute scripsit dū Parisiis magister esset, annis ferme 30 prq quā Concilio interesset — q. patet ex ejq chron:

n. 1350 laureā adeptq ē Parisiis 1380
magn. magister domq Navarræ creatq 1384
Cancellariq Univ. ē confessariq regis.
promotq ad eptū Cameracense ex Aniciensi 1396
Cardin. 1411 a Jo. XXII creatq interfuit
Concil. Const. 1415
mortuus ē plurimis negotiis functq 1425 aug.

Si vero quæras qualis fuerit ejq de accidentiū permanentia opinio, plane aliud quid docuit quā Dī tribuunt moderni

nā exposita moderna theoria (in 4. q. 6. a. 3) de speciebus intentionalibus, quā quis imaginari ponet, subjungit, cum qui ita censeret, nō esse propter h. tanquā hæreticū habendū "- continuo pergit h. m°: 4ª ē communior opinio ē cui favet magis doctrina Eccl. ē q. in sacr. accidentia quæ fuerant panis, remanent sine subj. ē in illis fit fractio ē hanc teneo".

Si vero objiciatur, hæc ab auctore nō fuisse etiā pō Concil: conscripta, resp: inde nihil inferri posse, nā plures fuere theologi qui easdem recantarent quæ in juventute sua inconsiderate protulerant.

III. Philosophice explicand ē quom° sint hæ species quas constat theol: esse objective reales. Nō pō quidē positive demonstrari nō repugnare, ut accidentia a sua substantia separata existant, tamē quū theol: constet h. nō repugnare, profecto philos: efficit pō, hujus separationis repugnantiā nō esse lumini rationis evidente.

Distinguenda sunt in corporibus phænomena sensibilia ē illud. q. illis subesse intelligimus νοούμενον. In ordine intellectivo ab illis ad h. progredimur, in ordine ontolog. ex h. illa promanare concludimus. Naturā vero rationemque substantiæ (νοούμενον) eatenus perspecta habemus, quatenus ex phænomenis eā cognoscendo inferimus.

Cum hæc sec. certas, ac stabiles leges eveniant, etiā substantia - concludimus - certo m° ac constanter producere effectus suos ē verissim arbitramur hos effectus durare nō posse, nisi perduret etiā subst:

At demonstrari nō posse, priorem illa ~~causa~~ necessitatē qua subst: producit effectus suos, esse absolutā nec ~~tanta~~ hypoth: (si serventur leges phys:) idque certū ē in ordine supernat: ... aliis miraculis ... sacramentali m° existendi corporis Chri.

Eodē m° nō ē evidens, phænomena sensibilia nō posse Dei oīpotentia conservari, etiamsi subst. deficiat s. nihil inesse realitatis distinctæ in phænomenis sensibilibus. Quare

„Demus Deū aliquid posse q. nos fateamur investigare nō posse; in talibus rebus tota ratio facti ē potentia facientis" Aug. ep. 137. n. 8 ad Volus.

Prælucente tamē veritate theol. proponere licet probabiles hypotheses, quibus nō demonstretur quom° sint, sed suadeatur quo m° esse possint.

Resistentia ē vis interna quā singulæ corporis particulæ sibi opponunt, ē vis quædā, nō substantialis quidē, tamē realis. Quæ vis duplici parte constabit, activa, qua substan: corporea pellit ē passiva, qui ē ipse impulsus. Illā dicimus ἐνέργειαν, hanc ἐνέργημα. Illa cum ...

lis neq (videtur) a subst: distingui posse nisi ratione, ita ut sit quidē subst: m⁹ - hæc vero nō ē nihil, sed aliquid reale, postulans ex natura sua ut insit in subst: ē ab ea sustentetur neq extra eā naturaliter esse pō. Quotiescunq subst: ἐνεργητική desinit, etiā ejs ἐνέργημα cessat. At h. accidens, h. ens incompleto, hæc vis attractionis, quoniā habet aliquid entitatis a subst: diversæ pō desinente etiā subst: a Deo conservari, ita ut oē id q. subst: conferebat ad sustentand accidens, Deus ipse, om prima causa ac princeps, suppleat nō quidē instar subj: q. sustentat, sed per mō causæ efficientis.

Sin objiciatur, concipi nō posse actionē absq agente, responderi pō, ἐνέργημα nō esse actu imanente subst: sed promanante ē transeunte atq ab subst: realiter distingui, tanquā effectu a causa sua. Erit igitur resistentia illa mediū quid inter subst: cujs effectus ē ē mutationes in aliis corporibs productas, quar ē causa.

Reliqua phænomena eadē manent, tanquā ipsa subst: adesset. Quantitas resultat ex eo q. partes sunt extra partes, hæc igitur quantitas manere nō pō deficiente corpore at illa quæ resultat ex remanente resistentia per spatiū diffusa, remanere pō. Ita manebunt eadē gravitas, densitas, color ac calor etc:

S. D. Th. cū plurimis docet Schol: quantitatē esse 1ā dispositionē materiæ, per quā ē quantā ē ē divisibilis, hæc cū maneat, nō existente amplius subst: reliqua accidentia in ea insunt in eaq fundantur, quæ tamē ipsæ quoq sint aliq subj: cū etiā quantitas subjecto careat. -

Quando vero mutantur species, nova producitur subst: iis respondens.

Th. 17.

Sacramentu nutrit animas perficiendo caritate.

I. Effectus Sacr. ē vitæ conservatio (Jo. VI. 58).
Conservatur aute vita eo mº, ut ipse vitæ auctor fiat nobis cibus potusq. H. mº in ipso manemus, ipse autē in nobis, comunicans nobis vitā supernat. jugiter perseverante.
Per unione cu Cto, quā in singulis h. sacr. operatur etiā membra inter se sub eodē capite arctius copulantur.
Unio cu Cto h. in sacr: 2ex ē
In aliis sacr: quoniā ex natura composita constamus, elementa sensibilia ad ordinē supernat. elevata, parti sensibili naturæ nostræ applicantur, ut virtus eor supernat. ad animā perveniat: in h. sacr. nō solu elementu sensib. sed ipse Ctus in statu sacr: nobis applicatur. Quæ sacram. unio nō ē effectus sacr. sed ipsa sacr. applicatio, ut signi causæq illius cu Cto unitatis. E igitur unitas cu Cto unio spiritualis per charitatē.
Ex hac cu Cto unione, si perseverat, oritur futuræ gloriæ adeptio cujus pignus atq arrha h. sacr. ē
In quo hujus sacr. effectu nihil videtur peculiare inesse quo ab aliōr sacr. effectibus distinguatur. At gratia sanctificans, quamvis omnibus in sacr: eandē habeat ontolog. rationē, tamen in singulis specialē obtinet relationē, ob quā sacramentalis dicitur.
In sacramentis mortuor per baptismū 1º fit cu Cto conjunctio, prima ad vitā spiritualē generatio; per poenitentiā peccata remittuntur, renovantur. Sacra: vero vivor partī corroborant ad agonē instante christianū (Confirm. Extr. Unct.) partī in peculiari quodā vitæ statu collocant (Ordo, matr.).
Itaq: mortuor sacr: per se spectant ad peculpæ expiationē inchoationēq caritatis, nō vero caritatē perficiunt neq eā supponunt; sacr. vero vivor perficiunt quidē caritatē dantes gratiar incrementu, sed tanquā per accidens ē propter fine a caritate distincta. In Euchar. vero ē perficit in nobis ē conservat caritatē nō propter aliū quēdā finē a caritate distinctu, nā propter caritatē nihil aliud intendit in h. sacr.
II. Prærequiri in iis, qui suscipiunt Euch. vitæ gratiæ neq Euch. ad h. institutā esse, ut eā per se conferat, probatur
1º ex 1Cor. XI. 27. Itaq quicunq manducaverit panē hunc et biberit calicē Dni indigne; reus erit corporis ē sanguinis Dni. 28. Probet autē seipsu hoo: ē sic de pane illo edat ē de calice bibat.
2º ex doctrina ē usu totius antiquitatis constanti, ut

constat apud PP. in Liturg. in disciplina poenitentiae

3° ex ratione intrinseca sacr. Est enim finis ejus nutritio vivorum Xti membrorum, non vero mortuorum membrorum vivificatio; intima cum Xto unio, tanquam sponsae cum sponso, non vero inimicorum cum Xto reconciliatio —

Quando igitur PP et Liturg. Euch. attribuunt vim comburendi in se tanquam in igne div. omnia peccata, loquuntur v. de Euch. sacrificio v. consumptione concupiscentiae peccatorum preservatione. Nonnunquam de remissione quotidianorum venialium peccatorum, forte etiam de remissione mortalium, quae esset sacr. effectus per accidens, quamvis a pluribus theol. peritis negetur (Vasquez, de Lugo)

Peccata ante venialia remittuntur ex principali sacr. effectu, obstant enim unioni cum Xto perficiendae, ad quam excolendam h. admirabile sacr. ordinatur

Trid. XIII. cap. 2: antidotum quo liberemur a culpis quotidianis et a peccatis mortalibus preservemur

Poenae vero temporales quae non obstent perficiendae unioni, neque ulla ratio adsit, cur inter sacr. hujus effectus adnumerentur, dicendae sunt quando sacr. suscipitur, remitti posse ex opere operantis. —

Coroll.

De puncto temporis, quo gratiae augmentum in h. sacr. confertur, mathematice disputare, nihil attinet.

Donec vero corpus Xti realiter in nobis manet non conferuntur quidem continuo novi gratiae gradus si tantum dispositio habitualis (status gratiae) perseveret — at pia et neque improbabilis sententia asserentium, toto eo tempore, vi sacr. ex opere operato nova continuo gratiae augmenta conferri, si novi actus v. solum duratione et numero v. etiam perfectione aucti accedant. —

Th. 3.

J. Christus appellatur ē Deus ē Filius Dei.

Nomina accipienda sunt sensu proprio, donec probetur contrariū. Nō licet affirmare Scr: nominibus augustissimis constanter sensu improprio utitari idq in ipsis fidei jaciendis fundamentis. At nō excluditur sensus improprius. Verū ē, sed h. nō impedit quin etiā proprio suo sensu adhibeantur. Neq solis nominibus pugnand ē quando facta adsunt, quibus res eadē demonstratur, etiā praecisione facta a nominibus. Absurdū profecto esset postulare, ut divinitas J. Chr. ex solis nominibus devinceretur.

Nō tamē negligenda ē haec disputatio. Nā i. q. vulgo respondetur excipientibus adversariis, Dei Filius Dei nomina etiā angelis hominibusq tribui in Scr: facta distinctione, sensu improprio tribui, nō vero proprio atq eodē quo Chto - nō satis nobis placet neq confusione caret quadā, quamvis nō sit falsū. Imo negand: ē simpliciter, quemquā praeter Chū in Scr: aut Deū aut Deī Filiū appellari. -

Cujus probationis viā ipse D. Paul. nobis monstrat: Hebr. I 5. Cui eni dixit aliquando angelorū: Filius meus es tu, ego hodie genui te -

Id confirmat Orig. ap. Frz. 13

Iren. III. 6 ē 19.

Percurramus singulos locos, ubi nomina illa inveniuntur.

I. Nomē quidē Dei s. יְהוָֹה s. אֱלֹהִים fatente Gesenio nunquā de singulari hoē adhibentur in Scr. Nos vero asseveramus אֱלֹהִים quidē dici de pluribus hōibus simul sumptis, si habent specialē aliquā relatiōnē ad Deū - ps. 81 (82), 1. 6. Jo. X. 34. 35 - v. etiā de angelis ps. VIII. 6 - Hebr. II. 7. 9 ubi mutatio propriae significationis in analogā facile apparet nunquā vero de uno singulari subjecto, nisi sit ipse verus Deus.

Difficultas moveri pō ex angelo Dei in V. T. מַלְאַךְ יְהוָֹה qui persaepe nedū אֱלֹהִים sed etiā יְהוָֹה appellatur. At eex in promptu ē veterū PP. responsio

a) angelus ille ipse ē Deus, ita ut sermo sit de theophaniis

b) v. ē angelus creatus qui Deū repraesentat ejusq nomine aut agit aut loquitur - Ita ut promiscue v. angelus v. Deus pro 2ae personae quā gerebat potuerit appellari

"in° angeli m° Deus vocantur, quia angelorū

vocabulo, exprimuntur, qui exterius ministrabant, ē appellatione Dōi ostenditur, qui eis interius praeerat. Greg. M. 28, c. 1. n. 7. —

Genes. 19, 18 Lot ~~dixit~~ alloq. angelū v. potius duos angelos אֲדֹנָי: quae forma significat ipsū Deū. At lectio haec pendet a judicio Masorethar, qui ita scripserunt pro אֲדֹנַי v. אֲדֹנִי, Dōe mi aut Dōi mei.
Sin vera ē lectio Masoreth: respondemus cū Justin (Tryph. 56) cū qui dicerit ab Abrahā c. 18, 33. ipsū Deū, item c. 19, 18 in duobus angelis apparuisse Lot. — S. Aug. tandē aliud duos illos angelos habet duas personas SS. Trin.

Ps. 44, 7. Sedes tua Deus in saeculū saeculi, virga directionis virga regni tui. 8. Dilexisti justitiā ē odisti iniquitatē: propterea unxit te Deus, Deus tuus, oleo laetitiae prae consortibus tuis.
Verba haec a nonnullis rationalistis ad Salomonē referuntur.
Sed refelluntur a D. Paul. qui eadē verba citat Hebr. I. 8 cū hoc additamento: ad Filiū autē: thronus tuus, Deus etc. —

Exod. IV. 16: tu autē eris in his quae ad Deū pertinet (hebr. in Deū)
VII. 1: ecce constitui te Deū Pharaonis
Nō simpliciter Moyses appellatur Deus, sed Pharaoni tamquam ante comparationis ē Deus, ita ut sensus sit, sicut Deus imperat, tu quoq. imperabis ē sicut Deus loq. per legatos, prophetas, tu loqueris per fratrē Aaron.

1. Reg. XXVIII. 13 de apparitione Samuele: Deos vidi ascendentes de terra — at sunt verba impiae mulieris quae refert Scr. inspirata.

II. Nomē quidē „Filius Dei" frequentissime in Scr. tū angelis tū hominibus tribuitur. Nā per donū gratiae sanctificantis ē mirabilē div. naturae participationē „Filii Dei nominamur ē sumus" — Rom. VIII. 14 sq. Gal. IV. 5. 19.
De unoquoq. justo verū ē, eū esse filiū Dei, nō quidē per generationē, sed per participationē — Jo. I. 13. 1 Jo. V. 1. Jac. I. 18. 1 Petr. I. 23
Cur igitur, quando plures sunt ē dicuntur filii Dei, quando unus, unquē ? Q. posset unus quoq. ita appellari, nullū ē dubiū, tamē revera Scr. aliter loq. de Chto aliter de angelis v. hominibus. —
Chtus locis fere innumeris a Patre, a ~~ipso~~ se ipso, ab angelis, ab discipulis, daemonibus dicitur Filius Dei, Filius ō ꝛius, Filius dilectus, unigenitus. — quando se Filiū Dei dixit blasphemiae arcessitur in morte damnatur —

Contra quāquā ē angeli ē hoēs plq quā quinquagies in plurali numero (in confuso) aut si in sing: v. collective v. ~~atq~~ indeterminate filii dei appellantur, nunquā v. angelq v. homo reperitur Filiq Dei appellatq, nisi forte ratione typi. Inde conseq. quando definita persona vocatur in Scr. filiq Dei, nō tantū adoptiōē filiū sed eminentiq quid significari. H. autē nihil aliud esse pō praeter filiū naturalē. Filiq ē super familiā, reliqui adoptivi servi sunt de familia.

Filiq Dei de angelo nunquā invenitur. q. eñ leg: Dan. III. 92 de Nabuchodonosoro, qui praeter tres viros in caminū ardentē missos quartū videt per flammas medias ambulantē: species quarti similis filio Dei ad nos nō pertinet. quū ē sententia viri regis pagani ē angelq nō dicatur filiq Dei sed similis tantū.

De hoībq vero locutiō invenitur 3^{plici} m^{o}.

a) indefinite, indeterminate Sap. II. 13. 18. Eccles. IV. 11. Gal. IV. 7.

b) collective — Exod. IV. 22. 23.

c) typice, ut hōō ita appelletur, quoniā gerit personā Chti. In hac classe nomē retinet sensū eminentē quatenq refertur ad Chtū; subē autē altera significatiō, analoga, quaē hoē respicit typicū.

Unicq locq ē 2 Reg. VII. 14 — qui repetitur, Paral. XVII. 13. XXII. 10. XXVIII. 6 — ubi Deq sensu quidē histor. de Salomone: ego ero ei in patrē ē ipse erit mihi in filiū" — sensu vero typi. de Chto, q. manifestū ē ex Hebr. I. 5

Citat eñ Ap: verba haec tanquā ad Chtū pertinentia eodē m^{o} quo Ps. II. 7:

cui eñ dixit aliquando angelorū; Filiq meq es tu, ego hodie genui te? ē rursū (sc. cui dixit aliquando) ego ero illi in Patrē ē ipse erit mihi in Filiū?

Apo: nō solū declarat verba citata ad Chtū referri, sed etiā manifestat neq de angelo nec multo minq de mero hoē (per se spectato) sensu proprio verba ea usquā inveniri in Scr:

Luc. III. 38 τοῦ Ἀδὰμ τοῦ Θεοῦ — Adā qui fuit Dei — genitivis his exprimitur origo uniq ab altero quae neq inter hoēs semper eadē ē quū praeter naturalē etiā legalis esse possit — Adami vero origo ē creaturae a creatore. Inde plane diversū sensū habent locutiōes: David qui fuit Jesse ē Adā qui fuit Dei.

q. optime intellexit Syrq interpres qui singulis membris addidit vocē filii: filiq Joseph filii Heli ... filii Adā

ultimũ vero membrũ ita expresit „qui a Deo".
Cujus rei confirmationẽ habes ap. nonullos antiquos interpretes qui mira contorsione, dum° Adamo adimeretur appellatio filii Dei, ultimo membro filiũ, q. falso supplebant, referebant ad Chtũ: Jesus erat incipiens quasi annor XXX (ut putabatur filius Joseph) qui (Jesus) fuit Heli, fuit Matthat...fuit Adã, fuit Dei.

Contra intellexit Basil. adv. Eunom. I. 15.

Sane insulsa interpretatio quæ neq difficultatē tollit nã relatio membror singulor ad Jesũ eadē manet, quippe videri Jesus verus filius Heli.

cf Frz. 20.

III. Quũ in V. T. divinitas divq filiatio Messiæ subobscurius sint revelatæ, sec. ingeniũ illius oeconomiæ, neq omnibus sed paucis tantũ explicita fides in Messiæ divinitate versata fuisset, neq vulgus Messiã nomine proprio et aequo Filiũ Dei appellaret, Sociniani (Arminiani, rationalistæ) contendunt, nõ sensu proprio, sed longe alio appellatione Filiũ Dei ætate Chti ĉ Apost: ap: Judæos in usu fuisse ad Messiã designandũ; velut unũ ex nominibus propriis, qualia erant notissima illa rex Israel, propheta venturus, filius David.

Cũ igitur nomẽ illud sensu plane alio vulgo intelligeretur, factũ ẽ ut etiã in N. T. nõ sensu naturali, sed alio illo acciperetur.

Etiamsi vera ẽsset assertio Socinia: nihilominus falsa ẽsset illatio, at ẽ falsissima ẽ in se

1° Electi sane Judæi qui Messiã expectabant eũ proportionaliter ẽ filiũ Dei habebant, pauci tamẽ erant, neq de iis nunc quæ: ẽ.

Quæ: utrũ Judæi qui messiũ huc expectabant Messiã eodẽ m° uterentur nomine appellatione Filiũ Dei ad eũ designandũ quo eũ appellabant Filiũ David - H. falsum ẽ.

a) ne unus quidẽ Pseudo-Messias in tanto numero nomẽ illud sibi usurpavit - Orig. c. Cels. I. 57.

b) in evang: ii qui nondũ crediderant, quando de Messiã loquuntur, nunquã eũ Filiũ Dei appellant, imo h. nomẽ exprobrant Chto - Jo. V. 18. X. 36. XIX. 7. Matth. XXVII. 40-43. 54. Vocant eũ filiũ David, prophetã, ὁ ἐρχόμενος, regẽ Israel, Chtũ s. Messiã.
Ex Jo V. 18 liquet Judæos appellatione filii Dei semper ita intellexisse, ut exprimeret æqualitatẽ cũ Deo q. neq. Messiæ tribuere parati erant.

c) Tunc quæ: Caiphas Matth. XXVI. 63: si tu es Chtus Filius Dei complectitur 2 interrogationes, ut appareret ex Luc. XXII. 66-71

Th. 3. (seq)

etiā ap. Pilatū 2ª criminatio movetur ☐ dixit se Chtū regē esse, Filiū Dei se fecit.

d) Sicut Judæi increduli, cū Chtus filiū Dei se declarat, ita ē discipuli æqualitate cū Deo intelligunt, qua propter procidunt, adorant – etiā diserte distinguunt professionē q. Jesus ē Chtus ab altera, q. filius ē Dei. Act. VIII. 37. –

Inde apparet oīa quæ objiciunt nobis de synonyma significatione appellationū: Chtus ē Filius Dei, mera e vana esse figmenta.

2º Grotius aliiq adversariorum 2ᵘᵐ argument: semi ma assertione imprudente tuentur

a) Jesū etiā ab iis qui negabant ejus divinitatē, appellatū esse Filiū Dei

b) In locis parallelis ~~Δ~~ Jesū tū filiū Dei tū Chtū dici. –

Ad a) nulla profertur locus præter Jo I. 49 ubi profitetur Nathanaël: Rabbi tu es Filius Dei, tu es rex Israel. At

α) nihil demonstrat, Nath: nō agnovisse divinitate Chti. Potuit ille verus Israelita, in quo dolus nō erat, esse unus ex illis, qui Deo illustrante divinitate Messiæ sciebant et revelatione V.T. Præterea quæ Jesus manifestavit se sufficienter tū demonstrata oīscientia sua tū illustratione speciali interna, quæ semper veras comitatur vocationes –

β) nō ē necesse ut distincta asseratur Nath: intelligentia divinitatis Chti: sufficit ut audiverit Jo. Bapt: testante: quià hic ē Filius Dei – Jo. I. 34, postea vero permotus ē gratia ē majestate Chti exclamavit: eundē esse, quē Bapt. filiū Dei dixit, etiamsi nō plane teneret sensū hor verbor.

Utraq explicatio PP habet auctores; utraq excludit ficta illa synonimia

ad b) Petr: ap. Matth: XVI. 16: tu es Chtus Filius Dei vivi, ap. Mar. vero VIII. 29: tu es Chtus.

At neq tria ab ōibus evgistis referuntur neq negamus Chtum ad(quos) scripsit eus: suū Mar: Chtū habuisse filiū Dei. Neqamq id de Judæis illis, qui Messiā mem hoc exspectabant.

Luc. XXII. 66 – 70 nō sunt paralleles – aliis sacerdotes nō ex sua sententia sed ex Chti doctrina interrogationes suas movent.

Th. 4.

Potentia ē operatio div. in ordine tu naturæ tu gratiæ, unā in Deo Patre ē I. Chr. demonstrant divinitate I. Chti.

I. Dubitari nequit quin in Scr. vis creatrix exhibeatur propria unig Dei veri

Is. XXXVII. 16. XLIV. 24. XLVIII. 12. 13.

Cuicunq. igitur virtq ea actioq tribuuntur, is verq ē Deq vō ē ante aliq preter unū Deū.

„Ego solq ē nullq mecū," dixit Domq".

Jā vero 1° diserte Paulq nos docet, Deū æternū, qui in principio cœlū ē terrā creavit, ene Dei filiū, qui nobis locutq ē novissimis diebq ē factq ē frater eorū quos sanctificavit.

Hebr. I. 10 sq. I. 2 sq. II. 11 sq.

ubi verba citantur ps. 101 (102)

Coloss. I. 16 sq. dicitur I. Chr. is ene in quo ē per quē condita sunt universa in cœlis ē in terra, visibilia ē invisibilia ē in quo oīa constant.

Ipse listq Domq sipotentia suā declarat eandē cū Patre - Jo. X. 28 sq : Pater meq q. dedit mihi, majq oībq ē, ē nemo pō rapere de manu Patris mei.

affirmat unitate eandē ops. Jo. V. 17 sq.

Pater meq usq ū° operatur ē ego operor ...
quæcunq ille fecerit, hæc ē filiq similiter facit ..
sicut P. suscitat mortuos ē vivificat, ita ē F. quos vult vivificat ...

negative vero eandē sententia ita exprimit:

nō pō F. a se facere quidquā, nisi qđ. viderit P. facientē

unitas aute hæc in operatiōe procedit a communicatione

P. enī oīa demonstrat ei, quæ ipse facit.

Verba quæ ego loquor vobis, a me ipso nō loquor: P. aute in me manens, ipse facit opera.
Nō creditis mihi, quia ego in P. ē P. in me ē ?

Jo. XIV. 10 sq.

unde recte S. Greg. Naz (or. 30. n. 11 al. 36) : nihil igitur (sc. absoluti) ē propriū, quia oīa communia, quia ipsū ene commune ē ē æquale, quamvis Filio sit a Patre

P. confirmari pō locutionibq Chti Dōi quæ tanquā synonymas habet:

si quid petieritis P. in nomine meo, h. faciā, ut glorificetur P. in F. — Jo. XIV. 13. 14.

si quid petieritis me in nomine meo, h. faciā. — XV. 16.

si quid petieritis P. in nomine meo, dabit vobis — XVI. 23.

II. Testimonia quæ unitatē actionis ē perfectionū in P. ē F. exhibent, demonstrant quoq Ctū ordinis supernaturalis auctorē, q. speciali explicatione elucidari pō

Solq Deq verq ē vita, veritas, oīū gratiar plenitudo. Hæc oīa quæ nō possunt nisi de uno vero Deo prædicari ē Ctq q̄ae de se ē discipuli de Cto oībq credenda proponunt

1° Dicit se Ctq viā ē veritatē ē vitā - Jo. XIV. 6. sq.

Sicut P. habet vitā in semetipso, sic dedit ē F. habere vitā in semetipso - Jo XI. 26.

Ergo recte dicit Apo: q. in Cto
inhabitat oīs plenitudo divinitatis corporaliter Colon. II, 9.

Quæ Apo: expressio optime explicatur verbis D. Jo. q. Ctq „vita manifestata ē

„ē vidimq ē testamur ē annuntiamq vobis vitā æternā, quæ erat ap. Patrē ē apparuit nobis", Jo. I. 1 sq.

Hæc vitæ ē veritatis plenitudo ē principiū oīs perfectionis in ordine supernat: Ic. Ctq constanter de se asseverat

Ego sū resurrectio ē vita, qui credit in me, vivet..
ego sū panis vitæ
ego sū lux mundi

similia Apo: de Cto prædicat
Ctq.. vita vestra
vita in Filio ejq ē
qui habet Filiū, habet vitā

2° Ctq nō secq quā P. mittit discipulis Spiritū veritatis

Sp. S. quē P. mittet in nomine meo, ille vos docebit oīa Jo. XIV. 26
ego mittā vobis a P. Sp. veritatis XV. 26

De relatione Sp. S. ad F. vide præterea Frz. 31. 32.
Atqui solq Deq mittere Sp. pō qui doceat oēē veritate

Th. 5.

Sir: cultu divinu J. Cto vindicat.

I. Ctq Domq æquale sibi cu P. honorē postulat ē Sir. idē vindicat.

Fundamentu ante oēs veræ sancq religionis ē, ut soli Deo honor reddatur.

„Ego Domq, h. ē nomē meu, gloriā meā alteri nō dabo" Is. XLII. 8.

Deut. X. 20. Ps. LXXXV. 8 sq.

H. principio pietatis nō obstante Ctq Domq postulat, ut oēs honorificent Filiu, sicut honorificant P. – Jo. V. 23.

Analoga vero comparatio excluditur tu verbis ipsis tu contextu, nā reprehendit Domq Judæos, fidē ē honorē recusantes; quia P. suu Deu diceret seq æqualē faceret Deo, excluditur tandē universæ Sir: doctrina, asserentis ubq Cto æqualē cu P. ē honorē ē adorationē in cœlo ē in terra

Phil. II. 10. Rom. XIV. 10 sq. Hebr. I. 6. 2 Petr. III. 18. Apoc. V. 13.

unu ē regnu Dei P. ē J. Cti – Eph. V. 5. Apoc. XI. 15. XII. 10.

unq thronq Hebr. I. 13.

una claritas Apoc. XXI

iidē sacerdotes Apoc. XX. 6.

II In specie postulatur J. Cto cultq supremq fidei spei caritatis

a) sicut in Deu, jubemur credere in Dei F. J. Ctu.

Creditis in Deu ē in me credite. Jo XIV. 1.

Fides in Filiu Dei fundamentu ē remissionis peccator, justificationis vitæ æternæ – qui nō credit, jā ē judicatq – Jo. III. 18. 36. VI. 47. XI, 25. Act. X. 43.

Cognitio Patris ē Filii æquo uo necessaria ē ad vitā æternā Jo. XVII. 3.

Diversa etiā erat ratio nuntior novæ doctrinæ ē Cti qui ipsq nō nuntiq, sed auctor ē – aliis credend erat ē id q. prædicabant, at solq Ctq ēs erat, cui quē credend erat.

Hinc Joa: baptizavit dicens in eu – Act. XIX. 4.

Ctq docens erat sicut potestatē habens – Matth. VII. 29.

De quo discrimine Cti ē nuntior hæc habet Iren. IV. 36.

„F. quidē quasi a P. veniens principali auctoritate dicebat: ego autē dico vobis, servi autē quasi a Deo serviliter ē propter h. dicebant: hæc dicit Domq."

Cf. Tert. de carne Cti 14.

b) Pariter dicitur Jesus „spes nostra" 1 Tim. I. 1.
Ita autem est spes nostra ut non sit aliud nomen in quo oporteat nos salvos fieri – Act. IV. 12.
Neque solum spei nostrae est motivum et ratio est, sed etiam spei nostrae obj: ultimum est, ultimus finis.
1 Jo. III. 2-3:
De quibus verbis plura cf. Frz. 36.
c) Denique Christus obj: dilectionis proponitur, quae est supra omnia
Primum et maximum mandatum est: Audi Deus tuus Deus unus est et diliges Dominum Deum tuum **ex toto corde tuo** ... Mar. XII. 29-30.
Ita Christus non solum conjungit dilectionem ~~sui~~ ergo se et P. mansionem suam et P. sed expresse postulat amorem sui supra omnia: qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus ... Matth. X. 37.
Hinc fideles jubentur
„omnia facere in nomine Domini J. Christi" Col. III. 17
– non sibi vivere, sed Christo – 2 Cor. V. 15
Apostolus: h. unum desiderat, ut nihil eos separet
a caritate Christi – ubi perinde est si nostram erga Christum cum PP. ac Christi erga nos caritatem cum Toleto intelligas)
quae caritas eadem est ac
caritas Dei in Christo J. D. N. Rom. VIII. 35. 39.
d) Ea quae protulimus in hac th: egregie confirmantur formula initiationis baptismalis „in nomine P. et F. et Sp. S." tum in se spectata tum collata cum altera formula Act. II. 38. VIII. 16. X. 48. XIX. 5 ubi fideles dicuntur baptizati in nomine Domini Jesu – de qua re cf. Frz. 38.

Th. 6.

De diserta divinitatis Jesu Chti praedicatione in SS. Scripturis.

I Non ~~adhibemus~~ comperamus –, nisi ea testimonia, quae in V. T. sine ullo dubio referuntur ad Deum Israel, in N. T. praedicantur de J. Chto. –

—

Ps. 96 Dominus regnavit, exultet terra etc.... Adorate eum omnes angeli ejus etc.... Quoniam tu ~~Dominus~~ altissimus super terram ....

Describitur verbis magnificis, ut videre licet, apparitio Dei in orbe terrarum, Domini altissimi super omnem terram.

Jam ab Apostolo docemur, illum, cujus apparitio hic describitur, esse Filium Dei.

Hebr. I, 6: et cum iterum introducit primogenitum in orbem terrae, dicit: Et adorent eum omnes angeli Dei.

Apostolus nimirum dicit, Deum ut psalmi auctorem principalem describere ingressum primogeniti sui in mundum hancque primogenitum jubentur omnes angeli adorare.

Evidenter ille, qui in ps. describitur, est J. Chr.

—

Malach. III, 1: (Deus loquitur) Ecce ego mitto angelum meum et praeparabit viam ante faciem meam. At Chtus et Evang: aperte declarant, illum, ante cujus faciem angelus mittitur, esse J. Chr.

Marc. I. 1, 2. Initium evangelii J. Chr. F. D. Sicut scriptum est in Isaia propheta: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam, qui praeparabit viam tuam ante te." Quibus verbis Jo. Bapt. declaratur viam praeparavisse ante Deum, qui est J. Chr.

Quod in V. T. minori, id in N. T. majori cum distinctione enunciatur, sicut conveniebat prophetiae adimpletae. In V. T. affirmatur unitas div. naturae, Deus mittit ante faciem suam.. in N. T. indicatur etiam distinctio personarum, ille enim cui appropriatur missio angeli, distinguitur ab eo, ante quem missio fit: ego mittam ante te – uterque tamen est idem unus Deus יהוה

—

Jo. XII, 37. Cum autem tanta signa fecisset coram eis, non credebant in eum – quam rem conquestus Ev. affert seq. praedicationem Isaiae, circa incredulitatem hanc: Domine, quis credidit auditui nostro? – subdit evang: haec dixit Isaias, quando vidit gloriam ejus, et locutus est de eo – Quae verba spectant visionem, quam vidit Isaias anno, quo mortuus est Osias, nimirum, gloriam Domini sedentis super solium excelsum ..... Sanctus, S. S. Dominus Deus exercituum ....

Apud Jo. evidens est, genit. ejus referri ad Jesum, cui non crediderant Judaei – vidit itaq propheta gloriam Dei Exercituum יהוה צבאות Jo. autem testatur, hunc ipsum, de quo loquitur Is. esse J. Chr. —

II. Nunc N. T. appellamus testimonia, quibus per se spectatis, non secus ac praecedentibus, J. Chr. Deus praedicatur.

Hebr. I. 8: ad Filium autem: thronus tuus, Deus, in saeculum saeculi; commemorat autem apost. ps. 44. 7 – quidquid de psalmo ipso sentiendum est, liquet apostolum, vocativum „Deus" referre ad Chum – hoc etiam constat ex omnibus antiquis interpretibus – non sunt igitur audiendi rationalistae, explicantes: thronus tuus est Deus – vel Deus firmabit thronum tuum – seq. thronus tuus Dei –

—

Jo. XX, 28 respondit Thomas et dixit ei: Dominus meus et Deus meus – sermo est de apparitione Domini post gloriosam resurrectionem suam – Theod. Mops. et Nestor. verba Thom. interpretabantur veluti exclamationem ad Deum, qui Christum suscitavit a mortuis – qui cavillus directe condemnatus fuit in Conc. V act. 8 c. 12 – Animadvertimus defensionis causa, quae fere inutilis est: 1° Thom: alloqui Chum praesentem 2° pronuntiare fidei professionem – ut liquet ex seq. „quia vidisti me Thoma, credidisti" –

—

Tit. II. 13. Exspectantes beatam spem et adventum gloriae magni Dei et Salvatoris nostri J. Chr.

partic. „et" non duas personas disjungit sed duo unius personae jungit praedicata – patet tum ob articulum (graec. non repetitum ante membrum alterum, tum ob omissum et in vers. aeth. et apud Facundum Herm. – tum ex vers. syr. ubi signum genitiv. non repetitur ante membrum posterius, quod fuisset necesse, si duae intelligerentur personae – tum quia adventus, ἐπιφάνεια semper de Chto enunciantur, de Deo P. non item – unde apparet Js Chr. ipsum Deum magnum ab apostolo dici.

1. Jo. V. 20. Et scimus quoniam Filius Dei venit et dedit nobis sensum, ut cognoscamus verum Deum et simus in vero Filio ejus. Hic est verus Deus et vita aeterna.

Ultimum incisum evidenter referendum est ad Filium – quia scopus S. Jo. in scribenda hac ep. quae veluti introd. est ad evang. est. non erat demonstrare Patrem esse verum Deum, sed F. Comparanda est conclusio epistolae cum initio ejus: „annuntiamus vobis vitam aeternam, quae erat apud P. et apparuit nobis – praedicata vita, vita aeterna frequenter a Jo. adhibentur, sed semper de J. Chr.

Deniq. pronomen hic, οὗτος non habet, praeter Filium, quo commode et apte referatur.

Rom. IX. 5. Ex quibus (Israelitis) est Chtus sec. carnem, qui est super omnia Deus benedictus in saecula –

Haeretici voluerunt perversa interpunctione evidentiam hujus testimonii subruere – quod ipsis haud feliciter successit.

Th. 15.

De perpetua et perfectissima virginitate Matris Dei.

Dogma de virginitate Matris Dei duo dicit:
1° Deum Verbum secundum humanam naturam, operante Sp. S. ex ea manente virgine conceptum esse;
2° in partu ipso et post partum semper remansisse B. Mariam virginem.

I. Modus conceptionis J. Chti ita ab evangelistis describitur, ut appareat, eum absque viri opera genitum esse ex .. matre per virtutem Sp. S. fecunda.

Matth. I. 25: non cognoscebat eam, donec peperit filium suum primogenitum.

Donec non significat, quod post partum eam cognovit, ut blasphemabant haeretici, sed S. Matth. non sine scopo aliquo polemico, significare vult quid ante partum factum sit, non quid post partum. Ita PP. Epiph. Hieron. Aug.

Simili modo donec vel usque

Ps. 109, 2. Sede a dextris meis, donec ponam etc.
Matth. 5, 26. Non exies inde, donec reddas novissimum quadrantem.
Gen. 8, 8 non revertebatur (corvus) donec siccarentur aquae
2 Reg 23. Michol filiae Saul non est natus filius usque in diem mortis suae.

Evangelistae non solum declarant operationem Sp. S. et excludunt naturalem conceptionis modum sed verbis disertis et directe totum virginitatis decus integrum servatum esse demonstrant.
Nam et verba angeli ad B. Virginem apud Lucam et appellatio ad prophetiam Isaiae ap. Matth. (quam facit angelus B. Joseph) debent intelligi sensu composito.

II. Virginitas integra servata fuit in partu. Agitur hic de virginitate materialiter spectata.
1° In Scriptt. locus princeps est vaticinium apud Is. 7, 14. Ecce Virgo concipiet et pariet filium et vocabitur nomen ejus Emmanuel.

a) Oraculum refertur ad Christum et Virginem matrem.
Nomen Emmanuel designat rem et intrinsecam rationem illius, qui praedicitur –
nemo umquam in Scr. hoc nomen gessit
dicitur is esse, cujus est terra Israël, h. e. Messias
ubi non potest sermo esse de Ezechia, filio regis Achaz, qui tum jam novem erat annorum adolescens.
S. Matth (quod solum sufficit) vaticinium hoc refert ad nativitatem Salvatoris

b) Mater Emmanuelis vocatur Virgo cum articulo, ἡ παρθένος, hâalmâh – sed in locis, ubi vox haec legitur, semper virginem significat. Neque hoc loco aliud quid significare valet, nisi tota oratio inepta sit, annuntiatur enim prodigium inauditum.

c) Verba: ecce Virgo concipiet et pariet intelligenda sunt sensu composito, tum apud Is. tum apud Matth.
Hebr. Ecce illa Virgo praegnans et pariens
Narratio S. Luc. est ipsa applicatio istius vaticinii.

2° Exhibetur revelatae doctrinae intellectus cath.

a) in omnibus symbolis professio fidei est in J. Christum, qui natus est ex Maria V. –
hinc per omnes aetates inde a PP. apostolicis (S. Ignat.) mater Dei constanter salutatur Virgo, semper Virgo, Virgo mater.
ἀειπαρθένος, παρθενομήτωρ

b) Jovinianus affirmabat: virginem concepisse, sed non virginem generavisse – tamquam catholici Christum cum Manichaeis phantasma crederent, si matris incorrupta virginitate dicunt exortum (Aug). Cujus haeresis damnata est in Rom. Concilio sub Siricio Pp. labente saec. IV iterumque Mediolani (Ambros. ep. 42)

c) Communis fuit PP doctrina, virginitatem mansisse quoad essentiam illaesam, modum autem conservationis fuisse perfectum ita ut sine ulla virginei corporis laesione aut affectione div. infans a matre bf. in lucem sit editus.

Videtur hoc prodigium ita explicari posse, ut participatio aliqua proprietatum, quales habent corpora glorificata, corpori virginali matris a filio communicata esse intelligatur, non habitualiter, sed transeunter in ipso partu et ad hunc scopum. Ita PP.

S. Paul. corpus glorificatum spiritale appellat πνευματικὸν σῶμα, cujus inter qualitates praecipua ἀφθαρσία est, incorruptio

ita „editio Chti in lucem" dicitur origo spiritalis apud S. Leo. – vel: virgo spiritaliter peperisse (homil. in nativ. Dom. inter opp. Chrys.)

—

Sicut corpus post resurrectionem non desinit verum corpus esse, quamvis eas possideat qualitates, quas propter vocatur spiritale, ita partus ex matre V. verus fuit partus, sed corpori matris communicatae fuerant qualitates supernaturales, ut infans sine laesione et corruptione Virginis matris in lucem ederetur. Potest ergo merito nativitas illa dici „origo spiritalis" ipsaque mater „spiritaliter" peperisse.

Sin autem aliquando, adhibita locutione biblica, PP. filium purissimae matris dicunt vulvam aperuisse, veritatem tantummodo nativitatis significare volunt, non autem naturalem nativitatis modum.

Quoad doctrinam PP. de conservatae virginitatis modo, ipsa est luculentissima

α) distinguitur conservatio virginitatis in conceptione ejusdem integritas in partu

Concil. Mediol. (Ambros. ep. 42) Haec est Virgo, quae in utero concepit, Virgoque peperit; sic enim scriptum est: ecce Virgo in utero accipiet et pariet filium: non enim concepturam tantummodo Virginem, sed et parituram Virginem dixit.

β) diserte multis in locis conservatio virginitatis in partu declaratur

γ) frequentissime comparatur partus Chti cum ejus resurrectione vel ingressum per clausas januas.

δ) dicunt modum nativitatis esse „dignum Deo nascente mysterium", esse modum „ineffabilem" –

ε) illustrant prodigium comparationibus, ductis ab oculo, in quem sine laesione incidit radius ut nascatur imago

a mente, quae sine corruptione verbum exprimit

a manna, quod purissimum manens, saporem suavissimum exhalat

ab epistola, quam obsignatam Deus ipse scripsit et quae quin sigillum solveretur lecta est –

III. Perpetuitas virginitatis BB. Matris Dei.

1° constat ex multis saeculis illam perpetuitatem veluti fidei dogma in Ecclesia praedicari

2° in totius christianae antiquitatis professione, in symbolis, liturgiis etc. semper Mater Dei appellatur Virgo, semper Virgo

3° Saec. IV – Helvidius, Jovinianus, Bonosus in Illyrico Ep. (Sardicae) et antidikomarianitae docentes S. Mariam post natum Salvatorem alios liberos ex S. Joseph. suscepisse, omnes damnati sunt haereseos

Ambrosius refellit Bonosum tamquam sacrilegum (de instit. virginis 5–9)×

Siricius (?) Pontf. perfidiam Judaeorum doctrinam ejus appellat – in ep. qua judicium de Bonoso committitur epp. Illyrici

Hieron. c. Helvid. appellat „scelus ac blasphemiam" itemque alii multi

Haec sufficiunt, ut B. Mariae perpetua virginitas, etiamsi in Scriptt. non contineretur, pro doctrina revelata ac tradita Ecclesiae a Spr. S. per apostolos habenda sit

Verum nonnulli Scriptt. loci evidenter idem declarant, ut mater Emmanuelis ab Isaia proph. ad modum excellentiae virgo appellata.

×) Haeretici objic:

1° nomen „mulieris" (nuptiae in Cana Gal:)

resp. Ambr: non corruptelae, sed sexus nomen est – addit Evam in paradiso, viro non cognitam, vocari mulierem –

2° antequam convenirent, inventa est in utero habens

Ambr: Consuetudo div. Scripturae ea est, ut causam quae suscepta est, adstruat, incidentem differat." –

3° non cognovit eam, donec peperit Filium etc.

de usu donec partic. vide superius –

4° de fratribus domini

Ambr: fraternum nomen liquet pluribus esse commune

Ambr. fieri nec poterat, ut quae Deum portaverat, portandum hominem arbitraretur –

alterum argumentum petit ex commendatione matris facta Dilecto discipulo sub cruce

„quomodo marito uxorem tolleret, si fuerat Maria mixta conjugio, aut usum tori conjugalis agnoverat"

.... eademque postea Joanni Evangelistae est tradita conjugium nescienti"

Id. c. 8: bona porta Maria ... transivit per eam Christus, sed non aperuit. –

ut certa dominae voluntas servandi virginitatem integram, ap. Luc. quam ex concepto voto interpretantur theologi – quibus addenda est revelata in Script. doctrina de virginitate in conceptu et partu Salv. – dignitas matris Dei – denique commendatio matris facta Joanni –

quae omnia si perpendantur et negativum illud argumentum desumptum ex silentio Scriptt. de nuptiarum usu et Mariae filiis, sane perpetua virginitas in Scriptt. ipsis revelata censeri debet.

Coroll. 1. Ex eo, quod hic homo est verus Deus, sequitur, nihil ~~peccati~~ originalis in eum transire potuisse. Praeterea

licet Christus secundum carnem genitus sit per veram generationem maternam, quia tamen insita naturae efficacia ad sui propagationem hic nullum locum habuit, totaque efficientia ex Spiritu Sancto est, caro Christi est quidem caro derivata ab Adamo, spectata tamen sola origine, nullo modo est caro peccati.

Quod arguunt PP. ex verbis B. Paul. ad Rom. VIII. 3 Deus Filium suum mittens in similitudinem carnis peccati – Inde

1° Magnum est discrimen inter praeservationem matris a peccato originis et repugnantiam quidem peccati cum nativitate Filii. – Mater secundum modum propagationis obnoxia fuisset peccato, nisi ex abundantiori redemptione (Bulla „Ineff.") et singulari privilegio donum gratiae ejus animam, quando infundebatur in corpus, praevenisset. In qua sanctificatione duo habentur

a) ~~ut~~ ne anima, infusa in corpus, propagatum secundum concupiscentiae legem, inficeretur peccato

b) ut ex carne Mariae virtute Sp. S. formaretur caro Christi –

Unde multi ex antiquis vel solum Christum.

liberum a peccato orig. dicunt vel directe B. Virginem ei obnoxiam fuisse declarant.

2° Ctus secundum carnem non fuit eodem modo in lumbis patrum quo alii homines, excepta B. Virgine Matre: fuit tantum secundum carnem, quae bona est creatura, non autem secundum modum propagationis ex concupiscentiae lege, quae secundum alii omnes ibi erant.
Sic in lumbis Abrahae secundum carnem et Levi et Ctus, sed Levi secundum concupiscentiam carnalem, Ctus autem secundum solam substantiam ~~[illegible]~~ corporalem.

3° Ctus non fuit in lumbis Abrahae secundum eam rationem, secundum quam Levi ibi fuit et in Abraham decimatus est, coram Melchisedech. Hebr. VII. S. Thom. 3 qu. 31 a. 8

4° Maria non fuit aliter in patribus nisi ut in causa generante, et per illam mediate et ipse Ctus secundum carnem in semine patrum. S. Thom. 3 qu. 31: a. 6.

5° cum dignitate maternitatis divinae proxime nexa est praeservatio matris a peccato originali neque cum ejus puritate peccatum consistere potest.

Coroll. 2. Filius naturalis ejus est, a quo habet naturam per generationem communicatam. Ctus naturalis est Filius Dei P. secundum div. naturam, filius Virginis secundum humanam naturam. non autem est filius Sp. S. vel SS. Trin.

Formulis de (ex) Sp. S. in symbolis designatur causa supernaturaliter efficiens, non vero principium ex sua substantia generans.
S. Th. 3 qu. 32. a. 2.

Inter partic. de et ex nullum est discrimen. graec. ex. per „de" non indicatur consubstantial. Filii cum Sp. S. quia secundum div. naturam est Sp. de Filio, non Filius de Sp. S. standum est texto graeco.

Sectio III
De modo quo humana natura Verbo unita sit.

Cap. I
De ontologica unitate Christi Dei-hominis.

(Th. 16 – 21)

De unitate Cti Dei et hominis ex doctrina Script.

In praecedentibus duo haec demonstrata fuere:
1° Ctus, qui in terris conversatus est, nemine dubitante, quia verus esset homo, tum ipse tum per testes ac legatos suos revelavit se esse Dei filium et verum Deum.
2° Idem, qui ex div. revelatione verus Deus, demonstratus est etiam verus homo tum rebus tum verbis: h. e: totius vitae manifestationibus atque aserta doctrina.
Utraque series propositionum demonstrata est de eodem subjecto, Jesu Nazareno.
Plena sunt Evangelia reliquaque N. T. documenta demonstrationibus hujus unitatis.
Sufficit, ut expendatur locus S. Joan: Verbum caro factum est.
Verbum est Deus aeternus, Filius unigenitus.
Hic Deus V. dicitur in tempore factus esse caro ita, ut per hanc secundam nativitatem ipse Deus V. coeperit caro esse.
Caro hic significat naturam humanam, per modum concretum = homo
Ergo Deus V. dicitur in tempore homo factus esse, homo ille, de quo scripsit Jo. Ev.
Deus V. factus est homo ita, ut verum sit: Deus est homo - hic homo est Deus
Ergo non alius est Deus et alius homo, sed unus simul et Deus et homo est.
Gal. IV. 4. Filius proprius Patris missus a P. dicitur factus ex muliere i. nascendo
Verbum nasci, si materialiter et secundum grammaticam sensus ejus perpenditur non significat:
Verbum desinere esse Verbum, neque mutari in humanam naturam neque hanc in Verbum mutari, quia tum non esset verum, Verbum nasci hominem.
Intelligenda igitur propositio illa hoc est sensu, ut Verbum absque sui mutatione per generationem ex Virgine insumpsit et suam fecit naturam humanam ita, ut manens Deus simul sit verus homo.

Idem manet sensus, si vox fieri accipitur vel pro nasci vel simpliciter, abstractione facta a modo quo caro factum est nascendo.

De triplici sensu vocis fieri in creatis v. App. 1.

—

Cum Jo. I, 14 conferendus est Phil. II. 6. 7.

qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus esse se aequalem Deo, sed semetipsum exinanivit formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus et habitu inventus ut homo.

Ubi is qui existit in forma Dei aequalis Deo dicitur se exinanivisse, non deposita forma Dei sed ita, ut manens in forma Dei, acceperit formam servi.

—

Eadem unitas subjecti declaratur, quoties Deus v. ea agere pati ve dicitur, quae non possunt nisi per naturam humanam praestari, aut vicissim de homine Jesu attributa Div. enuntiantur, tanquam ejus propria.

Dominus gloriae est crucifixus ~~Rom. IX, 5~~ 1 Cor. II, 8

auctorem vitae Judaei interfecerunt Act. ~~XX~~ III, ~~28~~ 15.

vita, vita aeterna, quae erat apud Patrem, apparuit apostoli eam viderunt oculis suis, et contrectaverunt manibus suis 1 Jo. I. 1. 2.

Vicissim

Filius hominis descendit de coelo, qui est in coelo Jo. III. 13

antequam Abraham fieret, ego sum Jo. VIII, 58

(ubi loquitur de se, prout est hic homo, nondum quinquaginta annos habens)

Fieri in creatis

Frz. de inc. th. 16.

Agitur de loco S. Joan. I, 14: et verbum caro factum est
In creatis tripliciter aliquid fieri vel factum esse dicitur:

1° improprie qui incepit esse simpliciter: Titius factus est homo. –

2°: conversione substantiali, ut desinat esse quod erat et incipiat esse aliud (aqua facta est vinum)

3° aliquid substantialiter manens idem incipit in se novam aliquam qualitatem (sapiens) aut saltem relationem (praetor). Prior mutatio est accidentalis, altera potest esse sine aliqua intrinseca mutatione.

Duo priores modi non cadunt in rationem, qua Verbum aeternum factum est caro; tertius in posteriori forma aliquam prae se fert similitudinem ~~quippe~~ nam ~~quum~~ Verbum factum ~~sit~~ est aliquid absque ulla sua mutatione. Attamen major est dissimilitudo, quoniam id, quod factum est, non accidentale quid est, sed substantiale

Unitio substantiva

Id. ib. th. 20. οὐσιωδῶς, κατ' οὐσίαν, κατὰ φύσιν

1° ratione terminorum qui uniuntur et qui sunt substantiae – potest esse, quin existat unitas substantiva, ut Sp. S. secundum substantiam (οὐσιωδῶς) unitur filiis adoptivis. Tum unitio talis solum materialiter dici potest substantiva, ut etiam formaliter talis existat

2° requiritur, ut non solum termini ex quibus verum etiam terminus qui sit unum substantiale. Hoc erit vel

a) una natura integra ex substantiis partialibus, ut natura humana

vel b) una hypostasis, licet naturae unitae maneant plures distinctae. Tum existit unus habens ut suas plures naturas

3° Talis unitio non potest fieri per se et secundum aliquod accidens tantum, ut e.g. amici sunt anima una. In anima justi quamdiu est viator Deus fit secundum suam substantiam immediatum objectum fidei, spei, charitatis,[x] sed anima Deum attingit actibus vitalibus elevatis, ita ut unum fiat physice et realiter cum donis a Deo communicatis, non tamen cum Deo. —

[x] objectum autem visionis et fruitionis in caritate, quando erit comprensor

De eadem unitate Dei hominis ex symbolis fidei.

I. Supponimus fideles omnes ac doctores in symbolis per professionem "Filii Dei Dni nostri" intellexisse semper naturalem, aeternum Dei Filium, unum cum Deo Patre.

Nunc solam consideramus unitatem subjecti in Filio Dei, qui idem est homo Jesus.

In symbolis semper est professio „in Deum Patrem et in J. Chr. Filium ejus unicum"

ubi orientales adjicere solebant in unum J. Chr. (vel D. J. Chr.), ut excluderetur sensus quicumque haereticus, Romae id non erat moris, quod neque haeresis ulla ibi sumpsit exordium (Rufin.)

Haereses autem, excludendae per vocem illam „unus" solvebant Jesum, dicentes alium esse Deum Verbum, alium hominem.

Symbolum autem profitebatur unitatem hominis et Dei.

Inde exprobrabant Cath. Nestorianis, induci contra symboli professionem quaternitatem pro Trinitate, dum in duos creditur, alterum Filium Dei naturalem alterum, conjunctum cum eo hominem.

Dicunt hoc expresse Epp. Africani (cum August.) in epistola, quacum Leporium remittunt ad Epp. Galliae „non recta quaedam sapiebat, negans Deum hominem factum, nec videns, quartam se subintroducere in Trinitate personam" quod a sanitate symboli catholicaeque veritatis prorsus alienum est" ipseque Leporius accusationem eam confirmat in „libello emendationis"

Monophys. objiciebant catholicis, quaternitatem invehi in divinis, nisi unus credatur J. Chr. ita ut etiam una sit ejus natura.

Resp. catholici, Chum utique esse unum, ne in quaternitatem incidamus, sed unum eundemque D. Filium incarnatum et Deum esse et hominem, unde in symb. non quaternitatis exhiberi professionem,

Petav. V. 10.

sed Trinitatis, quia tres personae, non autem naturae numerantur.

Etiamsi non addatur, Graecorum more, „unius" expressamentio, nihilominus idem permanet sensus.

Eutychiani calumniabantur S. Leonem Pp. tamquam omissa vocula illa aut negaret unitatem J. Chr. aut non satis declarasset.

Unitas enim sufficienter demonstratur ex attributis quae uni eidemque tribuuntur. Relativum qui in graecis autem participium aperte indicant, omnia illa praedicata quae evidenter hominem demonstrant referenda esse ad Filium Dei unigenitum.

II. Hoc sensu semper symbola intellecta fuisse, demonstrat praesulum Ecclesiae unanimis consensus, qui variis in conciliis (Ephes. Chalced. Conc. VI.) tum contra Nestorium tum contra monothelitas aliosve haereticos constanter declararunt non esse fidem alteram conscribendam praeter editam illam a PP Nicaenis eamque pium et orthodoxum symbolum sufficere ad perfectam orthodoxae fidei cognitionem. –

Item PP ipsis symboli verbis usi sunt ad haereses condemnandas.

Athan. c. Apollin. Cyrill. c. Nestor. S. Leo c. Eutychen

Th. 18.

De unitate Dei hominis ex regula fidei penes PP. vetustissimos.

I S. Irenaeus, vir plane apostolicus quum cetera doctrinae christiane capita tum Incarnationis mysterium sec.
fidei regulam declarat adversus Gnosticorum sectas, quorum sec. nullam sententiam Verbum caro factum est." Et
autem fides ea „in unum J. Chr. F. Dei incarnatum pro nostra salute" ~~quam~~ [unitatem Verbi hominisque Jesu] et multis declarat et ex Scripturis de-
fendit. Blasphemum dicit Irenaeus duas in Cto statuere substantias per se subsistentes s. duas hypostases, unamque
affirmat hyp. divinae et humanae assumptae naturae in Cto, quae est ipsa formula a Cyrillo ceterisque deinceps PP. ac Conciliis contra Nestorii divisionem consecrata.
Aeque atque Irenaeus, Tertull. quoq ex eadem regula fidei, qua creditur Verbum caro factum esse in utero
Virginis Mariae, demonstrat omnium fidelium ii ineuntisque saec. iii consensum circa unitatem Cti
Dei-hominis. Neque aliud quid [Orig.] docet in procemio ad libb. de Principiis, ubi compendium exhibet cath.
doctrinae. Idem eluet ex condemnatione Samosateni, cujus occasione in Conc. Antioch. propositum fuit
symbolum „in quo omnes cath. Ecclesiae consentiunt" sc. Filium Dei et hominem J. Chr. esse unum eundemque.
Eadem fides universalis in Ctum, qui et Deus et homo est, demonstratur ex gentilium atque Judaeorum
incriminationibus, collatis una cum responsis, quibus Ctiani se defendebant. x x

Th. 19.

I Unitatem subjecti qua unus idemque et Deus et homo est, PP. priorum saeculorum unanimiter profe-
runt tamquam veritatem, de qua nulla sit dubitatio inter Ctianos, indeque tamquam optimo jure de Verbo
post incarnationem praedicant, quae non possunt esse nisi veri hominis, vicissim de hoc homine enunciant
~~praedicatta~~ enuntiant, quae non conveniant nisi Deo. Quod quam semper faciant, etiamsi nullus adsit
scopus polemicus, luculentius adhuc affirmant, quotiescunque agunt contra haereticos.
II. Idem apparet ex modo quo explicant Incarn. mysterium comparate ad Trin. In Deo enim unitatem
naturae distinctionemque personarum hoc modo declarant, ut dicant, non esse aliud et aliud, esse tamen
alium et alium; inverso ordine negant in Cto esse alium et alium, sed unum esse aliud et aliud,
qua locutione nihil aliud sibi volunt, nisi identitatem personae in duplici natura subsistentis. —

Excerpta Frzl.

Paulus Samosatenus (Th. 18)

saec. III

cui consona fuit Nestorii haeresis (saec. V) quamvis ille ab hoc dissenserit in multis circa Trin.

Verbum dum est in P. s. ἐνδιάθετον, non distingui a P.; dum protenditur adextra, προφορικόν, esse sapientiam virtutemq Dei a P. distinctam, non tamen subsistentem. Ctum esse merum hominem (postea idem doc. Photin.) in quo virtus illa et sapientia Dei s. Verbum prolaticium, habitaverit; personam igitur Cti non extitisse realiter ante Mariam neq dici aeternam posse nisi in praescientia Dei; alium esse Ctum hominem aliudq. Verbum, quod ad eum protendebatur inq ipso habitabat.

"Samosatenus Ctum hominem dicit, qui sit alius a Verbo" S. Athan.

Contra hanc haeresim propositum fuit symbolum in epist. Epp. Conc. Antioch. in quo „omnes cath. Ecclesiae consentiunt" cujus haec sunt capita praecipua:

1° Filius Dei praedicatur in V. N. &. T. non praedestinatione sed essentia et hypostasi Deus

2° Filius est unus ille Deus, qui est Deus super omnia benedictus

3° Hic Filius per incarn. homo factus est

4° Ctus quatenus Ctus, haec persona quae homo est, est Deus aeternus, neq alius est Deus aeternus, alius homo (contra ac statuebat Samos.)

Excerpta Frzl.

Franzelin de inc. th. 20.

De ontologica unitate Cti secundum doctrinam Patrum ante haeresim Nestorianam et de propria notione unionis humanae naturae cum Verbo.

—

Unitio humanae naturae facta cum Verbo et unitas inde constituta Cti Dei-hominis est substantiva non solum ratione terminorum qui uniuntur, sed formaliter, quia substantiae ipsae in se non autem secundum aliquod accidens uniuntur, ut olim putabat Nestorius neque per mutuos actus et influxum unius in alterum ceu dynamice, ut nostra aetate Güntheriani tam de unione animae rationalis cum corporea natura, quam de unione Verbi cum homine J. Cto commenti sunt.

Uniuntur ita, ut Verbum homo substantive unus existat, h.e. ut ille, qui secundum aeternam naturam est Deus, unus idemque per substantialem naturam in tempore assumptam sit homo.

I. A PP. et Conc: adversus Nestorium, exclusa unione accidentali, qualis esse potest inter duos qui neque natura unum neque subsistentia unus sunt, docetur atque asseritur unitas substantialis, qua non quidem alius et alius unum sunt natura, sicut in SS. Trin. sed unus est suis naturis aliud et aliud, Deus et homo.

Hanc mirabilem unionem S. Cyrillus vocat secundum hypostasin; vel etiam physicam, κατὰ φύσιν. Quae formula dogmatica post Cyrillum ex definitionibus Concil. Ephes. Chalced. Syn. V. VI. et communi ac solemni usu PP. et Ecclesiae adoptata est in tesseram orthodoxae fidei, ut antea consubstantialitatis nomen in mysterio SS. Trin.

Nec autem primus Cyrill. usus est formula ea, sed antiquiores jam PP. idem dogma tum formulis aequipollentibus tum iisdem verbis expresserunt.

1° una persona, cujus duae sunt naturae

Iren. Tertull.

Aug: istum hominem unam personam cum Deo
Enchir. 36.

Basil: res enim duas in una persona tradit Scripturarum doctrina - c. Eun. IV. p. 155.

2° Unitatem Chti esse substantialem et secundum rem ipsam seu secundum substantiam καθ' οὐσίαν in oppositione ad unionem sec. accidentia.

Greg. Naz: homo substantiatus, οὐσιωθεὶς, Deo, sicut sol radiis - carm. de vita sua 645.

Amphil: o humanitas, quae Dei Verbum corporaliter substantiasti, σωματικῶς οὐσιώσας serm. in Chti natal. 4.

—

Cf. Boëth. de duab. nat: Graecia subsistentiam οὐσίωσιν appellat.

Potius dicendum erat: substantiatio, quae significat substantiae universalis et abstractae contractionem ac concretionem ad substantiam hanc integram et singularem, quae non potest esse sine subsistentia, ἀνυπόστατος, sed necessario subsistit vel in se vel in alia superiori, ἐνυπόστατος.

Immo S. Athan: (c. Apoll. I. 12) vocat illam unionem „secundum naturam" κατὰ φύσιν qui dicendi modus immerito attribuitur primo Cyrillo a Petav.

3°. Aliae vetustorum PP. formulae magis adhuc accedunt ad unionem secundum hypostasin.

Hippol: c. Noet. 15.

caro ... in Verbo habet consistentiam, ἐν λόγῳ σύστασιν ἔχειν.

Athan. c. Apoll. I. 16

unum esse Chtum secundum indeficientem existentiam, καθ' ὕπαρξιν ἀνελλιπῆ

N. ὕπαρξις apud PP pro hypostasi, unde characteres personales in Trin. appellant τρόπους τῆς ὑπάρξεως. -

Est locus praeclarus S. Athan. c. Apoll. I, 12, ubi docet, quod formam servi ipsum Verbum suam propriam fecit physica generatione ... et caro facta est secundum naturam propria Dei.

Porro demonstrat carnem a Verbo susceptam non esse ei consubstantialem, ita ut impassibilis sit atque immortalis – nam consubstantialia non habebit unitatem secundum hypostasin, sed secundum naturam secundum hypostasin vero exhiberet proprias perfectiones. Caro autem cum non sit Verbo consubstantialis, habet cum Verbo unitatem secundum hypostasin.

Praeter Athan. Epiphanius quoque praeoccupavit jam saec. IV formulam unionis sec. hypostasin quam deinde saec. V solemnes definitiones consecravere. in theor. incarn. 4 post haer. 20.

Verbum „univit sibi corpus, animam, mentem in unam unitatem et in unam spiritalem hypostasin. ἑνώσας εἰς μίαν ἑνότητα καὶ εἰς μίαν πνευματικὴν ὑπόστασιν

II. ~~Quoad~~ Ut vero melius intelligatur huius admirabilis mysterii sublimitas quamvis pauca et peregrina haec ~~forte~~ sufficiant.

Hypostasis praeexistens atque immutabilis, quae homo non est, non potest intelligi proprie et realiter homo fieri, nisi ita, ut natura humana, per quam homo constituitur, incipiat esse natura propria illius hypostasis. Eadem Verbi hypostasis et Deus est et homo, i. e. duas habens naturas secundum unam ab aeterno generatur a Deo Patre, secundum alteram in tempore subit secundam generationem ex matre. Mysterii autem ratio in eo est, quod non intelligimus naturam creatam posse fieri naturam personae divinae. Quod principium ut melius perspiciatur, necesse est inquirere in solemnes definitiones, quibus veritas illa revelata enunciatur.

Conc. Ephes. et Chalced. adoptaverunt epistol. 2 Cyrill. ad Nestor. ubi principium unionis his verbis exhibetur: natura humana facta est propria Verbi.

4. n. 6.
Deus natus est „quia nativitatem propriae suae carnis sibi adscivit"

~~mortuus~~ passus est – „quia corpus factum ejus proprium passum est"

mortuus est – „quoniam iterum proprium ejus corpus gustavit mortem"

resurrexit – quia proprium ejus corpus resurrexit

Adoramus unum Deum-hominem, non autem coadoramus hominem cum Deo

„quia corpus ejus non est alterius quam Dei Verbi, cum quo corpore sedet ad dexteram Patris non velut duo filii consederent Patri, sed unus secundum unionem cum propria carne ma-

„factum esse Verbum carnem nihil aliud est, quam quod similiter ac nos participavit carni et sanguini, et nostrum corpus suum proprium fecit et homo processit ex muliere" ib. n. 7-12.

Idem Cyrill. in ep. 3 ad Nestor: declarat, nos in SS. Eucharistia non suscipere communem aliquam carnem, neque carnem hominis, sanctificati et conjuncti cum Verbo secundum unitatem dignitatis s. habentis divinam inhabitationem, sed ut vere vivificatricem et carnem propriam ipsius Verbi.

Idem docet epist. dogm. S. Leonis P. ad Flavianum, a PP. Chalcedonensibus pro norma recepta in definiendo Incarnationis mysterii

„Non superare possemus peccati et mortis auctorem, nisi naturam nostram ille (de Deo Deus) susciperet et suam faceret

minus determinate locutio: suscipere naturam humanam illustratur ac definitur ~~subsequ~~ sequentibus verbis: suam facere. –

Justiniani professio fidei in V Conc:

Unio secundum hypostasin significat, quod D. V. h. e. illa hypostasis una ex tribus divinitatis hypostasibus, non homini jam subsistenti unitus sit, sed in utero S. Virginis ex ea sibi ipsi formavit in sua propria hypostasi carnem animatam anima rationali et intellectuali, q. e. humana natura".

Th. 21.

Xtus una hypostasis in duabus naturis.

Id quod objicitur considerationi, quid aliquid sit, est natura vel essentia (τὸ τί ἦν εἶναι); quod objicitur distinctioni, quis sit, est hypostasis.

Hoc sensu constituto, compendium doctrinae de incarnato Deo continetur hac formula Conc. Chalced.

Xtus est una hypostasis in duabus naturis inconfuse, immutabiliter, indivise, inseparabiliter agnoscendus.

Hanc revelatam doctrinam negaret, qui statueret

1° alium esse D. Verbum aliumque hunc hominem Jesum, quavis conjunctionis ratione excogitata

2° eundem unum J. Christum non esse aut verum Deum aut verum hominem per assumptam humanam naturam.

At exorti sunt nostris temporibus philosophi ac theologi, qui hunc esse sensum formulae a Conciliis consecratae contendant

ut duae sint personae in se consistentes, D. Verbum et homo J. quae tamen inde a prima conceptione hominis J. sint conjunctae, ut hyp. humana intelligatur subjecta et ordinata ad hyp. divinam, homine autem sui conscio facto, una persona se cum altera conjunctam sciat, una in alteram agat ac influat. Inde non existere unitatem numerico-realem personae, sed dynamicam et formalem, ~~verum~~ unionem secundum formas personales, secundum conscientiam sui unius et alterius personae, qua utraque persona se ipsam non separatam sed conjunctam cum altera novit; ~~ind~~ ex mutua hac conscientia oriri unam compositam conscientiam sui, unam compositam personalitatis formam cum subordinatione perfecta conscientiae inferioris ad superiorem. Hunc esse sensum verborum: unam personam in duabus naturis.

Haeresim Nestorii in eo fuisse, quod Nestorius hominem J. initio docuerit a Verbo sejunctum fuisse ad quem errorem excludendum ac primitivam conjunctionem asserendam formulam illam usur-

patam fuisse, qua pro conditione scientiae philosophicae illius aevi (V) aptior nulla potuerit inveniri. Ita Günther et Baltzer.
Sensus tamen quem philosophi illi in formulam dogmaticam inducunt, tum formula per se spectata tum apertis PP explicationibus prorsus excluditur.

—

Inde a saec. V contra haereticorum versutas artes nomina hypostasis (persona) et natura (essentia) publica Ecclesiae professione eum sensum accepere, ut priori indicaretur is qui est et naturam habet, posteriori vero significaretur id, quo subjectum est quid.

Inde contra Nestorium, asserentem alium esse Deum et alium hominem J. Ecclesiae fides hac formula proclamata est: humana natura cum D. Verbo unita est secundum hypostasin; una est hypostasis Chti Dei et hominis.

Porro contra monophysitas ex unitate hypostasis inferentes confusionem naturarum in unam humano-divinam essentiam, tuenda erat veritas revelata, Chum esse et verum Deum consubstantialem Patri et verum hominem consubstantialem matri, qua propter Ecclesia duas unius Chti naturas declaravit divinam qua Deus est, humanam qua est homo, ut nec misceantur naturae in unam nec una in alteram mutetur (ἀτρέπτως καὶ ἀσυγχύτως) nec naturae sejunctae sint nec humana per se et seorsum subsistat (ἀδιαιρέτως καὶ ἀχωρίστως).

Prioris membri epithetis directe damnantur monophysitae simulque Nestorianorum contra Catholicos calumniis respondetur, altero membro respondetur monophysitarum accusationibus ac damnatur Nest. distinctio duarum hypostaseon pro numero naturarum.

Concilia multa rem eandem fere iisdem verbis declaraverunt, additis explicationibus tam distinctis ut ille, quem Guntheriani volunt, sensus plane excludatur.

Cf definitionem Chalced:

Hinc etiam conciliis nomina hypostaseos et naturae (οὐσίας) eum in modum determinata sunt, quem supra indicavimus, quique inde ab saec. V in Ecclesia

solemnis permansit.

Usque ad saec. V eadem nomina varia significatione a PP. usurpabatur, quae res haud levis est momenti in eorum doctrinis elucidandis.

Schol.

Philosophi, lumine rationis omnia investigantes, habent essentiam (οὐσίαν) pro intrinseca ratione, pro quidditate rei, quae vel substantia esse potest vel accidens.

Vulgo tamen οὐσία de substantia dicitur, quia accidentia potius insunt quam sunt.

Substantiae autem vel secundae appellantur (species et genera) quae non existunt extra mentis considerationem – vel primae s. singulares.

Substantiam singularem (primam) philosophi non distinguunt ab hypostasi, nisi quod οὐσία dicitur quatenus spectatur quid sit (τὸ τί ἦν εἶναι), hypostasis autem, quatenus formaliter spectatur ut haec singularis substantia.

Hoc sensu tot erunt οὐσίαι, quot sunt hypostases et vice versa.

Hypostasis igitur vel significat

1° realis singularitatem substantiae vel

2° simul adsignificat tum exclusionem communicationis in plures inter se distinctos tum modum existendi in se: hic unus distinctus ab omnibus aliis.

Platonici contra hominem idealem, τὸν ἄνθρωπον, primam substantiam dicunt, singulos autem homines substantias secundas. Illas tamquam archetypa singularium, solas realiter et objective existere, μάλιστα ὄντα, has non esse nisi fluxas quasdam illarum expressiones ac cum illis si comparentur, re vera non esse μὴ ὄντα.

Quae commenta verum possunt habere sensum, si intelligantur de ideis divinis, quae realiter sunt ipsa Dei essentia imitabilis ad extra. Possent tum aliquo modo explicare, cur Deus dicatur primum ens, prima substantia etc.

Priori sensu saec. IV et nonnunquam etiam saec. V PP. hypostasin dicunt saepe pro essentia, οὐσίᾳ, dicentes in Deo non solum unam esse οὐσίαν sed unam hypostasin, et quod potius est, in Christo duas esse hypostases.

Antiochenum schisma medio saec. IV. ex hoc potissimum videtur originem sumpsisse, quod alii duce Meletio μίαν οὐσίαν τρεῖς ὑποστάσεις, alii cum Paulino μίαν ὑπόστασιν τρία πρόσωπα dicerent, et tamen ambae partes idem sentiebant, ut in Conc. Alex. apparuit, ubi Athan. dissidium composuit.

Ipse Cyrillus hypostasin dixit aliquando substantiam singularem, praescidens a subsistentia in se ipsa solumque significans realem existentiam in oppositione ad res inanes, umbratiles.

Petav. VI. 2.

Philosophi autem, quum solo lumine rationis non intelligerent substantiam integram singularem, quae non ~~sit~~ esset in se subsistens ~~et~~ neque incommunicabilis, commiscebant substantiam primam et hypostasin tamquam rem semper eandem.

Quo falso principio nituntur omnes, qui contra trinitatis vel incarnationis sanam doctrinam peccavere, ut Sabelliani, Ariani, tritheitae, Nestoriani, monophysitae.

Omnes in hoc conveniunt: οὐσίαν (non excepta divina) quae singularis est, non potest esse communis pluribus inter se distinctis, proinde in Deo, sicut una est οὐσία,

unam quoque esse hypostasin, aut si tres sunt hypostases, tres quoque numerari οὐσίας. In Christo autem si duae concedantur οὐσίας, duas quoque ~~dicere est~~ oportet hypostases concedi, alium Deum, hominem alium, aut vice versa, si una ponatur hypostasis, unam esse οὐσίαν ac naturam.

Inde exorta est necessitas excolendi mere rationalem conceptum hypostaseos ope veritatis revelatae. PP. definitionem philosophorum mancam judicantes, quoniam non comprehenderet essentiam Dei infinitam neque substantiam creatam in modo subsistendi supernaturali, in oppugnatione errorum circa SS. Trinitatem jam a medio saec. IV et post Cyrillum in mysterio quoque Incarnationis hypostasin accipiebant sensu pleniori, ut sit non solum substantia integra singularis, sed substantia singularis, integra, quatenus non est communis pluribus inter se distinctis neque est facta alterius propria sed in se (καθ' ἑαυτήν, ἰδίως, ἀνά μέρος) consistens ut unus (ἰδιοσύστατος), nomen οὐσίας s. naturae (substantiae quoque apud Latinos) retinentes ad designandum id quod respondet considerationi, quid res sit (quidditas) sive hoc sit genus aut species (δευτέρα οὐσία) sive substantia singularis sed pluribus communis, ut deitas et absoluta in Deo, vel substantia singularis non in se subsistens, sed facta propria alterius, ut natura humana in Christo.

Quare in Deo una est οὐσία, natura, substantia et tres hypostases; in Christo autem duae οὐσίαι, naturae, substantiae (Latin.) et una hypostasis. Hoc sensu usi sunt hypostasis nomine Basil. Nazianz. Chrysost. al.

Assumo oppugnandam ultimam partem prolatae theseos, quae sic habet:

non modo tota humanitas sed etiam ejus partes et nominatim SS Cor Jesu, quae speciali ratione erant organa Verbi ad operationes deiviriles et ad nostram redemptionem, sunt objectum manifestationis, quo Deus manifestatus in carne sese exhibet adorandum –

Contram quam sic instituo argumentum:

Cor Jesu neque speciali ratione erat organum Verbi ad operationes Deiviriles neque sub hac ratione est objectum manifestationis quo Deus se exhibet adorandum,

ergo falsa thesis ex hac parte

Probo maj: SS Cor Jesu non potest esse objectum manifestationis sub ratione organi ad operationes Deiviriles, nisi quatenus est instrumentum vel principium immediatum earum

atqui neutrum de corde dici pô

ergo SS Cor Jesu non est objectum manifestationis sub praedicta ratione

(Dist. physice – symbolice)

atqui Cor Jesu quatenus symbolum est, non pô adorari cultu absoluto, sed tantum relativo,

ergo manet diff.

Probo min. sub.

Objectum in quo ratio adorationis et cultus est repraesentatio alterius rei, non potest esse terminus cultus absoluti

atqui ~~Cor Jes~~ ratio specialis adorationis ~~cordis~~ Jesiali est repraesentatio alterius rei

ergo SS Cor Jesu sub hac speciali ratione non potest adorari cultu absoluto

atqui etiamsi SS Cor Jesu possit adorari cultu absoluto quatenus est pars personae Chti, non potest tamen adorari cultu absoluto sub speciali ratione repraesentationis vel symboli

Probo min.

In adoratione sub speciali ratione repraesentationis vel symboli non respicitur obj. materiale, sed obj. formale adorationis

atqui

SS Cor Jesu, quatenus refertur ad obj. formale adorationis, non potest adorari nisi cultu relativo

ergo SS. Cor Jesu, sub ratione symboli non potest adorari cultu absoluto

—

SS. Cor Jesu quatenus refertur ad obj. formale adorationis, conjungitur cum eo tantum extrinseca habitudine et unitate morali tamquam imago cum archetypo

atqui ejusmodi extrinseca habitudo non potest esse fundamentum nisi adorationis relativae

ergo

—

Relatio repraesentationis vel symboli ad obj. repraesentatum, est eadem ac relatio imaginis ad archetypum

atqui talis relatio est extrinseca

ergo etiam relatio repraesentationis ad id quod repraesentatur, non est nisi extrinseca

—

Pius VI in brevi ad Ep. Pistoriensem a. 1785 declaravit, substantiam devotionis erga SS Cor Jesu eo spectare, ut in symbolica Cordis imagine meditemur atque veneremur charitatem Redemptoris

atqui symbolica Cordis imago idem est atque Cor symbolicum ergo

275

Th. XXIV.

Amor Dei super omnia dupliciter concipi potest, vel appretiative vel intensive; intelligimus autem appretiationem extremum, quatenus Deus praefertur omnibus quae amari possunt ipsiq diligenti.
Detestatio peccati concepta ex amore Dei est diversa ab, quae est ex motivo justitiae.

Th. 1. de poenit.

Poenitentia sec. usum classicum significat, si in bonam partem accipitur, significat non solum propositum novae rationis agendi, sed et dolorem de actione praeterita. Jam vocem illam, pro qua Lactantius resipiscentiam habet, Graeci μετάνοιαν appellant.

Penes Scriptt. sacros graeca vocabula μετάνοια, μετανοεῖν, cum de peccatis sermo est, non tantum simplicem mutationem consilii, sed et detestationem praeteritae malae vitae significant. —

Sectio III
De modo quo humana natura Verbo unita sit.

Cap. III
De propria ratione hypostaseos.
(Th. 26 – 30)

Cap. III de propria ratione hypostaseos.

Th. 26. De notione hypostaseos et essentiae s. naturae expolienda ex veritatibus revelatis.

In Deo non potest esse multiplicatio, eadem necessitate intrinseca, qua esse infinitum existit, etiam unum est unitate singularitatis. Idem esse absolutum, ut ex revelatione constat, idem numero, commune est tribus inter se realiter distinctis per mutuas relationes, qui sunt unus Deus. Jam id quod in Deo unum est et absolutum, ex analogia rerum creatarum, vocatur essentia vel natura, quo vocabulo in creaturis communiter designamus perfectionem, quatenus communicabilis est pluribus; singulos autem ejusdem essentiae vel naturae, appellamus hypostases, vel si rationalis sint naturae personas. Constat ergo ex revelatione in Deo tres esse hypostases s. personas unius essentiae s. naturae.

Pariter revelatione docemur, secundum personam Div. sicut est Deus ab aeterno per naturam Div. ita libera assumptione incepisse in tempore esse hominem per naturam hum. s. unam esse hypostasin duplicis naturae J. Chr. Deum-hominem.

Jam apparet, rationalem naturae et hypostaseos conceptum ex revelatione ditatum esse aliquot notis, ad quas intelligendas solo rationis lumine non pervenitur. Ratione enim substantialis naturam, singularem, integram, non aliter intelligimus, nisi ut incommunicabilis et per se consistentem. Quam ob rem philosophi τὴν πρώτην οὐσίαν, substantiam singularem pro hypostasi habebant per se consistenti, incommunicabili, qua in notione singularitas integrae substantiae ascripitur vel identica vel necessario conjuncta cum ejusdem substantiae tum incommunicabilitate tum consistentia per se ipsam. Talis autem conceptus, revelationis lumine collustratus partim inadaequatus partim falsus apparet: inadaequatus, quia de creatis tantum deque eorum connaturali modo existendi valet; falsus insuper, si extendatur ad divina vel supernaturalem existendi modum substantiae creatae.

Inde consequitur

1° Dogma de Deo uno et trino ac de duabus Chri. naturis in una hypostasi non secundum philosophiae notiones definiendum esse, sed vice versa philosophiae de natura atque hypostasi notiones expoliendas esse ad normam dogmatis revelati.

2° Conceptum plenum hypostaseos esse conceptum mixtum quum partim rationalis sit partim ex veritatibus supernaturalibus derivetur.

3° Omnem naturae et hypostaseos definitionem, quae tot esse hypostases statuat quot sint naturae singulares theologice erroneam esse et ob id ipsum philosophice quoque falsam.

4° Theologiam, quamvis adhibeat notiones ex philosophia desumptas, non tamen in earum usu, philosophiae sed propriis principiis regi; contra philosophiam a theologia, tamquam norma et judice, tum negative gubernari, ne erret, tum positive adjuvari ad pleniorem veritatem assequendam; aliis: philosophiam subjici theologiae non in forma, verum in materia scientiae, non in principiis cognoscendi et demonstrandi, sed in veritatibus cognoscendis.

Th. 27. de propria notione hypostaseos.

Inter omnes constat, hypostasin esse id, quod maxime est in se ipso neque in altero nec alterius. Qua declaratione excluduntur tum entia rationis, tum accidentia; erit igitur hypostasis substantia singularis; pariter excluditur ratio partis, secus neque esset per se neque in se, esset in alio et alterius, non esset id quod agit, sed quo agitur. Erit igitur hypostasis et singularis substantia et integra. Quae tamen notae non absolvunt conceptum perfectum hypostaseos; debet esse tota in se tamquam hoc unum, in se totum, distinctum ab omnibus aliis. At revelatione monemur totalitatem illam non esse identicam cum singularitate atque integritate,* in Christo autem natura humana, quamvis singularis et integra, non est hypostasis, quia non est hic homo, a Verbo distincta; erit tota si neque habeat rationem partis aut naturae ad aliud perfectivae, neque communicetur pluribus inter se distinctis. Inde plena hypostaseos notio ea est, ut sit hoc unum in se perfectum, distinctum ab omnibus aliis h.e. substantia nec unita perfectioni ad modum partis nec identificata cum pluribus.

* divina enim natura, quamvis singularis, non est hypostasis, quia identificatur cum pluribus inter se distinctis

Th. 28. De propria ratione personae.

Inter hypostases sub ratione, qua sibi sunt et non alteri, speciali modo eminet hypostasis naturae rationalis, quae nomine sibi proprio personae recte insignitur. Neque enim dubitari potest de dignitate atque excellentia personae prae ceteris hypostasibus, quae ratione carent. Quippe quum sola rationalis hypostasis suae in se existentiae conscia sit, sola se ad actus suos libere determinet, sola sibi ipsa finis est tum immediatus tum mediatus, sola denique subjectum juris esse potest. Quae omnes notae modo perfectissimo sane in solis hypostasibus div. inveniuntur, quibuscum comparatae personae creatae non nisi analogice personae sunt dicendae.

Inde lucidissime apparet, quum substantiae tum hypostasis sensum latius patere, quam personae neque recte egisse theologos quosdam recentiores, personam declarantes substantiam esse rationalem ejusque formam propriam esse intellectualitatem. Verba enim illa, si nihil addas amplius, personam identificant aut cum hypostasi aut cum substantia simpliciter sumpta quamvis singulari et integra. At priori sensu accepta definitio re quidem vera falsi nihil continet, manet tamen subobscura, quum nomine generico significet rem quam maxime specialem; sin vero substantia simpliciter intelligitur, quatenus opponitur accidentibus, confunditur natura rationalis cum persona peritque catholicus intellectus quum Trinitatis tum Incarnationis. Tot enim erunt personae admittendae, quot habentur substantiae rationales.

Neque minus periculosa est alia definitio quaedam apud Guentherianos in usu, personam esse substantiam sui consciam formamque ejus actualem sui conscientiam. Viri isti in Deo tres distinctas conscientias sui ponunt, quod aperte falsum est, nisi admittas trinam quoque essentiam. Si Güntheriana definitio est vera, erit in Deo una substantia sui conscia unaque persona, in Christo autem duae substantiae et duae personae.

Contra ea doctrina cath. confitemur in Deo tres distinctas personas, comprehendentes se una indistincta simplicissima intellectione et voluntate i.e. sui conscientia, in Christo autem unam personam sui consciam duplici et intellectione et voluntate

Excerpta Frzl. 21. 280

modum loquendi revelationum scienti qui personam subjectum praedicationis Ego appellant, admittimus in Deo tres, qui dicunt Ego, sed uno indistincto actu intellectionis, Christus autem unus est, qui sibi dicit Ego duplici distincto actu, divino et humano

Concludimus his praemissis suppositaque revelata Trinitatis Incarnationisque doctrina, falsam esse omnem hypostasis definitionem, quae vel dicit tot esse hypostases, quot sint naturae rationales vel conscientiae sui — unde elucet tum unitatem tum multiplicitatem conscientiae sui non personarum numerum consequi, sed numerum naturarum. Haec fuit aperta omnium semper PP doctrina. —

Th. 29. De Boëthiana definitione personae.

Si ea, quae adhuc pertractavimus, conceduntur, sequitur, legitimam esse Boëthii definitionem personam esse rationalis naturae individuam substantiam, dummodo vox individua recte intelligatur. Potest enim individuum supponere pro substantia singulari in opp. ad universalem, vel etiam pro singulari et integra, in opp. ad communicationem tum universalium in singularibus tum partis ad totum. Hic autem vox illa sensu strictiori accipienda est: ut sit unum in se et distinctum ab omnibus aliis ita, ut non communicetur neque ut universale aut pars; neque ad modum partis neque ut realiter commune et identificatum cum pluribus. Quo sensu substantia individua est singularis, integra, tota in se, dicitur que persona, si est rationalis.

Th. 30. Demonstratur identitas realis et distinctio rationis inter hanc integram ac singularem naturam et inter hypostasin connaturaliter subsistentem ad doctrinam S. Thomae.

Duplex potest institui comparatio inter naturam et hypostasin.

Primo consideramus hypostasin quatenus est haec singularis, integra substantia, tota in se; cum omnibus notis sive essentialibus sive accidentalibus, naturam autem, quatenus non continet praeter notas essentiales et specificas, quibus ens in ordine aliquo (perfectione) constituitur. Tum vero natura, nisi sit divina, non comprehendit omnia, quae sunt in hypostasi, quia propter limitatam creaturae essentiam, multa in ea insunt praeter definitionem ejus abstractam, ita ut hypostasis totum sit, natura autem totius quodammodo pars formalis. Hoc sensu hypostasis realiter a natura distinguitur, non quidem secundum totum, sed secundum quid. Hoc sensu S. Thom considerat hypostasin et naturam, quoties illam ab hac in creatis docet realiter differre. Haec tamen consideratio non explicat formalem rationem hypostaseos, qua distinguitur a natura singulari, integra. Potest enim natura singularis cum accidentibus suis realiter existere, quin tamen sit hypostasis

Est igitur altera instituenda comparatio. Possumus naturam spectare ut hanc substantiam singularem et integram eamque secum ipsa comparare, quatenus est hypostasis connaturaliter existens. Quaeritur quid addatur ad illam naturam singularem, ut sit hypostasis. Respondemus nihil esse superadditum, neque substantiam quam absolutam neque modum substantialem realiter a natura distinctum qui tamquam complementum formaliter hypostasin constituat, sed unam et eandem rem quae est substantia haec singularis et integra, esse etiam hypostasin per modum existendi in se totam; hunc vero modum non esse rem aliquam distinctam realiter a substantia illa, sed rem unam et eandem sub una ratione consideratam dici

et esse substantiam singularem et integram, sub alia ratione consideratam dici et esse hypostasim. Cujus quum considerationis fundamentum sit in re ipsa, dicimus hypostasim ratione cum fundamento in re distingui a substantia singulari et integra —

Formalis ratio existendi in se et per se, sub qua substantia integra dicitur hypostasis, appellari potest modus substantialis, dummodo hic modus non censeatur res aliqua alia esse quam ipsa substantia. Est enim modus ipsa res, dum considerata sub una habitudine comparatur secum ipsa spectata sub alia habitudine.

Ex modo concipiendi distinctionem inter naturam singularem atque hypostasim, pendet modus concipiendi integritatem humanae in Christo naturae. Qui hypostasim constituunt aliqua realitate superadditae naturae singulari et integrae, docent hanc realitatem humanae Christi naturae deesse et a Verbo suppleri; qui autem non admittunt nisi rationis distinctionem, docent non alicujus rei defectu sed rei infinitae accessu factum esse, ut humana Christi natura non sit hypostasis. Ita docent communiter et PP et scholae magistri vetustiores usque ad Scotum. Neque S. Tho. ab illis dissentit. Ad objectionem enim, quod Verbum omnia assumpsit quae sunt hominis, ergo et personam hominis, respondet doctor angelicus: hoc quod facit conjunctum ex anima et corpore esse hominem, non est praeter animam et corpus et unionem aliquid positive, sed ex hoc ipso, quod ipsum compositum ex anima et corpore non adjungitur alteri subsistenti in natura composita sequitur, quod conjunctum sit homo. Unde si Christus humanam naturam quam assumpsit, deponeret, ex hoc ipso esset homo illud conjunctum ex duabus substantiis. III qu. 4 a. 2.

Excerpta Frzl.

Damasc. dial. 29. 30. F. O. III
S. Bonav. III. dist. 5. a. 2. qu. 2 et B.
Petav. Trin. IV. 8. 9.

Franzelin de incarn. th. 27.

de propria notione hypostaseos

Hypostasis est id, quod maxime est in se ipso et non in altero nec alterius. Quum autem omne ens reale vel substantia sit vel accidens, necesse est hypostasin esse substantiam. Hujus enim est per se esse, accidentis autem inesse.

Porro quum substantiae dividantur in singulares (primae) et universales (secundae), liquet hypostasin non esse in ordine universalium. Substantia enim universalis aut significatur in concreto, tum praedicatur de multis qui sunt hypostases, aut significatur in abstracto, tum concipitur in multis inesse.

Porro substantia singularis potest esse
a) pars substantiae integrae
α) integrans
β) essentialis
b) substantia integra

Liquet hypostasin non posse esse partem, secus non esset per se neque in se, esset in alio et alterius, denique non esset id quod agit, sed quo agitur. Hypostasis ergo est substantia integra.
Ad hoc requiritur, ut adsint omnes partes essentiales; harum aliqua deficiente, non amplius existit totum, verum pars. Pars autem aliqua integrans deesse potest, quin desinat integritas essentialis, necessaria ad hypostasim.

Nota partem integrantem, dum separatur a toto, induere posse rationem integri et totius, quatenus est substantia. Tum pars illa separata amittit perfectionem quam habebat, donec juncta erat cum toto, ita ut perfectius sit nonnunquam, esse partem in aliquo toto nobiliori, quam esse integrum et totum in ordine inferiori.

Substantia simplex non habet partes; erit integra (in ratione substantiae)
a) si nullo modo habet rationem partis
b) neque ordinatur ex natura sua ad compositionem cum altero, quocum constituat unum totum perfectius.

S. Thom. I qu. 29 a. 1 ad 5 – III dist. 5 qu. 3. a. 2 – refellit Hugonem Vict. et Mag. qui animam separatam dicunt personam esse. –

Petav. Incarn. III. 12. V. 7.

Unde in homine nec animae nec corpori convenit ratio hypostaseos, sed hypostasis est hic homo compositus ex anima et corpore. Anima separata non est substantia integra, quamquam sensu minus pleno potest persona vocari quatenus non est pars actu componens et est substantia in se consistens.

Postremo substantia singularis integra formaliter est id, quod est totum et perfectum in ratione substantiae, quatenus est tota in se tamquam hoc unum in se totum, distinctum ab omnibus aliis, seu ut hoc unum subjectum.

Totietas in se tum est, quando

1° substantia non est in alio a) per modum partis b) sive ~~partis~~ formae ac naturae ~~b) formae~~

2° in se sistens ut in uno non progreditur ultra, i.e. non identificatur cum multis inter se distinctis tanquam communis eorum essentia seu natura.

Nota totius in se ne sumatur ut identica cum altera singularitatis et integritatis, monet nos revelatio. Solo lumine rationis agentibus sane identitas illa videretur necessaria, ut haberemus notionem aut falsam, si applicaretur ad omne ens tum creatum tum increatum aut incompletam ~~falsam~~, si tantum de substantiis finitis praedicatur, consideratis secundum connaturalem existendi modum.

Adhibita revelatione nota totietatis in se propria hypostaseos eo modo declaranda est:

a) ut non sit per modum partis aut per modum naturae, licet sit substantia singularis et integra

b) ut neque pluribus sit communis tanquam species (humanitas) neque communis aut communicabilis pluribus distinctis, ut una numero et singularis substantia ac natura.

~~Hyp~~ ~~Hypostasis~~ igitur erit hic unus in se perfectus et distinctus ab omnibus aliis h.e. substantia

nec unita perfectiori ad modum partis nec identificata cum pluribus.

—

In creatis natura communis non est hypostasis quia non est ita singularis, ut sit hic unus et non alius atque ita substantia tota in se, sed hypostases sunt singuli, quorum est natura

Natura divina absoluta non est hypostasis, quia licet singularis est tamen communis tribus, et non est hic unus ita, ut non identificetur pariter cum aliis; sed hypostases sunt singuli tres distincti habentes eandem naturam, quia quisque comm. quatenus substantia relativa, est ita substantia tota in se, ut sit hic unus et non alius ejusdem naturae.

—

Humana Christi natura, licet singularis et integra in ratione naturae, non est per se hypostasis. Non enim est hic homo in se distinctus a Verbo, sed Verbum est hic homo. – Quia humana natura est natura perfectioris, non habet rationem totius, sed est ad modum partis aliquid hujus totius, quod est Christus. Verbum autem, dum est cum carne sua, retinet rationem totius i. e. perfecti in se, est eadem hypostasis quae fuerat antea, quia propter suam infinitatem per naturam assumptam nec perfici nec in aliquo deficere potest.

Coroll. 1.

—

Subsistentia in signif. concr. (ut apud veteribus theoricos) i. q. hypostasis

subsistere = existere hoc determinato modo, ut substantia tota in se

„dicitur subsistere quasi per se non in alio existens" S. Thom. De potent. qu. 9 a. 1.

Natura humana Christi subsistit in Verbo = Hypostasis Verbi sustentat naturam humanam

Eadem natura humana quatenus in se non est hyp. appellatur ἀνυπόστατος, quatenus facta est naturae superioris, dicitur ἐνυπόστατος –

Notandae sunt locutiones hae:

1° PP. dicunt hypostasin esse ipsam naturam seu essentiam cum modo existendi, τρόπῳ τῆς ὑπάρξεως

2° Subsistentia abstracte sumpta (penes scholasticos posteriores, quorum primus fuit Cajetanus) indicat hunc ipsum modum existendi et substantiam totam in se et in distinctione ab omnibus aliis ejusdem naturae

3° in conceptu hypostasis (in concreto) includitur intrinsece et essentialiter conceptus essentiae et naturae, non tamen vice versa.

Nihilominus in nostro conceptu essentiae ac naturae divinae includitur conceptus hypostasis in confuso, ita tamen ut abstractione formali possimus expresse cogitare de essentia, quin expresse concipiamus modum existendi in se

4° S. Basil. ep. 38 n. 3.

hypostasis sistit et circumscribit proprietatibus in re aliqua determinata id, quod commune est et incircumscriptum.

Coroll: 2.

Hypostasis significatur per modum totius, natura se habet vel per modum formae et quasi partis vel concipitur saltem tanquam forma, quae inest hypostasi.

Hyp: significatur ut quae est, reliqua concipiuntur ut quae illi insunt et quibus ipsa est.

Hyp: habet naturam, haec habetur a hyp:

hyp: est principium quod agit, natura est principium, quo agit hyp:

hyp: est subjectum omnium attributionum.

Inde intelligitur infinitum meritum aeternum, quod Christus clamit per functionem naturae humanae.

<u>Coroll: 3</u>

1. Substantia creata, quae est pars integrans totius potest separatione facta acquirere rationem totius et hypostaseos..

Vicissim substantia creata quae acta tota est in se potest unione cum altero induere rationem ÷

÷ partis et desinere esse hypost: sive unio fiat simul in natura et hyp: sive tantum in hyp:

2. Hyp: divina non potest desinere esse hyp: quia non potest induere rationem partis

3° Substantialis unio non potest fieri cum natura divina.

Excerpta Frzl.

Damasc. dial 29. 30. F.O. III.
S. Bonav. III. dist. 5. a. 2. qu. 2 et 3.
Petav. Trin. IV. 8. 9.

Th. 28.

De propria ratione personae.

I. S. Joan. Dam. dicit PP. individuum, hypostasin, personam pro synonymis habuisse, quod ita explicari debet, ut illud idem appellatur ibi nomine generali individuum, nomine speciali hypostasis, cujus specialissimum nomen fuerit persona.

Sicut individuum in genere substantiae habet nomen speciale hypostasis (suppositum ap. Schol.), ita inter hypostases sub ratione, qua sibi sunt et non alteri, eminent hypostases naturae rationalis, speciali nomine personarum insignitae.

Graeci pro utriusque generis suppositis nomen hypostasis ponunt, frequentius tamen pro personis.

Dignitas personae quoad rationem et perfectionem existentiae in se his fere continetur:

1° Sola hypostasis rationalis conscia sibi est suae in se existentiae, distinctionisque ab aliis, sola sibi dicit: Ego.

2° Sola se libere determinat ad actus suos eoque magis independens est a determinatione extrinseca, quo excellentioris est naturae.

3° Solae substantiae rationales pro diverso perfectionis suae ordine possunt esse vel finis immediatus vel mediatus.

Irrationales spectato fine nullo modo sunt sibi sed omnino aliis; rationales quadamtenus sunt etiam sibi; nam licet ordinatae sint ad Deum, finem ultimum, ipsa haec ordinatio summum eorum bonum est.

Bonum irrationabilium non est bonum ipsis, sed bonum rationalium, quibus sunt utiles.

4° Propterea solae hypostases rationales possunt esse subjectum juris, quae nova est excellentia prae irrationabilibus.

De signif. morali et juridicae nominis personae Frzl. 195 (Th. 23)

Solae hypostases div. sensu plenissimo sunt personae, in comparatione cum eis non convenit personis creatis idem nomen, nisi analogice.

II. Sensus substantiae latius patet, quam hypostasis, haec autem latius quam persona.

Nonnulli recentiores theologi absolvunt conceptum personae definitione, personam esse substantiam rationalis s. intellectualis naturae propriamque ejus formam

esse intellectualitatem. Quum nihil addant de ratione substantiae, statuendum est, eos substantiam vel intelligere hypostasin vel simpliciter substantiam, quamvis singularem et integram.

Si priori sensu eam sumant, non recte agunt, quod nomine generico indicent rem maxime specialem, quamvis definitio ipsa falsi nihil contineat.

Si vero substantiam, ut mos est, habeant pro natura substantiali, opposita accidentibus (Güntheriani) confundunt manifeste naturam rationalem cum persona neque amplius possunt Trinitatis atque Incarnationis dogmata explicare.

Tot enim semper erunt personae, quot sunt rationales substantiae.

„Ideo haeretici errant, quia nihil aliud agunt, quam ut ostendant naturam et hypostasin idem esse" Epiphan. Diac. in Conc. VII act. 6.

III. Altera, non minus periculosa est definitio apud Güntherianos recepta, tamquam persona sit „substantia sui conscia" ejusque forma sit actualis sui conscientia.

Inde tres statuunt in Deo distinctas conscientias (sui).
At conscientia sui (intellectio sui) in Deo est actus absolutus essentiae (s. ipsa Div. essentia), ergo non potest admitti trina ac distincta conscientia sui, quin admittatur trina et distincta essentia.
Accedit sane in Patre intellectio formaliter relativa ad Verbum (notionalis) (dictio Verbi) in F. et Sp. S. non habet hanc relationem sed intellectio sub ratione absoluti est una omnino indistincta, ut indistincta est essentia in tribus personis.

Sunt tres sui conscii, sed uno simplicissimo actu.

Ex Güntheriana defin. consequeretur in divinis sint unam substantiam sui consciam, ita unam esse personam, in Cto autem duas esse distinctas personas, omnesque qui unam in Cto credunt personam monothelismi et monophysitismi esse postulandos, quia unam sui conscientiam concomitatur una intellectio et voluntas, una denique natura.

Ex doctrina cath. in Deo tres sunt distinctae personae sui consciae seu melius se comprehendentes una indistincta simplicissima intellectione et voluntate s. sui conscientia –

in Christo una persona sui conscia duplici et intellectione et voluntate s. duplici sui conscientia, divina et humana, qua ~~unus se~~ unus idemq. et Deum ~~scit~~ se cognosc. et hominem; non quasi intellectione div. se tantummodo Deum sciret, humana tantummodo hominem, sed utraque et Deum se scit et hominem, altera secundum comprehensionem infinite perfectam, altera secundum eam perfectionem, quae in actibus naturae creatae esse potest.

Recentiores personam appellant subjectum praedicationis Ego et recte quidem, dummodo subjectum supponat pro substantia completa. Tum erunt in Deo tres, dicentes Ego, sed uno indistincto actu intellectionis. Unus Deus dicit: Ego P. Ego F, Ego Sp. S. quippe tres sunt, qui agunt ad extra, sed una actione. Christus contra est Ego unus qui sibi dicit Ego duplici distincto ac diverso actu, divino et humano. Quippe unus est, qui agit, sed duplici intellectione, voluntate, actione.

Conclusio: 1° Supposita revelatione de Trinitate atque Incarnatione, falsa erit quaevis hypostaseos definitio, proclamens, tot esse hypostases, quot sint naturae substantiales;

2° neque minus falsa erit personae definitio, jubens tot semper esse personas, quot sint conscientiae sui et naturae substantiales consciae.

3° Inde dicendum est:

unitas vel multiplicitas conscientiae sui h. e. intellectionis et voluntatis non requirit numerum personarum, sed numerum naturarum.

Id aperte omnes SS. PP. semper docuere. –

Th. 29.

De Boëthiana definitione personae.

—

Persona dicitur rationalis naturae individua substantia.
Individuum dicitur, quod in se unum est ac indivisum atque eo ipso divisum seu distinctum ab omnibus aliis.

Individuum sensu latissimo potest dici de accidenti, quod non individuatur nisi in alio.
Individuum sensu specialiori dicitur de substantia idque tripliciter

a) ut individuum opponatur universali
sub. individua = sub. singularis

b) in oppositione tum ad communicationem et multiplicationem universalium in singularibus tum partis ad totum
sub. individua = sub. singularis et integra

c) in oppositione ad id, quod licet singulare et integrum s. perfectum in ratione naturae, est tamen 1° realiter commune pluribus distinctis inter se vel 2° est communicatum alteri perfecto et toti in se ad modum partis.
Hoc sensu = distinctum vel incommunicabile
= non assumptibile (S. Thom.)
sub. individua = sub. in se tota.

Individuum igitur sensu strictiori est, quod est unum in se et distinctum ab omnibus aliis ita, ut non sit dividuum i.e. communicatum, nec ut universale nec ut pars nec ad modum partis nec ut realiter commune et identificatum cum pluribus. hoc sensu sub. individua = sub. singularis, integra, tota in se. Haec est hypostasis, quae si rationalis fit naturae, dicitur persona.

Coroll. 1. PP. dicunt nonnunquam hypostasin id quod est proprium (ἴδιον) in distinctione a natura, quatenus haec communis est.

PP. etiam dicunt, hypostasin existere per se ipsam καθ' ἑαυτήν, naturam vero et essentiam

non per se ipsam, sed in hypostasibus.

Hypostasin = per se essentiam

ἰδίως, ἰδιοσυστάτως, καταμόνας, ἀνὰ μέρος

Coroll. 2. Hypostasis dicitur etiam substantia in se terminata vel in se completa;

modus quo subst. est hypost. vocatur ultimus substantiae terminus, ultimum complementum.

Quae locutiones explicandae sunt secundum supra dicta.

Coroll. 3. Ut alios conceptus simplicissimos, etiam hypostasin per negationem explicare possumus.

Erit tum ratio hypostaseos ejus incommunicabilitas

Scotus constituit rationem hypostaseos in negatione dependentiae actualis et aptitudinalis, ubi tamen non requiritur negatio quoque dependentiae potentialis, quae solis hypostasibus infinitis propria est.

Subtilis: naturam singularem et integram per se constitui in tali independentia, non aliquo positivo addito ultra illam entitatem positivam, qua est haec natura —

Coroll. 4. Hypostasis formaliter non constituitur accidentibus. Locutio PP, qua dicunt hyp. esse substantiam cum accidentibus, οὐσίαν μετὰ τῶν συμβεβηκότων — ita explicanda est

1° ut accidentia non accipiantur pro notis constituentibus, tamen eae notae intelliguntur, quibus hypostases invicem distinguimus

2° Modus existendi ut substantia in se, in creatis dici potest accidens (non physicum, sed metaphys.) quia et ~~concipi~~ concipi et esse potest alio existendi modo. Hoc sensu improprio hypost. dici potest subs. cum accidente i.e. cum illo modo existendi

3° Magis adhuc improprie divina hyp. dici posset essentia cum accidente, quia illi essentiae trinus modus existendi incommunicabiliter ~~conveniet~~ accidens, sine quo aut esse aut ut in se est concipi posset

Sectio III

De modo quo humana natura Verbo unita sit.

Cap. IV

Declaratur unio hypostatica secundum demonstratam notionem hypostaseos.

(Th. 31 – 34)

Excerpta Frzl.

Th. XXXI.

Non defectu ad imperfectius sed profectu ad perfectius humana natura Cti elevata est supra rationem hypostaseos in se subsistentis.

I A ratione totius in se potest substantia excidere tum detractione perfectionis essentialis, ut amplius non remaneat natura integra, tum conjunctione substantiali cum altero, ut fiat pars vel quasi pars in toto. Ratio igitur hypostaseos abest vel defectu ad imperfectius vel profectu ad perfectius. Attamen theologi a nobis supra oppugnati, non admittunt itaque contendunt aliquid reale, quod in ceteris inest hominibus, deesse, quod tamen, quamvis separatum non aufert integritatem humanae in Cto naturae.

PP contra non detractione alicujus realitatis sed sola assumptione perfecti et in se hypostaseos fieri docuerunt, ut humana in Cto natura non sit hypostasis.

1º in controversia de una Cti persona agitata semper docent PP. humanam Cti naturam propterea non esse hypostasim, quod non sit seorsum, divisa a Verbo sed realiter unita Verbo et natura Verbi; si intelligeretur seorsum a Verbo (Nestor) eo ipso intelligi per se hypostasim esse; quum vero credatur unita Verbo et facta natura Verbi, eo ipso intelligi non esse per se hypostasim.

Nusquam mentionem faciunt alicujus rei distinctae ac separabilis a natura singulari et integra, quae sane taciturnior erat, si verum est quod dicunt recentiores illi scholastici, naturam per eam constitui personam. Sane non tantum occasio verum maxima se offerebat necessitas declarandi, quo proprie et formaliter fieret, ut humana Cti natura non esset hypostasis. PP tamen contra Nestorianorum clamores aliam affirmantes rationem naturae, aliam hypostaseos, hanc unice in eo constituunt, quod haec singularis natura sit per se ac seorsum, nusquam mentione facta illius distinctae realitatis.

2° PP docent eandem quae ceterorum hominum est, realitatem substantialem omnem a Verbo esse assumptam, secundum principium: quod non est assumptum, non est sanatum.

"totum veterem nostrum sine peccato hominem assumpsit" Leo M. et ita fere omnes

Qua in PP. assertione hoc imprimis animadvertendum est, monophysitas quos contra PP. pugnabant, negationem integritatis humanae in Cto naturae hoc corroboravisse principio: duo perfecta non possunt realiter unum constituere, ergo Ctus non assumpsit perfectum hominem. – Patribus igitur tuenda erat integritas humanae in Cto naturae, exhibita demonstratione, nihil illius realitatis, sine qua homines esse non possunt, a Cto non esse assumptum.

Quod ut facilius ~~peragant~~ perficerent duplex statuunt ~~(?)~~ erunt princ:

a) nihil realitatis repugnat assumptioni, s. caret potentia obedientiali

atqui repugnat ut persona manens persona assumatur in realem cum altera persona unitatem

ergo persona non constituitur formaliter aliqua distincta, separabili realitate

esset enim haec realitas repugnans assumptioni quod est contra positionem –

b) ad objectionem haeret: repugnare unionem realem duorum perfectorum, numquam PP. respondent (ut illi a nobis oppugnati theol:) non esse naturam humanam ultimo perfectam deficiente sc. complemento, sed respondent: nulla creatura absolute est perfecta, ergo non repugnat, ut creatura in suo ordine perfecta perficiatur ultra ordinem suum.

Asseverant igitur PP. non rei alicujus ~~defectu~~ essu sed rei infinitae accessu fieri ut ~~humanae~~ Cti naturam non sit hypostasis verum natura ἐνυπόστατος

3° PP docent naturam Cti ~~humanam~~ non defectu alicujus rei, sed propterea non esse hypostasin quod unita est Verbo, quia hoc ipso non amplius est in se totum sed aliquid Cti – nihil ergo detrahendum est, ut desinat esse hypostasis, sed ipsa natura singularis et integra est per se hypostasis, quatenus non in altero est ad modum partis sed "seorsum" et tota in se –

II. Quaeritur quomodo ratio hypostaseos, subsistentiae in se sit perfectio et quomodo non sit.

Esse per se neque in alio, habere rationem totius est perfectio, quae tamen non est simpliciter simplex nisi in personis, quae eminentiorem dignitatem acquirere nequeunt. –

Ratio hypostaseos est perfectio, si spectetur totum prae suis partibus; si autem spectetur, ut negatio unionis cum superiore et perficiente, non est perfectio, sed negatio ulterioris perfectionis.

Quum enim hypostasis duplici ratione cessare queat vel detracta parte aliqua essentiali vel unione ad hypostasim superiorem, prior modus dicendus est privatio perfectionis, alter autem accessio perfectionis, elevatio supra connaturalem subsistentiam in se, quae per se spectata licet sit aliqua perfectio, relate tamen ad subsistentiam in toto perfectiori perfectionis est negatio. –

Inde liquet, exclusionem propriae hypostaseos in humana Christi natura non esse perfectionis ullius negationem, verum exemptionem a connaturali imperfectione perfectionisque infinitae accessionem.

Nota perfectionem substantiae non esse repetendam ex formali ratione subsistentiae, sed ex quidditate naturae.

Coroll. 1. Locutio scholae recentioris: personalitas humana a Verbo suppletur = Verbum ipsum per humanam naturam est homo

Expressio tum S. Tho: tum aliorum: personalitas humanae naturae consumitur a Verbo – explicanda est secundum superius dicta –

Consumi (corrumpi, destrui, auferri) dicitur 3ter

1° proprie quando res ipsa directe per se desinit esse quod erat, vel omnino cessans vel in deterius delabens, ut esse humanum corporis destruitur per separationem animae

2° minus proprie: quod non desinit per se, sed per aliud, vel per mutationem alterius (in relatione) vel per unionem cum altero et elevationem per alterum, ut forma inferior consumitur nobilioris formae accessione – forma cadaveris per animam in mortuo suscitato – Ita destruitur omnis negatio, privatio, imperfectio –

Item ratio totius consumi potest per solam conjunctionem cum perfectiori – ita Angelicus, ut si

homo jam subsistens assumeretur, consumeretur ejus personalitas non realitatis detractione sed divinae realitatis conjunctione

3° minus adhuc proprio sensu de humana Chti natura ubi persona Div. sua unione impedivit, [animo pro] ne humana natura haberet propriam personalitatem —

Th. 32

Quomodo unio humanae naturae facta sit formaliter cum hypostasi, non autem immediate cum natura divina, licet natura et hypostasis in Deo solummodo ratione distinguantur, et quomodo propterea una persona potuerit incarnari, quin incarnata sit SS. Trinitas

---

I In Deo una eademque res sub alia ratione natura est absoluta, sub alia Pater, Filius, Spiritus, S. tres inter se distincti.

Est ibi una res vere absoluta et vere relativa, quod non involvit repugnantiam, quia non est de ratione rei absolutae, ut secundum nullam rationem possit habere respectum. (Suarez,) 1'

1' Unde unaquaeque persona duplicem praebet considerationem 1° ut est hic unus distinctus – 2° ut est div. naturae (quis sit? quid res sit?) Formaliter igitur personae, quatenus persona est, competit esse alicujus naturae, quod divinus habere naturam.

Unio substantialis naturae creatae non potest fieri immediate cum natura divina s. cum Deo sub formali ratione, quatenus est natura atque essentia quia divinae quidditati formaliter et in se nihil potest accrevere entitatis.

Inde si quaeratur, utrum praecisione facta a personis possit intelligi Deus assumens naturam humanam, respondendum est affirmative cum S. Th. dummodo intelligatur natura divina ut subsistens; negative autem cum Halesio, si fiat praecisio objectiva a subsistentia.

Fieri autem unionem substantialem naturae creatae cum Deo, quatenus formaliter est hypostasis divina hoc dicit: hypostasis sub ea ratione, quatenus est hic distinctus habens naturam divinam, incipit habere etiam naturam creatam a divina natura distinctam et diversam. –

Non potest fieri unio substantialis naturae humanae in persona divina, quin mediate etiam naturae conjunctae sint, non ita, ut una transeat in alteram vel una ex duabus existat natura, sed utraque sit natura in una hypostasi.

II. Unio substantialis facta est non sub formali ratione absoluti, quod est commune tribus, sed sub formali ratione relativi, quod est realiter distinctum unum ab altero et proprium singulis. Potest igitur

una persona subsistere in natura humana, quin aliae personae una subsistant.

Distingui tamen debent tria:

1° omnis operatio ad extra est Dei unius et trini; una est in Deo operatio ad extra, sicut una est natura, cum operatio in Deo non sit aliud, quam ipse absoluta natura cum relatione rationis ad extra. Distinctio enim nulla realis est in Deo, nisi in ratione subsistentis.

Incarnatio ergo efficienter spectata opus est Dei unius et trini.

2° Spectari potest is, qui habet naturam humanam ut suam. Haec non est operatio, sed relatio quaedam habentis naturam formaliter, ut est habens naturam.

Habere humanam naturam ut suam, non est naturae communis sed distinctae hypostaseos. Terminative spectata incarnatio facta est in sola persona Verbi.

3°. Propter unitatem naturae divinae personae divinae in se invicem sunt per circumincessionem, περιχωρησιν

Th. 33.

De unione hypostatica quod nullam inferat mutationem in Verbo:

—

De fide est, unionem Verbi cum natura humana esse substantivam et secundum hypostasin ita, ut ipsum Verbum sit factum homo, quod non erat; tum vero hanc unionem esse factam sine mutatione aut confusione, ut Verbum manserit, quod ~~non~~ erat

—

I. In Deo persona sub alia ratione refertur ad creaturas s. ad extra, quatenus identice est natura absoluta, et sub alia ratione, quatenus est formaliter distincta hypostasis. Prior relatio fit per virtutem absolutam unam numero in tribus, altera per vim hypostaticam s. actum terminandi naturam.

—

Virtus absoluta est actus perfectissimus, qui non est in potentia ad ulteriorem perfectionem, unde ad extra refertur non eo, quod aliquid superaddatur vel mutetur in Deo ipso, sed perfectionis additio et mutatio tota sistit in creatura.

Sic neque creatio neque amor quo Deus amplectitur bona a se distincta, ponunt aliquid novi in Deo; relatio creaturae ad Deum quae incipit esse, sane oritur realis, relatio autem Dei ad creaturam est solummodo relatio rationis.

—

Ratio hypostatica et actus habendi s. terminandi naturam simili se modo habet. Potest infinita hypostasis absque sui mutatione naturam quamvis creatam suam facere, ad eam extendi, elevare eam ad suum unum esse personale. Mutatio, elevatio, dependentia afficiunt naturam, estque ejus relatio ad terminum assumentem quam maxime realis; in persona autem divina, quae sine ulla sui mutatione ~~manet~~ tota in se manet, non existit nisi relatio rationis.

Obj. Si divina persona s. div. natura per personam uniri potest cum humana natura, videtur ei accedere posse complementum et perfectionem

Resp. S. Bonav: illud verum est de illo unibili, quod habet perduci ad actum unionis per aliquid acquisitum in ipso; de illo autem, quod est unibile solum per aliud acquisitum in altero non habet veritatem.

Unio dicit relationem, relatio vero introduci habet in esse per mutationem factam in uno extremo, altero omnino immobili permanente. Unio radii et crystalli.

Alex. Hal: quaedam uniuntur ita, quod fit mutatio in utroque unitorum, ut aqua cum vino, vel in altero tantum: sicut cum unitur lux solis aëri etc.

Obj: Verbum nunc est aliquid, quod prius non erat, sc. homo.

Resp. Hal: aliquid dicitur aliter se habens quam prius (vel per se) vel propter mutationem in altero, quod se habet modo ad ipsum aliter quam prius, sicut sol dicitur illuminans ab actione, quam habet in aerem, quod non prius, et tamen non mutatur in se etc. — Verbum non se habet aliter quam prius, sed aliter se habet aliquid ad Verbum, quam prius, sc. humanitas. —

Similitudines quae adhibentur a PP. idem dicunt, comparatur cum verbo mentali, quod sine sui mutatione sensibile fit, dum voce profertur — cum indumento, cum templo, cum accidente in subjecto — quibus locutionibus PP. declarant tum humanae naturae a Verbo distinctionem tum Verbi immutabilitatem, at Nestorius significabat distinctionem hypostaseon. —

II. Verbum habendo naturam humanam ut suam non plus habet perfectionis quam per se solum spectatum, quoniam in div. essentia est omnis perfectionis absoluta plenitudo.

Inde unio substantialis Verbi infinite et immutabiliter perfecti cum natura humana non potest esse nisi mere hypostatica. Aliter haberemus conjunctionem naturae cum natura ad unam naturam perfectiorem, quod fieri nequit in Verbo infinite perfecto.

Unio hypostatica, quin simul sit unio in natura et unitorum mutua perfectio, non potest intelligi, nisi hypostasis assumens sit infinita.

Si enim finitum unitur cum finito, quin utrique ullum accrescat perfectionis augmentum aut ulla oriatur in utroque mutatio, talis unio non est subst.

Pallav. Solum suppositum divinum potest assumere sibi alienam naturam; nam omne aliud ens utpote finitum constitueret cum illa natura sibi unita aliquod compositum perfectius se, adeoque non subsisteret in propria perfectione, sed evaderet pars alicujus tertii, quod esset integrum suppositum.

—

S. Thom. Cum Deus sit ipsa essentia bonitatis, omnia autem alia sint bona per participationem, ex nullius boni additione fit Deus magis bonus, quia cujuslibet rei alterius bonitas continetur in ipso. —

—

Ita in Verbo incarnato sunt perfectiones duplicis ordinis plus quam toto genere diversi: secundum quod est Deus, est plenitudo absolutae perfectionis, secundum quod homo, habet assumptas perfectione, creatas, quae cum absoluta perfectione tantum analogice conveniunt et ejus sunt participatio

—

Unde non potest fieri connumeratio —

Hal: illud quid, secundum quod homo, non connumeratur cum illo quid, quod Deus, quia non sunt ejusdem generis.

S. Thom. esse in Christo plura bona (analog: synonym.) sed non plus boni, quam in Verbo per se spectato — sicut lineae additum punctum non facit majus, ita nec bonum creatum additum in persona bono

increato fuit melius"

Quae: quomodo Verbum sit tota substantia in Cto

Resp: est tota in se nec ad modum partis, non tamen extendit naturam substantialem humanam, quae vero tamen non univoco sensu est et dicitur substantia ac natura.

Coroll. 1. Humana natura hypostasin Verbi nec constituit nec complet, sed cum hypostasi ab aeterno constituta et completa unitur ita, ut illa absque sui mutatione sit habens naturam humanam et per hanc sit homo.

Discrimen inter hyp. Verbi per se et hyp. Cti non est in significatione hypostaseos, sed in adsignificatione naturae. Secundum naturam divinam Verbum constituitur hyp. secundum humanam non constituitur, sed constituta ab aeterno hyp. incipit in tempore esse homo Ctus.

Coroll. 2. Natura humana non potest proprie dici forma Verbi, potest tamen dici forma metaphysica, qua suppositum divinum est homo.

Neque Verbum est forma naturae humanae, quia haec non constituitur formaliter per Verbum tanquam per causam formalem, sed tantum in eo subsistit. Est tamen similitudo aliqua inter unionem hyp. et unionem animae cum corpore neque reperitur cum ullo causarum genere major analogia quam cum causa formali. –

Excerpta Frzl.

Cap. IV. Declaratur unio hypostatica secundum demonstratam notionem hypostaticam.

Th. 31.

Extiterunt recentiores quidam theologi, dicentes, humanam Christi naturam propterea non esse personam, quia desit aliquid reale complementum, ut vocant. Nos contra, PP. vestigia secuti, declaramus non defectu aliquo ad imperfectius profectu ad perfectius factum esse, ut humana Chr. natura non sit persona. Potest enim substantia a ratione totius excidere, tum deficiente aliqua perfectione essentiali, tum accedente substantia altera perfectiore, cujus fit pars et natura. Secunda haec ratio obtinet in assumptione humanae Christi naturae ut constat apertissime ex unanimi PP. doctrina. Et sane, vehementissima oborta controversia de una Christi persona, contra Nestorianos identificantes singularem naturam cum persona eoque ipso in Christo esse personam humanam asserentes, si admittatur singularis atque integra hum. natura, PP. non licebat silentio praetermittere reale illud complementum, a modernis excogitatum, si ab eo tota hypostaseos ratio penderet, immo mirumque in modum controversiam illustravisset. PP. tamen nunquam ejusmodi realitatis mentione facta, humanam Christi naturam declarent unice propterea non esse hypostasim, quod non sit seorsum; si intelligeretur separata a Verbo, eo ipso intelligi hypostasim, quum vero credatur unita Verbo factaque ejus natura, eo ipso intelligi non esse per se hypostasim.

Praeterea innitentes celebri illo principio: quod non est assumptum, non est sanatum, totam realitatem hum. naturae factam esse propriam Verbi declarent neque realitatem aliquam creatam repugnare assumptioni seu carere potentia obedientiali. Quae omnia stare non possunt cum moderna illa assertione, personalitatem esse realitatem aliquam separabilem a natura. Quumque praetenderent haeretici aliud principium: duo perfecta realiter non posse in unum uniri PP. semper respondent, non alicujus rei defectu verum accessione rei infinitae humanam Christi naturam pro hypostasi factam esse naturam ἐνυπόστατον.

Cave autem, ne una cum persona dicas humanae Christi naturae deesse aliquam perfectionem, nam etiamsi esse per se, esse totum sit perfectio, non est tamen, in creatis, perfectio simpliciter simplex immo erit negatio perfectionis, si spectetur tamquam negatio unionis cum substantia superiori, perficiente. Tantum igitur abest ut exclusio propriae hypostaseos in humana Christi natura sit negatio ullius perfectionis, ut sit exemptio potius a connaturali imperfectione atque accessio perfectionis infinitae. Quo non abs re erit admonuisse, substantiae perfectionem non ex formali ratione subsistentiae repetendam esse, sed ex naturae quidditate.

Th. 32.

Ex revelatione constat, in Deo unam eandemque rem et naturam esse absolutam et tres personas inter se distinctas. Est igitur res una quae et vere absoluta est et vere relativa, quod nullam involvit repugnantiam, quia res absoluta potest sub aliqua ratione habere respectum. Posita igitur distinctione rationis inter naturam divinam et personam, cui competit, dicimus, naturam creatam non potuisse immediate uniri Deo sub formali ratione absoluti, quia divina quidditas nullam potest recipere augmentum entitatis; at potuit fieri unio substantialis sub formali ratione personae, quia hoc nihil aliud dicit nisi quod hypostasis divina, quatenus est hic distinctus habens naturam div. coepit habere etiam naturam creatam. Sane propter identitatem div. naturae et personae unio illa fieri non potuit, quin mediate naturae quoque unirentur, non tamen ita, ut una in alteram transiret, vel ex duabus nova tertia quaedam existeret natura, sed ut permaneret utraque natura in una Div. hypostasi. —

Si porro quaeratur, quomodo potuerit una persona incarnari, quin tota incarnaretur Trin. respondemus, unionem factam esse non sub formali ratione absoluti, quod est commune tribus, sed sub formali ratione relativi, quod est realiter distinctum et proprium singulis; potest igitur una persona in hum. natura subsistere, quin simul aliae subsistant. Admonenda tamen sunt tria:

Quoniam operatio ad extra est semper Dei unius et trini, quae non est aliud, nisi absoluta natura cum relatione rationis ad extra (non est enim in Deo distinctio realis nisi sub ratione subsistentis), incarnatio *efficienter* spectata dum fit itemque conservatur, opus est totius Trin.

Si vero spectetur is qui habet naturam hum. haec non operatio est, sed quaedam relatio, s. novus respectus in persona; itaque pertinet ad hypostasin, non quatenus est natura, vel hoc aliquid, sed quatenus est hic aliquis. Quapropter incarnatio terminative spectata facta est in sola persona Verbi.

At quoniam div. natura una est, identificata cum tribus, personae div. sunt in se invicem per mutuam circumincessionem, quam περιχώρησιν Graeci dicunt – unde vi incarnationis in Christo et P. est et Sp. S. – non per solam omnipraesentiam neque per solam operationem, ut in filiis adoptivis, sed propter identitatem divinae naturae, incarnatae sub formali ratione F. cum P. et Sp. S. Unde Verbum non potuit incarnari, quin in Verbo incarnato et P. sit et Sp. S. propter distinctionem tamen personarum ex eo quod Verbum subsistit in hum. natura et per hanc homo est, non requiritur, ut P. et Sp. S. etiam homines sint – sic ut dixit Cyrill. caro venit in unionem cum Verbo et per ipsum cum P. relative videlicet non physice, σχετικῶς, οὐ φυσικῶς –

Th. 33.

Fides de incarnationis mysterio duo docet: unionem Verbi cum humana natura substantivam esse et ~~[illegible]~~ hypostaticam, hancque unionem sine ulla Verbi mutatione factam esse, ita ut manserit quod erat. Quamvis autem modus conciliationis lumini rationis non sit perspicuus, possumus tamen fide quaerentes intellectum pervenire ad aliquam utriusque veritatis intelligentiam.

Imprimis standum est veritati saepius jam demonstratae, unionem naturae humanae cum Verbo non factam esse sub ratione absoluti, sed sub ratione relativi. Inde in Deo distinguimus duplices relationes ad extra: quarum una fit sub ratione naturae absolutae per virtutem absolutam, altera sub formali ratione subsistendi seu habendi naturam, per virtutem hypostaticam s. actum terminandi naturam. At prior, quum sit in se actus perfectissimus, carens potentia ad ulteriorem perfectionem, non refertur ad extra eo modo, ut aliquid in Deo s. superaddatur s. mutetur, verum ~~tota~~ mutatio tota est ex parte creaturarum. Unde liquet neque creationem neque amorem quo Deus bona creata amplectatur, addere aliquid novi divinae perfectioni, quippe quae sit absoluta, ipsamque hanc relationem esse ex parte Dei non nisi relationem rationis, quamvis ex parte creaturae, esse incipientis, quam maxime sit realis.

Fere simili modo explicari pot. relatio hypostatica ad extra. Potest sane infinita hypostasis quamvis creatam naturam facere suam eamque elevare ad suum unum esse personale, sed tum mutatio, elevatio, dependentia naturam creatam afficiunt, cujus relatio ad terminum assumentem erit maxime realis, persona autem divina, quae citra ullam sui mutationem tota in se permanet, induit solummodo relationem rationis.

Ad quae si addamus considerationem absolutae perfectionis, liquet Verbum habens naturam hum. ut suam non plus ideo habere perfectionis quam haberet per se solum spectatum. Si enim Verbum amplioris capax esset augmenti, ipsa unione cum natura humana novam perfectionem acciperet.

neque haberemus amplius mere hypostaticam unionem, sed esset vel conjunctio [illegible] duarum naturarum ad unam perfectiorem naturam, quod quum fieri nequeat propter infinitam Verbi perfectionem, apparent eam non solum non obstare, quominus unio intelligatur hypostatica, sed nisi foret hypostasis assumens infinita, unionem hypostaticam omnino intelligi non posse, quin simul sit unio in natura uniformis mutua perfectio. Si enim finita uniantur ita, ut neutri eorum aliquid novae accrescat perfectionis, neve ulla fiat mutatio, talis unio non erit substantialis. —

Th. 34.

De humanitatis Chti existentia propria distincta ab existentia Verbi.

Omnis res intelligitur existens eo ipso, quod actu est – unde sicut in Deo essentia sua est sua existentia, ita in creatis quoque essentia, non quidem universalis, sed haec singularis, contingenter posita extra causas suas et in actu, est eorum contingens existentia. Neque aliter invenitur existentia in rerum naturis, nisi ut haec res actualis.

Nonnulli e recentioribus schol: putabant eo, quod res sit extra causas suas in actu, constitui tantummodo actum primum proximamque dispositionem ad existendum, ipsam autem formalem existentiam non item. At natura dum est actualis, per formalem illam existentiam, quam dicunt superaddi, non habet, ut actu sit, est enim jam actu, ergo non habet nisi hunc vel illum modum existendi h.e. vel in se vel in alio. Existentiam appellamus esse actu, hoc alterum dicimus modum existendi. Hic existendi modus, si connaturalis sit, ratione distinguitur a singulari natura actu existente; modus autem existendi humanae naturae in Verbo est realis superaddita, supernaturalis, infinita elevatio actualis naturae humanae. Ergo actualitas entis neque ratione realiter distinguitur ab existentia atque actualitas non est dispositio ad existentiam sed existentia ipsa.

Humana Chti natura est res producta et posita extra statum possibilitatis s. actualis; habet igitur suam actualitatem creatam, quae est ejus existentia; existit ergo hum. Chti natura existentia creata, non autem div. existentia Verbi. Immo non potest quidquam praeter Deum existere existentia div. quum absolute necessaria actualitas div. essentiae evidenter repugnet enti creato, contingenti. Neque potest quidquam existere formaliter existentia non sua, extrinsecus adscita.

Si autem quaeratur, quotuplex sit esse in Chto, secundum varias verbi significationes alia atque variabis (ubi recitius eum distinx) alia erit responsio. Quum enim esse vel pro essentia, quatenus definitione exhibeatur, supponat vel pro natura actuali vel pro toto in se quod in se subsistit – primo et secundo sensu duplex erit esse in Chto sunt duplex essentia et natura, tertio sensu unum est esse, sunt una hypostasis. Haec aperta est doctrina S. Thomae: esse Verbi incarnati unum est ex parte personae, non autem ex parte naturae. Chtus est igitur unum esse simpliciter, sc. una div. hypostasis; est autem Deus secundum esse div. naturae atque homo secundum esse humanae naturae. Chtus est esse div. et habet etiam esse naturae humanae!

Sectio III

De modo quo humana natura Verbo unita sit.

Cap. V

De consectariis quae ex unitate personae in duabus naturis consequuntur, directe spectata unitate personae.

(Th. 35 - 39)

Th. 35.

De una natura Verbi incarnata.

I. Cyrillus saepius, forte primus, unam dixit Verbi naturam incarnatam, cujus locutionis sensus eruendus est e scopo, quem sibi proposuerat S. Doctor in oppugnando Nestorio.

Nestorius quamlibet naturam singularem putabat subsistentem, unde in Christo duas introduxit personas, Verbum seorsum et seorsum hominem Jesum. Contra quam erroneam et fraudulentam divisionem Cyrillus unam affirmat naturam Verbi per se subsistentem, quam dixit incarnatam, in recto significans div. naturae per se subsistentiam, in obliquo autem subsistentiam carnis in Verbo.

Contra quoties quaeritur quid sit Christus, Cyrillus semper diserte declarat, naturam humanam omnino esse integram, dummodo non intelligatur per se subsistens. –

Formulam illam saepius adversus accusationes tum Nestorianorum tum catholicorum perperam eam intelligentium, constanter defendit et explanavit, ut patet ex multis locis ejus operum. Eutychiani quoque ea abusi sunt ad suos errores obtegendos. Recenset Cyrillus quadruplicem objectionem (Nestor.) adversus locutionem suam (ep. 2 ad Successum)

1° Verbum passum esse in sua div. natura

Resp: additum „incarnatae" indicat totam rationem oeconomiae in carne; Filius Deus incarnatus est accipiens formam servi, caro autem est subjectum (principium quo) circa quod passio versabatur, quamvis Verbum in carne passum sit.

2° factam esse naturarum confusionem

Resp. Verbum quod per assumptionem carnis homo prodiit, non dividitur in duas personas duosque Filios, sed permansit unus, non tamen sine carne sed ipsam propriam habens. Neque propterea Verbi natura transiit in naturam carnis neque carnis natura in naturam Verbi, sed utraque permanens in sua naturali proprietate, ineffabiliter unitam unam exhibet naturam Filii, sed incarnatam.

3° humanam naturam non esse perfectam neque Christum humanitate nobis esse consubstantialem

Resp. Conc: si non additum fuisset: incarnata

4° negari non posse duas naturas subsistentes, si Christus vere in humana natura integra pro nobis passus est –

Resp. Nestoriani urgent duas naturas subsistentes, licet dicant indivisas, quia unionem recte non intelligentes ponunt naturam hum. seorsum, in se totam et per se consistentem.

Cyrill. contra urget unam Verbi naturam, sed incarnatam, quia quamvis in Emmanuele humanitatis natura et divinitatis dicatur, ipsa tamen humanitas propria facta est Verbi et unus Filius intelligitur cum ipse (ipsam habens, in ea subsistens)

—

Ad eundem sensum explicata est Cyrilli formula adv. monophysitas ea fraudulenter abutentes.

Conc. V. Si quis ... unam naturam Dei Verbi incarnatam dicens, non sic ea accipit, sicut PP docuerunt, quod ex div. natura et hum. unitione secundum hypostasin facta, unus Christus constitutus est; sed ex talibus vocibus unam naturam s. essentiam deitatis et carnis Christi inducere conatur, talis a. s.

Similia saepius in al. conc. invenies.

—

II. De sensu locutionis „una natura Verbi" ex dictis constat; significat div. hypostasin, quae una est etiam incarnata. Cyrill. ut synonyma habet: hypostasis Verbi, natura Verbi, Verbum ipsum – sed quamvis constat de sensu formulae, diverse tamen explicatur ejus modus dicendi

Alii dicunt: simpliciter poni ~~hyp~~ naturam pro hypostasi, quam sententiam merito improbavit Dam.

Potest enim natura div. ut subsistens spectari tripliciter:

1° in confuso, absque persona determinata, ut solo lumine rationis Deum cognoscimus

2° distinctis personis pô natura div. spectari ut identificata cum tribus

3° ut formaliter in una determinata persona subsistens.

Hoc ultimo sensu natura F:ii est hypostasis, non quod illa per se significet hyp: sed apposito nomine F. vel Verbi natura determinatur ut identificata cum Filio s. quatenus formaliter ut F. subsistit.

Coroll. 1. PP. quandoque hum. Christi naturam dicunt deificatam esse: i.e. natura hum. facta est natura Dei Verbi. S. Cyrill.: Si hominis caro humana dicitur, quid prohibet divinam dicere illam, quae est Dei Verbi caro? –
2° alter sensus minus proprius et nonnisi consequens proderem hic habetur: in naturam assumptam promanant omnes thesauri donorum creatorum, quae licet sint supernaturalia, tamen supposita unione, hum. Verbi naturae sunt debita et quodammodo connaturalia
3° Dicitur quoque hum. natura absorpta esse a divinitate, transiisse in divinitatis naturam, praesertim post resurrectionem. Hoc ultimum a S. Cyrill. explicatur in hunc modum:

Natura, humanitas, caro significant
a) essentiam naturae hum. tum fieri nequit ut in deitatis essentiam convertatur creatura
b) statum quendam naturae, in oppositione ad statum supernaturalem, quae opp. pō esse duplex:
α) infectio peccati, ut Paul. dixit nos natura filios irae – lex peccati –
hoc sensu natura hum. a divinitate absorpta fuit in ipsa incarnatione
β) naturalis corruptibilitas, mortalitas, indigentia, status naturalis sensibilitatis eae; quas Graeci irreprehensibiles vocant passiones (ἀδιαβλητα παθη) – Has voluit Verbum suscipere, sed opere redemptionis adimpleto, status ille naturae absorptus est, transiit in statum quendam divinum, debitum tum ratione unionis cum Verbo tum ut praemium respondens merito infinito.

Coroll. 2. Cyrill. aliiq. duas Christi naturas ratione tantum distingui – quod nomen distinctionis – διαιρεσις διαστασις, διαφορα significant divisionem – dicunt enim aliquando PP ea quae unius sunt subjecti vel unum sunt natura, sola mentis consideratione distingui, hoc nimirum sensu, quod sola ratione separatim considerantur, non autem separata sunt. Dicimus „considerari separatim" non „separata" ad quod est animadvertendum.

Th. 36.

Hypostasis Xti dicitur composita.

I. Cl. Tiphanus improbat locutionem hanc: Xti hypostasis composita " quam false adhiberi a modernis schol. contendit, quum neque apud PP. inveniatur, nisi sensu improprio _ neque apud antiquos theologos, qui plane contrarium habeant. Posse et debere dici: Xtus compositus - non autem hyp. Xti composita.

At Concilia et PP. constanter hunc dicendi modum adv. haereticos tum Nest: tum Eutych. adhibuere -

Conc. V: una subsistentia composita -

S. Sophr. ep. ad Serg: unum Xtum profitemur et Filium incarnatum Verbum colimus et unam ejus hypostasin dicimus et in duabus eum annuntiamus naturis - etc.

Neque veteres Schol: illum dicendi modum absolute improbarunt - S. Th. concedit Xti hyp. esse compositam - quem tamen usum loquendi non esse in usu modernorum dicit. S. Bonav: Doctores praesentis temporis sensum retinent, declinantes vocabulum compositionis -

II. Examinandus est genuinus formulae hujus sensus.

1° hypostasis Xti:

a) appositum Xti pô accipi materialiter, non formaliter ut spectetur hyp: per se et secundum solam div. naturam, Xtus autem designet, non formalem rationem, sub qua hypost. accipiatur, sed solum totum in quo hyp: subsistat -

b) formaliter: hypost: quatenus Xtus est, ubi connotantur et includuntur duae naturae div. et hum. Hoc sensu hyp. Xti vel exactius hyp. Xtus idem = Xtus.

2° composita:

Essentia compositionis in eo est, ut existat realiter unum ex pluribus realiter distinctis, quae in definitione tria habes: 1. unitatem realem 2. distinctionem realem plurium; 3. distinctorum non identificationem cum unitate sed concursum ad eam et unitionem in ea.

Compositio vel est activa: conjunctio unius cum altero - quae dicitur „compositio hujus ad hoc"

vel passiva: esse unum ex pluribus = compositio ex his.

Finita quando componentes mutuo se perficiunt, aut saltem unum per alterum - ita ut vera sint de ejusmodi compositionibus haec axiomata:

omne compositum constituitur vel perficitur ex partibus (essentialibus, si prius, integrantibus, si alterum)
omne compositum perfectius est suis componentibus,
nullum compositum est absolute ~~est~~ perfectum.
Haec vera sunt, non quia unum ex pluribus, sed quia totum ex partibus (solo lumine naturali aliud unum non cognoscimus) – s. non quia est compositio, sed quia est talis compositio.*)

Inde
1º hypostasis Xti materialiter sumpta, est simplicissima, neque „ex his composita" – dici tamen pot composita „ad hoc"
Compositio apud PP = substantialis unitio
Conc. V: si quis non confitetur unionem secundum compositionem s. secundum subsistentiam factam esse, a. s.
et alia multa ejusmodi.
2º Hyps. Xti sumpta formaliter, quatenus Xtus est i. e. significatis duabus naturis, non est simplex dicenda, sed composita ex his.
Hoc sensu hyp. Xti = Xtus, formaliter ut Xtus est, melius que dicitur hyp. Xtus – quam identitatem quum non agnovisset Tiphanus, mirum non est, si incidisset in supra commemoratum errorem. –
Excusatur tamen Tiph. si hyp. Xti sumitur pro sola natura div. subsistente, hoc enim sensu hyp. Verbum realiter distinguitur ab hac singulari et integra natura humana – in naturis autem connaturali modo subsistentibus hypostasis ab hac singulari et integra natura sola ratione distinguitur. –
3º Sensus quo dicitur composita hyp. Xti, comparandus est cum compositionibus naturalibus
Erunt autem tot genera compositorum (compositionis ex his) quot sunt modi actionis compositionis (ad hoc) quia compositio ex his et compositum est effectus compositionis ad hoc –
Sunt autem tria genera naturalium compositionum
a) uniuntur partes essentiales et substantiales ad unam naturam et hyp. (ut anima cum corpore)
b) hypostasi et naturae praeexistenti unitur pars integrans
c) hypostasi et naturae praeexistenti unitur accidens

*) Novum habes exemplum, ubi conceptus rationalis ex ~~traditio~~ revelatione est perficiendus.

Th. 36 (seq)

Sub a) sunt partes mutuo se perficientes, oritur autem [constituitur] totum q. e. nova natura et hyp.

Sub b) unus terminus est pars, terminus alter hyp. et natura praeexistens ut totum tamen imperfectum; pars acquirit perfectionem suam in toto, totum autem perficitur per partem

Sub c) Hyp. et natura nec constituitur nec perficitur secundum quod est substantia, sed secundum quid accidentale.

Jam si spectamus hyp. Xti

a) quum sit aeterna, necessaria, perfecta, non pot habere rationem partis; ergo per naturam hum. unitam non constituitur totum ex partibus, sed natura hum. elevatur

b) in Xto uniuntur substantiae - sed hyp. div. non perficitur per hum. naturam, verum absque immutatione constituitur homo et Xtus formaliter.

Differt ergo unitio div. naturae cum hum. in Xto ab unitionibus naturalibus sub a) et b) quoniam nulla oritur perfectio in hyp. divina -

pot tamen conferri cum a) et b) quoniam uniuntur substantiae in unum substantiale

pot etiam conferri cum b) et c) quatenus hyp. divina, manens idem quod erat, elevat naturam unitam ad suum esse hypostaticum.

Inde

si compositio propria ea dicitur, quae adsignificat imperfectionem et accessionem perfectionis in omnibus componentibus quaeque est ex partibus proprie dictis, hyp. Xti non est composita proprio sensu. Unde metaphoricam dicunt veteres.

Si vero compositum = unum, quod est ex pluribus distinctis, hyp. Xti formaliter ut Xtus sive hic homo, composita est ex V. subsistente sec. naturam div. et ex hum. natura subsistente in V. per quam V. est hic homo.

S. Thom. illa compositio personae ex naturis non dicitur esse ratione partium, sed potius ratione numeri ... III qu. 2. a. 4 ad 2.

4° Termini compositionis indifferenter a PP dicuntur vel V. seu hyp. spectata sec. naturam ~~hum. et~~ div. et humanitas, vel duae naturae, div. et hum.

Coroll. 1. Hyp. Xti quatenus connotat solam naturam div. differt secundum totum a natura hum. sei. se spectata.

Hyp. Xti formaliter ut Xtus est, connotans utramq naturam, se habet ut totum, a quo natura hum. distinguitur realiter, non secundum totum, sed velut pars a toto.

Coroll. 2. Si PP. div. humanamq naturam appellant partes, ex quibus Xtus est compositus, manifeste excluditur omnis ratio imperfectionis.

Contra, quando PP. negant hyp. Xti esse compositam, negatur compositio ex partibus proprie dictis, ex quibus nova hyp. exsurgeret

vel negatur hypostasis Verbi, ut est Verbum per se, ex his composita

vel negatur hyp. composita ex duabus hypostasibus

Coroll. 3. Locutio Conciliorum et PP: Xtus est una hypostasis ex duabus et in duabus naturis" i.q. Xtus est hyp. composita. –

Coroll. 5. Hyp. Verbi ut connotat div. tantum naturam et est persona simplex, non est alia ab hyp. Xti composita – distinctio enim realis non est nisi ex parte assumptae naturae

Obj: Hyp. Verbum formaliter spectata est hyp. simplex; hyp. Xtus formaliter spectata est hyp. composita.

atqui hyp. simplex et hyp. composita realiter distinguuntur

ergo hyp. Verbum et hyp. Xtus formaliter spectatae realiter distinguuntur

Resp: ad M. 1am partem C. 2am p: D: hyp. Xtus est composita exsurgens ex partibus N: est composita ex Verbo quod idem permanet neque perficitur et ex hum. natura, quae perficitur, non autem perficit C.

D: Mi: hyp: simplex et composita exsurgens ex partibus realiter distinguuntur C.

si hyp: simplex praeexistens eo modo dicitur composita, ut sine sui mutatione habeat naturam alteram

subd: hyp: ita composita ab hyp: simpl: realiter distinguuntur sub formali ratione hypostaseos et habentis naturam N.

distinguitur realiter natura hum. assumpta in hyp. composita a negatione naturae assumptae in hyp. simplici C.

Th. 37.

De communicatione idiomatum.

I. Communicatio (ἀντίδοσις) idiomatum dicitur 1° improprie de communicatione inter duas hypostases habitudine aliqua conjunctas — quae est Nestoriana ἀναφορά et σχέσις vel 2° inter ipsas naturas (Eutych. vet. Luther.) vel 3° secundum rectam doctrinam, de una hypostasi quae habet duas naturas. Haec communicatio non est inter naturas, sed est hypostaseos, quae cum esset in forma Dei, facta est hyp. etiam naturae hum. adeoque exstat communis duabus naturis.

Principium fundamentumque theseos hoc habes: in ord. ontol. Deus est homo, homo est Deus, non tamen divinitas est humanitas aut homo, neque humanitas est divinitas aut Deus.

II. Transimus ad praedicationem idiomatum, quae potissimum intelligitur nomine communicationis idiomatum. — in ord. praed. Cujus principium generale hoc erit: quidquid affirmatur de hyp. nominata sec. unam naturam, affirmandum erit de eadem hyp. nominata sec. alteram naturam; non tamen quod praedicatur de una natura, vere etiam praedicari potest de altera.

Inde promanant quaedam leges ac regulae speciales:

1° De hypostasi nomine Deus vel V. Deus significata praedicanda sunt idiomata hum. in concreto, vicissim de hyp. significata nominibus „homo. Jesus, Christus" praedicanda sunt idiomata Dei Verbi in concreto:

Dices ergo: Deus est homo, est natus, est mortuus etc.
vicissim: hic homo est Deus, est generatus ab aeterno, est creator etc.,

quia nomina concreta tum in subjecto tum in praedicato supponunt pro hyp: — in subjecto secundum unam, in praedicato sec. alteram naturam.

Quum illae praedicationes verae sint tantum propter identitatem hyp: ergo

2° non possunt de subjecto formaliter sumpto sec. unam naturam s. sensu reduplicativo praedicari idiomata alterius naturae, licet in concreto prolata.
Deus quatenus Deus non est natus in tempore
Homo Jesus quatenus homo non est creator.

3° de hypostasi s. de subjecto concreto non possunt in recto praedicari de hum. abstracte significata sed tantum in obliquo.

Ratio est, quia hyp. divina non est identica cum natura hum.
Inde non pō dici:

Deus V. s. Xtus homo est humanitas

sed: est habens humanitatem

Neque nomina partium naturae, licet concreta, non possunt praedicari in recto, quia per modum abstractorum significant naturam, non ad significata hypostasi:

Verbum non est anima hum.

non est corpus hum.

4° neque naturae neque earum idiomata, abstracte significata, possunt de se invicem praedicari

Divinitas non est humanitas

5° divina in abstracto et humana quamvis in concreto prolata non possunt mutuo praedicari

ratio est, quia D. V. non est homo sub formali ratione naturae div. sed sub formali ratione hyp:

Inveniuntur tamen apud PP. locutiones

divinitas est homo, est nata, est passa —

quae sensu formali non sunt verae, sed intelligendae sunt sensu identico, ut divinitas = Filius Dei — quia div. natura est realiter identica cum hyp. divina,

6° Quae Xto conveniunt sec. unam tantum naturam, possunt de eo simpliciter affirmari sec. modum declaratum, non possunt simpliciter negari

Dicitur: Xtus, Deus passus est

non pō dici: Xtus, Deus non est passus

nisi addatur: sec. divinitatem.

Ratio est in diversa amplitudine propositionum affirmantium et negantium.

7° Duo sunt praeterea notanda:

Communicatio idiomatum, fundata in unitate personae, supponit unionem Verbi cum natura hum.
Inde praedicata quae enuntiant unionem faciendam, possunt tribui Verbo praeexistenti, non autem homini neque Xto in sensu formali

Deus (D. V.) est incarnatus

non autem: homo vel Xtus est incarnatus

quia homo aut Christus non est subjectum, sed terminus incarnationis
Proprie dicitur : Deus factus est homo –
improprie : homo factus est Deus
nisi explicetur : is qui est homo factus, est Deus
vel : factum est, ut homo sit Deus.

b) Adjectiva derivata a nomine „homo" aut „humanitas" a Nestorianis perperam adhibebantur ad significandam inhabitationem Dei in homine – dicebant Verbum inhumanatum, ἀνθρωποφόρον, σαρκοφόρον

Magis adhuc ambigua sunt adjectiva derivata a nomine Deus vel Dominus.
Possunt de homine significare, hominem esse Deum et Dominum – ita apud PP –
possunt significare hominis per se subsistentis relationem ad Deum et Dominum – ita haeretici
Ambiguae ergo sunt locutiones :
homo dominicus, Deifer, deificatus

III Doctrina de communicatione idiomatum summopere juvat ad Incarnationis mysterium recte intelligendum – inde recte animadvertit Garrerius, ex ea peti regulam ad quam examinari certo possint uniuscujusque scriptoris dicta, ut ~~recte~~ constet, rectene ille sentiat an secus de unitate Christi –

Coroll. 1. Cum communicatione idiomatum coincidit duarum naturarum in Christo mutua circumincessio (περιχώρησις εἰς ἀλλήλας) – quae ontologice et in se ipsa nihil aliud est quam mutua inexistentia plurium habentium substantialem unitatem in aliquo communi –
in ordine logico in eo est, quod non potest unum intelligi aut nominari, quin in illo realiter comprehendatur et alterum – quae inexistentia debet esse mutua – ejus velut materiale est distinctio, velut formale autem unitas. –
Περιχώρησις plenissimo sensu solum est in SS. Trin. ejusque ratio formalis est unitas communis naturae
In Christo est ordo inversus. Nam distinctae sunt naturae, formalis autem ratio mutuae immanentiae est unitas personae.
In Trin. personae sibi immanent mutuo, quatenus unaquaeque includit naturam communem, in Christo naturae sibi immanent, quatenus includunt communem hypostasin.

Sed hum. natura non includit div. hypostasin, nisi quatenus effertur in concreto, non in abstracto.

Itaque realis naturarum περιχώρησις in eo est, quod D. Verbum habet etiam naturam hum. substantialiter unitam; hic homo J. s. hypostasis, significata ut habens naturam hum. habet etiam naturam div. identificatam cum hypostasi; i. e. ex tempore Incarnationis nec Deus Verbum est quin sit homo nec hic homo J. est, quin sit Deus.

Immanet igitur hum. natura in Deo V. ut Dei V. natura et immanet div. natura in hoc homine J. ut hujus hominis natura

Coroll. 2 agit de haeresi „ubiquistarum" vel „ubiquetariorum"

Coroll. 3 de theopaschitis et Petro Fullone Eps. Antiocheno (monophysita)

Hic homo Jesus est Filius Dei naturalis, nullo modo adoptivus.

I. Ex duabus propositionibus

Xtus, ut hic homo, est Filius Dei naturalis,

Xtus, quatenus homo, est Filius Dei naturalis -

prior vera est, posterior ambigua et falsa.

Prior sensu specificativo, designat „hanc" hypostasin, hunc habentem hum. naturam, qui praedicatur Filius Dei naturalis, non autem naturam, quae significatur nomine „homo" ponitur ut ratio praedicationis, qui esset sensus reduplicativus formalis (quatenus homo, ut homo)

Haeresis Adoptianorum labente saec. VIII originem habuit a Felice Urgellitano Ep. et Elipando, Toletano Archiep. Damnata est in Conc: Forojuliensi, Ratisbonensi, Francofurdensi. (sub Adriano I)

Docebant duo:

Xtum hominem esse Filium Dei adoptivum;

Xtum hominem non esse Filium naturalem, sed Filium naturalem esse Deum V.

PP. Francof. illis recte exprobrabant instaurationem Nestorianae haeresis - eosque, si constare sibi vellent, duos statuere Filios Dei, alterum naturalem, adoptivum alterum.

Error Adoptianorum non in eo erat quod negaverent hum. naturam esse rationem div. filiationis, neque PP. Francof. hoc docebant, hoc unum ab illis volentes obtinere, ut faterentur illum ipsum qui est Deus et Filius Dei naturalis, esse hominem; hunc hominem esse naturalem Dei Filium per generationem paternam, non ratione hum. suae naturae sed ratione unius hyp: quae ab aeterno generata coepit in tempore hic homo esse. -

PP. praeterea demonstrant, ex hoc ipso, quod homo diciter filius adoptivus, consequi alium esse hominem alium Deum V. Filium naturalem

„adoptivus dici non pō, nisi is qui prius alienus est ab eo, a quo adoptari desiderat."

Haeretici tam negabant Xtum, ut est hic homo, esse Filium Dei naturalem, tum affirmabant filium adoptivum esse. Pars negans aperte est haeretica sapitque Nest.

Pars affirmativa quatenus excludit naturalem filiationem, est falsa et coincidit cum prima, s. est haeretica sensu exclusivo; de alio ejus sensu quid sit statuendum, mox dicemus

II Fuerunt tamen qui vel cum Durando defenderent vel cum Scoto probabile censerent, Christum sec. humanitatem et esse et dici posse Filium adoptivum

Non negatur ab illis, Christum, ut hunc hominem, esse Dei Filium naturalem, sed praeter hanc rationem reperiri in natura hum. quatenus ornatur gratia sanctificante (quae est gratia adoptionis in nobis) causam et fundamentum filiationis adoptivae.

Quae doctrina differt quam maxime ab Adoptianorum erroneis commentis. Sit tamen nec vera nec probabilis

1° Argumentum neg: contra Adoptianos prolatum hic quoque vim suam integram retinet

„nec Apostoli eum sic nominarunt nec sancta Dei et catholica Ecclesia consuetudinem habuit sic eum appellare" PP. Francof.

2° „Filius Dei" directe et proprie significat hypostasin. Nomen „adoptivus" autem duo dicit: negat filiationem propriam, affirmat filiationem, quae sit imitatio quaedam filiationis propriae.

Dicere igitur Christum filium adoptivum i. q. dicere hanc hypostasin esse alienam neque Filium naturalem, quod verum esset, si per se subsisteret – sed tum haberemus duas hypostases.

III. Qu: de ratione, qua Christus, in quantum homo est, dici possit vel debeat Filius Dei naturalis?

Si verba „in quantum" sumuntur sensu reduplicativo, Christus est Filius Virginis, Filius autem Dei, non in quantum homo, sed in quantum Deus.

Possunt tamen verba „in quantum homo" accipi sensu reduplicativo ratione hypostaseos (non ratione naturae (ut supra)) „hic unus, subsistens etiam in natura hum.

Sensus hic determinatur ex historia dogmatum: Supposita divinitate Verbi, qu: utrum Christus sit Filius Dei naturalis etiam in quantum homo, locum habet tantum in controversia cum Nestor: et Adopt: –

Quum enim hi negarent esse Christum Filium Dei naturalem, in quantum est homo, subintelligebant: in quantum est haec hyp: subsistens in natura hum; Cathol: contra: Christus est F. Dei naturalis, in quantum est homo = Christus est F. Dei naturalis etiam ut hyp. sub-

sistens in natura hum. quia est una hyp: subsistens in div. et hum. natura. Hoc sensu redupliationis propositio = Christus ut hic homo est F. Dei naturalis.

Tum

1° ratio, cur haec persona, etiam sec. hum. naturam est Filius Dei naturalis, haec est, quod haec persona, etiam dum est homo, generatur a Patre per communicationem naturae div.

2° Haec generatio aeterna est ratio unica, cur Christus in quantum homo (reduplicative quoad hyp:) sit Filius Dei naturalis.

Suarez, Vasquez: Christum, in quantum homo est, esse Filium Dei naturalem, non solum ea, qua diximus ratione, sed in sensu formali, ita, ut in hum. natura sit quaedam filiationis ratio, non qatenus est natura, sed qatenus substantiva unione per Verbum est sanctificata indeq; jus habet ad aeternam haereditatem.

Haec autem filiatio plane diversa est ab illa altera, nimirum, Christus sec. quod homo, non erit F. Dei Patris sub formali ratione ut P. est distincta hyp. sed erit Filius naturalis Dei uni et trini, eodem modo quo filius adoptivus est filius Dei unius et trini. Eadem igitur argumenta, quae excludunt filiationem adoptivam, superadditam filiationi naturali, pugnant vehementissime contra hanc quoque doctrinam.

a) a PP. nunquam alia comperta habetur filiationis ratio, nisi quod F. Dei genitus a Deo P. factus est homo - inferior ergo ratio Filii praeter commemoratam non est inducenda.

Argumentum Vasquezii (aliorumq) ad hoc reducitur: Hadrianus I. Conciliumq Francof: docent: verba in Christi baptismo coelitus audita esse verba totius Trinitatis dictaque esse Filio non sec. divinitatem tantum, sed potius sec. humanitatem

Ergo dicitur Christus 1° Filius naturalis totius Trin.

2° Filius Dei naturalis sec. humanitatem

ergo in humanitate ejus est ratio aliqua, qua sit Filius naturalis, non Patris personaliter spectati, sed Dei unius et trini.

At hoc alterum nusquam Hadrian. PP.que Concil: docuere - non volunt ostendere, in ipsa natura hum. esse rationem ex qua sit F. Dei naturalis, sed demonstrant, Christum dum est in carne et hic homo, esse proprium F. non adoptivum immo concludunt, Christum esse proprium F. Dei ex eo quod est verus Deus -

Dicunt igitur eodem modo Christum Filium Dei sec. humanitatem, quo eum dicunt magnum Deum, sec. quod homo est – atqui non dicitur magnus Deus sensu reduplicativo sec. humanitatem sed specificativo, quatenus est haec persona div. licet in assumpta humanitate. Pertinent igitur illa verba ad Christum ut hic homo est et div. hypostasis, habens hum. naturam.

Minime autem Christus ex sententia Hadr. dicitur F. Trinitatis – dicit enim esse verba Dei P. ad Filium suum J. Chr. – probat autem dicta esse ad Christum hominem, non autem solum ad Verbum sec. unam naturam div.

a) quia Sp. S. descendit super hominem s. super Dei hominisq. Filium –

b) verbum „complacui" non ad solum P. referendum est sed ad totam Trin. – jam non possunt dici, tres personae complacuisse sibi in F. spectato solummodo sec. div. naturam, quia hoc soli P. conveniret, ergo F. in quo tres personae sibi complacent, dicitur F. aeterni Patris, ut hic homo est –

Hoc unum igitur ex verbis Pontif. consequitur, Trinitatem complacuisse sibi in Filio Dei Patris incarnato, minime autem inferri pro auctore Vasquezio, Christum esse F. Trinitatis sec. humanitatem suam.

Est igitur res inaudita, Christum aliam ob causam dici Filium Dei P. nisi ob hanc, quod est persona ab aeterno genita a Deo P.

Animadverte, non idem esse quaerere

cur Christus, ut hic homo, sit F. Dei naturalis

et cur F. Dei naturalis sit homo.

Hic homo est F. Dei naturalis, quia generatur a P. communicatione div. naturae, quae est vere natura hujus hominis.

Filius Dei naturalis est homo, quia hum. natura est ei hypostatice unita.

Non recte igitur Petav. (qui videtur ambas quaestiones confudisse) et recentiores dicunt, ex mysterio Incarn. demonstrari praeter generationem aeternam esse aliam rationem filiationis naturalis, nempe unionem hypostaticam –

Ratio enim cur hic homo F. sit F. Dei naturalis, non est alia, quam quod a P. generatur – unio vero hyp. hum. naturae ad hanc personam ratio est, cur F. Dei naturalis genitus a P. vere sit homo. –

Excerpta Frzl.

Th. 38 (seqq.)

b) PP. diserte abhorrent doctrinam, ~~et~~ quae dicat Cstum Filium alius personae div. praeter P. eamque pro re inaudita habent.

c) Filiatio haec, sec. quam Cstus (quatenus homo) dicitur Filius naturalis Dei unius et trinius, non minus est impropria atque analogica, quam illa altera mere adoptiva. Non datur enim alia ratio filii naturalis, nisi per veram generationem.

Si enim sanctitas connaturalis jusque ad div. haereditatem (ut volunt isti theol:) constitueret filiationem naturalem, distinctam a generativa, Sp. S. potius dicendus esset F. Dei, quod tamen esset re vera inauditum.

Refellitur autem haec doctrina ex eodem capite, quo Adoptianorum haeresis, nempe ex ratione filiationis quae proprie non convenit nisi hypostasi, in Csto autem non est alia hyp: praeter increatam, cui convenit Filium esse per naturam.

Jam vero eidem hyp: div. etiamsi habeat hum. quoq naturam, non potest inferior minusque propria ratio filii convenire.

Illud quod de aliquo dicitur sec. perfectam rationem, non est dicendum de eo sec. rationem imperfectam.

Ut autem filiatio adoptiva consequenter duas videtur personas Csti inducere, idem dicendum est de quavis alia Filii ratione, quae admittatur in Csto praeter illam, quae est per generationem.

„Quicumque dicit aliud convenire homini, in quantum est homo, et aliud Filio Dei in quantum est persona, solvit Jesum; sed filiatio convenit ei, in quantum est persona; ergo qui aliam filiationem ei convenire dicit sec. quod est Deus et aliam sec. quod est homo, solvit Jesum etc. - Alb. M.

Obj. Cstus quatenus est homo sanctificatus et haeres bonorum Dei, vel est F. Dei naturalis vel adoptivus atqui non hoc - ergo illud -

R. M. Cstus ut hic homo, haec hyp: sanctificata sec. suam naturam hum. C.

quatenus est homo sanctif: sensu formali, ut in sanctif: sit ratio filiationis vel naturalis vel adopt. N.

Obj: Si P. vel Sp. S. esset incarnatus, sane, quatenus homo, esset F. Dei non autem solius Dei P. sed Dei unius et trini - ergo -

N. A. Ille ~~homo~~ non esset F. Dei neque naturalis neq adopt. non esset adopt. - quia adoptio div. supponit personam adoptatam extraneam, quae non sit naturae div. non esset naturalis

immo homo P. - esset P. a nulla persona div. genitus sed generans F. - itaque non naturalis F. Dei sed P. Filii sui naturalis - Sp. S. autem incarnatus non esset F. Dei naturalis, quia non generatur, sed esset procedens a P. F. Q.

Communicatio idiomatum servaret eundem ordinem in hypothesi incarnationis P. vel Sp. S. - qui existit quoad V. incarnatum. -

Schol. 1. PP. qui videntur Xtum, qua homo est, Filium Dei adoptivum dixisse, vel 1° intelligunt liberam ac gratuitam hum. naturae adoptionem i.e. assumptionem vel 2° non de Xto loquuntur, sed de nostra adoptione, quae est fructus meritorum Xti - servq

Schol. 2. Quae: an et quo sensu Xtus homo sit relate ad Deum.

Nota servum inter homines non se et intrinsece, sed extrinseca juris positivi dispositione esse inferioris conditionis - creaturae autem relate ad Deum ex intima et absolute necessaria rerum essentia, infinite inferioris sunt conditionis, ita ut in toto esse suo absoluta subjectione pendeant, a Dom. Deo creatore suo. Voluit tamen Deus creaturas rationales elevare ad consortium div. naturae, ut possit haeredes esse boni infiniti - unde non solum externa dispositione sed interna transformatione supernaturali constituuntur filii, non quidem naturales, sed adoptivi -

Haec adoptio non aufert simpliciter conditionem servi, nam filii adoptivi servi sunt comparate ad Filium proprium, aufert eam tamen sec. quid, quatenus servitus non solum conditionem inferiorem plenamque dependentiam essentialem creaturae, sed conditionem quoque alieni exclusionemque a jure haereditatis complectitur.

Unde filii adoptivi servi non sunt comparate cum extraneis. -

Servus Servitusque in Scr. quinque modis dicuntur:

1° Servitus creaturae, quatenus est creatura, ex essentia ejus consequens – magis proprie solae creaturae rationales servi dicuntur.

2° Servitus in oppositione ad statum adoptionis. Lex vetus „in servitutem generat", in nova lege gratiae est „adoptio filiorum – S. Paul.

3° Servi dicuntur nobilissimi inter filios adoptivos, opposite ad Filium proprium Patri aequalem – „Moyses in tota domo tamquam famulus – Christus vero tamquam Filius in domo sua" S. Paul.

4° Servus Dei specialiter et honorifice eos designat, qui Dei voluntatem exsequuntur, etiam absque amore liberaque obedientia, ut Nabuchodonozor – potissimum autem eos declarat, qui Dei mandata ex reverentia cum amore exequuntur: Moyses, David, prophetae ...

5° In N. T. „servus Dei" indicat obsequium, reverentiam, submissionem Christi hominis erga Deum ejusq. legationem vicissimque exprimit Dei amorem et complacentiam in Christo homine. – Haec significatio non excludit rationem F. naturalis neq. personam tamquam inferiorem exhibet, includit tamen inferiorem naturam hum., sec. quam solam Filius Dei pot. praestare obedientiam. In N. T. hoc nomen numquam de Filio adhibetur, ut monet Hadr. I.

Conclusio haec esto: nomen servi hypostatice sumptum, excludit rationem F. naturalis aequalitatemq. cum Deo – hoc sensu usurpatum a Nestor: et adopt. rejectum est a PP. Francof. et Hadr. Pp. Nomen servi sumptum ad significandam naturam hum. inferiorem atque submissionem obedientiamq. cum adsignificatione hypostaseos citra inclusionem inaequalitatis, pot. adhiberi de Christo et ita dicitur tum in V. T. tum a PP.

Adjective; natura hum. per se spectata potest serva dici – substantivum enim semper adsignif. hypost: Filius adopt: semper accipitur hypostatice excludtq. filiationem propriam, „servus" de natura quoq. dicitur.

Qu: quo sensu dici possit Xtus creatus et creatura.

Nota, ea idiomata naturae hum., quae adsignificant hypostasin determinate humanam et creatam (non autem in confuso) non possunt, quamvis in concreto praedicari de hyp. Xti – cujus modi sunt creatura et creatus. Quod si fit, distinctione opus est hac:

Creatura dicitur

1° quod simpliciter immediate vel mediate productum est ex nihilo

2° quod per aliquam actionem coepit esse non simpliciter, sed ad hoc aliquid.

Priori sensu patet solam naturam hum. Xti dici posse creaturam, non autem Xtum.

Posteriori sensu Xtus formaliter ut Xtus s. ut homo sine dubio creatus est et creatura – nam ante incarn. non erat Xtus neque homo formaliter ut Xtus et homo, quamvis ab aeterno esset hyp. quae in tempore facta est Xtus homo.

In Scr: Filius Dei qua homo et Xtus, dicitur factus, generatus ex semine David, ex muliere, numquam simpliciter dicitur creatus nec factus – quamvis Jesus dicatur factus Dom. Xtus, Pontif. Apost.

Schol. 3. „qui praedestinatus est F. Dei in virtute" Rom. I. 3.4.

Qu: quo sensu possit Xtus dici praedestinatus.

Praedestinatio generatim est praeordinatio operis supernaturalis in mente div. speciatim est praeordinatio beneficii supernaturalis.

Pro praedestinatum dici objectum ipsum s. opus supernaturale in complexu – vel aliquid (objectum) alicui (subj.) vel aliquis ad aliquid.

Quidquid in mysterio incarn. factum est in tempore, etiam ab aeterno praedestinatum est –

itaque quo sensu dicitur: Xtus factus est in tempore dici pot: Xtus praedestinatus est ab aeterno.

Inde

1° praedestinata est ipsa V. incarnatio, hoc opus in complexu, ut F. Dei sit homo homoq. sit Filius Dei

2° Hum. naturae Xti per se spectatae praedestinata fuit gratia unionis (non autem hyp:)

3° hum. natura praedestinata est ad unionem cum Verbo – ad omnes gratiae et gloriae thesauros †

† Qu: jam: quomodo possit Xtus homo praedestinatus esse F. Dei s. ad hoc ut sit F. Dei

Non eo sensu, ut menti div. obversaretur haec persona tamquam subj. praedestinationis, cui filiatio div. praedestinaretur – est enim F. non factus, sed ab aeterno intrinseca necessitate genitus

ergo hoc sensu: praedestinatum est, ut F. Dei sit homo homoq. sit F. Dei = praedestinatum est hoc incarnationis opus in complexu (ut supra). Praedestinatum est illud. quod factum est in tempore – atqui in tempore non homo J. praeexistens factus est F. Dei sed factum est. ut F. Dei sit homo J. et hic homo sit F. Dei

Simpliciter dici pot: Xtus est praedestinatus, non ut angeli et homines, sed Xtus praedestinatus est ut sit Xtus.

„Praedestinatus" quum dicat antecessionem, tripliciter eam importat, vel 1° respectu subjecti vel 2° respectu praedicati vel 3° respectu totius copulali – prior sensus de Xto falsus est, alteri duo adhiberi possunt (S. Bonav.)

Excerpta Frzl.

Th. 39

De B. V. Maria Dei genitrice.

I. Verbum mediate est semen Patrum, immediate est semen mulieris ut ex Scr. constat.

Hanc veritatem semper professi sunt Christiani in symbolis, omnesq PP. unanimi consensu declarant.

„Quod concepit Virgo, id peperit, id ergo nasci habebat, quod erat conceptum et pariendum" Tertull.

Itaq B. Virgo non genuit hominem per se subsistentem et Deo conjunctum, sed proprie genuit Deum.

Neque D. in carne aliunde accepta transiit per Virginem (Apollin. Eutych.) neq in homine et cum homine genito transiit Deus inhabitans (Nestor.) sed Virgo materno modo e sua substantia, supernaturaliter operante Sp. S. naturam hum. communicavit hypostasi div. hancq hominem qui est D. Verbum subsistens in hum. natura, non quidem sec. suam div. naturam sed sec. suam naturam hum. et quatenus homo est, vitali subministratione materna in similitudinem naturae ac matri consubstantialem veraciter genuit.

Nisi veraciter genuisset, mater non esset, nisi proprie Deus ipse esset terminus generationis, mater Dei non esset.

Consideramus duos generationis terminos, et completum et formalem. Prior est is qui generatur, in quo ex derivatione naturae oritur relatio filii ad generationem, persona s. hyp:

Terminus formalis, id quo persona generatur, est natura quatenus communicatur a generante in personam s. hyp.

Natura hum. non ut per se existens derivatur ex substantia Virginis matris, sed D. Verbum illam ex matris substantia sibi adformavit suamq fecit ac per eam D. constituitur homo - ideo termin. completus hujus generationis est Deus Verbum in hum. natura subsistens homo est; term. formalis s. principium quo generatur est hum. natura administratione materna ex matris substantia communicata.

Qu: quomodo possit hyp: ab aeterno praeexistens terminus esse generationis, quae simpliciter neq producitur neq produci pô?

Propagatio naturae in generationibus creaturarum est multiplicatio ejusdem specificae naturae per vitalem derivationem ex ipsa substantia generantis ... haec derivatio ex parte matris est potissimum materiae subministratio. Neq requiritur, ut totum, ex quo natura hum. constat, ex ipsa generantis substantia derivetur, sed ut talis sit derivatio, ex qua sec. legem a Deo institutam oriatur natura hum.

(Parthenogenesis)

Resp. Ut vera sit generatio, oportet sane hypostasin sec. aliquam suam naturam produci, et alia erit conditio ejus qui non habet nisi unam naturam unamq generationem - aliaq ejus qui duas diversas habet et naturas et nativitates.

1° In Deo † natura Filii non producitur, sed communicatur a P. directe producitur hyp: relativa, term. formalis productionis.

† Productio in generatione non est effectio ex nihilo, sed ex parte generantis est expressio substantialis sui ipsius in alio a se distincto, ex parte geniti processio a principio generante.

2° In generatione mere hum. producitur natura ut term. formalis, quae si per se et in se producitur (ut semper fit), eo ipso rationem habet hyp. itaq per naturam simpliciter producitur hyp: ut term. ultimus et completus.

3° In generatione Dei-hominis producitur per naturam productam non hyp: simpliciter, sed hyp. formaliter ut homo est.

II. De re ipsa, quae significatur voce θεοτόκος nunquam dubium exortum est inter cath: a temporibus apost: usq ad Nestor: hicque ob vocis oppugnationem statim detectus est haerctiius

Jam ipse Jul. an. Ap: nomen hoc exprobraverat catholicis, nec non Jo. Antioch. Theodoretusq olim Nestorio conjunctissimi testantur

„vetustos et vetustissimos praedicatores orthodoxae fidei juxta apostolicam traditionem Mariam θεοτόκον nominare docuisse.

Praeterea appellatio illa diserte occurrit ap. Orig. Dionys. Alex. Athan. Eeuseb. Basil. Nazianz. al.

III. Sicut in doctrina Trin. vox ὁμοούσιος habita est a PP. tessera orthodoxae fidei quod exprimeret et personarum distinctionem adv. monarchianos et naturae unitatem adv. Arian -

ita vox θεοτόκος habetur velut symbolum et compendium totius doctrinae de Incarn.

„Hoc nomen totum commendat Incarn. mysterium ... exprimit enim unam hypostasin, duas naturas et duas generationes D. N. J. Chr." Damasc.

IV. Dignitas Matris Dei rite aestimatur ex dignitate Filii. Maternitas pot. spectari:

1° physice, per se - Pars aliqua substantiae matris tamquam a principio (materno modo) generante derivata fit natura hypostatice unita et propria

Dei V. Verbumq ipsum fit homo ex materna substantia.
Inde affinitas intima cum Deo homine, qualis inter ~~unumquemque nostrum~~ hoc ego et matrem ~~ejus sec. naturam~~ carnale existere solet.
Quamvis enim natura F. sit numerice diversa a natura matris, est tamen illa hujus fructus ab eaq tamquam a causa sua derivatur.
Hinc S. Petrus Damian. dicere potuit
Tribus modis inesse Deum aliis creaturis: essentia operatione, illuminatione; quarto modo inesse uni creaturae videlicet Mariae V. identitate, quia idem est quod illa.

In qua affinitate includitur mirabilis relatio matris Dei ad Deum P. et ad Sp. S. –
ubi duo sunt cavenda
1° ne dicatur Virgo socia Patri ad generationem Filii, qua generatur a P. sive haec generatio spectetur in ipsa Incarnatione s. extra eam
2° quamvis hum. natura hypostatice unita sit Verbo spiranti cum P. Spiritum S. nullus tamen actus hum. pô ad hanc spirationem concurrere – hujus spirationis principium aliud non est quam P. et F. quatenus unum sunt div. natura sub formali ratione dilectionis productivae –
humanitas non est principium Sp. S. sed Sp. S. cum P. et F. causa est humanitatis et unionis hypostaticae ad F.
Relatio Virginis matris ad Deum P. in eo est quod Filium, qui a P. generatur sec. naturam div. ipsa generavit sec. naturam hum. –
relatio ad Sp. S: quod Filius Virginis est (sec. divinitatem principium Sp. S. – idem sec. humanitatem est fructus et effectus Sp. S. per ejus supernaturalem operationem in Virginem matrem.
Hoc ultimum, quamquam est opus Dei unius et trini, propter modum tamen efficientiae habet singularem analogiam cum personali charactere Sanctitatis et Amoris subsistentis, ideo Sp. Sancto tribuitur in recto tamquam principio quod operatur, quamvis pari ratione includatur et P. et F. –
Haec materna cum F. Dei cognatio tum naturalis tum supernaturalis (ut excedit vires naturae et opus est Sp. S.) tum quod terminus generationis supergreditur ordinem creaturarum, constituit dignitatem, quae in suo genere, ~~ex~~ ratione maternitatis divi infinita pô.

Div. maternitas in se et physice spectata non est formaliter ipsa matris sanctificatio, sed alterius est ordinis, pertinens ad unionem hyp. quam intrinsece respicit.

Unde donis supernaturalibus distributis in dona ordinis simpliciter ontologici, ordinis sanctificationis et ordinis beatificationis vel distinctione facta inter gratiam gratis datam et sanctificantem – div. maternitas referenda est ad gratiam gratis datam. Haec tamen inadaequata consideratio est maternae dignitatis.

2° maternitas div. consideratur in connexione cum omnibus donis sanctificationis et beatificationis. Est radix et fundamentum plenitudinis gratiarum quae ab immaculato conceptu usq ad exaltationem ejus super omnes meras creaturas B. Matri collatae sunt,

Maternitas per se et abstracte spectata alterius est ordinis quam gratia sanctificans; spectata autem in concreto (nexa est)(et)includit plenitudinem gratiae sibi respondentem, gratiam in praesenti rerum ordine non inferiorem nisi sola unione hyp. „esse matrem Dei per naturam necessario claudit in se Filium Dei adoptivum" Albert. M.

i.e. mater Dei per naturam, necessario necessitate nimirum morali connexionis, est filia Dei per gratiam adoptionis.

Coroll. 1. Relatio filiationis ad matrem in Cto est realis. Fundamentum ejus in Cto (sicut in aliis hominibus est, quod hum. naturam suam habet ex substantia matris, est igitur fundamento aliquid maxime reale in Cto, quo formaliter et homo est, pendet a matre sua. Qui autem negabant realitatem relationis, non considerabant Ctum nisi sec. div. suam naturam.

Obj. Quot sunt filiationes, tot sunt filii; atqui in Cto duae sunt filiationes, ergo –

Resp. D.M. tot sunt filii, quot filiationes si filiatio (filietas) = filius C.

si filiatio = relatio filii ad terminum suum subd. M. si sunt plures relationes ad eundem terminum (ut filiatio naturalis et adoptiva) Tr:

si sunt diversae relationes ad diversos terminos N: (vel sec. duplicem diversam generationem vel concurrentes in una generatione ut in naturalibus) +

+ D. Min. sunt in Cto duae filiationes in priori sensu (abstracti pro concreto) N.
Sunt unius Filii duae relationes diversae ad diversos terminos C.
Ergo unius F. duae sunt nativitates duaeq naturae, non autem duo sunt Filii.

Sectio III
De modo quo humana natura Verbo unita sit.

Cap. VI

De consectariis quae ex diversitate naturarum in una persona consequuntur, directe spectata duarum naturarum distinctione.

(Th. 70 – 75)

Excerpta Frzl.

Th. 40.

De duplici Cti voluntate, operatione ejusq operationibus theandricis

—

I. Illi ex orientalibus, qui monophysitarum haeresi clam addicti, eam retinere incipiebant, quin tamen duas negerent in Cto naturas (adversus Leonem Pp et Concil. Chalcd.) unam in Cto asserebant operationem unamq voluntatem, unde nomen eorum, monothelitae. Dicebant: Verbum sec. div. naturam principium immediatum esse omnium operationum ac volitionum, dum iners per se hum. natura reciperet in se actionem div. Verbi. Hum. sane naturam non divinam esse, ajebant, principium tamen actionum compositum esse unumq ex div. humq. natura, eo fere modo, quo in nobis anima corpusq unum agendi principium constituunt quove Apollinaristae Verbum loco mentis substituebant tamquam formam et principium rationalium Cti actionum. Inde omnem ἐνέργειαν omnemq actionem ex divina Verbi virtute esse. —

Doctrina haec, utpote mixtionem naturarum tacite includens, una cum monophysitarum haeresi jam praedamnata fuit, postea speciatim a PP et Conc. confutata est atq damnata

1° Ex universa vita Cti et doctrina revelata demonstratur praeter div. et operationem et voluntatem in Cto humana quoque et voluntas et operatio „non mea voluntas sed tua fiat" Matth 26. 39 „non quaero voluntatem meam sed voluntatem ejus qui misit me" Jo. 5, 30.

„Factus est obediens usque ad mortem" Phil. II. 8.

2° Ostendebant PP in duplici Cti naturam, quam monotheletae non audebant negare (propter monophysitismum solemniter condemnatum) implicari quoque duplicem et operationem et voluntatem

a) ex notione natural:

„nulla natura operationis expers est" Dam. hinc: qualis natura, talis operandi facultas. Qui ergo in Cto praeter div. naturam etiam hum.

concedit, eo ipso humanam agnoscit operandi volendiq facultatem - praeterq operationem div. operationes et volitiones hum. Immo directe in revelatione exhibentur nobis duplices operationes in Cristo, ita ut harum discrimen melius perspectum habeamus, quam ipsam distinctionem naturarum. Harum enim cognitionem non perspicimus nisi illis exploratis, ita ut ex operationum qualitatibus naturas quibus inhaerent ~~ipsas~~ deducamus.

Ita S. Agath. Ep. S. Sophr.

b) altera Agathonis Ep. argumentatio haec fere est:

Operationes volitionesq Cristi, quas nos humanas dicimus, monothelitae sunt aut divinae dicendae aut non divinae.

Si non divinas dicunt, eo ipso affirmant Cristi operationes duplicis ordinis esse, alias div. alias non item, quarum sc. principium, quo eliciantur, non sit div. natura.

Si div. dicunt, omnia quae Cristus egit passusve est, necessario toti Trin. tribuunt, quia ~~div.~~ quam natura tum operatio semper una est. Sicque incidunt in theopaschitarum deliramenta.

c) Stabilito principio ad dogmatis explorationem gravissimo, numerum τῶν ἐνεργειῶν et voluntatum non sequi numerum hypostaseon sed naturarum, demonstrant PP ab haereticis, prae numero hypostaseon unam vel multiplicem affirmantibus operationem, funditus perverti quam Incarn. tum Trin. mysterium.

II Principium formale, quo Cristus vult et operatur, duplex est, natura div. et natura hum. ita ut voluntas et operatio div. sit ei communis cum P. et Sp. S. voluntas autem et operatio ~~divin~~. sit ei propria. Principium porro quod vult et operatur, est una hyp: div. Itaque Verbum subsistens in div. natura operatur humanitus, ἀνθρωποπρεπῶς, non per div. sed per hum. naturam, et hic homo J. in natura hum. extans operatur divina, θεοπρεπῶς, in unitate cum P. et Sp. S. non per naturam ~~div.~~ hum. sed ~~humanam~~ divinam.

Sicut neque ex duabus naturis in Cristo una existit natura, ita neque duae operationes componuntur in unam ἐνέργειαν, verum inconfusae uniuntur, quatenus unus est operans div. et hum. utraque

operatio ejusdem hyp: licet. sec aliam et aliam naturam. Operans autem quum sit θεάνθρωπος, θεάνδρος, ἀνθρωπωθεὶς θεός, recte omnis ejus operatio tum sec. ~~naturam~~ hum. tum sec. div. edita naturam (post incarn. nimirum) subministratate natura hum. recte deivirilis dicitur operatio, θεάνδρικη ἐνέργεια. —

Quae vox primum occurrens in Dionys. ep. ad Cajum, saepe ab haereticis monothelitis abusive adhibita fuit, contra PP. genuinum ejus sensum interpretabantur in hunc modum, ut indicaret unitatem hypostaseos, operantis div. et hum.

Vox autem ipsa apud Dionys. duplicem sensum habet: „divina non ut Deus patrabat, neque hum. ut homo, sed quoniam est Deus factus homo, novam quandam deivirilem operationem nobis dispensabat"

Quo sensu PP. quoque vocem illam semper intellexere: dicunt deivirilem operationem

1° quamcunque operationem Cti hum. quia

a) est operatio Verbi, ideo ratione operantis est actio infiniti valoris, dignitatis.

b) Ctus nullam edidit operationem hum. quin interveniret operatio div. non solum concursu generali, sed quia Verbum spectatum sec. div. naturam, (utut τὸ ἡγεμονικόν), omnes actiones hum. (passiones, dolores) speciali moderabatur directione, permissione.

„Verbum carne sua propria tamquam organo utebatur ad carnis opera naturalesq. infirmitates et quaecunq. sunt irreprehensibilia, anima item sua propria ad hum. irreprehensibiles affectiones". Cyrill.

2° specialius: omnem operationem div. ad quam Ctus uti ministerio voluit hum. operationis. Hinc omnis operatio Cti, quam ut Verbum exercet, deivirilis erit, quatenus intervenit duplex distincta operatio. Operatio div. Cti (e.g. in miraculis edendis, est ei communis cum P. et Sp. S. operatio vero quam Ctus elicit per naturam hum. — ἀνθρωπικὴ θεουργία, (Dionys) propria est hyp. incarnatae, sicut ei propria est hum. natura. Haec autem nullo modo ei communis est cum P. aut Sp. S.

Scholion. In natura lapsa appetitus rebellatur contra rationem legemq divinam, inde pugna dissensusq, spiritu concupiscente adversus carnem, carne adversus spiritum.

Facultas volendi una est, quum vero alliciatur bonis duplicis ordinis, nimirum iis quae spiritui placent suntqe honesta, aliis quae naturam corruptam delectant suntq honestis adversa, inde duplex oritur tendentia et duplex quodamodo voluntas, ea quae spiritus est, ad superiora tendens, et voluntas carnis, quae illi est contraria.

Monothelitae autem, genus hominum fraudulentum, tacite assumebant, in Cto voluntatem spiritus esse voluntatem div. naturae, voluntatem autem hum. si quae in Cto esset, non aliam fore quam corruptam contrariam voluntati spiritus. Duas nempe voluntates in una persona esse non posse nisi contrarias, quum autem constet in Cto non esse voluntates contrarias, ergo unam esse voluntatem.

Catholici, dolis eorum non statim perspectis, existimare poterant, ab illis hominibus vel duas negari in Cto voluntates hum. invicem pugnantes vel (quod eodem recidit) negari voluntatem hum. contrariam divinae utramq dici unam consensione, quae omnia sana essent et orthodoxa.

Ita sine dubio Pp. Honorius I intellexit Sergium Ep. quum ei retulisset disputationem obortam inter Cyrum (Al.) et Sophronium (Ier.).

Cyrus approbante Sergio ad conciliandos monophys. animos unam dixerat voluntatem Cti, postea Sergio hortante abstinendum statuerat a praedicatione tum unius tum duarum voluntatum. Honorius ex Sergii ep: nihil aliud eruere potuit, nisi agi de duabus voluntatibus contrariis in Cti humanitate hocq negandum esse declaravit.

1° Testantur hoc: Joannes IV, Honorii successor S. Maxim. – Jo. abbas qui et Honorio et Joanni IV fuerat a secretis epistolamq Honorii ad Sergium scripserat

2° Ex ipsis verbis Honorii:

Th. 40 (seq.)

„Unam voluntatem fatemur D. N. J. Chr. quia profecto a divinitate assumpta est nostra natura, non culpa – etc.

in quibus verbis aliisq. semper hum. voluntas praeter divinam ubiq supponitur et solum negatur voluntas carnis contraria voluntati div. (ut declaravit Jo. IV)

3° Honorius diserte duplicem in Cto operationem docet, praesertim in 2 ep:

utrasq naturas in uno Cto ... cum alterius communione operantes atq operatrices confiteri debemus, et div. quidem quae Dei sunt operantem et hum. quae carnis sunt exequentem ... etc.

4° Honor: consensit Sergio ac Cyro, ne adhiberentur „unius vel geminae operationis" vocabula, quod nulla eorum esset necessitas ... „ne parvuli aut duarum operationum vocabulo offensi sectantes Nestorianos nos vesana sapere arbitrentur; aut certe, si rursus unam operationem D. N. J. Chr. fatendam esse censuerimus, stultam Eutychianistarum dementiam fateri putemur"

Statuit itaq. Pp. ut pro una operatione diceretur unus in utraq natura operator Ctus Ds. proq duabus operationibus duae naturae, divinitatis et carnis assumptae propria operantes – τὰς δύο φύσεις ... ἐνεργούσας τὰ ἴδια ...

In quibus recte consideratis quamvis nulla insit haeresis, tamen istis in adjunctis, nempe monotheletis tollentibus professionem duarum operationum, quam negarent hum. naturam sua operantem, Pontificis suppressio disertae professionis duarum voluntatum et duarum operationum Cti spectabat, quamvis invito Pontif. ad catholicos impediendos in defensione fidei haereticosq expeditiores reddendos.

Hoc sensu sc. „consentientis s. condescendentis et firmatoris haereticorum" Honor. damnatus fuit in Conc. VI.

Excerpta Frzl.

Th. 41.

De sanctitate increata et creata hum. naturae Verbo hypostatice unitae.

I. Sanctitas in Deo est ipsa div. essentia, formaliter quatenus est essentialis et necessaria norma omnis rectitudinis moralis. In creaturis sanctitas est aliqua sanctitatis div. participatio, imitatio, quaedam deiformitas; conjunctio ergo cum Deo sanctitate essentiali, quae conjunctio in meris creaturis est accidentalis per esse, substantialis vero solummodo ratione terminorum, qui ununtur supernaturali cognitione et amore.

In Cto hum. natura non solum accidentaliter, sed substantive unitur Deo, sanctitati essentiali, non ita, ut hum. natura fiat ipsa sanctitas essentialis, essentia div. sed ut hic homo sit Deus, habens div. naturam et sanctitatem essentialem sibi propriam.

Haec est sanctitas suprema, ad quam natura creata elevari pō, ergo natura hum. per ipsam substantialem sanctitatem in Verbo sibi unitam, suprema et objective infinita sanctitate sanctificatur.

„Est divinitas unctio humanitatis" Dam.

Quoniam sanctitas essentialis div. non tanquam forma inhaerens, sed per unionem hyp. sanctificat humanitatem intelligitur, ser simul cum sanctitate non possunt formaliter communicari cetera div. attributa – hoc enim esset, attributa div. fieri formaliter attributa humanitatis.

(Verbi persona non unitur hum. naturae ita, ut ejus natura div. unum fiat cum natura hum. sed ut naturae hum. det subsistentiam. Sed eo ipso natura hum. ordinatur ad supremam complacentiam div. ad visionem et fruitionem beatificam, in qua ipsa est sanctitas.)

II. Praeter gratiam unionis Ctus habuit etiam gratiam creatam habitualem ejusq. animae facultates fuerunt elevatae permanentibus habitibus, qui sunt virtutes infusae cum gratia habituali connexae. De qua res quamvis inter schol. doct. non sit dubitatio, tamen de modo probandi de que gradu certitudinis controvertitur. –

III. Quae gratia creata non est fructus aut praemium meritorum, sed ornatus connaturalis dignitati naturae a F. Dei assumptae; fuit autem collata in ipsa incarn. Quando autem sermo fit de profectu F. in sapientia et gratia, haec non cum Güntherianis ita accipienda sunt tanquam homo F. paulatim, aliorum hominum instar, sui conscius factus sit ipsamq visionem beatificam sibi suis meritis comparaverit, sed sec. PP

Th 1. 8. 10. 11. 12. 15. 21. 24. 26. 28. 29. 31. 32. 34. 35. 37. 38. 41. 42. 43. 45. 50.

explicanda de ostensione sapientiae et sanctitatis, respondente profectui aetatis. Actus sapientiae et gratiae vere infinitaeq. Deo grati fuere meritoriiq., non ad incrementum gratiae pro Cto operante, quia a primo ortu secundum haec consummatus fuit comprehensor, sed in actu primo digni mercede infinita, in actu secundo meritorii eorum, ad quae dirigebantur, denique meritorii gratiarum bonorumq. omnium supernat. quae hum. generi conferenda erant

IV. Jam intelligitur, quaenam sit gratia capitis: non alia est, quam ipsa gratia unionis hyp. et plenitudo gratiae creatae in relatione ad creaturas potissimum rationales. Erit autem triplex: sec. perfectionem dignitatis, potestatem dominationis, virtutem sanctificationis. –

Excerpta Frzl.

Th. 42.

De perfectione scientiae in anima Chti, tum visionis et infusae tum acquisitae.

Duplex in Chto, dum in carne versaretur, conjunctus fuit status et viatoris et comprehensoris.

Jam dubitari nequit, quin in Chto infuerit scientia aliqua, distincta a natura hum. quamvis elevata. Erit autem hujus elevationis norma dignitas personae, cui quam assumpta est hum. natura, haec autem est infinita. Scientia porro hum. respondebit elevationi naturae, cavendum tamen est, ne confundatur cum scientia div. Erit autem triplex, sec. duplicem illum statum comprehensoris et viatoris: sc. visionis beatae, infusa, acquisita.

I. In angelis beatisq. comprehensoribus cognitio duplex a PP. admittitur, matutina et vespertina: prior est visio intuitiva Dei aliorumq. objectorum, visio in Deo ut in causa exemplari et efficiente s. visio in Verbo ut in plena, adaequata paterni intellectus expressione. Altera est rerum cognitio in se ipsis.

Chtus ab exordio vitae suae mortalis comprehensor fuit, tenuit igitur utrumq. modum cognitionis rerum tum in Verbo tum in se ipsis. Uterq. modus non pendet a sensibus neq. a repraesentationibus eorum haecq. cognitio rerum, ut in se ipsis sunt, longe diversa est a modo cognoscendi, quo res percipimus sec. modum nostrae naturae compositae cum dependentia a sensibus cumq. conversione ad phantasmata. Utraq. est per immediatam operationem Dei, prior per elevationem intellectus ad immediatam visionem Dei (lumen gloriae), posterior per impressionem idearum - prior vocatur sc. visionis, secunda sc. infusa. Loquimur autem hic de sc. per se infusa, non per accidens, quae etsi a Deo immediate communicetur nonnunquam, tamen acquiri pot. naturae studio et exercitio.

II. Scientia autem acquisita non tantum continet scientiam experientia, consideratione, abstractione aliisq. functionibus rationis comparatam, sed quamcunq. quae comparari potest naturali exercitio facultatum naturalium, cujusq. usus pendet a phantasmatibus. Haec scientia potest immediate a Deo communicari,

ita ut modus acquirendi sit supernaturalis, quamvis essentia naturalis permaneat - haec dicitur infusa per accidens - vel acquiritur naturaliter proprio facultatum exercitio eritque sc. simpliciter acquisita, empirica. -

Sc. utrumque modum ad Ctum pertinet, quatenus est in statu viatoris. Ea quae simpliciter acquisita dicitur, non potest negari, quin adsit periculum grave doctissimi, neque Angelicus eam (experimentalem) negavit; altera, per accidens infusa exigitur ob Cti dignitatem quippe quae concessa fuerit, Adamo, Salomoni, prophetis, ergo a fortiori - Cto - fuit autem, ut sequamur Cardinalis de Lugo probabilem opinionem, paulatim communicata, progrediente aetate. Non enim datur usus scientiae hujus, qui non pendeat ab organis corporeis, quod magis adhuc tenendum est de sc. acquisita, experimentali. -

Excerpta Fryl.

Scholion I. ad th. 40, 41, 42.

Absolute loquendo impassibilitas statusq gloriae tam sec. animam quam sec. corpus fuisset connaturalis humanitati Christi et per sese consequens ex visione beatifica.

Spectato tamen fine ac modo incarnationis – propter assumptum quoque statum viatoris, carentiae gloriae affectiones irreprehensibiles, ἀδιάβλητα πάθη – dolores animae et corporis, mors ipsa – hum. naturae Christi fuere naturales, si naturale dicitur quod ex conditione naturae per se spectatae consequitur, quodq. non fuit absorptum – non fuere naturalia, si naturale opponitur ei quod praeter et quodammodo exigentiam naturae Verbo hyp. unitae assumptum est ob finem specialem redemptionis nostrae. (Kiler). Pro eo igitur statu assumpsit necessitatem hisce defectibus subjacendi (Cf. Thom. 3 q. 14 a. 2).

Passiones illae erant in Christi potestate dupliciter: 1° div. persona sec. naturam div. spectata pro libera sua voluntate et potestate permisit hum. suam naturam propriae ipsius conditioni ad agendum et patiendum – hanc ἔνδοσιν PP. dicunt, veluti laxationem quandam permissionemq naturae hum. in propriam suam conditionem.

2° Alio modo eaedem passiones erant in ejus potestate sec. voluntatem hum. Affectiones animae plenae subjectae erant dirigenti voluntati rationali – potiori quidem ratione, quam in primo Adamo. Dolores autem corporis ejusq indigentiae, fames, sitis, fatigatio, concurrentibus causis, naturales quidem erant pro statu viatoris neq hum. natura eos non potuit sentire; pendebant tamen a libera ejus hum. voluntate, quatenus libere sponteq admittebat causas eorum; poterat enim Christus etiam sec. naturam, ut instrumentum est Verbi ad miracula perpetranda, effectus eos simpliciter a se arcere. –

S. Hieron. eas propassionem vocat, passionem autem quae dominatur animo etiam invito; al. PP. simpliciter dicunt passiones, vel addunt, irreprehensibiles. –

Ex plena appetituum subjectione apparet, cur neq Christus neq Adamus nondum lapsus potuerint ab intrinseco tentari, verum opus erat suggestione extrinseca.

Tentatio est objecti, in quod non potest assensus voluntatis ferri sine peccato, propositio cum illectione ad consensum; dirigitur ideo recte ad peccatum.

Deus neminem tentat, quamvis proponat objecta constituatq hominem in iis adjunctis, in quibus tentatur „a sua concupiscentia" Jac. I. 14.

Scholion 2 ad th. 40, 41, 42.

Praeter duplicem illum ordinem intellectionum, volitionum, operationum, qui duplicem Christi naturam consequebatur, in ipsa ejus hum. natura duplex quoque series intellectionum, volitionum, operationum admittenda est pro duplici statu viatoris et comprehensoris. Quae per se obscura mortalibus parumque intellecta conjunctio non eo modo videtur explicari posse, ut tristitia dolorq. parti inferiori, fruitio beatifica gaudiumq. parti superiori attribuantur, nisi dicas partem superiorem, sc. quod Christus erat comprehensor, inferiorem autem sc. quod erat viator.

Gaudium summum simulq. tristitia repugnant in uno subjecto, ubi unus est tantum modus cognitionis volendiq., respondens statui comprehensoris; non repugnant, ubi adest alter etiam modus cognoscendi ac volendi, sc. statum viatoris.

Gaudium summum simulq. tristitia de eodem et ex eodem motivo absolute repugnant; non repugnat absolute, ut in eodem subjecto simul sit gaudium et tristitia de diversis objectis et ex diversa ratione.

Concedimus tamen, connaturaliter ac per se visione ac fruitione beatifica excludi omnem dolorem omnemq. tristitiam.

Supposito tamen duplici illo comprehensoris et viatoris statu, status comprehensoris non modo non impedivit aut minuit, sed in immensum auxit atq. intendit dolorem ac tristitiam viatoris, quatenus visio amorq. comprehensoris influunt ad perficiendas in viatore tum cognitionem tum voluntatem.

Hinc ex influxu divinitatis, pro assumpta Redemptoris oeconomia, passio D. N. J. Chr. non solum non fuit imminuta verum aucta et quodammodo infinite intensa.

Th. 43.

De absoluta Chti hominis impeccantia.

I. Eadem duplex ratio, ob quam omnes Chti operationes sec. naturam hum. factas theandricas dicimus, in causa est, quod actus peccati in hom. Chto. absolute repugnat.

1° Verbum ipsum erat principium, quod operabatur per naturam suam hum. Peccaret igitur Verbum, si locus esset peccato in hum. natura. Non enim natura hum. esset is, qui peccaret, sed esset id, quo tamquam humanarum operationum principio peccaret div. hyp. formaliter ut homo est. Atqui repugnat, ut Verbum etiam per naturam assumptam peccet. ergo actus cuiusvis peccati in Chto homine repugnat.

2° Ubi operator s. principium quod realiter et ontologice unum est, plura vero principia, quibus agit, semper inferiora principia ad superiori sunt subordinata, cumque omnes actus humani in Verbo subordinentur et regantur ab eo spectato sec. div. naturam, cuivis defectus eorum a normali rectitudine redunderet in Verbum, secundum ipsam div. naturam spectatum.

Haec est luculenta PP doctrina Athan. Cyrill. Aug. Epiph. in Ancor. n. 79. 80. Deus Verbum, cum voluisset in carne nasci, velut freno regebat corpus suum, et prout vellet, ab inutili omni carnis actione cohibere poterat, permisit vero illud in corporales necessitates rationi consentaneas et suae divinitati convenientes.

Non potest admitti opinio quorundam theol: qui repugnantiam peccati in ss. humanitate assumpta non ex unione hyp: per se spectata sed ex plenitudine gratiae creatae vel ex visione beatifica unice repetendam esse putarunt.

Neque toleranda est Durandi opinio, nullam esse repugnantiam, ut per communicationem idiomatum dicatur Deus peccare, si dicitur mortuus esse. —

II. Quamvis ex dictis luce clarius appareat repugnantia actualis in Chto peccati ob duplicem allatam causam, non tamen satis inde elucet, cur

repugnat etiam quaevis macula peccati i.e. assumi naturam infectam peccato sive originali si statim ab initio fuerit assumpta sive contracta in subsistentia connaturali, si extiterit per se antequam assumeretur.

Hujus ratio ea est, quod non potest natura rationalis assumi in hyp. div. quin per ipsam sanctitatem substantialem sanctificetur fiatque objectum div. complacentiae in ordine ad visionem beatificam. De qua re vide Th. 41.

Coroll. Errat Güntherus dicens Christum hominem fuisse impeccabilem, quatenus Deus praevidisset eum non peccaturum esse; necesse vero fuisse ut secundus Adam subiret tentationem in qua non secus ac primus Adam aut abuti libertate arbitrii sui potuisset aut peccare. —

Excerpta Frzl.

Th. 44.

De Cti humana libertate hujusque conciliatione cum impeccantia.

—

Ad meriti rationem requiritur libertas non solum a coactione, sed etiam a necessitate.

I Constat nos meritis Jesu Cti redemptos esse atqui satisfactio pro offensis et meritum supponit libertatem in opere praestito. Sublata enim humana Cti libertate tota redemptionis oeconomia non pertineret amplius ad ordinem moralem, verum ad ordinem mere physicum.

—

Demonstratur autem humana Cti libertas eodem modo, quo vindicatur ipsa integritas humanae naturae ~~in~~ eo.
Libertas pertinet ad naturalem hominis perfectionem; ejus abusu homo periit, unde libera quoque voluntate reparandus erat, quia quod non assumptum est, non est sanatum (P.P.)

—

II. Libertas duplex est, tum ad agendum vel non agendum (exercitii, contradictionis), tum ad hunc vel alium actum (specificationis, contrarietatis).
Si spectatur generatim, facillime conciliatur cum Cti impeccantia.

Indifferentia (opp. necessitati) ad deficiendum et ad peccandum, non pertinet ad perfectionem libertatis in volendo et eligendo bonum, sed ad defectum libertatis, exsurgentem ab infirmitate creatae voluntatis et a servitute peccati.

Impeccantia in Deo, in beatis, in Cto, non tollit libertatem electionis simpliciter et quatenus est perfectio, sed solum excludit imperfectionem defectibilitatis, quae est in electione mala.

Sed quaestio est specialis, quomodo humana Cti libertas in certis quibusdam actibus et in morte subeunda consistere potuerit cum

ea perfectione libertatis, cujus electio versatur (non inter bonum et malum morale) inter bonum unum et aliud.

Videntur enim illi actus, ratione div. mandati ita boni, ut eos omittere vel pro iis alios ponere sit peccatum. –
atqui non est in Chto libertas ad peccandum,
ergo Chtus videtur non libere mortem subiisse, sed necessario (opp. libertati indifferentiae) ut necessario diligebat Deum.

—

Theologi variis modis difficultatem solvere conati sunt, neque minus quam undecim conciliationis modi enumerantur, quorum postremus septem praeterea continet vias diversas, ut asseverat Franc. Amicus, de Incarn.

Omnes illae rationes ad duas reduci posse videntur.

—

Primus modus.

Chtus ait, mandatum se accepisse a Patre ad mortem obeundam. Idem tamen Chtus dixit se animam suam a semetipso posuisse, unde voluntas Patris, quatenus antecedit liberam Chti electionem, intelligi debet divinum beneplacitum, humanae voluntati Redemptoris propositum ita, ut etiam alius redemptionis modus Patri foret acceptus. Quemcumque modum elegisset, semper suscepisset redemptionem ex obedientia, neque ad obedientiam requiritur praeceptum obligans sub peccato.

Consequenter autem ad praevisam Chti liberam electionem transit div. voluntas antecedens conditionata in voluntatem consequentem absolutam, ut Chtus hoc modo a

se decto humanum genus redimeret.

1° Praeceptum propositum sub obligatione peccati fuisset objectum naturalis et non liberae voluntatis Cti.

Voluntas naturalis dicitur, quae versatur circa objectum necessarium, ut in nobis voluntas naturalis est circa bonum in communi, libera circa bonum particulare. –

Si mandatum de subeunda morte accipitur pro mandato rigoroso, ipsa legis essentia tollitur, quia lex moralis s. mandatum est ad directionem liberae voluntatis, non autem respicit voluntatem determinatam ad unum. Proprietas enim intrinseca legis ac mandati moralis est ratio normae et directionis pro voluntate libera.

2° Sententia proposita impugnatur potissimum ex eo, quod non custodiat proprium sensum verborum; Ctus enim dicitur mandatum accepisse. At contra

a) illis in locis ipsis, in quibus contenditur intelligi debere mandatum antecedens et stricto sensu, PP. docent, personam Cti esse ejus perfectionis, ut hujusmodi mandatum strictum imponi ei non potuerit.

„neque enim legislator praeceptis subjiciendus erat" Jo. Chry.

S. Cyrill. docet praeceptum pro Cto intelligi debere consilium paternum, quod Filius cognovit et exsequitur „habes igitur in subjectione voluntaria voluntatum Patris ad impletionem, quas loco mandatorum Filius apud se esse ait.

Idem docent Aug. Basil. al.

b) PP. diserte declarant, nomine praecepti et mandati, quando refertur ad Ctum sec. naturam assumptam, hum. loquendi more, designari beneplacitum Patris, quo notam habet Cti voluntatem subeundi mortem

S. Jo. Chrys. „cum dicit se praeceptum accepisse a Patre, nihil aliud declarat, quam Patri placere

quod ipse facit etc. ... si praecepto opus habuisset cur dixisset: a me ipso pono (animam), nam qui a se ipso ponit, non eget praecepto."

Difficultas petitur ex eo, quod admissa hac PP doctrina, totum redemptionis negotium non ad div. sed hum. Chti voluntatem reduceretur.

Resp: Ipsum redemptionis consilium pariterq modus redemptionis per plenam integramq satisfactionem a Cto F. praestandam, generatim a voluntate Dei est, antecedente praevisionem volitionum hum. voluntatis; executio tamen sc. omnis particularis hicq singularis atq individuus redemptionis modus non fuit decretus sine praevisione liberarum volitionum Redemptoris sc. hum. naturam - quae tamen liberae volitiones hum. Chti, salva libertate, erant sub directione moderamineq infallibili divinitatis.

Compendium nostrae doctrinae ap. S. Anselm. med. XI de Redempt. -

"Nec hum. natura in isto homine passa est aliquid ulla necessitate sed sola libera voluntate ... nec ulla cogente obedientia sed potenti disponente sapientia. Non enim illi homini P. ut moreretur cogendo praecepit, sed ille quod Patri placiturum et hominibus profuturum intellexit, hoc sponte fecit. Non enim ad hoc eum cogere potuit P. quod ab eo exigere non debuit; nec Patri tantus honor potuit non placere, quem F. tam bona voluntate sponte obtulit. Sic itaq Patri liberam obedientiam exhibuit, cum hoc quod Patri placiturum scivit, sponte facere voluit. Denique quoniam P illi hanc bonam voluntatem dedit quamvis liberam, non immerito dicitur, quia eam ille velut praeceptum Patris accepit."

3° Ex Scr. nullum validum argumentum contra nostrum explicationis modum depromi potest. Nomen enim mandati et praecepti non semper sumuntur stricto sensu - cf. Matth. 19, 7.8 Marc. 10, 3.5 Judaei dicunt: Moyses mandavit scribere libellum repudii - (ἐνετείλατο)

Th. 44 (seq.)

Christus vero: Moyses permisit vobis (ἐπέτρεψεν). Ita apud Matth.

Apud Marc. ordine inverso

Judaei: Moyses permisit (ἐπέτρεψε) libellum repudii scribere.

Christus: quid vobis praecepit (ἐνετείλατο) Moyses? ob duritiam cordis vestri scripsit vobis praeceptum istud (τὴν ἐντολὴν ταύτην)

Duplex autem relatio, quam PP statuunt inter mandatum Christo factum non solum sec. hum. naturam sed etiam sec. naturam div. in ipso illo loco Scr. quem adversarii maxime urgent, observari potest. Jo. X, 18 potestatem habeo ponendi eam (animam) et potestatem habeo iterum sumendi eam. Hoc mandatum accepi a Patre"

Mandatum refertur ad unum eundemq. F. sed duplex est, unum exequendum functionibus hum. naturae, alterum functionibus div. naturae. Licet utrumq. exequendum sit circa hum. naturam et in ea velut in subjecto, non tamen utrumq. per eam ut per principium operans. Uno tamen vocabulo utrumq. exprimitur, quamvis alterum non possit sensu stricto intelligi. Sed tum neq. demonstrari potest, saltem pro hum. natura accipiendum esse sensu stricto, neq. convenit proprietati sermonis, si utrumq. eandem retineat significationem div. consilii exequendi partim per div. partim per hum. naturam.

Probabilissime igitur videtur eorum opinio, qui censent nullum hum. voluntati Christi antecedens et absolutum praeceptum ad subeundam mortem fuisse impositum.

Ita: Paludanus, Dionys. Cartus. Victoria, Ribera, Velasquez, Petav. Pallavic.

Alter modus conciliationis.

Summa hujus opinionis haec est:

1° Etsi praeceptum absolutum, antecedens datum fuit sec. determinationem genericam, non tamen determinabat omnes actus in specie (sec. motiva gradusq. intensionis) – minus adhuc determinabat in individuo (i.e. tum ultimam speciem actuum internorum tum adjuncta omnia temporis, loci, personarum etc.

2° Omnis actus, qui elicitur, determinatus est in sua ultima specie et in individuo, neque dici pot. solummodo sec. rationem genericam. Omne enim, quod existit, singulare est ac determinatum. Hinc libertas vel necessitas non respicit genus sed specificam, individuam rationem actuum. Licet igitur genus indeterminatum non sit in potestate agentis, si tamen in ejus potestate est hic et nunc talis actus specificus, individuus, libere eligit inter actus ei possibiles.

3° Licet redemptio, haecq. per mortem, fuisset praecepta Cto, actus singuli manebant omnino liberi. –

Haec vero tota sententia fere non differt a priori nisi in eo, quod ibi objectum praecepti sumitur magis generice, hic autem magis specifice –

Coroll. 1. Sicut in beatis, ita in Cto, erat amor beatificus necessarius, non tamen omnes actus necessarii sunt, quando versantur circa objecta non necessario nexa cum amore Dei. Visio beatifica non impedit hujusmodi actum; si ergo Ctus amplius non meretur, hoc non ex defectu libertatis est, sed quod amplius non est, ut olim, simul viator et comprehensor, nunc autem consummatus in meriti plenitudine. –

Coroll. 2. Praedefinitio, praescientia, praenuntiatio non impedivit libertatem actuum in Cto. Praescientia visionis et praedictio supponit actus liberos tamquam suum objectum, non vero illorum est causa determinans. Praedefinitio constat ex praeparatione auxiliorum et adjunctorum sub quibus videtur creata voluntas infallibiliter, sed libere actum electura. Quia praescientia, praedictio, praedefinitio supponunt actum liberum, non possunt simul con÷

÷ sistere cum omissione actus praesciti, praedefiniti – nam esset hoc idem, ac si actus supponeretur simul esse et tamen non esset – sed est ea ~~libertas~~ necessitas consequens, quae nil obstat libertati. – In sensu composito, i.e. stante Dei praescientia ac praedefinitione, quae actum supponit, non pot. voluntas simul agere et non agere – haec est necessitas consequens. At hujus actus determinati divisio a Dei praescientia et praedef. est in libera voluntatis potestate, quia si non hunc sed alium actum eligeret, ut pot. libertate antecedente, hic actus non fuisset praescitus neq. praedefinitus.

Neq. impeditur Cti libertas ex eo, quod etiam sec. hum. naturam scientia tum beatifica tum infusa omnes actus suos futuros praeviderit. Haec quoq. praevisio actus libere elicitos supponit – unde sequitur libertas antecedens et necessitas solum consequens, quod sc. dum agit, non pot. simul non agere. –

Quomodo humanitas Verbo hypostatice unita ejusq partes et nominatim SS. Cor Jesu sint objectum adorationis latreuticae.

—

Praemittenda:

1° Adoratio generatim spectata est actus submissionis ad agnitam excellentiam alterius.

Tam diversa est ~~adoratio~~, quam diversa est excellentia ob quam alteri quis se submittit.

Excellentia vel est increata haecq Dei solius vel quaedam creata ejus participatio, haec iterum aut naturalis potest aut supernaturalis esse.

Omnia haec excellentiae genera non nisi analogice inter se conveniunt. Inde diversitas oritur adorationis generum.

Cultus soli Deo propter infinitam excellentiam deferendus, vocatur λατρεια – apud Latinos aliquando adoratio, quae tamen vox vulgo latius patet, ut Graecum προσκυνησις.

Cultus creaturis exhibitus ob excellentiam supernaturalem, vocatur δουλεια –

Qui cultus, quum B. Virgini debeatur in gradu excellentiori, recte ὑπερδουλεια dicitur.

2° Perfectio, objectum formale cultus, potest vel in objecto, quod colitur, inesse – vel in objecto immediato nulla inest perfectio cultu digna, sed relatio moralis cum illo, cui inest perfectio; demiq potest mera repraesentatio esse alterius per se colendi. Relationem habes in ligno crucis instrumentisq passionis, in reliquiis SS. in templis vasis etc. – Repraesentatio est in imaginibus.

Objectum in quo inest perfectio ratioq cultus, est objectum cultus absoluti, quamvis perfectio ~~creata~~ a Deo sit omnisque veneratio creaturae ultimo ad Dei glorificationem pertineat.

Objectum in quo tota venerationis ratio est repraesentatio alterius in se colendi, non potest terminus esse cultus absoluti, sed tota ejus veneratio refertur ad objectum repraesentatum: itaq cultus signi crucis imaginumq relativus est.

Quoad cultum tamen relativum haec erunt animadvertenda: †

3° Objectum adorationis et cultus spectari pō sec. triplicem rationem –

a) Excellentia ejus est formalis ratio adorationis s. objectum formale:

b) Objectum ad quod cultus dirigitur, vocatur obj. terminans aut materiale. Hoc obj. debet esse conjunctum cum obj. formali – quae tamen conjunctio multiplex esse pō

α) identitas utriusq objecti – ita Deus adoratur

β) excellentia inest in obj. adorando per modum formae: sapientia, sanctitas –

Utrumq obj. colitur in se et propter se, cultu non solum relativo sed absoluto –

γ) obj. terminans adorationem pō esse aliquid substantialiter unitum tamquam pars vel ad modum partis ipsi propter se et ratione formalis suae excellentiae adorando ita illud erit obj. directum quidem, sed partiale, obj. in se non tamen propter se illius adorationis et venerationis non relativae sed absolutae quae ad totum unum substantiale dirigitur.

δ) Obj. quod colitur, pō esse conjunctum cum obj. formali solum extrinseca habitudine, unitate quadam morali, ut imago cum archetypo – tum cultus prioris non est abs. sed relat. unumq in se subsistens colitur propter excellentiam quae in altero inest in se subsistenti. –

c) Obj. manifestationis illud vocatur, quo obj. colendum se manifestat. Praeter excellentiam enim quae est ratio cultus proxima, alia pō esse remotior, sed adoranti propior per quam et in qua adorandus se manifestat. – Fastigium manifestationis Dei dilectionisq erga nos est incarnatio. Ut obj. manif. pō non solum natura hum. integra considerari, sed singulae etiam ejus partes, actiones, mysteria. –

Thesis ipsa seq.

I. Supposita una persona in duplici natura, declaramus:

1º Hic homo J. Chr. adorandus est cultu latriae, est enim verus Deus

2º Adorandus est Chr.us, spectatus sec. div. naturam et spectatus sec. hum. naturam uno eodemq cultu supremo latriae. Una enim adoratio refertur ad hanc div. personam compositam quae connotat includitq utramq naturam. Ratio tamen form. cur Chr.us homo sit ita adorandus, non est hum. natura, sed hum. natura est ratio, qua ita adorandus Chr.us est homo.

Chr.us in quantum homo latreutice adorandus est (in quantum sensu specificativo, non reduplic.)

3º SS humanitas cum omnibus eam componentibus quatenus est natura Verbi, est obj. partiale latriae s. ejusdem cultus absoluti, quo adoratur persona Chr.us. Obj. integrum adorationis est haec persona composita Chr.us, includens naturam humanam ut suam sibiq propriam – cultus autem qui defertur personae, pro obj. habet personam, non solum sec. aliquid ejus, sed sec. omnia, quae ei substantialiter insunt, quamvis ratio form. cur persona colatur, sit solum sec. aliquid, quod inest personae.

Neq ideo adoratio humanitatis in Chr.o est solum relativa. Cultus enim relativus est, quando unum suppositum colitur propter excellentiam, quae est in altera hypostasi, ad quam illud suppositum habet relationem; at quae substantialiter insunt suntq propria personae colendae, ea terminant ipsum cultum absolutum toti personae delatum.

Humanitas Chr.i, quatenus est natura Verbi, est obj. quod adoratur; natura hum. sec. se spectata, non posset adorari cultu latriae qui soli divinitati convenit.

Conc. definitiones PPq declarationes in hoc conspirant:

1º Verbo incarnato non duplicem deferendam esse adorationem sec. duplicem ejus naturam, ut alia ad Deum, alia ad hominem referatur, inde enim

orietur distinctio hypostaseon.

2° non ita esse unam adorationem deferendam, ut obj. sit una tantum natura s. divina s. composita - haec enim esset Apollinistarum et Eutychianorum adoratio

3° unam adorationem Verbo deferendam esse cum sua carne, ita ut obj. sit etiam caro, quia aliquid est Verbi incarn. s. Chti, qui totus adoratur.

S. Damasc. Fid. Orth. III, 8

Objectio Apollinaristarum, quam postea Jens. moverunt: Naturam hum. si admittatur in Chto, adorari non posse, quia creatura est. Catholicos esse σαρκολάτρας, ἀνθρωπολάτρας. -

Resp. S. Athan.: O stulti, cur non consideratis, creato Domini corpori non deferri adorationem, quae debeatur creaturae? nam increati Verbi corpus factum est, et cujus corpus factum est, illi defertis adorationem. - c. Apoll. I. 6.

II. De obj. manifestationis.

Deus se manifestat in creaturis, quas tamen non adoramus, quippe quum extra Deum subsistant neq Deus sint. Deum autem sub respectu creatoris, qui nobis propior est, quam absoluta ejus excellentia, adoramus. At in Verbo incarn. caro assumpta non est aliquid extrinsecum, per se subsistens, sed natura verbi. - Sane pro obj. extrinseca, quatenus non identificatur cum natura div. est tamen intrinseca, quatenus non subsistit extra Verbum.

Erit igitur adorationis latreuticae, quam Verbi incarn. exhibemus, ratio form. ipsa divinitas, obj. materiale etiam humanitas, non tantum obj. materiale (partiale), sed obj. etiam, quo incarn. Verbum se nobis adorandum proponit.

Singula porro mysteria incarn. specialem habent rationem obj. manifestationis; sunt enim ipsius Verbi in hum. natura actiones quaedam vel passiones. Inde non solum humanitas ejusq partes, sed etiam desirabiles operationes sunt obj. manif. -

III. Sicuti singularia Incarn. mysteria, ita singulae quoq partes humanitatis, in quibus specialis ratio inest, cur considerentur ut obj. manif. Verbi incarnati eo quod essent instrumentum vel principium immediatum, quo Verbum incarn. operando et patiendo se manifestavit nostramq redemptionem

consummavit vel quod (29/)
tio, symbolum quoddam eorum [?]radiosa repraesenta-
nos et pro nobis sensit, egit, perti[?] incarn. erga
Manifestationes Verbi incarn. in opere redem,
revocantur ad vitam ac passionem exteriorem et a
vitam ac passionem interiorem, quae exteriorem quo-
dam modo informabat.

Hinc Ecclesia duo praesertim obj. manif. cultui fide-
lium proposuit: ss. vulnera et s. Cor Jesu, quae
duplicem vitam ac passionem veluti in compendio
repraesentant.

Contra cultum s. Cordis Jesu tum Jansenisani tum alii
impudenter surrexerunt. Eorum calumniis his respon-
detur:

1° Ss. Cor Jesu non adoratur neq divisum ab huma-
nitate neq praecisione facta ab unione hyp. sed
adoramus una adoratione personam Verbi incarnati
in q hac persona humanitatem totam ipsumq s.
Cor Jesu vivum, animatum, hyp. unitum - for-
maliter ut est cor personae div. incarn. obj. mani-
festationis -

2° Falsum est ab Ecclesia non esse approbatum cul-
tum ipsius realis et physici Cordis J. sed cordis
symbolici tantummodo.

Si enim Cor Jesu colitur ut symbolum amoris
Jesu, quo fieri pô, ut obj. cultus non sit cor
reale, physicum, quod ipsum repraesentat amorem?
Epp. Poloniae in petitione sua non de corde translatitie
~~metapho~~ sumpto) loquuntur, sed in propria et nativa significatione
accepto, videlicet ut pars est corporis Chti nobilissima."
Congr. porro declaravit, concessione Officii et Missae
se velle ampliare cultum jam institutum - scopum
autem illius cultus hunc dixit esse, ut symbolice
renovetur memoria illius div. amoris, quo unige-
nitus Dei F. hum. suscepit naturam etc. -
Pius VI in const. contra Pistor. -
ubi dicuntur fideles adorare „cor Jesu, Cor personae
Verbi, cui inseparabiliter unitum est, ad eum modum,
quo exsangue corpus Chti in triduo mortis sine se-
paratione a divinitate adorabile fuit in sepulchro."

Coroll. 1. Non est admittenda Suarez ... manitatem Chri-
stia, praeter adorationem latriae ... esse hyperduliae
praecisione facta a Verbo ... nam totam debetq talis
Cultus enim refertur ... quae dignitas.
esse qualem ea hum. Chri natura spectari gradus digni-
Potest per quam exigeret cultum hyperduliae, si
tatem subsisteret; quum tamen obj. integrum cultus
sit hyp: div. in utraq natura subsistens, idemq actus
latriae referatur ad totum, quod est hypostaseos, pro-
inde etiam ad naturam hum., hyperdulia esset honor
debito inferior includeretq eo ipso virtualiter honoris
negationem.
Simili fere modo habes in hum. Chri natura omnia
ornamenta, quibus homo per se subsistens constitueretur
filius Dei; quum tamen homo Christus sit naturalis
F. Dei, excluditur eo ipso inferior filiationis modus.
Coroll. 2. S. Thom. III qu. 25 aa. 1. 2: in Christo esse qui-
dem una hyp. quae adoratur cultu latriae, sed du-
plicem rationem adorationis, ut div. natura sit ratio
latriae, natura hum. ratio duliae. –
Non hoc dicit, esse duplicem rationem formalem,
ex qua determinetur propria species duplicis cultus,
sed distinguit obj. form. adorationis s. divinitatem
ab obj. manif. s. humanitate. Quae quidem humanitas
si per se subsisteret, haberet solam dignitatem duliae
sed quoniam facta est Verbi natura, non amplius est
obj. form. verum obj. manif. quod nos perducit ad
cultum latriae reddendum personae Verbi.
Talem esse sensum verborum istorum, inde liquet, quod
explicat eum Angelicus ex duplici ratione adorationis
in Deo ipso: nec hoc est inconveniens, quia ipsi
Deo P. debetur honor latriae propter deitatem et
honor duliae propter dominium, quo gubernat crea-
turam. Nemini porro umquam in mentem venit, Deum
spectatum ut Dom. universi, non adoratione latriae
sed inferiori duliae cultu honorandum esse.
Vult nimirum Angelicus, dominium esse obj. manif.
quod per se non sufficeret ad cultum latriae, sed
obj. form. propter quod latria debetur, esse divinitatem.

Sectio IV.
De Christo Mediatore

Cap. I

De propria ratione, secundum quam Deus-homo mediator est inter Deum et homines.

(Th. 46. 47.)

Praenotiones.

1.

Per peccatum violatur honor Deo debitus Deoq fit injuria, quae ex parte personae offensae quandam habet infinitatem, Deo vero nullum potest damnum inferre.

—

Deus habet essentiale jus, ut quaevis rationalis creatura ad eum se dirigat, tamquam ad suum principium supremum ultimumq finem.

Haec directio nihil aliud est nisi agnitio infinitae excellentiae Dei tum theoretica tum practica – hic est formalis honor Dei extrinsecus.

Libera a Deo aversione, negando illam excellentiae div. agnitionem, violatur jus quod habet Deus, ut omnis creatura ei subjaceat honoremq deferat, inde Deo injuria fit, quae generatim est libera laesio juris alterius, speciatim autem juris ad honorem.

Peccatum ergo Deo injuriam facit.

Jam gravitas injuriarum desumitur

1° formalis: ex dignitate personae laesae vel ex distantia inter laedentem laesumq

2° materialis: ex atrocitate facti illati

Ex priori ratione quodvis peccatum mortale est in ordine supremae injuriae, habet quandam infinitatem, (S. Thom.) ex altera ratione diversa possunt genera esse peccatorum.

Eadem infinita excellentia Dei, quae gravitatem injuriae fere infinitam facit, causa est, cur nullum ex peccato damnum in Deum redundet, quamvis maximum oriatur creaturae peccatrici.

Bona omnia vel intrinseca sunt vel extrinseca.

Bonum intrinsecum entis rationalis ea sunt, quae constituunt ejus esse vel melius esse; extrinsecum, quod cum intrinseco aliquem nexum habet, et in illo ac propter illud amatur, non tamen pertinet ad esse vel melius esse illius, cujus bonum dicitur.

In creaturis semper a bono extr. pendet aliquod bonum intrin. verum vel apparens; in solo Deo bonum intr. non pendet a bono extr.

Gloria Dei intrinseca i.e. ejus infinitae excellentiae infinitaeq perfectionis infinita comprehensio

est bonum Dei intr. q. e. beatitudo absoluta, cui nihil accedere pō.
Gloria Dei extr. i. e. illius excellentiae agnitio amorq per creaturas rationales est bonum Dei extr. quo multiplicato non augetur, quo sublato non minuitur bonum intr. Dei. Illud tamen cum hoc nexum est, atq illud in hoc et propter hoc Deus ipse vult amatq

2.

Peccatum est culpa creaturae rebellis, hominis lapsi: cum culpa nectitur reatus poenae, privatio et indignitas gratiae, servitus

---

Culpa actualis est libera aversio a Dēo violatioq juris divini, qui status si perseverat, fit culpa habitualis. Culpam actualem consequitur privatio gratiae adoptionis, quae privatio permanens una cum culpa actuali est ipse ille status aversionis a Dēo..
Ex culpa sequitur obligatio ad subeundam poenam, quae proxime nexa cum aversione a Dēo est ipsa subtractio donorum sanctificantium tum privatio fruitionis Dēi et jactura ultimi finis, cum amissione cujus conjungitur cumulus malorum.
Hic status peccatoris in Script: vocatur servitus; est autem servitus illa sub peccato, sub concupiscentia et ignorantia, sub aerumnis et poenis - verbo uno ut dicam, servitus sub diabolo.
Hinc in hum. genere tria sunt consideranda:
1° debitum reparandi honorem laesum et reatus ad subeundam poenam;
2° indigentia et indignitas non solum neg. sed priv. ad recuperandam gratiam - s. impotentia ad vitam aeternam consequendam
3° servitus quae a prioribus, si in concreto spectantur, non differt nisi modo considerandi.

3.

His malis reparandis respondent: satisfactio, meritum, redemptio.

Si supponimus, quod sanctitas et justitia div. plenam poscebat injuriae reparationem, quod nolebat gratis indignis restituere possibilitatem salutis aeternae, quod nolebat hominem eruere e servitute diaboli, nisi praetio persoluto adaequato, debemus pro hac

hypothesi admittere, requiri satisfactionem, meritum, pretium redemptionis infiniti valoris.

Satisfactio ~~subjective~~: compensatio honoris laesi, injuriae illatae, exaequatio poenae debitae

objective: ipsum opus, obsequium, quo compensatur injuria et exaequatur poena; directe praestatur illi, cujus honor laesus est, cedit autem in bonum rei.

Meritum est opere comparata dignitas ad remunerationem. Ille qui meretur, dignum se reddit, cui vel ipsi vel cujus respectu aliis bona retribuantur, quae merenti erunt praemium, aliis vero gratiae

Nota improprie quamvis dignitatem ad bonum conferendum posse meritum appellari.

Redemptio est restitutio ex servitute in libertatem amissam pretio soluto. Proprie de rebus dicitur, quae venditae fuere, postea ad pristinum dominum redeunt. Si de servis adhibetur, significat vel servum pristinae libertati, qua gaudebat, restitui, vel in potestatem pristini domini reverti.

Quando vero sermo est de servitute peccati, liquet redemptionem non adhiberi, nisi metaphorice, quippe quum pretium non solvatur diabolo, cujus sub potestate peccator versatur, sed satisfit laeso juri dei. meritum autem aequivalet gratiae bonisq supernaturalibus recuperandis – ita ut hoc sensu redemptio sit restitutio in pristinam libertatem filiorum Dei.

4.

Valor moralis in satisfactione et merito proportionem servat cum dignitate personae satisfacientis et merentis atq cum dignitate rei oblatae. Ex personae reiq oblatae infinita dignitate valor satisfactionis meritiq est in ordine morali infinitus.

Valor satisfactionis et meriti ex dignitate personae derivatur, quae satisfactionem exhibet et meretur. Inde satisfactio a persona creata exhibita, semper erit ~~inferior~~ ~~compensanda~~ injuria, quae illata fuit Deo inf.

Contra qualibet honoris exhibitio a persona inf. ad compensandas injurias oblata valoris est simpliciter infiniti. Valor operis non est aliquid phys. infinitum, sed infinitum morale

In satisfactione et merito formaliter valor derivatur ex dignitate personae; considerandus est tamen etiam valor rei quae offertur.
In Cto res oblata est inf. valoris. Ipse Filius Dei propitiatio est pro peccatis nostris.

5.

Incarnatio erat necessaria, non absolute, sed in hypothesi, quod div. justitia satisfactionem postularet adaequatam, et ad manifestandam sicut justitiam ita misericordiam ac sapientiam in modo reconciliationis perfectissimo.

—

6.

Distinguendus est valor operis in actu primo, quatenus est intrinseca operis dignitas, et valor ad satisfaciendum ac merendum in actu sec. quatenus supposita dignitate intrinseca opus (acceptatur), actu ordinatur ad compensationem vel remunerationem. In omnibus operibus Cti dignitas inest infinita, non tamen per quodcunque sed per mortem in cruce satisfactio et meritum ad redemptionem consummata sunt

—

7.

Per satisfactionem meritumque Red. restauratur genus hum. ad ordinem supernaturalem gratiae et gloriae, qui effectus satisfactionis ac meriti ex voluntate antecedente Cti hominis offerentis Deique acceptantis sunt universales pro omnibus hominibus, sed ex voluntate consequente absoluta Cti Deique sunt effectus in actu sec. particulares pro electis, adeoque merita sunt oblata et acceptata pro omnibus quoad sufficientiam non pro omnibus quoad efficaciam totius effectus antecedenter intenti. —

8.

Satisfactio meritumque Red. ut causa prima non excludit, immo sibi subjuncta postulat, tamquam causam sec. merita satisfactionesque nostras, quae nituntur meritis Cti. —

Th. 46.

Deus-homo inter Deum et homines est mediator naturalis, moralis autem per satisfactionem infiniti valoris.

—

I. Mediator (μεσίτης) est medius inter duos pluresve, quos conjuncturus est vel conciliaturos.
„Mediator enim unius non est" Gal. iii, 20.
Mediator non est intelligendus sensu gnostico vel ariano, tamquam tertiae cujusdam esset naturae, intermediae inter Deum hominesq.
Apud SS PP porro duplex invenitur ratio mediatoris inter Deum hominesq, quae potius una est ratio in duplici momento.
Mediator debet cum ambobus, quos inter medius est, aliquid commune habere. Haec conjunctio eum constituit medium ontologice simulq aptitudinem praestat, ut sit mediator in ordine morali.
Porro in ordine ontologico potest mediator esse vel per gratiam tantummodo, non per naturam, ut Moyses, ut Beati,
vel per naturam, quod fieri nequit nisi sit et verus Deus verusq homo. Tum ex naturali mediatione in ordine ontol. erit ei mediatio moralis in actu primo, sc. aptitudinem, insitor et naturalis. Proinde munus moralis mediatoris in actu sec. consequitur ex ipso fine incarn. erq est connaturale.
S. Aug. serm. 47 n. 20. Mediator Dei et hominum, quia Deus cum Patre, quia homo cum hominibus. Non mediator homo praeter deitatem, non mediator Deus praeter humanitatem. —

Aliam inferiorem rationem mediationis ontol. Aug. ex eo ducit, quod Christus simul et comprehensor fuit et viator, horq alterum transcendit.

Ad objectionem, quod Christus si esset mediator, mediaret inter se ipsum et homines respondetur ex principiis statutis de una persona in duplici natura et operatione

II. Finis incarnationis s. mediationis in ordin. ontol. est reconciliatio hominum cum Deo, s. mediatio mor.
„Deus erat in Christo, mundum reconcilians sibi" 2 Cor. V. 19.
Haec moralis mediatio, si debet esse ad normam justitiae, pendeat necesse est a mediatione naturali in ord. ontol.

Th. 47.

De satisfactione Christi pro nobis praestita sec. rigorem justitiae.

Sociniani: Christum nullam pro hum. genere satisfactionem praestitisse; ejus vitam passionemque esse merum exemplum virtutis fortitudinisque nobis exhibitum

Günth. aliqui: dolores passionemque Christi non habere rationem satisfactionis pro peccatis nostris; redemptionem revocari ad obedientiam, qua Christus exaequaverit inobedientiam gen. hum.

Cath. aliqui: Christum utique praestitisse veram satisfactionem infin. valoris, rigorosam tamen justitiam in merito satisfactioneque non posse coram Deo locum habere, sic uni –
vel in satisfactione Christi deesse conditiones aliquas, quominus satisfactio sec. strictam justitiam habeatur – sic alii.

I. Christus homo non est punitus (contra justitiam), si nomen poenae sumitur sensu formali, proprio (i. q. malum inflictum reo in vindictam culpae) quia non suscepit in se formaliter peccata nostra. Deus non intulit Christo mortem in poenam, sed ei voluntatem inspiravit se ipsum offerendi hancque oblationem (quae propter infinitatem suam ample sufficiebat) ratam habuit inque satisfactionem accepit, scelusque permisit.
Christus non intulit sibi mortem, sed supposita iniqua actione inimicorum passionem mortemque voluntarie suscepit Patrique obtulit.

Passio et mors Christi, materialiter spectatae, non habent rationem meriti, haec enim inest in voluntaria oblatione. –

II. Qu: utrum in satisfactione Christi (de merito idem semper tenendum est) servata sit perfecta, rigorosa justitia. Seposita satisfactione congrua ipsa illa condigna duplex esse pot., vel simpliciter condigna vel sec. perfectam rigorosamque justitiam.
Satisfactio est de condigno, non autem ex rigore justitiae, si in ejus acceptatione aliqua liberalitas intercedit.
Postulatur quidem semper, ut sit proportio moralis inter valorem operis exhibiti et mercedem s. compensationem reatus, sed quia possunt varii esse gradus,

rigori justitiae satisfit, si opus acceptetur ad gradum infimum; si vero acceptetur ad gradum superiorem, licet salva proportione, erit opus condignum quidem, plus tamen ei retribuitur, quam justitiae rigor postulat. Pariter, si opus totum fundatur in gratia gratuita et opus ipsum est gratia merenti, liberalitas maxima intervenit, ut opus factum ex gratia et per gratiam posit quidem esse in se condignum, propter intrinsecam excellentiam, multum tamen desit ad rationem merae rigorosaeq justitiae.

Jam 1° qu: utrum inter Deum hominemq merentem posit intercedere justitiae titulus?

Negant multi, idq et universim et de Red: dicunt q:

a) Tit. justitiae crearet in Deo debitum erga creaturam, in creatura jus erga Deum, quod non posit sine imperfectione in Deo admitti.

b) Dominus et servus, pater et filius unam constituunt jurid. personam, at justitia esse non pō nisi inter divers. personas, ergo filius non habet jus erga patrem neq. servus erga dominum.

Resp. ad a) Obligatio intelligitur dupliciter, vel aliquis subest legi sibi superiori vel ejus intrinseca perfectio actionem aliquam postulat. Deus non subest legi superiori, quoniam tamen essentia ejus est rectitudinis omnis norma, exigitur ab eadem essentia aliqua actio etiam ad extra, sed sub hypothesi, non absolute. (Si vult creat, necessario omnia creat ad gloriam suam manifestandam, si vult revelare aliquid, necessario vera loquitur, si promittit necessario promissa praestat et sic porro) Inde dicitur: Deus sibi debet, non creaturae, ut merita remuneretur; actio enim nostra (in actu sec.) non habet rationem meriti, nisi praesupposita div. ordinatione.

Jus igitur ad remunerationem est dignitas ad remunerationem, quatenus nefas est ejus impedire consecutionem. Homines obligantur ad non negandum praemium ex lege superiori, hoc modo jus nobis est ad solas creaturas; Deus ex intrinseca perfectione sua non pō praemium negare - hoc modo creatura habet jus ad remunerationem, cui in Deo non respondet obligatio ex lege superiori sed exigentia intrinsecae infinitae justitiae. -

Th. 47 (seq)

Resp. ad b) Tum sec. legem naturalem tum christianam servus prae domino, filius prae patri aliqua saltem jura habent – nisi excipias bona extrinseca, accidentalia. Creatura rationalis profecto tota a Deo pendet, tum in ordine nat. tum supernat. est tamen et natura et persona a Deo diversa, gaudetq libertate phys. dominioq suarum actionum. Inde malis actibus poenam, bonis mercedem, etiam de condigno meretur.

Vera igitur justitia intercedit inter Deum et creaturam, (eumq qui) remuneratur eumq qui meretur praemium, dummodo secludantur imperfectiones, quae inhaerent subjectis creatis, quoties inque remuneratoris munere funguntur. –

2° oriuntur aliae difficultates circa varias conditiones, quae videntur defuisse satisfactioni Chti. Principalis, quae est libertas a necessitate, jam superius explanata est. Itaque

a) Satisfactio universim spectata videtur exigere, ut persona, cui satisfit, distincta sit ab illa, quae satisfacit. Atqui dicendus esset Chtus sibi ipsi satisfecisse, ergo –

b) Satisfactio spectata sec. rigorem justitiae videtur exigere, ut

α) satisfactio praestetur ex bonis propriis;

β) ex iis, quae non aliunde alioq nomine sint debita;

γ) ille qui satisfacit, satisfaciat pro se ipso, non pro alienis.

Resp. ad a) Inter eum, cui satisfactio exhibetur eumq qui satisfacit debet esse distinctio sec. naturam, quia alia est natura, cujus excellentia postulat satisfactionem, alia cujus opere exhibetur.

Principium enim, quo persona est subj. juris, est natura rationalis libera; eadem natura ration. lib. est principium, quo satisfactio praestatur.

Distinctio phys. personae ad satisfactionem nec sufficit nec requiritur, postulatur distinctio personae moralis fundata in diversitate naturae.

Satisfactio non fit Patri, sed Deo uno et trino, quamquam Chtus per appropriationem eam ad P. solum referat – errant igitur, qui veram rationem satisfactionis

ponunt in eo, quod F. satisfecit Patri, quatenus est persona ab eo distincta.

Distinctio personae physicae non requiritur nisi eatenus, quatenus requiritur distinctio dominiorum et jurium, fundata in distinctione naturae. Atqui Ctus duplex habet dominium actuum sec. duplicem naturam.

Denique persona quae est subj. jur. habetque dominium actuum suorum, dici pot. persona mor. - atqui in una persona phys. habente duas naturas duasque voluntates, pot. distingui duplex persona moralis ut re vera PP loquuntur agentes de satisf. Cti. - Nestor: ex adverso asserebant duas hypostases, unam personam moralem.

Resp: ad 6, α Seponimus compensationem damni, de qua hic non est sermo. Ad compensationem honoris requiritur solum, ut actus satisfactorii sint actus proprii personae satisf: quod sane in Cto negari non pot.

~~Resp. ad 6, β~~ Profecto virtus ac facultas satisfaciendi non debent esse gratia facta personae satisfacienti ab eo, cui satisfactio debetur, saltem non ita, ut gratia et liberalitas indebita interveniat in actu satisf. Haec indebita gratia locum habet in nostris operibus bonis, quamobrem nunquam, quamvis condigna, sunt ad rigorem justitiae.

Sed in Cto is qui meretur, non est natura hum. per se subsistens, sed ipsum Verbum, quamvis meretur functionibus hum. naturae. Verbo autem per unionem nat. hum. nulla gratia facta est quae tota est ex parte naturae hum.

Resp. ad 6, β. Objicitur, omnia Cti hominis bona opera Deo debita fuisse ex variis titulis.
At vero in operibus Cti: variis illis titulis minuitur dignitas ad remunerationem. Pot unum numero opus satisfacere variis debiti titulis - in Cti autem operibus valor erat infinitus, ergo satisfaciebat omnibus titulis.

In actu primo valor infinitus operum Cti respondet compensationi injuriae - in actu sec. ad praemium postulatur acceptatio operis, quae non imminuit rigorem justitiae, sed est ex ipsa natura meriti. Liberalitas Dei in acceptatione meritorum Cti est ergo ÷

÷ redemptos, ergo Red. servatur tota justitiae severitas.

Resp. ad 6, γ Ut satisfactio non fiat pro alienis, non requiritur, nisi quatenus is, qui se aliis substituit ad satisfaciendum, hac substitutione acceptata, fit juridice ac moraliter aliquid unum cum iis, pro quibus satisfacit. Ctus naturali praeterea vinculo nos redemptos habet, non ut alienos, sed ut suos „sumus enim membra corporis ejus, de carne ejus et de ossibus ejus" Eph. V. 30

Genus hum. quatenus comprehendit Ctum Red. ut caput suum juridicum, satisfecit Deo adaequata justitia; non tamen singula generis membra contradistincta a Cto capite - quamvis pro singulis oblata sit satisfactio adaequata. -

Sectio IV

De Christo Mediatore

Cap. II

De Christi Mediatoris sacerdotio et sacrificio in cruce.
(Th. 48 – 51)

Excerpta Fr.

Th. 48.

De veritate sacrificii in cruce et speciatim de veritate sacerdotii Christi mediatoris.

I. Reconciliatio intimaq mediatoris ratio completa est per Christum in cruce.

Jam dicendus est Christus se ipsum obtulisse in sacrificium verum, non metaph. dictam redemptionemq consummatam fuisse sacrificio.

1° Vera et propria sacrificia V. T. hanc habebant significationem supremam, ut mediatoris cruentam oblationem prae se ferreat. Atqui illa sub formali ratione sacrificiorum typi erant ac figurae, non potest ergo antitypus non intelligi verum licet altioris ordinis sacrificium.

2° In Scr. mors Christi exhibetur ut sacrificium sponte a Christo oblatum, ita conjunctum cum sacrificiis victimisq V. T. ut non possit intelligi nisi verum ac proprium sacrificium.

„sicut ovis ad occisionem ducetur" Is.

„Pascha nostrum immolatus est Christus" 1 Cor. V. 7.

3° Christus est agnus ferens peccata mundi; agnus immolatus, cujus sanguine expiati ac redempti sumus.

4° Christus in ultima coena, in oratione sacerdotali „pro eis ego sanctifico me ipsum"

Haec denique fides fuit constans universa totius Eccl. inde ab Apost. temporibus. doctrinaq de oblatione sacrificii in cruce non adducebatur in controversiam neq cum Arianis neq Nestor: tantummodo propria ratio sacerdotii et sacrificii declarabatur, Arianis tribuentibus ea Christo sec. naturam praeexistentem, sublimiorem, Nest: homini per se subsistenti. –

II. Ex veritate sacrificii, non ab alio sed ab Christo oblata, infertur Christi sacerdotalis dignitas ordinis eminentis, sunt enim correlata.

Potest etiam ex veritate sacerdotii confirmari veritas sacrificii, de qua re D. Paul. integrum nobis reliquit tractatum in ep. ad Hebr. IV. 14 – X, 29.

Eum hic sequamur:

1° Essentia propriaq ratio sacerdotii posita est in munere offerendi sacrificium, ut per sacrificii oblationem

mediator sit inter Deum hominesq.

„omnis namq Pontif. ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in iis, quae sunt ad Deum, ut offerat dona et sacrificia pro peccatis". Hebr. V. 1.

2° Ctus constitutus a Deo fuit sacerdos, non ordinis Levitici, sed longe sublimioris. Quae excellentia inde patet:

a) Melchisedech, utpote figura sacerdotii Cti, benedixit Abrahae et in eo sacerdotibus Leviticis, originem suam ab Abraham ducturis. Abraham pro eis decimas persolvit ita ut prae Melchisedech sacerdotium Leviticum sit status plebis. Quanto magis eminere credendum est sacerdotium Cti, a quo ut ab antitypo tota dignitas in sacerdotium Melchisedech derivabatur.

b) ex duplici ratione intrinseca: aeternitate sc. et efficacia sacerdotii Cti, sacerdotium autem Aaronicum erat temporarium et inefficax ad expianda peccata. —

Nimirum Melchisedech, sacerdos unicus in genere suo, sine decessore et successore, praesignat Ctum quievit sacerdotem in aeternum.

Sacerdotes Aaronici singuli erant mortales. Antiquum sacerdotium ob imperfectionem suam non poterat conscientias expiare neq sanctificare.

Decimatio in lumbis Abrahae et benedictio a Melchisedech impertita, utpote a typo Cti, demonstrant virtutem expiatricem inhaerere sacerdotio Cti. —

c) sicut sacerdotium Leviticum imperfectum erat et transiens, Cti autem perfectum et perpetuum, ita se invicem habent duo Testamenta

„Si consummatio per sacerdotium Leviticum erat... quid adhuc necessarium fuit sec. ordinem Melchisedech alium surgere sacerdotem et non sec. ordinem Aaron dici? Translato sacerdotio necesse est ut et legis translatio fiat.... reprobatio quidem fit praecedentis mandati propter infirmitatem ejus et inutilitatem; nihil enim ad perfectum adduxit lex; introductio vero melioris spei, per quam proximamus ad Deum".

d/ Comparatur sacerdotium J. Chr. cum sacerdotibus Leviticis. Illi multi erant sacerdotes ministri Veteris Legis, ipse unus est in suo ordine sacerdos, novi initiator Testamenti, non solum appellatus sed institutus, idq. non simpliciter, sed cum juramento –

"et quantum est non sine jurando? alii quidem sine jure jurando sacerdotes facti sunt, hic autem cum jurejurando per eum, qui dixit ad illum: juravit Dominus etc" Hebr. VII.

3° Ex praedictis consequitur unum J. Chr. verum obtulisse sacrificium, quod praestabat longe omnibus victimis V. T. Oportet enim sacrificium respondere sacerdotio. Cultus V. T. typicus erat et typica ejus sacrificia, quae adumbrabant modo imperfecto oeconomiam coelestem. Ideo sacrificium a Christo offerendum, respondens non veteri et terrenae, sed novae et coelesti oeconomiae, debet esse longe sublimioris ordinis.

"Sanctorum minister et tabernaculi veri (non typ.) quod fixit Dominus et non homo. Omnis enim Pontif. ad offerendum munera et hostias constituitur, unde necesse est et hunc habere aliquid, quod afferat. Si ergo esset super terram (i.e. sacerdos terrenus sec. ordin. V. T.) nec esset sacerdos, cum essent, qui offerrent sec. legem munera, qui exemplari (i.e. typo) et umbrae deserviunt coelestium... Nunc autem melius sortitus est ministerium, quanto et melioris Testamenti mediator est, quod in melioribus repromissionibus sancitum est... Hebr. VIII

4° Jam melior victima illa, quam obtulit J. Chr, non alia est, nisi ipse. J. Chr. victima simul et sacerdos est. – Hebr. IX. X.

Tabernaculum Aaronicum, templi forma, sacrificiorum ritus in T. V. habent rationem oeconomiae typicae, in se inefficacis.

Sacrificia offerebantur continuo in exteriori parte tabernaculi, aditus tamen in Sancta Sanctorum non patebat nisi Summo Pontif. idque semel in anno. Inde liquet, per illa sacrificia et per caeremonias V. T. non potuisse aperiri viam in coelum et in vera Sancta Sanct. per terrenum tabernaculum significata (Hebr. IX, 9)

Quae inefficacia sacrificiorum inde quoque patet, quod eadem semper specie sacrificia offerrentur, manente tamen conscientia

peccata non esse expiata.
Sacrificia illa non ita se habent ad modum, ut posteriora sint applicatio satisfactionis praestitae per unum pluravę antecedentia sacrificia, sed omnia ejusdem sunt rationis in singulis repetitis, offertur autem semper alia et alia numero victima, commemoratio eadem fit peccatorum nondum expiatorum, quod non posset fieri, si inesset in eis virtus expiatoria. Hebr. X. 1-3. 11.
Ratio inefficaciae ejusmodi sacrificiorum intrinseca est: „impossibile enim est sanguine taurorum et hircorum auferri peccata" X, 4.
Obtinetur tamen expiatio legalis –
Inde sacrificia illa rationem typi habent, praemonstrantis aliud nobilius sacrificium
a) ipsa mundatio (legalis) typus erat alius verae sanctificationis obtinendae per sacrif. sublimius.
b) Testamentum V. quod conferebat Israelitis hereditatem temporalem (qui erat typus haereditatis aeternae) confirmabatur morte typica animalium quae erat figura praemonstrans mortem testatoris novi T. IX. 15-20.
c) Tabernaculum aliaq pertinentia ad cultum Mosaicum consecrabantur sanguine sacrifi. quum autem prae se ferrent in typo novam coelestem oeconomiam, hanc quoq oportebat sacrificio cruento initiari, consecrari. IX. 21-23.

Sacrificium autem illud novum, efficax, praefiguratum, quo consecratur N. Testam. expiantur peccata, exhibetur simul semel plene satisfactio, est unum cruentum sacrificium quo Dei F. J. Chr. Pontif. N. T. se ipsum in cruce obtulit et sanguine suo intravit non in typica, sed vera, coelestia Sanct. Sanct. IX. 11. 12 24 sq. X. 12-14. 18-22. Cf. VII. 27.
Satisfactio perfecta, meritum consummatum per unum illud sacrif. sunt, ita ut omnis peccatorum remissio, gratia, sanctificatio ex virtute sit illius sanguinis nec aliud sacrif. expectandum: Illis qui illo abutuntur vel non utuntur, non remanet nisi „terribilis quaedam expectatio judicii." – X, 18. 26-27.
Excluditur sic aliud sacrificium, quo meritum Chti incrementum capiat; non excluditur, quo meritum ad nos perveniat nobisq applicetur.

Th. 48 (seqq.)

III. Chtus in ipsa incarnatione fuit sacerdos institutus. Filius D. ante incarnationem non potuit sacerdos esse, quia sec. div. natur. non offert, sed suscipit sacrificium; sec. autem hum. natur. non aliqua alia consecratione sacerdos est, sed eo solum, quod F. Dei homo factus munus suscipit suum div. q. voluntate destinatur ad se ipsum in crucis ara offerendum. Haec autem muneris susceptio actu facta est, quam primum homo fuit - redemptio enim alium finem non habuit.

Haec doctrina aperte in Scrip. declaratur - Hebr. X. 5-10. Ibidem expresse docetur, Chtum eo ipso quo factus est homo-Deus, esse Pontif. - i.e. per solam unionem hyp. quia quae primum pertinebant ad hominem F. verba illa: Filius meus es tu, ego hodie genui te", non aliter haec quoq referenda videntur: tu es sacerdos in aeternum etc. Hebr. V. 5-6.

Distinguenda est realis initiatio a manifestatione s. publica functione sacerdotii. Si ergo PP. alicubi docent, Chtum in baptismate fuisse sacerdotem initiatum, aperte de manifestatione sacerdotii loquuntur.

Th. 49.

De substitutione symbolica in sacrificiis V. T. et de substitutione reali Chti, ut victimae pro genere hum. lapso ad satisfactionem ac redemptionem per sacrificium crucis. —

—

I. Cultus Dei essentialiter consistit in agnitione tum absolutae excellentiae Dei ejusq supremi dominii tum absolutae dependentiae, qua omnia ab eo pendent, ut sint vel non sint. Inde adorationis humilis affectus, includens laudes, gratiarum actiones, petitiones — quos animi affectus in homine lapso concomitatur conscientia proprii reatus, qua se dignum scit morte.

Cultum internum oportet cultu externo manifestari. Potest autem homo, res sub dominio suo constitutas suoq usui concessas sibi ipsi substituere earumq destructione, maxime si animalia sint tum dependentiam suam a Deo tum reatum mortis signo externo manifestare. Nimirum non est inconveniens, ut res quae ad hominem pertinet, ejusq quasi pars quaedam est, ipsum repraesentet.

Cultus hic peculiaris, qui nemini nisi Deo reddi pot, peculiari nomine sacrificii designatur, quae vox si ad alias species cultus transfertur, metaphoricum habet sensum.

Duplex igitur in sacrificio inest significatio:

a) immediata et moralis i. e. manifestatio cultus supremi interni — hoc sensu dicitur etiam signum, cultus autem internus, prout res significata, dicitur verum sacrificium (in opp. ad signum, non ad metaph.)

b) theologica infinitae excellentiae et supremi dominii Dei, proinde nostrae absolutae dependentiae nostriq reatus.

Utraq signif. inest in victimis irrationalibus per modum substitutionis symbolicae vice ipsorum hominum. Requiritur autem:

1° aptitudo in re offerenda et in modo offerendi

2° institutio publica (signa enim non sunt naturalia)

3° ministerium legitimi sacerdotii

Possunt etiam in N. T. esse oblationes, per se, in actu primo, aptae ad rationem sacrificii, nec et tamen non est nisi unum sacrif.

Sacrificii def: Oblatio Deo facta per realem vel moraliter aequivalentem destructionem, legitime instituta ad protestationem supremae majestatis ac dominii Dei

in vitam mortemq atq ad manifestandam internam agnitionem absolutae dependentiae omnium a Deo simulq reatus hominis lapsi.

Sub ~~priori~~ ratione sacrificium dicitur in Scr. simpliciter adoratio, sub altera: sacrif. pro peccato vel peccatum. –

Sacrificia omnia antiqua fuerunt symbolicae substitutiones pro ipso homine ad sensibilem manifestationem atq expressionem agnitionis dependentiae absolutae reatusq lapsorum hominum.

Abraham pro filio obtulit arietem.

Duorum hircorum alter quotannis immolatur, alter pellitur in desertum, onustus peccatis filiorum Israel.

In omnibus sacrificiis veteribus inest conscientia peccati reatusq ad mortem, quae aptissime exprimuntur effusione sanguinis.

II. Substitutio symbol. creatorum sacrif. pro peccatore typus erat alius realis substitutionis, qua Dei F. homo factus se ipsum pro genere hum. substituit

III Haec substitutio realis, non symbolica, est proprietas intima mysterii redemptionis. Huc pertinet

1° ratio capitis repraesentantis secundiq Adam

2° homo pro hominibus exstitit mediator

3° in Cto mediatore positae sunt iniquitates omnium nostrum; ipse factus est maledictum peccatumq pro nobis – pretium solutionis ac redemptionis. –

Excerpta Frzl.

Th. 50.

De modo, quo Ctus sec. hum. naturam sit sacerdos offerens et victima oblata, idem ipse, cui sec. div. naturam offertur sacrificium.

—

I. Constat ex antecedentibus, Ctum esse mediatorem naturalem inter Deum hominesq, verum sacerdotem incarnatione ipsa destinatum ad offerendum se ipsum in sacrificium. Qu. de modo.

Nestoriani Sociniani asserebant homini Cto sacerdotium, dicentes Verbum nullo modo esse sacerdotem. Contra Ariani, Apollin. Eutych. docebant Ctum esse mediatorem, sacerdotem, victimamq sec. naturam suam, quam divinam appellabant, naturam. Inter Protestantes sectatores Stancari mediationem sacerdotiumq tribuebant hum. per se spectatae naturae, nullis Deo Verbo partibus relictis in opere perficiendo. Calvinisani et Zvingliani contendebant, Ctum etiam sec. div. naturam functum esse et sacerdotio et mediatione, sacrificium tamen s. victimam oblatam esse naturam hum. per se spectatam. Quae omnia absurditatibus sunt referta.

—

Distingui oportet mediationem naturalem in ordine ontologico a functione mediationis moralis. Priori sensu Ctus mediator est Deum inter hominesq, quatenus eadem hyp: et verus Deus est verusq homo. In functione autem mediationis et sacerdotii, is qui mediationem adimplet et sacerdotio fungitur, est Deus Verbum (princ. quod); non pō autem fungi neq mediatione nec sacerdotio sec. naturam div. sed humanam. Principium igitur quo actuum satisfactoriorum est natura hum., eorum valor infinitus est ab hyp. div.

"Si dixeris, non esse Deo dignum sacerdotio fungi, consentio et ego, at tum solum recte diceres, si Verbum tantummodo et absq. carne esset; quando autem homo factum est, considera jam sacerdotio fungi ratione humanitatis et in dignitatibus super creaturam esse ut Deum"

Idem de victima sentiendum est. Oblatus est in sacrificium hic homo J. Chr. i.e. div. persona sub formali ratione humanitatis, non autem natura hum. licet sit ratio formalis et principium quo oblationis.

„Crucifixus est Dom. gloriae, auctor vitae –
„Deus acquisivit Ecclesiam sanguine suo"

Humana natura est ratio sec. quam Chr. est victima, div. persona est ratio, ex qua infinitus est valor victimae.

PP. loquuntur nonnunquam de mediatione Verbi spectati sec. ipsam div. naturam – tum

Frzl. Trin. XI.

vel sacerdotium improprie dictum appellant mediationem illam, qua Verbum procedens a P. est revelator Patris etiam in V.T.

vel respiciunt personam sacerdotis, quae ab aeterno est – ut contra Paul. Samos. dixere:

Christum qui Chr. est, aeternum esse –

II. Actio sacrifica, quae in sacrificio constituendo, se habet ad victimam, ut forma ad materiam, non pôt esse nisi sacerdotis.

Non autem posita est in destructione s. occisione, quae in sacrificiis V.T. etiam a privatis fieri poterat, dummodo non deesset visibile ministerium sacerdotis, haec autem oblatio est.

Mactatio igitur potius ad materiam pertinet estq victimae proxima dispositio.

Unde sacerdotalis Chri actio in cruce erat oblatio sui ipsius, non solum intentione interna nec visibili, sed prodeunte in actum externum, manifestante se in voluntaria mortis admissione, quam non admittere erat in potestate Chri, spectati etiam ut homo est et sacerdos.

Discrimen maximum inter modum oblationis martyrum et Chri. Martyres neq victimae neq sacerdotes erant instituti a Deo ad se ipsos offerendos, quod utrumq in Chro obtinet

III. Distinctio inter Deum accipientem, sacerdotem offerentem, victimam oblatam, consequitur ex unitate personae in dupl. natura – ita ut unus idemq sec. diversas rationes haec omnia simul sit. Unus unitate hyp. accipiens, offerens, oblatus; sec. aliam naturam accipiens, sec. aliam offerens et oblatus, hocq altemu dupliciter: sec. aliam rationem offerens, sec. aliam oblatus (sec. actionem et passionem cum distinc. rationis)